ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

V

KNJIGA 20

REDAKTOR

Fabijan Trgo, pukovnik, Šandor Kaufer, major i Boško Čavić, kap. I kl.

Odgovorni urednik
Fabijan Trgo, pukovnik

IZDAJE

VOJNI ISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE

VOJNI ISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

V

KNJIGA 20

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GOD.

BEOGRAD
1957

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GOD.

— LISTOPAD —

I

DOKUMENTI JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

BR. 1

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA GORNJE DUBRAVE, GLOBORNIČKI MOST. OŠTARIJE I SVETI PETAR[1]

sl.
1 listopada 1943

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

U toku današnjeg dana operacije na našem sektoru tekle su ovako:

VII divizija uspjela je da definitivno likvidira G. Dubrave i Globornički most, gdje je zarobljeno oko 100 domobrana i pobit izvjestan broj ustaša.[2] Raznog materijala također dosta zarobljeno. Ova divizija produžila je svoj rad u duhu naše zapovijesti za ove operacije, koju smo vam dostavili.[3]

VIII divizija jutros rano preduzela je napad na Oštarije i uspjela da potisne neprijatelja do crkve i do kraja sela sa južne strane.[4] Neprijatelj je uz pomoć tenkova i jačih formacija avijacije uspio protunapadom da odbaci napadne dijelove na polazne položaje.[5] Pored ovoga neprijatelj je pomoću avijacije i tenkova pokušao prodor iz Ogulina za Oštarije, ali je zaustavljen i odbit od naših dijelova.

Uništili smo 1 neprijateljski teški tenk, a 1 mali tenk i protukolski top izgubili.

IV brigada XIII divizije definitivno je zauzela Sv. Petar.[6]

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—7, k. 419 A.

[2] Vidi dok. br. 19, 42, 195, 196 i 198.

[3] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 151 i 152.

[4] Vidi dok. br. 93, 195, 196 i 199.

[5] Vidi dok. br. 196.

[6] Vidi dok. br. 37 i 196.

Danas je avijacija bila vrlo aktivna[7] i učestvovala je sa po 11 aparata. Transportni avion spustio je 3 kante benzina za neprijatelja u Oštarijama. Kante su od 150 l. Dvije smo mi uhvatili.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik Štaba,

BR. 2

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ISTOČNE GRUPE ODREDA ZA RASPORED I DEJSTVO JEDINICA[1]

ŠTAB II KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. 196 — 43
Dne 1.X.1943.—

ŠTABU ISTOČNE GRUPE N.O.P. ODREDA

Položaj

U vezi sa formiranjem Brodske brigade[2] NOV, koja je potpala pod vašu komandu, vama se pruža mogućnost za širu i jaču delatnost na vašem sektoru. Rad Odreda podesićete prema uputstvima koja smo vam dali prilikom formiranja Odreda. Sada, u to treba uključiti i novoformiranu brigadu. Pomoću Odreda obuhvatite čitav vaš teritorij. Tako Diljski N.O.P. odred, on treba da se nalazi na Dilj Gori sa bazom, a da obuhvati predele u ravnici što istočnije od planine, kao i Posavinu, koja se nalazi južno od Dilj Gore. Naročito je važno da se obuhvati taj deo Posavine zbog eventualnih komunikacija sa Bosnom, tj. sa Motajicom.

Obavešteni smo, da na tom sektoru u neka sela zalaze četnici iz Bosne. To treba proveriti i na svaki način što pre

---

[7] Vidi dok. br. 198.

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 44—6, k. 470.

[2] O formiranju ove brigade vidi tom V, knj. 19, dok. br. 186.

formirati nekoliko udarnih grupa na tome sektoru. S druge strane, četničke jatake i poverenike na levoj obali Save u tome kraju treba pohvatati i izvesti pred sud. Štab Osječkog odreda pomerite na istok i obratite pažnju na obuhvatanje terena što bliže Osijeku. Štab Grupe namestite, tako da budete povezani sa nama, a da se nalazite negde na sredini vašeg teritorija. To bi značilo negde oko Gradca. (Sa nama se vezati na svaki način telefonski.) Požeški odred takođe upućujte u Posavinu, južno od Babje Gore, na glavnu prugu,[3] kao i u samu Požešku kotlinu. S obzirom na položaj Štaba Korpusa zasada, do daljnjega, jedan deo Odreda treba da se nalazi u Požeškoj dolini.

Brigadu ćete operativno upotrebiti prema mogućnosti na vašem sektoru, a isto tako upotrebljavati je na onome delu sektora, koji je dosada bio najneaktivniji.

Naš uput »Zadaci partizanskih odreda« još jednom proučite i primenite ga na čitav vaš sektor. Isto tako iskoristite prisustvo pojedinih divizija[4] na vašem sektoru, da zajedno vaše jedinice učestvuju u borbi sa divizijom, da bi se što bolje borci vaših odreda i brigade prekalili.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

[3] Riječ je o pruzi Beograd — Zagreb.

[4] Odnosi se na Desetu i Dvanaestu diviziju Drugog korpusa koje su povremeno dejstvovale na području Istočne grupe NOP odreda. Vidi dok. br. 123 i tom V, knj. 19, dok. br. 9.

BR. 3

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA I POLITIČKE PRIPADNOSTI JEDINICA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 1 LISTOPADA 1943 GODINE[1]

Dne 1/X. 1943.

S P I

Socijalnog i nacionalnog sastava i političke

Redni broj	JEDIN CA	Brojno stanje	Socijalni sastav								Srba	Hrvata
			Radnika	Seljaka	Zanatlija	Namještenika	Vojno-pol. lica	Intelektualaca	Slobodno zvanje	Daka		
1	Štab II korpusa	36		2			13	15	6		12	11
2	X Divizija	2399	284	1867	137	31	10	69		1	1880	473
3	XII Divizija	3979	767	2984	109	26	7	78		8	2678	1227
4	Istočna grupa	1510	352	1040	50	26	2	40			970	426
5	Posavski odred	486	58	383	27	4	3	11			356	126
6	Daruvarski odred	485	62	411			4	8			419	60
7	Bilogorski odred	271	31	236	2			2			119	152
8	I. posavski udar. bat.	112	13	87	9		1	2			111	1
9	Diverzantski bat.	130	8	93	25	1		3			94	32
10	Čehoslovački bat.											
	U k u p n o :	9408	1575	7103	359	88	40	228	6	9	6639	2508

OBJAŠNJENJE VIŠKA

Manjak:

93 poginula, 270 ranjenih, 14 izgubljenih, 6 zarobljenih. NOPOH, a Podravski i Požeški odred nisu dostavili podatke nije dostavio potrebne podatke, te i oni nisu uzeti u obzir u

Polit. komesar:

[1] Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—3, k. 105.

S A K
pripadnosti II. Korpusa N.O.V. Hrvatske

Nacionalni sastav											Politička pripadnost					Primjedba
Poljaka	Muslimana	Čehoslovaka	Talijana	Nijemaca	Madara	Slovenaca	Ukrajinaca	Rusa	Engleza	Židova	Članova KP	Vanpartijski komunisti	Članova ostalih partija	Bezpartijaca	Skoj	
									13		15			21		
	27	5	2		5	4		1		2	507	570	7	1.315		
1	16	13		2	10	27		5			759	337	30	2.853		
	31			1	82						81	145	20	414		
	4										73	140		273		
	5		1								49	21		415		
											47			224		
											29	25		58		
					4						28	86			16	
1	83	18	3	3	101	31		6	13	2	1588	1324	57	5.573	16	

I MANJKA:

Komandant:
Petar Drapšin[2]

Pored toga Diljski odred nije dostavio podatke Istočnoj grupi o političkoj pripadnosti boraca. Čehoslovački bataljon također ovom spisku socijalnog i nacionalnog sastava.

Komandant:
Petar Drapšin

[2] Narodni heroj. Poginuo nesretnim slučajem 1945 godine.

BR. 4

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O STANJU U DIVIZIJI POSLIJE KAPITULACIJE ITALIJE[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE NOV
HRVATSKE
A Broj 628/43
1.X.1943

Opći vojnički izvještaj

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

1) *Opća vojnička situacija:*

Jedinice divizije su uglavnom okupljene i nalaze se pod komandom ovoga štaba, sem bataljona »Matije Gubca«, koji se nalazi izravno pod komandom GŠH.[2]

Kapitulacija fašističke Italije odrazila se u našoj diviziji primanjem novih boraca Hrvata iz Primorja i Dalmacije i odašiljanjem 200 starih boraca u XIII diviziju, koji su upućeni kao pomoć u kadru toj diviziji. Iz XIII divizije primljeno je blizu 500 boraca, a u odred »Plavi Jadran« koji je ranije brojio oko 80 boraca mobilisano je preko 600 novih boraca, mahom Dalmatinaca iz okoline Zadra i sa poluotoka Ražanca. Taj odred ima u svom sastavu jedan talijanski bataljon, jak oko 160 ljudi.[3]

Aktivnost naše divizije za prošli mjesec dana ispoljavala se u nizu manjih akcija, zasjeda, prepada na komunikaciju Bihać — Gračac i na neprijateljske položaje oko Perušića i Gospića. U tim akcijama naše jedinice su imale uspjeha: zadale su neprijatelju gubitke, dok su naši gubici bili minimalni, ali plijena nije mnogo izvučeno. — Za vrijeme neprijateljske ofanzive od Bihaća i Kulen Vakufa, jedinice naše III brigade dobro su se držale i zadale su neprijatelju osjetne gubitke.[4]

Nakon prodora jačih neprijateljskih snaga za Dalmaciju neprijatelj je osigurao komunikaciju Bihać — Gračac, tako

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 46/1—5, k. 419.

[2] Glavni štab NOV i PO Hrvatske

[3] Riječ je o bataljonu »Goffredo Mameli«. Vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 73.

[4] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 4, 8 i 27.

da je u mjestima: Nebljusima, Lapcu, Mazinu, Bruvnu i Gračacu ostavio snage jačine od 200 ljudi do jednog bataljona, a same kote pored ceste obezbijedio je manjim snagama: vodovima i četama. Uslijed naše stalne aktivnosti na komunikaciji pojačavao je obezbjeđenja, tako da su sve kote pored ceste osigurane.

Na sektoru Gospića nema bitnih promjena. Ustaše jačine jedne bojne koje su iz Gospića krenule da razoružaju Talijane u Senju bili su obaviješteni od pučanstva u Krasnu o prisustvu većih naših snaga u Senju,[5] te su izvršile prepad na Otočac.[6] Inače u Gospiću vrše fortifikacijske radove: utvrđuju zgrade i ulice.

Sadašnji raspored naše divizije: I brigada koncentrisana na sektoru Metka i Čitluka za akciju; II brigada i Samostalni bataljon divizije zatvaraju pravce Obrovac — Sv. Rok, Gračac — Lovinac, Bruvno — Ondić, Lapac — Udbina i Kruge — Kamensko od eventualnog neprijateljskog nadiranja dejstvujući aktivno na komunikacije Bihać — Gračac; III brigada zatvara pravce prema Gackoj dolini od Pazarišta i Perušića i pravac Lički Osik — Kula; bataljon »Matija Gubec« sa pojedinim četama čisti teren od Otočca prema Krasnu, Kosinju; odred »Plavi Jadran« orijentisan je prema Zadru i Obrovcu, vršeći manje akcije na cestama.

2) *Organizaciono stanje:*

U brigadama je organizaciono stanje kao i dosada. Odlaskom boraca za XIII diviziju jedinice su se još više smanjile, tako da u nekim desetinama ima po jedan ili dva čovjeka. Novomobilisano ljudstvo još nijesmo rasporedili po jedinicama, nego se pri štabovima brigada vrši sa ljudstvom kratka vojnička i politička obuka. Kad se to ljudstvo rasporedi po jedinicama povećaće se i desetine, te će jedinice biti i organizaciono sređenije.

Odred »Plavi Jadran« ima tri formirana bataljona, od kojih je jedan talijanski. Odred je još organizaciono nesređen i treba mu pomoći.

Od promjena u organizacionom pogledu ima samo ta, što je pri Štabu divizije formiran sanitetski vod, jezgro divizijske sanitetske čete.

Pionirski vodovi po brigadama pokazali su se nepraktičnim uslijed oskudice u materijalu, a kad je potrebno od-

[5] U Senju su se tada nalazile jedinice Trinaeste divizije.
[6] Opširnije o tome vidi tom V, knj. 19, dok. br. 57, 65, 226 i 227.

vaja se za izvršavanje zadataka brigade bolje obučeno ljudstvo iz inžinjerske čete divizije. Zato ćemo inžinjersku četu divizije brojčano pojačati, a vodove po brigadama ukinuti.

Velosipedski vod pri diviziji nijesmo formirali uslijed toga što nam se veliki broj velosipeda pokvario za vrijeme neprijateljske ofanzive zbog prenašanja po brdovitom terenu, a materijala za opravku nemamo.

Mislili smo formirati prateći bataljon pri diviziji od protutenkovskih oruđa i bacača. Glavni štab Hrvatske je pak mišljenja da formiramo prateće čete pri brigadama sastavljene iz dva bacača i dva protutenkovska oruđa, u kom cilju će nam dodijeliti nekoliko protutenkovskih topova. Postupićemo po predlogu GŠH, koji je najbolji.

3) *Ocjena štabova:*

a) Štabovi brigada i odreda:

Po našem predlogu GŠH je smijenio Štab I brigade koji nije zadovoljavao. Novi štab još nijesmo isprobali, ali mislimo da će zadovoljiti. Štabovi drugih dviju brigada zadovoljavaju. Za vrijeme neprijateljske ofanzive i poslije u manjim akcijama štabovi su se dobro pokazali.

Štab odreda »Plavi Jadran« sastavljen od komandanta Dane Damjanovića, bivšeg zamj. komandanta II brigade i Ferde Toplaka, komesara bataljona »Pekiša Vuksan«, je još mlad i neprovjeren. Štab još nema dovoljno samostalnosti.

b) Štab bataljona »Matija Gubec« zadovoljava, ali nije provjeren u operacijama. U štabu nije bilo harmonije. Dolaskom komesara[7] iz bolnice stanje se unekoliko popravilo. Mislimo da će se harmonija postići. Štab Samostalnog bataljona koji nije zadovoljavao izmijenili smo imenovanjem novog komandanta.[8] Zamjenik komesara toga bataljona[9] je poginuo, te ćemo Štab morati ponovo popuniti.

U I brigadi postavili smo dva nova komandanta bataljona iz III brigade, tako da je sad izjednačen komandni kadar bataljona u svim brigadama.

c) Niži komandni kadar:

Niži komandni kadar u brigadama snalazi se sve bolje i bolje. U II brigadi za vrijeme akcije u Dalmaciji[10] desetari

---

[7] Slavko Pejak

[8] Krajem rujna za komandanta bataljona postavljen je Mića Zrnić.

[9] Mile Jerković. Poginuo kolovoza 1943 god. na Kamenskom u borbi protiv Nijemaca.

[10] Druga NOU brigada dejstvovala je tada pod komandom Štaba Kninskog sektora. Vidi tom V, knj. 18, dok. br. 25, 58 i 125.

i vodnici pokazali su u niz akcija lijepe primjere samostalnosti i inicijative.

4) *Pregled vojničke obuke:*

a) Viši komandni kadar:

Komandanti brigada i bataljona dobili su od Štaba divizije da obrade pismene zadatke iz raznih grana vojne nauke. Teme su obrađene uglavnom kratko i nepotpuno. Isto tako dati su štabovima brigada taktički zadaci. Štab I brigade je zadatke slabo riješio, a ostali su riješili zadatke bolje.

b) Niži komandni kadar:

Završen je kurs pri Štabu divizije na kome je bilo iz svake brigade po sedam slušalaca. I ovaj kurs je dao dobre rezultate. Pri štabovima brigada završeni su desetarski kursevi. Inače uslijed stalnih pokreta nije bilo posebnih konferencija ni sastanaka sa komandnim kadrom.

U cilju pomoći nižem i višem komandnom kadru izdao je Štab divizije kratak priručnik u kome su iznijeti formulari zapovijesti za predhodnicu, nastupni marš itd.

Uslijed oskudice vojne literature Štab divizije priprema jedan veći priručnik za sve naše oficire i podoficire koji će obuhvatiti gradivo iz ratne službe, borbene obuke, egzercira itd.

c) Obuka boraca:

Po pitanju obuke boraca za ovaj posljednji mjesec dana urađeno je vrlo malo uslijed toga, što su jedinice bile u stalnom pokretu. Uglavnom održavani su časovi prije i poslije akcije.

U tom pogledu najviše je urađeno u »Matiji Gubcu«. Svaki dan se izvodi u tom bataljonu vojnički rad.

d) Specijalne jedinice:

Završen je kurs za vezu pri Štabu divizije, dok je kurs koji drži referent saniteta divizije još u toku.

Od jedinica pri Štabu divizije dobro rade Inžinjerska četa i Prateća, kao i Četa za vezu, dok se u Artiljeriskom divizionu rad ne odvija najbolje. Oficir pri Štabu divizije drži kurs sa vođama odjeljenja i komandirima baterija.

5) *Stanje u jedinicama:*

Borbenost u jedinicama ove divizije je odlaskom starih isprobanih boraca smanjena. Međutim, kad se i novi borci provedu kroz akcije mislimo da će se udarna snaga jedinica, obzirom na brojčanu povećanost, podići. Samostalni bataljon i bataljon »Matija Gubec« zaostaju umnogome iza ostalih

naših jedinica, te tim bataljonima moramo ukazivati potrebnu pomoć.

U bataljonima I brigade, naročito III-ćem, dolaskom novih komandanata bataljona stvar je krenula na bolje. Mislimo da će se I brigada izjednačiti sa ostalim našim brigadama.

Borbenost odreda »Plavi Jadran« isto tako nije malena. Međutim, uslijed slabe organizacije, malog iskustva, jedinica je još daleko slabija od ostalih.

I disciplina kao i borbenost u Samostalnom bataljonu kao i bataljonu »Matija Gubec« zaostaje iza ostalih. U Samostalnom bataljonu ima mnogo familijarnosti i ta jedinica nalazi se upravo u prelazu između početničkih naših vojnih formacija i današnje naše vojske. Dugo stajanje na položajima, neaktivnost, slabo rukovodstvo, izvlačenje najboljih iz bataljona, slaba ili nikakva pomoć učinili su da se bataljon ne razvija i opada.

Novi događaji pojačali su borbeni moral u jedinicama.

6) *Ishrana:*

Ishrana jedinica nije dovoljna: po tri dana neke jedinice ne dobiju hljeba. A meso i ostale artikle dobivaju u umanjenim količinama, a često ih i ne dobiju. Novi borci su naročito osjetljivi po pitanju ishrane, te smo mišljenja da bi obzirom i na njih trebalo to pitanje pravilnije rješavati, ukoliko je ikako moguće.

Odjeća i obuća boraca je vrlo slaba. Dobijena količina nije zadovoljila potrebe jedinica (100 čakšira, 150 gaća, 300 pari cipela na cijelu diviziju).

7) *Planovi za operacije:*

Akcija na Gospić je najpoželjnija i politički za Liku najvažnija.[11] Mislimo da se od akcije ne bi smjelo odustati.

Po likvidaciji Gospića mogli bi naše snage koncentrirati na komunikaciji Bihać — Gračac — Knin i Gračac — Obrovac.

8) *Naročite napomene:*

Pitanje odjeće i obuće je kao što smo napomenuli vrlo teško pitanje. Smatramo ipak da ćemo ga riješiti u pretstojećim akcijama. Isto tako i pitanje ishrane ćemo nastojati što bolje riješiti, naročito u vezi za novodošlim drugovima.

Pitanje popune naše divizije još nije riješeno, i pored pridošlog ljudstva. U našim brigadama nemamo još ni po

[11] Vidi dok. br. 203, 204, 205, 206, 207, 210 i 214.

1000 ljudi, iako treba da ima 1500 ljudi. Mi sa svoje strane nijesmo kadri izvršiti popunu jedinica. To pitanje sad za nas je najaktuelnije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
S. O.

Komandant,
Đ.[12] **Jovanić**

(M. P.)[13]

[14]ŠTAB I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj 172/43
2. X. 1943

BR. 5

IZVJEŠTAJ ŠTABA DESETE DIVIZIJE OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA SVETI IVAN ŽABNO, VARAŽDINSKE TOPLICE I RUDNIK GLOGOVAC[1]

ŠTAB X DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Br. 156
Dan. I. X. 1943

Predmet: *Operativni izvještaj*
dostavlja.—

ŠTABU II KORPUSA NOV i PO HRVATSKE
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Položaj

I. RAD NAŠIH JEDINICA:

Poslije uspješno izvedenih akcija na sektoru Moslavine,[2] jedinice naše divizije izvršile su pokret u pravcu Bilo Gore. Sam pokret je bio težak. Mostovi su bili porušeni, pa su se

[12] Đoko
[13] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[14] Četvrtasti pečat Štaba Prvog korpusa NOV Hrvatske.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18—2, k. 1121.
[2] O dejstvima Desete divizije u Moslavini vidi tom V, knj. 19, dok. br. 108.

dešavale razne nezgode, kao na primjer, padanje konja sa mosta i upadanje u blato prilikom prelaza preko rijeke Česme. No unatoč svega toga pokret se odvijao po planu. Jedinice XVII udarne brigade bile su smještene u sela Kabal i Ivančani, a jedinice XXI brigade u selo Vukšinac. U pomenutim mjestima naše jedinice zadržale su se tokom 20 i 21.IX.1943. Pored odmaranja, sa jedinicama se vršila vojna i politička priprema za napad na neprijateljsko uporište Sv. Ivan Žabno.[3]

U uporištu Sv. Ivan Žabno nalazila se posada od domaćih ustaša—feldžandara ili kako ih narod zove »gestapovaca« i hrvatskih žandara. Posada je terorisala sva okolna sela. Odluka da se uporište likvidira imala je više politički nego vojnički značaj. Napad je počeo 21.IX. o.g., u 23 sata, a uporište je do kraja likvidirano 22.IX. u 21 sat. Napadala je XXI brigada, dok se cijela XVII brigada nalazila u zasjedi prema Bjelovaru.

Nakon likvidacije Sv. Ivana Žabno, naše jedinice su se povukle u sela: Jakopovac i Sredice, te Ladislav. U ovim selima zadržali smo se 23.IX. o.g., a 24.IX. o.g. u 8 sati jedinice XVII udarne brigade su se prebacile u istočni dio Kalnika i smjestile u sela: V. Poganac i Veliku i Malu Rasinicu. Jedinice XXI brigade spustile su se na prugu Koprivnica — Križevci, gdje su prišle rušenju pruge na sektoru Carevdar — Kloštar.

Dana 26.IX. jedna ustaška kolona krenula je u pravcu III bataljona XVII udarne brigade sa zadatkom da pljačka i pali sela. Zasjeda ovoga bataljona dočekala je i porazila ustaše. Dana 25 i 26. IX. jedinice naše XXI brigade rušile su prugu Križevci — Koprivnica.

Odlukom Štaba II operativne zone napadnuto je neprijateljsko uporište Varaždinske Toplice.[4] Napad je počeo 27.IX. o.g., a završen je 29.IX. o.g. Upad u uporište izvršila je Kalnička brigada »Braće Radića«, dok je naša XVII udarna brigada održala zasjedu na cesti Varaždinske Toplice — Zagreb i Varaždinske Toplice — Ludbreg. Na našu zasjedu nijesu nailazile jače snage. »Gestapovci«, koji su pokušali bijeg iz uporišta bili su pohvatani i privedeni vojnom sudu. Istoga dana izvršila je naša XXI brigada napad na neprijateljski rudnik uglja Glogovac. Napad nije uspio, radi toga što je jedna ustaška kolona uspjela da prođe našu zasjedu i da sa leđa napadne jedinice koje su napadale na bandu. Povlačenje je izvršeno u redu.

---

[3] Opširnije o tome vidi tom V, knj. 19, dok. br. 243.
[4] Vidi dok. br. 8 i 54.

Dana 27.IX. o.g. Štab divizije je održao sastanak sa Štabom XXI brigade. Na sastanku Štabu XXI brigade ukazano je na grješke u pogledu slabe kontrole štabova bataljona i propusta koje su učinile njihove jedinice u akciji na Sv. Ivan Žabno. Isto tako ukazano je na držanje pojedinih članova Štaba. Očekujemo da će se poslije ovoga sastanka popraviti stanje kako u samom Štabu brigade, tako i u jedinicama.

Dana 30.IX. 1943 jedinice XXI brigade su se prebacile iz sela Ladislav i Većeslavac u Vel. Poganac i Grabičani, gdje se i sada nalaze.

Dana 29.IX. povukle su se jedinice XVII udarne brigade sa zasjede u Varaždinske Toplice, Svibovec i okolna sela.

Za sve ovo vrijeme nije se primijetilo kretanje neprijateljske vojske. Opaža se nemoć neprijatelja. On nije u stanju da reagira na naše akcije u srcu Hrvatske. U posljednje dane jedina mu je aktivna avijacija. Bombardirali su sela u kojima su se nalazile jedinice XVII udarne brigade, ali nam nijesu nanijeli nikakovih gubitaka.

II. IZVEDENE AKCIJE

Dana 21. IX. 1943 u 23 sata jedinice naše divizije napale su neprijateljsko uporište Sv. Ivan Žabno. Napad je otpočeo sa zakašnjenjem od pola sata. Neprijatelj se ogorčeno branio iz općine, doma i žandarske kasarne. Borba je vođena i tokom dana 22.IX. 1943 do 19 sati, kada je uporište potpuno likvidirano. Za vrijeme borbe žandari su se predali, a ustašama i gestapovcima je pošlo za rukom, da se uveče izvuku i pobjegnu. To se desilo zahvaljujući nebudnosti i slaboj kontroli kako štabova bataljona, tako i samog Štaba brigade.

Tokom 22.IX. o.g. neprijatelj je pokušavao da iz Bjelovara pritekne u pomoć napadnutom uporištu. Ali je nailaskom na zasjedu XVII udarne brigade svoje pokušaje krvavo platio.[5] U ovoj akciji je zarobljen slijedeći ratni plijen: 24 žandara, 8 gestapovaca ... [Zaplijenjeno je] 87 pušaka i 1 p.m. »Šoša«, jedno postolje t.m., 4.000 metaka, 50 šinjela i 35 pari odijela i obuće. Neprijatelj je na zasjedama i u uporištu imao preko 70 izbačenih iz stroja. Naši gubitci su 18 ranjenih i 2 mrtva druga. Utrošili smo 4.500 metaka, 27 topovskih granata, 13 mina za teški bacač i 25 ručnih bombi.

Dana 25 i 26.IX. 1943 jedinice XXI brigade su porušile preko 10 klm. željezničke pruge Koprivnica — Križevci na sektoru Carevdar — Kloštar. Rušenje je vršeno bez ikakovih smetnji sa strane neprijatelja. Uništene su t.t. veze.

[5] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 253.

Dana 26.IX. 1943 jedna ustaška kolona naišla je na zasjedu III bataljona XVII udarne brigade. Banda je pobjegla ostavivši na bojnom polju 3 mrtva ustaša, jedan puškomitraljez i dva karabina. Mi smo imali jednog lakše ranjenog druga.

Dana 27.IX. o.g. jedinice naše XXI brigade su napale na rudnik uglja Glogovac. U momentu kada su sjeverni rovovi bili likvidirani i kad se očekivao pad cijelog uporišta, jedna ustaška kolona prošla je zasjedu II bataljona iste brigade i udarila je našima s leđa. Jedinice su se morale povući, te tako to uporište nije likvidirano. Neprijatelj je uspio da prođe našu zasjedu, prvo, radi toga što smo imali male snage na zasjedama, a drugo, radi nebudnosti jedinica koje su se nalazile u zasjedama na sektoru prodora bande.

Ratnoga plijena nijesmo imali. Neprijatelj je u ovoj borbi imao oko 20 mrtvih i ranjenih, dok su naši gubitci bili 3 mrtva i 4 ranjena od kojih je jedan docnije umro. Posada kod dva neprijateljska teška mitraljeza bila je sva pobita i naši su se borci nalazili na 50 metara od njih, ali zbog jake neprijateljske vatre iz uporišta i udarca neprijatelja sa leđa, nijesu ih mogli uzeti.

Istoga dana XVII udarna brigada nalazila se na zasjedama na cesti Zagreb — Varaždinske Toplice i Varaždinske Toplice — Ludbreg, nijesu imale naročito teškog posla. Feldžandari koji su se pokušali bijegom spasti iz uporišta bili su pohvatani. U ovoj akciji naše su jedinice zarobile 22 feldžandara, 1 t. mitraljez »Švarcloze«, 4 karabina 7/9 mm i 15 francuskih trometki.

Iz ovih akcija II operativnoj zoni dato je 17 pušaka i p.m. »Šoša« iz akcije na Sv. Ivan Žabno i 15 pušaka sa zasjede kod Varaždinskih Toplica.

III. STEČENA ISKUSTVA:

Prilikom akcije na Sv. Ivan Žabno, desio nam se gotovo isti slučaj, kao i prilikom akcije na ustašku bojnu u Kutjevu. Zahvaljujući slabom oprezu i nebudnosti banda je uspjela da se nekažnjeno izvuče iz zgrade i pobjegne. Ubuduće ćemo posvetiti mnogo veću pažnju ovom nedostatku i vjerujemo da se ovo više neće ponoviti.

U ovoj akciji, kao i u akciji na Varaždinske Toplice, naše zasjede su kopale rovove. I borci i rukovodioci su uvidjeli korist ukopavanja i odsada ćemo nastojati da se prilikom postavljanja zasjeda naše jedinice uvijek ukopavaju kako bi se izbjegle nama nepotrebne žrtve, a neprijatelju nanijeli što veći gubitci.

Kako banda uvijek nastoji da se bjegstvom spasi iz uporišta, moramo odsada uvijek i neke manje snage postavljati u zasjedu prema uporištu. Ovo se naročito korisno pokazalo kod zasjede XVII udarne brigade u akciji na Varaždinske Toplice.

Prilikom akcije na rudnik uglja Glogovac, pokazalo se da neprijatelj koristi uputstvo Ministarstva domobranstva o neprijateljskom povlačenju stranputicama između naših zasjeda. Ponovno ćemo skrenuti pažnju našim štabovima brigada na taktiku (ovakovu) neprijatelja.

Sjajne pobjede naših drugova širom Jugoslavije, napredovanje Crvene armije, vidno se opaža na raspoloženju naših drugova. Jedino bi bilo potrebno da nas drugovi iz Slavonije češće obavještavaju o akcijama naših drugova u Slavoniji.

Borbenost je na visini, to se vidi iz borbi koje smo dosada imali.

IV. DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE:

Pošto se već duže vremena nalazimo na sektoru Kalnika i Bilo Gore mi mislimo da ćemo u vezi sa naredbom Glavnog štaba[6] krenuti u Zagorje, da se tamo rasplamsa plamen Narodnooslobodilačke borbe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
Vlado Janić

Komandant:
Vinko Antić

(M. P.)[7]

[6] Ovom naredbom upućena je Deseta divizija u Moslavinu i stavljena privremeno pod komandu Druge operativne zone. Vidi tom V, knj. 18, dok. br. 93.

[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 6

ZAPOVIJEST ŠTABA TRINAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA KARLOBAG[1]

ŠTAB
XIII DIVIZIJE
N.O.V. HRVATSKE
Dne 1.X. 1943.

ZAPOVIJEST

(Sekcija: Senj, Zadar 1 : 100.000, jugoslovenske izrade)

Vojno-politički značaj operacija: Hrvatsko Primorje je cijelo oslobođeno[2] izuzev Karlobaga. Dalmatinsko primorje je također cijelo oslobođeno izuzev Zadra i Šibenika.[3] Vrlo važno bi bilo ta dva oslobođena teritorija u Primorju spojiti i tako čitavu jadransku obalu od Sušaka do Zadra držati. To bi bilo i od međunarodnog vojno-političkog značaja. Isto tako i s vojničke i političke strane bilo bi važno Gospić podpuno odsjeći, a koji sada još uvijek ima vezu sa Karlobagom. Zbog svega toga potrebno je zauzeti Karlobag.[4]

Podatci o neprijatelju: Karlobag: 120 ustaša i 80 naoružanih civila.[5] Drže položaje na kotama: 105, 210, 189, bezimenoj koti između 105 i 189, 163, 489, te u samom mjestu Karlobagu. Naoružani su sa pješadijskim naoružanjem, a imaju i jedan protukolski top i dva teška bacača. Oko samog mjesta Karlobaga imaju betonirane bunkere, a također i na kotama.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1, k. 912.

[2] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 45.

[3] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 50 i 54.

[4] O zauzeću Karlobaga vidi dok. br. 33, 34, 201 i 204.

[5] Pomenute ustaše i naoružani civili pripadali su Devetnaestoj ustaškoj bojni. Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20/2—1, k. 53.

Š T A B
XIII. Divizije
N.O.V. Hrvatske
Dne 1.X. 1945.

63

Z A P O V I J E S T

Sekcije: Senj, Zadar 1: 100.000, Jugoslavenske izrade

Vojno politički značaj operacije:

Hrvatsko Primorje je cijelo oslobođeno izuzev Karlobaga. Dalmatinsko Primorje je također cijelo oslobođeno izuzev Zadra i Šibenika. Vrlo važno bi bilo ta dva oslobođena terituorija u Primorju spojiti i tako čitavu Jadransku obalu od Dubrave do Zadra držati. To bi išlo i od međunarodnog vojno političkog značaja. Isto tako i s vojničke i političke strane bilo bi važno Gospić podpuno osloboditi, a koji, mada još uvijek ima vezu sa Karlobagom. Zbog svega toga potrebno je zauzeti Karlobag.

Podaci o neprijatelju:

Karlobag: 120 ustaša i 80 naoružanih civila. Drže položaje na kotama 105, 110, 189, bezimenoj koti između 105 i 189, 161, 499; te u samom mjestu Karlobagu. Naoružani su sa pješadijskim naoružanjem, a imaju i jedan protukolski top i dva teška bacača. Oko samog mjesta Karlobaga imaju betonirane bunkere, a također i na kotama. Naročito dobro su utvrđene kote 105, 189 i bezimena kota između tih dviju. Na tim kotama imaju i bodljikavu žicu.

Sušanj: 80 ustaša i 70 domobrana. Drže položaj na kotama Velika Glava, 728, 866, 1091, 927 (Ura), 761, Bandjera. Naoružani su sa pješadijskim oružjem i imaju na Uri 4 teška bacača. Na kotama imaju bunkere.
Na komunikaciji od Gospića do Ure drži položaje jedna domobranska lovačka bojna, a glavna mu je oporišta Baške Oštarije i Brušane.

Naše snage:

I. brigada sa tri pješadijska bataljona, jednom pretečom četom od 4 teška bacača i jednom baterijom protu-kolskih topova od 4 oruđja.
II. brigada sa tri pješadijska bataljona, jednom pretečom četom od 4 teška bacača, baterijom protukolskih topova od 4 oruđja, te sa pridodatim jednim vodom tenkova i baterijom haubica 100mm od 4 oruđja.

Zadatak:

Napasti i likvidirati neprijateljske posade u Karlobagu i Sušanju, kao i sve uporne točke na komunikaciji Karlobag - Ura.
I. brigada VI. Divizije će istovremeno napasti posade u B. Oštarijama i Brušanima, kao i osiguravati sve operacije sa pravca Gospić.

Za izvršenje prednjeg zadatka
N A R E Đ U J E M
Zadatak:
1. brigadi: Za jedno bataljonom napasti neprijatelje

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 6

Naročito dobro su utvrđene kote: 105, 189 i bezimena kota između tih dviju. Na tim kotama imaju i bodljikavu žicu. Sušanj: 80 ustaša i 70 domobrana. Drže položaj na kotama: Velika Glava, 728, 866, 1091, 927 (Ura), 763, Bandijera. Naoružani su sa pješadijskim oružjem i imaju na Uri 4 teška bacača. Na kotama imaju bunkere.
Na komunikaciji od Gospića do Ure drži položaje jedna domobranska lovačka bojna, a glavna su joj uporišta Baške Oštarije i Brušane.

Naše snage:

I brigada sa tri pješadijska bataljona, jednom pratećom četom od 4 teška bacača i jednom baterijom protukolskih topova od 4 oruđa.

II brigada sa tri pješadijska bataljona, jednom pratećom četom od 4 teška bacača, baterijom protukolskih topova od 4 oruđa, te sa pridodatim jednim vodom tenkova i baterijom haubica 100 mm od 4 oruđa.

Zadatak:

Napasti i likvidirati neprijateljske posade u Karlobagu i Sušnju, kao i sve uporne tačke na komunikaciji Karlobag — Ura.
I brigada VI divizije će istovremeno napasti posade u B. Oštarijama i Brušanima, kao i osiguravati sve operacije sa pravca Gospića.[6]
Za izvršenje prednjeg zadatka

NAREĐUJE SE:

I brigada:

Zadatak:

Sa jednim bataljonom napasti neprijateljska uporišta na kotama: 1091, 866 i 927 (Ura). Napad dobro pripremiti sa teškim oružjem. Sa jednim bataljonom napasti neprijateljska uporišta na kotama: 728, 686, 763 — Bandijera, te u Sušnju. I napad toga bataljona solidno

[6] Vidi dok. br. 74.

pripremiti vatrom iz teškog oružja. Jedan bataljon ostaviti u rezervi.
Uhvatiti vezu sa I brigadom VI ličke divizije preko Crnog Dabra, a i na komunikaciji između Ure i B. Oštarija. Dok se ne uhvati ta veza osiguravati sa vlastitim snagama od pravca B. Oštarija. Vezu sa II brigadom hvatati i održavati na koti 489 (Radetina Gr.).
Čitavu operaciju dobro pripremiti, i nastojati da se neprijateljskim položajima bezuvjetno ovlada, a neprijatelj likvidira, zarobi ili protjera.

II brigada:

Zadatak:

Sa jednim bataljonom napasti neprijateljska uporišta na kotama: 105, 189 i bezimenoj koti između ovih dviju, te i sam Karlobag, po zauzeću istih. Sa dvije čete jednog bataljona napasti neprijateljska uporišta sa jugoistočne strane Karlobaga i napasti sam Karlobag predhodno očistivši od neprijatelja prostor između kota: 465, 381 i mora. Sa jednom četom istog bataljona napasti kotu Radetina Gr.
Jedan bataljon ostaje pri rezervi.
Dvije čete koje će napadati sa jugoistočne strane Karlobaga prebaciti morskim putem na cestu Karlobag — Lukovo Šugarje sa točnim preciznim zadatkom i uputama. Sa tim četama nastojati što prije uhvatiti vezu, a ako to ne bude moguće našim sredstvima i kopnom, onda osigurati vezu morskim putem.
Brod koji bude prevozio trupe naoružati teškim mitraljezima i dati mu zadatak da neprekidnim krstarenjem između Karlobaga i otoka Paga spriječi svako bježanje neprijatelja iz Karlobaga morskim putem. Za patroliranje i krstarenje morem pored toga naoružati i dva motorna čamca kojima dati zadatke i s obzirom na vezu sa jedini-

cama koje budu prevozili. Vod tenkova nastupati će cestom Senj — Karlobag i podpomagati pješadijske jedinice prilikom zauzimanja samoga mjesta i pojedinih objekata. Osigurati dobru vezu između streljačkog stroja i tenkova kao i saradnju.

Napad dobro organizovati i pripremiti, formirati jurišno-bombaška odjeljenja, koja obskrbiti sa sredstvima za kidanje žice, kao i naoružanje. Artiljerisku i minobacačku vatru koncentrisati na najvažnije ciljeve, a to su kota 105 i bezimena kota.

Baterija haubica 105 mm:

Zadatak:

Za ovu operaciju stavlja se na raspoloženje Štabu II brigade od koga će dobivati naređenja za otvaranje vatre i ciljeve koje treba tući.

Vod tenkova:

Stavlja se na raspoloženje Štabu II brigade od koga će dobiti i zadatak.

Veza:

Zadatak:

Uspostaviti telefonsku vezu između Štaba II brigade i Štaba divizije, Štaba II brigade i artiljerije, Štaba I brigade i Štaba divizije.

Osigurati dobru vezu unutar jedinica, kao i između I i II brigade.

Sanitet:

Zadatak:

Organizovati u Jablancu divizijsko prihvatilište gdje će biti i kirurška ekipa. Evakuaciju ranjenika iz Jablanca organizovati.

Brigadno prihvatilište I brigade organizovati u selu Kućište, a organizovati evakuaciju ranjenika preko Cesarice do Jablanca.

Brigadno prihvatilište II brigade nalaziti će se u selu Bačići, a odatle organizovati evakuaciju ranjenika za Jablanac. Evakuaciju ranjenika od bataljona

koji će operisati jugoistočno od Karlobaga organizovati morskim putem.

Baza za ishranu: *Zadatak:*

Organizovati dobavu hrane u Jablanac, odatle I brigadi transport na položaj tovarnim grlima, a II brigadi cestom prema Karlobagu.

Mjesto štabova: Štab divizije nalaziti će se u selu Stanište i to u najjužnijim kućama.
Štab I brigade nalaziti će se na položaju između s. Ovčica i Badnja.
Štab II brigade nalaziti će se pozadi kote 210 (Košulja).

Evakuacija plijena i zarobljenika: Sav plijen i zarobljenike evakuisati će se Štabu brigade, a za daljnji postupak izaći će posebno naređenje.

Znaci raspoznavanja i ugovoreni znaci: Znaci raspoznavanja za noć između 2 i 3 ovog mjeseca jesu: **Sloboda — Smolensk,** a ugovoreni znaci jesu: **Tri — Trinaest,** za dan 3 ovog mjes. jest: **Dizanje puške u vis dva puta,** a odgovor: **Dizanje puške u stranu tri puta.** Zauzimanje svake kote označavati sa paljenjem vatre na istoj, a liniju položaja označavati bacanjem crvene i zelene rakete u pravcu neprijatelja.

Početak operacija: Operacija mora početi noću između 2 i 3 ovog mjes. u 5 sati ujutro.

U to vrijeme na svim sektorima jedinice već moraju biti u kontaktu sa neprijateljem, a ne da se to shvati kao vrijeme polaska sa polaznog položaja.

Napomena: Operaciju shvatiti najozbiljnije i njezinoj pripremi imajući pri tome u vidu da ista mora uspjeti i da se zadatci moraju izvršiti. Naročitu pažnju obratiti na pitanje veze, a plan vatre i raspored i koncentraciju teškog oruđa napraviti tako da najvažnije uporne točke budu svladane po planu. To naročito važi za kote 105 i 210 čijim zauzimanjem stvaraju se velike mogućnosti za brzo izvršavanje i ostalih zadataka.

Ukoliko I brigadi bude potrebna pomoć teške artiljerije, treba je tražiti sa točnom oznakom ciljeva. Prilikom operacije obratiti pažnju na bokove i leđa i zbog toga se dobro osigurati sa jedinicama iz rezerve.

Poslije izvršenog zadatka I brigada trebati će dijelom da pomogne I ličku brigadu na sektoru Oštarije, a dijelom II brigadu prema Karlobagu. Štab I brigade po zauzimanju Karlobaga organizovati će rad u istom, a brigadu po bataljonima skoncentrisati izvan mjesta i držati je na okupu. Voditi računa o neprijateljskoj avijaciji i organizovati obranu.

Bataljon koji bude nastupao sa jugoistoka prema Karlobagu treba da počne sa operacijom pola do jednog sata kasnije od predviđenog vremena sa ciljem da neprijatelja zavara i da isti sve snage sa tog sektora prebaci na položaj prema glavnini, a s tim bi taj bataljon postigao iznenađenje a onda sa energičnim nastupom upao i u sam grad.

Operativne izvještaje o ovoj operaciji dostaviti najzad 24 sata po završetku operacije sa svim potrebnim podatcima i prilozima.

N a i z v r š e n j e!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:	Zamj. komandanta:	Komandant:
Službeno odsutan	**M.**[7] **Šakić**	**V.**[8] **Kovačević**

Dostavljeno:
Na znanje:
Glavnom štabu N.O.V. Hrvatske
Na znanje i izvršenje:
Štabu I brigade
Štabu II brigade
Bateriji haubica 100 mm i
Vodu tenkova.

[7] Mićur.
[8] Veljko

BR. 7

ZAPOVIJEST ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA LUDBREG[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Oper. Br. 693/43.
1. X. 1943.

ZAPOVIJED
(Sekcija Čakovec 1 : 100.000)

U neprijateljskom uporištu Ludbreg nalazi se jedna bojna domobrana i 150 gestapovaca. A prema nepotvrđenim izvještajima i jedna satnija ustaša.[2] Razmještaj posade je slijedeći: na ž. stanici 50 domobrana sa 4 p.mitraljeza, u »Starom Gradu« jedna obična satnija i jedna mitraljeska satnija sa 2 t.bacača mina, oko židovskog templa jedna satnija domobrana, u Keršnerjevoj kući 50 žandara, kod pošte 6 domobrana i u osnovnoj školi 150 feldžandarmerije pod komandom Nijemaca, i navodno 120 ustaša u gostioni »Fizir«, što će se provjeriti. Nekih naročitih utvrđenja nema, ali oko pojedinih zgrada ima žica, što će se vidjeti iz priloženog plana. Moral kod domobrana je slab i skloni su predaji. Žandari su zlikovci a isto tako i feldžandarmerija.

U susjednim neprijateljskim uporištima nalaze se posade slijedeće jačine, i to: Varaždin 1 ustaška bojna sa 6 tenkova, 1 bojna domobrana slabog morala i borbenosti, i razne škole u jačini 1500 vojnika, koji su svi skloni da se nama predaju. U Koprivnici jedna bojna koturaša, 200 Nijemaca neboraca, oko 200 feldžandarmerije, 1 ustaška satnija, i Križevci oko 700 raznih vojnika, slabog kvaliteta.

Za oslobođenje Podravine i prodiranje u Međumurje od ogromne je važnosti da se likvidira i osvoji uporište Ludbreg.[3] Jedinice X Divizije N.O. Hrvatske u zajednici sa brigadom »Braće Radića« i Kalničkim p. odredom napasti će i uništiti će neprijateljsku posadu u Ludbregu.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg br. 55/1, k. 1472.

[2] Vidi dok. br. 198, 199, 201 i 203.

[3] O rezultatima napada na Ludbreg vidi dok. br. 28, 54 i 64.

Napad će se izvršiti na dan 2. X. 1943 u 24 časa.

Za izvršenje ovoga zadatka

NAREĐUJEMO:

1. XVII U.N.O. brigada: ima zadatak napasti i uništiti neprijatelja u uporištu Ludbreg. Pohvatati sve petokolonaše i ustaše, koji su dosada terorizirali mirno pučanstvo. Popis tih lica dostaviti će se.

2. XXI N.O. brigada H.: ima zadatak osiguranja prema neprijateljskom uporištu Koprivnica. Osiguranje izvršiti će se sa tri bataljona, a bataljon u Apatovcu osiguravati će pravac od Varaždina. Glavna linija osiguranja Mali Bolfan — Sv. Petar — Kapela, a sa istaknutim dijelovima Cvetkovec — Kuzminec — Novo Selo. Na komunikacijama, tj. želj. pruzi i putevima, koje vode iz Koprivnice za Ludbreg u toku noći treba prekopati što veći broj propusta i ceste na više mjesta i porušiti najmanje 1 klm. pruge.

   Zasjeda treba da bude elastična, manevarska, tako da u slučaju neprijateljskog nailaska na jednom pravcu susjedni bataljon odmah hita da udari neprijatelja sa boka, ne čekajući nikakvog naročitog naređenja, s tim što će na svom pravcu ostaviti najpotrebnije osiguranje.

3. Brigada »Braće Radica« pojačana sa jednim bataljonom XXI Brigade i antitenkovskim mitraljezom: ima zadatak osiguranja prema Varaždinu i prema Varaždinskim Toplicama. Osiguranje izvršiti na liniji: Leskovac — Golo Brdo — Jalžabet — Lug — k. 160 — Šemovec. Sa isturenim manjim odjeljenjima Svibovec — Tonimir — Kelemen — Štefanec. Naročitu pažnju obratiti će na rušenje propusta i mostova na putevima i porušiti što više želj. pruge prema Varaždinu. Ukoliko ima eksploziva srušiti most na Plitvici

kod k. 158, ispred sela Vrbanovec. Isto tako porušiti sve mostove na Plitvici, kao i brvna od k. 148 do sela Dubovice. Za taj zadatak upotrijebiti terensku četu, koja se nalazi oko Hrženice. Uspjeh zasjede zavisi od manevra jedinica. U slučaju nailaska neprijatelja na jednom ili dva pravca, što će se sa isturenim patrolama na vrijeme saznati, izvršiti sa bataljonima koji nisu napadnuti udarac u bok i pozadinu neprijatelja i uništiti ga. U ovoj situaciji u kojoj ćemo voditi borbu bilo bi od velike važnosti da se imaju konjičke izviđačke patrole, koje bi trebale vršiti izviđanje od samog uporišta Varaždin.
Za komandanta toga sektora određujemo zamjenika komandanta X Divizije N.O.V.H. druga Radojicu,[4] sa štabom u s. Vrbanovec.

4. Kalnički p. odred: sa jednim bataljonom ima zadatak osiguranja prema Križevcima, a sa Osječkom četom i četom kod Ljubeščice da izviđa u pravcu Pake i Sudovca. Bataljon prema Križevcima rasporediti tako da u Apatovcu bude jedna četa a u Vojakovcu ostatak bataljona. Patrole slati u toku trajanja operacija do samih Križevaca. U slučaju povratka bataljona iz Slavonije[5] bataljon staviti na raspoloženje komandantu zasjede prema Varaždinu.

5. Bjelovarski p. odred: ima zadatak da sa jednim bataljonom vrši pritisak prema Koprivnici i da u toku noći stalno uznemirava neprijateljeve snage u uporištu. Bataljon mora da vrši taj zadatak sve dotle dok ne dobije pismeno nare-

[4] Radojica Nenezić

[5] Riječ je o Prvom bataljonu koji je obezbjeđivao prebacivanje ranjenika u Slavoniju. Vidi dok. br. 54.

đenje, da je uporište Ludbreg likvidirano.
Sa jednim bataljonom srušiti će prugu između Koprivnice i Đurđevca u toku noći 2/3 ov.mj.

6. V e z a: Sve jedinice moraju naročitu pažnju obratiti na sigurnu vezu sa Štabom divizije i zone. Jedinice na osiguranju prema Koprivnici i Varaždinu imati će radio-stanicu i slati će izvještaje o stanju na svome sektoru svakih pola sata. XVII Brigada održavati će vezu sa Štabom zone i divizije pomoću telefona. Pored ovih sredstava sve jedinice moraju predvidjeti 4 konjanika — kurira, u slučaju da im prednje naznačena veza zataji. Štab brigade »Braće Radića« dati će 10 kurira — pješaka — u Štab zone, koji dobro poznaju sva mjesta na kojima se vodi operacija. Kalnički p. odred slati će izvještaje redovno svaka dva sata, a u slučaju nekih promjena odmah kad iste nastanu, u Štab II Oper. zone. Zapovijed za vezu pomoću radio-stanica izdati će referent za vezu X Divizije N.O.V.H., čija će se stanica nalaziti uz Štab II Zone i X Divizije.

7. Sanitet: Sanitetsko previjalište Zone nalaziti će se u selu Slanje, kuda upućivati sve ranjenike sa zapadnog dijela uporišta Ludbreg i od pravca Varaždina i Varaždinskih Toplica. Sanitetsko previjalište X Divizije nalaziti će se u selu Globočec, koje će prihvatiti sve ranjenike sa istočnog dijela Ludbrega i sa pravca Koprivnice. Daljnji transport ranjenika sa previjališta u pravcu sela Ivanec. Referent saniteta Kalničkog p. odreda organizirati će prihvatnicu u selu Ivancu za sve ranjene borce, odakle ih dalje transportovati.

8. Evakuacija plijena i zarobljenika:	Sve zarobljenike slati za selo Ribnjak. Na licu mjesta ne smije se nijedan zarobljenik skidati, već treba paziti da se svi zarobljenici što prije evakuišu na određeno mjesto. Sve sumnjive tipove vezati pri sprovođenju. Unaprijed odrediti po bataljonima odgovorne drugove koji će imati zadatak evakuisati zarobljenike. Evakuaciju ratnog materijala izvršiti će jedinica, koja napada uporište. Sav drugi plijen evakuisaće II Otsjek Kalničkog p. odreda.
9. Mjesto štaba:	Štab II Oper. zone i X Divizije nalaziti će se zajednički i to: u toku noći u selu Kućan a preko dana na k. 155, gdje će se nalaziti radio-stanica i telefonska centrala. Štab X Divizije predvidjeti će jednu četu za osiguranje.

Napad na neprijateljsko uporište Ludbreg trajati će tako dugo dok se isto ne likvidira. Sve jedinice za osiguranje moraju biti na svojim mjestima 2. X. 1943 do 23 sata 30 min. Po likvidaciji uporišta Ludbreg sve jedinice i dalje ostaju na svojim mjestima dok ne dobiju naređenje za pregrupiranje.

Znaci raspoznavanja: doziv: **Kundak**, odziv: **Kijev.**

Ugovoreni znaci (borbeni): **Jože — Martin.**

Znaci preko dana: doziv: puška naprijed okomito u desnoj ruci; odziv: kapa u lijevoj ruci (partizanka).

Važne napomene: sav eksploziv koji se nalazi kod brigade »Braće Radića« i Kalničkog p. odreda dostaviti u Štab XVII Brigade. Sa eksplozivom uputiti najbolje minere iz tih jedinica, sa aparatima za paljenje.

Brigada »Braće Radića« za rušenje mosta na rijeci Plitvici ispod s. Vrbanovec koristiti će avionsku bombu od 50 klg i 20 klg eksploziva.

Sve položaje na kojima se nalaze naše jedinice na osiguranju treba utvrditi kopanjem rovova.

Naročita pažnja mora se skrenuti borcima i svim štabovima na velike simpatije, koje uživa naša vojska i Narodnooslobodilački pokret u cijeloj Podravini i okolici Varaždina,

da vode računa o postupcima prema narodu. Svaki pokušaj pljačke ili samovoljnog istupanja mora se zabraniti. Štab divizije, štabovi brigada i odreda u svojim će zapovijestima skrenuti pažnju svim borcima i rukovodiocima da stupe u razgovore sa narodom i da mu objasne razvitak Narodnooslobodilačke borbe za oslobođenje naše zemlje.

Na izvršenje!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.[6] Belinić

Komandant:
Vlado Matetić

(M. P.)[7]

Na znanje:

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Štabu II Korpusa N.O.V. Hrvatske.

Na znanje i postupak:

Štabu X Divizije N.O.V. Hrvatske.
Štabu Kalničkog p. odreda.
Štabu Bjelovarskog p. odreda.
Štabu brigade »Braće Radića«

[6] Marko
[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 8

IZVJEŠTAJ ŠTABA NO BRIGADE »BRAĆE RADIĆA« OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA VARAŽDINSKE TOPLICE[1]

ŠTAB BRIGADE
»BRAĆE RADIĆA«
NOV HRVATSKE
1. listopada 1943. g.
Oper. Br. 24/43

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Na sektoru gdje se nalazi brigada »Braće Radića« ne postoji malih neprijateljskih posada.

20. rujna 1943. I bataljon zauzeo je položaj u Osijeku. 1 četa bila je na položaju Vratno, 1 prema Sv. Heleni i Glogovnici dok je 1 bila u rezervi. Toga dana taj bataljon nije imao napada. Radilo se vojnički. II i III bataljon odposlati su u pravcu Svibovca i Turčina radi dočeka strojničke satnije.[2] Strojnička satnija te noći nije stigla. Tom prilikom, oko 20 časova, napadnuti su od neprijateljske motorizacije. Neprijatelj je uspio sa svojim manevrom da zavara svoje namjere što je imao u planu. Motorizacija mu je poslužila da navuče na sebe naše snage, tako da se druga kolona nesmetano kretala od Kalnika preko Kestenika do naše bolnice. Ista kolona imala je svoje vodiče koji su je ravno vodili u bolnicu. Tom prilikom stradalo je oko 20 drugova koji su bili nepokretni da izbjegnu toj katastrofi. Ostalo bolničko osoblje i lakše ranjeni uspjeli su se svi spasiti. I bataljon povukao se s položaja i sa dosta velikim zakašnjenjem uputio je jednu četu prema samoj bolnici; već tog momenta neprijatelj je svoje djelo učinio.[3]

21. rujna 1943. II i III bataljon sačekao je strojničku satniju iz Varaždina te je tom prilikom prešlo na našu stranu 100 domobrana koji su donesli 4 teška mitraljeza »Švarcloze« i 2 laka mitraljeza »Maksim«, 1 laki minobacač i 70 pušaka kratuša »Manliher«.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36—5, k. 1472.

[2] Riječ je o mitraljeskoj četi. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 236.

[3] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 241.

27 rujna 1943 izvršen je napad na uporište V. Toplice[4] sa II bataljonom, a Prvi i Treći bataljon bili su u zasjedi sa XVII brigadom.

U 5 sati izjutra počeo je napad na neprijateljsko uporište. Neprijatelj se je jako i žilavo branio; sa naše strane pozivan je više puta na predaju, ali na poziv isti je odgovarao pogrdnim riječima, te se i nadalje branio. Konjica koja se nalazila u kasarni ona je već u 7 sati ujutro prestala da puca na naše borce, ali se nije predala pošto je imala strah od gestapovaca i gestapovci su mogli da ometaju njihovu predaju.

U 14.20 konjanici predali su se pomoću naših snaga koje su im otvorile jednu rupu kroz koju su mogli izaći neviđeni od strane gestapovaca. Tom prilikom naše snage su zauzele njihovu kasarnu i iz iste još jače stegli obruč oko gestapovaca. Borba je vođena punih 40 sati.

Zauzimanje zgrade potpomagao je jako moralno i pridodati top kao i šmrk sa 200 litara benzina sa kojim je zapaljena zgrada. Tom prilikom zarobljeno je 59 konjanika, jedan zastavnik, jedan namjestnik i jedan vodnik. Isti su odposlati na određeno mjesto sa cjelokupnom spremom.

Plijen je bio slijedeći: 1 teški mitraljez, 2 laka bacača, 40 karabina i 10.000 municije, te ostale ratne spreme. Od gestapovaca i žandara zaplijenjeno je 100 komada pušaka i 10 karabina, 3 teška mitraljeza i jedan je nađen izgoren u bunkeru i 6 p. mitraljeza »Šoša«, i 15.000 metaka »Mauzer« i francuskih, 8 bicikla, 1 laki motocikl od 100 kb., jedan auto i ostale ratne opreme. Tom prilikom poginula su naša 3 druga i 21 ranjeno, od njih 4 teže, ostali lakše. Neprijatelj je imao za vrijeme borbe 30 mrtvih, zarobljeno je bilo 74 gestapovca i 14 žandara. XVII brigada uhvatila je oko 25 gestapovaca.

30 rujna 1943 izvršena je akcija na prugu između Ludbrega i Varaždina. Tom prilikom srušeno je pruge 1000 metara i također komunikacije su prepriječene neprijatelju. Borbe nismo imali dalje.

Stanje u brigadi od prošlog izvještaja pa do danas je slijedeće: u prošlom izvještaju kako smo javili za komandni kadar I bataljona je dobar, ali ovih zadnjih dana pokazala se slabost komandanta I bataljona u tome što je sklon alkoholu. Štab I bataljona ukazivao mu je na njegove grješke povodom alkohola ali isti dosta u tome je tvrdokoran da bi primio kritiku, isto mu se pokazalo da nije dovoljno samostalan i dosta

[4] Opširnije o napadu na Varaždinske Toplice vidi dok. br. 5, 54 i tom V, knj. 19, dok. br. 161.

slabo vodi računa o svojim jedinicama. Komande četa ovog bataljona dosta zadovoljavaju.

II bataljon kao štab pokazao se da bi mogao biti najbolji; pokazali su svoju sposobnost uz pomoć Štaba brigade, da je izvršio svoj zadatak što ga je dobio, a to likvidirati uporište V. Toplice. U istom bataljonu ne zna se koja je komanda čete bolja.

III bataljon, kao u prvom izvještaju što je naglašeno, nije osobit, ali gledamo da to najsretnije riješimo i da im pomognemo kod njihovih nedostataka. Komande četa dosta su dobre ali komandir 1 čete u iks primjera pokazao je slabost kao komandir da u borbi je slabiji nego koji borac, voli da izbjegava borbu.

Prateća četa, ona je svakog dana bolja, isti drugovi kao i komandir čete trudili su se mnogo da svoja odjeljenja što bolje usavrše.

Četa za vezu, Bolnički vod i Tehnička četa, one se svakog dana ispravljaju kako bi mogle odgovoriti svojim dužnostima.

Komandir Tehničke čete dosta je slab, sama četa baš nema dosta simpatije spram njega.

Naše perspektive: da učvrstimo jedinice kako vojnički tako i politički, kako bi ih mogli savršenije osposobiti u radu da bi mogle izvršiti zadatke koje bi dobile.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
Ladišić[5]

Komandant:
Štrok[6]

(M. P.)[7]

[5] Nikola
[6] Izidor
[7] Okrugil pečat: Štab Druge brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

BR. 9

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NO BRIGADE OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA VRBOVEC I ĐURĐIŠĆE[1]

ŠTAB
II BRIGADE II OPE. ZONE
N.O.V i P.O. HRVATSKE
Broj: Ope. 2/43. —
Dne. 1. X. 1943. —

Predmet: Operativni izvještaj
od 21. do 30. IX. 1943. —
dostavlja se. —

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Položaj

Stanje vojne organizacije:

Po izobrazbi rukovodilaca radilo se slijedeće: komandovanje i vrste komande u kretanju, okretanju, prestrojavanju na mjestu i kretanju, korak, razvijanje u strelce, zauzimanje položaja za napad i odbranu.

Vojnih tema sa cjelokupnim komandnim kadrom brigade održano je dva puta, dok po bataljonima je održano 3—4 puta, koje su držali članovi bataljona.

Po izobrazbi boraca proradili su se svi radovi po rasporedu rada. Ali još borci nisu potpuno iste radove savladali.

Po vojnim aktivima nije se uspjelo potpuno obuhvatiti sve borce, razlog je taj što imade mnogo partizana koji su pred kratko vrijeme bili u terenskim četama i udarnim grupama, te stoga dolazi do češćeg dezerterstva istih partizana, a naročito se to pokazalo prilikom povratka sa akcije Vrbovec, gdje ih je dezertiralo oko 15 drugova.

DNEVNIK RADA

21. IX. 1943 godine formiranje brigade,[2] iste noći pokret u selo Šamaricu, gdje se je ostalo i 22, 23 i 24 na sređivanju jedinica.

25. IX. 1943 pokret za Komuševac, gdje se je ostalo na odmoru.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 35—5, k. 1472.

[2] O formiranju ove brigade vidi tom V, knj. 19, dok. br. 148.

26. IX. 1943 pokret za selo Paruževac, odkuda se kretalo dalje za Vrbovec.

27. IX. 1943 osiguranje plijena zarobljenog u Vrbovcu.[3]—

28. IX. 1943 brigada je stigla sa plijenom u Vrtlinsku gdje ga je predala komisiji za otpremu. Poslije toga pristupilo se čišćenju oružja i ostale spreme koja je bila mokra i blatnjava zbog nevremena koje nas je pratilo prilikom putovanja.

29. IX. 1943 pokret za selo Martinec, odkuda se krenulo dalje.

30. IX. 1943 stigla brigada u selo Berek, gdje je isti dan vršila pripremu za operacije koje su predviđene.

AKCIJE

Tokom ovog razdoblja izvršena je samo jedna akcija noću 26 na 27. IX. zajedno sa snagama Moslavačkog odreda. Brigada je imala zadatak likvidirati željezničku stanicu[4] u kojoj je bilo 22 domobrana, žandarmerisku stanicu u kojoj je bilo 19 žandara i zgradu gestapoa u kojoj je bilo 63 gestapovca. Moslavački odred imao likvidirati tvornicu Predović — Đurđišće.[5]

Plan napada bio je slijedeći: I bataljon naše brigade napadao je jednom četom željezničku stanicu, koju je nakon 10 časaka borbe likvidirao, a sa ostale dvije čete napao je žandarmerisku stanicu i gestapo istovremeno, pošto je zgrada od zgrade svega 30 metara. Žandari su se predali, dok gestapo se uporno branio.

Izbačena je 21 mina od kojih je 18 bilo punih pogodaka, dok su 3 promašile. Od svih tih mina samo 5 ih je eksplodiralo, dok su ostale sabotirale, s tih razloga nije se moglo zgradi nikako približiti, pošto je ista bila branjena jakim betonskim bunkerima i jakom mitraljeskom vatrom. Od mina koje su eksplodirale kao i od naše puščane mitraljeske vatre poginuo je nepoznati broj gestapovaca, dok su ostali, odmah poslije našeg povlačenja koje je izvršeno u 6 sati ujutro, pobjegli za Zagreb.

II bataljon postavio je zasjedu na cesti za Križevce, III bataljon postavio je zasjedu na cesti za Gradec sa jednom četom, ostale dvije čete bile su kao rezerva kod Štaba brigade.

Potpuno likvidirana je željeznička stanica gdje je zarobljeno 22 domobrana, 8 manlihera i 14 francuskih pušaka, 800

---

[3] O napadu na Vrbovec vidi tom V, knj. 19, dok. br. 173 i 253.

[4] Riječ je o željezničkoj stanici Vrbovec.

[5] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 173.

komada municije, žandarmerijska stanica likvidirana je, zarobljeni su 4 žandara i 3 mauzer puške, dok su ostali žandari poginuli od naših mina i vatre gestapoa. Na željezničkoj stanici zarobljeno je 3 vagona šećera, koji je sav izvučen, dok je sama stanica i vagoni zapaljena i izgorjela do temelja.

KRITIČKI OSVRT

Primijetilo se da komandiri, vodnici, desetari kao i ostali rukovodioci premalo vode računa prema svojim jedinicama, naročito se to pokazalo prilikom evakuacije plijena, borci su se držali odlično dok rukovodioci većim dijelom nisu došli uopće do izražaja.

Samoinicijative ne posjeduju štabovi bataljona kao i komande četa.

BUDUĆI RAD

Predviđeno je da se što više drži vojnih tema sa rukovodiocima i da im se drže časovi kao i radi praktično sa njima. Raditi će se tako da se svi radovi koji su dobiveni po novom rasporedu rada prorade u potpunosti, kako bi se što sporije otklonili nedostatci navedeni u kritičkom osvrtu, za što ima i izgleda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

BR. 10

ZAPOVIJEST ŠTABA TREĆE NOU BRIGADE ŠESTE DIVIZIJE OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA PERUŠIĆ I MARINU GLAVU[1]

ŠTAB III UDARNE BRIGADE
VI DIVIZIJE NOV HRVATSKE
Op. Broj: 735/43.
1/X. 1943 g. Zapovijest za napad.

ZAPOVIJEST
(Sekcija: Gospić, Senj 1 : 100.000)

Podaci o neprijatelju: Na sektoru Perušić — Gospić — Karlobag nalazi se oko 5.000 neprijateljskih vojnika: ustaša, žandara, domobrana i naoružanih civila. Od toga u Perušiću iedna bojna, u Ličkom Osiku jedna bojna, jedna u Pazariškom Klancu, jedna u Brušanima i u Oštarijama. U Karlobagu nalazi se 200 ustaša.

U Perušiću se nalazi jedna bojna koja drži položaje na slijedećim kotama i to: Na Marinoj Glavi jedna satnija ustaša. Na bezimenoj koti kod stanice jedna desetina ustaša. Na predstraži kod vaktarnice sjeverno od Perušića 10—20 civila i ustaša. Na Kujinjači 20—30 civila i ustaša. Na Gradini zapadno od Perušića dvije desetine ustaša. Kod Kuline kod starokanjiške crkve 20—30 ustaša i civila. Na bezimenoj koti jugozapadno od Kuline također do 30 ustaša. Na Grabovači 30—40 ustaša. Na Prvanskoj glavici (kota 637) nalazi se mitraljeska četa sa teškim bacačima (2). Na Vučijem vrhu također se nalazi neprijatelj. Na svim izlazima iz Perušića nalazi se 4—5 naoružanih civila i ustaša. Na svim ovim kotama neprijateli je utvrđen sa rovovima zidanim od kamena, a negdje i pokrivenim sa šliperima. Naoružanje: pored pušaka nalazi se i automatskog oruđa nepoznat broj.

Naše snage: Cijela VI Divizija i dvije brigade XIII Divizije, sa 11 topova raznog kalibra, imaju za zadatak da zauzmu Karlobag, Sušanj, Oštarije, Takalice, eventualno Perušić i Marinu Glavu.[2]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—4, k. 802.

[2] O rezultatima napada na ova neprijateljska uporišta vidi dok. br. 33, 34, 74, 199, 201, 203 i 204.

Zadatak naše brigade zauzeti Perušić i Marinu Glavu i osigurati se od Pazarišta i Pazariškog Klanca.

U cilju izvršenja dobivenog zadatka

n a r e đ u j e m o:

1) **II Bataljon,** sastav: 3 pješadijske, 1 mitraljeska i pojačan sa 1 pješadijskom četom iz I Bataljona. Ukupno boraca 235	1) Zadatak: Napasti i likvidirati Marinu Glavu, a po zauzimanju iste produžiti napredovanje na Prvansku Glavicu (kotu 637). Lijevo od njega prema L. Osiku nalaziti će se jedan bataljon II Brigade i artilerija.
2) **I Bataljon,** sastav: 2 pješadijske i 1 mitraljeska četa. Ukupno boraca 142	2) Zadatak: Napasti i zauzeti Kujinjaču. Postaviti osiguranje prema Perušiću na koti 600 i prema vaktarnici. Po zauzimanju Grabovače produžiti napad u pravcu Perušića na Klisu (bezimenu kotu zapadno od Perušića) i na Kulinu kod crkve.
3) **III Bataljon,** sastav: 3 pješadijske, 1 mitraljeska četa, pojačan sa 1 pješadijskom četom IV Bataljona. Ukupno boraca 206	3) Zadatak: Postaviti osiguranje prema Klancu i Pazarištu na liniji kote 777 i Metlača (799) i zauzeti kotu Grabovača (772). Po zauzimanju iste držati je i vršiti pritisak prema Kulini u pravcu Perušića.
4) **IV Bataljon,** sastav: 2 pješadijske i 1 mitraljeska četa. Ukupno boraca 123	4) Zadatak: Smjestiti će se u brigadnu rezervu južno od kote 628. Do početka napada mitraljesku četu držati na položajima ispred Konjskog Brda.
5) **Vod teških bacača,** sastav: 2 bacača cal. 81 mm. Ukupno boraca 25	5) Zadatak: Postaviti se sjeverozapadno od Kujinjače, tući kotu Grabovača, eventualno i Kujinjaču, a zatim ostale tačke koje budu davale otpor.
6) **Četa za vezu,** Ukupno boraca 41	6) Postaviti će telefonsku liniju od Štaba brigade na Lipovu Glavu, a odatle na Ravni Vrh sa II Bataljonom i Sv. Trojicu sa artilerijom. Također vezati telefonom I Bataljon sa Vrška sa Štabom brigade. Međustanicu i dalje držati na Janjču, zbog održavanja veze sa Štabom divizije. Liniju od Kosinja dignuti (pokupiti).

7) **Veza:** Veza će se održavati ulijevo između bataljona. Vezu sa Štabom brigade štabovi bataljona održavati će sa kuririma i sa telefonom. III Bataljon depešama će izvještavati preko telefona na Vršeljak.
8) **Sanitet:** Zamjenik referenta saniteta brigade organizovati će brigadno previjalište u Studencima, gdje će se upućivati ranjenici iz I, III i IV Bataljona. II Bataljon upućivati će svoje ranjenike direktno za Bunić. Referenti saniteta bataljona i brigade postarati će se da na vrijeme prikupe potreban broj kola.
9) Ishrana će se vršiti kao i dosada. Intendanti će se postarati da ljudi dobro večeraju, a hranu dopremati na položaje, već prema situaciji.
10) **Znaci raspoznavanja:** Za dan tri puta dizanje partizanke na puški u vis, a odgovor dva puta. Znaci za noć: poziv 3, odgovor 5. Znaci raspoznavanja za noć između 2 i 3 jesu: **Bacač — Bomba,** a između 3 i 4 **Partizan — Pobjeda.** Ugovoreni znaci za zauzimanje kota biće paljenje bunkera ili loženje vatre, a poslije toga jedna bijela raketla u pravcu neprijatelja.
11) Štab brigade nalaziti će se na koti 611, gdje će se slati svi izvještaji i vezati telefon.
12) **Napomena:** U toku 2 ov. mj. položaje držati samo sa patrolama, snage odmoriti, nahraniti, oružje podmazati i očistiti, municiju popuniti. Nastojati da se svi borci upoznaju sa terenom. Borce pripremiti politički i vojnički i ukazati na važnost akcije, uložiti sve snage da se dobiveni zadatak izvrši, naročito voditi računa da se ne bi opet desilo zadocnjavanje i razne grješke. Nastojati da neprijatelj ne dozna za napad. Zarobljenike sve upućivati Štabu brigade.
13) **Početak napada:** I Brigada na Oštarijama i Brušanima počeće napad dana 3 ov. mj. u 5 čas., naša brigada počeće napad istog dana u 8 časova. Artilerija koja potpomaže naš napad sa 16 topova i koja se nalazi na liniji Ostrovica — Sv. Trojica počeće napad u 7 sati istog dana. I Bataljon likvidiraće Kujinjaču u samu zoru.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara,
Čuić Dane

V. d. komandanta,
M.[3] Šijan

(M.P.)[4]

Dostavljeno: Štabu VI Divizije — na znanje, i
štabovima bataljona 1—4 na izvršenje.
2/X. 43 u 10 h

[3] Milan
[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 11

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME DIVIZIJE OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O REZULTATIMA NAPADA NA GORNJE DUBRAVE I GLOBORNIČKI MOST[1]

ŠTAB
III BRIGADE VII. UD. DIVIZIJE NOV
HRVATSKE
1. X. 1943 god.

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Prenosimo depešu Štaba VII Ud. divizije. —

Najhitnije nam pošaljite topovske municije 75 m/m i protivkolske municije 47 m/m.

Pošaljite nam jedan motor kotač radi bržeg i lakšeg održavanja veze s vama.

Mi držimo čvrsto položaj prema Karlovcu.[2]

Naša brigada likvidirala je posadu neprijateljsku u G. Dubravama i na Globorničkom mostu,[3] zarobljeno je dosta oružja i materijala. Neprijatelj je u paničnom bijegu napustio most.

Zarobljeno je oko 100 domobrana, nešto ustaša je pobijeno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Baltić Mirko

Komandant:
Bakrač Đuro

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8—7, k. 424 C.

[2] Vidi dok. br. 42.

[3] Vidi dok. br. 42, 195, 196 i 199.

BR. 12

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE DIVIZIJE NOV HRVATSKE O BORBI U KUTJEVU[1]

ŠTAB XII UDARNE BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
207/43
1. X. 1943

Izvještaj o borbi u Kutjevu
dostavlja.

ŠTABU XII DIVIZIJE

Jedinice naše brigade 29. IX. bile su napadnute od neprijatelja u selu Kutjevu.[2] Borba se vodila pet i po sati. Kad je bilo primijećeno da neprijatelj kreće od pravca Kule, našim jedinicama bilo je izdano naređenje da zaposjednu slijedeći položaj. I bataljon koji se nalazio u sjevernom dijelu sela Kutjeva imao je zadatak zaposjesti položaje istočno od sela Kutjeva, i to kotu 321 i raskrsnicu puteva koji se odvajaju za Bekteže — Kulu i Kutjevo. Bataljon je prije borbe izašao na položaj ali nije zaposjeo određene položaje već je zaposjeo raskrsnicu puteva za Dobru Vodu — Bekteže i Kutjevo. Neprijatelj, kada je naišao na ostale naše jedinice koje su bile isturene ispod sela Kutjeva, počeo je da manevriše i svoje jače snage bacio je na naše lijevo krilo, te je preko kote 321 uspeo se na vis i tako došao našem I bataljonu za leđa, i kada je odpočela borba našeg III bataljona i neprijatelja za kotu 267 i borci III bataljona su neprijatelja odbili i počeli progoniti. Tada je banda sa visa iznad kote 321 iskoristila momenat i spustila se za leđa jednoj četi I bataljona koja je također učestvovala u progonu bande, ali ta četa je bila sasvim na lijevom krilu, te njoj nije ostalo nikakvog osiguranja, tako da je neprijatelj mogao nesmetano zaći ovoj četi za leđa i protjerao je na suprotnu stranu, te je neprijatelj odmah produžio dalje putem i zaposjeo položaje našeg III bataljona na koti 267. Ostale dvije čete ovog bataljona su se

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 32'2, k. 892.
[2] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 256.

također morale povući, te su zaposjele kotu 444, te tamo sačekale i prikupljale naše razbijene dijelove I i III bataljona koji su se morali povlačiti. Ovaj bataljon je u ovoj borbi imao tri ranjena od kojih su dvojica lakše ranjeni i dva nestala druga i to novaka bez oružja, koji nisu imali učešća u borbi. Utrošeno je 500 metaka, a dobito nije ništa. Gubitaka u oružju nije imao.

III bataljon. Ovaj bataljon imao je zadatak zaposjesti položaje na južnoj strani sela Kutjeva i to kotu 267, te držati cestu od Bekteža i Požege i jedan dio snaga postaviti kod državne pastuharne. Ovaj bataljon je primio borbu odmah po nailasku neprijatelja pod zaštitom tenkova, te su bili odmah razbijeni. Kolona koja je nastupala šumom od Kule prema koti 321 bila je puštena sasvim blizu, i tada su naši otvorili vatru i bandu potisli nazad preko ceste. Tada je neprijatelj tukao naše položaje teškim oružjem i istovremeno vršio manevar, te je sa istočne strane izašao na kotu 321 i dalje produžio u pravcu raskršća koje je zaposjeo i držao dok borci našeg III bataljona i jedna četa I bataljona nisu izvršili juriš na bandu, te ih ponovo potisli nazad. To je iskoristio neprijatelj koji se nalazio kod kote 321 i zašao za leđa našim borcima, te zaposjeo kotu 267, te su naši borci u povlačenju morali se probijati i gotovo jedan dio naših snaga je bio raspršen, te su se na koti 444 prikupljali zajedno sa I bataljonom. Ovaj bataljon u borbi imao je 7 ranjenih drugova i devet nestalih od kojih se nekolicina nalazila u drugim jedinicama, jer po navodima komandira nije od naših niko ostao mrtav na položaju, niti teško ranjen. U ovoj borbi utrošeno je 3800 metaka, a zaplijenjeno nije ništa. Od oružja nestao je jedan puškomitraljez koji nije ostao tamo na mjestu borbe već je nestao u putu od kote 444 do Dobre Vode, vjerovatno da je negdje zalutao.

Teška oružja. Top »Pito« koji je bio u sastavu našeg I bataljona tukao je na tenkove i ispalio je devet granata, ali pogodka nije imao u tenkove već u jedan kamion.

Top 65 mm tukao je također na tenkove i neprijateljsku pješadiju, a i dvije granate je bacao u selo Kulu. Na tenkove je imao jedan direktan pogodak u tenk, a isto tako dobro je gađao i na pješadiju. Izbacio je 14 granata.

Teški bacač izbacio je 5 teških mina koje su također imale dobar pogodak i padale na streljački stroj.

Ostale jedinice naše brigade nisu imale borbe.

Posluga kod topa »Pito« kada se povlačila iznesla je donekle cijev i štit od topa, te ih zakonspirisali u jedan potok,

dok je poslužilac koji je nosio lafet od topa i iznesao lafet. Istoga druga ćemo pohvaliti dok saznamo njegovo pravo ime pošto su isti otišli u potragu za cijevi od topa.

Iz ove borbe naše jedinice su morale da izađu kao pobjednici, a ne kao pobijeđeni. Krivnju za ovo snosi Štab I bataljona koji je zaposjeo krivi položaj, te tako dozvolio neprijatelju da zaposjedne dominantne položaje iza naših jedinica. Borci III bataljona zaslužuju pohvalu pošto su sav teret ove borbe snosili sami, i u momentu kada su borci ovog bataljona prešli u napad neprijatelj je zaskočio i izbacio naše iz položaja.

Rezultat borbe je slijedeći: Utrošeno je 4300 metaka, 14 granata topa 65 mm, 9 granata topa »Pito« i pet teških mina. Protutenkovski top, pošto mu je posada jako plašljiva, nije uopšte dejstvovao jer nije mogao naći položaja. U borbi je potučeno i ranjeno oko 100 bandita i to samih Nijemaca, a naši gubitci su 10 ranjenih i 11 izgubljenih od kojih većina novaka. Od oružja nestalo je jedan puškomitraljez, cijev od topa »Pito« i pet pušaka. Za sve ovo oružje kao i za ljude drugovi tvrde da nije banda uhvatila već da su se odvojili, i sad da se zadržavaju u drugim jedinicama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Komandant:
Antolović Josip

(M. P.)[3]

P.S. Dana 28.IX. neprijatelj iz Kule pošao je sa tenkovima da izvidi gdje su naše jedinice. Po dolasku pred selo Kutjevo tenkovi su stali, vjerovatno su primijetili naša osiguranja i počeli su tući iz topova. Zatim je naš III. bataljon izvukao protivtenkovski top i tukao po tenkovima, ispalio je devet granata i po tvrđenju boraca koji su se nalazili u neposrednoj blizini tenkova, da je jedan tenk pogođen sa tri granate, te da su istoga odvukli u pravcu Kule.

[3] Okrugli pečat: Štab Dvanaeste udarne brigade Dvanaeste divizije Drugog korpusa NOV Hrvatske.

BR. 13

ZAPOVIJEST ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA ČAČINCE[1]

ŠTAB XII UDARNE BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. 205/43
Dan 1. X. 1943

Naređenje za likvidaciju
neprijateljskog uporišta
Čačinci.

ŠTABU I, II, III i IV BATALJONA, PIONIRSKOJ ČETI I ČETI ZA VEZU

U neprijateljskom uporištu Čačinci nalazi se jedna satnija ustaša XV Bojne — Štirove, jačine od 160 vojnika, zatim 30 kulturbundaša, 12 domobrana željezničke bojne i 70 naoružanih civila. Naoružanje: dva teška mitraljeza, 11 puškomitraljeza, 6—8 šmajsera, ostalo puške. Moral posade je na visini i spremni su da se bore do posljednjeg.

Likvidaciju gore pomenutog uporišta izvršiće jedinice XVIII Brigade.[2]

Jedinice Omladinske brigade postaviće osiguranje prema Našicama.

Jedinice Brodske brigade napraviće obruč oko uporišta da spriječe bjegstvo bande.

Jedinice naše brigade imaju zadatak postaviti osiguranje prema Podrav. Slatini. Da bi se ovo uporište likvidiralo[3] Štab ove brigade izdaje

NAREĐENJE:

(Sekcija D. Miholjac — Slatina 1:100.000)

I Bataljon

Ovaj bataljon postaviće osiguranje prema Podrav. Slatini između sela Bukovice i Kozice, na liniji kota 221 (Vučja Jama),

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24/1, k. 842.

[2] Vidi zapovijest Štaba Dvanaeste divizije, tom V, knj. 19, dok. br. 189.

[3] O rezultatima napada na ovo uporište vidi dok. br. 123, 199 i 203.

potokom preko ceste do u blizinu pruge. Jedan dio snaga ovog bataljona tj. jedan vod sa jednom desetinom pionira narušiće drveće na cestu Ćeralije — Podrav. Slatina. Vod treba da kontroliše cestu te da ne dozvoli prolazak neprijateljske motorizacije tom cestom. Ovaj bataljon, pored zadatka da spriječi nadiranje bande, ima zadatak prekopati cestu i na istu narušiti što više drveća. Za ovaj rad, ovom bataljonu, dodjeljuje se tri desetine pionira, koje će, po završenom radu, Štab bataljona uputiti u selo Bukovicu. Ovom bataljonu dodjeljuje se jedan teški bacač.

II Bataljon

Ovaj bataljon postaviće osiguranje prema Podrav. Slatini, između Bukovice i Kozice, potokom koji se spušta od kote 221 preko pruge u pravcu Brdo Polje (kota 104). Ovaj bataljon na svom lijevom krilu treba da održava vezu sa našim I bataljonom između ceste i pruge, a na svom desnom krilu u blizini kote 104 treba da održava vezu sa našim IV Bataljonom. Ovaj bataljon pored zadatka da spriječi nadiranje bande ima zadatak razrušiti prugu ispred zasjede na jedno 200 metara. Za ovaj rad dodjeljuje se tom bataljonu jedna desetina pionira naoružana sa alatom za rušenje pruge.

IV Bataljon

Ovaj bataljon ima zadatak postaviti osiguranje prema Podrav. Slatini u šumi Jasenovac. Zadatak ovog bataljona jeste da kontroliše sve puteve koji vode sa sjeverne strane u Podrav. Slatinu s jednom četom, a sa ostale dvije čete nalaziće se u blizini Gornje Viljevo između kotâ 104, sa zadatkom, ukoliko neprijatelj naiđe na položaje I i II Bataljona, ove dvije čete treba da zađu neprijatelju sa leđa, stoga je potrebno da se održava tijesna veza između II i IV Bataljona. Teški mitraljezi ovog bataljona dodjeljuju se II Bataljonu.

III Bataljon

Ovaj bataljon ostaje u brigadnoj rezervi i nalaziće se u selu Bukovica sa Štabom brigade. Teški mitraljezi ovog bataljona dodjeljuju se I Bataljonu. Ovaj bataljon odrediće jedan vod boraca bez automatskog oružja za osiguranje divizijskog previjališta koje će se nalaziti u s. Humljani, te iste prije pokreta treba uputiti u određeno mjesto.

Pionirska četa

Dodijeliće I Bataljonu tri desetine pionira naoružanih sa alatom za kopanje ceste i rušenje drveća, a jednu desetinu

dodijeliće II Bataljonu sa alatom za rušenje pruge. Po završetku rada kod I i II Bataljona Pionirska četa treba sva da se prikupi u selu Bukovica, te da otpočne sa rušenjem pruge od sela Bukovice do Mikleuša. Ukoliko se na istoj liniji bude nalazilo izolirane žice istu žicu treba prikupiti.

Četa za vezu

Postaviće telefonsku liniju od sela Bukovica do mjesta gdje se spajaju naš I i II Bataljon, između pruge i ceste, kako bi se isti bataljoni mogli služiti jednom linijom. Drugu telefonsku liniju postaviće iz mjesta Bukovica preko polja u pravcu Brdo Polje (kota 104) gdje će se nalaziti jedinice našeg II i IV Bataljona.

Ova četa odrediće jednu desetinu drugova sa praznim kalemovima, te će isti na pruzi od S. Bukovica do Čačinaca skinuti svu izoliranu žicu.

Početak napada: 2. X. 1943 godine u 4 sata ujutro, ali naše jedinice na osiguranju treba da budu pola sata ranije, te odmah da otpočnu sa diverzijom.

Znaci raspoznavanja: U toku vođenja akcije za vrijeme noći jeste: *Metla—Metković,* a do početka akcije važe opšti znaci. A dnevni znaci važe opšti.

Štab brigade za vrijeme akcije nalaziće se u selu Bukovica.

Štabovi bataljona za vrijeme akcije nalaziće se pozadi svojih jedinica.

Brigadno previjalište nalaziće se u istočnom dijelu sela Bukovica.

Povlačenje: Izvršiće se po pismenom naređenju Štaba brigade, ili telefonski, a pored toga biće izbačene jedna za drugom crvena, zelena i bijela raketa.

Pravac povlačenja za I i II Bataljon prva etapa Stare i Nove Bokane, za III i IV bataljon prva etapa Ćeralije. Druga etapa I Bataljona Levinovac, II Bataljon Đulavec, III Bataljon Klisa, IV Bataljon Pivnica. Po dolasku u ove baze bataljoni će postaviti potrebna obezbjeđenja u pravcu neprijateljskih uporišta.

Štab brigade nalaziće se kod željezničke stanice Pivnica.

Napomena:

Štabovi bataljona organizovaće ishranu jedinica na položaju iz obližnjih sela, a isto tako treba nastojati da se prikupi rezervna hrana. Komore po odlasku jedinica iz sadašnjih baza treba uputiti u baze koje su predviđene u prvoj etapi.

Regrutna četa treba također da ide sa komorom II Bataljona koja će voditi računa o njihovoj ishrani.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Komandant
Antolović Josip

(M. P.)[4]

BR. 14

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 2 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA ZA OGULIN I OKOLNA UPORIŠTA[1]

sl.
2 listopada 1943
u 22 sati

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

U toku današnjeg dana neprijateljska avijacija bila je veoma aktivna.[2] Neprijateljski avioni su izvršili oko 40 pojedinačnih lijetova bombardujući i mitraljirajući naše položaje.

Sa Karlovačkog sektora nema naročitih promjena. Ponovni napad Karlovačkog odreda na Stative nije uspio.[3] VII divizija se koncentriše oko Zvečaja i priprema ofanzivne operacije.[4] Pruga Zagreb — Karlovac je proradila. Priprema se uništavanje Globornićkog mosta i čitave pruge Karlovac — Ogulin.

Na sektoru VIII divizije su bile žestoke borbe tokom prošle noći.[5] Neprijatelj je uz pomoć tenkova prodro iz Ogulina i došao do Otoka, gdje je bio napadnut sa dvije strane i

---

[4] Okrugli pečat: Štab Dvanaeste udarne brigade Dvanaeste divizije Drugog korpusa NOV Hrvatske.

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—7, k. 419 A.

[2] Vidi dok. br. 198.

[3] Vidi dok. br. 195.

[4] Vidi dok. br. 19 i 42.

[5] Vidi dok. br. 42 i 195.

uz teške gubitke oko ponoći odbačen u Ogulin. Samo su tenkovi uspjeli da prodru do Oštarija. Ispad je vršilo oko 500 Nijemaca, od kojih je, prema, prilično točnim izvještajima, 100 pobito i ranjeno. U isto vrijeme izvršio je neprijatelj ispad iz Oštarija prema Sv. Katarini, ali je protuudarom bio bačen na polazne položaje, ostavivši 15 mrtvih vojnika. Tokom dana nije bilo jače pješadijske borbe, samo je neprijateljska avijacija bila veoma živa, naročito »Štuka« aparati. Dolazilo je i desetak transportnih aviona koji su bacili veliki broj paketa. Vjerovatno benzin i municiju. Tri aviona su se spustila na improvizirano uzletište kod Sv. Roka. Mi smo artiljeriskom vatrom tukli to uzletište. Prema izjavama seljaka imali su Nijemci teške gubitke u dosadašnjim borbama, a navodno je poginuo i komandant posade, njemački kapetan.

Na sektoru IV brigade nije bilo većih borbi.[6] U dosadašnjim borbama je prema izjavi civila, koji bježe iz Ogulina, bilo dosta žrtava kod ustaša i Nijemaca pri njihovim protunapadima na Sv. Petar. Oštećena su dva tenka i oklopni vlak. Ustaše su pokolebane u Ogulinu, ali ih Nijemci bodre na daljnju borbu i obećavaju pomoć.

Daljnje napade ćemo vršiti po noći, da bi što više paralizirali djelovanje neprijateljskih tenkova, koji su glavna smetnja za naše operacije. Istrošili smo artiljerijsku i bacačku municiju, pa čim nam ona stigne polazimo u nove napade. Neprijatelj se brani vrlo uporno, vršeći stalne ispade kombinujući ih sa avijacijom i tenkovima. Pokušaji naših boraca da sa benzinskim flašama i eksplozivom unište tenkove nisu dali rezultata. Na uništeni tenk od 19 tona ispaljeno je sa 400 m 20 pancirnih granata i tek 16-ta ga je upalila. Uslovi za likvidaciju neprijateljskih uporišta u Oštarijama i Ogulinu postoje, samo će borbe biti vrlo žilave i po svemu izgleda da će se još otegnuti.[7]

Prva dva kamiona municije, što ste nam ih poslali, su izgorila napadnuti od »Štuka« aparata.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, s. o. Komandant,

[6] Vidi dok. br. 93.
[7] Vidi dok. br. 37.

BR. 15

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV HRVATSKE OD 2 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ZAPADNE GRUPE ODREDA DA STAVI POD SVOJU KOMANDU ČEHOSLOVAČKU NO BRIGADU I POSAVSKI BATALJON[1]

ŠTAB II KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. Br. 70
Dne 2. X. 1943.—

ŠTABU ZAPADNE GRUPE N.O.P. ODREDA

ŠTABU I POSAVSKOG UDARNOG BATALJONA
ŠTABU ČEHOSLOVAČKE BRIGADE »JAN ŽIŠKA«

Odlukom ovog štaba stavlja se I Posavski udarni bataljon pod neposrednu komandu Štaba zapadne grupe odreda. Ovakav odnos privremenog je karaktera i trajaće do formiranja nove brigade kad će taj bataljon ući u sastav te brigade.[2]

Zadaci I Posavskog udarnog bataljona kao i sektor djelovanja ostaju i dalje isti, no Štab zapadne grupe odreda može mu po potrebi dodjeljivati i ostale zadatke u duhu vojnopolitičkih zadataka na sektoru grupe.

Odlukom ovoga štaba stavlja se pod neposrednu komandu Štaba zapadne grupe odreda čehoslovačka brigada »Jan Žiška«.[3] Za tu brigadu važi sve što je gore rečeno za I Posavski udarni bataljon.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Služb. otsutan

Komandant:
Petar Drapšin

(M. P.)[4]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 48—6, k. 470.

[2] Bataljon je ušao u sastav Čehoslovačke NO brigade »Jan Žiška«, koja je formirana 26 listopada 1943 god. Vidi dok. br. 165.

[3] Brigada tada nije bila definitivno oformljena. Vidi dok. br. 114, 165 i tom V, knj. 19, dok. br. 176 i istorijat Dvanaeste divizije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1 6, k. 881.

[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 16

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 2 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE NO BRIGADE ZA DEJSTVO NA KOMUNIKACIJI ZAGREB — DUGO SELO — KUTINA[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
NOV I PO HRVATSKE
Op. Br. /43.
2. X. 1943

ŠTABU II NO BRIGADE II OPERATIVNE ZONE NOV i PO HRVATSKE

Primili smo vaše pismo o izvršenoj akciji na Vrbovec.[2] Akcija na Vrbovec pored dobrih strana ima i svojih negativnih. Tog puta moglo se vidjeti da vaša brigada nije dovoljno saživjela i iskusna za likvidaciju utvrđenih objekata. Ubuduće morate vršiti temeljitije pripreme sa komandnim kadrom bataljona i četa pred svaku veću akciju, a poslije akcije analizu dobrih i loših strana kod jedinica, koje su se vidjele za vrijeme akcije. U ovoj akciji niste predvidjeli minere za likvidaciju. Odsada kod pripreme za napad uvijek predvidite više načina za likvidaciju neprijatelja, nemojte se samo oslanjati na jedan način, nego uvijek kombinujte teško oružje, minere, bombaše i paljenje objekata.

Organizaciji veze u vašoj brigadi posvetite naročitu pažnju. Četu za vezu formirajte ukoliko ju nemate i nastojte da se snabdije sa najpotrebnijim materijalom za signalizaciju i telefoniju. Preko naših veza omogućit će vam se nabavka radio-stanice i sa manjim dometom, što imajte u vidu, jer ćemo tako moći bolje i sigurnije održavati međusobnu vezu.

Aktivnost vaše brigade treba da se svodi na pruzi Zagreb — Dugo Selo — Kutina. Na tom dijelu pruge budite stalno aktivni, drski, ne dozvoljavajte neprijatelju da se kreće nesmetano, rušite prugu, napadajte stanice i vojne transporte. Svoju aktivnost na toj pruzi usmjerite što više ka Zagrebu, sa ciljem čvršćeg povezivanja sa Zagrebačkim odredom. Nemojte se žuriti sa tog terena, nego nastojte se zadržati što dulje djelujući poli-

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 57/1, k. 1472.

[2] Vidi dok. br. 9 i tom V, knj. 19, dok. br. 173 i 253.

tički na narod tog kraja, čije su simpatije velike za Narodnooslobodilačku borbu. Politička aktivnost vaše brigade na tom sektoru treba biti što veća, jer je to prvi slučaj da se naše jedinice u tolikom broju tim krajevima kreću. Sprovodite mobilizaciju na bazi dobrovoljnosti i sve borce koje mobilizirate uvrštavajte u Brigadu, ali prethodno sa onima koji nisu služili vojsku održite 15-dnevni vojno-politički kurs pri vašem štabu. Za popunu Brigade obraćajte se na Štab odreda, odnosno Komande područja, ali uvijek nastojte da ne uzimate najbolje ljudstvo iz Odreda, jer će se time sposobnost vojno-političog djelovanja Odreda umanjiti. Nastojte da dođe do najuže suradnje između vas i Odreda i pomognite Odredu da se što bolje učvrsti. Održavajte s njime redovitu vezu. Vojnička aktivnost Odreda usmjerit će se na sektor Hercegovac — Garešnica — Gojilo — Kutina.

Obratite najveću pažnju održavanju relejnih veza sa našim štabom. Vaš štab mora slati redovne tjedne izvještaje svakih 8 dana i to: operativne, komesarske, informativne, obavještajne, intendantske i sanitetske. Poslije svake veće akcije i izvanrednih događaja šaljite izvanredne izvještaje.

27—29 prošlog mjeseca XVII brigada i brigada »Braće Radića« likvidirale su neprijateljsko uporište u Varaždinskim Toplicama.[3] U dvodnevnim borbama za likvidaciju uporišta brigada »Braće Radića« uspjela je likvidirati neprijatelja. Likvidaciju izvodio je II bataljon Brigade. Tom prilikom zarobljeno je: 101 gestapovac i 63 domobrana. Neprijatelj je imao 20 mrtvih. Zaplijenjeno je 5 teških mitraljeza, 7 p.mitraljeza, 3 laka bacača mina, 160 pušaka i oko 30.000 municije, pored ostalog raznovrsnog i mnogobrojnog ratnog materijala. Likvidacija izvršena paljenjem zgrade. Nedavno je iz Varaždina stigla satnija domobrana u jačini 110 vojnika sa zastavnikom Alibabom i naoružanjem 4 teška mitraljeza, 2 laka mitraljeza i 1 lakim bacačem mina.[4]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Za komandanta
načelnik:

[3] Vidi dok. br. 8.

[4] Opširnije o prelasku ove satnije na stranu jedinica NOV vidi dok. br. 8 i tom V, knj. 19, dok. br. 87 i 119.

BR. 17

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 3 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O DEJSTVIMA PODREĐENIH JEDINICA OD 16 DO 27 LISTOPADA[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. Br. 177/43
Dne, 3 oktobar 1943

17. X. 1943[2]

Operativni izvještaj o borbama
VII, VIII divizije, Kordunaškog
i Karlovačkog odreda.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

VII DIVIZIJA:

16/17-IX-1943 dvije brigade VII divizije sačekale su jedan njemački transportni vlak pun vojnika i ratnog materijala na pruzi Zagreb — Beograd kod sela Kinjačke.[3] Napad na vlak izvela je II brigada a Treća brigada vršila je osiguranje sa jedne i druge strane od mjesta napada. Vlak je naišao oko 22.30 sati na postavljenu zasjedu, naišao na minu i zaustavio se. Kako je vlak išao sporo eksplozija mine nije iznenadila neprijatelja u vozu koji je bio pripravan na otpor i počeo prvi da otvara vatru na naš streljački stroj. Naši borci otvorili su jaku vatru na neprijatelja i postigli vatrenu nadmoć. Ručnim bombama neprijatelj je sprečavao prilaženje k vagonima i vrlo organizovano se povlačio iz jednog vagona u drugi, koristeći pritom i pogodno zemljište u blizini voza. Pored toga neprijatelj je vršio i protunapade i uspio da odbaci jednu našu četu, ali je ubačena rezerva koja je omogućila savladavanje nekih neprijateljskih dijelova i prilaženje k vagonima. Nakon borbe od tri sata naši borci očistili su od neprijatelja 45 vagona i ostalo je da se likvidira još svega nekoliko vagona u kojima je bilo tenkova odakle se je neprijatelj uporno branio. Bilo je potrebno još jedan sat da se očiste svi vagoni i evakuiše sprema i plijen,

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9—3, k. 105/B.
[2] Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.
[3] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 229.

ali je prodro oklopni vlak od Capraga i od Sunje i naše snage su se povukle organizovano sa plijenom koji se uspio u toku borbe izvući.

Zarobljenika nije bilo.

Zaplijenjeno je 40 šinjela, 8 kišnih kabanica, 40 vojničkih bluza, 25 hlača, 45 košulja, 54 ćebeta, 24 šatorska krila, 40 ranaca, 10 pari čizama, 38 pari cipela, 2 radioaparata i druge ratne spreme.

Uništeno je 20 vagona, 15 novih velikih kamiona, 45 motocikla, 70 bicikla i druge ratne opreme koja se nalazila u uništenim vagonima.

Gubici neprijatelja 60 ubijenih i 120 ranjenih.

Naši gubici 3 mrtva i 15 lakše ranjenih.

Kritički osvrt: Glavni nedostatak u ovoj akciji je slab rad minerskih odjeljenja koja nisu dobro prekinula prugu tako da su oklopni vozovi nesmetano prodrli pored njih i došli u pomoć napadnutim. Neprijatelj je u vozu imao velike snage, uglavnom Nijemci čija se jačina cijeni na 1000 ljudi (dvije bojne) koje su davale ogorčen otpor ali su ipak upornom borbom bile razbijene, a njihovi štabovi dijelom potučeni. Držanje boraca u ovoj borbi bilo je dobro, naročito kod starih boraca, dok kod novih se primijetilo nešto kolebanja. Borba je bila ogorčena i akcija je prilično uspjela. Narod iz okoline oduševljen je i govori da ovakovu borbu još nikada nisu čuli.

Utrošak municije: u borbi je utrošeno 11000 puščanih i mitraljeskih metaka.

Napomena: Saobraćaj nije radio u toku 17-IX-1943. Posebni sanitetski vozovi došli su na mjesto borbe po mrtve i ranjene.

17/18-IX-1943 I brigada VII divizije izvršila je napad na neprijateljsko uporište u selu Majuru gdje se je nalazilo oko 100 ustaša, naoružanih sa 1 lakim bacačem, 2 teška mitraljeza, 5 puškomitraljeza i puškama.[4] Napad je počeo u 23 sata. U prvom naletu naše jedinice satjerale su neprijatelja u jednu kuću i zauzele sva njegova spoljna uporišta. Žestoka borba trajala je četiri sata; kuća u kojoj je bio neprijatelj bila je jako utvrđena i zbog nedostatka težeg oruđa napad nije uspio, te su se naše jedinice povukle. Za čitavo vrijeme borbe neprijateljska artiljerija iz Kostajnice gađala je naše položaje. U 4 sata izjutra jedna pukovnija neprijatelja sa nekoliko bornih kola krenula je prema Majuru u pomoć napadnutim. Jedan naš bataljon koji je bio u zasjedi prema Kostajnici dočekao je neprijatelja i nakon borbe od jednog sata neprijatelj se u neredu

[4] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 233.

povukao prema Kostajnici. U sastavu ove pukovnije bili su domobrani i ustaše.

Zarobljenika i ratnog plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja u borbi na osiguranju iznose 20 mrtvih i više ranjenih dok u borbi na Majuru gubici nisu poznati.

Naši gubici 1 mrtav i 6 lakše ranjenih drugova.

Utrošeno je 5.000 puščanih i mitraljeskih metaka i 10 granata od protukolskog topa.

Akcija nije uspjela zbog jako utvrđene zgrade iz koje se neprijatelj uporno branio jakom vatrom. Pored toga za protivkolski top bile su svega 3 pancerne granate dok su ostalo bile udarne, a da je bilo više pancernih granata vjerovatno da bi akcija bila uspjela.

VIII DIVIZIJA:

16. IX. 1943. g. Dva bataljona I udarne brigade čistili su šumu oko Glibodola od razbijenih četničkih bandi. Pri krstarenju kroz šumu naišli su na jednu grupicu četnika, koja se dala u bjegstvo čim je primijetila naše borce.

Uhvaćeno je 6 četnika i zaplijenjene 3 puške i 2 pištolja.

17. IX. 1943. g. Jedna četa I brigade nalazila se je u Dabru na odmoru sa slabijim osiguranjem. Naišla je jedna grupa jačine 50 četnika. Kako su se četnici nalazili na povoljnijem položaju otpočela je borba i vršeni protunapadi i sa jedne i sa druge strane. Nakon nekoliko sati borbe stigla je još jedna četa I brigade i četnici su protjerani. U borbi četnici su bili uhvatili jednog druga koga su naši protivnapadom spasli.

Gubici neprijatelja 2 mrtva i više ranjenih.

18. IX. 1943. g. 2 bataljona 1 brigade pri pretresanju šume kod Glibodola naišli su na jednu grupu četnika, koji su pri nailasku naših snaga počeli bježati.

Zarobljena su 4 četnika.

Zaplijenjen je 1 puškomitraljez i 3 puške.

19. IX. 1943 g. Pri pretresanju šume u pravcu Zalužnice i Doljana jedinice 1 brigade sukobile su se sa četnicima i raspršile ih.

Zaplijenjene su 2 puške sa municijom.

Ubijena su 2 četnika i više ranjeno.

20. IX. 1943 g. U sukobima sa četnicima iznad Doljana jedinice 1 brigade razbile su jednu grupu četnika.

Zarobljen je 1 četnik.

Zaplijenjene su 3 puške, 1 mali tal. bacač sa 37 mina i 1.200 metaka.

Ubijena su 3 četnika.

Istog dana II brigada izvršila je napad sa 2 bataljona na neprijateljsko uporište na Trošmarijskom mostu gdje se je nalazilo 120 ustaša.[5] Napad je počeo u 18 časova, otvaranjem jake vatre na neprijatelja sa bliskog otstojanja. Neprijatelj je bio dobro utvrđen i pružio organizovan otpor, jakom vatrom iz svega svog naoružanja. Napad naših boraca bio je žestok, ali nije bio prodoran, naši teški bacači postavljeni su daleko od streljačkog stroja i svojom netačnom vatrom tukli naše borce što je dovelo do komešanja i djelomičnog povlačenja nekih jedinica sa položaja. Neprijatelj je ovo opazio i bivao sve uporniji u svojoj odbrani. Oko 1 sat poslije pola noći naše jedinice nakon neuspjelog napada povukle su se. Ovdje smo pretrpjeli veće gubitke.

21. IX. 1943 g. Oko 10 časova neprijateljska posada iz Trošmarije krenula je prema Popovom Selu s namjerom da se izvuče prema Ogulinu. Jedan bataljon II brigade koji se nalazio u Popovom Selu napao je neprijatelja i prisilio ga na povlačenje prema Trošmariji. Oko 12 časova ista neprijateljska posada počela se povlačiti preko rijeke Dobre, Lipošćaka, prema Gornjim Dubravama. Jedan bataljon II brigade gonio je neprijatelja, nanio mu osjetljivije gubitke i zarobio komoru. Rezultat akcije na Trošmariji u ova 2 dana je slijedeći:

Zarobljen 1 ustaša.

Zaplijenjeno 3 puške, 3.150 metaka, troja kola, 3 para konja, 2 kazana, 20 kom. ćebadi i ostale spreme.

Gubici neprijatelja: 10 ubijenih i više ranjenih.

Naši gubici: 9 mrtvih i 6 ranjenih drugova. Među mrtvima nalazi se i komesar Brigade drug Krajačić Đuro.

Kritički osvrt: pri akciji na Trošmariju štabovi i jedinice II brigade potcijenili su neprijatelja i nisu pravilno vojnički nastupali što je imalo za posljedicu neuspjeh akcije. Teški bacač postavljen je daleko od streljačkog stroja, nije bilo veze između bacača i streljačkog stroja tako da je naš bacač tukao naše borce i od njega smo imali najviše gubitaka. Komandni kadar istrčava naprijed i ne drži svoje jedinice u ruci, tako da poslije neuspjelog prvog napada nisu bili u stanju da prikupe jedinice za ponovno napadanje.

23./24. IX. 1943. g. jedan bataljon II brigade izvršio je napad na neprijateljsku posadu u Generalskom Stolu,[6] gdje se je nalazilo 90 domobrana. Bataljon se je privukao na blisko otstojanje, otvorio jaku vatru na neprijatelja i nakon toga

[5] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 239.

[6] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 246.

domobrani su pozvani na predaju. Poslije kratkog vremena većina domobrana se predala dok je jedan dio uspio da pobjegne.

Zarobljeno je 50 domobrana, 1 nadsatnik i 1 narednik.

Zaplijenjeno je 1 puškomitraljez, 50 pušaka, 7.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 4 poljska kazana i nešto ostale spreme.

Gubitaka ni na jednoj strani nije bilo.

SVEGA:

Zarobljeno: 1 ustaša, 11 četnika, 50 domobrana, 1 nadsatnik i 1 narednik.

Zaplijenjeno: 2 puškomitraljeza, 64 puške, 1 mali bacač, sa 37 mina, 12.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 6 kazana, 20 ćebadi, troja kola, 3 para konja i ostale spreme.

Gubici neprijatelja: 15 ubijenih i više ranjenih.

Naši gubici: 9 mrtvih i 9 ranjenih drugova.

KORDUNAŠKI ODRED:

13/14. IX. 1943 g. 1 bataljon čistio je teren između Barilovića i Karlovca gdje se nalazila poneka grupa civila. Pronađeno je nešto oružja i vojničke spreme.

17. IX. 1943 g. 1 četa Odreda zašla je u Generalski Stol gdje je zahvatila municije za puške, mina za male bacače i ostale spreme.

19. IX. 1943 g. 1 bataljon Kordunaškog odreda kod Cerovca Tušilovićkog sačekao je jednu ustašku satniju koja je kretala od Kamenskog i Karlovca i nakon kraće borbe odbio je natrag.

21. IX. 1943 g. Krenule su 3 satnije ustaša sa 2 tenka i jednim oklopnim kolima iz Duge Rese i Karlovca u pravcu Barilovića. Jedan bataljon Kordunaškog odreda sačekao je neprijatelja i nakon borbe od 5 sati neprijatelj se povukao natrag.[7]

25. IX. 1943 g. Jedna četa Odreda sudjelovala je sa jednim bataljonom II brigade pri napadu na Generalski Stol i pomogla likvidaciji ovog uporišta.

Rezultat svih akcija:

Zaplijenjeno: 16 karabina, 1 mali bacač, 4.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 180 mina za mali bacač, 100 talijanskih bombi, 10 komada ćebadi, 5 pari odijela i obuće, 3 mazge i nešto ostale spreme.

Gubici neprijatelja: 7 ubijenih i 6 ranjenih.

---

[7] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 206.

Naši gubici: 1 mrtav i 4 ranjena druga.
Utrošeno je: 3.000 metaka.

BANIJSKI ODRED:

11. IX. 1943. g. 2 bataljona Odreda vršili su rušenje pruge između Sunje i Kostajnice.

Porušeno je 1.400 metara pruge i isto toliko tt. veze.

14. IX. 1943 g. Snage Odreda postavile su zasjedu kod sela Brđani na cesti između Sunje i Siska. Naišli su ustaše iz Brđana koji su pušteni na blisko otstojanje i na njih je otvorena jaka vatra. Odmah iza toga neprijatelju je došla pomoć i naše jedinice su se povukle.

Ubijeno je: 15 ustaša i 25 ranjeno. Od plijena nije uhvaćeno ništa.

Gubitaka na našoj strani nije bilo.

27. IX. 1943 g. 1 bataljon Odreda postavio je zasjedu na cesti između Siska i Petrinje. Naišli su neprijateljski kamioni na koje je otvorena vatra i nanijeti im gubitci u mrtvima i ranjenim. Do plijena se nije moglo doći pošto je neprijatelju odmah upućena pomoć sa više strana.

KARLOVAČKI ODRED:

1 bataljon Karlovačkog odreda razoružao je 2 bunkera na pruzi između sela Belavići i Duge Rese.

Zarobljeno je 8 domobrana.

Zaplijenjeno je 8 pušaka i 800 metaka.

4. IX. 1943. g. Jedan bataljon razoružao je 2 bunkera na pruzi između sela Belavići i Duge Rese i vršio rušenje pruge na tom sektoru.

Zarobljeno je 7 domobrana.

Zaplijenjeno 7 pušaka i 600 metaka.

Porušeno je 150 metara pruge i miniranjem srušena 4 bunkera. Promet je stajao 13 sati.

6. IX. 1943 g. Minerska grupa Karlovačkog odreda porušila je 200 metara pruge na relaciji Karlovac — Sušak. Promet je bio obustavljen 28 sati.

7. IX. 1943 g. 1 bataljon Odreda razoružao je seljake u selima: Bošt, Brijeg i Novaki.

Zarobljena su 22 civila.

Zaplijenjene su 22 puške, 1.000 metaka i 4 ćebeta.

Na našoj strani ranjen je jedan drug.

9. IX. 1943 g. Ribnička četa Karlovačkog odreda u zajednici sa jednom četom XIII Proleterske brigade napala je selo Bubnjarci[8] i žandarmerijsku stanicu u Jurjevskom Brodu.

[8] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 36 i 221.

Zarobljeno je 8 žandara.

Zaplijenjeno je 8 pušaka s municijom.

Istog dana jedinice Karlovačkog odreda pri povlačenju Talijana razoružale su cijelu pukovsku komoru.

Zaplijenjeno 300 pušaka, 9 puškomitraljeza, 1 teški mimitraljez, 1 laki bacač, 100.000 puščanih i mitraljeskih metaka i veliku količinu ostale ratne spreme i sanitetskog materijala koja se još prebrojava.[9]

Istoga dana minerska grupa Odreda na pruzi Karlovac — Ljubljana kod stanice Zorkovac uništila je raskrsnice i prekinula prugu na 8 mjesta.[10]

Zarobljeno je 8 domobrana.

Zaplijenjeno 8 pušaka.

10. IX. 1943 g. Jedna četa Odreda upala je u Zvečaj koga su bili Talijani napustili sa ciljem da evakuišu ratni materijal koji se je tamo nalazio.[11] Neopreznošću boraca koji se nisu osigurali naišli su Nijemci i ustaše od Karlovca i napali naše borce, koji su se našli u vrlo nezgodnom položaju tako da nisu imali kuda odstupiti. Nijemcima je uspjelo da nam nanesu veće gubitke.

Izgubili smo 16 drugova koje su Nijemci i ustaše pohvatali i postrijeljali.

Istoga dana minerska grupa Odreda dignula je u zrak 6 električnih stupova između Karlovca i Ozlja i porušila 70 metara pruge između Karlovca i Sušaka.

11. IX. 1943 g. Jedna četa Karlovačkog odreda porušila je 300 metara pruge između sela Belavići i Zvečaja.

13. IX. 1943. g. Jedna minerska grupa u neposrednoj blizini Karlovca zarobila je 2 ustaše, a jedinice I bataljona zarobile su 2 legionara.

15. IX. 1943. g. II bataljon porušio je 300 metara pruge između Belavića i Zvečaja i izvršio napad na selo Belavići. Domobrani koji su se tamo nalazili saznali su za napad i razbježali se.

Zarobljen je 1 domobran.

Zaplijenjene su 2 puške i 3.000 metaka za talijanski mitraljez.

SVEGA:

Zarobljeno: 24 domobrana, 8 žandara, 2 ustaše, 2 legionara i 22 civila.

---

[9] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 36.
[10] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 221.
[11] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 221.

Zaplijenjeno: 1 laki bacač, 1 teški mitraljez, 9 puškomitraljeza, 357 pušaka, 105.400 puščanih i mitraljeskih metaka i dosta ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: nepoznati.

Naši gubici: 16 mrtvih i 1 ranjen drug.

UKUPNO:

Zarobljeno: 3 ustaše, 2 legionara, 8 žandara, 11 četnika, 75 domobrana, 1 domobranski nadsatnik i 22 civila.

Zaplijenjeno: 3 laka bacača sa 117 mina, 1 teški mitraljez, 11 puškomitraljeza, 121.400 puščanih i mitraljeskih metaka, 100 bombi, 437 pušaka, 6 kazana, troja kola, 6 konja, 3 mazge, 40 šinjela, 45 bluza, 8 kišnih kabanica, 30 hlača, 45 košulja, 86 ćebadi, 24 šatorska krila, 40 ranaca, 10 pari čizama, 43 para cipela, 2 radioaparata i dosta ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 117 ubijenih, 151 ranjenih ustaša, domobrana, četnika i Nijemaca.

Naši gubici: 30 mrtvih i 35 ranjenih drugova.

Uništeno je: 20 vagona, 15 kamiona, 45 motocikla, 70 bicikla i prekinuta pruga na mnogo mjesta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

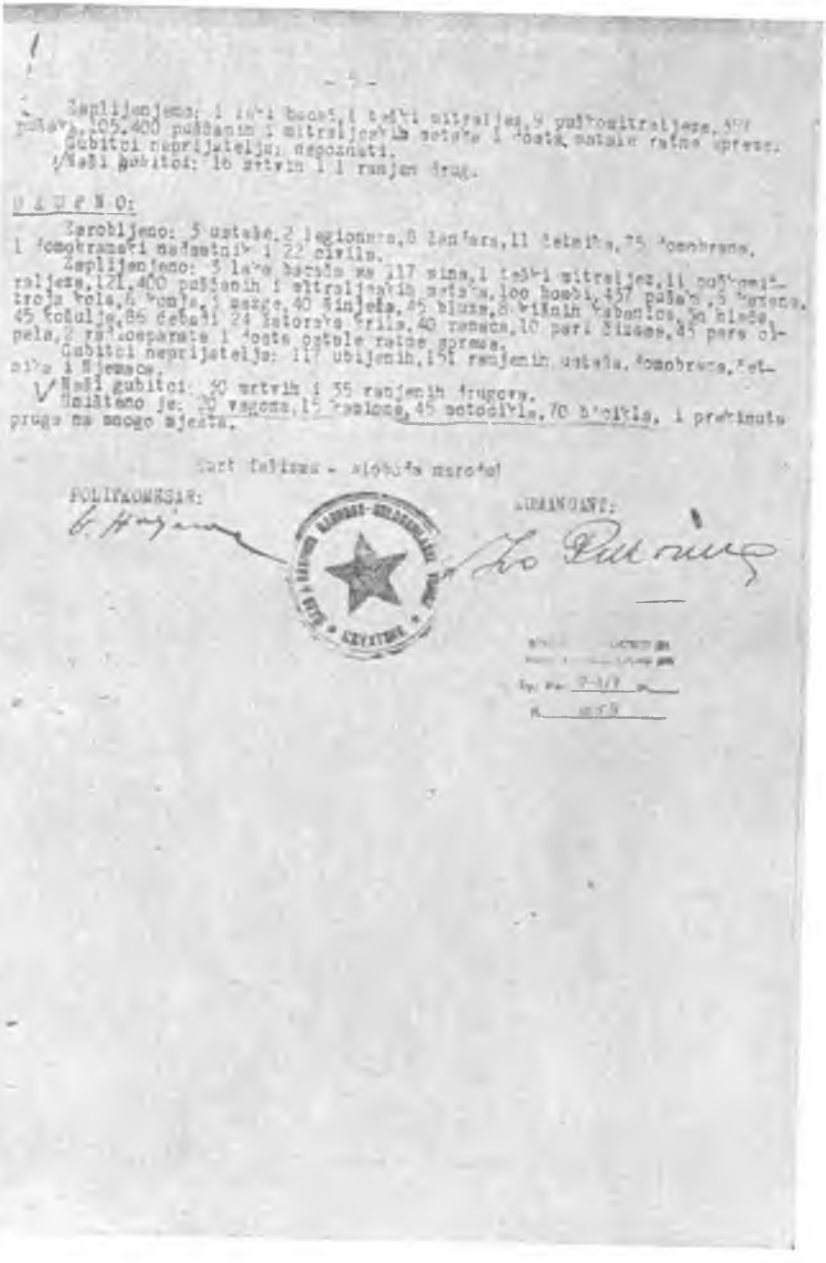
POLITKOMESAR:
V.[12] Holjevac

KOMANDANT:
Ivo Rukavina

(M.P.)[13]

[12] Većeslav

[13] Okrugli pečat: kao u zaglavlju

- 4 -

Zaplijenjeno: 1 [illegible] bacač, 1 teški mitraljez, 9 puškomitraljeza, 5[illegible] pušaka, 205.400 puščanih i mitraljeskih metaka i dosta ostale ratne opreme.
Gubitci neprijatelja: neposnati.
Naši gubitci: 16 mrtvih i 1 ranjen drug.

U K U P N O:

Zarobljeno: 5 ustaša, 2 legionara, 8 domobrana, 11 četnika, 75 domobrana, 1 domobranski nadmetnik i 22 civila.
Zaplijenjeno: 5 lakih bacača na 117 mina, 1 teški mitraljez, 11 puškomitraljeza, 121.400 puščanih i mitraljeskih metaka, 100 bombi, 457 pušaka, 5 vagona, troja kola, 6 konja, 1 magaca, 40 šinjela, 45 bluza, 8 vitkih čabanica, 5 kišobrana, 45 čebulja, 86 četki, 24 kutarska srila, 40 remena, 10 pari čizama, 45 pari obuće, 2 radiokomplet i dosta ostale ratne opreme.
Gubitci neprijatelja: 117 ubijenih, 151 ranjenih ustaša, domobrana, četnika i Njemaca.
Naši gubitci: 30 mrtvih i 56 ranjenih drugova.
Uništeno je: 20 vagona, 15 vagona, 45 motornih vozila, 70 bicikla, i prekinuta pruga na mnogo mjesta.

Štab [illegible] - Glavni štab Hrvatske

POLITKOMESAR:

KOMANDANT:

Fotokopija pete stranice dokumenta br. 17

BR. 18

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 3 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU OGULINA[1]

Op. sl.
3 listopada 1943
u 19 sati

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Stanje na bojištima bilo je danas ovakvo:

Kod VII divizije: cio dan se vodi teška borba oko Zvečaja,[2] gdje neprijatelj nadire motorizovanom kolonom jačine oko 5000 Nijemaca. Avijacija je neprekidno u borbi sa više aparata.[3] Globornički most je temeljito uništen, a i dalje se uništavaju sve komunikacije, koje izvode na pravcu Ogulina. Kod VII divizije nalazi se komesar korpusa.[4]

Karlovački p. odred dva puta je napadao neprijateljsku posadu u Stativama,[5] vodeći vrlo jake borbe. Ovo mjesto prelazilo je dva puta iz ruke u ruku. Neprijatelj ga sada drži.

Kordunaški p. odred između Mrežnice i Kupe vrši pritisak prema Karlovcu.[6] Neprijateljska avijacija vrši izviđanja.

VIII divizija: Na sektoru ove divizije danas je naročito bila aktivna neprijateljska avijacija tukući sa 8 »Štuka« naše položaje i naseljena mjesta. Gubitaka nije bilo, pošto su borci na svim položajima ukopani i maskirani. U toku noći vršen je demonstrativni napad na Ogulin sa dva bataljona,[7] najviše u cilju da neprijatelj istroši municiju, pošto u istoj oskudijeva i snabdijeva se bacanjem iz aviona. Danas je neprijatelj cio dan uz pomoć tenkova i avijacije sa jačim snagama napadao prema Salopek Selu u cilju da ovlada našom haubičkom baterijom, koja se nalazila na putu između Salopeka i sela Puškarići. Pod jakom borbom uspio je da zauzme selo Salopek. Dalji pokret mu je spriječen i prelaskom u protunapad potisnut je u pravcu Ogulina uz osjetne gubitke.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17/1—7, k. 419 A.
[2] Vidi dok. br. 42 i 199.
[3] Odnosi se na neprijateljsku avijaciju.
[4] Veceslav Holjevac
[5] Vidi dok. br. 141 i 195.
[6] Vidi dok. br. 141.
[7] Vidi dok. br. 93.

Neprijatelj i dalje spušta padobranima potrebe za svoju posadu. Jučer su spuštena i dva padobranca.

Sad smo baš izviješteni da je neprijatelj ušao u Zvečaj.[8]

Večeras ćemo izvršiti napad na Oštarije.[9]

Haubički divizion s obzirom na tešku pokretljivost i slabu poslugu dolazi do slabije upotrebe. Posluga je bez vojničke naobrazbe, te se na istu ne možemo osloniti. Postoji bojazan da u kritičnoj situaciji napusti oruđa, te da ista padnu neprijatelju u ruke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik Štaba

BR. 19

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME UDARNE DIVIZIJE OD 3 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA GORNJE DUBRAVE, GENERALSKI STOL I GLOBORNIČKI MOST[1]

ŠTAB
VII UDARNE DIVIZIJE NOV
HRVATSKE
Broj službeno
dne 3-X 1943 u 10 č. 30 m.

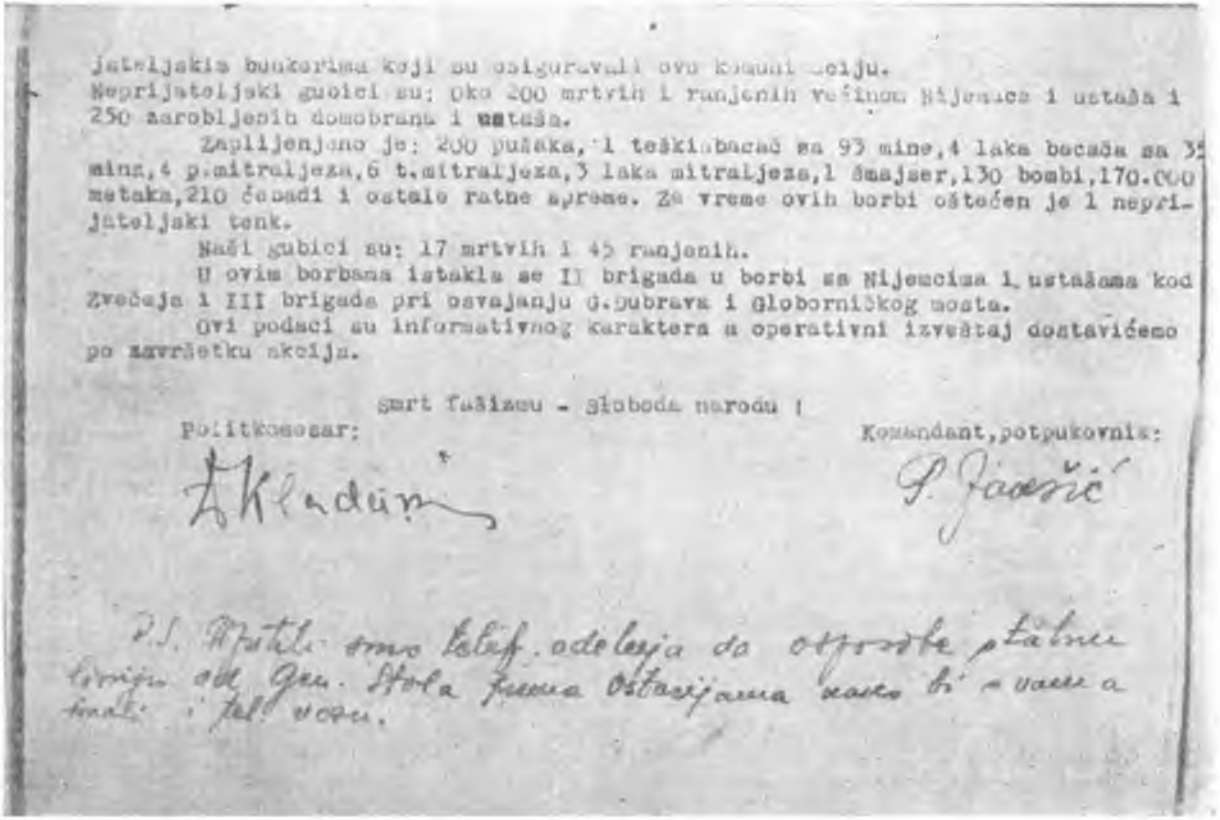
4. X. 43

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Jučer oko 17 časova jedna kolona Nijemaca u jačini 3 tenka i 2 kamiona vojske krenula je iz pravca Duge Rese ka Zvečaju. Bataljoni naše I brigade sačekali su neprijateljsku kolonu i potpuno uništili obadva kamiona vojske. Protivkolska puška je zatajila tako da su tenkovi spriječili da do kraja isko-

[8] Vidi dok. br. 42.
[9] Vidi dok. br. 42.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9—7, k. 424.
[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

jateljskim bunkerima koji su osiguravali ovu komunikaciju.
Neprijateljski gubici su: oko 200 mrtvih i ranjenih većinom Nijemaca i ustaša i 250 zarobljenih domobrana i ustaša.

Zaplijenjeno je: 200 pušaka, 1 teški bacač sa 93 mine, 4 laka bacača sa 32 mine, 4 p.mitraljeza, 6 t.mitraljeza, 3 laka mitraljeza, 1 šmajser, 130 bombi, 170.000 metaka, 210 čamadi i ostalo ratne opreme. Za vreme ovih borbi oštećen je 1 neprijateljski tenk.

Naši gubici su: 17 mrtvih i 45 ranjenih.

U ovim borbama istakla se II brigada u borbi sa Nijemcima i ustašama kod Zvečaja i III brigada pri osvajanju G.Dubrava i Globornićkog mosta.

Ovi podaci su informativnog karaktera a operativni izvještaj dostavićemo po završetku akcija.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu !

Politkomesar:

Komandant,potpukovnik:

P.S. Pošalji mo kolef. odeljenja do otprilike pčelnice ili Gen. Stola jemca ostalijama zavisi bi = vaše a tinte ; tel vodu.

Fotokopija druge stranice dokumenta br. 19

ristimo uspjeh uzimanjem plijena. Još za vrijeme borbe naišlo je iz Karlovca pojačanje 6 tenkova i 20 kamiona. Ovo pojačanje uspjelo je da malo potisne naše zasjede.

Noćas je II brigada vodila borbu oko Zvečaja koga drže oko 300 ustaša dobro fortificiranih[3]. Naše snage sabile su neprijatelja na uzak prostor ali nisu mogle da ga likvidiraju do kraja zbog nedostatka municije za topove. Sada nam je stigla municija i produžićemo sistematsko uništavanje neprijateljskih uporišta[4].

Od Karlovačkog odreda primili smo izvještaj da je jedna motorizovana kolona ustaša prodrla juče iz Karlovca preko G. Pokupja za Hrašće. XV slovenačka brigada odbila ga je uz velike gubitke po neprijatelja.

Most na Globornici srušili smo do temelja[5] i sada produžavamo sistematsko uništavanje pruge i ceste za šta koristimo zarobljene domobrane kojih ima dosada preko 250, a još se nađe po koji u šumi.

U Karlovac stižu neprijatelju pojačanja. Dosada se zna za oko 1000 Nijemaca i 1 bojna ustaša. Sa ovim snagama mi već vodimo borbu na liniji Duga Resa — Zvečaj.

Bilans naših borbi do zaključno 2 ov. m. je slijedeći:

Likvidirali smo neprijateljske posade u Generalskom Stolu, G. Dubravama, Globorničkom mostu i ovladali komunikacijama od Tounja do Zvečaja i porušili do temelja Globornički most i komunikacije razrušili na više mjesta zajedno sa neprijateljskim bunkerima koji su osiguravali ovu komunikaciju[6].

Neprijateljski gubici su: oko 200 mrtvih i ranjenih većinom Nijemaca i ustaša i 250 zarobljenih domobrana i ustaša.

Zaplijenjeno je: 200 pušaka, 1 teški bacač sa 93 mine, 4 laka bacača sa 35 mina, 4 p. mitraljeza, 6 t. mitraljeza, 3 laka mitraljeza, 1 šmajser, 130 bombi, 170.000 metaka, 210 ćebadi i ostale ratne spreme. Za vrijeme ovih borbi oštećen je 1 neprijateljski tenk.

Naši gubici su: 17 mrtvih i 45 ranjenih.

U ovim borbama istakla se II brigada u borbi sa Nijemcima i ustašama kod Zvečaja i III brigada pri osvajanju G. Dubrava i Globorničkog mosta.

---

[3] Vidi dok. br. 199.

[4] Vidi dok. br. 42 i 141.

[5] Vidi dok. br. 42 i 196.

[6] Opširnije o tome vidi dok. br. 42, 141, 195, 196 i 201.

Ovi podaci su informativnog karaktera a operativni izvještaj dostavićemo po završetku akcija.[7]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Đ.[8] Kladarin

Komandant, potpukovnik:
P.[9] Jakšić

[10]P. S. Uputili smo telef. odjeljenja da osposobe stalnu liniju od Gen. Stola prema Oštarijama kako bi s vama imali i tel. vezu.

BR. 20

IZVJEŠTAJ ŠTABA KNINSKOG SEKTORA OD 3 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA U SJEVERNOJ DALMACIJI OD 21 RUJNA DO 3 LISTOPADA[1]

ŠTAB
KNINSKOG SEKTORA
3.X.1943 g.

Operativni izvještaj.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO HRVATSKE i
ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

Dostavlja se operativni izvještaj za izvedene akcije u vremenu od 21.IX do 3.X.1943 g. od strane jedinica Kninskog sektora.

I Grupa s. d.[2] bataljona dobila je zadatak da se sa svoja 2 bataljona postavi na liniji Bribirske Mostine — Đevrske — Zečevo, da na istoj liniji poruši i uništi svu cestu i da postavi zasjedu neprijateljskim saobraćajnim dijelovima, koji saobra-

[7] Vidi dok. br. 42.
[8] Đuro
[9] Pavle
[10] Dopisano mastilom.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11—3, k. 105 B.
[2] Sjevernodalmatinskih

ćaju cestom Kistanje — Bribirske Mostine. Na dan 20.IX. t.g. snage ovih bataljona uništile su i razrušile cestu na pomenutoj liniji.

Dana 21.IX.t.g., u 6 sati ujutro, neprijateljska kolona od 8 kamiona i 2 motorbicikla, krenula je iz Kistanja u pravcu Đevrske. Snage I Grupe, koje su se nalazile na koti 325 (Zečevo), sukobile su se sa neprijateljskom kolonom. U toku same borbe neprijatelj je uspio probiti se kroz zasjedu u pravcu Roškog Slapa uz osjetne gubitke. Nakon prolaska ovih kamiona oko 11 sati, istom linijom krenula je druga motorizovana kolona od 45 vozila. Snage I Grupe koje su se nalazile na zasjedi, stupile su u borbu i sa ovom kolonom. Zasjeda je bila na koti Zečevo. Borba je trajala sve dok napadnutoj neprijateljskoj koloni nije stiglo pojačanje iz Mostina[3] preko Đevrsaka, gdje su snage I Grupe pod pritiskom nadmoćnijeg neprijatelja i tehnički jačeg, povukle se u pravcu Debelog Brda. Neprijateljska kolona nakon opravke ceste, produžila je u pravcu Mostina, kao i ona koja se je kretala iz Mostina za Kistanje.

22.IX.t.g. jedna neprijateljska kolona u jačini oko 60 kamiona, uspjela se je probiti iz Mostina preko Đevrsaka za Kistanje, još pred samu zoru. Ova kolona koja je stigla u Kistanje povratila se je odmah natrag i na svom prolazu zapalila je nekoliko kuća u Zečevu i Đevrskama. Pri svom prolazu u pravcu Planičnika — Mostine, neprijatelj se je sukobio sa snagama iz I Grupe, gdje se je odigrala jaka borba između naših snaga i neprijatelja. Pošto se je neprijatelj iz Kistanja odmah vratio pravac Mostine, snagama ove grupe nije uspjelo napraviti prepreke na cesti, te je neprijatelj lakše se probio u pravcu Mostina.

Neprijateljski gubitci u ovoj akciji u oba dana iznosili su preko 50 mrtvih i ranjenih i 2 zarobljena.

Sopstveni gubitci su bili u objema akcijama 8 mrtvih i 3 ranjena. Od mrtvih 3 su na položaju — zasjedi izgorjeli od bacača plamena, koje je neprijatelj bacao na zasjedu na koti Zečevo.

Zarobljeno je slijedeće oružje i materijal: 2 p. mitraljeza »Šarac«, nešto municije, bombi i ostale spreme. Jedan kamion je zapaljen.

Na dan 27.IX.t.g. II Grupa s. d. bataljona izvršila je razoružanje jednog talijanskog bataljona koji se je nalazio u Donjem Zemuniku, jačine 450 do 500 vojnika sa svom ratnom spremom[4]. Ovo razoružanje II Grupa izvršila je sa svoja 2 bataljona po prethodno pripremljenom planu za izvršenje ove akcije — razoružanja.

[3] Bribirske Mostine

[4] Opširnije o tome vidi tom V, knj. 19, dok. br. 175.

Do borbe nije došlo; snage II Grupe upale su u Donji Zemunik i počele sa razoružanjem talijanskog bataljona.

Gubitaka nije bilo ni na jednoj ni na drugoj strani.

Od spreme i oružja zaplijenjeno je i to: 11 teških mitraljeza »Fiat«, 17 p. mitraljeza, 410 pušaka, oko 40.000 mitraljeskih i puščanih metaka, jedan vojnički kamion, 2 telefonske centrale, 1 pisaća mašina i ostale ratne spreme.

Prilikom razoružavanja ovih Talijana, jedan dio snaga ove grupe uništio je cestu na liniji Benkovac — Zemunik.

Na dan 26.IX./27.IX.t.g. I Kninska NOP brigada izvršila je akciju na neprijateljski garnizon Kistanje[5] po slijedećem:

Prema dobijenim podatcima u neprijateljskom garnizonu Kistanje nalazilo se je oko 200 vojnika, miješanih Nijemaca, Čeha, Poljaka i oko 30 do 40 ustaša. Naoružanje oko 3 topa, 3 bacača, veći broj automatskog oružja i tri tenka. Garnizon je utvrđen sa 24 bunkera, povezan između bunkera sa rovovima i zidom, ispred bunkera nalazio se je jedan red bodljikave žice, širine 4 do 5 metara.

Isto tako ova brigada imala je zadatak napad na centralu (Miljacka mlin), gdje se je prema podatcima nalazilo do 50 ustaša, naoružanih sa 5 mitraljeza, utvrđenih u zgradi i sa bunkerima.

Naše snage: I Kninska NOP brigada i 1 bataljon II Grupe s. d. bataljona i Prateći bataljon Kninskog sektora, naoružani sa 5 bacača, 1 top »Pito«, 2 protivtenkovske puške, 37 p. mitraljeza, 17 teških mitraljeza, a ostalo puške.

Na dan 26.IX.t.g. izvršena je priprema jedinica za napad.

Raspored snaga: sa 2 bataljona Kninske brigade i 1 bataljonom iz II Grupe s. d. bataljona, vršen je napad na samo mjesto Kistanje, a sa ostala 2 bataljona vršen je napad na Miljacku mlin i postavljena zasjeda na liniji Kistanje — Knin, koje su također imale zadatak temeljito rušenje ceste.

Akcija je otpočela tačno u 24 časa noću između 26 i 27 ov. mj. za 2 bataljona koji su napadali na samo mjesto Kistanje, a za ostale koji su bili na osiguranju i rušenju ceste, početak rada je bio u prvi sumrak.

Sa ovom akcijom na Kistanje koju je izvodila I Kninska NOP brigada, dobila je za zadatak i I Grupa s. d. bataljona, da uništi svu cestu koja vodi od Skradina i Roškog Slapa preko Đevrsaka za Kistanje i da osigura i postavi zasjedu na toj liniji.

Akcija na Kistanje počela je u određeno vrijeme, koja je trajala sve do uzoru 27 prošlog mjeseca, koja nije uspjela iz razloga što je neprijatelj davao jak otpor i jako je utvrđen.

[5] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 180.

Gubitci neprijatelja nisu poznati. Na našoj strani 2 mrtva i 15 ranjenih, od kojih veći broj lakše.

U ovoj akciji utrošeno je 2000 metaka za sve oružje, 20 ručnih bombi i 2 mine za teški bacač.

Akcija nije uspjela po predviđenom planu, iz razloga što je neprijatelj blagovremeno odkrio naš nailazak, što između jedinica koje su vršile napad na garnizon Kistanje nije bilo povezanosti i nisu odpočeli napad jednovremeno. Isto tako otežavalo je privlačenje snaga prilikom napada, brisan prostor i osvjetljavanje terena od strane neprijatelja. Kao glavni uzrok neuspjeha akcije jeste slabo izvježbani borci pri napadu na utvrđeno mjesto, s obzirom što je veći broj boraca sada stupio u redove NOV.

Na dan 29.IX t.g. jedan dio snaga Kninskog part. odreda postavio je zasjedu na neprijateljskoj saobraćajnoj liniji Zrmanja — Knin na mjestu Prevjesu. Istog dana od pravca Knina naišao je jedan neprijateljski kamion, zasjeda je na njega otvorila vatru i ubila četiri njemačka vojnika, zarobila nešto spreme a kamion spalila.

Na dan 31-IX-43 g. naišla je jača kolona neprijateljskih kamiona od Drniša prema Zečevu, gdje se je sukobila sa jedinicama Grupe s. d. bataljona i jedinicama Bukovičkog bataljona.[6] Oko 12 časova pomenutog dana Bukovički bataljon zatražio je pomoć od Štaba I Kninske brigade, poslije čega je Štab I Kninske brigade uputio Drugi udarni bataljon u pravcu napadnutog neprijatelja s tim da napadnu istog sleđa i bokova.

Naoružanje II Ud. bataljona bilo je 9 p. mitraljeza i ostalo puške.

PRIPREME I RASPORED II UD. BATALJONA:

Istoga dana Bataljon se je nalazio na okupu u zaseoku Kolašac odakle je krenuo po dobivenom zadatku na dodijeljeni položaj, gdje je Bataljon uspio da zaposjedne položaj u 15.30 časova. Pri posijedanju položaja raspored snaga bio je slijedeći: 1 četa posjela je položaj jugozapadno od ceste iznad samog sela Zečeva, ispod Gradine, sjeverozapadno zaposjela je 2 četa, koja je držala vezu sa snagama Grupe s. d. bataljona.

Oko 17 časova naišla je neprijateljska patrola (predhodnica) i pobočnica u jačini od 50 vojnika za kojom su išli i neprijateljski kamioni.

TOK BORBE:

U momentu neprijateljskog nailaska jedinice II Bataljona otvorile su jaku vatru, gdje su zaustavile oko 45 njemačkih

[6] Vidi dok. br. 198.

kamiona, kamioni se nisu mogli da unište iz razloga, što su se isti nalazili iza zidova a neprijatelj se je grčevito branio. Nakon kraće borbe neprijatelju je stiglo pojačanje i to: 2 tenka od 15 tona koji su onemogućili svako napredovanje u pravcu kamiona. Borba se je vodila oko 2 i po sata, u koje je vrijeme stigla neprijatelju pomoć i iz Rupa preko Polja,[7] a sem toga neki su dijelovi neprijateljskih snaga pošli i od Kistanja. U sami sumrak neprijatelj se je povukao u pravcu Kistanja.

REZULTAT AKCIJE:

Gubitci neprijatelja: U ovoj borbi neprijatelj je imao 45—50 mrtvih i ranjenih vojnika, koje je neprijatelj uspio da izvuče uz pomoć tenkova. Zarobljeno je 3 njemačke puške, 1 pištolj »štajer«, 5 pari cipela, 1 šinjel, 5 buradi benzina, 4 gume od auta, 3 bluze, 2 čakšire, 1 dvogled, 300 metaka za pušku, 2 mala fotografska aparata. Uništen je 1 neprijateljski kamion.

Naši gubitci su: 3 ranjena druga, od kojih 2 lakše koji su ostali u svojoj jedinici, 1 nestao, koji je vjerojatno pobjegao kući.

Ova akcija nije izvedena u potpunosti i po stvorenom planu, iz razloga što je neprijatelju stiglo pojačanje iz Rupa i iz Zadra, čime su ometali da se izvrši juriš na kamione i da se isti unište.

Za vrijeme ove akcije utrošeno je municije po oružju: od mauzerskih pušaka i mitraljeza 1000 metaka, talijanske municije 1500 metaka, francuske 400 metaka.

Na dan 30-IX-43 g. izvedena je akcija od strane I Kninske brigade u Promini i na cesti Kistanje — Knin kod Šupljaja.[8]

PODATCI O NEPRIJATELJU:

Prema prikupljenim podatcima od informativne službe I Brigade u centrali Miljacka, nalazilo se je oko 70 ustaša, naoružani sa 7 p. mitraljeza i ostalo puške, smješteni u dvije zgrade, utvrđeni sa suvozidom okolo kuća i sa 6 bunkera od kojih su dva bila pokriveni. U selu Mratovu nalazilo se je oko 70 ustaša, naoružani sa 5 p. mitraljeza, 2 teška mitraljeza i ostalo puške, smješteni u jednoj zgradi u kojoj su bili dobro utvrđeni. U selu Oklaju prema podatcima, nalazili su se domobrani u jačini od 40 vojnika, naoružani sa jednim p. mitraljezom, ostalo puške, smješteni u jednoj zgradi koja nije bila utvrđena, već jedino je bila podešena za odbranu.

Moral kod neprijatelja u centrali i Mratovu, gdje su bile sve ustaše, bio je dobar s obzirom na to, da njihova dosadašnja

[7] Donje Polje
[8] Vidi dok. br. 198.

zlodjela povlače kaznu smrti i na osnovu toga banda je bila riješena da se bori do posljednjeg. U selu Oklaju prema podatcima bili su domobrani, koji su prije napada govorili da su skloni našoj borbi i da imaju namjeru u slučaju napada da pristupe u redove NOV.

PODATCI O NAŠIM SNAGAMA:

I i II Ud. i IV Bataljon I Kninske brigade, sa pridodatim jednim topom »Pito« i dvije protivtenkovske puške, ostalo puške.

PRIPREME I RASPORED:

Na dan 29-IX-43 izvršena je koncentracija jedinica I Brigade u selu Ivoševcima, gdje su izvršene sve pripreme, kojom prilikom se je ukazalo borcima na važnost dobivenog zadatka.

Raspored naših snaga bio je slijedeći: I Ud. bataljon dobio je zadatak da sa svojim snagama i pridodatom protikolskom puškom i topom »Pito« likvidira neprijatelja u selu Mratovu. II Ud. bataljon dobio je zadatak da sa svojim snagama opkoli neprijatelja u Oklaju i pristupi stezanju obruča, te ukoliko uslijedi otpor opkoljenog neprijatelja, pristupi likvidaciji istog, a po likvidaciji istog da sa jednom četom osigura pravac prema Drnišu na cesti jugoistočno od Oklaja, sa jednom četom da osigura cestu iznad Čitluka prema Kninu, a sa jednom četom da se zadrži u Oklaju radi sređenja istog. IV Bataljon dobio je zadatak da sa svoje tri čete likvidira neprijatelja u centrali, zatim nakon blokade i stezanja užeg obruča, da uputi svoju jednu četu na osiguranje mosta na rijeci Krki, a sa ostalim snagama da pristupi konačnom uništenju neprijatelja. Štab brigade nalazio se je u selu Čitluku kod raskrsnice cesta.

TOK BORBE:

Određeno vrijeme za napad bilo je tačno u 1 sat 30-IX-43 g. u koje je vrijeme i otpočela borba na centrali i Oklaju, dok u Mratovu neprijatelja nije bilo, koji se je na dan 29 povukao u sastav neprijateljskih snaga u Oklaj, gdje je u zajednici sa domobranima primio borbu sa snagama II Ud. bataljona. Za vrijeme privlačenja naših snaga, neprijatelj je pomoću svojih patrola na izvjesnom odstojanju primijetio privlačenje i čekao u pripravnosti, tako da je od prvog momenta otvorio jaku paljbu koja je bila uperena na sve pravce nailaska naših jedinica. Jedinicama IV Bataljona je uspjelo da u prvom naletu izbace neprijatelja iz rovova i bunkera i da ga stjeraju u zgradu nakon čega se je pristupilo likvidaciji same zgrade. Borba na Oklaju je trajala 3 i po sata, nakon čega su se naše jedinice povukle, našim jedinicama nije uspjelo da likvidiraju mjesto

Oklaj iz razloga, što je neprijatelj davao jak otpor, a prostor oko same zgrade bio je brisan i nije bilo moguće izvršiti juriš sa više strana čime bi se bilo uspjelo zbuniti neprijatelja. U poluvremenu borbe, II Ud. bataljonu pridodat je i top »Pito« koji je vrlo slabo davao pomoć zbog svog slabog dejstva. U centrali IV Bataljon nakon kraće borbe uspio je sa bombama da neprijatelja istjera iz prizemlja zgrade na drugi sprat, odakle je neprijatelj prebacio se u hodnik iste zgrade, čime je onemogućavao svojom vatrom svaki pokušaj da se uđe u samu zgradu. Po nekoliko puta se je pokušavalo sa paljenjem same zgrade, što nije uspjelo iz razloga što je zgrada bila sva od zida, bombe se nisu mogle baciti u hodnik iz razloga što na samome hodniku nije bilo prozora. I Ud. bataljon u toku borbe na Oklaju i centrali, a pošto neprijatelja nije bilo u Mratovu, dobio je zadatak da osigura II Ud. bataljonu izvođenje operacija. U samu zoru jedinice II Ud. bataljona povučene su i sa kamionima prebačene na desnu obalu Krke, sa zadatkom da osiguraju most, dok su se jedinice IV Bataljona zadržale na blokadi neprijatelja kod centrale, a I Ud. bataljon na osiguranju prema Oklaju. U toku dana u nekoliko navrata pokušavalo se je ekrazitom i paljenjem srušiti zgradu što nije uspjelo. Oko 11.30 časova naišla je neprijateljska kolona od pravca Knina u jačini od 6 kamiona u kojima je bilo oko 100 vojnika, pošto je toga momenta prijetila opasnost, a također se nisu znale tačne snage neprijatelja sa toga pravca, naređeno je svima jedinicama da se prebace preko rijeke Krke na prostor Šupljaja. Jedinice koje su se nalazile na osiguranju mosta odmah su primile borbu sa neprijateljem koji se bio razvio oko kamiona i borbom zadržavale neprijatelja sve dotle dok nisu prispjele ostale snage, tako da je II Ud. bataljon i dvije čete IV Bataljona pristupile opkoljavanju neprijatelja sa svih strana, što im je i uspjelo uz pomoć dvije čete I Ud. bataljona, koje su po opkoljavanju neprijatelja upućene na osiguranje od pravca Knina, a jedna četa I Ud. bataljona postavljena je na osiguranje od pravca Kistanja. Jedna četa IV Bataljona sa pridodatom Ugljanskom četom postavljena je na osiguranje mosta.

Borba je vođena od 11.30 do 20 časova istoga dana sa Nijemcima koji su bili opkoljeni, našim jedinicama uspjelo je da se približe na odstojanje od 60 metara a negdje i bliže. Uslijed brisanog prostora, svaki daljnji pokret pojedinca ili veće grupe bio je onemogućen iako se je po nekoliko puta pokušavalo, pri svemu ovome neprijatelj je bio skoncentrisan na prostoru od 2—300 metara, gdje mu je uspjelo da na brzu ruku izradi i zaklone, tako da se sa toga mjesta nije mogao pokrenuti već se je grčevito branio. Neprijatelj je raspolagao

sa 10 komada automatskog oružja. Nakon nekoliko neuspjelih pokušaja od strane naših jedinica da se izvrši juriš na opkoljenog neprijatelja, naše su snage u 20 času povučene u pravcu Ivoševca na odmaranje s tim, što je IV Bataljon ostavljen u blizini neprijatelja sa zadatkom, da ga sa svojim manjim snagama uznemirava i da mu onemogući izvlačenje kamiona. Za vrijeme čitave noći neprijatelj se je utvrđivao i nije pokušavao sa nikakvim pokretom gdje se je zadržao sve dok mu nije stigla pomoć idućeg dana oko 10 časova, pomoć mu je stigla od pravca Knina i Kistanja poslije čega je neprijatelj pokušao da zaobiđe naše snage sa namjerom da ih opkoli. Blagovremeno su poduzete mjere i naređeno našim jedinicama da se izvuku s obzirom da je prijetila opasnost, time što su borci ostali pri maloj municiji.

GUBITCI NEPRIJATELJA:

U svim ovim operacijama koliko se je moglo ustanoviti, neprijatelj je imao preko 50 mrtvih i mnogo više ranjenih, broj mrtvih sigurno je i veći s obzirom na to da u zgrade, u kojima se je neprijatelj nalazio, bačeno je oko 200 komada raznih bomba.

SOPSTVENI GUBITCI:

U svim ovim operacijama na našoj strani bilo je 23 mrtva i 53 ranjena druga, od kojih je veći broj lakše ranjen tako da se neki već vraćaju u svoje jedinice.

Zarobljeno je: 1 p. mitraljez, 8 pušaka, 1000 komada metaka, 300 pari čarapa, 2 kamiona, 2 bureta nafte i nešto živežnih namirnica, jedno postolje za protivavionski mitraljez, 5 kamiona je oštećeno.

Izgubljene su dvije puške.

PREDLOG ZA POHVALU:

U ovim borbama istakli su se slijedeći borci: Radaković Milan, partizan I Ud. bataljona, koji je po dva puta za vrijeme akcije bio lakše ranjen i opet sa p. mitraljezom jurišao na neprijateljski kamion, pri čemu je i po treći put teže ranjen. Iz II Ud. bataljona istakao se je Talijan — vođa mitraljeza Ivo .lirg[9] koji je nedavno stigao sa čitavim mitraljeskim odjeljenjem u naše jedinice, isti je uspio da iz neprijateljskog kamiona izvuče svu spremu koja se je u istom nalazila. Iz IV Bataljona istakli su se drugovi: komandir 1 čete drug Dmitar Žigić, koji je za vrijeme borbe pokazao punu prisebnost i pravilno rukovođenje sa svojom jedinicom, komesar 2 čete drug Spase Zaklan,

[9] Nečitko u originalu.

koji se je istakao kao dobar borac i rukovodilac, hrabreći drugove iako lakše ranjen zajedno sa njima jurišao je, Šakić Ilija, zamjenik komesara čete koji se je također istakao kao hrabar, gdje je u četvrtom jurišu teško ranjen, tako da je rani i podlegao, drug Mane Mislisavljević, koji se je pokazao kao neustrašiv borac, drug Baraba Ivan, koji je vršio kurirsku dužnost tačno i na vrijeme iako pod teškim uslovima prebacivanja, Jokić Mile, Serdar Milan, koji su se istakli kao najbolji bombaši prilikom napada na kuću. Od bolničkog osoblja, naročito su se istakle: drugarica Smilja Rakić bataljonska bolničarka II Ud. bataljona, i bolničarka Čete za vezu drugarica Jaga Vujinović, koje su za čitavo vrijeme borbe bile na položaju sa borcima i iznosile ranjene drugove i ukazujući im pomoć iako pod jakom neprijateljskom vatrom. Također se je istakao i drug Lokaz Joso bolničar 3 čete IV Bataljona, koji je savjesno vršio svoju dužnost za čitavo vrijeme borbe i svakom ranjenom drugu ukazao pomoć.

UTROŠAK MUNICIJE:

U ovim akcijama utrošeno je 5672 metka za talijanske puške i p.mitraljeze, 4776 jugoslovenskih metaka za puške i p.mitraljeze, 1530 metaka za talijanske mitraljeze, 605 komada metaka za francuske puške i p.mitraljeze, 182 komada raznih ručnih bomba, 42 mine za mali bacač i 7 granata za top »Pito«.

KRITIČKI OSVRT:

Akcija se je odvijala po unaprijed stvorenom planu, nije uspjela iz razloga što je neprijatelj blagovremeno otkrio naš nailazak, vodiči su bili jako slabi, kuće u kojima se je nalazio neprijatelj bile su usamljene od ostalih, prilaz do njih dosta nepodesan uslijed brisanog prostora, neprijatelj je bio ogorčen i branio se očajnički iako su udarci sa naše strane po nekoliko puta bili dosta jaki, neprijatelj se je uspio održati, pozivajući naše borce na juriš sa riječima »mi smo djeca Pavelića«. Iskustvo boraca Brigade, pogotovo novih boraca u ovakovim napadima je dosta malo, pošto su jedinice ove brigade vrlo malo izvodile ovakove operacije. Likvidacija neprijateljskih kamiona i njihove posade nije uspjela iz razloga, što su borci bili dosta zamoreni, a naročto su se u izdržljivosti slabo pokazali novi borci, koji dosada nisu još učestvovali u težim borbama i koji vrlo slabo raspolažu sa vojničkim vještinama i vojnim iskustvom, naročito u privlačenju na jurišno otstojanje, koji također nisu još privikli na uzajamno potpomaganje vatrom i pokretom, a niti na koncentraciju vatre na najpotrebnijem dijelu položaja, što je i dovelo do većih žrtava. Prvi nalet bio

je i suviše spor, tako da su u borbu uvedeni pod pritiskom komandnog kadra, tako dok su se naši borci snašli i dobili smjelosti, neprijatelj se je u tome međuvremenu snašao i pripremio za upornu odbranu, tako da je svaki pristup stajao žrtava. Nijemci su davali za cijelo vrijeme jak otpor. Isto tako kod novih boraca osjetila se je vrlo slaba vojnička sposobnost kao i borbenost, uslijed čega je bilo većih žrtava kako boraca tako i komandnog kadra, koji je bio primoran da bude u prvim borbenim redovima radi podizanja borbenog morala kod dosta neiskusnih boraca. Komandno osoblje najviše je griješilo u tome, što se nije vojnički prebacivalo prilikom obilaska položaja i boraca, već više smiono vršilo taj posao kako bi borcima tobože pokazali odvažnost u borbi i podigli kod njih na taj način borbeni moral, tako da su pojedinci poginuli i sa svojom krivicom. Niže komandno osoblje a naročito desetari u ovim borbama slabo su se snalazili kao starješine, već su se u većini slučajeva pretvarali u obične borce. Pored nedostataka koji se navode bilo je i dobrih strana, tako da su borci stekli malo iskustva u većim i dužim akcijama, postigli više borbenosti. Komandno osoblje u početku dosta se je slabo snalazilo dok dalje kroz borbu sve su više uviđali svoje nedostatke koje su na licu mjesta otklanjali, može se očekivati da će naredna akcija biti izvedena sa više uspjeha i iskustva, koristeći pritome stečeno iskustvo iz ove akcije.

Na dan 29. IX. t.g. izvedena je akcija od strane jedinica I. Grupe s. d. bataljona.

Prema zapovijesti Štaba Kninskog sektora od 27. IX. I Grupa s. d. bataljona dobila je zadatak da likvidira neprijateljsko uporište selo Rupe i Roški Slap, također da vrši što veći pritisak na neprijateljski garnizon Skradin.

PODATCI O NEPRIJATELJU:

U neprijateljskom garnizonu Rupe nalazilo se je oko 120 ustaša, naoružanih sa jednim teškim bacačem, 3 do 4 automatska oruđa, ostalo puške. U garnizonu Roški Slap, nalazilo se je oko 60 ustaša, naoružanih automatskim oruđem i puškama. U oba garnizona neprijatelj nije jače utvrđen, sem običnih bunkera suvozida.

NAŠE SNAGE I NAORUŽANJE:

I, II i III Bataljon I Grupe sastavljeni od 3 pješadiske čete i mitraljeske, Četa pratećih oruđa i Četa za vezu, sa pridodatim jednim protikolskim topom, 3 teška bacača i 2 protikolske puške.

Naoružanje: 1 protikolski top, 3 teška bacača, 2 protikolske puške, 12 teških mitraljeza, 33 p. mitraljeza, ostalo puške i nekoliko strojnica.

PRIPREME I RASPORED:

Koncentracija bataljona za izvođenje akcije izvršena je na položaju Bilišana sa slijedećim rasporedom: I Bataljon sa svojim naoružanjem i pridodatim jednim odjeljenjem teškog bacača, dobio je zadatak da vrši što jači pritisak na Roški Slap i da postavi osiguranje od sela Rupe, tako da neprijatelju onemogući dobivanje pomoći iz Roškog Slapa, ili u slučaju neprijateljskog bjegstva iz Rupa, da ga sačeka i potuče. Po likvidiranju sela Rupe, da pristupi i likvidaciji samog Roškog Slapa. II Bataljon sa pridodatim protikolskim puškama i sa svojim sopstvenim naoružanjem, dobiva zadatak da postavi osiguranje na pravcu Skradin — Đevrske i Skradin — Rupe, te da vrši pritisak na neprijatelja koji se nalazi u Skradinu. III Bataljon sa svojim sopstvenim naoružanjem, dobio je zadatak da likvidira neprijateljsko uporište Rupe i to tako, da sa 2 čete izvrši napad sa pravca Ičevo, Bulaje i kote Obješnjak, sa jednom četom iz pravca Krstača, tj. sa sjeverne strane, ovom bataljonu pridodat je i protikolski top sa dva odjeljenja teških bacača, te po ukazatoj potrebi da ih i upotrijebi.

Štab Grupe nalazio se je iza položaja III Bataljona sa dijelovima četa za vezu.

TOK BORBE:

Akcija je počela u određeno vrijeme, tj. u 17 časova na dan 29 IX o. g. Prethodno je izvršena minobacačka priprema sa 4 do 5 granata, a zatim pod zaštitom vatre automatskog oruđa, vršeno je nastupanje. Borba je bila kratka, pošto je neprijatelj uspio da se prije početka akcije izvuče, a u samom mjestu ostavio je svoje manje snage, koje su davale otpor. Neprijatelj se je prebacio preko rijeke Krke iznad Manastira Visovca.

ISHOD BORBE:

Akcija nije u potpunosti uspjela, pošto je neprijatelj sa većim dijelovima uspio da izbjegne, te se nije moglo likvidirati sa bandom onako kako je to bilo predviđeno.

GUBITCI NEPRIJATELJA:

U ovoj akciji neprijatelj je imao oko 10—15 mrtvih i ranjenih, zarobljeno je 20 ustaša i novomobilisanih bandita, također zarobljeno: 1 p.mitraljez talijanski, 25 pušaka, 1600 metaka i druge spreme.

SOPSTVENI GUBITCI:

U ovoj akciji na našoj strani bilo je 7 mrtvih drugova i 3 ranjena koji su većinom stradali kada je neprijatelj bježao iz Rupa prema Roškom Slapu. Izgubljenog oružja nije bilo.

UTROŠAK MUNICIJE:

U ovoj akciji utrošeno je 28 bacačkih mina, 1843 metka iz teških talijanskih mitraljeza, 1392 metka iz p.mitraljeza i pušaka, ostalih gubitaka u oružju i municiji nije bilo.

KRITIČKI OSVRT:

Akcija nije u potpunosti uspjela iz razloga nedovoljne pokretljivosti samih starješina i vojnika, te se je desilo da neprijatelj unekoliko izbjegne i pri svom bjegstvu nanese našim jedinicama gubitke u mrtvim i ranjenim, dok pri zauzimanju mjesta nije bilo gubitaka. Likvidiranju Roškog Slapa nije pristupljeno zbog nedovoljne odlučnosti, te je neprijatelju u toku noći uspjelo da se sredi, dobije pojačanje, tako da je tokom sutrašnjeg dana izvršio napad iz pomenutog pravca, čime nam je ometen plan koji je bio predviđen za likvidiranje pomenutih mjesta.

Na dan 1. X. t. g. II Bataljon II Grupe s. d. bataljona izvršio je akciju na selo Lišane, u kome je prema dobivenim podatcima počela da se organizuje neka banda. U selo je uđeno bez otpora i borbe.

Pri pretresu sela zarobljeno je 6 bandita.

Također je zarobljeno 6 pušaka, nešto municije, 35 ćebadi, 26 bluza, 50 kg. pašte, 15 pari cipela, 21 šatorsko krilo, 8 pari veša, 8 šinjela, 44 torbice, 46 čuturica i porcija, 20 komada sapuna, nešto kancelarijskog i sanitetskog materijala.

Akcija nije u potpunosti uspjela a niti po planu izvedena, iz razloga što je bio dan i što su glavni banditi uspjeli da pobjegnu.

Na dan 2/3. X. t. g. jedinice II Grupe s. d. bataljona izvršile su akciju na neprijateljski garnizon Benkovac.[10]

PODATCI O NEPRIJATELJU:

Prema prikupljenim podatcima, u neprijateljskom garnizonu Benkovcu nalazilo se je oko 150 vojnika, od kojih većim dijelom Poljaka i nešto ustaša. Naoružanje: Pored automatskog oruđa garnizon je raspolagao sa 4 brdska topa, te nepoznatim brojem minobacača, i sa 6 bornih kola, ostalo puške. Neprijateljska posada bila je smještena u oko 20 zgrada duž južne

[10] Opširnije o tome vidi dok. br. 203 i 205.

i sjeverne strane Benkovca, dok su se topovi nalazili na Glavici »Grubić«.

Podatci o našim snagama: I, II, III i IV Bataljon II Grupe s. d. bataljona i sa jednim pridodatim odjeljenjem protikolskih pušaka, bataljoni su bili naoružani sa svojim sopstvenim naoružanjem.

RASPORED JEDINICA

I Bataljon II Grupe s. d. bataljona imao je zadatak da sa svoje dvije čete likvidira sjevernu stranu neprijateljskog garnizona, a sa svojom trećom četom da osigura cestu — pravac Karin — Benkovac.

II Bataljon II Grupe s. d. bataljona dobio je zadatak da sa svojom jednom četom osigura pravac Mostine — Benkovac, a ostale dvije čete da ostavi u rezervi I Bataljona.

III Bataljon II Grupe s. d. bataljona dobio je zadatak da poruši cestu Benkovac — Zemunik pomoću stanovništva okolnih sela, a sa svojom jednom četom da spriječi neprijateljsko nadiranje od pravca Zemunik — Zadar. Jednu četu da odvoji kao rezervu Štaba Grupe, dok treća četa je dobila zadatak da se uputi u mjesto Vranu na raspoloženje O.K. K.P.H. za Zadar,[11] radi obezbjeđenja istog.

IV Bataljon II Grupe s. d. bataljona sa pridodatom protikolskom puškom, imao je zadatak da likvidira južnu stranu garnizona Benkovac.

PRIPREME I KONCENTRACIJA:

Koncentracija bataljona je izvršena na više mjesta iz razloga što su imali različite zadatke, a sama priprema je izvedena na taj način, što je sve ljudstvo upoznato sa dobivenim zadatkom, svakom bataljonu je bilo dato potreban broj vodiča — mještana (Benkovčana) koji su tačno znali za kuće u kojima su se nalazili neprijateljski vojnici.

TOK BORBE:

Borba je odpočela u 23,30 sati 2. X. t. g. Ljudstvo IV Bataljona privuklo se je u samo mjesto, neopaženo od neprijatelja, a pojedine grupe su uspjele da zaposjednu kuće do samih zgrada u kojima se je nalazila neprijateljska posada, također da nisu bile primijećene. Jedinice I i IV Bataljona uspjele su da upadnu u sam Benkovac, pri čemu su bili potisli neprijateljsku stražu, koja se nalazila u Benkovcu kao prva odbrana garnizona. Krstarenjem tenkova kroz ulice grada, pojedini borci napustili su položaj čime je oslabljena udarna

[11] Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske za okrug Zadar

moć udarnih grupa, a pored toga ovo je štetno uticalo na ostale borce, koji su se još bili zadržali na položaju. Planska mitraljeska, minobacačka i artiljerijska vatra neprijatelja, koja je bila na momente dosta jaka, također je dosta uticala na neprokušane borce, tako da su borci IV Bataljona otstupili iz građa za oko 200 metara, pored sveg nastojanja komandnog osoblja, da se jedinice zadrže na već zauzetim položajima. Također i I Bataljon poslije vrlo kratkog vremena je odstupio bez naređenja Štaba Grupe, poslije čega je naređeno i IV Bataljonu od strane Štaba Grupe [da krene] u napad u predviđenom pravcu.

GUBITCI NEPRIJATELJA:

Nije se moglo ustanoviti da li je na strani neprijatelja u ovoj akciji bilo gubitaka.

SOPSTVENI GUBITCI:

Na našoj strani poginuo je 1 drug politkomesar čete i 12 ranjenih drugova. U toku borbe nestalo je oko 50 boraca, od kojih se dosada nije vratilo u sastav svojih jedinica 30 drugova.

Od oružja nije zaplijenjeno ništa.

Izgubljeno je 1 puška, 1 p.mitraljez (ovaj puškomitraljez nalazi se sa puškomitraljescom, koji se je zagubio), dok za ostalo oružje nije poznato s obzirom da se još neki borci nisu vratili u svoje jedinice.

UTROŠAK MUNICIJE:

U ovoj akciji utrošena je slijedeća količina municije: 4650 puščanih, mitraljeskih i p.mitraljeskih metaka, 25 granata za bacač.

KRITIČKI OSVRT:

U ovoj akciji nedostatci su bili slijedeći: Bataljoni nisu uspjeli da se međusobno povežu, a niti su na osnovu sopstvenog osmatranja borbe mogli ustanoviti da jedinice određenih bataljona vrše istovremeno napad na garnizon, radi čega su se osjetili usamljeni i donijeli zaključak da je sva pažnja neprijatelja kao i njegova vatra skoncentrisana na same njih te ih je ovo rukovodilo, a naročito Štab I Bataljona, da odstupe prije vremena. Slabo držanje i snalaženje pojedinih boraca, kao i komandnog kadra, dovelo je do neuspjeha ove akcije, Štab III Bataljona također nije uputio četu određenu za rezervu kod Štaba Grupe, kako je to bilo predviđeno, već na sasma drugo mjesto.

Na dan 3/X t. g. II Bataljon Kninskog part. odreda postavio je zasjedu na cesti Knin — Otrić na Zrmanjskoj gradini prema Brekić kućama. Naš bataljon je bio u jačini od 71 borca

sa 2 teška i 3 p.mitraljeza. Istoga dana naišla je neprijateljska kolona od 75 kamiona od pravca Knina prema Otriću, postavljena zasjeda otvorila je vatru na začelje neprijateljske kolone, pri čemu joj je uspjelo da posljednji kamion uništi, dok su se ostali povukli u pravcu Otrića. Tom prilikom zarobljeno je 2 ćebeta, 20 litara benzina, 2 autogume, 2 šinjela, 1 bluza i drugog raznog materijala.

Dana 4. IX jedna četa II Bataljona Kninskog odreda postavila je zasjedu na cesti lijevo od Sučevica glavice, Gradine i kote Venac iznad Vujića. Jedna neprijateljska kolona od pravca Kistanja, naišla je sa zarobljenim Talijanima.[12] Ta kolona bila je jaka do 5000 zarobljenika i njemačkih vojnika i četnika. Kolona je logorovala kod Lazića Mostine sve do 17 časova poslije podne, u koje vrijeme je krenula sa pomenutog položaja u pravcu Otrića. Zasjeda koja je bila postavljena, kada je naišla neprijateljska kolona, otvorila je brzu paljbu, pri čemu se je neki dio Talijana razbježao, koji su u toku noći iskupljeni.

Neprijatelj se je u toku noći pod zaštitom topovske i minobacačke vatre povukao u pravcu Otrića.

U ovoj akciji zarobljeno je 75 talijanskih vojnika, 18 mazga i 5 konja, dok gubitci neprijatelja nisu poznati iz razloga što ih je pod zaštitom svoje vatre uspio izvući.

Na našoj strani lakše su ranjena 2 druga.

Utrošak municije:

U ovim akcijama utrošeno je 108 jugoslavenskih metaka, 90 francuskih metaka, 500 talijanskih za teške mitraljeze i 400 puščane talijanske municije.

UKUPNI GUBITCI NEPRIJATELJA U OVIM AKCIJAMA IZNOSE:

Oko 160 njemačkih i ustaških bandita mrtvih i mnogo veći broj ranjenih.

22 Nijemca i ustaše zarobljeno.

Ukupni sopstveni gubitci 41 drug u mrtvima i 89 drugova ranjenih, među kojima ima veći broj lakše ranjenih od kojih ima koji su se već vratili u svoje jedinice.

UKUPNO ZAROBLJENO ORUŽJA I MUNICIJE:

11 teških mitraljeza »Fijat«, 22 p.mitraljeza raznih, 446 pušaka raznih, 1 pištolj, 43.000 komada raznih metaka, 2 telefonske centrale, 1 pisaća mašina, 7 buradi benzina, 5 pari cipela, 4 autogume, 3 kamiona, 1 dvogled, 300 pari čarapa, 3 kamiona spaljena i 5 oštećenih.

[12] Riječ je o Talijanima koje su Nijemci zarobili u Zadru. Vidi tom V, knj. 19. dok. br. 111.

Pored navedene spreme i oruđa još veća količina raznog ratnog materijala i spreme.

U ovim borbama ukupno utrošeno municije: 26.456 komada raznih metaka, 96 mina za bacač, 202 komada ručnih bomba i 7 granata za top.

KRITIČKI OSVRT:

U svim ovim akcijama došli su do izražaja slijedeći nedostatci:

1) Slaba borbenost i odvažnost boraca, odnosno jedinica, vrlo slaba borbena disciplina, što dolazi otuda što su ovo novomobilisanim borcima prve veće akcije u kojima nisu imali vojničkog iskustva i prekaljenosti.

2) Komandni kadar, a pogotovo niži, nema dovoljno iskustva niti autoriteta za uspješno rukovođenje svojim jedinicama, što se vidi po tome da skoro u svakoj akciji većina nižeg komandnog kadra pretvara se u obične borce i time izgubi svaku preglednost svoje jedinice i moć komandovanja sa istom.

3) Očituje se nedovoljna svijest kod novih drugova, pa čak i kod jednog dijela nižeg komandnog kadra, što se je desilo nekoliko slučajeva, da za vrijeme same borbe a i poslije iste, pojedine udružene grupice napuštaju položaj — dezertiraju.

Tokom samih akcija pokazalo se je da komandni kadar nema dovoljno izvježbanosti u rasporedu svojih jedinica odnosno stvaranju plana vatre, kao na primjer raspored u neposrednoj blizini neprijatelja na dohvatu neprijateljskih bacača plamena. Vršenje juriša poslije prvih opaljenih hitaca na neprijatelja, a što treba neprijatelja što duže uništavati, tek onda [vršiti] juriš.

Po svemu ovome preduzete su mjere da se otkloni.

S. F. — S. N.

Komesar
Petar Babić

Komandant, ppukovnik
M.[13] Kuprešanin

[13] Milan

BR. 21

IZVJEŠTAJ OFICIRA ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 3 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU BRIGADE O DIVERZIJAMA MINERSKOG VODA[1]

Oficir Štaba
XIII proleterske brigade
»Rade Končara«
3. X. 1943 godine

ŠTABU XIII PROLETERSKE BRIGADE »RADE KONČARA«

Od 23. IX. do 2. X. 1943 g. Minerski vod izvršio je slijedeće akcije:

23. IX. I minerska grupa izvela je miniranje na željezničkom mostu koji se nalazi na rijeci Okičnici, a na glavnoj pruzi Karlovac — Zagreb, most je bačen u zrak te uopće nesposoban za promet duže vremena.[2] Duljina mosta je 12 metara, a potrošeno je na isti 14 kg. eksploziva.

24. IX. 1943 godine II grupa minerskog voda izvršila je miniranje na kolnom mostu, na glavnoj cesti Karlovac — Zagreb, duljina istoga bila je 10 metara, a potrošeno je 35 kg. eksploziva, iste večeri srušen je i jedan električni stub.[3]

28. IX. 1943 III grupa minerskog voda srušila je željeznički most na pruzi Domagović — Jaska, isti most je bio dug 8 metara, a potrošeno je 24 kg. eksploziva. Most je za kraće vrijeme neupotrebljiv za promet. Iste noći druga grupa minera srušila je most na glavnoj cesti Karlovac — Zagreb kod sela Čeglje, isti je bio dug 12 metara, a bio čvrsto sagrađen, a potrošeno je na isti 60 kg. eksploziva.

30. IX. minerski vod, to jest sve tri grupe izvršile natjecanje iste večeri tako da je I grupa minera bacila u zrak željeznički most između Domagovića i Lazine, isti je bio dug 10 metara, a potrošeno je 41 kg. eksploziva. II grupa minera napravila je još veće natjecanje te je iste večeri bacila 100 metara pruge, za izbacivanje pruge potrošeno je 4 kg. eksploziva. U isto vrijeme srušen je i jedan električni stub. III grupa izvršila je natjecanje iste večeri, te je srušila most na cesti Karlovac — Zagreb kod sela Izimje, most je bio dug 10 metara, a isti je

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19 4, k. 721 A.

[2] i [3] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 245.

bio dobro učvršćen, te za isti je potrošeno 55 kg. eksploziva. Ista grupa iste večeri srušila jedan drveni most na cesti Karlovac — Zagreb, te je za isti potrošeno 3 kg. eksploziva. Sve tri grupe odlično su izvršile zadatak dok druga grupa pokazala se kao najbolja jer je sa vrlo malo eksploziva izvršila jedan veći dio miniranja.

2. X. I minerska grupa razvalila je most novosagrađeni koga su ustaše prije par dana popravile, te na isti je metnuto 3 kg. eksploziva, te je sav raskomadan. Istog dana III minerska grupa postavljala je nagazne mine na cesti Plešivica — Jaska; za vrijeme postavljanja električnih nagaznih mina, dogodio se nesretan slučaj da je za vrijeme postavljanja svojom neopreznosti stradao drug Koloman Čankaš koji je montirao iste mine. On je nehotice, na licu mjesta gdje je postavljao, dodirnuo rukom glavni feder koji je davao kontakt; onog momenta kad je nehotice došao kontakt, mina je eksplodirala i istoga druga raznijela. Od iste mine ranjen je i jedan drug, i to lakše, koji je odmah upućen u bolnicu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Oficir:
Vračar Josip

BR. 22

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠIBENSKOG SEKTORA OD 3 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE O BORBAMA OD 23 RUJNA DO 2 LISTOPADA[1]

ŠTAB ŠIBENSKOG SEKTORA[2]
3/X-1943
položaj

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

Položaj

Informativni izvještaj:

Pošto sam uslijed razvoja borbe sa okupatorom[3] bio privremeno otsječen od vas, te nisam od vas mogao dobivati kroz posljednjih nekoliko dana vaša naređenja i direktive, a vjerojatno niste ni vi dobili moje izvještaje, to vam sada ponovno šaljem kratak izvještaj o razvoju događaja za posljednjih nekoliko dana.

Ovaj sektor imao je raspoređene bataljone od s. Cvrljeva do mora.

Dana 23/IX počeo je neprijatelj sa bombardovanjem naših isturenih položaja oko Bogićice, južno od Unešića.[4] U isto vrijeme neprijatelj je tukao artiljerijom i bacačima naše položaje i južno od Vrpolja. Naši gubitci u mrtvima i ranjenima su minimalni.

Uputio sam tri čete u neprijateljsku pozadinu za diverzantske akcije između Drniša i Šibenika. Rušenja koja su ove grupe izvršile nisu neprijatelju nanijela velike štete, jer su Nijemci parirali naša rušenja time, što nose sobom gotove članke za opravku puta, a na jednome mjestu gdje je bila potrebna veća opravka, isti su u porušeni propust ubacili jedan stari tenk i preko njega saobraćali. Koristili su i poljske puteve.

Po svim vijestima moral kod Nijemaca bio je vrlo slab i nisu se kretali u drugim formacijama već u osiguranim kolonama. Jedna njihova kolona, koja je zapala u našu zasjedu i

[1] Dokumenat nepotpisan, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 32—2, k. 1491.

[2] Komanda Šibenskog sektora formirana je naredbom Štaba Četvrte operativne zone od 17 rujna 1943 god. Njoj su bile podređene: Šibenska i Trogirska NO brigada. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 88.

[3] Odnosi se na dijelove 114 lovačke divizije. Vidi tom V, knj. 19, primjedbu br. 6 uz dok. br. 103.

[4] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 243.

pretrpjela gubitak od dva uništena kamiona, u kamionima veći broj mrtvih i ranjenih, iako je bila dosta velika, nije dugo ništa poduzela protiv naše malobrojne zasjede.

Dana 24/IX neprijatelj je uputio prema našim položajima dva odreda. Jedan od Šibenika, sastavljen od konjice, tenkova, artiljerije i 600 strijelaca. Drugi sličan odred uputio je od Drniša ka Unešiću.[5]

Istog dana neprijatelj napada naše položaje od Unešića i uglavnom tuče naše položaje minobacačkom i topovskom vatrom.

Dana 25/IX neprijatelj tuče od pravca Vrpolja i Unešića čestom ali neefikasnom topovskom i minobacačkom vatrom naše položaje, a 26/IX poduzima napad, koji se uglavnom bazira na pomoći tenkova, artiljerije, bacača i jednog oklopnog vlaka, koji je došao od Drniša do Unešića. Rad neprijateljskih strijelaca nije se ispoljio u jakoj mjeri, jer su se na prerano otvaranje vatre naših bataljona zaustavili. Istoga dana pokušavaju sa nešto pojačanim snagama da izvrše drzak prodor od sela Sitnog prema Sratoku, ali zahvaljujući prisebnosti nekolicine, budu odbjeni sa gubitkom od 41 mrtvih. Neprijatelj ponovo pokušava napad i od Vrpolja, gdje uslijed slučajnih pogodaka naših bacača, čiji su projektili prema podacima pali u njihove zborne postroje, te su imali preko 60 mrtvih i mnogo ranjenih zahvatila ga je panika, te je presjekao napade. Nekoliko stotina naših ljudi i žena, koji su od Nijemaca bili dovedeni na rad za opravku ceste, razbjeglo se koristeći nastalu paniku i donijelo nam vijesti o tim gubitcima Nijemaca.

Naši su gubitci bili 5 mrtvih i 15 ranjenih.

Neprijatelj je otada bio aktivan samo artiljerijom i bacačima kao i sa 1—3 aviona, koji su izviđali, a rijetko bombardirali i mitraljirali, tako da smo od aviona imali samo dva poginula i šest ranjenih.

Dana 26/IX primio sam naređenje IV Operativne zone od 25/IX, da odmah uputim jednu brigadu sa ofanzivnim ciljem na prostoriju između Drniša i Umljanovića, a da će istočno od mene biti upućena dva bataljona Splitske brigade na prostoriju Malačka — Lečevica i Brštanova. Istoga dana, tj. 26/IX uputio sam Trogirsku brigadu za izvršenje gornjeg zadatka. Pokret te brigade od Kladnjica prema Drnišu — Umljanoviću uslijedio je 26 poslije podne, i to pred mrak tako da nije dovoljno uticao na rad neprijatelja toga dana. Tri patrole koje su bile upućene sa strane Trogirske brigade za vezu sa IX Divizijom i jedna patrola koju sam ja uputio u toku 26/IX nisu se povratile niti donijele vijesti o hvatanju dodira ni istoga, ni slije-

[5] Vidi tom V, knj. 19, primjedbu br. 6 uz dok. br. 103.

dećeg dana, tj. 27/IX. Izvidničko odjeljenje 27/IX ujutro javlja mi, da je Postinje u neprijateljskim rukama. Istodobno dobivam posredne vijesti, da je naređeno uputiti sve nove borce pravcem ka Svilaji, a da je komandant IX Divizije[6] obavijestio službeno preko Muća, da se koje mogu upute pravcem ka Ogorju preko Muća, ali dobivam podatke, da je neprijatelj već zauzeo Muć. Riješio sam da se preko Vrbe krenem ka Ogorju, ali sam bio obaviješten, da se baš kod Vrbe, gdje sam se namjeravao probiti, nalaze neprijateljski tenkovi i jače njegove snage. Uvidjevši, da sa jedinicama kojima sam raspolagao, a koje su do 99% sastavljene od novomobilisanih boraca, nije bilo moguće ići tim pravcem ka Svilaji i pošto su me patrole za vezu sa Splitskom brigadom izvijestile, da se ta brigada više ne nalazi istočno od mene, tj. da prema neprijatelju nema više naših dijelova, to sam se riješio morskim putem prebaciti na otoke, a odatle kako naredi prema Biokovu ili ka sjeveru. Naredivši rušenje drumova sjeverno i južno od Malačke, prebacio sam vojsku na Brač, a na primorskom pojasu u Rogoznici — Primoštenu i Trogiru, u sporazumu sa O. K.,[7] ostavio sam oko 400 ljudi sa kapetanom drugom Nikolićem,[8] koji komanduje artiljerijom, sa drugom Živkovićem,[9] koji komanduje pješadijom, a sa njima ostavio sam i minersku grupu. Osim toga formirao je drug Mosor[10] dvije grupe po 150 boraca sa dosta kadra za rad na terenu.

Situacija dana 2/X bila je slijedeća.

Šibenska brigada bez jednog bataljona i Trogirska brigada nalaze se na otoku Braču, gdje se vrši reorganizacija istih. Moral je dobar, odijelo ispravno, obuće nedostaje oko 300 pari, pošto su magazini[11] u vrijeme mobilizacije tih drugova bili već ispražnjeni. Moral kod naroda na napuštenom teritoriju nije pao, jer je u Primorju narod pod uticajem porasta partizana i uspjeha na Istoku, dok sam u primorskim selima uvjerio narod, da je propast Nijemaca blizu i da onaj koji bude špijunirao Nijemcu, da će biti prokazan od samih Nijemaca, kao što su to Talijani činili pri svojoj propasti, te da će izdajice biti kažnjeni.

Neprijatelj nadire na dan 1/X od pravca Lečevica — Kladnjice sa 5 tenkova i jednim odredom ka Prgometu.[12]

---

[6] Ante Banina

[7] Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske za okrug Šibenik

[8] Vuk Nikolić

[9] Drago Živković

[10] Narodni heroj Josip Lozovina, tada sekretar Kotarskog komiteta Komunističke partije Hrvatske za Kotar Trogir.

[11] Riječ je o magazinima koji su zaplijenjeni prilikom kapitulacije Italije.

[12] Vidi dok. br. 196.

Dana 29/IX došlo je još pojačanja u Perković i neprijatelj se počeo kretati ka Prapatnici, ali se 1/X povratio u pravcu Unešića.

Dana 2/X. Nijemci su sa tri tenka ušli u Trogir, ali su se odmah vratili.

Po dobivenim vijestima, koje nisu provjerene, u Splitu Nijemci vrše mnoga strijeljanja, a pred crkvom Sv. Frane podignuta su vješala. Inače prema sigurnim vijestima, u nekim od zauzetih mjesta sile na rad ženske i muške radi opravke komunikacija i to u dobi od 16 do 40 godina. Sve ove žiguju. Neprijatelj je uopće vrlo oprezan u svojim pokretima i svaki korak podpomaže tenkovima, topovima i bacačima.

Pomoću obalske baterije uspjeli smo zarobiti neprijateljski parobrod »Tunizina« sa 21 vagonom brašna i 20 vagona drugih korisnih živežnih namirnica. Osim toga nađeno je dosta pionirskog alata i sijena. Parobrod uputio sam 29/IX. na Brač, gdje rad nažalost nije bio dovoljno organizovan, tako da je nešto malo robe propalo, ostalo je uskladišteno na Braču i Hvaru. Neprijateljska je posada zarobljena, sastojala se od jednog njemačkog kapetana i pet Nijemaca, jednog talijanskog kapetana i trinaest Talijana. Parobrod je nosivosti 1.400 tona, a nalazio se na putu od Trsta za Kotor. Na njemu je ostala talijanska posada sa našom stražom, a za kapetana postavio sam našeg čovjeka. Drugi je jedan talijanski parobrod potopljen 30/IX od naše obalske baterije kod Primoštena, pošto se predhodno spasilo nešto materijala. Sa ovoga broda uspjela je njemačka posada pobjeći čamcem, dok je od talijanske posade 3 ranjeno, svega 10 zarobljeno.

Ovdje na otocima primijetio sam nekoliko nezdravih pojava pa sam intervenisao i stupio u vezu sa drugovima, koji su na ovom terenu, te smo dogovorno riješili neka pitanja organizacije pomorskog saobraćaja i odbrane, a za noćas 3/4 ovoga mjeseca zakazao sam širu konferenciju drugova iz vojske, partijskih komiteta i N. O. O. da bi neke nedostatke doveli u red, jer nema povezanosti.

BR. 23

DIREKTIVA ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 4 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I DEJSTVO NA PODRUČJU OGULINA[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. sl.
4 listopada 1943
u 21.45 sati

DIREKTIVA
(Sekcija Ogulin — Karlovac 1:100.000)

Neprijatelj sa jačim snagama nadirući od Karlovca uspio je danas da zauzme Generalski Stol.[2] Njegove daljnje namjere vjerovatno su ofanzivne sa ciljem spajanja sa svojim posadama u Oštarijama i Ogulinu.[3]

U vezi ove — novonastale situacije —

naređujemo:

VIII divizija: Pregrupisat će svoje snage i zatvoriti pravac: sa I brigadom Veljun — Treskavac; II brigadu staviti u rezervu na sektoru Vojnovac, a III brigadu pri prodoru neprijatelja od Dubrava povući i zatvoriti sektor kod Zdenca. U slučaju da neprijatelj naglo prodre od Dubrava i ugrozi prolaz III brigade na novi sektor, ova brigada prebacit će se na sektor Vitunj, gdje uhvatiti vezu sa IV brigadom XIII divizije. IV brigada XIII divizije ostaje i dalje na svome sektoru sa zadatkom zadržavanja neprijatelja u nadiranju prema Gomirju i Jasenku.

Artiljeriju plasirati na najpogodnijem mjestu dodijeljenog sektora sa za-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6—1, k. 104 B.

[2] Vidi dok. br. 108 i 198.

[3] Vidi dok. br. 19 i 42.

datkom da drži pod jakom vatrom most kod Tounja i spriječi pokret preko ovoga mosta, tj. njegovu popravku.

VII divizija: Sa III brigadom sprečavati pokret neprijatelja od D. Dubrava s tim, što glavni otpor ima da dade na sektoru Tounja i spriječi neprijatelju popravku i prelaz preko mosta u Tounju. Sa dvije brigade goniti neprijatelja i tući u začelje; rušiti komunikacije Ogulin — Karlovac, a ukoliko bi neprijatelj sa jačim snagama usmjerio svoj napad na ove brigade, orijentisati povlačenje prema Sloveniji.[4]

Haubički divizion: I baterija stavlja se privremeno u sastav IV brigade XIII divizije, a u slučaju jačeg nadiranja na pravac IV brigade dolazi u sastav svoga diviziona pravcem preko Jasenka.

II baterija smjestit će se na sektoru Vojnovac u očekujući položaj.

Napomena: Sve jedinice organizovat će dobru vezu između sebe i sa ovim štabom. Štab VIII divizije naročitu pažnju obratit će na pokret neprijatelja od D. Dubrava prema Tounju i u tome slučaju preduzeti mjere u duhu situacije.

Sve jedinice izvijestit će o preduzetim mjerama u duhu ove direktive.[5]

Štab I korpusa nalazit će se na komunikaciji Josipdol — Plaški. Postupak po ovoj direktivi početi kad neprijatelj preduzme pokret od Generalskog Stola prema Dubravama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
V.[6] Holjevac

Komandant,
Ivo Rukavina

Operativno odgovoreno. **T**

---

[4] Njeno povlačenje u Sloveniju nije uslijedilo. Vidi dok. br. 108.
[5] Vidi dok. br. 19, 42 i 93.
[6] Većeslav

BR. 24

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 4 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU JEDINICA SEDME DIVIZIJE NA VLAK KOD KINJAČKE I BORBI IZMEĐU KOMAREVA I NOVOG SELA[1]

4 oktobar 1943

Operativni izvještaj o
akcijama VII Divizije

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO HRVATSKE

20/21 septembra II i III Brigada VII Divizije izvršile su napad na neprijateljski voz kod sela Kinjačke na pruzi Zagreb — Beograd.[2] Glavni napad vršila je III Brigada, a II Brigada bila je na osiguranju od Sunje i Siska.

U 22.30 sati naišao je jedan voz na postavljenu minu koja je eksplodirala i voz je zaustavljen. Naše jedinice otvorile su vatru, ali u vozu nije bilo neprijatelja, jer je prevozio ugalj, eksploziv i drugi manje vrijedan materijal.

Zaplijenjeno je: 8.525 kilograma eksploziva.

Vagoni i lokomotiva su uništeni. Saobraćaj nije radio 48 sati.

Naši gubitci 4 ranjena druga od jedne bombe koju je jedan drug nespretno bacio.

Utrošeno je 925 puščanih i mitraljeskih metaka.

21. IX. 1943 g. jedan bataljon II Brigade VII Divizije postavio je zasjedu na cesti između Komareva i Novog Sela. Ostale snage te brigade vršile su osiguranje zasjede. Naišlo je 9 kamiona na koje je otvorena vatra i neprijatelju nanijeti veći gubitci.[3] Odmah iza toga došlo je u pomoć od Sunje još 8 kamiona. Neprijatelj je uspio da potisne naše osiguranje prema Komarevu i nakon borbe od pola sata naši su se povukli zahvativši nešto malo plijena.

Zaplijenjeno je: 1 teški mitraljez, 4 karabina, 1 pištolj i nešto druge spreme. Zapaljena su 2 kamiona.

---

[1] Kopija orginala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1—7, k. 419 A.

[2] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 156.

[3] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 243.

Gubitci neprijatelja: 50 mrtvih i 100 ranjenih.
Naši gubitci: 1 lakše ranjen drug.
Naše male snage nisu mogle potpuno iskoristiti iznenađenje postignuto zasjedom da bi izvukle sav plijen.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR: KOMANDANT:

BR. 25

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 4 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA OŠTARIJE I PRODORU NEPRIJATELJSKIH SNAGA U OŠTARIJE I GENERALSKI STOL[1]

Op. sl.
4 listopada 1943
U 22 sata

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO HRVATSKE

Današnje borbe na našem sektoru razvijale su se ovako:
Preduzeti napad na Oštarije u toku noći nije uspio,[2] pošto je neprijatelj davao ogorčen otpor, a jedinice su još pod utiskom prvašnjih borbi sa tenkovima.
Danas je neprijatelj sa pješadijom praćenom motorizacijom i avijacijom prodro preko Otoka do Oštarija[3] i to sa ciljem snabdijevanja posade u Oštarijama do koje je doprlo nekoliko oklopnih kamiona u pratnji tenkova, dok je pješadija zadržana u Otoku i bila prisiljena da se povuče prema Ogulinu.
Neprijatelj u svome nadiranju od Zvečaja uspio je zauzeti Generalski Stol.[4] Ovu kolonu neprijateljsku prati 9 težih tenkova od kojih je 1 oštećen.
Neprijateljska avijacija na svima sektorima i danas je bila aktivna. Transportni avioni vršili su snabdijevanje posade u Ogulinu, spuštajući padobranima nepoznate artikle.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/1—7, k. 419 A.
[2] Vidi dok. br. 93.
[3] Vidi dok. br. 93.
[4] Vidi dok. br. 108.

U vezi novonastale situacije, tj. prodora neprijatelja od Karlovca izvršili smo potrebne pripreme za pariranje eventualnosti (direktivu izdatu prilažemo).[5]

Jučer je kod nas u Štabu bio predstavnik GŠ Slovenije, koji je po naređenju VŠ[6] došao da uspostavi s nama kontakt zbog potpomaganja naših operacija na pravcu Ogulin — Karlovac. Izvijestio nas je da su proleterske brigade i jedna slovenska brigada[7] napale Stojdragu,[8] a druga slovenska brigada (XV) izvršila pritisak prema Ozlju.[9] Dogovorili smo se za veze i predložili da se glavne snage tamošnjih jedinica upute prema pruzi Karlovac — Zagreb i prema Ozlju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik Štaba,

BR. 26

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETE DIVIZIJE OD 4 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE O MJERAMA KOJE SU PREDUZETE RADI SPREČAVANJA NEPRIJATELJSKOG PRODORA U PRAVCU VAGNJA I SINJA[1]

ŠTAB
IX DALMATINSKE DIVIZIJE
Br. 45/43
4. X. 1943. 18h

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

Prema izvještaju naše III Brigade, od 3.X. u 23.40 h., jučer su preko cijelog dana kretale neprijateljske automobilske kolone iz Splita prema Sinju.[2] Manji broj ovih ostao je u

[5] Vidi dok. br. 23.
[6] Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije
[7] Riječ je o Brigadi »Matija Gubec«.
[8] Vidi dok. br. 66 i 195.
[9] Vidi dok. br. 66.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18—2/I, k. 1491.
[2] Riječ je o njemačkoj motorizovanoj skupini koja se prebacila u Mostar. Vidi dok. br. 205.

Sinju, nešto je došlo u s. Han, a ostali kreću u pravcu Trilja. Naročito jak automobilski promet prema Trilju bio je jučer (3.X.43.) poslije podne.

Namjera neprijatelja nepoznata nam je, ali su sve naše jedinice koje se nalaze na sektoru Vagnja budne i spremne za borbu. IV Bataljon naše III Brigade krenuo je noćas preko Vrdova u pravcu Vagnja i tamo je zauzeo položaje južno prema Sinju po dubini, postavio barikade na cesti i spreman je za uporan otpor, ako bi neprijatelj pokušao prodrijeti u pravcu Livna.

Štab III Brigade nalazi se tamo.

Štab Divizije nalazi se u s. Mali Guber.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Štab IX Dalmatinske divizije:
Načelnik:
M.[3] Poleksić

(M. P.)[4]

P.s. Naređeno je III Brigadi da sa dva bataljona vrši akcije na sela prema Sinju koja su primila od neprijatelja oružje.

---

[3] Momčilo

[4] Okrugli pečat: Štab Devete dalmatinske divizije NOV i PO Hrvatske.

BR. 27

IZVJEŠTAJ ŠTABA ISTOČNE GRUPE NOP ODREDA OD 4 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV HRVATSKE O DEJSTVIMA PODREĐENIH JEDINICA U DRUGOJ POLOVINI RUJNA[1]

ŠTAB
ISTOČNE GRUPE N. O. P. ODREDA
II KORPUSA NOV
HRVATSKE
4 oktobar 1943
Broj : 28/43

Operativni izvještaj
dostavlja.—

ŠTABU II KORPUSA NOV HRVATSKE

Položaj

Operativni izvještaj Štaba Istočne grupe N.O.P. odreda u razdoblju od 23. IX. do 3. X. 1943 godine

I

VOJNA SITUACIJA

Odredi koji se nalaze u sastavu ove grupe, operišu samostalno na svojim određenim sektorima. Na svakom od tih sektora vlada posebna situacija, koju ovdje donosimo za svaki odred posebno.

1. — Na sektoru, na kojem operišu jedinice Požeškog N.O.P. odreda, vlada ovakova situacija: Za prošlih deset dana banda je prokrstarila sa većim snagama po nekim selima oslobođene teritorije. Ista banda je nešto opljačkala stoke i odvezla pšenice, narod nije pohvatala, pošto je narod na vrijeme pobjegao.

U okolnim uporištima na sektoru Požeškog N.O.P. odreda ne može se ustanoviti jačina kao i naoružanje posada, pošto se iste mijenjaju, tj. vrše manevar. Jača posada nalazi se u Novoj Gradiški — oko 150 Nijemaca, 70 ustaša i 30 domobrana. U Starom Petrovom Selu nalazi se 150 Nijemaca, legionara i domaće bande. U Trenkovu se nalazi jedna satnija

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 47—2, k. 470.

Nijemaca, dok za druga uporišta nije ustanovljeno kolika je jačina posada u njima.

2. — Podravski p. odred operisao je na svom sektoru Podravine, Virovitica — Podravska Slatina — Donji Miholjac — Valpovo. Za cijelo ovo vrijeme neprijatelj se je nalazio u defanzivi, tj. nije izlazio iz svojih uporišta i nije se nikuda kretao. Primijećeno je da neprijatelj ne izlazi u cilju neke vojne akcije, tj. uništenja naših snaga, nego da opljačka bogata podravska sela i pohvata NOO-e i naše saradnike u pozadini, dok se ostalom stanovništvu ne osvećuje. Koncentracija većih neprijateljskih snaga nije se primijetila na ovom sektoru, jedino što je prije nekoliko dana neprijatelj otkinuo nešto od svojih snaga, i s njima pojačao banditske snage, koje su vršile reakciju na Dilj i Živčane.[2]

3. — Diljski N.O.P. odred operisao je na sektoru Dilj — Živčane. Za prošlih deset dana neprijatelj se skoncentrisao na tome sektoru i to u uporištima Slavonski Brod, Đakovo i Našice, odakle je 27. IX. ov.g. otpočeo ofenzivu na Dilj i Živčane. Banda je pošla s namjerom da opljačka magacine i spremišta koja su se tamo nalazila i razbije naše snage, čiju jačinu su oni (banda) računali na oko 1000 boraca. Navodno da je neprijatelj pošao u jačini od 12 hiljada. Reakcija je uglavnom razbijena, kao što ćete vidjeti dalje u izvještaju. Poslije trodnevne borbe mi smo povukli Diljski odred na odmaranje u Orahovicu (sekcija D. Miholjac, raz. 1/100.000). Ovo odmaranje iskoristili smo za formiranje Brodske brigade,[3] koja je formirana iz Diljskog odreda prema naređenju Štaba II Korpusa dana 1 oktobra ov.g. u Orahovici.

II

RAD NAŠIH ŠTABOVA I PODREĐENIH JEDINICA

Organizaciono stanje u Požeškom N.O.P. odredu znatno se popravlja, prilikom obilaska Požeškog odreda mi smo ih upozorili i dali savjete na koji će način najbolje moći da srede unutarnje prilike svoga odreda, koje su oni počeli da sprovode u djelo. Isti odred poslije našeg sastanka održanog s njima formirao je regrutnu četu i podoficirski kurs.

---

[2] Dijelovi 187 njemačke rezervne divizije ojačani jednim grenadirskim bataljonom i Drugom ustaškom pukovnijom izveli su napad na područje Dilja sa ciljem: uništiti Diljski NOP odred, obezbijediti saobraćaj na komunikaciji Beograd — Zagreb, Osijek — Zagreb i uspostaviti saobraćaj na komunikaciji Osijek — Našice — Pleternica. Vidi dok. br. 49, 195, 196 i knjigu depeša Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/19, k. 472 A.

[3] O formiranju ove brigade vidi tom V, knj. 19, dok. br. 186.

Odlukom Štaba II Korpusa mijenja se ime i proširuje sektor dosadašnjeg Podravskog N.O.P. odreda, koji dobiva službeni naziv Osječki N.O.P. odred, sa sektorom dosadašnjeg Podravskog N.O.P. odreda plus srezovi Osijek, Đakovo, Vinkovci i jedan dio Vukovarskog sreza. Madžarski bataljon »Petöfi Šandor« potpao je pod komandu Diljskog N.O.P. odreda također odlukom Štaba II Korpusa, dok će dosadašnja Osječka četa pojačana sa valpovačkom, vinkovačkom i vukovarskom udarnom grupom sačinjavati III Bataljon toga odreda. Prilikom formiranja Brodske brigade ušao je dosadašnji komandant II Bataljona ovoga odreda u tu brigadu kao komandant njenoga III Bataljona, dok će se nižim vojnim i političkim rukovodiocima iz toga odreda (komandiri, polit. komesari i delegati) popuniti praznine, koje su u Diljskom odredu nastale u rukovodiocima nakon formiranja Brodske brigade. Pri Štabu dosadašnjeg Podravskog N.O.P. odreda završena je prva klasa podoficirskog kursa, kojeg je većina drugova — kursista završila sa zadovoljavajućim uspjehom. Po završenim ispitima pozvana je druga klasa kursista.

Diljski odred iz kojega je gotovo isključivo formirana Brodska brigada stoji zasada organizaciono najslabije. Budući da su skoro svi vojni, kao i politički rukovodioci iz bivšeg Diljskog odreda otišli u brigadu, nastala je vrlo velika oskudica u rukovodećem kadru toga odreda, koju nastojimo popuniti rukovodiocima Osječkog N.O.P. odreda. Štab toga odreda je vrlo mlad, ali pokazuje puno volje i želje da mu Odred brzo izraste i ojača kao i dosadašnji Diljski odred. Vjerujemo da će ovo njihovo nastojanje uroditi korisnim plodom.

III

DISCIPLINA I MORAL

Disciplina samih jedinica u Požeškom N.O.P. odredu je osrednja, mnogo se popravila od posljednji put,[4] ali još uvijek nije na onoj visini na kojoj bi trebala biti. Moral je dobar. Nema nikakvih ni pojedinačnih slučajeva pljačke i otimačine. Desilo se svega nekoliko slučajeva pijanstva. Niži rukovodioci odnose se pravilno prema višim rukovodiocima i njihova naređenja izvršavaju.

Disciplina u Osječkom N.O.P. odredu također zadovoljava. Da bi se moralni problem u jedinicama riješio Štab

[4] Misli se od posljednjeg izvještaja. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 132.

odreda je uklonio iz njih sve one drugarice i drugove, koji su griješili protiv pravilnog odnosa drugova i drugarica i na taj način širili nemoral.

Diljski odred također zadovoljava u pogledu discipline i morala.

Brodska brigada je tek formirana i još se ne može o njoj ništa reći, ali vjerujemo da će ona biti na visini u tom, kao i svakom drugom pogledu.[5]

IV

SLUŽBA VEZE

Štab grupe imade telefon ukopčan u glavne linije, te je tako vezan telefonski sa Štabom korpusa. Telefonsku vezu sa štabovima odreda nismo uspjeli da uspostavimo radi slabe razgranatosti telefonskih linija. Vezu između Štaba grupe i štabova odreda održavaju kuriri. Ovakva služba veze često je radi velikih udaljenosti dosta spora. Međutim, pošto su sada sektori Osječkog i Diljskog N.O.P. odreda bliže jedan drugome i jer će se Štab grupe premjestiti više na istok pitanje veze sa tim odredima i Brodskom brigadom će se znatno poboljšati, jedino veza sa Požeškim N.O.P. odredom će ostati i nadalje teža.

Vezu unutar jedinica pojedinih odreda održavaju kuriri. Veza je u većini slučajeva dobra, samo kad se koji bataljon udalji mnogo od ostalih jedinica teško je s njim upravljati iz Štaba.

Posebnih jedinica za održavanje veze (čete za vezu, telefonski vodovi) nema.

V

STANJE UNUTAR JEDINICA

Stanje unutar jedinica Požeškog N.O.P. odreda je slijedeće: Bilo je oko 10 bolesnika, koji su otpušteni u razne pozadinske službe i na liječenje, isti su bili nesposobni za operativnu jedinicu, pošto nisu mogli da putuju duže vremena. Mrtvih i ranjenih nije bilo, novopridošlih drugova i drugarica za prošlih 10 dana imade oko 70, gubitaka u oružju nije bilo, dok je utrošeno 250 komada metaka, kada je vršen napad na Trenkovo (sekcija Požega, raz. 1/10.000), višak pušaka iznosi 4 komada, 250 metaka i 3 bombe, novopridošli drugovi i drugarice, koji su većinom došli dobrovoljno u naše redove, su iz Srema.

---

[5] Brodska NO brigada stavljena je privremeno pod komandu Štaba Istočne grupe odreda. Vidi dok. br. 186.

Madžarski bataljon »Petöfi Šandor«, koji je dosada bio u sastavu Podravskog N.O.P. odreda, prelazi sada u sastav Diljskog N.O.P. odreda. Ovaj se bataljon u ovo vrijeme, za koje je ovaj izvještaj, nalazio u Požeškom području radi popravljanja stanja odjeće i obuće, tako da nije vršio nikakvih oružanih akcija, niti učestvovao u pokretima, koje su izvele ostale jedinice.

Pošto Osječki N.O.P. odred (dosada Podravski) nije vršio nekih naročitih akcija, to u stanju njegovog ljudstva i oružja nije bilo nekih većih promjena, sem što je II Bataljon istoga odreda digao na jednom mjestu 4 puške sa 514 metaka, izgubljenog oružja i municije nije bilo, mobilisano je dobrovoljno 13 drugova i drugarica, dok je otpušteno 15 drugova i drugarica i poslano na raspored Registraturi K-de P-k. područja.[6]

U stanju unutar jedinica Diljskog odreda nastale su velike promjene.

1. — Isključivo iz ovoga odreda formirana je Brodska brigada, za koju je ovaj odred dao preko 400 boraca, kao i rukovodilaca.

2. — Dva dana i dvije noći borile su se jedinice ovoga odreda sa bandom koja je pošla u reakciju na Dilj i Živčane. U tim borbama Odred je imao oko 40 ranjenih i oko 10 mrtvih (poslaćemo naknadno listu gubitaka). U toj reakciji zarobljen je jedan top 75 mm. sa 45 granata, jedan njemački laki mitraljez, 20 pušaka, 2 puškomitraljeza, 2 šmajsera, sa dovoljnim brojem municije.

VI

AKCIJE

U ovom vremenskom periodu nije nijedan od odreda vršio nikakvih većih akcija na oružje, jedino što je Diljski odred izvršio uspješno akciju na jedan pancer, koji je zapaljen nakon što je sva neprijateljska posada u njemu pobijena.

U noći između 22 i 23 septembra ov. g. nije uspjela akcija, koju je Požeški odred vršio na Trenkovo (sekcija Požega, raz. 1/100.000), radi slabih informativnih podataka. Mislilo se da se u uporištu nalazi samo 20 Nijemaca, naoružanih samo s puškama, dok ih je ustvari bilo oko 65, naoružanih sa teškim oružjem. Jedinice Odreda uspjele su da potisnu neprijatelja iz okolnih bunkera i on se je skoncentrisao u jednoj masivnoj kući na dva sprata, iz koje je davao ogorčen

[6] Komande Papučko-krndijskog područja

otpor. Vidjevši da se zgrada ne može osvojiti bez topa Štab odreda je povukao svoje snage da bi izbjegao beskorisne gubitke. Nije bilo dobiveno ništa oružja, također nije bilo gubitaka na našoj strani, dok se za neprijateljeve gubitke ne zna ništa pouzdano. Utrošeno je 250 kom. municije.

22 i 23 septembra ov. g. bivši Podravski odred pravio je zasjedu na cesti Meljani — Sladojevci (sekcija Podravska Slatina, raz. 1/100.000) ali na te zasjede nije naišla banda.

23 sept. ov. g. II Bataljon Požeškog odreda izvukao je oko 50 q pšenice, ali mjesto odakle je to izvučeno nije u izvještaju precizirano.

Između 23 i 24 sept. ov. g. Podravski odred rušio je željezničku prugu između Cabune i Bistrice (sekcija Podrav. Slatina, raz. 1/100.000). Tom prilikom je porušeno 150 metara pruge i porušeno 20 t.t. bandera, dok su sva žica i izolatori ponijeti i predani Intendanturi P-k. područja.

U noći između 24 i 25 sept. ov. g. Požeški odred rušio je željezničku prugu Velika — Požega i porušio 200 metara pruge i 26 bandera.

25 sept. ov. g. oko 8 časova ujutru Diljski N.O.P. odred zajedno sa jednom diverzantskom grupom digao je u zrak pancer na željezničkoj pruzi Osijek — Našice, kod mjesta Prandanovci (sekcija D. Miholjac, raz. 1/100.000). U panceru se nalazilo 20 ustaša sa tri oficira od kojih je jedan bio dopukovnik dr. Ilik, zapovjednik II Ustaškog zdruga. Naši borci pobili su svu posadu i tom prilikom su zarobili 2 puškomitraljeza, 2 šmajsera, 18 pušaka i oko 4000 metaka. Naši gubici iznose 3 mrtva i 5 ranjenih.

U noći između 25 i 26 sept. ov. g. Podravski N.O.P. odred je rušio prugu kod mjesta Feričanci (sekcija D. Miholjac, raz. 1/100.000). Porušeno je oko 3 klm. pruge i u tolikoj dužini je porušena t.t. veza, tako da je 250 kg. žice i 200 izolatora dopremljeno u Intendanturu K-de P-k. područja.

27 sept. ov. g. Požeški odred je napravio zasjedu između N. Gradiške i Petrovog Sela na glavnoj pruzi Beograd — Zagreb (sekcija N. Gradiška, raz. 1/100.000), ali na tu zasjedu nije niko naišao.

27 sept. ov. god. otpočela je ofenziva na Dilj i Živčane, odnosno na Diljski N.O.P. odred, koja je trajala 3 dana. Neprijatelj je skoncentrisao veće snage u uporišta Slavonski Brod, Đakovo i Našice, i odatle krenuo u tri pravca: Prva kolona, koja je nastupala od Slavonskog Broda, u jačini od 800 ljudi, preko Podvinja i Rastušja, gdje je razbijena od III Bataljona Diljskog N.O.P. odreda, koji je držao zasjedu na cesti

Podvinje — Rastušje (sekcija Slavonski Brod, raz. 1/100.000) i tom prilikom je zarobljen jedan top 75 mm. sa 45 granata, jedan isto takvi top sa većom količinom granata uništen, spaljena su 3 kamiona, zarobljen je 1 njemački laki mitraljez i 5 pušaka, te 1400 puščanih metaka.

Druga kolona, koja je krenula istoga dana od Đakova u pravcu Bela Vila — Potnjani — Bračevci — Razbojište, gdje se ukotvila i toga dana nije dalje kretala. 28 sept. ov. g. treća kolona je krenula oko 8 časova ujutru iz Našica za Vukojevce, gdje se je pocijepala. Jedan dio te kolone je krenuo u pravcu Vukojevci — Kršinci — Tromeđa — Krstovi, gdje je sačekana od I Bataljona Diljskog odreda. I Bataljon Diljskog odreda držao je kote 263 i 160, na koje je nastupao neprijatelj u cilju da ih zauzme, pošto je, prema izjavi jednog zarobljenog ustaškog poručnika, banda mislila da se tu nalaze naša skloništa hrane, koja su oni namjeravali opljačkati. 28 sept. ov. g. otpočela je oko 9 časova borba za te položaje, koja je trajala sve do 29 sept. ujutro. U toku borbe ovi su položaji 2 puta prelazili iz ruke u ruku. Zarobljeno nije ništa, a ubijeno je oko 30 neprijateljskih vojnika i ranjeno oko 70, prema izjavi zarobljenog ustaškog poručnika.

Druga kolona, koja je nastupala, koja je 28 sept. krenula iz Bračevaca preko Bučja, Podgorja za Borovik, gdje ju je sačekao II Bataljon Diljskog odreda, koji je napravio zasjedu pred Paučjem na ciglani (sekcija Slavonski Brod, raz. 1/100.000), gdje je otpočela borba 28 sept. oko 18 časova, koja je trajala do 29 sept. ujutru, dok nismo dobili naređenje da se sa svim snagama povučemo u pravcu Krndije.

29 sept. ov. g. oko 7 časova ujutru pokupivši sve snage Diljskog odreda sa ostalim raznim ustanovama Diljskog područja izvršili smo pokret preko Granica, Londžice za Gradac, gdje smo stigli oko 11 časova.

28 sept. ov. g. Podravski N.O.P. odred krenuo je u Podravinu u pravcu D. Miholjac — Valpovo u cilju izvršenja nekih akcija. S obzirom na reorganizaciju toga odreda i na promjenu imena, kao i na proširenje samoga sektora, mi smo taj odred prebacili na sjevero-istočni dio Podravine, tj. jugozapadno od Osijeka prema Đakovu. Do danas nismo od njih primili još nikakav izvještaj.

29. sept. ov. g. Požeški N.O.P. odred bio je potpao pod komandu XII Divizije i držao je zasjedu, prema naređenju Štaba te divizije.

30 sept. ov. g. Diljski odred je izvršio pokret iz mjesta Gradca preko Krndije visom za Orahovicu, gdje je stigao 30

sept. ov. g. oko 16 časova. Tu je ostao na odmaranju do 1 oktobra ov. g. u kojem vremenu je formirana Brodska brigada.

1 oktobra ov. g. Diljski N.O.P. odred izvršio je pokret iz mjesta Orahovice za svoj sektor, kamo je stigao 2 okt. naveče i to u selo Paučje.

1 okt. ov. g. Brodska brigada je potpala pod komandu XII Divizije dok se ne izvrši akcija na uporište Čačince.[7] Ta brigada je učestvovala u akciji XII Divizije na Čačince i imala prvi dan akcije zadatak da napravi obruč sa sjeverne strane oko toga uporišta. Detaljan izvještaj o svome učestvovanju u toj akciji brigada nam nije još poslala.

Dopunjavamo izvještaj o ofenzivi, koju je neprijatelj vršio na sektoru Dilj, Živčane, podacima o našim gubicima u njoj, koje smo gore zaboravili navesti. 37 lakše i 5 teže ranjenih, 8 poginulih.

VII

DALJE OPERATIVNE NAMJERE

Svi odredi namjeravaju da i nadalje krstare po svojim sektorima, postavljaju na partizanski način na pogodnim mjestima neprijatelju zasjede, da vrše diverzije na neprijateljevim komunikacionim vezama, kao i da nadalje nastave sa mobilizacijom.

Sam Štab grupe, koji premješta svoje sjedište više na istok ima u planu da izvrši neku veću kombinovanu akciju sa sadašnjim Osječkim i Diljskim odredom uz pomoć Brodske brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
M.[8] Bulović

Komandant:
Miljanović Savo

(M. P.)[9]

[7] Napad na Čačince izvršen je 2 listopada 1943 god. Vidi dok. br. 13, 123, 199 i 203.

[8] Mirko

[9] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 28

IZVJEŠTAJ ŠTABA NO BRIGADE »BRAĆE RADIĆA« OD 4 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O BORBAMA PRILIKOM Nnapada NA LUDBREG[1]

ŠTAB BRIGADE
»BRAĆE RADIĆA«
NOV HRVATSKE
4. listopada 1943

ŠTABU X DIVIZIJE NOV HRVATSKE
ŠTABU II OPER. ZONE NOV i PO HRVATSKE
Sastav. —

Kod akcije na Ludbreg naša brigada dobila je zadatak[2] da postavi osiguranje spram Varaždinu i da drži ceste Varaždin — Jalžabet — Ludbreg i Varaždin — Šemovec — Ludbreg; raspored naših jedinica bio je sljedeći: III bataljon držao je položaj kod Jalžabeta, samo cestu kao i kosu iznad Jalžabeta gdje se povezao sa bataljonom XVII brigade koji je bio na Golom Brdu (k. 307).

I bataljon bio je s jednom četom na desnoj strani Plitvice (šuma Lug), a s dvije čete na drugoj strani k. 160.

II bataljon držao je cestu Varaždin — Šemovec, kao lijevo i desno od nje pred samim Šemovcem.

U 2.30 napao je neprijatelj na postav[3] II bataljona sa trociklima, tenkovima i pješadijom, jačina neprijatelja koji je napadao nije nam tačno poznata no po dobivenim izvještajima bilo je oko 400 ustaša sa 6 tenkova.[4] Glavni pritisak vršili su na samoj cesti kuda su mislili po svaku cijenu probiti se kroz naše položaje. Našim borcima je naglašeno, da se neprijatelj pod svaku cijenu mora zadržati, i oni su kod toga ustrajali iako je neprijatelj jurišao i zalijetao se sa tenkovima. U svanuće neprijatelj se malo povukao do prvih kuća u s. Štefanec (400—500) m. od naših položaja, ostavivši na cesti oštećeni tenk i dva slupana trocikla. Kako se između Šemovca i Štefanca nalazi podpuno brisani prostor naše jedinice nijesu mogle izvršiti napad na neprijatelja koji je ovaj prostor držao pod jakom mitraljeskom vatrom. U 8.30 sati

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br 40—5, k. 1472.

[2] Vidi dok. br. 7.

[3] Riječ je o položajima.

[4] U pokušajima deblokiranja napadnute posade u Ludbregu učestvovali su: Borbena skupina ustaškog bojnika Oreškovića i dijelovi Poglavnikovog tjelesnog zdruga pod komandom ustaškog bojnika Devčića. Vidi dok. br. 198 i 199.

prebacili smo jednu četu I bataljona do II bataljona i ona je zaposjela zaselak Marof Štefanec, osiguravši time naše lijevo krilo. Oko 9 sati neprijatelj je opet pokušavao probiti naš položaj i jurišao tenkovima, no bio je odbijen. Tom prilikom naš protutenkovski mitraljez oštetio je opet dva tenka, nakon toga počeo je neprijatelj tući bacačima naše položaje i jedna mina uništila nam je cijelo jedno teško odjeljenje.

Kroz cijelo ovo vrijeme vatra je neprestano trajala, u 11.30 naišao je jedan avion na naše položaje i prešao u pravcu Ludbrega. Tada su neprijateljska pješadija i tenkovi počeli juriš na naš položaj a u istom momentu dolaze avioni, najprije njih 7 i stali sipati bombe i mitraljirati naš položaj. Napad iz zraka bio je strahovit i trajao je sat i po, a nadošlo je još 9 aviona koji su produžili istim tempom tući naše položaje. Za vrijeme napada iz zraka prilazili su ustaše i spreda i sleđa, te otvarali vatru na naše borce, naši drugovi su počeli bijegom se povlačiti u pravcu Plitvice, trebalo je preći oko 2 km. brisanog prostora pod stalnom matraljeskom vatrom aviona i ustaša. Povukli smo se preko Plitvice do Jalžabeta gdje je bio naš III bataljon.

U samoj borbi koja je trajala od 2.30 do 12 sati naši borci pokazali su veliku hrabrost i izdržljivost i da nije bilo aviona položaj se nikako ne bi napustio. Naši gubitci su bili veoma veliki i to baš od zračnog napadaja. Dok za one kod neprijatelja ne znamo tačno. Po dobivenim izvještajima od civila neprijatelj je imao oko 40 što mrtvih što ranjenih, 3—4 tenka uništena, odnosno oštećena, uništena dva trocikla.

Naši gubitci su sljedeći:

Mrtvih 54, ranjenih 20, nestalih oko 20 koji se međutim još vraćaju. Od oružja 4 p. mitraljeza, jedan teški mitraljez i protutenkovskih pušaka oko 60. Navečer naš III bataljon otišao je na mjesto borbe, pokupio mrtve drugove i sahranio iste na tomošnjem groblju. Nakon borbe kod drugova vladala je potištenost koja se pretvara u još veću mržnju na neprijateja i pobuđuje na osvetu. Predočeno im je da su oni svojom izdržljivošću i svojim životima omogućili likvidaciju Ludbrega, zadržavši neprijatelja koji je pod svaku cijenu nastojao priteći u pomoć ovome uporištu.

Zamj. politkomesara:
Ladišić[5]

(M. P.)[7]

Komandant:
Štrok[6]

[5] Nikola
[6] Izidor
[7] Okrugli pečat: Štab Druge brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

BR. 29

IZVJEŠTAJ ŠTABA BIOKOVSKE NO BRIGADE OD 4 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE OPERATIVNE ZONE O BORBAMA OD 12 RUJNA DO 1 LISTOPADA[1]

ŠTAB
BIOKOVSKE BRIGADE[2]
Br. 2—4.X. 1943.

Predmet: Operativni izvještaj od 12.IX. do 1.X.1943.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

Položaj

1. IMOTSKI SEKTOR

12.IX. — Jedna kolona Nijemaca[3] u jačini oko 160 vojnika i 30 domobrana pokušala je da prodre kroz naše položaje Skobanuša — Vardišće. Nakon kratke ali žestoke borbe naši borci prisilili su neprijatelja, da se povuče. Detalje o gubitcima nemam osim da je bilo nekoliko ranjenih. Mi nismo imali gubitaka.

13., 14., 15., 16. i 17. — Držanje položaja, patroliranje i manji prepadi. Neprijatelj je tukao bacačima u naše položaje.

18.IX. — Neprijatelj je u jačini od 80 kamiona i 15 tenkova napao iz Imotskog u pravcu Krivi Dol — Klenovac — Grabovac prema Zadvarju.[4] Naši borci su čvrsto držali svoje položaje i neprijatelja osipali mitraljeskom vatrom, koji je odgovarao teškim oružjem i mitraljezima. Pri povratku neprijatelj je krenuo jednom kolonom odkuda je došao, a drugom kolonom od Grabovca prema Zagvozdu. Ova kolona bila je u jačini od 15 kamiona i četiri tenka. Sukobio se sa našom III

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 33—2, k. 1421.

[2] Riječ je o Jedanaestoj dalmatinskoj NO brigadi, koja je početkom listopada ušla u sastav Dvadeset šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 51.

[3] Odnosi se na dijelove Sedme SS divizije »Prinz Eugen« koji su poslije kapitulacije Italije nastojali prodrijeti na pravcu Imotski — Split i Imotski — Sinj — Split. Opširnije o tome vidi tom V, knj. 19, dok. br. 94, 95, 96, 103, 125 i 137.

[4] Vidi dok. br. 94, 95 i 96.

Op br 261

...ŠKE BRIGADE
Pr.2-4.X.1945.

Predmet: Operativni izvještaj od 17.IX.do 1.X.1945.

...UPABU IV.OPERATIVNE ZONE

P o l o ž a j.

1.IMOTSKI SEKTOR

12.IX.-Jedna kolona njemaca u jačini oko 160 vojnika i 30 domobrana pokušala je da prodre kroz naše položaje okoboljuša-Vardište. Nakon kratke ali žestoke borbe naši borci prisilili su neprijatelja,da se povuče.Detalje o gubicima nemam osim da je bilo nekoliko ranjenih. Mi nismo imali gubitaka.

13.,14.,15.,16.,i 17.-Držanje položaja,patroliranje i manji prepadi.neprijatelj je tukao bacačima u naše položaje

18.IX.-Neprijatelj je u jačini od 80 kamiona i 15 tenkova napao iz Imotskog u pravcu Krivodol-Klenovac-Grabovac preza Zadvarju.naši borci su čvrsto držali svoje položaje i neprijatelja osipali mitraljeskom vatrom,koji je odgovarao teškim oruđjem i mitraljezima.Pri povratku neprijatelj je krenuo jednom kolonom odkuda je došao,a drugom kolonom .od Grabovca preza Zagvozdu.Ova kolona bila je u jačini od 15 kamiona i četiri tenka.Sukobio se na našem III.četom čiji su položaji bili Srednjagora-Stopin Dub.Uz ogorčenu borbu neprijatelj je bio odbijen.U toj borbi izgubili smo jednog mrtvog i imali jednog ranjenog.naša I.četa istog bataljona"Imotskog"napala je onu kolonu koja se vraćala iz Grabovac-Klenovac-Krivodol i uništila [illegible] tenk naoružan topom i mitraljezom.Tenk je zapaljen,top uništen,spašen mitraljez i 24 topovskih granata.Ukupni gubitci neprijatelja bili su [illegible] mrtvih i veći broj ranjenih među kojima komandant divizije "Prinz Eugen" general M.M.ranjen u stomak i odvežen pravo u Mostar.Neprijatelj je popalio nekoliko kuća u Grabovcu i Klenovcu i zaklao 7 civila.

19.,20.,21.,22.,i 23.-Bez promjena.Držanje položaja,organiziranje i obuka pridošlih boraca.

24.-Prvi bataljon Imotskog odreda napao je neprijatelja na prostoru Lovreć-Studenci.Neprijatelj je išao na 2 kamiona i 1 motocikl.Broj vojnika 15.Prevozili su hranu.Napad je izvršen,1 kamion i motocikl uništeni,a jedan oštećen uspio je pobjeći.Neprijatelj je imao tri mrtva od kojih jedan oficir.Zaplijenjene su 4 njemačke puške,jedna strojnica i jedna parabela i oko 600 metaka,nekoliko šatorskih krila,deblediodjela i ostale vojne sprave i hrana.

25.,26.,27.,28.,bez promjena.

29.-30.U noći izvršen je napad na neprijateljsko uporište Šilovo U napadu učestvovale su obe bataljona osim jedne čete.Cilj je bio likvidirati to uporište.Neprijatelj je osujetio našu nakanu,jer je nekoliko dana prije evakuisao i pobjegao ka Hercegovačkoj granici.Jačina tog garnizona bila je oko 300 ustaša i domobrana.

Sukobila se jedna naša osnaja kolona sa neprijateljskom nasjedom Izgubili smo 2 druga od kojih jedan komandir čete,dok smo zarobili tri ustaše iz ove zasjede.A 2 su uspjela pobjeći.A prema pričanju zarobljenih ima 6 mrtvih ustaša.

U žitavom ovom vremenu na ovom sektorumm rušile su se ceste,postavljale barikade i to Poljica-Zagvozd,Zagvozd-Grabovac,Grabovac-Klenovac-Krivodol.Postavljale su se i magazne mine.

2.MAKARSKI SEKTOR

12,13,14,15.-Drže se položaji,prisaju i rasporedjuju novo nadošli borci.

16.IX.-Dva naša patrolna motora napali su u noći dva ustaška broda koji su putovali iz Metkovića u Makarsku.Napadnuti su iz 3 teška mitraljeza.Neprijateljski brodovi odgovorili su vatrom.Bilo je mrtvih na strani neprijatelja.Broj ne znamo.

Istog dana po danu naš čamac"Partizan"nosio je hitnu poštu za Brač.Nasred kanala napadnut je od jednog njemačkog štuka.Pikirao je na njega vrlo nisko u nekoliko puta osuo ga mitraljeskom vatrom i bacao -

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 29

četom čiji su položaji bili Srednja Gora — Stopin Dub. Uz ogorčenu borbu neprijatelj je bio odbijen. U toj borbi izgubili smo jednog mrtvog i imali jednog ranjenog. Naša I četa istog bataljona »Imotskog« napala je onu kolonu koja se vraćala iz Grabovac — Klenovac — Krivi Dol i uništila jedan neprijateljski tenk naoružan topom i mitraljezom. Tenk je zapaljen, top uništen, spasen mitraljez i 18 topovskih granata. Ukupni gubitci neprijatelja bili su 24 mrtva i veći broj ranjenih među kojima komandant divizije »Princ Eugen« general N.N.[5] ranjen u stomak i odveden pravo u Mostar. Neprijatelj je popalio nekoliko kuća u Grabovcu i Klenovcu i zaklao 7 civila.

19., 20., 21., 22. i 23. — Bez promjene. Držanje položaja, organiziranje i obuka pridošlih boraca.

24. — Prvi bataljon Imotskog odreda sačekao je neprijatelja na prostoru Lovreč — Studenci. Neprijatelj je išao sa 2 kamiona i 1 motociklom. Broj vojnika 15. Prevozili su hranu. Napad je izvršen, 1 kamion i motocikl uništeni, a jedan oštećen uspio je pobjeći. Neprijatelj je imao tri mrtva od kojih jedan oficir. Zaplijenjene su 4 njemačke puške, jedna strojnica i jedna parabela i oko 600 metaka, nekoliko šatorskih krila, ćebadi, odijela i ostale vojne spreme i hrane.

25., 26., 27., 28., bez promjene.

29. — 30. u noći izvršen je napad na neprijateljsko uporište Slivno. U napadu učestvovala su oba bataljona osim jedne čete. Cilj je bio likvidirati to uporište. Neprijatelj je osujetio našu namjeru, jer se nekoliko sati prije evakuisao i pobjegao ka hercegovačkoj granici. Jačina tog garnizona bila je oko 300 ustaša i domobrana.

Sukobila se jedna naša omanja kolona sa neprijateljskom zasjedom. Izgubili smo 2 druga od kojih jedan komandir čete, dok smo zarobili tri ustaše iz ove zasjede, a dva su uspjela pobjeći. A prema pričanju mještana ima 6 mrtvih ustaša.

U čitavom ovom vremenu na ovom sektoru rušile su se ceste, postavljale barikade i to Poljica — Zagvozd, Zagvozd — Grabovac, Grabovac — Klenovac — Krivi Dol. Postavljale su se i nagazne mine.

2. MAKARSKI SEKTOR

12., 13., 14., 15. — Drže se položaji, primaju i raspoređuju novonadošli borci.

16.IX. — Dva naša patrolna motora napali su u noći dva ustaška broda koji su putovali iz Metkovića u Makarsku.

[5] Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.

Napadnuti su iz 3 teška mitraljeza. Neprijateljski brodovi odgovorili su vatrom. Bilo je mrtvih na strani neprijatelja. Broj ne znamo.

Istog dana po danu naš čamac »Partizan« nosio je hitnu poštu za Brač. Nasred kanala napadnut je od jednog njemačkog štuke. Pikirao je na njega vrlo nisko i nekoliko puta osuo ga mitraljeskom vatrom i bacao bombe. Čamac se sa svom posadom izvukao neoštećen.

17., 18., 19., 20., 21., 22. i 23. — Bez promjene. Pospremanje materijala, raspored novih boraca. Obuka i politički časovi. Rušenje ceste prema Vrgorcu.

24. — Na temelju obavijesti R.O.C.[6] da će biti napadnuta baterija Sumartin upućena je tamo naša III četa I bataljona.

26. — Po noći naš I bataljon izvršio je prepad, sa namjerom da se zauzme jedan bunker, na Makarsku. Neprijatelj je reagirao energično. Gubitaka s naše strane nije bilo. Ustaše su imale 2 mrtva. Broj ranjenih ne znamo.

27. — Neprijatelj je izvršio napad na naše položaje iz Makarske, sa namjerom da nas potisne sa položaja u s. Tučepi. Bio je odbijen uz gubitke od 15—20 mrtvih. Naših je bilo 5 lakše ranjenih. Neprijatelj pri tome postavlja na bunkere roditelje partizana. Ukoliko ne ginu od naših metaka bivaju strijeljani.

28. — 1.X. — Bez promjene.

3. NERETVANSKI SEKTOR

12. IX. — Naše jedinice držale su položaje oko Rogotina, gdje su se vodile borbe sa »S.S.« vojnicima. Borba je bila ogorčena 8 i na odstojanju od 10—15 metara).[7] Broj neprijateljskih gubitaka ne znamo, mi smo izgubili zamjenika komandira II čete. U borbi je učestvovalo 600 neprijateljskih vojnika, teško oružje i 3 štuke. Naši borci morali su se povući najprije u Ploče, a kasnije i iz samih Ploča na brda, gdje još i danas drže položaje. Tu je poginuo i politički komesar II čete. Neprijatelj je imao oko 40 mrtvih i veći broj ranjenih. U toku noći Nijemci su napustili Ploče, koje su zaposjeli ustaše.

13. IX. Razoružali u Opuzenu policiju i žandarme. Nakon toga stigli Nijemci.

15.—20. — Formiranje odreda i primanje novih boraca.[8]

[6] Rejonski obavještajni centar

[7] U originalu rečenica nejasna.

[8] Riječ je o popuni Imotskog NOP odreda. Vidi operaciski dnevnik Jedanaeste NO brigade (Druga brigada) Dvadeset šeste divizije, u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28 11, k. 1101 A.

23. IX. Dignuta je u zrak cesta na Vukovom Klancu, koja nije za čitav dan popravljena.

24. — Bez promjene.

25. — Neprijatelj je napao našu četu u Trkljama u jačini od 30 do 40 vojnika. Odbijeni su bez gubitaka po nas.

26. — Neprijatelj se prišuljao jednoj našoj zasjedi, napao je. Bio je odbijen uz gubitke. Broj ne znamo.

27. — Neprijatelj je opet pokušao da se probije kroz naše položaje. Bio je povraćen.

28. do 1. X. Neprestano čarkanje, ali manjeg značaja.

30. IX. — Izvršen je pokret jedinica za formiranje Biokovske brigade. Predhodno su uređeni odredi,[9] kako se vidi iz organizacionog izvještaja.

S. F. — S. N.

Politkomesar:
služb. odsutan

Komandant:
B.[10] **Pecotić**

BR. 30

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAGREBAČKOG NOP ODREDA OD 4 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA ŽELJEZNIČKE STANICE GORNJA STUBICA I ZLATAR-BISTRICA[1]

ŠTAB
ZAGREB. PARTIZ. ODREDA
N. O. V. HRVATSKE
A. Broj: 11./1943.
Dana 4. X. 1943.

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE N.O.V.H.

Položaj

Operacije na sektoru:

Gore navedeni Odred u proteklih 13 dana nalazio se na sektoru sekcije Zagreb 1 : 100.000. Na istom sektoru bile su sljedeće operacije:

[9] Odnosi se na Biokovski, Makarski i Imotski NOP odred.
[10] Bogdan

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/20, k. 1601 A.

Akcija na željezničkoj stanici Gornja Stubica i na željez. stanici Zlatar-Bistrica, te iste su razoružane.[2] Prilikom tih akcija zarobljeno je 19 domobrana, 24 puške i 2.500 metaka, slupana mašina u Gor. Stubici i popaljeni magacini na stanici. Iste posade nisu davale nikakvog otpora, prema tome na našoj strani nije bio niti jedan gubitak. Za sve ovo vrijeme imali smo dvije žrtve i tri ranjena druga, dva teže ranjena i jedan lakše, i to su ranjeni prilikom borbe u Gor. Glavnici gdje je jedan i pao. Druga dvojica su ranjena u Kraljevom Vrhu, prilikom kretanja u patrolu gdje su se sastali sa neprijateljskom patrolom, gdje je jedan pao. Isti ranjenici dana 3. ov.mj. upućeni su u bolnicu. Prilikom borbe kod Gor. Glavnice prema netačnim vijestima ubijen je ustaški satnik i nekoliko ustaša, također i ranjenih. U toj borbi zaplijenjena je samo jedna puška, a ustaše su natjerane u bijeg. Naši borci u ovoj posljednjoj borbi pokazali su se dosta dobri, a što nisam mislio da bi bilo. Nadam se ubuduće da će se iz istih moći razviti dosta dobrih boraca kao i rukovodilaca. U svim ovim borbama niti jedan puta nije udovoljila kurirska služba, a sve zbog toga što niti jedan ne zna tačne svoje dužnosti, kojima je ukazano već više puta kako treba da se održava veza. Smatramo obuduće da će istu shvatiti.

Stanje unutar Odreda dosta je dobro, iako je naš odred mlad. Znamo da ne može biti kao u nekom starom odredu, dok se ne sažive drugovi borci kao i rukovodioci koje će se moći brzo postići. Kako su mladi drugovi rukovodioci na svojim dužnostima, vidi se da će se od njih moći razviti dobri rukovodioci.

Kako smo ranije obavijestili o formaciji Odreda, te kako se formirala Ivanjačka četa[3] kod koje se zadesio nezgodan slučaj, te smo je morali razoružati i naoružati drugove borce sa istim oružjem. A to je zbog toga što ista četa nije htjela iz svoga sela da kreće nikamo dalje od Dugog Sela, Sesveta i prema Zagrebu i to uz Savu. Iste smo razoružali uz političko objašnjenje, tako da su oni sami priznali zašto je potrebno oružje te su ga dali dobrovoljno drugovima borcima. U tome slučaju nisu se desile nikakove prekretnice niti mrskovoljnosti, jer će i oni dalje ostati naši suradnici kao što su i dosada bili. Drugih nezdravih pojava uopšte se nije dešavalo kao što smatram da i neće. Ukoliko bi se desilo biće na vrijeme primijećeno, te će se stati na kraj.

Gubitke koje smo imali u mrtvim drugovima a to su: Somek Mijo rodom iz sela Ledine [kod] Klanjca, Kotar

[2] Vidi dok. br. 198.

[3] Četa Ivančani. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 73.

Klanjec, po zanimanju mehanički pomoćnik, rođen 1920 godine. O drugom drugu nismo još dobili podatke. Gubitka u oružju uopšte nismo imali a metaka je potrošeno 900 komada.

Kako znamo da moramo obavještavati svakog 14 i posljednjeg dana u mjesecu a to nismo učinili zbog toga, pošto su jedinice bile po sektorima dosta daleko razbacane, a drugovi koji treba da podnesu izvještaj ne shvaćaju potpunost potrebe, pa s time smo zakasnili, kako sa izvještajem tako sa svim spiskovima. Ubuduće nećemo dozvoliti da se takav slučaj ponovi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Milan Kuren

Komandant:

BR. 31

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 5 LISTOPADA 1943 GOD. O FORMIRANJU DEVETNAESTE SJEVERNODALMATINSKE DIVIZIJE[1]

N A R E D B A BR. 29

Glavnog štaba Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske od 5-X-1943

I Formiranje Sjeverodalmatinske divizije:

Odlukom Vrhovnog štaba NOV i POJ od 4-X-tog formirana je u sjevernoj Dalmaciji Sjeverodalmatinska divizija, pod nazivom:

»XIX Sjeverodalmatinska divizija«.[2]

U sastav ove jedinice ulaze slijedeće jedinice:

Dosadašnja Kninska brigada, kao I Brigada Divizije,

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24—2, k. 106.

[2] Opširnije o njenom formiranju vidi dok. br. 51 i 78 i Bojnu relaciju Devetnaeste divizije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/3, k. 1022.

Dosadašnja I Grupa bataljona,[3] kao II Brigada Divizije, i

Dosadašnja II Grupa bataljona[4] kao III brigada Divizije.

Ova divizija biti će pod neposrednom komandom IV Operativne zone Hrvatske.

II Postavljanja.

Odlukom Vrhovnog štaba NOV i POJ od 4-X-tg. postavljeni su:

za komandanta XIX Sjeverodalmatinske divizije potpukovnik Milan Kuprešanin, a

za političkog komesara Petar Babić.

III Formiranje odreda u sjevernoj Dalmaciji.

Po ukazanoj potrebi, formiraju se na području sjeverne Dalmacije slijedeći odredi:

Kninski, Sjeverodalmatinski i Zadarski partizanski odred.[5]

Organizaciju i formiranje ovih odreda izvršiti će Štab Sjeverodalmatinske divizije.

Naprijed navedeni odredi biti će pod neposrednom komandom, kako u organizacionom tako i u operativnom pogledu, Štaba XIX Sjeverodalmatinske divizije.

IV Formiranje Komande Mornarice za sjeverodalmatinsku obalu.

Po ukazanoj potrebi, formira se Komanda Mornarice za sjeverodalmatinsku obalu i sjeverodalmatinske otoke. Ova komanda biti će pod neposrednom komandom Štaba XIX Sjeverodalmatinske divizije i to kako u organizacionom tako i u operativnom pogledu.

Štab XIX Sjeverodalmatinske divizije pristupiti će odmah organiza-

[3] Prva grupa bataljona sjeverne Dalmacije
[4] Druga grupa bataljona sjeverne Dalmacije
[5] Navedeni odredi formirani su ranije. Vidi tom V, knj. 18, dok. br. 128 i tom V, knj. 19, dok. br. 111.

ciji i formiranju mornaričkih jedinica u duhu dostavljenih direktiva od strane ovoga štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
V.[6] Bakarić

Komandant generalmajor,
Gošnjak[7]

(M.P.)[8]

Dostavljeno:

Štabu I i II Korpusa
Štabu II i IV Zone
Štabu XIII Divizije
Štabu XIII Proleterske »R.K.«
Štabu XIX Sjeverodalmatinske div.
Svim komandama područja
Svim otsjecima G.Š.H.
Autobataljonu
Tenkovskom bataljonu
Komandi Mornarice N.O.V.H.
I i II oficirske škole.

[6] Vladimir
[7] Ivan
[8] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 32

DIREKTIVA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 5 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA ZA RASPORED JEDINICA I DEJSTVO NA BANIJI, KORDUNU I LICI[1]

Op. 254/43
5. X. 1943

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Primili smo vaš izvještaj i direktivu za jedinice od 4. X. 43 poslato u 22 časa.[2]

Obzirom na razvoj situacije na sektoru Ogulin — Karlovac — Zagreb *direktiva* za vaš daljnji rad je slijedeća:

1) Neprijateljske snage koje nadiru od Generalskog Stola u pravcu Ogulina, vjerovatno imaju zadatak da se spoje sa ogulinskom posadom, oslobode je blokade i ponovno uspostave vezu Ogulin — Karlovac sa ranijim uporištima u međuprostoru ova dva neprijateljska garnizona.[3] To je zasada prvi cilj neprijateljske kontraofanzive od pravca Karlovca. Možda je već ovo spajanje i izvršeno u toku današnjeg dana, a ako nije ono će vjerovatno uslijediti pošto naše snage nisu u stanju da onemoguće ovaj neprijateljski manevar.

Prema tome, obzirom na jak i žilav otpor neprijateljske posade u Ogulinu i na brzu intervenciju neprijateljskih jačih snaga oko pravca Karlovca, mi smatramo operaciju na sektoru Ogulin — Karlovac [prema] postavljenoj zamisli kao završenu.[4] Sada imamo novu situaciju, koja zahtijeva novo pregrupisavanje snaga i postavljanje novih ciljeva za naše jedinice na tom sektoru.

2) Odmah, čim se neprijateljske snage koje nadiru od Generalskog Stola spoje sa ogulinskom posadom na sektoru Ogulin — Oštarije, prebacite cijelu VII Diviziju na prostor Perjasica — Veljun, gdje će se prikupiti, a zatim je uputiti na Baniju i postaviti pred istom slijedeće zadatke:

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7—1, k. 104 B.

[2] Vidi dok. br. 23 i 25.

[3] Opširnije o tome vidi dok. br. 195, 196, 198, 199, 201, 203 i 205.

[4] O ovoj operaciji vidi dok. br. 1, 14, 18, 42 i 93

a) napade na transporte i prugu Sisak — Kostajnica, prugu temeljito uništiti i onesposobiti je za saobraćaj bar izvjesno duže vrijeme;[5]

b) da ispita uslove i pristupi likvidaciji — uništenju mosta na Volinju;

c) da ispita uslove i mogućnosti za likvidaciju Gline i da u ovom smislu izvrši potrebne pripreme.[6]

3) Na sektoru Ogulina ostaviti zasada cijelu VIII Diviziju i IV Brigadu XIII Divizije, s tim da VIII Divizija bude orijentisana prema sektoru Ogulin — Oštarije — Košare, zatvarajući pravce prema Josipdolu odnosno Plaškom i Jezeranima. IV Brigada XIII Divizije ostaje na pravcu Ogulin — Gomirje, sa zadatkom zatvaranja pravca prema Gomirju i Musulinskom Potoku. Ova IV Brigada XIII Divizije ima da ostane i dalje pod neposrednom komandom VIII Divizije.

Karlovački i Kordunaški odred, da ostanu na dosadašnjim zadacima, orijentisani prema Karlovcu.

4) XIII Proletersku brigadu zadržati i dalje na dosadašnjem zadatku tj. da dejstvuje i dalje na pruzi Zagreb — Karlovac. Pred Štabom ove brigade postaviti da se ova pruga ima temeljito porušiti i da se neprekidno napadaju neprijateljski transporti koji se kreću pravcem Zagreb — Karlovac i obratno.

5) Vjerovatno je da neprijatelj može poslije jednog kraćeg predaha u rejonu Ogulina poduzeti ofanzivu u pravcu naše slobodne teritorije, najvjerovatnije u pravcu Gorskog Kotara preko Gomirja.[7] U jednoj takvoj situaciji, da bi parirali taj njegov eventualan prodor u tom pravcu VIII Divizija treba da odmah preduzme kontraudarac na sektoru Ogulin — Oštarije — Košare — Tounj i zadrži njihove snage, sprečavajući ih na taj način da nadiru prema Gorskom Kotaru.

6) Odmah poslije završenog pregrupisavanja u smislu ove direktive, ne prestajati sa ofanzivnim akcijama manjih jedinica na pomenutom sektoru, bilo na neprijateljske transporte i komunikacije, bilo na pojedina njegova uporišta, istrebljujući njegovu živu silu. U ovom smislu pružiti širu inicijativu štabovima na Ogulinskom sektoru, kao i onim jedinicama prema Karlovcu.

---

[5] O dejstvima Sedme divizije na Baniji u toku listopada 1943 god. vidi dok. br. 138, 167 i 183.

[6] Napad na Glinu izvršile su jedinice Sedme divizije u sadejstvu sa Osmom divizijom, 23/24 studenog. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Sedme divizije Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije od 28 studenog 1943 godine.

[7] Vidi dok. br. 116, 119 i 163.

7) Sve puteve koji vode sa sektora Ogulin — Oštarije prema našoj slobodnoj teritoriji temeljito porušiti. Ovo rušenje neprekidno izvoditi i to što bliže samom Ogulinu odnosno Oštarijama.

8) Obzirom na povoljnu situaciju kod Gospića i na postignute uspjehe naših jedinica na tom sektoru, kao i na demoralizaciju ustaša mi smo se odlučili da što prije pristupimo likvidaciji Gospića.[8] U ovom cilju angažovati ćemo cijelu VI Diviziju i jednu Brigadu XIII Divizije. Za ovu operaciju su nam neophodno potrebni tenkovi. Zato nam odmah uputite teški tenk sa svom poslugom u Otočac. Također uputite i nekoliko dobrih vozača — tenkista, koje ćemo upotrijebiti kao posadu tenkovske jedinice za operacije prema Gospiću. Ovo učinite odmah.

9) Vaš haubički divizion neka ostane i dalje na tome sektoru tj. prema Ogulinu i Oštarijama, s tim da ga ne treba cijepati kao što ste to predvidjeli vašom direktivom, već ga postaviti tako negdje oko Munjave i Vetrenice, da može uspješno tući Oštarije.

Položaje na Veljunu i Treskavcu trebate utvrditi. Po mogućstvu zadržati Sv. Katarinu u svojim rukama koju također dobro utvrditi. Povremeno vatrenim prepadima tući rejon Oštarija sa raspoloživim artiljeriskim oruđima.

10) Neka se sve vaše jedinice prikupe i srede, izvrše popunu sa municijom i pripreme za izvršenje postavljenih zadataka.

Prijem direktive potvrditi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik Štaba
Pukovnik,

Komandant:
Generalmajor,

[8] O borbama na području Gospića vidi dok. br. 74, 87, 166, 190, 195, 196, 199, 201, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 210 i 211.

BR. 33

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE DIVIZIJE OD 5 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA KARLOBAG, SUŠANJ I BRUŠANE[1]

ŠTAB XIII DIVIZIJE NOV
5. X. 1943.
Br.

Dodatak operativnom
izvještaju od 5. X.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO HRVATSKE

Prva brigada otpočela je sa izvršenjem svoga zadatka[2] u 5 sati ujutro kada je bila opažena u privlačenju. Dva bataljona bila su u napadu dok je treći bio u rezervi i osiguravao leđa prema Crnom Dabru. Drugi bataljon je napadao kod Basača i Ura. Kako je na taj bataljon bila otvorena jaka vatra dogodilo se da su 23 druga sa zamjenikom politkomesara i drugom iz politodjela raspršili se i veza sa njima još nije uhvaćena. Tada je na licu mjesta ostalo mrtvih 5 drugova. Odmah je upućeno pojačanje i kota Ura je na juriš zauzeta a potom Basača. Po zauzeću tih kota sa svih ostalih ustaše su počele bježati prema Konjskom, a naše jedinice su zauzele sve kote. Neprijatelja su gonile vatrom i pokretom.

Po izvršenom zadatku jedan bataljon je upućen da potpomogne Prvu brigadu VI Divizije,[3] sa ostatkom snaga čišćen je teren i vođene borbe sa grupicama izbjeglih ustaša iz Karlobaga.[4]

Zarobljeno je 58 ustaša i 40 domobrana.

Ratni plijen: 1 teški bacač sa 30 mina, 4 laka bacača, 2 teška mitraljeza, 12 puškomitraljeza, 100 pušaka, dosta municije i drugog ratnog materijala.

Gubici neprijatelja: 50—60 mrtvih ustaša.

Naši gubici: 6 mrtvih i 4 lakše ranjena.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/2, k. 912.

[2] Zadatak ove brigade bio je: uništiti neprijateljske snage u Sušnju i na komunikaciji Karlobag — Ura. Vidi dok. br. 6.

[3] Ova brigada vodila je tada borbe na komunikaciji Gospić — Karlobag. Vidi dok. br. 74.

[4] Ustaše su bježale iz Karlobaga pred jedinicama Druge NO brigade Trinaeste divizije koja je tada napala ovo mjesto. Vidi dok. br. 34.

Poslije toga dva bataljona I Brigade krenula su na Brušane da potpomognu I Brigadu VI Divizije, ali su Brušane već bile pale.[5] Ta dva bataljona ostaju na tom prostoru i zajedno sa VI Divizijom vrše pritisak prema Gospiću, dok jedan bataljon ostaje na prostoru Brušane — Karlobag radi osiguranja veze.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M.P.)[6]

Politkomesar: sl.o.

Komandant:

P.S. Rekapitulacija plijena i rezultata iz čitave operacije tj. od I i II Brigade:

Ratni plijen: 1 top 47 mm sa 500 granata
1 teški bacač i 30 granata
6 lakih bacača sa dosta municije
8 teških mitraljeza
22 puškomitraljeza
160 pušaka
2 šmajsera
188 zarobljenika.

Gubitci neprijatelja: 140 mrtvih koji su nađeni na terenu.

Sopstveni gubitci: u borbi 8 mrtvih, 24 ranjena, 9 mrtvih koji su se predali i ustaše ih zaklali, a 4 zarobljena, dok broj nestalih još nije utvrđen.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M.P.)

Politkomesar: sl. o.

Komandant: V.[7] **Kovačević**

---

[5] Vidi dok. br. 74.
[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[7] Veljko

BR. 34

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE DIVIZIJE OD 5 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA SUŠANJ, KARLOBAG I BORBAMA U HRVATSKOM PRIMORJU I ISTRI[1]

ŠTAB XIII DIVIZIJE NOV
5. oktobra 1943.
Br. sl. 5. X. 1943[2]

Operativni izvještaj.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO HRVATSKE

Za operaciju na Karlobag[3] koncentracija snaga izvršena je na prostoru Cesarica — Jablanac i to I i II brigade, baterije haubica i voda od dva tenka. Koncentracija snaga je završena 1. X. Nakon završenih priprema operacija je određena za noć između 2. i 3. X. u 5 sati.

Drugoga, ovoga mjeseca, u 12 časova izvršile su ustaše napad na naše jedinice na liniji Cesarica — Stanište i to sa snagama od 4—500 ljudi, sa tri teška bacača i jednim protukolskim topom.[4] Naše jedinice bile su raspoređene ovako: jedan bataljon u selu Stanište, jedan bataljon u selu Cesarica, jedan bataljon u selu Bačić i na položaju prema Karlobagu, baterija haubica u selu Bačić, dok je prateći bataljon bio u selu Ribarica. To je raspored II brigade.

I brigada je već maršovala turističkim putem povrh Velebita prema Dabru i Oštarijama.

Ustaše su uspjele postići iznenađenje. Glavni napadni pravac bio im je na selo Stanište, dok su sa slabim snagama napadale niz padine Velebita prema cesti, zaključno do sela Cesarica. Uspjele su da iznenade izvidnicu I bataljona i da je zarobe na koti 487 (Šiškovačka Glavica). Jedinica je bila jačine 4 čovjeka. Ustaški napad otpočeo je dobro upravljenom teškobacačkom vatrom na cestu i velikom dernjavom. Bataljon iz Cesarice odmah se razvio prema Velebitu i krenuo napred nadkriljavajući ustaško desno krilo i zauzeo prve vrlo

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19—3, k. 105 B.

[2] Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV I PO Hrvatske.

[3] Opširnije o napadu na Karlobag vidi dok. br. 6, 33, 199, 201 i 204.

[4] Vidi dok. br. 204.

povoljne položaje. I bataljon iz sela Stanište bio je potisnut ali se je snašao i posjeo kote na Staniškoj Glavi, a lijevim krilom počeo je zaobilazni manevar. Teški bacači dobro su potpomagali ovu borbu. Bataljon prema Karlobagu pojačao je svoje položaje.

Nakon dvosatne borbe ustaše u selu Staništu počele su se povlačiti pod pritiskom lijevog krila I bataljona i mitraljeske vatre sa Staniške Glave i to jednim jarkom prema Košulji, kamo su se uspjele povući uz veće gubitke. U borbi u selu Stanište jedno teško mitraljesko odjeljenje, sastavljeno od novih boraca, demoralisalo se i po zahtjevu novih boraca htjelo se predati neprijatelju. Desetar i jedan stari borac nisu nikako htjeli i zadnji čas su se povukli izvukavši teške mitraljeze, a devetorica novih drugova, koji su se predali, bili su tu na licu mjesta postrijeljani.[5]

Istovremeno su ustaše[6] pokušale napad iz Karlobaga cestom, međutim, dočekani sa bliskog odstojanja, u panici su se povukli prema Karlobagu.

U 4 sata ustaše su bile svagdje raspršene i tek je samo poneka puška pucala sa Velebita.

U toj borbi ubijeno je: 1 ustaški satnik, 1 nadporučnik, 1 poručnik, a teško ranjen bojnik Delko Bogdanić i satnik Rupčić. Ubijeno je 15 ustaša, koje su pronađene na bojnom polju, dok ih je vjerojatno još ostalo, ali se iste zbog operacije na Karlobag nisu imale vremena tražiti.

Naši gubici: 2 mrtva u borbi i 14 lakše ranjenih, 9 mrtvih, koji su se predali, 14 zarobljenih na izvidnici.

Poginula su tri konja, dvije mule i 7 ranjeno.

Odmah poslije ove borbe počele su neposredne pripreme za operaciju na Karlobag. Taj ustaški napad omeo nas je da nismo po danu mogli postaviti telefonske linije, a niti teška oruđa izvući na određene položaje i to se sve moralo učiniti u toku noći i zbog toga veza sa I brigadom nije uspostavljena do 14 časova 3. o.mj.

Operacija na Karlobag počela je u 6 časova 3. o.mj.

Plan i raspored jedinica sadržan je u zapovijesti[7] Štaba divizije kojeg je jedan primjerak poslan još prije operacije Glavnom štabu.

U borbi su učestvovali na sektoru II brigade 2 protukolska topa i četiri teška bacača i tukli su ciljeve sa položaja

---

[5] U izvještaju Trinaeste divizije od 5 listopada 1943 god. piše da su ustaše devetoricu boraca zaklale. Vidi dok. br. 33.

[6] Riječ je o dijelovima Devetnaeste ustaške bojne.

[7] Vidi dok. br. 6.

Staniška Glava, dok je baterija haubica bila na položaju pored ceste kod sela Bačić.

Zbog velike bure i čestog kidanja veze, teška oruđa su imala velike smetnje u gađanju i mnogo se vremena izgubilo dok su sva oruđa uzela dobre elemente i svoje pogotke uvela u cilj. Za to vrijeme pješadija je pomalo približavala se položajima. U 10.30 započela je vatrena priprema iz svih oruđa i to skoncentrisana na koti 105. Poslije 6 minuta brze paljbe sva oruđa prekidaju paljbu, dok protukolski topovi i dalje gađaju bunkere na koti 105, a pješadija dobro podilazi i zauzima kotu gdje zarobljava 2 ustaša i nalazi nekoliko mrtvih. Pri zauzimanju te kote bilo je 9 lakše ranjenih. Neposredno poslije toga vatra iz teškog oruđa prenesena je na bezimenu kotu na cesti od Karlobaga prema Senju. U 11.30 vatra iz teškog oruđa je dosta jaka i sav sistem utvrda uz cestu sa sjeverozapadne strane Karlobaga je dobro tučen. Haubice direktno pogađaju nekoliko betoniranih bunkera i ruše ih. Međuvremeno pješadija i tenkovi prodiru duž ceste a vatra iz teškog oruđa prenosi se na sistem utvrđenja jugoistočno od Karlobaga. Pješadija sa tenkovima neposredno upada u grad, vodi kratke ulične borbe, čisti neprijatelja iz samoga mjesta i zauzima sve okolne kote. Ustaše jako demoralisane bježe prema Gradini (kota 161). Bataljon koji se je morskim putem prebacio na južnu stranu Karlobaga prije toga zauzeo je Gradinu i dočekiva ustaše koje bježe iz Karlobaga. Nakon kratke borbe 7 ustaša pogiba, a 30 zarobljava. Neke ustaše bježe prema Sušnju od kojih neke ginu a nešto ih je ipak uspjelo prebaciti se na Velebit.

U 17 časova borba je na svim sektorima prestala i operacija je završena. Plan prema zapovijesti je izvršen i na sektoru I i na sektoru II brigade.

U tim borbama zarobljeno je 90 neprijateljskih vojnika i od toga 30 ustaša, 15 domobrana i oko 40 naoružanih civila. Ustaše su po sprovedenoj istrazi sve strijeljane, jer su sve bile koljači, dok su neki domobrani i civili pušteni, a nad ostalima se vodi istraga. U samoj borbi poginulo je preko 30 ustaša.

Zarobljen je jedan protukolski top 47 mm sa municijom a bez zatvarača (500 kom. granata), dva laka bacača sa dosta municije, 6 teških mitraljeza, oko 10 puškomitraljeza te 50—60 pušaka.

Utrošak municije: utrošeno je 200 bombi za teški minobacač, 70 za protukolske topove, oko 160—170 granata za haubice.

U borbi je bilo 6 lakše i 1 teže ranjen.

Jedinice II brigade u ovoj borbi pokazale su se dobro, isto tako i artiljerija kod koje se opaža još velika sporost u gađanju. Veza sa II brigadom je dobro funkcionisala, a isto i sa artiljerijom, dok sa I brigadom veza je uspostavljena tek u 13 časova. Također je uspostavljena veza i sa jedinicama VI divizije koje su operisale na prostoru Oštarije — Brušane.[8]

I brigada još nije poslala operativni izvještaj i nemamo detaljan pregled operacija.

Podatke imamo da su izvršili zadatak do 17 časova, da je na Uri zarobljeno 2 teška bacača i raznog drugog materijala i da u mrtvima nisu imali gubitaka.

Na sektoru Sušak 3. o.mj. jedinice III brigade vodile su borbu s kolonom iz Sušaka, ali su se morale povući pošto je neprijateljska kolona od 500 vojnika i 16 tenkova iza leđa preko Platka došla u Kamenjak. III brigada zauzela je položaj od Plosne do Martinšćice ispred sela Kukuljanova i Točila. Presjekli su ceste iz Kamenjaka i Jelenja za Krasicu. Čitavi dan vođene su žestoke borbe u kojima smo imali 33 ranjena i 4 mrtva, dok su neprijateljski gubici nepoznati, ali svakako mnogo veći od naših.

U samom povlačenju neki su borci raspršili se, ali su ponovno prikupljeni.

Jačina neprijateljske kolone u tom sektoru jest oko 2000 njemačkih vojnika i oko 30 tenkova razne tonaže, nešto konjice, dvije baterije topova i jedna baterija minobacača. Jedan avion je upotrebljavan, ali samo za izviđanje i vezu.

U toj borbi izgubljen je jedan protukolski top.

Na sektoru Sušak 4. o.mj. neprijatelj nije imao pokreta naprijed, dok su naše jedinice uspjele da poprave svoje položaje i da zauzmu kotu 359 i kotu 368, to jest sve prvobitne položaje.

Neprijateljska artiljerija je bila aktivna, a isto tako i naši minobacači.

Noću između 3. i 4. vršeni su razni demonstrativni napadi ali neprijatelj nije reagirao.

Toga dana imali smo dva mrtva i jedanaest ranjenika. Zamjenik komandanta brigade je teže ranjen, a isto tako i komandir prateće čete.

---

[8] Vidi dok. br. 74.

Štab II partizanskog odreda Sušačko-kastavskog izvještava da su 2.X. cijelog dana vođene borbe skoro na cijelom njihovom sektoru.

Neprijateljska motorizacija sa pravca Škalnica te Rupe, Nova Kračina i Lisac ugrozili su jedinice odreda. Predveče istoga dana pravljen je pritisak prema Jelenju, a jedna neprijateljska kolona već je bila na Gumancu sjeverno od Klane. Na osnovu svega toga Štab odreda donio je odluku da se povuku u šumu iza Studene, s tim da budu aktivni kod Studene i Klane.

U borbama su imali nešto mrtvih i ranjenih, a uništili su jedan ili dva neprijateljska tenka. Neprijatelj je po nekim selima palio kuće.

Naređeno im je da se bezuvjetno održe na tom terenu, da primijene taktiku čisto partizanskog rata, da budu što aktivniji na komunikacijama prema Kastvu, Jelenju i Klani.

I bataljon I brigade XIII divizije, koji se je također nalazio na sektoru Klane, pod pritiskom neprijatelja također se je povukao u šumu. U borbi su imali 1 mrtvog i 5 ranjenih. Borbu oni vode i dalje, a dobili su naređenje da i dalje ostanu na sektoru sjeverno od Klane i da budu što aktivniji.

Prema izvještaju politkomesara ove divizije[9] koji se nalazio na terenu Istre neprijatelj drži liniju Cittanova[10] (zap. obala Istre) — Grizinjan[11] — Portole[12] — Pinguente (Buzet) — Vodice — autostrada. Autostradu čvrsto drži, tako da ni kuriri ne mogu preći. Na sektoru Matulje — Abbazia[13] napadao je vrlo žestoko do kasno sinoć ali je odbijen. Tu se nalazi III brigada. I brigada[14] nalazi se na liniji Pinguente[15] — Rača[16] — Trstenica. Snage odreda raspoređene su ovako: jedan bataljon spram Poreča, jedan kod Pule, jedan kod Karuce[17] a jedan kod Pazina. Odred je pripremljen za zadatak. Od II brigade[18] sakupljeno je 600 ljudi jako demoraliziranih i nesposobnih za borbu. Oni su dobili zadatak da se spoje sa glavninom. Na prostoru Buzet — Učka — Matulje — autostrada nalazi se oko 3500 ljudi. Neprijatelj drži Klanu i sa Sloven-

[9] Artur Turkulin. Umro u Beogradu 1945 godine.
[10] Novi Grad
[11] Grižjan
[12] Oprtalj
[13] Opatija
[14] Riječ je o Prvoj istarskoj NO brigadi »Vladimir Gortan«.
[15] Buzet
[16] Račja Vas
[17] Krnica
[18] Riječ je o Drugoj istarskoj NO brigadi.

cima nemaju veze. U slučaju ako neprijatelj krene u napad na Primorje istarske jedinice će napasti neprijatelja na prostoru autostrada — Klana — Kastav.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. o.

Zamj. komandanta,
M.[19] Šakić

(M. P.)[20]

P.S. Kako je jedna kolona njemačka dolaskom na Kamenjak okrenula Lujzijanom prema Jelenju, izdato je naređenje II part. odredu da zatvori taj pravac. Jedinice tog odreda u susretnoj borbi kod Jelenja uspjele su da potisnu Nijemce natrag na Kamenjak i sada se tamo nalaze i naši položaji. U toj borbi zarobljeno je nešto arhive, jedan motorkotač i sitnija sprema. Prilažemo nađenu arhivu.

BR. 35

IZVJEŠTAJ ŠTABA KNINSKOG SEKTORA OD 5 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA U SJEVERNOJ DALMACIJI OD 29 RUJNA DO 4 LISTOPADA[1]

ŠTAB
KNINSKOG SEKTORA
Op. br. .....
5. X. 1943 g.

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE i
ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

U posljednjem izvještaju od 2.X. t.g. izvijestili smo vas da je neprijatelj odpočeo sa pročišćavanjem linije Knin — Kistanje — Đevrske — Skradin — Šibenik, a drugim dijelom od Benkovca prema Skradinu i Šibeniku.[2]

[19] Mićun
[20] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36—2, k. 1491.
[2] Vidi dok. br. 196, 201, 203 i 205.

Liniju Knin — Kistanje sa 3 bataljona branila je I Brigada,[3] liniju Skradin — Kistanje branila je I Grupa S.D.[4] bataljona također sa 3 bataljona, dok na liniji Zadar — Benkovac — Mostine nalazila se je II Grupa s.d. bataljona.

Jačina neprijatelja koji je kretao linijom Knin — Kistanje bila je oko 150 raznih vozila, kamiona, tenkova i motorbicikla sa ukpuno oko 1200 do 1500 neprijateljskih vojnika, a imali su također i artiljeriju. Druga kolona koja je kretala od Zadra — Benkovca — Mostina bila je jačine 500 do 600 neprijateljskih vojnika sa 4 tenka i kamionima.

Poslije dvodnevne borbe neprijatelj je naše jedinice odbacio sa te linije, tako da su naše jedinice se povukle i to: I Brigada sjeverno od linije Kistanje — Knin, I Grupa s.d. bataljona sa 1 bataljonom također sa sjeverne strane te linije u Dobropoljce, dok sa 2 bataljona prema Vodicama i Stankovcima, a II Grupa s.d. bataljona na sektor Vrane i Jagodnje. Obadvije neprijateljske kolone produžile su u pravcu Šibenika.

U svim tim akcijama neprijatelj je imao oko 100 vojnika što mrtvih i ranjenih, dok mi predpostavljamo da je taj broj bio mnogo veći. Naše gubitke javili smo vam posljednjim izvještajem, jedino što smo naknadno imali još 1 mrtvog i 3 ranjena, tako da ukupan broj naših gubitaka bio je 23 mrtva i 53 ranjena i naknadno umrla 3 od rana.

Zaplijenjeno je 3 p. mitraljeza, nešto pušaka, 2 mala bacača, 3 kamiona i ostale spreme. Ovaj smo vam rezultat javili i u prošlom našem izvještaju.

Po prolasku ovih kolona u Benkovcu ostalo je oko 200 njemačkih vojnika i ustaša. II Grupa s.d. bataljona dobila je zadatak da napadne taj garnizon. Na noć 2/3.X t.g. izvršen je napad.[5] Neprijatelj je bio dobro utvrđen i garnizon se nije mogao likvidirati. Gubitci neprijatelja nisu nam poznati dok na našoj strani bio je 1 mrtav i 6 ranjenih. To je prva akcija toj grupi bataljona, na utvrđeno mjesto.

Kninski partizanski odred na dan 3 i 4 ov.mj. vodio je borbu sa njemačkom motorizovanom kolonom od 60 kamiona na liniji Knin — Zrmanja. U toj akciji neprijatelj je izgubio 30 mrtvih i ranjenih. Na našoj strani bila su 3 ranjena druga. Zarobljen je 1 njemački kamion i nešto vojničke spreme,

---

[3] Riječ je o Prvoj kninskoj NO brigadi.

[4] Sjevernodalmatinskih

[5] Opširnije o napadu na Benkovac vidi dok. br. 20 i 205.

kao i 26 konja i mazgi praznih. Također je oslobođeno 60 Talijana koje su Nijemci sprovodili u Njemačku.[6]

Stanje na sektoru sad izgleda ovako:

I Brigadu sa 3 bataljona prebacili smo na liniju Obrovac — Gračac, pošto neprijatelj svaki dan vrši tuda saobraćaj i sprovodi razoružane Talijane iz Zadra. I Grupu s.d. bataljona ponovno smo orijentisali prema Šibeniku, tj. na liniju Kistanje — Roški Slap — Skradin. II Grupa bataljona nalazi se na liniji Zadar — Benkovac — Lišane i Benkovac — Karin. Kako nas je izvijestila na toj liniji su ponovo zazidali i porušili sve ceste.

Kninski partizanski odred sa svoja 2 bataljona pojačan sa 1 bataljonom I Brigade nalazi se na liniji Otrić — Knin.

Sjeverodalmatinski partizanski odred sa 1 bataljonom nalazi se na liniji Karin — Obrovac a sa ostalim dijelovima nalazi se oko Kistanja.

Neprijatelj se nalazi u garnizonima koje smo vam već i ranije javili. Poslije prodora prema Šibeniku[7] ne kreće se sa cestama. Sa manjim snagama uopšte neće da se kreće, već kad mora da se kreće između garnizona, on ide sa jačim snagama, kao što je slučaj bio i ovaj put.

Čitava obala od Šibenika do Zadra je slobodna sa svim otocima i nalazi se u našim rukama. Po izvještajima koji nam stižu osjeća se saobraćaj neprijateljskih trgovačkih brodova, ali slab. Obalska artiljerija,[8] koja se nalazi na Primoštenu i Zečevu, odbila je u toku 28. i 29.IX. t.g. u dva navrata njemačke brodove, koji su se približavali obali blizu tih baterija. 28. su oštetili jedan brod na krmi, a 29. su prisilili jedan njemački brod da izvjesi bijelu zastavu i da se preda. Na brodu pored posade koja je talijanska, nalazilo se je i 5 njemačkih vojnika. Na brodu se je nalaziło 40 vagona hrane koja je bila određena za njemačke trupe koje se nalaze u Splitu. Ta hrana je iskrcana u Primoštenu.

30.IX. t.g. baterije isto sa Primoštena i Zečeva pogodile su na tri mjesta jedan parobrod sa njemačkom zastavom. Brod se je nasukao kod ostrva Maslenik. Nakon što su uništili topove, Nijemci su u malim čamcima pobjegli u pravcu Šibenika. Našim borcima nije bilo moguće radi velike uda-

---

[6] Riječ je o bivšim pripadnicima talijanskih oružanih snaga koje su Nijemci razoružali prilikom kapitulacije u Dalmaciji. Vidi dok. br. 20.

[7] O ulasku njemačkih jedinica u Šibenik vidi tom V, knj. 19, dok. br. 218 i 227.

[8] Ova artiljeriska oruđa zaplijenio je od Talijana Šibensko-trogirski NOP odred. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 93.

ljenosti ustaviti ih. Brod je vozio ugljen za Split. Naši borci su prišli brodu, izvukli sav vredniji materijal, a parobrod je zapaljen.

30. IX. t.g. krenuli su iz Zadra prema Preku 2 motorna čamca sa Nijemcima i imali su namjeru da se iskrcaju. Prvi hitci iz mitraljeza ubili su kormilara, motor se je nasukao na plićine Lazareta. Nijemci su počeli da se iskrcavaju, ali je naša desetina koja je bila tamo odgovorila im ručnim bombama. Motor je zapaljen. 4 Nijemca su se bacila u more, 3 su nađena mrtva, a četvrti (Poljak) teško je ranjen i zarobljen. Drugi motor osjećajući se ugrožen, vratio se je u Zadar. Poslije izvjesnog vremena uputio se je i treći motor prema Preku, ali se je i on povratio natrag.

1. X. t.g. oko 3 sata poslije podne uputili su se prema Preku iz Zadra 8 motornih čamaca miješane vojske, praćeni sa 2 aviona i potpomognuti sa artiljerijom iz Zadra, pokušali su se ponovno iskrcati. Ti čamci su bili prethodnice jednog motornog broda od 4 vagona, koji je imao iskrcati vojsku. Naši borci su ih dočekali vatrom iz mitraljeza i borba je trajala do 7 sati navečer. Predvečer su bili prisiljeni da se vrate u Zadar, izgubivši 1 motorni čamac, a u drugima je bilo mrtvih i ranjenih.

Na otoku [Ugljana, kod] Preka nalazila su se 2 topa, koji su odmah prvih dana kapitulacije[9] odveženi brodom za Starigrad. Neophodno bi potrebno bilo ponovo postaviti te topove u Preko i moglo bi se uspješno gađati kasarne njemačke u Zadru, a i neprijatelj se ne bi mogao iskrcati na Preko bar sa ovim brodovima sa kojima sad raspolaže. Ti topovi nalaze se sad pod komandom VI Divizije i mi smo poduzeli mjere da ih povratimo natrag.

Četnička banda popa Đujića nalazi se i dalje u Kosovu sa jednim dijelom, dok ostalim dijelovima nalaze se sjeverno od Knina i osiguravaju cestu Gračac — Knin. Posljednjih dana vrše teror nad stanovništvom Plavna, prisilno ih mobilišu. Taj teror najviše vrši banda Marića. Doznajemo da je Mane Rokvić sa 1000 četnika išao zajedno sa Nijemcima u borbu protiv naših jedinica oko Splita.[10] On inače uživa veće povjerenje kod Nijemaca nego pop Đujić.

Neprijatelj na ovom dijelu sjeverne Dalmacije pokušava da pomoću ustaša i četnika mobiliše bandu koja je prije bila u antikomunističkoj miliciji, ali mu to ne uspijeva. Iznimku

---

[9] Riječ je o kapitulaciji Italije.

[10] Vidi primjedbu br. 6 uz dok. br. 103.

čine pojedinci, koji su prvih dana kapitulacije Italije odmah prešli Nijemcima, a okorjeli su zlikovci. Neprijateljska propaganda je dosta jaka i vjerujemo da ako bi naše jedinice bile prisiljene napustiti ovaj sektor, da bi neprijatelju uspjelo mobilisati izvjestan broj. Mi vršimo i dalje mobilizaciju i u tome uspijevamo, i svaki dan dolaze novi borci u naše jedinice.

Veza sa Štabom IV Operativne zone je slaba. Nikakav dopis, a niti naređenje nismo dobili od 21. IX. t.g. Obaviješteni smo preko O.K. Šibenik, da su bili prisiljeni odstupiti prema Vještica Gori.[11] Ne znamo da li je ovo tačno. Mi i dalje održavaćemo vezu sa njom preko O.K. Šibenik. Situacija na tamošnjem sektoru i oko Splita nije nam poznata.

U našim jedinicama nalazi se izvjestan broj Talijana, kao i kod našeg štaba 410 talijanskih vojnika i 18 oficira. Većina od ovih Talijana želili bi ići kući za Italiju. Pošto ih mi sada ne možemo prebaciti do Štaba IV Operativne zone u tamošnju talijansku brigadu »Garibaldi«,[12] to smo mišljenja da ih presvučemo i uputimo preko Like i Slovenije za Istru.

Komandant ovoga sektora[13] otišao je službenim poslom u G.Š.H.[14]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR
Petar Babić

KOMANDANT
sl. ot.

(M. P.)[15]

[16]Vojna situacija na Kninskom sektoru
5.X.

[11] Krajem rujna Štab Četvrte operativne zone prebacio se zajedno sa Devetom divizijom na područje Dinare. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 184.

[12] Riječ je o bataljonu »Garibaldi«. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 54.

[13] Milan Kuprešanin

[14] Glavni štab Hrvatske

[15] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[16] Dopisano olovkom.

BR. 36

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NOU BRIGADE OD 5 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA PRILIKOM BLOKADE OGULINA[1]

ŠTAB
II UDARNE BRIGADE VIII DIVIZIJE
5. X. 1943 god.

ŠTABU VIII DIVIZIJE

Dostavlja se kratak Operativni izvještaj za vrijeme od 27. IX. do 5. X. 1943 god.—

Naša brigada prema diviziskoj zapovijesti[2] od 26. IX. o.g. imala je zadatak: u prvoj fazi blokadu Ogulina sa dva bataljona sa prostora Kopanik (kota 466), a dva bataljona u rezervi. U Drugoj fazi s istim bataljonima napad na posadu u Ogulinu.[3] —

Tok operacije: 28. IX. o.g. bataljoni su upali (I i II bataljon) u selo Žegar i zauzeli položaj ispred žice oko 30 metara. Neprijatelj je s tenkovima izlazio, ali je odbijen vatrom.[4] Dva bataljona bila su u rezervi. Toga dana položaj smo držali do 15 časova u koje vrijeme smo se povukli u staru bazu. —

30. IX. o.g. Ponovno smo zauzeli položaj blokade na istom mjestu. Neprijatelj je toga dana ispadao sa tenkovima u selo Žegar, ali nije prešao naše prepreke, uz gubitke povukao se natrag u grad, zapalivši jednu kuću iz tenka. 30. uveče dobili smo naređenje iz Divizije da zauzmemo položaj i zadatak III Brigade, tako smo naš zadatak dali jednom bataljonu, a sa tri bataljona držali položaj III Brigade.—

1. X. o.g. Jedan bataljon držao je položaj na pruzi, a jedan bataljon na cesti na koti 318; toga dana oko 17 časova izašao je neprijatelj sa dva tenka i pješadijom pravcem cestom za Oštarije.[5] Tenkovi su išli naprijed i odbacili su ovaj bataljon sa kote 318, bataljon se povukao prema pruzi. S dru-

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 43 2, k. 831.
[2] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 166.
[3] Vidi dok. br. 93.
[4] Vidi dok. br. 195 i 196.
[5] Vidi dok. br. 199, 201 i 203.

gim bataljonom koji je bio u rezervi i jednom četom IV Bataljona odmah smo krenuli prema cesti i udarili neprijatelja u bok. Neprijatelj se zaustavio u selu Otoku, pokušali smo ga uništiti ali zbog tenkova nismo mogli. Tu je neprijatelj imao oko 10 mrtvih i nekoliko ranjenih, od toga 7 mrtvih od bacača. Jačina neprijatelja koji je pratio tenkove do Otoka bila je oko 100 Nijemaca.

2. X. o.g. Također je neprijatelj vršio ispad sa tenkovima i pješadijom ali je odbijen.

3. X. o.g. Neprijatelj je s tenkovima zašao i došao je do blizu Otoka gdje je naišao na prepreke i povratio se.—

4. X. o.g. Neprijatelj je izvršio ispad sa dva tenka i pješadijom, a pozadi kamioni, odbacio je naše dijelove i prošao, uništivši prepreke u Otoku, za Oštarije. U kamionima se vozio materijal. Ovaj neprijatelj povratio se oko 18 časova iz Oštarija za Ogulin. Ovog neprijatelja kod prolaza štitila je avijacija tako da mu nisu naneseni gubitci.—

Noću između 2 i 3 i 3 i 4. X. o.g. držali smo položaj na cesti za Oštarije i osiguravali napad na Oštarije,[6] u tom vremenu neprijatelj nije nadirao.—

Sve ispade sa tenkovima vršili su Nijemci, dok ustaše drže bunkere oko Ogulina. Jačina neprijatelja u Ogulinu 300 Nijemaca, oko 400 ustaša, 80 domobrana, 40 željezničke bojne i oko 60 žandara, svega 880 neprijateljskih vojnika sa 2 tenka, 2 teška bacača i tri protivkolska topa. Ovo je stanje bilo prije nego što su avioni spuštali materijal i saznali smo ga od uhvaćenog ustaše iz Ogulina.—

Neprijateljski gubitci: u svemu ovom 30 mrtvih i nepoznat broj ranjenih. —

Zarobljeno je 8 ustaša i 2 domobrana sa oružjem i to 8 pušaka i 1 puškomitraljez.—

Naši gubitci 2 mrtva i 20 ranjenih. Od toga samo jedan od aviona.—

Moralno stanje za daljnje operacije: Borci su zamoreni i manje raspoloženi, vjerovatno zato što su gladni. U borbi su se plašili tenkova i aviona.—

Sama borbenost je popustila najviše zbog toga što su jedinice male, n. pr. četa oko 30 i nekoliko ljudi i kad dobije zadatak prosto se ne osjeća da ga može izvršiti. U borbi su kao cijele jedinice pokazali osrednju borbenost, dok pojedinci i grupe pokazali su se vrlo hrabri i aktivni.—

[6] Napad na Oštarije izvela je Treća NO brigada Osme divizije. Vidi dok. br. 93.

Brojno stanje Brigade 830, uračunavši i jučer primljene Primorce.—

Za utrošenu municiju nemamo podataka, odprilike utrošeno je oko 6500 metaka.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODIMA!

BR. 37

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTE NO BRIGADE TRINAESTE DIVIZIJE OD 5 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA KOD OGULINA[1]

ŠTAB IV BRIGADE XIII DIVIZIJE
N.O.V. HRVATSKE
Pov. br. 10. 1943
Dne 5. oktobra 1943 godine

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Dostavljamo operativni izvještaj za dane od 27. IX. 1943 godine do danas o borbama koje je vodila ova brigada i to:

Dne 26. IX. 1943 dobili smo pismenu zapovijed Štaba VIII divizije u kojoj smo dobili zadatak o napadu na Ogulin i druga mjesta.[2] Naša brigada dobila je zadatak da u I. etapi borbe zauzme Sv. Petar[3] tako što će jedan bataljon napadati Sv. Petar a jedan blokirati izlaze iz Ogulina prema Sv. Petru, a zatim obadva bataljona se razviti i to jedan sjeverno a jedan južno od ceste i željezničke pruge koja vodi Ogulin — Sv. Petar, te obuhvatno prodirati prema Ogulinu a u sadejstvu sa ostalim jedinicama divizije[4] koje djeluju sa istočne strane. Određene položaje zauzeli smo pred zoru i borba je počela u 6 sati s tim što nam je bila dodijeljena jedna baterija brdskih topova kalibra 75 mm a koja je plasirana na putu Ogulin — Jasenak — Javornik (kota 510). Sa neprijateljem je vođena

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/3, k. 917.

[2] O operacijama na području Ogulin — Karlovac vidi dok. br. 1, 14, 18, 141, 293 i tom V, knj. 19, dok. br. 151, 152, 156 i 157.

[3] O zauzeću istog vidi dok. br. 196.

[4] Riječ je o Osmoj diviziji NOV i PO Hrvatske.

borba cijeli dan najogorčenije i neprijatelj je davao jaki odpor sa tenkovima, oklopnim vlakom a čije kretanje nismo mogli spriječiti usljed nedostatka eksploziva. Navečer oko 6 sati dobili smo izvještaj preko našeg IV bataljona, koga je poslala II brigada VIII divizije a u kome je glasilo da se sve jedinice povuku u svoje stare baze. Odmah smo izdali naređenje i jedinice su počele se povlačiti, ali usljed kiše i teške prolaznosti pojedine jedinice su se povlačile još dugo u noć do svojih baza. Toga dana mi smo imali 7 ranjenih od kojih je jedan umro u bolnici. Kod neprijatelja je bilo gubitaka, ali nama je nepoznat broj.

Dne 28. IX. 1943 pozvat je naš cijeli štab od strane operativnog oficira korpusa[5] da naš cijeli štab dođe hitno u Turkoviće[6] na sastanak, što smo i učinili i u Turkoviće smo stigli u 15.30 sati. Sastanak je trajao do 16.30 sati. Na sastanku smo dobili ponovo zadatak u cjelosti isti koga smo dobili i od VIII divizije dne 26. IX. 1943 sa razlikom što su nam nekoje stvari detaljnije objašnjene. Odmah po povratku u Štab brigade izdali smo naređenje našim jedinicama za pokret sa istim zadatkom koji su dobili dne 26. IX. 1943 sa manjim dopunama a koji smo dobili od operativnog oficira korpusa. Minerski vod dobio je zadatak da digne prugu ali to sa uspjehom nije izveo jer je eksplozija bila tako slaba da nije potrgala šine. Jedinice su došle na svoje položaje sa manjim zakašnjenjem ali ipak predzoru. Borba je počela tek u 7 sati. Artiljerija je gađala bunkere i neprijateljska uporišta ali bez nekog naročitog uspjeha, tako da je neprijatelj iz istih istjeran tek sa jurišem. Oklopni vlak sa tenkovima je stalno krstario od Ogulina prema Sv. Petru i onemogućavao je naše prodiranje. Kako smo mi dobili od operativnog oficira korpusa nalog da se prodirati mora, to smo ozbiljno shvatili i nastojali da prodremo. Sv. Petar je bio tri puta u našim rukama i opet povraćen a da nismo imali nego tri mrtva i 7 ranjenih. Oko 13 sati mi smo ponovno zauzeli Sv. Petar i utvrđenja u njemu i tada su naišli neprijateljski avioni od kojih 5 štuka, 2 bombardera i 5 ostalih koji su počeli bombardirati naše pološaje a gdje su borci bili nezaklonjeni usljed, na juriš, zauzetog položaja. U tom momentu su naišli neprijateljski tenkovi, njih 5, i oklopni vlak a čiji dolazak iza okuke a usljed velike huke avionskih motora i bombardovanja borci nisu primijetili i došli u njihovu neposrednu blizinu te ih počeli opkoljavati. U tom momentu izvjesni borci su počeli bježati, to je neprijatelj isko-

[5] Jovica Lončar
[6] Turković Selo

ristio, iskrcao se iz vlaka i one između pruge i vode sa vlakom odsječene zarobio a po ostalim tukao jakom vatrom. Naše su se jedinice u neredu povukle, neke na polazni položaj a neki borci i dalje, našto je neprijatelj počeo vršiti juriš na naše polazne položaje, odakle je kontra-jurišem jedne rezervne čete i pribranih boraca od prije u borbi suzbijen i prognan dalje nego je bio i u jednom jurišu dotada. Tu je značajnu ulogu odigrala i brdska artiljerija koja ih je dobro tukla. Naše jedinice su toga dana ostale na polaznim položajima s tim što su izvjesne patrole na zgodnim mjestima nalazile se u Sv. Petru. Borbe su se vodile i dalje do daleko u noć što je u noći sa jakom žestinom nastavljeno.

U toku dana 29. IX. 1943 u gore navedenim borbama imali smo 23 mrtva i 44 ranjena i 15 zarobljenih od strane neprijatelja i 35 nestalih.

Dne 30. IX. 1943 oko 3 sata bačena je pruga i otada oklopni vlak više ne dolazi a isto se i tenkovi ne pojavljuju. Borba se vodi sa zauzetih položaja s time što manja odjeljenja napadaju neprijatelja. Noću oko 21 sat bio je napad na neprijatelja ali je neprijatelj sa jakom vatrom istoga odbio obasjavajući teren sa raketama. Gubitaka nije bilo.

Dne 1. X. 1943 vođene su manje borbe. Gubitaka nije bilo.

Dne 2. X. 1943 vođene su na momente žešće borbe ali promjena nije bilo. Gubitaka nismo imali.

Dne 3. X. 1943 vođene su manje borbe. Neprijatelj je tučen sa artiljerijom i bacačima. Neprijatelj je pretrpio gubitke. Mi smo žestoko napadani od neprijateljske avijacije ovog i gore navedenog dana i osim 29. IX. 1943 nismo imali gubitaka.

Dne 4. X. 1943 na momente se vode borbe puščanom i artiljeriskom vatrom. Neprijatelj ne ispada. Neprijatelj neprestano od zore do mraka napada sa avijacijom sa bombama i mitraljeskom paljbom.[7] Imali smo dva ranjena od bombardovanja.

Dne 5. X. 1943 noću oko 3 sata porušeni su neprijateljski bunkeri koji su bili u našim rukama i postavljene mine pod most. Preko dana bila je manja artiljerijska i puščana vatra dok su avioni cijeli dan bombardirali i mitraljirali naše položaje. Gubitaka nismo imali.

U toku navedenih dana vodili smo borbu sa ustašama i Nijemcima. Juriše su vodili Nijemci. Neprijateljske jedinice nam nisu poznate. Neprijateljski gubitci su veliki. Broj nepoznat. Neprijateljskih zarobljenika nemamo.

---

[7] Vidi dok. br. 202.

Naša brigada je novomobilisana i to od elemenata koji su kroz dvije godine uvijek našli načina da se iz svake borbe aktivno izvuku. Mobilisano je sve od 17 pa čak i do 50 godina bez liječničkog pregleda, borci i neborci pa čak i različitog političkog ubjeđenja. Mnogi od njih su bili ubijeđeni kada su bili mobilisani da je padom Italije rat završen. Uslijed brzog razvoja događaja, naša brigada nije mogla da se vojnički ni politički razvije, već tako sirova je morala stupiti u borbu bez ratnog iskustva. I pored, kako je naprijed navedeno, velikog broja novomobilisanih drugova ne raspolažemo sa dovoljnim brojem komandnog osoblja (nedostaju nam komandiri, politički komesari četa, vodnici, desetari, zamjenici komanda četa, zamjenici komanda bataljona, operativni oficiri, zamjenici komesara u četama, kao i sam Štab brigade je nepotpun, fali komesar Brigade i operativni oficir) i pored postojećih isti su na ovu dužnost promaknuti, kao na pr. zamjenik komandira čete na položaj komandanta bataljona, a niži komandni kadar je umnogome postavljen od novomobilisanih, te u momentima borbe kao i normalnom životu mnogi od komandnog kadra ne osjećaju se odgovornijim od običnih boraca. Isti nemaju iskustva ni mogućnosti kako da zadrže jedinice u svojim rukama.

Udarnost ovih jedinica je danaske dosta slaba a naročito bi bila u slučaju neprijateljskog prodora tj. u defanzivi. Moral je dosta slab što je tijesno vezano jedno sa drugim kao vojničkom naobrazbom i političkom sviješću. Brojno stanje neprijatelja točno ne znamo a navodno oko 2000. Imena jedinica ne znamo.

Da bi ova brigada postala sposobna za vojne operacije i da bi imala udarnu moć po našem mišljenju potrebno je učiniti slijedeće:

U podpunosti popuniti komandni kadar.

U ovu brigadu ubaciti najmanje 200 starih boraca ili pak neki stari bataljon a iz nje izvući makar dupli broj. Ako bi se ovo učinilo naše je mišljenje da bi brigada postala daleko sposobnija a potrebno bi bilo makar i kraće vrijeme da se vojnički i politički izdigne. Navodimo primjer da je imalo boraca, koji u borbi nije znao da upotrijebi bombu a razlozi su što i pored svega našeg nastojanja i zauzimanja nisu mogli upoznati i svariti sva znanja iz raznog naoružanja i ratnih vještina, koje su potrebne borcu, a koje se ne stiču kroz noć, a komandni kadar koji je dužan upoznati sa time manje-više i on to slabo poznaje.

Mi molimo naše više vojničke forume da nam u ovom važnom momentu pruže pomoć.

Naše brojno stanje je 1400 boraca.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. polit. komesara:
Ivo Stipančić

Komandant:
Jovo Lončarić

BR. 38

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NOU BRIGADE OD 5 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DESETE DIVIZIJE O NAPADU NA LUDBREG[1]

ŠTAB
XVII UDARNE BRIGADE
N.O.V. HRVATSKE
Broj: . . . 484
Dana 5. X. 1943. u 15,10

ŠTABU X DIVIZIJE N.O.V.H.

Položaj

Predmet: Izvještaj o akciji na neprijateljsko uporište Ludbreg.

1.) Dana 2. X. 1943. u 24 sata jedinice ove brigade po naređenju Štaba X Divizije izvršile su napad na neprijateljsko uporište Ludbreg.[2] Na samo mjesto Ludbreg, učestvovao je u borbi naš I, II i III Bataljon i jedna četa pojačana sa jednim vodom IV Bataljona. Samo uporište branili su gestapovci, žandari i domobrani.[3] Neprijatelj se ogorčeno branio iz utvrđenih kuća, ali naši borci uspjeli su da skrše odpor i da osvoje samo uporište za 8 sati i 30 minuta. Za vrijeme borbe tj. kad je neprijatelj vidio da mu drugo ne preostaje da se brani iz

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20—2, k. 1121.

[2] Opširnije o ovom napadu vidi dok. br. 48, 198, 199, 201 i 203.

[3] Ludbreg su branile slijedeće neprijateljske jedinice: Druga bojna Druge novačke pukovnije, jedna četa Nijemaca i 20 žandara. Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19—2/1 k. 53.

uporišta probijao se iz samog uporišta, gdje mu je uspjelo da se probije sa nepoznatim brojem vojnika. Ali svejedno su naletili na zasjedu XXI Brigade i brigade »Braće Radića« koji su ih zarobili, ali svejedno je nešto uspjelo da pobjegne za Varaždin.

Poslije likvidacije uporišta poslali smo naš III Bataljon u pomoć brigadi »Braće Radića« a isto tako poslali smo naš II Bataljon u zasjedu prema Obrankovcu. Zasjeda prema Obrankovcu prekopala je cestu i minirala most na rijeci Plitvica. Isto tako minirali smo željezni most na pruzi u samom Ludbregu.

2.) U ovoj akciji zarobljen je slijedeći ratni plijen:

Preko 400 domobrana sa 10 do 12 oficira,
15 žandara,
30 gestapovaca,
18 mitraljeza, od toga 3 teška, 3 protuavionska, 2 laka »Maksima«, 3 puškomitraljeza njemačka i 5 puškomitraljeza »Brno« i 2 »Šoša«,
1 teški bacač sa 50 mina,
oko 150.000 metaka, od toga 70.000 kom. 7.8 mm. a ostalo »Manliher«,
oko 450 karabina,
130 civilnih pušaka,
8 šmajsera,
2 laka minobacača sa 30 mina,
80 bombi
i ostale ratne spreme.

Od gore navedenog zarobljenog plijena zadržali smo kod sebe 2 laka »Maksima«, 3 njemačka mitraljeza i 5 puškomitraljeza »Brno«, 2 laka minobacača i 30 karabina i dok smo uzeli potreban broj municije tj. oko 20.000 kom., te uniforme koja je bila potrebna za nas. Ostali plijen otišao je u selo Ribnjak gdje je predano XXI brigadi 50.000 metaka 7.9 mm. i 13.000 manliherske municije.

Ostali plijen predat je odredu[4] tj. 3 teška mitraljeza, 3 protuavionska, oko 400 karabina, 130 civilnih pušaka i oko 40.000 do 60.000 puščane municije, što manliherske što mauzerske. Jedan teški bacač, dva »Šoša«, i sav ostali drugi plijen.

3.) U ovoj akciji neprijatelj je imao 60 mrtvih . . . i u samom uporištu nađeno je 15 ranjenih neprijateljskih vojnika.

4.) U ovoj akciji mi smo imali 11 mrtvih i 38 ranjenih. Od ranjenih drugova nešto je ostalo u stroju.

---

[4] Riječ je o Kalničkom NOP odredu.

Podatke o poginulim i ranjenim drugovima dostavićemo u spisku poginulih i ranjenih.

5.) Naknadno umrlih od rana: jedan drug.

6.) Smrću heroja pao je vodnik I voda I čete III bataljona, drug Milan Buban, seljak, Srbin, rođ. 1924. g., selo Zrinska, općina Vel. Grđevac, Srez Grubišno Polje, član K.P.

Isto tako smrću heroja pao je drug Lež Artur, borac II čete II bataljona, rođ. u Zagrebu 1924. g., Hrvat, intelektualac.

Obojica drugova bili su omiljeni kod boraca i prednjačili su svojom borbenošću na svakom mjestu. U akciji na neprijateljsko uporište Ludbreg istakle su se sve naše jedinice a naročito I i III Bataljon.

7.) Akcija je izvedena po planu. Nego naši štabovi bataljona nisu posvetili dovoljno pažnje na samog neprijatelja, tako da je uspjelo nešto da pobjegne. Veza sa našim jedinicama kao i sa Štabom divizije funkcionisala je dobro.

8.) U ovoj akciji utrošili smo 14.863 metka, 6 topovskih granata, 15 mina za teški minobacač, 40 mina za laki minobacač, 89 bombi.

9.) Naročite napomene: Između ostalog zarobljeno 650 kom. ćebadi, od toga dato 150 kom. XXI Brigadi;

280 ranaca, od toga smo uzeli 150 kom. a ostalo dato Odredu:

210 torbica,

720 bluza, od toga smo uzeli mi i XXI Brigada 300 kom.,

620 hlača, od toga smo uzeli mi i XXI Brigada 300 kom.,

340 pari cipela, od toga smo uzeli mi i XXI Brigada

200 pari,

277 šinjela, od toga dato XXI brigadi 178,

55 stroža[5] i 250 plahta.

Pored ove spreme ostalo je još kod Odreda koju nismo naveli.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bosanac T. Krsto

Komandant:
Demonja I. Nikola[6]

(M.P.)[7]

---

[5] Slamarica

[6] Narodni heroj. Poginuo u napadu na Slavonsku Požegu 1944 god. kao komandant Dvanaeste slavonske divizije.

[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 39

ZAPOVIJEST ŠTABA DRUGE GRUPE SJEVERNODALMATINSKIH BATALJONA OD 5 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA SPRIJEČE PRODOR NEPRIJATELJA U BIOGRAD[1]

ŠTAB
II GRUPE S.D. BATALJONA
5. oktobra 1943. g.

ZAPOVIJEST

sekcija Novigrad i Žirje 1 : 100.000

Podaci o neprijatelju: Prema dobivenim informacijama 4. oktobra 1943. g. u neprijateljski garnizon Benkovac stiglo je od pravca Šibenika oko sto motornih vozila sa vojskom (tenkova, oklopnih automobila i automobila).[2] Danas 5. oktobra 1943. g. neprijatelj je sa tri tenka uputio se linijom Benkovac — Biograd i zadržao se je između Gornjih i Donjih Miranja. Informativna služba također je najavila, da neprijatelj ima namjeru da se od pravca Benkovca probije za Biograd.

U cilju sprečavanja neprijateljskih snaga da se probiju za Biograd,[3]—

NAREĐUJEMO:

IV Bataljon ove grupe: Ima za zadatak da postavi zasjedu neprijateljskoj koloni na koti M. Umac i koti V. Bak. Zasjedu postaviti što bliže ceste i snažnim prepadom napasti neprijatelja i na ovako obezglavljenog izvršiti juriš ukoliko za ovo postoji mogućnost. Posijedanje položaja izvršiti sa dvije čete, a treću držati u rezervi i upotrijebiti je prema potrebi. Mitraljesku četu upotrijebiti po odjeljenjima

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/21, k. 1603 A.
[2] Vidi dok. br. 203.
[3] Vidi dok. br. 144.

gdje je to najefikasnije. Na slučaj jačeg neprijateljskog pritiska na položaje III bataljona osigurati odstupnicu ovom bataljonu u pravcu Vrane.

III bataljon ove grupe sa protivkolskim mitraljezom:

Ima za zadatak da sa dvije čete zaposjedne položaje Ljubčen, Zverinac, Markovac, Pećina, Gradine. Jače snage postaviti na Markovcu, Pećini, Zverincu. Treću svoju četu postaviće kao rezervu kod Štaba ove grupe, koja će se upotrijebiti prema potrebi. Mitraljesku četu upotrijebiti po odjeljenjima na najpogodnijim mjestima. Protivtenkovski mitraljez postaviti na Markovac — k. 154. Na slučaj jačeg neprijateljskog napada jedinice povući na liniju Čelinka — V. Ružac — Lukovnjak — Petrin. Na slučaj neprijateljskog opkoljavanja povlačiti se u pravcu Vrane za Crnogorku, u kom slučaju IV bataljon osigurati otstupnicu.

Četa za vezu: Kao rezerva kod Štaba ove grupe.

Početak akcije: Snage predviđene za posijedanje položaja imaju biti na istom najdalje do 4 sata 6. oktobra 1943 godine, a akcija će otpočeti kad neprijatelj upadne u zasjedu.

Sanitet: Sanitetski punkt Grupe nalaziće se u Vrani — Krklićev stan.

Veza: Izvještaje slati svaka dva sata od početka akcije, a po potrebi i češće. Vezu održavati pomoću kurira sa kojima upućivati patrole. Izvještaji da budu tačni i da sadrže sve potrebne elemente. Bataljoni neka se međusobno povežu.

Mjesto štabova: Štab ove grupe nalaziće se u Vrani — Krklićev stan.

Štabovi bataljona izabraće sami mjesto svoga štaba i o tome izvijestiće ovaj štab.

Ishrana: Ishranu regulisati u saglasnosti sa intendantom ove grupe na najpodesniji način.

Znakovi raspoznavanja: Vrijede već dostavljeni znaci. Ugovoreni znaci: Oj Petre — Oj Mate. Dnevni — vidni znaci: Partizanka na pušci dignuta jednom u vis kao znak poziva, a dva puta dignuta u vis kao znak odgovora.

Postupak sa zarobljenicima: Sve štab[4] odmah dovesti u Štab ove grupe.
Oružje i vojnički materijal također donijeti u Štab Grupe.

Napomena: Neprijatelja sačekati sa plotunskom paljbom čiji plan unaprijed izraditi. Pustiti neprijatelja na blisko otstojanje i snažnom vatrom potući. Nastati što više neprijatelja uništiti i po cijenu sopstvenih žrtava. Prezidati ceste.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.[5] Munižaba

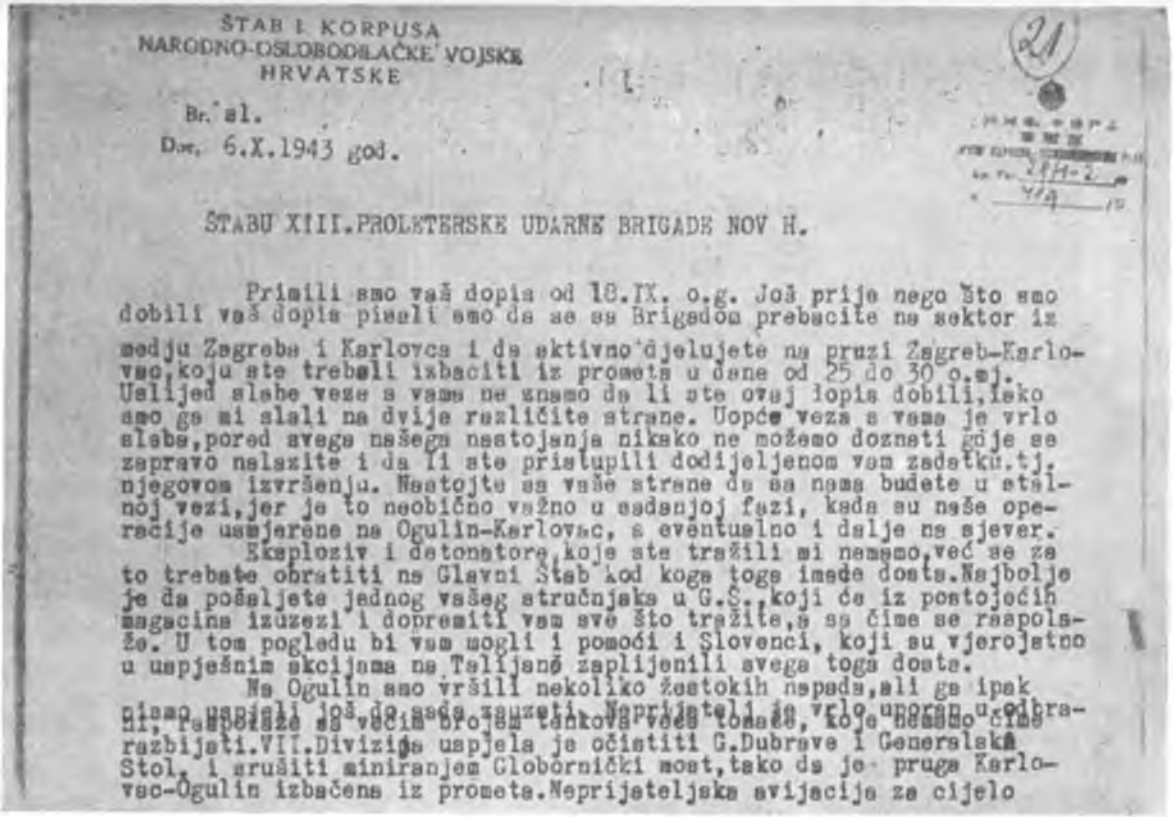
Komandant,
Ante Gvardiol

Dostavljeno:
Štabu Kninskog sektora
radi znanja.

Radi izvršenja:
Štabu III i IV Bataljona
i Četi za vezu ove komande.

---

[4] Vjerovatno omaška. Misli se na zarobljenike.
[5] Milan

ŠTAB I. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Br. 81.
Dne, 6.X.1943 god.

21

ŠTABU XIII.PROLETERSKE UDARNE BRIGADE NOV H.

Primili smo vaš dopis od 18.IX. o.g. Još prije nego što smo dobili vaš dopis pisali smo da se sa Brigadom prebacite na sektor iz medju Zagreba i Karlovca i da aktivno djelujete na pruzi Zagreb-Karlovac,koju ste trebali izbaciti iz prometa u dane od 25 do 30 o.mj. Uslijed slabe veze s vama ne znamo da li ste ovaj dopis dobili,iako smo ga mi slali na dvije različite strane. Uopće veza s vama je vrlo slaba,pored svega našega nastojanja nikako ne možemo doznati gdje se zapravo nalazite i da li ste pristupili dodijeljenom vam zadatku,tj. njegovom izvršenju. Nastojte sa vaše strane da sa nama budete u stalnoj vezi,jer je to neobično važno u sadanjoj fazi, kada su naše operacije usmjerene na Ogulin-Karlovac, a eventualno i dalje na sjever.

Eksploziv i detonatore,koje ste tražili mi nemamo,već se za to trebate obratiti na Glavni Štab kod koga toga imade dosta.Najbolje je da pošaljete jednog vašeg stručnjaka u G.Š., koji će iz postojećih magacina izuzezi i dopremiti vam sve što tražite,a sa čime se raspolaže. U tom pogledu bi vam mogli i pomoći i Slovenci, koji su vjerojatno u uspješnim akcijama na Taljanu zaplijenili svega toga dosta.

Na Ogulin smo vršili nekoliko žestokih napada,ali ga ipak nismo uspjeli još do sada zauzeti. Neprijatelj je vrlo uporan u obrani, raspolaže sa velikim brojem tankova koje bismo čim razbijesti.VII.Divizija uspjela je očistiti G.Dubrave i Generalski Stol, i srušiti miniranjem Globornički most,tako da je pruga Karlovac-Ogulin izbačena iz prometa.Neprijateljska avijacija za cijelo

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 40

BR. 40

PISMO ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 6 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« U VEZI ZADATKA KOJI JE DOBILA ZA DEJSTVO NA PRUZI ZAGREB — KARLOVAC[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. sl.
Dne, 6. X. 1943 god.

ŠTABU XIII PROLETERSKE UDARNE BRIGADE NOVH

Primili smo vaš dopis od 18. IX. o.g. Još prije nego što smo dobili vaš dopis pisali smo da se sa Brigadom prebacite na sektor između Zagreba i Karlovca i da aktivno djelujete na pruzi Zagreb — Karlovac,[2] koju ste trebali izbaciti iz prometa u dane od 25 do 30 o.mj. Uslijed slabe veze s vama ne znamo da li ste ovaj dopis dobili, iako smo ga mi slali na dvije različite strane. Uopće veza s vama je vrlo slaba, pored svega našega nastojanja nikako ne možemo doznati gdje se zapravo nalazite i da li ste pristupili dodijeljenom vam zadatku, tj. njegovom izvršenju. Nastojte sa vaše strane da sa nama budete u stalnoj vezi, jer je to neobično važno u sadanjoj fazi, kada su naše operacije usmjerene na Ogulin — Karlovac,[3] a eventualno i dalje na sjever.

Eksploziv i detonatore, koje ste tražili mi nemamo, već se za to trebate obratiti na Glavni štab kod koga toga imade dosta. Najbolje je da pošaljete jednog vašeg stručnjaka u G.Š., koji će iz postojećih magacina izuzeti i dopremiti vam sve što tražite, a sa čime se raspolaže. U tom pogledu bi vam mogli i pomoći i Slovenci, koji su vjerovatno u uspješnim akcijama na Talijane zaplijenili svega toga dosta.

Na Ogulin smo vršili nekoliko žestokih napada, ali ga ipak nismo uspjeli još dosada zauzeti.[4] Neprijatelj je vrlo

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28/1—2, k. 419.
[2] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 135.
[3] Vidi dok. br. 19, 42 i 93.
[4] Vidi dok. br. 93.

uporan u odbrani, raspolaže sa većim brojem tenkova veće tonaže, koje nemamo čime razbijati. VII Divizija uspjela je očistiti G. Dubrave i Generalski Stol, i srušiti miniranjem Globornički most,[5] tako da je pruga Karlovac — Ogulin izbačena iz prometa. Neprijateljska avijacija za cijelo vrijeme ovih operacija vrlo je aktivna. U Ogulin su spuštali vazdušnu pješadiju i razni ratni materijal.

Drugih naročitih novosti kod nas nema, sem što je VI Divizija zauzela Karlobag, Perušić, Budački most i Lički Osik.[6]

Javite nam češće o vašim akcijama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za načelnika Štaba:
(M.P.)[7] **Jovo Lončar**

BR. 41

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE PROLETERSKE KRAJIŠKE BRIGADE OD 6 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVE PROLETERSKE DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE O POKRETIMA I BORBAMA OD 1 DO 30 RUJNA[1]

ŠTAB
III PROLETERSKE KRAJIŠKE BRIGADE
I PROLETERSKE DIVIZIJE
6-X-1943 god.

ŠTABU I PROLETERSKE DIVIZIJE NOVJ

Dostavljamo vam mjesečni izvještaj o akcijama u vremenu od 1-IX do 1-X-1943 godine.

1-IX-1943 I bataljon izvršio je pokret iz Bugojna u pravcu Kupresa, gdje je zaposjeo položaje na Malim i Velikim Vratima, zatvarajući pravac od Kupresa prema Bugojnu. II bataljon je smijenio I bataljon koji je bio kao posada u gradu

[5] Vidi dok. br. 42.

[6] Karlobag su zauzele jedinice Trinaeste divizije a ostala navedena uporišta jedinice Šeste divizije. Vidi dok. br. 33, 34 i 74.

[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Originan, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 39/2, k. 711.

Bugojnu i primio posadu grada. III bataljon je bio u selu Ždralovići kao rezerva I i IV bataljonu. IV bataljon se prebacio na prostoriju Tomaševa košara — Jarčište, gdje je zatvarao pravac od Kupresa prema Bugojnu.

2-IX-1943 bataljoni ostaju na istim položajima. Za to vrijeme nije bilo nikakvih promjena.

3—8-IX-1943 bataljoni ostaju na istim položajima. Promjena nikakvih nije bilo.

8-IX-1943 I bataljon ostaje na istim položajima. II bataljon je smijenjen od našeg IV bataljona u gradu, a on se prebacio u selo Ždralovići, gdje je služio kao brigadna rezerva. III bataljon izvršio je pokret iz s. Ždralovići na Mali i Veliki Stožer gdje je smijenio IV bataljon. IV bataljon se prebacio u grad Bugojno gdje je smijenio II bataljon i ostao kao posada u gradu do 13-IX-1943.

9—11-IX-1943 bataljoni su ostali na istim položajima. Promjena nikakvih nije bilo.

11-IX-1943 I bataljon je smijenjen od II bataljona i prebacio se u selo Ždralovići na odmaranje. II bataljon prebacio se iz s. Ždralovići na Velika i Mala Vrata gdje je smijenio I bataljon. III i IV bataljon ostaju na istim položajima bez promjena.

12-IX-1943 bataljoni su na istim položajima. Promjena nikakvih nije bilo.

13-IX-1943 Brigada je krenula (izvršila) pokret sa navedene prostorije na prostoriju s. Donje Vukovsko, a u vezi novih zadataka I proleterske divizije. Brigada je bila smijenjena od IX krajiške brigade. Istog dana u 22 časa Brigada je krenula u pravcu sela Mokronoge kod Duvna.

14-IX-1943 Brigada je stigla u s. Mokronoge ujutro između 4 i 5 časova. Neprijatelj iz Duvna je još noću oko 24 časa izašao i produžio ka Kupresu s namjerom da izvrši napad na Bugojno. Istog dana ujutro oko 6 časova neprijatelj je sa 3 kamiona i 2 motorcikla krenuo iz Duvna u pravcu Šujice, gdje je vozio hranu i municiju za kolonom koja je pošla u napad na Bugojno. Jedinice naše brigade dočekale su neprijatelja, zarobivši sva tri kamiona sa municijom i namirnicama i 1 motorcikl. Znajući da je Duvno skoro prazno, I bataljon je produžio napad na isto. Borba je trajala 4 sata dok je neprijatelj potpuno likvidiran iz Duvna.[2] Zarobljen je veći dio municije, oružja i namirnica. Neprijatelj koji je iz Duvna pošao ka Kupresu čuvši borbu na samom Duvnu povratio se

[2] Opširnije o tome vidi tom IV, knj. 17, pismo Štaba Prve proleterske brigade podređenim jedinicama od 19 rujna 1943 godine.

s namjerom da napadne naše snage sleđa koje su napadale Duvno. Naš II i IV bataljon dočekali su istu kolonu koju su razbili i natjerali ih u bjegstvo, dok je III bataljon vodio borbu sa kolonom koja je bila pošla iz Livna u pravcu Kupresa s namjerom da obje ove kolone izvrše napad na Bugojno. Toga dana neprijatelj u Duvnu i obje kolone iz Šujice i Livna su razbijene i natjerane u bjegstvo. Neprijateljski gubitci toga dana su 22 mrtva i veći broj ranjenih. Naši gubitci 1 drug poginuo i 3 druga lakše ranjena.

15-IX-1943 Brigada je izvršila pokret sa navedene prostorije i postavila se na prostoriji Buško Blato.[3]

16-IX-1943 Brigada je krenula sa prostorije Buško Blato i postavila se na prostoriju Aržano — Vrpolje. Istog dana noću smo se prebacili na prostoriju Jabuka — Trilj.

17-IX-1943 Brigada se odmarala na prostoriji Jabuka — Trilj. Istog dana naveče Brigada je krenula sa navedene prostorije i prebacila se preko rijeke Cetine i postavila na prostoriju: Mojanka — Gomila — Sičani.

18-IX-1943 Brigada ostaje na istim položajima, sa osiguranjem od pravca Sinja i Dicma.

19-IX-1943 I bataljon pošao je na Visoku da smijeni dijelove III dalmatinske brigade, gdje su ga dijelovi III dalmatinske brigade dočekali i otvorili na njega vatru. Borba je trajala oko 1 sat dok se nisu sporazumjeli. U toj borbi ranjena su tri druga i 1 drugarica iz dalmatinske brigade. Na našoj strani nije bilo žrtava. II bataljon je preko dana vršio izviđanja u pravcu Dicma a preko noći je izvršio napad na neprijatelja u istom selu.[4] Akcija nije uspjela, jer se neprijatelj tvrdo zabarikadirao u kuće. Neprijateljski gubitci su nepoznati. Na našoj strani 5 drugova lakše ranjenih. III i IV bataljon su se odmarali na istoj prostoriji.

20-IX-1943 I, II i III bataljon su potpuno smijenili jedinice dalmatinskih brigada koje su držale položaj prema Sinju s južne strane i izviđale neprijateljski garnizon u Sinju u cilju napada na isti.[5] IV bataljon se prebacio u s. Sičani, gdje je ostao kao brigadna rezerva.

21-IX-1943 I, II i III bataljon su ostali na istim položajima. IV bataljon je sa jednom svojom četom u zajednici sa dalmatinskim jedinicama napadao neprijatelja u Dicmu, koja akcija opet nije uspjela.[6]

[3] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 69.

[4] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 116, 126 i 127.

[5] O napadu na Sinj vidi tom V, knj. 19, dok. br. 109, 115, 116, 118, 124, 126 i 138.

[6] Opširnije o tome vidi tom V, knj. 19, dok. br. 116, 126 i 127.

22-IX-1943 rano ujutro neprijatelj iz Sinja je izašao i zauzeo najveću kotu na Visokoj,[7] neopreznošću našeg I i II bataljona, tako da je došao za leđa našem III bataljonu koji je bio u s. Donji Radošić, a koji se morao pod jakom mitraljeskom, bacačkom kao i avionskom vatrom povući na prostoriju Mojanka — Radašuša, dok su I i IV bataljon čitavi dan vodili borbu na Visokoj a II bataljon u s. Radošić. Borba je trajala preko čitavog dana. Istoga dana su i avioni tukli naše položaje.[8] U ovoj borbi zarobljeno je nekoliko pušaka, 1 novi šarac i 1 tromblonska puška sa 20 mina. Neprijateljski gubitci su nepoznati, dok je na našoj strani bilo 11 drugova poginulih i 26 ranjenih.

Iste noći u 22 časa vršen je napad na grad Sinj. Neprijatelj je još u toku dana izašao i zauzeo položaje kod sela Mandala južno od Sinja, daleko oko 6 kilometara. U sadejstvu sa našom artiljerijom i tenkovima uspjeli smo stjerati neprijatelja sa položaja oko Mandala u Sinj. Sjeverna kolona koja je trebala napadati na Sinj sa sjevera nije vršila napad, tako da se neprijatelj na našu stranu žilavo branio, tako da nas je zadržao čitavu noć dok smo ga stjerali sa Mandala. Pošto je već bila zora, mi smo morali povući bataljone na polazne položaje. Neprijatelj je ostavio u rovovima 3 mrtva, dok je ostali broj mrtvih i ranjenih nepoznat. Na našoj strani 7 drugova ranjenih.

23-IX-1943 bataljoni su držali položaje na polaznim položajima. Neprijateljska kolona[9] koja je išla iz Imotskog prebacila se preko rijeke Cetine kod Trilja i spojila se sa neprijateljskim snagama iz Sinja kod sela Mandala.

24-IX-1943 I i III bataljon su se prebacili u s. Sičani gdje su zauzeli položaje prema neprijatelju. IV i II bataljon ostali su na istim položajima. Toga dana neprijatelj se spojio sa opkoljenim neprijateljem u s. Dicmu i istog oslobodio.[10] Istog dana I bataljon uništio je jedan neprijateljski tenk, dok je drugi oštetio.

25-IX-1943 neprijatelj je jako navaljivao da se spoji cestom od Sinja ka Dicmu. Bataljoni su vodili čitav dan borbu. Istog dana poslije podne se spojio i prolazio je sa motorizacijom preko sela Dicmo ka Klisu. Naša artiljerija je

---

[7] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 243.

[8] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 241.

[9] Riječ je o dijelovima SS divizije »Prinz Eugen«. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 137.

[10] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 249.

uspješno tukla istu kolonu. Neprijateljski gubitci su nepoznati. Naši bez gubitaka.

26-IX-1943 I, III i IV bataljon su se prebacili preko ceste Sinj — Drniš i postavili se sjeverno od pomenute ceste, dok je II bataljon ostao na istim položajima. Jedna kolona sa nekoliko tenkova naišla je na II bataljon, gdje se vodila borba oko 4 sata. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih, dok su naši imali 1 mrtvog i 5 ranjenih. Iste noći smo se prebacili preko rijeke Cetine kod sela Hrvace.[11]

27-IX-1943 bataljoni su se smjestili istočno i sjeverno od rijeke Cetine u prva sela, dok je prvi bataljon ostao kod same Cetine štiteći neke dijelove koji se nisu uspjeli prebaciti iste noći.[12] Jedna neprijateljska kolona krenula je iz Sinja u jačini od 300 vojnika i 3 tenka i došla do same Cetine, gdje je onemogućila prelaz našim zadnjim dijelovima i prevoženje kamiona i topova preko rijeke Cetine. I bataljon ju je napao i vodio borbu čitavi dan, i uz pripomoć artiljerije uspio je razbiti i natjerati u povlačenje. Na bojnom polju ostalo je 5 neprijateljskih vojnika mrtvih, dok je drugi broj mrtvih i ranjenih nepoznat. Naši bez gubitaka.

28-IX-1943 I, III i II bataljon su izvršili pokret do sela Gnjev — Bili Brig, dok je IV bataljon se zadržao u s. Vrdovo.

29-IX-1943 II i IV bataljon su zajednički napali miliciju na Vagnju i istu likvidirali i produžili do sela Prolog, gdje su se smjestili. U borbi je ubijeno 4 milicionera i 1 zarobljen. Na našoj strani 2 druga i 1 drugarica mrtva. I i III bataljon su ostali na istim položajima.

30-IX-1943 bataljoni su bili na istoj prostoriji, dok su IV i II bataljon prikupljali podatke iz neprijateljskog garnizona Livno.

Vojni rad:

U toku ovo mjesec dana do 13-IX-1943 bataljoni su radili dosta vojnički i politički, dok od 15-IX- do zadnjeg nisu imali prilike, jer su bili u akcijama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, **S.[13] Tadić** | Načelnik, major **Nik.[14] V. Martinović** | Komandant, major, **V.[15] Bajić**

[11] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 163.
[12] Vidi tom V, knj. 19, primjedbu br. 5 uz dok br. 153.
[13] Simo
[14] Niko
[15] Vlado

P.S. 20-IX-1943 III bataljon je na položaju kod Sinja sa protivkolskim topom i bacačem tukao neprijateljski aerodrom kod Sinja i tom prilikom je uništio jedan neprijateljski transportni avion sa puno vojske,[16] koji je potpuno izgorio.

Br. 277 V. Bajić

BR. 42

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME UDARNE DIVIZIJE OD 6 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA GENERALSKI STOL, GORNJE DUBRAVE, GLOBORNIČKI MOST I ZVEČAJ[1]

ŠTAB
VII UDARNE DIVIZIJE NOV
HRVATSKE
Op. Broj 125/43
dne 6 oktobra 1943

Operativni izvještaj o
akcijama ove divizije
od 27-IX do 6-X-1943

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

1) Prema dobivenoj zapovijesti[2] od toga štaba O. br. 165 1943. naša divizija (bez jedne brigade) dobila je za zadatak da likvidira neprijateljsko uporište u Gen. Stolu[3] i u Zvečaju a potom da izvrši aktivnu blokadu Karlovca zatvarajući u isto vrijeme pravac Karlovac — Ogulin. Sa jednom brigadom trebalo je aktivno blokirati neprijateljsko uporište u G. Dubravama i Globornićkom mostu.

U vezi gornjega zadatka naša divizija izvršila je 27. ov. mjeseca pokret sa koncentracijske prostorije ka određenim ciljevima u duhu dobivenog zadatka.

---

[16] Nijemci su tada prebacivali avionima dijelove Sedme SS divizije »Prinz Eugen« iz Mostara u Sinj. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 211, 213 i 241.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12—7, k. 424 C.

[2] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 151 i 152.

[3] Generalski Stol

U noći 27/28. izvršen je prelaz rijeke Mrežnice i to II brigada kod s. Keića, I i III brigada sa Štabom divizije kod Rebića mlina.

Operacije su se odvijale po sljedećem:

28.IX.1943.

I brigada izbila je još u toku noći 27/28.IX.1943 na želj. prugu i cestu između Gen. Stola i D. Dubrava i odmah pristupila rušenju pomenutih komunikacija.

U zoru 28.IX.1943. brigada je počela sa sistematskim napadom na neprijateljsko uporište Gen. Stol.[4] Napad je otpočeo sa artiljerijskom pripremom od 2 brdska topa i minobacačkom vatrom iz 2 teška bacača. Nakon izvršene vatrene pripreme počelo je podilaženje pješadijskih dijelova. Poslije žestoke borbe koja je trajala skoro cijeli dan naše snage uspjele su da sabiju neprijatelja u par većih bunkera oko crkve. U tom stanju zatekla je naše jedinice i noć. U toku noći pripreman je noćni napad ali isti nije uspio odnosno do istoga nije došlo jer je neprijatelj uspio da iskoristi nepovezanost naših jedinica i da iste protjera sa zauzetih položaja i da ponovo ovlada svojim prijašnjim položajima.

Druga brigada izbila je u toku noći 27/28. IX. na želj. prugu i cestu između Gen. Stola i Zvečaja i iste komunikacije porušila. Brigada je blokirala Gen. Stol sa sjeverne strane i zatvorila pravac Zvečaj — Gen. Stol. U toku 28.IX Brigada je rušila cestu i želj. prugu Zvečaj — Gen. Stol.

III brigada izbila je u toku noći 27/28.IX. na želj prugu i cestu D. Dubrave — G. Dubrave, iste komunikacije porušila, a potom blokirala neprijateljska uporišta u G. Dubravama i na Globorničkom mostu. U toku 28.IX. brigada je vršila rušenje gore pomenutih komunikacija.

29.IX.1943

Uzoru 29.IX. I brigada pripremala se ponovo za napad na neprijatelja u Gen. Stolu. Međutim u to je dobiven izvještaj da su izvjesne neprijateljske snage sa tenkovima došle u Zvečaj. U vezi ove situacije naredili smo da se napad odgodi dok ne vidimo daljnje namjere neprijatelja. Brigada je izvršila usku blokadu i čekala momenat da izvrši uništavanje neprijatelja.

Oko 17 sati neprijatelj je sa tenkovima uspio da se probije iz Zvečaja za Gen. Stol i da izvuče posadu iz Gen. Stola.

---

[4] Vidi dok. br. 195, 198 i 201.

Snage I brigade bile su nešto pokolebane usljed nailaska tenkova te nisu mogle spriječiti bjegstvo neprijatelja i nanijeti mu više gubitaka.

Gubitci neprijatelja prema iskazu seljaka Gen. Stola su 40 mrtvih i ranjenih. Naši gubitci su 3 mrtva i 5 ranjenih, od kojih 2 teško.

Zaplijenjeno je 5 karabina, 10.200 jugoslovenske municije, oko 95.000 talijanske municije, 30 bombi, 1 sanduk raketla, 1 sanduk teških mina za bacač, 10 lakih bombi za bacač, 6 poljskih kazana, te druge razne spreme, odjeće i hrane.

U ovoj borbi utrošeno je 5.000 metaka, 28 bacačkih mina, 12 ručnih bombi, jedan karabin je oštećen od neprijateljskog zrna.

Kritički osvrt.

Borci I brigade držali su se dobro u ovoj akciji. Slaba veza između pojedinih jedinica bila je jedan od uzroka da se nisu mogli postići veći rezultati. Isto tako i nespremnost boraca za borbu protiv tenkova uticala je na rezultat ove akcije.

II brigada postavila je 29. ov. mj. ujutro zasjedu ispred Zvečaja neprijatelju. U to vrijeme od Karlovca je stigla za Zvečaj jedna kompozicija od oko 20 vagona u kojima se dovezla ustaška željeznička bojna sa radnicima za opravak pruge. Radnici kada su osjetili da se vodi borba na našem sektoru razbježali su se nazad u pravcu Duge Rese, a ustaška bojna razvila se i počela borbu sa našim jedinicama. Nakon pola sata stigli su Nijemci sa 3 tenka, dva oklopna automobila i 4 kamiona sa oko 90—100 Nijemaca. Nijemci su odmah sa tenkovima počeli nadirati uz cestu ka Generalskom Stolu. Naše snage sačekale su istu kolonu i poslije žestoke borbe suzbili neprijateljsku pješadiju, a 1 neprijateljski tenk oštetili prebivši mu gusjenicu. U tenku je poginuo 1 Nijemac, a 3 su ranjena. Ostali tenkovi uspjeli su da se probiju ka Generalskom Stolu i da izvuku posadu koja se tamo nalazila opkoljena od snaga naše I brigade. Neprijatelj je u ovoj borbi imao 30 mrtvih i 40 ranjenih vojnika. Mi smo imali 9 mrtvih i 19 ranjenih od kojih su 2 teže, a 17 lakše ranjenih drugova.

U ovoj borbi zarobljen je 1 ustaša . . .

Od oružja dobiven je 1 karabin i 1 pištolj.

U ovoj borbi borci II brigade vrlo dobro su se držali i udarom prsa u prsa uspjeli da odbace nadmoćnijeg neprijatelja iako je isti nastupao uz snažno sadejstvo tenkova i avijacije.

Nedostatak ove akcije bio je taj što su se naše snage, pošto su odbile neprijatelja, povukle sa komunikacije te poslije nisu mogle dočekati neprijatelja koji je bježao iz Gen. Stola.

III brigada u noći 28/29.IX. izvršila je napad na želj. stanicu G. Dubrave.[5] Napad međutim nije bio organizovan te nije uspio. Neprijatelj je bio i suviše dobro utvrđen i odbio je napad i pored žestokog juriša naših jedinica.

U tome napadu imali smo 10 ranjenih drugova od kojih 4 teže, a 6 lakše ranjenih. Od teže ranjenih jedan drug je podlegao ranama.

30.IX.1943.

30.IX—1.X. uzoru I brigada rokirana je na prostoriju s. Dubravčani—s. Kozalj Vrh sa zadatkom dejstva na komunikaciju Zvečaj — Duga Resa.

II brigada rokirana je na položaj oko Zvečaja sa zadatkom aktivne blokade ovog uporišta i priprema za njegovu likvidaciju.

III brigada preduzela je 30.ov.mj. u 18 sati ponovni napad na neprijateljska uporišta u G. Dubravama i Globornič-kom mostu. Za ovaj napad brigadi je pridodata brdska baterija.

Nakon izvršene artiljerijske pripreme izvršen je juriš na neprijatelja i isti je nakon kraće borbe potpuno razbijen.

Naše slabe snage i velika pomrčina kao i ispresijecani neprijatelj omogućili su neprijatelju da sa izvjesnim dijelom snaga pobjegne ka Karlovcu.

U blokadi i akciji na želj. stanicu G. Dubrave i Globornički most neprijatelj je imao 37 mrtvih i 5 ranjenih vojnika. Naši gubitci u ovoj akciji jesu: 2 mrtva i 4 ranjena druga. U ovoj akciji zarobljeno je 116 neprijateljskih vojnika, 1 teški i 4 laka bacača, 1 teški mitraljez »Švarcloze«, 3 laka mitraljeza »Maksima«, 4 teška mitraljeza »Hočkis«, 1 teški mitraljez »Fiat«, 1 talijanski p. mitraljez, 7 p. mitraljeza »ZB«, 1 šmajser, 140 karabina, 100 ručnih bombi, 35 mina za laki bacač, 75 mina za teški bacač, 65.000 metaka, 179 kom. ćebadi te ostale spreme u odijelu i obući.

U ovoj akciji utrošeno je 6.700 metaka, 25 kom. ručnih bombi, 24 kom. mina za bacač.

Borci III brigade u ovim akcijama vrlo dobro su se držali. Da je bilo više snaga na blokadi Globornič kog mosta mogla se sva posada pohvatati.

[5] Vidi dok. br. 196.

1.X.1943

I brigada nakon likvidacije Gen. Stola prebačena je na sektor s. Dubravčani—s. Kozalj Vrh sa zadatkom da dejstvuje na prugu i cestu Duga Resa — Zvečaj. U toku noći 30/1.X. 1943. brigada je porušila prugu eksplozivom na 6 mjesta. Temeljito je oštećeno oko 1 klm. pruge.[6] Na nad 1.X. u 14 sati neprijatelj (ustaše) iz Duge Rese u jačini od 150 vojnika napao je na položaje I brigade. Nakon dvosatne borbe neprijatelj je bačen nazad uz gubitke 3 mrtva i više ranjenih. Naših gubitaka nije bilo.

U toku 1. ov.mj. II brigada zatvorila je pravac s. Dubrave—s. Zvečaj sa zadatkom da hvata razbjeglog neprijatelja iz neprijateljskog uporišta u G. Dubravama i Globornič-kom mostu. Ista brigada pohvatala je oko 74 neprijateljska vojnika sa jednim nadporučnikom. Jednu grupu neprijatelja jedan bataljon iste brigade natjerao je na rijeku Mrežnicu gdje ih se je u rijeci podavilo 12 a dosta ih je bilo i ranjeno.

U ovom čišćenju terena brigada je imala dva lakše ranjena druga.

Dijelovi pri Štabu divizije sa pionirskom četom uhvatili su također oko 40 neprijateljskih vojnika.

III brigada čišćenjem terena u toku 1.X. uhvatila je još oko 40 vojnika neprijateljskih.

2.X.1943

Nakon izvršenih priprema miniran je Globornički most. Eksploziv je stavljen u već postojeća minska okna na potporama te je most potpuno uništen. Oko 17.50 časova neprijatelj je sa 3 teška i 5 malih tenkova, 20 kamiona, 10 luksuznih kola, više motocikla, jačine oko 1500 vojnika napao na položaje dva bataljona I brigade od pravca Duga Resa — Belavići — Poljice na Goricu i Kostanje. Naše snage koje su bile u zasjedi dočekali su neprijatelja na bliskom otstojanju, uništili dva kamiona, ubili oko 20 nepr. vojnika i mnogo više ranili.

Neprijatelj je stalno jurišao na naše položaje ali nije mogao potisnuti naše snage dok nije sa tenkovima zašao za leđa našim snagama i tako ih primorao da se povuku za 200—300 metara. Žestoka borba trajala je do 21 čas. Neprijatelj je palio selo Goricu.

Mi smo u ovoj borbi imali jednog mrtvog i 3 lakše ranjena druga.

---

[6] Vidi dok. br. 198.

U toku ovog dana II brigada pripremala je napad na neprijateljsko uporište u Zvečaju.[7] Napad na uporište u Zvečaju počet je u 17 časova. Za ovaj napad brigadi je bila pridodata brdska baterija. Napad je otpočeo podilaženjem naših snaga radi otkrivanja neprijateljskih otpornih tačaka. Pošto se neprijatelj otkrio otpočela je artiljerijska i minobacačka vatrena priprema. Međutim, artiljerijska vatra bila je neefikasna zbog nedostatka udarnih granata kao i zbog prilično slabog dejstva talijanske municije sa kojom su uglavnom dejstvovali.

Napad je trajao cijelu noć i naše snage uspjele su da satjeraju neprijatelja u par bunkera i kuća. U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 20—25 mrtvih i dosta ranjenih vojnika.

Mi smo imali jednog mrtvog i 6 ranjenih drugova.

III brigada prebacila se uzoru 2. ov.mj. na prostoriju Gen. Stol — s. Erdeli — s. D. Dubrave, kao rezerva i za zaštitu naše komunikacije sa pozadinom.

3.X.1943.

Na dan 3.X.1943. neprijatelj je krenuo dalje ka položajima I brigade na Gorici i Kostanju.[8] Borba se vodila neprekidno od 9—20 časova. Neprijatelj je bio nadmoćan i pored toga naoružan tenkovima i sadejstvom avijacije uspio je da potisne I brigadu na položaje s. Grganići—s. Novo Brdo. Neprijateljski gubici u ovoj borbi nisu nam poznati.

Mi smo imali jednog mrtvog i jednog ranjenog druga.

II brigada nakon neuspjelog napada na Zvečaj morala se povući na položaje južno od Zvečaja pod pritiskom neprijateljskih tenkova koji su oko 10 časova ušli u Zvečaj.

4.X.1943.

Ujutro 4.X. neprijatelj je od Zvečaja sa jačim snagama napao na položaje I brigade kod Grganića i Novog Brda do komunikacije Zvečaj — Lipa.[9] Borba je trajala do 14 časova i bila je vrlo žestoka. Neprijatelj je za svaki pokret koristio tenkove. Naše snage čestim kontranapadima uspjele su da održe svoje položaje.

U ovoj borbi je neprijatelj imao oko 8 mrtvih i dosta ranjenih. Mi smo imali jednog mrtvog i jednog ranjenog druga. Isto tako krenuo je neprijatelj iz Zvečaja ka Gen. Stolu. Snage naše II brigade dočekale su neprijatelja i razvila

---

[7] Vidi dok. br. 199.
[8] Vidi dok. br. 199.
[9] Vidi dok. br. 203.

se žestoka borba koja je trajala sve do 13 časova kada je neprijatelj uspio sa tenkovima i kamionima da se probije za Gen. Stol. Snage II brigade povukle su se zapadno od komunikacije Zvečaj — Gen. Stol. U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 18 mrtvih i više ranjenih. Naše snage nisu imale gubitaka.

Prodirući ka Gen. Stolu neprijatelj se sukobio sa jednim bataljonom III brigade koji se nalazio na položajima sjeverno od Gen. Stola. Međutim, zbog neopreznosti ovog bataljona neprijatelj je uspio lako da odbaci ovaj bataljon dejstvujući mu na njegov bok i pozadinu manevrom uz rijeku Mrežnicu.

U svima ovim operacijama istakli su se naročito II i III brigada dok je I brigada za nešto podbacila.

Ako se kritički osvrnemo na ove operacije uočićemo u njima dva krupna naša nedostatka, a to su: a) neobučenost naših boraca u borbi sa oklopljenim vozilima i b) slabo izviđanje i prikupljanje podataka o neprijatelju. Pored toga može se uočiti i prilična razlika u sposobnostima pojedinih brigada za borbu u ofanzivnim i defanzivnim operacijama. Kod svih brigada osjeća se veća sposobnost u ofanzivnim operacijama.

Borbenost kod partizana u ovim operacijama bila je dobra sem što su ispoljili slabost u borbi protiv tenkova usljed nedostatka oružja za borbu protiv teških tenkova.

Napominjemo da je u ovim akcijama eksplozivom porušena pruga od Karlovca do Tounja. Isto tako prekopana je i cesta na mnogo mjesta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. otsutan

Komandant, potpukovnik:
P.[10] **Jakšić**

(M. P.)[11]

[12]ŠTAB I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
— HRVATSKE —
O. Broj 189/43
10-X-1943

---

[10] Pavle
[11] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[12] Četvrtasti pečat Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske

BR. 43

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 6 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU VELJUN — TRESKAVAC I TOUNJ — ZDENAC[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. Sl.
6/X-1943 g.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

U toku jučerašnjeg dana na položajima I.U. Brigade[2] poginuo je jedan zamjenik komesara čete od bombardovanja, a jedan drug ranjen je od neprijateljskog bacača.

Na položajima III Brigade od bombardovanja oštećen je jedan protukolski top, tako da nije zasada upotrebljiv. Bomba je pala u zaklon topa, slomila 1 točak, oštetila kolijevku i lafet.

U toku jučerašnjeg dana neprijatelj je vršio pokret prema položajima III Brigade.[3] Također je krenuo 1 oklopni vlak radi popravke pruge. Neprijatelj je vraćen nazad u svoju polaznu bazu. Više neprijateljskih aviona često bombarduju položaje III Brigade.

Danas oko 13 i 15 časova neprijatelj je počeo opet da bombarduje položaje III Brigade, kao i prijašnje položaje naše brdske i poljske artiljerije.

Do ovoga časa kod nas drugih novosti nema.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba:
M.[4] Vojnović

(M. P.)[5]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 53/2, k. 826 A.

[2] Prva NOU origada držala je položaj Veljun — Treskavac. Vidi dok. br. 174.

[3] Treća NO brigada držala je položaje prema Tounju i Zdencu. Vidi dok. br. 174 i 208.

[4] Mihajlo

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 44

NAREĐENJE ŠTABA DESETE DIVIZIJE OD 6 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RAZMJEŠTAJ I PODJELU ZAPLIJENJENOG ORUŽJA[1]

ŠTAB X DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. sl.
Dan 6-X-1943

ŠTABU XVII UDARNE BRIGADE
ŠTABU XXI BRIGADE

Položaj

Nakon potpunog istjerivanja neprijatelja sa sektora oko Ludbrega,[2] naše će jedinice promijeniti sektor, kako bi se donekle sredile i odmorile za nove borbe i nove napore.

Brigada »Braće Radića« koja je u ovoj akciji pretrpjela najveće gubitke,[3] premjestiće se na sektor Ludbreg, gdje će vršiti ujedno i mobilizaciju.

XVII Udarna brigada zauzeće sektor koji je dosada držala brigada »Braće Radića« tj. Gornji Martijanec, Martijanec, Hrastovsko i Selnik. Bataljon u Martijancu imaće protutenkovsku pušku, a izvršiće smjenu sa bataljonom »Braće Radića«, koji se tamo nalazi, 7 ov. mj. u 4 časa ujutro. Ostali bataljoni XVII kao i XXI Brigade moraju biti uzoru 7 ov. mj. na novim položajima.

XXI Brigada će svoje jedinice smjestiti u Apatovcu, V. Pogancu i 2 bat. u Vojakovcu.

Po dolasku u nova mjesta jedinice treba da se dobro obezbijede sa svih strana kako ne bi došlo do iznenađenja. Osim toga treba da se posveti pažnja kako bi se borci očistili i oprali veš da se u nova odijela ne zavuku i zakote uši. Referenti saniteta brigada kontrolisaće taj posao kako se ne bi izvršio površno.

Štab Divizije nalaziće se od večeras u V. Pogancu.

Štab XVII Udarne brigade postaraće se da ima telefonsku vezu sa svim svojim bataljonima, dok će sa Štabom divizije održavati vezu preko radio-stanica svaka 2 sata (parna).

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 27/1, k. 1121.

[2] O oslobođenju Ludbrega vidi dok. br. 28, 38, 48, 198, 199 i 203.

[3] Vidi dok. br. 7 i 27.

Od zaplijenjenog oružja Štab XVII Udarne brigade poslaće brigadi »Braće Radića« 4 p. mitraljeza i to: 1 »Maksim«, 2 njemačka i 1 »Brno«.

XXI Brigadi poslaće 3 p. mitraljeza (2 »Brno« i 1 njemački) i 2 kom. šmajsera, dok će u Štab divizije poslati jedan šmajser.

XVII Udarna brigada za pojačanje svog naoružanja uzeće iz Ribnjaka jedan teški mitraljez »Švarcloze«, dok će XXI Brigada uzeti teški minobacač.

Kako je u ovoj akciji zarobljeno dosta oružja i municije, stoga štabovi brigada izuzeće toliko oružja, koliko je to potrebno. Ne smije biti nijednog borca u našoj diviziji, pa ma u kojoj se jedinici nalazio ili na kojoj sporednoj dužnosti, a da nema puške. Na pr. bolnička četa, prateća četa, komore, telefonisti itd.

Na novim sektorima naročitu pažnju treba posvetiti političkom radu i mobilizaciji. Otkako je naša divizija pošla iz Slavonije[4] izbačen je priličan broj drugova čija se mjesta trebaju popuniti novim borcima. Nije rečeno da sve mobilisane treba slati u jedinice II Oper. zone. Oni koji hoće da ostanu u našim jedinicama treba im to dozvoliti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Sl. otsutan

Komandant:
Vicko Antić

(M. P.)[5]

[4] Divizija je naredbom Glavnog štaba NOV Hrvatske stavljena pod komandu Druge operativne zone. Ona je iz Slavonije krenula 6 rujna 1943 god. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 6 i 108.

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

Štab
Daljskog N.O.P.Odreda
dne 6. 4.1943.
Broj sl.

Štabu 1.korpusa N.O.V.Hrvatske

Noću između 5 i 6 čv.mj.jedinice našega odreda napale su na veće skladište streljiva N.O.H. svih redova oruđja Gromadnik.

Procjena šteta preko 1-100.000.

Neprijatelj koji se nalazio utvrđen oko magazina bio je u jačini od 2.satnije a to domobrana,ustaša,njemaca,i td..Prilikom napada način jedinica neprijatelj je napušto magazine i ostala postrojenja tako da su naše jedinice potpuno likvidirale sve bunkere građevine,bodljikavu žicu koja se nalazila oko magazina i td.

Magazina je bilo 6.,sva su zapaljena dok su ostali nedirnuti radi toga što se naša diverzantska grupa nije mogla da približe da pomoću svojih eksplozivnih podignu magazine u vazduh.

Zapljenjen je slijedeći ratni materijal:

4.laka mitraljeza "Zbrojovka" model 914.,60.karabina,20.000.municije te oko 100.komada bombi,4.kišterje trotila koje smo predali našim diverzantima,zarobljena su 23.domobrana i veći broj ostale ratne opreme. Pošto je ovo bio jedan značajni podvig u kojem se nije imalo vremena da se magazini ništa u potpunom postu postoji vrlo koncentracija neprijatelja u Brodu i okolini te smo se morali povući,a da nismo popalili sve magazine.

Iste noći poslavili smo zasjedu na pruzi Zagreb-Beograd od jedne naše diverzantske grupe i to između sela Brod,Vareši i Gromadnik koji su postavili svoj aparat na samoj pruzi te gdje je oko 22 i 30. časova naletio 1.neprijat.transportni vlak i odletio u vazduh.

Pakodjer su naše zasjede koje su se nalazile na glavnoj cesti Zagreb-Beograd između sela Brod,Vareši i Gromadnik prekopale glavnu cestu.

Gubitaka nije bilo ni na našoj ni na neprijateljskoj strani.-

Smrt Fašizmu Sloboda Narodu!

Politički komesar: Komandant:

Fotokopija dokumenta br. 45

BR. 45

IZVJEŠTAJ ŠTABA DILJSKOG NOP ODREDA OD 6 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV HRVATSKE O NAPADU NA GROMAČNIK I DIVERZIJI NA PRUZI BEOGRAD — ZAGREB[1]

ŠTAB
DILJSKOG N.O.P. ODREDA
dne 6.X. 1943.
Broj sl.

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Noću između 5 i 6 ov. mj. jedinice našega odreda napale su najveće slagalište streljiva N.D.H. svih rodova oružja Gromačnik.

Sekcija Slav. Brod. 1:100.000.

Neprijatelj koji se nalazi utvrđen oko magazina bio je u jačini od 2 satnije i to domobrana, ustaša, Nijemaca, itd. Prilikom napada naših jedinica neprijatelj je napuštao magazine i ostala postrojenja tako da su naše jedinice potpuno likvidirale sve bunkere, grudobrane, bodljikavu žicu koja se nalazila oko magazina itd.

Magazina je bilo 8, dva su zapaljena, dok su ostali nedirnuti radi toga što se naša diverzantska grupa nije mogla da snađe da pomoću svojih eksploziva podignu magazine u vazduh.

Zaplijenjen je slijedeći ratni materijal: 4 laka mitraljeza »Maksim« model 914, 60 karabina, 20.000 municije te oko 100 komada bombi, 4 kištre trotila koje smo predali našim diverzantima, zarobljena su 23 domobrana i veći broj ostale ratne spreme.

Pošto je ovo bio jedan smioni podvig u kojem se nije imalo vremena da se magazini nište u potpunom pošto postoji veća koncentracija neprij. vojnika u Brodu i Sibinju, te smo se morali povući, a da nismo popalili sve magazine.

Iste noći postavili smo zasjedu na pruzi Zagreb — Beograd od jedne manje naše diverzantske grupe i to između sela Brod. Varoš i Gromačnik koji su postavili svoj aparat na

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29—2, k. 470.

samoj pruzi, te gdje je oko 22 i 30 časova naletio 1 neprijat. transportni vlak i odletio u vazduh.

Također su naše zasjede koje su se nalazile na glavnoj cesti Zagreb — Beograd između sela Brod. Varoš i Gromačnik prekopale glavnu cestu.

Gubitaka nije bilo ni na našoj ni na neprijateljskoj strani.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Stjepan Domankušić

Komandant:
Jergović I.[2]

BR. 46

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG BRDSKOG DIVIZIONA OD 6 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O DEJSTVU U TOKU NAPADA NA OGULIN I OŠTARIJE[1]

ŠTAB
I BRD. DIVIZIONA
I KORPUSA N.O.V.H.
op. br. 1, 6-X-1943 god.

Operativni izveštaj

ŠTABU I KORPUSA N.O.V.H.

27-IX-1943 god. dobivamo operativnu zapovest za napad na Oštarije i Ogulin,[2] po primitku zapovesti odmah smo okupili sav kom. kadar, zajedno proučili zapovest i pristupili pripremi za akciju.

28-IX-1943 god. u 3^h izišli smo na položaj sa I i II brdskom bat. ispod Sv. Katarine (k. 421) na bezimenu kotu i do danas smo se utvrdili i kamuflirali.

Usled kišovitog i maglovitog vremena baterije nisu mogle uspešno dejstvovati, svega su opalile 29 gran. i povukle se u selo Munjava čekajući bolje prilike.

---

[2] Ivan

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13—7, k. 424.

[2] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 151 i 152.

29-IX-43 god. nalazili smo se ceo dan u Munjavi, vršili ponovo pripremu, formirali poljsku bat., vršili popunu sa municijom itd. Istoga dana održana je u ovom štabu konferencija sa kom. kadrom, na kojoj je govoreno o važnosti i značaju zauzeća pomenutih mesta, upotrebi svoga oruđa itd. Istoj je konferenciji bio prisutan ob. oficir VIII divizije.[3]

Istoga dana u 18^h izlazimo na položaje sa I i II brdskom i poljskom baterijom. Prva (1) i druga (2) brdska bat. zauzele su iste položaje koje i prvi dan, a poljska je zauzela položaj ispod ž. st. na prostoru između pilane i k. 356. Baterije su za vreme vidnosti zauzele sve potrebne elemente i izvršile korekturu i probno gađanje.

30-IX- u 3^h ponovo otpočinje napad na Oštarije,[4] naš divizion, pošto je prvog dana izvršio sve pripreme i korekturu, u isto je vreme otpočeo sa grupnim gađanjem.

Baterija 65 mm. tukla je desnu stranu oko crkve: kuće i rovove, a brdska i poljska baterija 75 mm. tukle su levu stranu i sam centar.

Naše pešadiske jedinice bile su se približile na jurišno otstojanje, ali pošto su naša protivkolska oruđa bila nepravilno raspoređena, to su neprijateljski tenkovi pravili ispad i razbijali naše snage, tako da nisu mogli probiti vatreni zid neprijatelja.

Istoga dana u 12^h neprijatelj je napravio ispad iz mjesta pod zaštitom svojih aviona, ispad su pravili u pravcu artileriskih položaja sa namerom da otmu ili unište naše topove.

Čim su počeli izlaziti prema našim položajima izdali smo naređenje da se komora povlači, a topovski konji isto da budu spremni za pokret. Druga (2) brdska bat. otvorila je plotunsku paljbu protiv bliskog napada, neprijatelj se unekoliko zadržao, ali kad smo videli da se ispred nas ne nalazi nikakvih pešad. jedinica, divizion smo povukli u selo Munjava, povlačenje je bilo po vojničkom redu i to bez ikakvih gubitaka; svega smo imali ranjenog jednog (1) druga i jednog (1) konja.

Posle povlačenja smestili smo se u Munjavi gde smo se nalazili 30-IX- posle podne i celu noć. Prilikom dolaska u Munjavu odmah smo postavili dva (2) topa pod Treskavac kod Mišćevića (k. 344).

1-X-43 god. opet dobivamo naređenje da izidemo na stare položaje po kojem smo odmah postupili, istog dana smo vršili samo uznemiravajuće gađanje.

---

[3] Dušan Hrstić
[4] Vidi dok. br. 93.

2-X-43 god. i dalje ostajemo na istom položaju držeći neprijatelja u blokadi.

3-X-43 god. opet je vršen napad na Oštarije.[5]

Artilerisko grupno gađanje otpočelo je u 18.30[h], gađanje smo vršili rafalima i dosta brzom paljbom. Zašto pešadija nije uspela napraviti prodor, to nam nije poznato.

4-X-1943 god. pošto je neprijateljska avijacija tačno pronašla naše položaje, morali smo se povući na nove položaje i to: I brdska bat. pošto nema upaljača za svoja zrna povukla se u Cerovnik, II brdska bat. povukla se na položaj ispod Treskavca kod Mišćevića (k. 344). Poljska bat. povukla se na položaj ispod Podveljuna, gde se na istim položajima i sad nalazimo.

5-X-43 god. držimo novozauzete položaje i ponekad vršimo uznemiravajuće gađanje.

6-X-43 god. pronašli smo novoodređene položaje prema operativnoj zapovesti Štaba VIII divizije od 5-X-43 god. a još se nalazimo na svojim starim položajima.

Gubitci

U toku cele akcije ova jedinica imala je sledeće gubitke i to: Iz druge (2) brdske bat. jednog (1) druga lakše ranjena i jednog (1) konja lakše ranjena i 2 ogrebena, iz poljske bat. jedan (1) drug lakše ranjen, i par pribora pokidan; iz voda za vezu jedan (1) drug lakše ranjen. Od ranjenih drugova prilažemo listu gubitaka.

Gubitci neprijatelja su nam nepoznati.

Kritički osvrt

Pešadiske jedinice nisu pravilno iskorišćavale artilerisku vatru, kad artilerija vrši grupno gađanje onda treba iskorišćavati momenat za prebacivanje, jer kad vatra prestane onda ga neprijatelj slobodno prati.

Veza nije bila dobra, artilerija ako hoće brzo i pravilno da obavi svoje poslove mora imati posebnu svoju vezu za komandovanje nezavisno od svih veza.

Protivkolska oruđa na levom krilu nisu bila pravilno raspoređena, te su njihovi tenkovi manevrisali po volji.

Još ima iks (x) nedostataka koje bi mogli izneti na konferenciji.

Svi ovi nedostatci pomogli su neprijatelju u ovoi akciji.

[5] Vidi dok. br. 18 i 93.

Utrošak municije

Prva (1) brdska bat. utrošila je 44 granate.
Druga (2) „ „ „ „ 385 „
Poljska bat. „ „ 279 „

Ukupno utrošene municije 708 granata (sedam stotina i osam granata).

Prednji se izveštaj dostavlja na uviđaj Štabu I korpusa i Štabu VIII divizije.

S. F. — S. N.

Politkomesar
Otsutan

Komandant
St.[6] Svilar

(M.P.)[7]

BR. 47

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 7 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE DIVIZIJE U VEZI PRODORA NEPRIJATELJSKIH SNAGA U HRVATSKO PRIMORJE[1]

Op. 260
7. X. 1943

ŠTABU XIII DIVIZIJE NOV HRVATSKE

U vezi preduzete neprijateljske ofanzive na Hrvatsko Primorje[2] i razvoj situacije u toku današnjega dana na vašem sektoru, vi ćete postupiti po slijedećem:

1) Zatvoriti slijedeće pravce:

a) — Gornje Jelenje — Mrzla Vodica — Lokve — Delnice,

b) — Hreljin — Zlobin — Fužine,

c) — Hreljin — Križišće — Novi i dalje prema Ledenicama, odnosno prema Senju.

[6] Stanko
[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29/1—2, k. 419.
[2] Vidi dok. br. 62 i 163.

Pravac pod A) zatvoriti snagama II Odreda i bataljonom I Brigade koji je prebačen od Klane. Raskrsnicu Mrzla Vodica na svaki način zadržavati u svojim rukama. Po potrebi na ovaj pravac prebaciti nešto snaga iz III ili II Brigade.

Pravac pod B) zatvoriti sa jedinicama II i III Brigade. Kao najpogodniji položaj za zatvaranje ovoga pravca jeste linija Kraljevica — Hreljin — Plase — Zlobin. Ovim se položajem zatvara i pravac pod C). Zato nastojati da se ovaj položaj zadrži u svojim rukama. Naročito je važno u sklopu ovoga položaja zadržati Plase i Hreljin sa Križišćem.

Pravac pod C) zatvoriti sa 3 bataljona I Brigade koji su vam danas upućeni sa sektora Gospića preko Karlobaga i Senja. U susret I Brigadi uputite jednog oficira iz vašega štaba koji će joj odrediti mjesto za prikupljanje i postaviti je tamo gdje je najpogodnija njena upotreba prema razvoju situacije. Po našem mišljenju ova brigada treba da se prikupi na prostoru Krivi Put — Ledenice ili na prostoru Novi — Ledenice odakle će biti upotrijebljena na pomenutom pravcu.

Na pravcu Senj — Vratnik — Žuta Lokva ima da ostane i dalje bataljon II Odreda, kojega po potrebi pojačati i sa drugim bataljonom istog odreda.

Naročitu pažnju obratiti na pravac Gornje Jelenje — Mrzla Vodica — Lokva kao i na pravac Hreljin — Zlobin — Fužine.

Položaje: Ledenice i Vratnik morate zadržati pod svaku cijenu u svojim rukama.

2) Sve jedinice brzo prikupiti i postaviti ih na odnosnim pravcima, jasno i određeno im predstaviti njihove zadatke i izložiti im način izvršenja postavljenih im zadataka. Sa jedinicama uspostaviti i neprekidno održavati stalnu vezu.

Skrenuti pažnju potčinjenim štabovima da jedinice čvrsto drže u ruci i da neposredno upravljaju i rukovode borbom svojih jedinica.

3) Pristupiti neprekidnom rušenju svih cesta u zahvatu vašeg operativnog područja, a prvenstveno onih cesta koje se nalaze na pomenutim pravcima izloženim pod tačkom 1). Za rušenje mobilisati cijelokupno mjesno stanovništvo okolnih sela i varoši. Rušenje izvoditi danonoćno, besprekidno. Tamo gdje se ne može vršiti rušenje, praviti barikadu na cestama bilo od navaljenih blokova stijena, bilo od stabala ili drugog materijala.

Željezničku prugu Plase — Delnice temeljito porušiti, na ovom dijelu pruge uništiti sve vještačke objekte.

Naročito je potrebno izvesti rušenje, odnosno postaviti barikade na cestama Hreljin — Zlobin, Novi — Ledenice, Senj — Vratnik i Mrzle Vodice — Lokve.

4) Evakuisati sav teški materijal koji pripada vašoj diviziji dublje, prema Gorskom Kotaru, tj. onaj materijal koji nije u sastavu brigada i nije im neophodno potreban za vođenje borbe. Brzom sklanjanju artiljerije i svih teških oruđa, sa cesta, posvetiti naročitu pažnju. Ne smijete dozvoliti da ijedno oruđe padne u ruke neprijatelju. U ovom smjeru tražiti najveću savjesnost i odgovornost od potčinjenih štabova. U zahvatu cesta, kuda mogu brzo prodirati neprijateljski tenkovi i motorizacija uopšte, ne smije se nalaziti nijedno teško oruđe, ako nije obezbijeđen njegov brzi prelaz i izvlačenje na sigurno mjesto.

5) Vaš štab postavite negdje na prostoru Zlobin — Fužine — Lič, odakle ste u mogućnosti da imate pregled situacije i obezbijedite sigurnu vezu sa potčinjenim jedinicama i upravljanjem i rukovođenjem borbe.

Sa nama odmah uspostavite radio-vezu, po ugovorenom ključu. Također obezbijedite sa nama stalnu kurirsku vezu motociklistima preko Drežnice i Brinja. U Drežnici pri Komandi mjesta postoji telefon, gdje treba da postavite vašu relejnu stanicu za održavanje telefonske veze sa nama.

O razvoju situacije neprekidno obavještavajte IV Brigadu vaše divizije koja se nalazi prema Ogulinu.

Prikupljanju i sabiranju rasutih boraca iz pojedinih jedinica koje su se prebacile sa prostora Kastav — Klana posvetiti naročitu pažnju, da bi se ove jedinice što prije sredile i osposobile za borbene zadatke.

Radite planski, prisebno i hladnokrvno!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,

Komandant
General-major,

BR. 48

IZVJEŠTAJ ŠTABA DESETE DIVIZIJE OD 7 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O REZULTATIMA NAPADA NA LUDBREG[1]

ŠTAB X DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Op. Br. 168
Dan 7. X. 1943

ŠTABU II KORPUSA NOV i PO HRVATSKE

Položaj

Zadnji naš dopis dostavili smo Vam dana 1. oktobra o.g., a pod A. br. službeno.[2] U tom dopisu pored iznesene situacije, kako vojne tako i političke na ovome terenu rekli smo slijedeće:

»U samom uporištu Ludbreg neprijateljske snage su prilično jake, a neprijatelj je brojčan i dati će žilav otpor. Svega smo mi toga svjesni u času kada izdajemo naređenje, ali smo čvrsto uvjereni, da ćemo zadatak, koji smo preda se postavili, provesti u djelo.

I zaista zadatak je u potpunosti izveden. Naša XVII Udarna brigada, koja je dobila zadatak da uporište likvidira, zadatak je 100% izvela.[3] Uporište je u vremenu od svega 8 sati likvidirano i to od 0 sati do 8 sati ujutro 3 oktobra o.g. Sastav bande bio je slijedeći: 200 gestapovaca (to su presvučene ustaše i legionari), zatim 1 bojna domobrana, kojih je bilo po spisku nešto oko 700, dok je na licu bilo oko 450—500, i onda oko 40—45 žandara. Dan prije napada jedna ustaška satnija kidnula je u Varaždin. Neprijatelj je u samom uporištu imao dobro raspoređen i čvrst obranbeni sistem, niz bunkera i 4 zgrade koje upravo predstavljaju tvrđave.

Nastojeći da pod svaku cijenu zadrže uporište gestapovci su izvršili juriš, ali bez uspjeha. Poslije toga nastalo je rasulo i gestapovci su bježali u pravcu Varaždina i Koprivnice u kojim pravcima su naišli na naše zasjede. Domobrani i jedan

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22—2, k. 270.

[2] Vidi dok. br. 5.

[3] Opširnije o napadu na Ludbreg vidi dok. br. 38, 198, 199, 201 i 203.

dio žandara su se poslije toga predali. Predale su se 3 streljačke satnije, jedna pomoćna satnija i jedna strojnička satnija sa cjelokupnim svojim naoružanjem.

Zarobljeno oružje: 3 teška mitraljeza, 3 mitraljeza »Saint Étienne«, 20 šmajsera, 14 puškomitraljeza, 1 teški minobacač, 3 mala bacača, oko 30 mina za teški bacač, 2 male radio-stanice, oko 150.000 municije mauzer i manliher.

Pored ovoga u samom mjestu zarobljene su dvije štamparije, jedna velika i jedna mala, koje su upućene k Vama zajedno sa dva tipografa. Osim toga šaljemo Vam još jednog tipografa. Poslana su Vam jedna kola papira istim tim transportom, a jedna kola papira i ostalog kancelariskog materijala poslana su G.Š.-u.[4]

Pušaka sistema mauzer, manliher i kratuše, kao i civilnih pušaka zarobljeno je oko 700.—

Gubitci neprijatelja u samom uporištu su do 15 mrtvih. ... Na jednu ovdašnju udarnu grupu naišao je i komandant, lajtnant, Nijemac sa jednim podoficirom, pa su obojica istrijebljeni.

Zarobljenih domobrana bilo 400, koji su većinom pušteni kući. Strijeljan je svega zastavnik Rebić, koji je dao ogorčen otpor iz stanice i poslije toga htio da pobjegne. Sa njim je strijeljano još oko 4—5 krvnika, koji su ranije bili legionari.

Poslije toga što je likvidirano uporište prišlo se čišćenju domaćih bandita i petokolonaša. Među strijeljanim nalazi se i logornik mjesta Ludbreg, kao i tabornik, zatim načelnik vanjske opštine Ludbreg, sa još nekoliko svojih saradnika. Isto tako vrši se i čišćenje u ostalim selima oko samog Ludbrega.

Naše zasjede prema Varaždinu junački su izdržale i pored toga što je neprijatelj poduzeo sve mjere da bi izvršio proboj naših zasjeda. Zasjedu prema pomenutom mjestu držala je brigada »Braće Radića«. Ona je odbila neprijatelja u nekoliko navrata. Borba se vodila prsa u prsa i ništa borcima te brigade nije smetao kombinovani napad avijacije, tenkova i ustaških krvnika u jačini od 600—700. Neprijatelj je toga dana tukao položaje »Braće Radića« sa 26 aviona i to: sa 9 »Štuka«, 7 »Dornijera« i 10 školskih aviona. Front je bio mali, svega nešto oko kilometar i pol, gdje je vršen prodor.

Neprijatelj je i u tim bitkama imao velikih gubitaka. Prema naknadno pristiglim izvještajima iz Varaždina, u Varaždin su došla 2 puna kamiona mrtvih, a onda je jedan kamion ranjenih i mrtvih ustaša u broju od 28 krvnika, koji se

[4] Glavnom štabu

prevrnuo. Pisali smo Vam ranije da je to tjelesna bojna krvnika Pavelića. Ona je pored ostalog imala na raspoloženju i 8 tenkova. Jedan tenk te bojne onesposobljen je već za vrijeme akcije na Varaždinske Toplice, 4 su uništena i oštećena na zasjedama brigade »Braće Radića«. Sva 4 su uglavnom oštećena od naše antitenkovske puške. Sada toj bojni još ostaju na raspoloženju 3 tankete. U ovim svim [borbama] naše jedinice imale su priličan broj izbačenih iz stroja. Prije svega javljamo Vam da smo izgubili antitenkovski mitraljez, a poslije toga što nam je uglavnom ubijena cjelokupna posada, tj. posluga tog oružja. Na životu ostala su svega trojica drugova i to dva teže ranjena. Naše jedinice imale su oko 11 mrtvih i 36 ranjenih. Od drugova koji su ranjeni 3/4 njih su lakše ranjeni i nadamo se da će oni kroz koji dan biti vraćeni u svoje jedinice.

Zaboravili smo naglasiti da je u okršajima sa brigadom »Braće Radića« ranjen teško u ruku i bojnik gore već spomenute ustaške bojne.

U samom uporištu nađeno je mnogo odjeće i obuće. Tako je pored ostalog u magazinu nađeno oko 740 novih bluza, 60—80 pari novih cipela, ćebadi, kao i ostale ratne spreme. U magazinima za ishranu nađena je prilična količina masti, brašna, pekmeza itd. Sav taj plijen pravovremeno je evakuisan i raspodijeljen.

Neprijateljski avioni svakodnevno nas uznemiravaju i izviđaju novooslobođeni teritorij. Likvidacijom ovoga uporišta oslobođena su sva sela i zaseoci Podravine od Varaždina do Koprivnice.

Od neprijateljskih oficira zarobljena su njih trojica i 4 zastavnika. Među ovima i zapovjednik bojne, rezervni satnik Ostenjak. Svi su oni izjavili želju da ostanu u redovima Narodno-oslobodilačke vojske. Od zarobljenih domobrana u našim redovima ostalo je njih 100, koji su već raspodijeljeni po jedinicama.

Naše jedinice nalaze se i danas u samom Ludbregu, kao i u okolnim selima. Tu one drže mitinge, vrše mobilizaciju — dobrovoljnu zajedno sa jedinicama II Operativne zone.

Nakon toga što smo razdijelili plijen prišli smo uništavanju pruge na sektoru Varaždin — Koprivnica i mostova na sektoru pruge Varaždin — Zagreb. To nam je tim lakše bilo omogućeno, jer smo u samom uporištu našli oko 500 kg. dinamita.

Poslije toga što je razrušen most željeznički na pruzi Zagreb — Varaždin, Varaždin je odcijepljen. Taj most bio je

velik — dug oko 25 metara. Za rušenje toga mosta utrošeno je oko 100 kg. eksploziva.

Uništeni su, a i dalje se uništavaju mostovi na cesti Varaždin — Koprivnica, kao i na toj pruzi.

Da bi se borci brigade »Braće Radića« odmorili, a rukovodiocima omogućilo sređivanje jedinica na njene ranije položaje, otišla je naša XVII Udarna brigada, a na mjesto XVII Udarne brigade došla je brigada »Braće Radića«. Dana 7. ov. ujutro oko 6 sati brigada »Braće Radića« u punom svom sastavu promarširala je kroz samo mjesto Ludbreg sa zastavom i na čelu sa muzikom. Građani su ih dočekali sa velikim oduševljenjem i ulicama odzvanjali su poklici »Slava braći Radićima« i »Živjela brigada »Braće Radića«.

Kakav politički uspjeh ćemo poslije svega ovoga imati zavisi od toga u kolikoj će mjeri ovdašnji politički radnici uspjeti da ovakve zamašne akcije iskoriste u svom političkom radu. Naše političko rukovodstvo čini sve da bi te naše uspjehe što bolje iskoristili.

Održavaju se mitinzi, izdaće se letak »Posebno saopštenje« i rezultati akcija od kada se nalazimo na terenu Moslavine, Bilo Gore i Kalnika.[5] Svakodnevno izdajemo radiovijesti. Naši agit-propi rade punom parom.

Najozbiljnije se ovdje postavlja pitanje uništenja neprijateljske špijunske mreže, kao i petokolonaša. Politički rad paralelno sa istrebljivanjem tih bandita, omogućiće nam, vjerujemo, da i to pitanje sretno riješimo. Aparat odgovoran po tom sektoru djelatnosti u pogonu je.

Drug Šibl predao je svoju dužnost drugu Krsti Bosancu i sada se nalazi u našem štabu, na svojoj novoj dužnosti.

Prije dva dana odpremljen je za Slavoniju jedan transport naših težih ranjenika u broju od 25.—

Poslije ovih akcija prišli smo sistematskom sređivanju naših jedinica, održavajući savjetovanje kako sa nižim, tako i sa višim političkim i vojničkim rukovodiocima, poslije čega nastavljamo sa našim daljim nastupom prema Zapadu.[6]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Ivan A. Šibl** (M.P.)[7] Komandant: **Vinko Antić**

[5] O dolasku Desete divizije na ova područja vidi tom V, knj. 19, dok. br. 6 i 108.

[6] Po zauzeću Ludbrega jedinice Desete divizije i NO brigada »Braće Radića« krenule su u Hrvatsko Zagorje i oslobodile Ivanec, Novi Marof i Zlatar. Vidi dok. br. 94, 145, 177 i 192.

[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 49

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 7 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I POH HRVATSKE O BORBAMA NA DILJU I KOD KUTJEVA[1]

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. 246/X. 43
Dan 7. X. 1943

Vojni izvještaj za vrijeme
od 20. do 30. IX. 1943 god.

ŠTABU II KORPUSA NOV i POH

U vremenu od 20. do 30. IX. 1943 godine jedinice ove divizije nalazile su se uglavnom u pokretu, i to iz baza oko Voćina prema Dilju i Živčanima, radi izvršenja nekih akcija na sektoru Diljskog N.O.P. odreda.[2] Radi ofanzive, koju je neprijatelj preduzeo[3] na taj sektor, te akcije se nisu mogle izvesti. Jedinice ove divizije vodile su borbu sa neprijateljem, koji je vršio ofanzivu na Dilj i Živčane i to sa dijelovima 187 njemačke divizije (u jačini do 2.500), sa 16. i 18. ustaškom bojnom iz Našica. Ofanziva je razbijena i neprijatelju je uspjelo da izvrši samo mali dio zadatka, koga je trebao da izvrši. Uspjelo mu je da popali selo Paučje, ali nije mu uspjelo da uništi Diljski odred i pozadinske ustanove i intendantska slagališta, koja se nalaze na tom sektoru.

I. RAD ŠTABOVA I PODREĐENIH JEDINICA

Rad štabova brigada kao i štabova bataljona zadovoljava. Osjeća se, u pojedinim slučajevima, da bi štabovi morali i mogli dati više od sebe, ali u nijednom slučaju ne može se kazati, da neće da rade ili da nemaju volje za rad. Pogotovo

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29—3, k. 908.

[2] Redakcija nije mogla utvrditi koje su akcije bile u planu.

[3] Dijelovi 187 njemačke rezervne divizije ojačani jednim grenadirskim bataljonom i Drugim ustaškim zdrugom izveli su napad na područje Dilja sa ciljem: uništiti Diljski NOP odred, obezbijediti saobraćaj na pruzi Beograd — Zagreb, Osijek — Zagreb i uspostaviti saobraćaj na komunikaciji Osijek — Našice — Pleternica. Vidi dok. br. 27, 195, 196 i knjigu depeša Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1 19, k. 472 A.

štabovi bataljona preopterećeni su raznim administrativnim poslovima, koji zadaju svim članovima štaba najviše truda i muke.

Preduzete su sve mjere. da se za svaki štab pronađe jedno lice, koje će obavljati čisto administrativne poslove i na taj način omogućiti, da se članovi štabova posvete više vojsci tj. vojničkoj naobrazbi sebe i svojih vojnika. Sprovesti taj plan u djelo biće moguće za jedno duže vrijeme, jer naše jedinice slabo raspolažu sa ljudstvom, koje bi se moglo upotrijebiti za gore navedene poslove, a ono koje bi za to bilo sposobno još nije provjereno. Svakako se neće dozvoliti da se od toga plana odstupi.

II. DISCIPLINA I MORAL

Disciplina i moral kod boraca ove divizije su dobri, pogotovo što se tiče morala. Disciplina morala bi biti na većoj visini. Sa velikim prilivom novaka osjeća se kod boraca da ta disciplina nije svjesna, da ta disciplina postoji samo onda, kada su borci pod kontrolom, dok inače vole da prave sitne grješke, koje momentalno nisu štetne za našu borbu, ali tokom vremena mogle bi se izroditi u veće i nama štetne grješke. Te grješke bile bi uglavnom: nepotrebno puškaranje, neizvršavanje naređenja koja su izdata od strane starješine druge jedinice.... Na podizanju svjesne discipline mnogo se radi po svim jedinicama zajedno sa dizanjem političke svijesti, ali kao što je rečeno dolaskom velikog broja novaka i mobilisanih i češćim mijenjanjem rukovodećih uspjeh nije stoprocentan.

III. STANJE UNUTAR JEDINICA

Na sređenju jedinica utroši se mnogo vremena pogotovo poslije izvedenih akcija ili poslije borbi na terenu. Svi štabovi su svjesni toga i rade na tome, da se jedinice što prije srede i da se praznine popune, kako bi bile jedinice za što kraće vrijeme opet sposobne za izvršenje svih pa i najtežih zadataka. Što se tiče uređenja jedinica prednjače XII Udarna i Omladinska brigada, a što se tiče morala i borbenosti ne može se reći koja brigada prednjači, jer u posljednje vrijeme sve brigade pokazale su visok moral i borbenost.

U borbama koje su vođene od 20. do 30. IX. 1943 godine jedinice ove divizije imaju slijedeće gubitke: 13 mrtvih, 47 ranjenih drugova.

Zaplijenjeno je: 1 teški mitraljez, 1 laki njem. mitraljez, 2 šmajsera, 53 puške, 11.000 puščanih metaka, 1 radio-stanica, 1 radio-prijemnik (iz tenka) i ostale ratne spreme. Uništena

su 3 teška tenka, dok se za 4-og ne zna sigurno. Isti se je spustio u jarugu i nije više dejstvovao. Ubijeno preko 150 njemačkih vojnika i ustaša.

IV. SLUŽBA VEZE U JEDINICAMA

Veza između pojedinih štabova i jedinica održava se kuririma i telefonom. Prilikom borbi na terenu uslijed stalnog pokreta jedinica i štabova veza se održavala prvenstveno i jedino kuririma. Pored divizijske radio-stanice imamo još jednu malu radio-stanicu, koja uslijed malog dometa rijetko kada dolazi do izražaja. Jedinice su skoro uvijek na tolikom odstojanju, da je domet te stanice premalen. Ista se je pokazala kao nepodesna i nesposobna za vezu između Štaba divizije i brigade. Mogla bi se upotrijebiti korisno između štaba bataljona i brigade, ali uslijed slabog kvaliteta radio-telegrafista bi se i situacija kod bataljona brže mijenjala nego što bi stanica to javljala.

Vodovi za vezu kod brigada zadovoljavaju. Raspolažu sa izvjesnom količinom telefonskog materijala, ali ta količina ne zadovoljava u potpunosti.

V. IZVEDENE AKCIJE

U vremenu od 20. do 30. IX. 1943 godine nije izvršena nijedna akcija na neprijateljsko uporište. Divizija je bila u pokretu za Živčane, gdje je imala u projektu izvršenje nekoliko akcija. Ali uslijed reakcije koja je baš onih dana uslijedila na sektoru Diljskog odreda, planovi divizije nisu se mogli ostvariti i jedinice su se uslijed toga vratile na sektor Papuka, gdje su se spremale za pretstojeću akciju.

Prilikom tog svog puta, jedinice ove divizije i to XII Udarna i XVIII Brigada vodile su borbu sa dijelovima njemačke 187. divizije, 16. i 18. ustaškom bojnom i 939. hrvatskom legijom.

Neprijateljska ofanziva na područje Diljskog odreda imala je zadatak, da uništi Odred, popali selo Paučje, odredski logor i bolnicu te ambulantu i da uništi sve ostale pozadinske ustanove na sektoru Diljskog odreda.

Za izvršenje tog zadatka neprijatelj je krenuo prema šumi Živčane sa pravca: Našice — Tromeđa — 16. ustaška bojna, Našice — Rozmajerovac — 18. ustaška bojna, Brod — Andrijevci — Paučje — dijelovi 939. hrv. legije, sa pravca Đakovo — Paučje — jedna njemačko-žandarmeriska bojna, sa pravca Podgorač — Paučje — jedna njemačka bojna i sa pravca Čaglin — Paučje — jedna njemačka pukovnija i jedna bojna ustaša.

Dana 25. ov.mj. jedinice XVIII Brigade prelazile su prugu Našice — Pleternica kod sela Londžica sa zadatkom da dođu u Živčane. Na tom putu kod sela Londžice I Bataljon te brigade naišao je na neprijatelja (18. ustaška bojna) u jačini od oko 350 ustaša. Neprijatelj je u prvom naletu svladan i uslijed naših dijelova koji su bili odmah upućeni neprijatelju na bokove isti se je povukao, ostavivši 4 mrtva dok je ranjene uspio izvući. U toj borbi zarobljen je 1 ispravan teški mitraljez sa punom šaržom municije i 5 karabina. Bataljon je imao 2 mrtva i 2 ranjena druga.

Nakon završene borbe jedinice XVIII Brigade produžile su svoj put do sela Rozmajerovca u kome je bilo oko 200 ustaša. Poslije kratke borbe neprijatelj se povukao iz sela u pravcu Paučja. U toj borbi zarobljena su 2 ustaše i 2 karabina. Naših gubitaka nije bilo.

26. IX. 1943 godine jedinice XVIII Brigade vodile su kod sela Rozmajerovac cio dan borbu sa nadmoćnijim neprijateljem i to 16. i 18.-om ustaškom bojnom. U toj borbi, u kojoj je učestvovalo i 4 tenka, neprijatelj je bio prinuđen na povlačenje ostavivši na bojnom polju oko 50 ustaša i Nijemaca. Zarobljeno je 9 ustaša i 1 ustaški poručnik Prokupec Dražo, koji je predan R.O.C-u[4] Diljskog područja, a od zarobljenih ustaša pušten je svega jedan za koga su partizani garantovali, da nije bio krvnik.

Zaplijenjeno je: 36 karabina, 2 šmajsera, 9.000 puščanih metaka, 3 pištolja i ostale ratne spreme. Naši gubitci iznose 4 mrtva i 12 ranjenih drugova.

Istoga dana tj. 26. IX. 1943 XII Udarna brigada imala je zadatak da spriječi nadiranje neprijatelja iz Našica i Čaglina u pravcu Paučja. Za izvršenje tog zadatka I Bataljon krenuo je u pravcu sela Zdenkovca gdje je zašao neprijatelju iza leđa. Čim je neprijatelj osjetio naše iza leđa počeo je bježati zajedno sa svoja 4 dvanaesto-tonska tenka. Bataljon je otvorio vatru, potukao nekoliko neprijateljskih vojnika i onesposobio za pokret 1 od tenkova. Posada iz tenka je pobjegla sem trojice, koji su na bijegu ubijeni. Pošto među borcima nije bilo nekoga koji bi znao rukovati tenkom i pošto je kiša raskvasila put, a nije bilo pri ruci tegleće stoke da bi tenk izvukli, i pošto je neprijatelj ponovo napao naš bataljon sa namjerom da izvuče svoj tenk, to su borci I Bataljona istog zapalili. Iz tenka su izvadili jedan radio prijemnik, dok top 37 mm. nisu mogli izvaditi, jer je isti uliven za tenk. Bataljon u toj borbi nije imao gubitaka.

---

[4] Rejonskom obavještajnom centru

III Bataljon iste brigade u cilju izvršenja svog zadatka trebao je zaposjesti položaje kod sela Sibokovac, ali je neprijatelj ranije zauzeo te položaje i Bataljon je morao borbom da istjera neprijatelja sa položaja na kome je bio utvrđen. U toj borbi ubijeno je oko 20 neprijateljskih vojnika, ali je neprijatelj pod zaštitom tenkova uspio da iste odvuče sobom. Neprijatelj je još nekoliko puta vršio napad u cilju zauzimanja položaja, ali mu nije uspjelo. Gubitci bataljona u toj borbi su 1 mrtav i 6 ranjenih. Zaplijenjene su 2 puške, 250 metaka i ostalog ratnog materijala.

Nakon ovih dvodnevnih borbi odlučili smo povući jedinice na sektor Gazije — Orahovica i Gradište — Kutjevo, s ciljem, da jedinice odmorimo, a potom da nastavimo put kako je to predviđeno.

27. IX. 1943 godine nakon dolaska XVIII Brigade u selo Gradište neprijatelj je u jačini 300—400 ustaša i Nijemaca sa 2 tenka i 2 borna kola napao položaj jedinica ove brigade, nastupajući od sela Kula i od sela Duboka, te nakon 5-satne borbe neprijatelj je razbijen — povraćen u svoje uporište. U toj borbi ubijeno je 38 Nijemaca i oštećen jedan tenk od 12 tona i 2 borna kola.

Zaplijenjeno je 1 laki njem. mitraljez, 4 karabina, 1 radio-stanica, 4 telefona, 2 klm. kabla, 4 konja sa samarima, 46 granata za protivtenkovski top i oko 1.000 metaka.

Naši gubitci u toj borbi iznose 2 mrtva i 9 ranjenih drugova.

Oružja nije izgubljeno.

28. IX. 1943 godine neprijatelj u jačini 100—150 Nijemaca potpomognut sa 3 tenka naišao je na položaje XII Udarne brigade kod sela Kutjevo, i nakon kratke borbe je odbijen i povraćen u svoje uporište Kulu. U toj borbi oštećen je 1 tenk koga je neprijatelj uspio odvući pod zaštitom ostalih tenkova. Neprijateljski gubitci nisu poznati, a na našoj strani nije bilo gubitaka.

29. IX. 1943 godine neprijatelj je sa jačim snagama ponovo napao položaje XII Udarne brigade kod Kutjeva potpomognut sa 4 tenka.[5] Borba je bila žestoka i trajala je 5 i pol sati. Nakon žestokog otpora naših jedinica neprijatelj je uz velike gubitke uspio ući u selo koga su naše jedinice blagovremeno evakuisale.

U toj borbi neprijateljski gubitci iznose 36 mrtvih Nijemaca i veliki broj ranjenih koje je neprijatelj uspio izvući.

[5] Vidi dok. br. 12 i 195.

Naši gubitci iznose 10 ranjenih i 11 izgubljenih od kojih većim brojem novopridošlih drugova.

Od oružja izgubljeno je 5 pušaka, nestalo je 1 pm. i cijev od topa »Pito«, za koje se oružje tvrdi da neprijatelju nije palo u ruke, već je posluga od topa zakonspirisala cijev u jedan jarak i povraćena je nazad da je donese, a puškomitraljezac zalutao je u povlačenju preko Krndije i ima vjerovatnoće da će se još vratiti.

Ukupan rezultat desetodnevnog djelovanja ove divizije iznosi:

Zaplijenjeno: 1 teški mitraljez, 1 laki mitraljez, 2 šmajsera, 53 puške, 11.000 puščanih metaka, 1 radio-stanica, 1 radioprijemnik, 4 telefona, 2 klm. kabla i ostale ratne spreme.

Uništen je jedan tenk od 12 tona, oštećena 3 tenka i 2 bojna kola.

Ubijeno je 150 Nijemaca i ustaša, zarobljen je 1 ustaški poručnik i 9 ustaša, koji su nakon saslušanja i presude likvidirani.

Naši gubitci iznose u toku ovih 10 dana 13 mrtvih, 47 ranjenih i 11 nestalih drugova.

VI. STEČENA ISKUSTVA

1.) U vođenim borbama na terenu zapazilo se, da ako se neprijatelj želi opkoliti ili udariti ga bočno ili sa leđa, pokret naših jedinica koje imaju ovaj zadatak mora biti brz, jer samo na taj način može se postići uspjeh. U drugom slučaju neprijatelj redovno uspije se izvući iz teške situacije po njega, a pokreti naših jedinica, koji se odvijaju sporo i sa zakašnjenjem dolaze na cilj jedino postignu zamaranje boraca i bezciljan utrošak vremena.

2.) Upotreba naših teških oruđa, a specijalno teških bacača u borbi protiv neprijatelja na terenu, za vrlo kratko vrijeme neprijatelj se razbije, jer se boji naših teških oruđa.

VII. RASPORED JEDINICA I NJIHOVO STANJE

Jedinice ove divizije nalaze se sada na sektoru Levinovac — Pivnice — Đulavec, Voćin — Kometnik i Macute — Bokane — Ćeralije, sređuju se i vrši se priprema za slijedeće zadatke.

Zdravstveno stanje boraca kao i ishrana dobra je. Odjeća i obuća donekle se popravila iz plijena od posljednje akcije, kao i dobivenim odijelom i obućom od intendanture Štaba II Korpusa, ali još uvijek ima veliki broj slabo obučenih, bosih i slabo obuvenih boraca.

VIII. DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE

Daljnji rad ove divizije odvijaće se prema direktivama koje se dobiju od strane Štaba korpusa.

Napomena:
Cijev od topa »Pito« pronađena je i top je kompletiran.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
s. o.

Komandant:
Mil.[6] Stanivuković

BR. 50

ZAPOVIJEST ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV HRVATSKE OD 8 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ISTOČNE GRUPE NOP ODREDA ZA NAPAD NA ŽELJEZNIČKE KOMUNIKACIJE ĐURĐENOVAC — NAŠICE — OSIJEK I BEOGRAD — ZAGREB[1]

ŠTAB II KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. Br. 76
Dne 8. X. 1943 u 23.30 sati

ZAPOVIJEST:
(Sekcija Požega i Brod 1 : 100.000).

U vezi sa operativnim namjerama ovog štaba, izdajemo Štabu Istočne grupe N.O.P. odreda slijedeće

NAREĐENJE:

1. — *Štab Osječkog N.O.P.O.* Štab Istočne grupe N.O.P. odreda uputiće Osječki N.O.P. odred na prugu Đurđenovac —

[6] Narodni heroj Milan Stanivuković. Poginuo 28 prosinca 1944 god., u borbi protiv Nijemaca, Čerkeza i ustaša, kao komandant Dvanaeste slavonske divizije.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19—1 I, k. 470.

Našice — Osijek, sa zadatkom rušenja pruge u zajednici sa dijelovima I Diverzantskog bataljona, te likvidacija eventualnih manjih posada na toj pruzi. Akcije treba da se izvedu u noći između 10 i 11. X. o.g.[2]

2. — *Požeški N.O.P. odred* — Gornji štab uputiće istovremeno Požeški N.O.P. odred na glavnu prugu Zagreb — Beograd na sektoru Nova Gradiška — Kapela-Batrina u cilju rušenja pruge i mostova u zajednici sa dijelovima I Diverzantskog bataljona. Akcija treba da se izvede u noći između 10 i 11. X. o.g.[3]

Po završetku tog zadatka vraća se Požeški N.O.P. odred na sektor Orljavac — Nježić, zatvarajući ceste: Kamensko — Buč, Kamensko — Vučjak, patrolirajući duboko prema Požegi i Velikoj. Na tom sektoru treba da bude najkasnije 12. X. o.g. do 8 sati, gdje će čekati daljnje naređenje Štaba II Korpusa.

3. — *Diljski N.O.P. odred* — Uz pomoć dijelova I Diverzantskog bataljona Odred će vršiti diverziju glavne pruge Zagreb — Beograd na sektoru Slav. Brod — Vrpolje.[4] Akcija treba da se izvede u noći između 10. i 11. X. o.g. i da se produži sve dotle dok neprijatelj jačim snagama ne prisili na povlačenje.

4. — *Brodska brigada NOVH* — Ima zadatak da samostalno likvidira neko manje uporište na sektoru Našice — Đakovo —

[2] Vidi dok. br. 82, 128 i 147.
[3] Vidi dok. br. 82 i 147.
[4] Vidi dok. br. 128.

Brod.[5] Ukoliko za to nema mogućnosti, povezaće se sa Diljskim N.O.P. odredom vršeći isti zadatak kao Diljski N.O.P. odred.

5. — *Štab I Diverz. batalj.* Ovaj bataljon dostaviće svojim jedinicama na tom sektoru potrebnu i dovoljnu količinu eksploziva i izdati istima naređenje da se povežu s operativnim jedinicama u cilju omogućavanja izvršenja gornjih zadataka u potpunosti.

6. — Požeškim N.O.P. odredom komandovaće Štab II Korpusa do časa dolaska tog odreda na sektor Orljavac — Nježić.

Isto tako dostavlja mu ovaj štab neposredno zadatak u smislu ove zapovijedi. Ovo je urađeno radi prostorne udaljenosti od Štaba Istočne grupe N.O.P. odreda i dobitka u vremenu.

7. — Štab Istočne grupe N.O.P. odreda nalazi se u Duzluku, a Štab Požeškog N.O.P. odreda nalazi se u Klisi kraj Nježića.

Napomena: Postavljene zadatke na svaki način treba izvršiti pošto su isti vezani taktički sa zadacima ostalih dijelova II korpusa. Zato će za neizvršenje postavljenih zadataka biti odnosni štabovi povučeni na najstrožiju odgovornost pred ovaj štab.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Sl. otsutan

Komandant:
Petar Drapšin

(M.P.)[6]

Dostavljeno: Štabu Istočne grupe NOPO. Štabu Požeškog NOPOH.

---

[5] Brodska NO brigada, u sadejstvu sa dijelovima Osječkog odreda, napala je 10 listopada neprijateljsku posadu u selu Gašinci kod Đakova, a 20 listopada protivavionsku bateriju u sjevernom predgrađu Slavonskog Broda. Vidi dok. br. 82 i 147.

[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 51

PREPIS NAREDBE VRHOVNOG ŠTABA NOV I PO JUGOSLAVIJE OD 8 LISTOPADA 1943 GOD. O FORMIRANJU OSMOG KORPUSA I POSTAVLJENJU RUKOVODILACA[1]

ŠTAB
VIII KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE
Dne 8. X. 1943, Br. 1

NAREDBA

VRHOVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZ. ODREDA JUGOSLAVIJE OD 7. X. 1943

I.

Odlukom Vrhovnog štaba formira se VIII Korpus Narodnooslobodilačke vojske.[2] U sastav ovog korpusa ulaze: IX. XIX. XX i XXVI Divizija Narodnooslobodilačke vojske i svi partizanski odredi na teritoriji Dalmacije i dalmatinskih ostrva.

Ovom odlukom rasformira se IV Operativna zona Hrvatske.

II.

Štab VIII Korpusa sačinjavaju:
vršilac dužnosti komandanta. Pavle Ilić,
politički komesar, drug Ivo Kukoč,
načelnik Štaba. drug Maks Baće.

Da bi Štab pravilno funkcionisao odrediti i ostale potrebne organe.

III.

U sastav IX Divizije ulaze: I, III i IV Dalmatinska brigada.

U sastav XIX Divizije ulaze: V, VI i VII Dalmatinska brigada.

U sastav XX Divizije ulaze: VIII. IX i X Dalmatinska brigada.

U sastav XXVI Divizije ulaze: XI, XII i XIII Dalmatinska brigada.

---

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6—4. k. 1038.

[2] Vidi naredbu Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—1 1, k. 516.

IV.

Štab IX Divizije sačinjavaju: komandant — major Ante Banina, polit. komesar Edo Santini, načelnik Štaba — kapetan Momčilo Poleksić.

Štab XIX Divizije sačinjavaju: komandant — potpukovnik Milan Kuprešanin, polit. komesar Babić,[3] načelnik Štaba Ante Biočić.

Štab XX Divizije sačinjavaju: komandant Velimir Knežević, polit. komesar Živko Živković, načelnik Štaba Frane Biočić.

Štab XXVI Divizije sačinjavaju: komandant Niko Martinović, polit. komesar Vojin Popović, načelnik Štaba Stanko Parmač.

Divizijske štabove popuniti pomoćnim osobljem da mogu pravilno funkcionisati.

Raspored izvršiti odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Vrhovni komandant NOV i POJ
TITO s.r.

Da je prepis vjeran originalu
ovjerava
Sekretar:
potpis nečitak

(M.P.)[4]

[5]ŠTAB XIX
SJEVERO-DALMATINSKE DIVIZIJE NOVH
25. X. 1943 g.

[3] Petar
[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[5] Četvrtasti pečat Štaba Devetnaeste divizije

BR. 52

PISMO ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE NOV HRVATSKE OD 8 LISTOPADA 1943 GOD. BORCIMA I RUKOVODIOCIMA U VEZI OSLOBOĐENJA ĐULAVECA I ČAČINACA[1]

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. 248/43
Dan 8-X-1943.

BORCIMA, KOMANDIRIMA, KOMANDANTIMA
I POLITKOMESARIMA XII DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

Drugovi i drugarice!

U posljednjim borbama, koje je vodila naša divizija postignuti su veliki vojnički i politički uspjesi, koji su se desili istovremeno kada je u ruke naše Narodnooslobodilačke vojske pao čitav niz gradova i mjesta, koji su bili pod okupacijom Italije.[2]

U vrlo kratkom vremenu uspjela je naša divizija likvidirati dva najtvrđa i najkrvavija neprijateljska uporišta: Đulavec i Čačince,[3] a između toga omeli smo neprijateljsku ofanzivu na Dilj[4] i oteli od neprijatelja mnogo oružja i spreme.

Borci i rukovodioci XII Divizije!

Likvidacijom ovih dvaju neprijateljskih uporišta skinut je velik teret s leđa našeg naroda u Slavoniji. Svi pokolji, nasilja, pljačke i ostali zločini, koji su se desili u okolici Papuka i Bilo Gore bili su naređivani iz ovih krvavih banditskih gnijezda. Nije bilo čovjeka u okolici tih uporišta, koji nije sa strahom i zebnjom očekivao svakog časa da će biti uništen ili otjeran u logor, a njegova imovina opljačkana.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/8, k. 892.

[2] Riječ je o gradovima koji su prilikom kapitulacije Italije oslobođeni u Dalmaciji, Hrvatskom Primorju i Gorskom Kotaru. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 30, 40, 45 i 54.

[3] O rezultatima napada na ova neprijateljska uporišta vidi dok. br. 123 i tom V, knj. 19, dok. br. 128.

[4] O borbama na Dilju krajem rujna vidi dok. br. 49.

Sada je narodu u okolici ovih uporišta, koja ste vi oslobodili od krvavih okupatorskih slugu, pao kamen sa srca i čitav narod osjeća duboku zahvalnost prema junacima naše divizije, koji su bez straha i kolebanja očistili ta neprijateljska žarišta.

Pored toga što je likvidacijom tih uporišta skinut težak teret s leđa naših milih i dragih, koji su morali da žive u blizini tih mjesta, sama likvidacija predstavlja za čitavu Narodnooslobodilačku borbu vojničke uspjehe prvog reda.

Solidnost utvrđenja i žestina odbrane opkoljenih bandita u tim uporištima jasno nam govori, da su borci naše divizije prekaljeni u svim borbama i da su dorasli, da se bore protiv najjačih utvrđenja i protiv najkrvavijih neprijatelja. Osvajanjem dvaju pancernih vozova pokazali su borci XVIII Brigade, da spadaju u red najboljih boraca ne samo u Slavoniji, nego i u ostalim dijelovima naše zemlje.

U svim ovim borbama održava se pored vojničkog uspjeha i politička ispravnost svih tih akcija. U momentu kada je naša Narodnooslobodilačka vojska oslobađala Primorje, Gorski Kotar i Dalmaciju, naše jedinice oslobodile su dva značajna mjesta u Slavoniji. Istovremeno onesposobljene su dvije važne pruge za saobraćaj. Pruga Osijek — Virovitica razrušena je na nekoliko mjesta, a pruga Suhopolje — Pakrac posve je onesposobljena. Isto tako duboki politički smisao i značaj imalo je razbijanje neprijateljske ofanzive na Dilju. Ciljevi neprijatelja da u toj ofanzivi pohvata narod i da posve opljačka našu oslobođenu teritoriju bili su ometeni i na taj način dokazali su borci naše divizije, da su oni pravi sinovi svog naroda i da su spremni svakog momenta da stave sve na kocku kad se radi o njihovim očevima, majkama, braći i sestrama.

Drugovi i drugarice!

Naše posljednje velike pobjede imaju za čitav naš kraj ogromno značenje i pospješiti će u velikoj mjeri razvitak naše borbe, a s time i ubrzati dolazak slobode. Likvidacijom Đulaveca i Čačinaca proširila se naša oslobođena teritorija i uklonjena je zapreka koja je sprečavala vezu između naroda Bilo Gore i Slavonije, te naroda Slavonije i Podravine. Likvidacijom tih uporišta učvrstilo se još više u borbi iskovano jedinstvo srpskog i hrvatskog naroda i otvorene su nove mogućnosti za mobilizaciju i prilazak hrvatskog naroda u redove naše junačke vojske.

Borcima, komandirima, komandantima i politkomesarima XII Divizije

U ime boraca i rukovodilaca naše divizije i našeg napaćenog naroda čestitamo vam na ovim ogromnim uspjesima i ponosimo se, što se u našim redovima bore takovi neustrašivi borci za koje ne postoje nikakove zapreke.

U budućim borbama nastojte, da još više razvijete svoje vrline, sposobnosti i junaštvo i da se, koristeći se iskustvom ovih borbi, još više usavrši saradnja svih vrsti oružja u našoj diviziji, da na taj način postignete još veće uspjehe.

Živjeli hrabri borci XII divizije N.O.V. Hrvatske!

Živjela junačka Narodnooslobodilačka vojska Hrvatske!

Živjelo borbeno jedinstvo i bratstvo srpskog i hrvatskog naroda!

Slava palim borcima za narodnu slobodu!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marijan Cvetković

Zamjenik komandanta:
Rade Knežević

ŠTAB XII UDAR. BRIGADE
XII DIVIZIJE II KORPUSA N.O.V.
HRVATSKE
Broj 220/43
Dne 11. X. 1943

Pošto je prednja naredba umnožena
i poslata bataljonima to u
AKTA

Načelnik štaba:
Mile Puškarić

BR. 53

IZVJEŠTAJ ŠTABA KNINSKOG SEKTORA OD 8 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O POKRETIMA NEPRIJATELJA I BORBI KOD BENKOVCA[1]

ŠTAB
KNINSKOG SEKTORA
8. X. 1943 g.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO HRVATSKE i
ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

Od posljednjeg našeg izvještaja[2] stanje na našem sektoru nije se promijenilo. Neprijatelj vrši neku vrstu koncentracije u Benkovcu. Prema obavještenjima imao bi krenuti prema Biogradu n/m.[3]

Poslije prodora od strane neprijatelja o kojem sam vam također u našem izvještaju javio, neprijatelj se ne kreće već nekoliko dana cestom Benkovac — Kistanje — Skradin — Šibenik ni cestom Knin — Kistanje — Skradin.

Življi saobraćaj osjeća se na liniji Gračac — Knin — Drniš i obratno, dok saobraćaj Gračac — Obrovac — Zadar je također vrlo slab.

Dobili smo depešu koja je pisana 6 ov. mj. a koju je potpisao komandant ovoga sektora drug Kuprešanin,[4] u kojoj glasi da prema naređenju Glavnog štaba I Brigadu Kninskog sektora i I Grupu s.d. bataljona (II Brigadu[5]) prebacimo na prostor Sv. Rok — Lovinac. Mi smo po ovome odmah postupili, a učinili smo novi raspored naših jedinica i to:

II Grupa s.d. bataljona sa Sjev. dalm. part. odredom dejstvovaće na liniji Zadar — Benkovac — Kistanje — Skradin te na liniji Zadar — Karin — Obrovac.[6]

Kninski part. odred kontrolisaće liniju Otrić — Knin te Knin — Kistanje.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 38—2, k. 1491.

[2] Vidi dok. br. 35.

[3] Vidi dok. br. 39.

[4] Milan

[5] Od Prve grupe sjevernodalmatinskih bataljona formirana je Sedma dalmatinska NO brigada (Druga NO brigada Devetnaeste divizije). Vidi dok. br. 31.

[6] Vidi dok. br. 144.

5. ov. mj. Nijemci su krenuli od pravca Benkovac u pravcu sela Popović,[7] gdje se je nalazio jedan naš bataljon. Neprijatelj je pušten na blisko otstojanje, a zatim je otvorena na njega jaka vatra. U toj borbi nađeno je 6 njemačkih vojnika mrtvih, a ostatak je pobjegao prema Benkovcu. Zarobljen je 1 njemački šmajser, 1 puška tromblon sa 4 mine, nekoliko pušaka, 1 pištolj sistem »parabela«, 1 sanduk municije za puškomitraljez, 1 dvogled, 3 sata, 6 bluza i ostale spreme. Na našoj strani nije bilo žrtava.

I Brigada do ovog momenta kada smo izdali naređenje da se prebaci na prostor Sv. Rok, nalazi se na zasjedi Obrovac — Velebit. Nemamo izvještaja, da li su polučili kakav uspjeh.

Nijemci pokušavaju u obližnjim hrvatskim selima oko Benkovca da mobilišu. Uglavnom dosada im nije uspjelo, već što se je javilo nekoliko bandita, koji su i ranije bili u antikomunističkoj miliciji. Mi sa naše strane vršimo i dalje mobilizaciju, a putem zborova i letaka parališemo njihovu propagandu.

Šaljem vam izvještaj o stanju na otočju sjeverne Dalmacije.

Komandant sektora još se nije vratio iz Glavnog štaba. Naš štab nalazi se i dalje u selu Parčići.

14. ov. mj. održaće se konferencija sveštenika za sjevernu Dalmaciju. Molimo Glavni štab ako bi mogao neko da dođe iz ZAVNOH-a, koji je odgovoran baš po ovim stvarima, da prisustvuje toj konferenciji. Konferencija će se održati na našu inicijativu, a organiziraće je jedan sveštenik Ćuk, koji je rodom iz Zrmanje, a odavno se nalazi u redovima N.O.V.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Petar Babić

Komandant
sl. ot.

(M. P.)[8]

[7] Vidi dok. br. 144.
[8] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 54

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 8 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA SVETI IVAN ŽABNO, VARAŽDINSKE TOPLICE, LUDBREG I DRUGA NEPRIJATELJSKA UPORIŠTA[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Oper. Br. 722/43.
8. X. 1943

Operativni izvještaj.

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE

X Divizija poslije likvidacije Hercegovca, Popovače[2] produžila je pokret prema Kalniku i na putu likvidirala uporište Sv. Ivan Žabno,[3] na pruzi Bjelovar — Križevci. Dolaskom Divizije na sektor Kalničkog p. odreda otpočelo je čišćenje uporišta Varaždinske Toplice i Ludbreg u zajednici sa Brigadom »Braće Radića«. Kroz to vrijeme inicijativa i dalje nalazi se u našim rukama, neprijatelj nije vršio nikakve ofanzivne operacije. 21. IX. ov. g. s manjim snagama izvršio je napad na bolnicu u Kalniku,[4] a 26.IX. ponovio je napad na sela Duga Rijeka — Rasinica, na sektoru Kalničkog p. odreda (sekc. Čakovec), kojom prilikom je ista sela zapalio.

Naše jedinice u Moslavini: II Brigada i Moslavački odred izvršile su akciju na Vrbovec,[5] Krapinski odred nalazi se u formiranju,[6] Zagrebački odred izvršio je manje akcije na sektoru Sv. Ivan Zelina,[7] dok podatke o aktivnosti Turopoljskog, Žumberačkog odreda i XIII Prol. brigade nemamo.[8] Bjelovarski odred upravo je formiran[9] i otpočeo je sa aktivnošću na pruzi Koprivnica — Kloštar.

Aktivnošću naših jedinica na sektoru Kalničkog odreda uspjelo se neprijatelju potpuno izbaciti iz prometa pruge Va-

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/6, k. 1472.
[2] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 108.
[3] Vidi dok. br. 5.
[4] Opširnije o tome vidi dok. br. 8.
[5] Vidi dok. br. 9.
[6] O formiranju Krapinskog NOP odreda (ponegdje se naziva Zagorski) vidi dok. br. 109.
[7] Vidi dok. br. 30 i 57.
[8] Vidi dok. br. 55 i 66.
[9] O formiranju ovog odreda vidi tom V, knj. 19, dok. br. 148.

raždin — Ludbreg — Koprivnica — Križevci, na kojima su mostovi porušeni i pruga na velikoj daljini razrušena.

Kroz protekli period aktivnosti naših jedinica vršila se istovremeno reorganizacija i formiranje novih jedinica u Moslavini, formirana je II Brigada,[10] Bjelovarski odred i Krapinski odred.

AKCIJE:

X Divizija N.O.V. Hrvatske:

21.IX. — XXI Brigada izvršila je napad na neprijateljsko uporište Sv. Ivan Žabno, u kome se nalazile ustaše, žandari i feldžandarmerija. Borba je produžena tokom dana 22.IX. do 19 sati, kada je uporište potpuno likvidirano. Za vrijeme borbe žandari su se predali, a ustaše i feldžandarmeristi uspjeli su u prvi sumrak pobjeći, zahvaljujući nebudnosti jedinica i nepotpunoj blokadi zgrada u kojima se nalazio neprijatelj.

XVII Brigada davala je osiguranje od Bjelovara i Križevaca. U toku noći neprijatelj iz Bjelovara krenuo je u pomoć napadnutom uporištu. Neprijatelj je pokušao nekoliko puta probiti zasjede, ali je svaki put bio odbijen uz gubitke.

Iste jedinice tom prigodom zaplijenile su 87 pušaka, 1 p. mitraljez »Šoša«, 4.000 metaka, 50 šinjela i 35 pari odijela, dok je zarobljeno 24 žandarma i 8 feldžandarmerista. Neprijatelj je imao preko 70 izbačenih iz stroja, dok su naši gubici 2 mrtva i 18 ranjenih drugova. Utrošeno 4.500 puščanih metaka, 27 topovskih granata, 13 mina za t. bacač i 25 bomba.

25./26.IX. — jedinice XXI Brigade porušile su preko 10 klm. želj. pruge Koprivnica — Križevci.

26.IX. — jedan bataljon XVII Brigade sukobio se sa ustaškom kolonom iz Ludbrega kod s. Rasinica, koja je imala za cilj napasti naše položaje u Dugoj Rijeci. Zajedničkom intervencijom sa II Bataljonom Kalničkog odreda neprijatelj je razbijen ostavivši na bojnom polju 5 mrtvih i jednog ranjenog ustašu, koji je zarobljen. Zaplijenjen je jedan p. mitraljez i 2 karabina. Na našoj strani 1 lakše ranjeni drug.

27.IX. — XXI Brigada napala je rudnik uglja Glogovac[11] (sekc. Čakovec). Napad nije uspio iz razloga što se nije spriječilo dolazak pojačanja iz Koprivnice. II Bataljon Brigade, koji se nalazio na položaju, nije obratio potrebnu pažnju na obezbjeđenje i time dozvolio da ga neprijatelj napadne s leđa

[10] Riječ je o Moslavačkoj NO brigadi. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 148.

[11] Vidi dok. br. 5.

i prisili na povlačenje sa položaja. Neprijatelj je imao 20 mrtvih i ranjenih, a mi 3 mrtva i 4 ranjena, od kojih jedan naknadno umro.

Istog dana XVII Brigada davala je osiguranje Brigadi »Braće Radića«, koja je napadala uporište Varaždinske Toplice,[12] osiguravajući iz pravca Novi Marof — Varaždinske Toplice i Varaždinske Toplice — Ludbreg.

Neprijatelj nije napao zasjede, jedino je Brigada 29.IX. imala kratkotrajnu borbu kod hvatanja 16 feldžandarmerista, koji su bili pobjegli iz Varaždinskih Toplica.

3.X. ov. g. XVII Brigada likvidirala je poslije osmočasovne borbe uporište Ludbreg.[13] Zarobljeno je preko 400 domobrana, žandara i feldžandarmerista, među kojima 12 oficira. Zaplijenjeno 12 p. mitraljeza i 7 t. mitraljeza, 1 t. bacač sa 50 mina, 2 l. bacača mina, 450 karabina i raznih vojničkih pušaka, 150 civilnih pušaka i 180.000 puščane municije, 650 ćebadi, 280 ranaca, 720 hlača, 620 bluza i 320 pari cipela i 2 radiostanice. Neprijatelj je imao 60 mrtvih i 15 ranjenih vojnika, a mi 11 mrtvih i 38 ranjenih drugova.

Uporište nije u potpunosti likvidirano, jer je izvjestan dio neprijateljskih vojnika uspio pobjeći ali je na zasjedama preko 100 uhvaćeno.

Za vrijeme napada borci i rukovodioci XVII Brigade pokazali su kod napada na Ludbreg veliku upornost pri izvršenju zadatka. Za vrijeme boravka Divizije na našem terenu nije se kod boraca osjetila želja za povratkom u Slavoniju, niti je bilo slučajeva dezerterstva.[14]

Brigada »Braće Radića«:

19.IX. — leteća ustaška bojna tjelesnog Pavelićevog Zdruga izvršila je napad na Brigadu, koja se nalazila u s. Kalnik i okolnim zaseocima. Napad je izveden sa k. 643, koju je neprijatelj zaposjeo noću. Tom prigodom Brigada je imala 1 mrtvog i 12 nestalih drugova i drugarica, koji su po svim znacima zarobljeni. Razlog ovom iznenađenju leži u nedovoljnim mjerama osiguranja jedinica za vrijeme kantonovanja.

20.IX. — II Bataljon Brigade »Braće Radića« trebao je sačekati domobransku satniju iz Varaždina kod s. Turčin. Do određenog vremena satnija nije izašla i Bataljon se povukao

---

[12] Opširnije o tome vidi dok. br. 8 i tom V, knj. 19, dok. br. 161.

[13] Vidi dok. br. 7, 28 i 48.

[14] Deseta divizija upućena je na područje Druge operativne zone po naređenju Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske. Ona je stigla u Moslavinu 9 rujna 1943 god. Vidi tom V, knj. 18, dok. br. 93 i tom V, knj. 19, dok. br. 108.

u Poljanu. Istog dana u 4 sata ujutro zastavnik Smeh krenuo je sa satnijom kroz Varaždin i stigao u naš sastav.[15] Jačina satnije bila je 110 vojnika i 1 oficir sa naoružanjem 4 t. mitraljeza, 2 laka mitraljeza i 1 lakim bacačem mina i pušaka. Važno napomenuti da je satnija cijelim putem kretala po danu terenom gdje nije bilo naših jedinica i da je zaustavljala i pretraživala kamione koje je putem susrela. Svi domobrani izrazili su želju da ostanu u našoj vojsci. Jedna manjina sa zastavnikom ostala je u Brigadi »Braće Radića«, dok su ostali upućeni u jedinice u svojim krajevima.

21.IX. — 2 satnije ustaša želj. bojne izvršile su pokolj ranjenih drugova u bolnici.[16] Ustaše su u bolnici zaklali 13 ranjenih drugova, dok se 79 uspjelo spasti. Razlog ovog iznenađenja leži u greškama i propustu Štaba I Bataljona Brigade »Braće Radića«, koji se toga dana nalazio na položaju kod Osijeka[17] (sekc. Čakovec) zatvarajući ulaz u Vratno.[18] Kod Vratna Bataljon zaposjeo položaje sa dvije čete, koje su prihvatile borbu sa neprijateljem i neopravdano se povukle, dozvolivši mu da uđe u šumu i izgubivši svaki kontakt s njime, dozvolili su da neprijatelj, koji je imao dobre vodiče, nesmetano dopre do bolnice. S druge strane Štab Odreda nije na vrijeme evakuisao teško ranjene drugove za Slavoniju, kao što je to bilo naređeno sa strane ovog štaba. Osnovni uzrok leži u premaloj brizi za bolnicu, što je karakteristično za Kalnički odred. Tako se i ovog puta nije bolnici dalo potrebno osiguranje iako je u njoj bilo oko 100 ranjenih ljudi sa bolničkim osobljem. Krivci za iznenađenje u bolnici saslušani su i biće kažnjeni.

27.IX. — Brigada »Braće Radića« izvršila je napad na uporište Varaždinske Toplice u kome se nalazilo oko 180 feldžandarmerije i 64 konjanika, i dala osiguranje prema Varaždinu. U dvodnevnoj borbi II Bataljon Brigade, koji je izvodio napad, paljenjem zgrade likvidirao je neprijatelja. Važno je napomenuti da je paljenje izvršeno u 14 sati bez mrtvih i ranjenih. Domobrani su još prvog dana razoružani bez otpora. U toj borbi II Bataljon i Brigada »Braće Radića« imali su 3 mrtva i 17 ranjenih drugova. Zasjeda prema Varaždinu odbila je neprijatelja, oštetivši jedan tenk. U Varaždinskim Toplicama zaplijenjeno je 160 voj. pušaka, 7 p. mitraljeza, 4 t. mitraljeza, 2 laka bacača mina, 8 bicikla, 1 motor kotač i jedan kamion, te mnogo ratne spreme. Neprijatelj je imao u samom

[15] Vidi dok. br. 8.
[16] Vidi dok. br. 8 i 241.
[17] Osijek Vojakovački
[18] Vratno Kalničko

uporištu 30 mrtvih, dok su 84 živa feldžandarmerista sa Nijemcem — poručnikom ubijeni. Potpuna likvidacija neprijatelja nije uspjela iz razloga, što obruč oko zgrade nije bio siguran, tako da se napravio jedan mali otvor, kojeg je uočio neprijatelj i kroz njega 30 feldžandarma pobjeglo.

3.X. — Brigada kod akcije na Ludbreg davala je osiguranje prema Varaždinu na liniji Jalžabet — Šemovec. Ustaše iz Varaždina potpomognuti sa 6 tenkova u 2 sata napali su na položaje II Bataljona od sela Šemovca. Bataljon jakom mitraljeskom i puščanom vatrom, te antitenkovskim mitraljezom dočekao je neprijatelja nanijevši mu gubitke i uništivši 2 tenka. Neprijatelj je bio zaustavljen, ali pored svih pojačanja koje je dobivao u toku borbe nije uspio probiti položaje II Bataljona. U 11.30 naletilo je 9 bombardera na položaje kod Šemovca, a nekoliko časaka iza njih još 7 bombardera koji su otpočeli bombardovanjem i mitraljiranjem. Istovremeno ustaše, čiji su položaji daleko 200 do 500 metara, vršili su juriš. Bombardiranje je trajalo 1.30 s. na uskom prostoru od jednog kvadratnog kilometra. U 13 sati neprijatelju je uspjelo probiti položaj bataljona, ali nije došao do Ludbrega, nego se od Hrženice povratio natrag. U toj borbi II Bataljon Brigade od bombardovanja pretrpio je velike gubitke od 42 mrtva i 15 ranjenih drugova. Ukupni gubici Brigade 54 mrtva, 24 ranjena i 4 nestala druga. Prema podacima naših simpatizera neprijatelj je imao 12 mrtvih i oko 40 ranjenih ustaša. Naši gubici u oružju su 1 antitenkovski mitraljez, 1 laki mitraljez i 3 p. mitraljeza, i 1 t. mitraljez, koji je uništen od avionske bombe i oko 60 pušaka. Koliki su gubici neprijatelja u oružju nije nam poznato, ali se pouzdano zna da su uništena 4 tenka.

U borbi sa ustašama kod Šemovca borci II Bataljona Brigade »Braće Radića« pokazali su nevjerovatnu upornost u držanju položaja i najviše su zaslužni da neprijatelj, koji je bio krenuo u toku noći, nije prodro u Ludbreg. Gubici Brigade »Braće Radića« dosta su veliki. Razlozi u prvom redu leže: što Štab Brigade nije izvršio dovoljne pripreme (jedan sat i pol prije pokreta na izvršenje zadatka dostavljena je štabovima bataljona zapovijest, iako je naš štab dan ranije dostavio Štabu Brigade svoju operativnu zapovijest), tako da su bataljoni zakasnili. I Bataljon koji se nalazio na desnoj i lijevoj obali rječice Plitvice, u šumi zvana Lug, kod k. 160 nije izvršio udar s boka, iako je to Bataljonu bio glavni zadatak, koji je pred njega postavljen. Da je I Bataljon izvršio sa svim snagama ili bar 2 čete, napad s boka uz potporu II Bataljona s čela, neprijatelj bi bio još u toku noći razbijen. I ovog

puta veza nije zadovoljila u čemu jeste razlog što bataljoni nisu bili međusobno i sa Štabom Brigade čvrsto povezani. Izvještaj o likvidaciji neprijatelja u Ludbregu, koja je završena u 8.30 s. nije pravovremeno stigao Štabu Brigade, tako da je na položaju prevladavalo uvjerenje da neprijatelj nije likvidiran, zbog toga se uporno držalo iste. I to je jedan od razloga što jedinice nisu bile pravovremeno obaviještene, jer bi sigurno drugačije postupile.

Mađari za sve vrijeme borbe tukli su naše položaje topovima s lijeve strane Drave.

Moral i borbeno raspoloženje boraca i rukovodilaca Brigade »Braće Radića« ostao je i dalje na onoj visini, na kojoj je bio pred borbom, sada još čvršći, jer su svjesni da je likvidacija Ludbrega velika pobjeda naše vojske u ovim krajevima.

Kalnički P. odred:

Kalnički odred nije vršio značajnije akcije, uglavnom se radilo na sređivanju jedinica.

27.IX. — II Bataljon vodio je borbu sa ustašama kod Duge Rijeke. Neprijatelj imao 6 mrtvih, a mi 2. Zaplijenjeno 5 pušaka sa municijom i 20 mina za laki bacač. Neprijatelj je odbačen u Ludbreg. I Bataljon po povratku iz Slavonije, kamo je pratio ranjenike na pruzi Bjelovar — Virovitica, kod Sirove Katalene zaustavio je vlak, zarobio 3 razvodnika. Zaplijenjeno 2 puške, 300 metaka i 24 ofenzivne bombe.

5.X. — jedna četa II Bataljona sa minerima razrušila je ž. most na pruzi Zagreb — Varaždin na rijeci Bednji, dužine 32 m. i zarobila 20 domobrana sa puškama.[19]

II Brigada II Oper. zone:

Od svog formiranja Brigada nije izvršila značajnih akcija.

27.IX. — u zajednici sa Moslavačkim odredom izvršila je napad na Vrbovec na pruzi Križevci — Zagreb. Brigada je likvidirala ž. stanicu i žandarmeriju u kojima zarobila 22 domobrana i 4 žandara. Zaplijenjeno je 22 puške.

U zajednici sa Odredom zaplijenjeno je 243 kola raznog plijena od čega najviše šećera i mesa.

Novih izvještaja o aktivnosti Brigade nemamo.

Moslavački P. odred:

Od postojećih udarnih grupa i četa formirao se Moslavački odred,[20] koji danas ima 2 bataljona pored brigade.

[19] Vidi dok. br. 201.

[20] Od ranijeg Moslavačkog NOP odreda formirana je Druga NO brigada Druge operativne zone. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 148.

27.IX. — u zajednici sa II Brigadom Odred je likvidirao tvornicu Predović u Vrbovcu, zarobio 35 domobrana, zaplijenio 32 »Mauzer« puške i 3 p. mitraljeza. U borbi bilo je oko 10 mrtvih gestapovaca, koje se nije uspjelo likvidirati. Dan kasnije poslije napada gestapovci su napustili Vrbovec, koji je sada slobodan.

Zagrebački P. odred, Bjelovarski i Krapinski P. odred: vršili su manje akcije diverzantskog karaktera na cestama i prugama i sprovodili organizaciju svojih odreda.[21]

U svim borbama možemo konstatovati da pored dobrih osobina boraca i rukovodilaca naših jedinica, njihove visoke svijesti i borbenosti primijetilo se, da im manjka sposobnost odnosno iskustvo u brzom manevrisanju svojim jedinicama, premalo poklanjanje pažnje vezi u borbi i vezi uopće, nedovoljne pripreme u napadu i neplanska evakuacija ratnog plijena iz uporišta, koja često puta dovodi do pljačke.

Naše perspektive:

Sa jedinicama X Divizije i Brigade »Braće Radića« krenuti za Zagorje, II Brigadu i Moslavački odred aktivirati na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, u Bjelovarskom, Kalničkom i Zagrebačkom odredu sprovesti najširu mobilizaciju, pristupiti daljnjem učvršćenju odreda odnosno formiranju nove brigade.[22] Likvidacijom Ludbrega oslobođeni teritorij proteže se od Varaždina — Koprivnice i sada postoje svi uslovi za prebacivanje jedinica u Međumurje. Ovih dana formiraće se Međumurska četa, koja će biti prebačena u Međumurje. Nastaviti sa potpunim uništenjem komunikacije Varaždin — Ludbreg — Koprivnica — Križevci i Koprivnica — Kloštar — Bjelovar — Križevci. Za uništenje tih komunikacija potrebne su nam veće količine eksploziva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

---

[21] Vidi dok. br. 30 i 57.

[22] Ona je formirana 12 prosinca 1943 god. u selu Lipovčani kod Čazme i dobila naziv NO brigada »Matija Gubec«. U njen sastav ušle su slijedeće jedinice: Zagrebački NOP odred i po jedan bataljon iz Bjelovarskog i Moslavačkog odreda. Njeno brojno stanje prilikom formiranja bilo je oko 700 ljudi.

Komandant brigade bio je Miloš Manojlović a politički komesar Ahmed Delibegović.

BR. 55

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 8 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O RASPOREDU JEDINICA I STANJU NA ŽUMBERKU[1]

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE »RADE KONČAR«
HRVATSKE
Br. 34
Dne 8. X. 1943.

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Likvidacijom Stojdrage i Plešivice očišćen je čitavi Žumberak.[2] Više nema na Žumberku nijedne točke na kojoj bi se neprijatelj nalazio. Slovenska brigada »Matija Gubec« kao i Slovenski artileriski divizion poslije likvidacije Plešivice povukli su se natrag u Sloveniju. — XV Slovenska brigada nalazi se na položajima oko Ozlja. Naša brigada smještena je na položaje od Pribića do Plešivice. Jedan bataljon drži položaje Pribić (Gornji i Donji) sa pravcem osiguranja od Jaske i Draganića. Jedan bataljon drži položaje u Slavetiću sa pravcem osiguranja od Jaske. Jedan bataljon drži položaj u Svetoj Jani sa pravcem osiguranja od Jaske. Jedan bataljon drži položaje Plešivicu sa pravcem osiguranja od Jaske i Samobora. V Bataljon teškoga oruđa raspodijeljen je sa teškim oruđem po svim gore navedenim položajima. Ž.P.O.H.,[3] raspodijeljen je na položajima: jedan bataljon Stojdraga sa osiguranjem iz pravca Samobora. Jedan bataljon u s. Vlaškovec (kod Okića), sa osiguranjem iz pravca Samobora i Zdenčine. Jedan bataljon na položaju Vrhovac — Bresarić, sa pravcem osiguranja od Ozlja i Draganića.— Na ovim položajima nema nikakovih promjena sem manjih borbenih izviđanja od strane neprijatelja. Neprijatelj nema zasada nikakvih koncentracija u gore imenovanim garnizonima. Prema izvještajima ob. službe neprijatelj ne raspolaže sa jačim snagama na čitavome ovome sektoru uzevši i grad Zagreb.— Naši bataljoni poslije zadnjih borbi nalaze se sada na odmaranju i sređivanju. 6. X.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21/4, k. 721 A.
[2] O napadu na Stojdragu i Plešivicu vidi dok. br. 66.
[3] Žumberačko-pokupski NOP odred

formirali smo novi bataljon od Primoraca koje nam je poslala XIII Divizija N.O.V. i P.O. Hrvatske. Taj bataljon je pješadiski i biće po redu IV Proleterski bataljon, dok će dosadašnji IV Bataljon teškog oruđa biti V Prateći bataljon. Novi borci su dobri i nadamo se da će uskoro novi bataljon stupiti u akciju. Komandni kadar za taj bataljon izabran je u Brigadi i on je vrlo dobar. U novi bataljon pomiješali smo i 4 voda starih boraca iz svih bataljona brigade. A 4 voda Primoraca uputili smo u sve bataljone brigade, tako ćemo biti u stanju da u što kraćem vremenu osposobimo novi bataljon, da po svojoj borbenoj sposobnosti ne zaostaje za drugim bataljonima.—

Zadatke koje ste postavili pred nas, kao i zadatke koje smo dobili od 1 Korpusa N.O.V. Hrvatske, nismo mogli u potpunosti izvršiti[4] jer smo tog istoga dana bili iznenada napadnuti od neprijatelja, u Krašiću i Pribiću. Međutim mi smo odmah poslije toga napada preduzeli naše napade koji su vam već poznati, na pruzi kod Domagovića i Lazine, na Stojdragi i na Plešivici. Pokraj ovih napada i Minerski vod naše brigade izvršio je više diverzantskih akcija na pruzi Zagreb — Karlovac, kao i cesti na istoj liniji. Sada namjeravamo izvesti pojedinačne napade sa bataljonima, tako da jedan bataljon napada dok će ostali bataljoni sređivati unutrašnje prilike i ujedno davati potrebna osiguranja. Kao prvi napad mislimo izvesti razoružanje neprijateljske posade u Kalinovici, gdje se nalazi 65 domobrana koji čuvaju velike količine hrane. Drugi napad mislimo izvesti na posade Desinec i Horvati koji se nalaze na pruzi Zagreb — Karlovac.—

Brojno stanje brigade je 1350 na licu. Ogroman broj tih boraca su novi borci te se njima posvećuje naročita pažnja na vojno-političkoj izgradnji. Borbeni moral brigade je vrlo dobar. Novi borci koji dolaze u brigadu su dobar materijal koji će se u vrlo kratkom vremenu razviti. Naoružanje kao i nacionalni i socijalni sastav dobili ste u zadnjem izvještaju koji je poslat prije par dana.

Prilikom zajedničke operacije sa slovenskim jedinicama u zadnjim akcijama nije došlo ni do kakvih izgreda, već naprotiv pokazala se visoka svijest kako kod naših tako i kod slovenskih boraca i rukovodilaca.—

Situacija u Štabu Žumberačko-pokupskog odreda vrlo je slaba. Drugovi komandant i komesar koji su sami u Štabu

---

[4] Brigadi je naređeno da ruši komunikaciju Zagreb — Karlovac. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 135.

nisu u stanju da obuhvate sve svoje bataljone i da im na vrijeme daju potrebna uputstva. Razlog je tome što su preopterećeni sa poslovima čisto pozadinske službe. Situacija u bataljonima im je u velikoj mjeri nesređena. II i III Bataljon uopće ne raspolažu sa potrebnom unutrašnjom organizacijom. Ova situacija nalaže da se hitno popuni Štab odreda i da se Odred rastereti od raznoraznih pozadinskih poslova. Pošto naš štab ima pod kontrolom Odred samo u operativnom smislu, mi smo stavili usmene prijedloge o sređivanju stvari u Odredu pred drugove iz Okružnog komiteta K.P.H. i Štaba odreda.—

Na terenu Okića i Samobora formirane su dvije čete, koje su formirali politički radnici na terenu. Te čete spadaju pod komandu Štaba Žumberačko-pokupskog odreda, međutim, taj štab će ih vrlo teško obuhvatiti, jer te novoformirane čete trebaju komandni kadar i potrebno ih je organizirati. Zato je potrebno da se što prije Štab Ž.P.O. popuni da može pravilno rukovoditi sa svim svojim jedinicama.— Mi ćemo iz naše brigade poslati potrebne rukovodioce za te dvije čete u Okiću i Samoboru.—

Mi smo u mogućnosti da nabavimo izvjesne količine benzina i kože za cipele. Kako zasada ne raspolažemo sa novcem, već smo čak i dužni za benzin koga smo ranije kupili, to vas. molimo da nam pošaljete novaca za nabavke.—

U zadnje vrijeme došlo je u našu brigadu 500 novih boraca koji su skoro svi neobuveni — bosi. Sada nam se pruža prilika da kupimo kože i da pred ovu zimu obujemo našu brigadu. — Smatramo da ćete nas razumjeti i poslati potrebnu svotu za nabavku kože i pribora za obuću.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITIČKI KOMESAR,

KOMANDANT,
Milan Žeželj

BR. 56

IZVJEŠTAJ ŠTABA JUŽNODALMATINSKE NO BRIGADE OD 8 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE ZONE O FORMIRANJU BRIGADE I NJENIM DEJSTVIMA[1]

ŠTAB JUŽ. DALMATINSKE
N.O. BRIGADE[2]
Položaj 8.X.1943

ŠTABU IV OP. ZONE

Položaj

Na sastanku sa drugom Markom članom P.K.[3] i drugom Gašparom[4] iz C.K. podnijeli smo izvještaj o našem radu, o kojem ste sigurno i Vi bili upoznati. Javljamo Vam sada opet o organizacionom stanju vojske, po brojnom stanju naoružanja i po operacijskom izvještaju.

Na sastanku sa istim drugovima zaključeno je da se od našeg Juž.dalmatinskog odreda formira Juž.dalmatinska brigada. Mi smo odmah to sproveli u djelo.

Mobilizacija kao i odziv u vojsku na ovom sektoru bio je prilično dobar. Ukratko, uspjeli smo da formiramo 5 bataljona, dok danas već imamo potpunih 6 bataljona na ovom terenu, a jedan bataljon na granici Hercegovine — Dalmacije, a formira se sad i jedna četa na terenu Smokovljani — Visočani i Topolo.

Organizacijom smo uspjeli oformiti naše bataljone, ali oni nisu još dovoljno čvrsti, nema u njima još dovoljno discipline i čvrstine, vojnički kao i politički su dosta slabi. Komandno osoblje je mlado i neiskusno, radi toga postavilo se pred nas mnogo zadataka koje pomalo već rješavamo. Najveći zadatak koji nam se postavlja — učvrstiti ono što smo stvorili.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1-15, k. 1603 A.

[2] Trinaesta (južnodalmatinska) NO brigada formirana je u drugoj polovini rujna 1943 god. od Južnodalmatinskog NOP odreda. Sastav brigade četiri bataljona, oko 1350 ljudi. Komandant brigade prilikom formiranja bio je Bogdan Pecotić a politički komesar Vinko Maglica (poginuo u Trstu 1 svibnja 1945 god.). Naredbom Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije od 7 listopada Brigada je ušla u sastav Dvadeset šeste dalmatinske divizije kao njena treća brigada. Vidi dok. br. 51 i 69.

[3] Drago Gizdić, član Pokrajinskog komiteta Komunističke partije Hrvatske za Dalmaciju.

[4] Karlo Mrazović, član Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske.

Štabovi bataljona kao i komande četa uslijed pomanjkanja kadrova nisu sasvim popunjeni ali popunjavamo. Vojna bolnica brigade kao i previjališta bataljonska postavljaju se. Intendantura brigade ovih dana se uspostavlja i već postepeno ulazi u rad.

Dostavljamo Vam brojno stanje i naoružanje naših bataljona na posebnom papiru.

Brojno stanje i naoružanje variraju. Dobivamo svaki dan po kojega borca, a isto tako i oružje. Tako upravo ovih dana izvukli su naši ronioci sa jedne potopljene torpiljerke četiri teška protuavionska mitraljeza.

Veza između bataljona postavljena je preko telefona (svi položaji su povezani linijom) pomoću svjetlećih signala i preko radija. Imamo tri radiostanice, ali preko njih još nismo uspjeli uspostaviti kontakt, nadamo se da ćemo uskoro postaviti. Uredili smo sa komandantom Biokovske brigade[5] da održavamo vezu sa njima i preko njih s Vama. Javite nam u pogledu veze s Vama—da li da tako postupimo.

Dva tenka od dvije i po tone koje smo imali prebacili smo na Biokovo, na traženje tamošnje brigade.

Operacijski izvještaj od 1.X. do danas.

Poslije zauzeća Stona[6] od strane Nijemaca mi smo se poslije žestoke borbe povukli na položaje poviše Stona. Neprijatelj je 1. i 2. o.mj. pokušao izvršiti ispad iz Stona u pravcu naših položaja ali naši borci su ih oba puta poslije lakše borbe uspjeli satjerati u žicu. Prvog smo vodili borbu kod Prapratne, a drugog kod Dube. Neprijatelj je imao gubitaka u mrtvim i ranjenim. Drugog, poslije podne, jedan parobrod pokušao je da uđe u Ston ali naša artiljerija ga je odbila. 4. o.mj. naša artiljerija prisilila je Nijemce da napuste Česvinicu, malo seoce poviše Stona, i poznatu tvrđavu Bartolemiju poviše samog Stona.

Trećeg i četvrtog o.mj. naši borci su izvršili fingirane napade na Ston u vidu izviđanja. Petog o.mj. neprijatelj je pokušao invaziju Pelješca.[7] Pošto mu nije uspjelo probiti se na Pelješac preko Stonske Prevlake, pokušao je sada udarom u bok. Napad je izvršen uzoru sa 6 brzih invazionih čamaca i jednim transportnim brodom punim vojnika naoružanih sa teškim mitraljezima i teškim bacačima. Naši naoružani čamci

---

[5] Komandant Biokovske NO brigade (Jedanaesta dalmatinska brigada) bio je Atlagić Milan. Vidi dok. br. 69.

[6] Vidi dok. br. 201.

[7] Vidi dok. br. 15, 29 i 152.

izašli su njima u susret i vodili borbu s njima. Naš jedan brod bio je lako oštećen od mitraljeza. Gubitaka nismo imali. Neprijatelj je poslije borbe od dva sata bio prisiljen da se povuče. Neprijatelj je imao gubitaka. Naši mitraljezi, kako sa brodova, tako i sa kopna, dejstvovali su dobro. Neprijatelja u Stonu ima oko 300.

Situacija oko Dubrovnika nije nam još poznata. Drug Martin, član OK, nije nam poslao još nikakav izvještaj. Upravo juče, oko deset sati ujutro, jedna neprijateljska kolona jačine od deset kamiona, koja je krenula prema Dubrovniku, bila je napadnuta kod Slanoga. Izgleda da su svi kamioni izgorili. Borba je bila žestoka. Svi izgledi su da ih je to napao naš bataljon koji se nalazi na hercegovačko-dalmatinskoj granici. Čim dobijemo izvještaj javićemo Vam.

Borbenost i moralno stanje nije baš na visini ali se postepeno podiže. Radi se vojnički i politički koliko se god može.

U nedjelju će biti predaja zastave Lastovskog bataljona, to će biti značajan dan za naš narod kada će Lastovo poslije dugog ropstva primiti hrvatsku zastavu slobode. Priprema se punom parom da bi taj čin dobio najsvečaniji izgled.

Naše namjere su da bi zatvorili Neretvanski Kanal, i to, ili ga minirati, ukoliko to ne bude moguće, potopiti u Kanalu dvije stare trabakule pune kamenja.

Na Lastovu imademo radiofonsku stanicu. Ona radi samo na dva talasa i to 133,139 metara jačine jedan kilovat. Trebalo bi pogledati da li se mogu ti talasi svesti na talase koje mogu slušati obični radioaparati. Ako imate kakvog stručnjaka, pošaljite ga da pogleda.

Preko ove radiofonske stanice imamo vezu sa Bariem.[8]

Drugarski pozdrav!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Štab komandant:

[8] Bari u Italiji

BR. 57

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAGREBAČKOG NOP ODREDA OD 8 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA MARIJU BISTRICU[1]

ŠTAB
ZAGREBAČKOG PARTIZ. ODREDA
N.O.V. HRVATSKE
A. Broj: službeno
Dana 8.X. 1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O.H.

Položaj

Jedinice ovoga odreda izvršile su akciju na neprijateljsko uporište Marija Bistrica dana 8.X. 1943., u kojoj se nalazila posada jačine od oko 70 ustaša.[2] Cilj našega napadaja na gore spomenuto neprijateljsko uporište bio je razoružanje neprijatelja, koji se je nalazio u samom mjestu sve do prije dva sata, računajući od našega napadaja.

Naše jedinice upavši u to mjesto nisu naišle na nikakav odpor, jer se je neprijatelj povukao, vjerovatno saznavši za naše namjere. Ipak je tom prilikom zarobljeno po našim jedinicama deset pušaka, oko 2000 metaka za puške, 20 domobrana, koji su pušteni svojim kućama, kao i nešto vojničke spreme tj. odijela itd. koja je ustašama u njihovom bijegu i povlačenju ostala u uporištu.

Tom prilikom pohapšeni su nekoji banditi iz istoga mjesta koji će biti nakon provedene istrage likvidirani, kao provokatori i izdajice kako samih mještana, tako i okolnih sela.

U toj akciji primijećeno je prilikom samoga napada, da se je moral vojske znatno pojačao od prošlih akcija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Milan Kuren

Komandant:

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/20, k. 1601A.

[2] Opširnije o tome vidi dok. br. 208 i 209.

BR. 58

ZAPOVIJEST ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 9 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA PAKRAC[1]

ŠTAB II KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. Br. 77
Dne 9. X. 1943 u 15.45[h]

ZAPOVIJEST

(Sekcija Pakrac, Bjelovar, Požega, Slatina 1:100.000)

U neprijateljskom uporištu Pakrac nalazi se jedna bojna[2] Gorskog Zdruga, pojačana jednom baterijom topova (detaljni podaci dostavljaju se u prilogu).

NAREĐUJEMO:

1. XII Divizija:
   Štab XII Divizije
   Omladinska brigada
   XII U. brigada
   XVIII Brigada
   1 polj. haubica 100 mm
   2 grupe diverzanata

   Svega: 11 bataljona
   1 haubica
   2 grupe diverzanata

1. — Omladinska brigada »Jože Vlahović« napada i likvidira neprijateljsko uporište.[3] U vezi s tim zadatkom dodaje joj se 1 poljska haubica i 2 grupe diverzanata.

   XII Udarna brigada postavlja osiguranje prema Lipiku, fingirajući istodobno jak napad na isti.

   XVIII Brigada postavlja osiguranje prema Daruvaru.

2. Štab Zapadne grupe N.O.P. odreda:
   Štab grupe odreda
   Daruvarski odred
   Čehoslovačka brigada[4]
   Posavski odred

2. — Taj Štab stavlja se pod neposrednu komandu Štaba XII Divizije na slijedeći način:

   a) Daruvarski N.O.P. odred stavlja se pod komandu Štaba XVIII Brigade.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9—1/I, k. 470.

[2] Iz sastava Četvrtog gorskog zdruga

[3] O rezultatima napada na Pakrac vidi dok. br. 90, 123, 213, 214, 215, 217 i 218.

[4] O formiranju ove brigade vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 15

I Posavski udar. bataljon
Bilogorski odred

Svega: 9 bataljona

Zadatak tog Odreda je da postavi daljnje osiguranje prema Daruvaru fingirajući istovremeno jak napad na Daruvar.

b) Čehoslovačka brigada »Jan Žiška« stavlja se pod komandu Štaba omladinske brigade »Joža Vlahović«.

Zadatak te brigade je da postavi daljnje osiguranje prema Poljani i to konkretno na položajima kod s. Toranj.

c) Posavski N.O.P. odred i I Posavski U. bataljon nalaze se pod neposrednom komandom Štaba Zapadne grupe N.O.P. odreda s tim da isti Štab potpada pod neposredno rukovodstvo Štaba XII Divizije.

Zadatak Posavskog odreda je da jednim dijelom postavi daljnje osiguranje na liniji Lipik — Poljana, a drugim dijelom fingira napad na Novsku i omogući rad diverzanata na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd, sektor Novska — Okučani.

Zadatak I Posavskog udarnog bataljona je da postavi daljnje osiguranje fingirajući napad na Okučane i sa svoje strane omogućuje rad diverzanata na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd, sektor Okučani — Novska.

d) Bilogorski N.O.P. odred operisaće samostalno i istovremeno na pruzi Grubišno Polje — Daruvar[5] i dobiće neposredno od ovoga Štaba zadatak.

3. — Akcijom rukovodi Štab XII Divizije, s tim što će mu ovaj Štab delegirati dva svoja oficira sa zadatkom da s jedne strane prenose direktive ovog Štaba, a s druge strane da stalno izvještavaju ovaj Štab o toku akcije.

[5] Vidi dok. br. 95.

4. — Početak napada 12. X. o.g. u 5 sati po najnovijem regulisanom vremenu (od 1. X. 43.—).

5. — Pravac i cilj za evakuaciju ranjenika odrediće saglasno šef Sanitetskog otsjeka II Korpusa[6] i referent saniteta XII Divizije[7] dogovorno.

6. — Evakuaciju plijena vršiće Intendantura II Korpusa saglasno sa Štabom XII Divizije, pridržavajući se striktno posljednjih uputstava o evakuaciji plijena. Kontrolne patrole odrediće Štab XII Divizije.

7. — Nakon likvidacije Pakraca prelazi se odmah na likvidaciju Lipika, zbog toga zaplijenjene topove u Pakracu ne izvlačiti bez eventualne potrebe u pravcu oslobođenog teritorija, nego ih upotrijebiti u slijedećoj akciji.

8. — Zauzeti Pakrac držati što duže u našim rukama.

Prilog: a) Podaci o uporištu Pakrac i okolnim uporištima.
b) Skica Pakraca i Lipika.

Dostavljeno:
Štabu XII Divizije i
Štabu Zapadne grupe N.O.P. odreda

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Služb. otsutan

Komandant:
Petar Drapšin

(M.P.)[8]

[6] Grujica Žarković
[7] Andelko Kućišec
[8] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 59

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV HRVATSKE OD 9 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG DIVERZANTSKOG BATALJONA DA SA JEDINICAMA ISTOČNE GRUPE ODREDA RUŠI KOMUNIKACIJU BEOGRAD — ZAGREB[1]

ŠTAB II KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. Br. 76
Dne 9. X. 1943. u 0.20 sati.

ZAPOVIJEST:
(Sekcija Požega i Brod 1 : 100.000)

U vezi sa operativnim namjerama ovoga štaba izdajemo Štabu I Diverzantskog bataljona slijedeće

NAREĐENJE:

I. — I Diverzantski bataljon

Ovaj bataljon dostaviće svojim jedinicama na Papuku, Psunju i Dilju potrebnu i dovoljnu količinu eksploziva i izdaće istima naređenje da se povežu s operativnim jedinicama na tim sektorima i to: četa sa Papuka da se poveže sa Štabom Osječkog N.O.P.O., četa sa Dilja da se poveže sa Diljskim N.O.P.O., a četa sa Psunja sa Požeškim N.O.P.O., u cilju omogućavanja izvršenja rušenja pruge i mostova u potpunosti.[2]

Pomenuta rušenja treba da se izvedu u noći između 10. i 11. X. o.g. Na Diljskom sektoru taj rad će se produžiti sve dotle dok nas neprijatelj jačim snagama ne prisili na povlačenje.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19—1/I, k. 470.
[2] Vidi dok. br. 82, 128 i 147 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Prvog diverzantskog bataljona Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 16 studenog 1943 godine.

2. — Štab Istočne grupe N.O.P.O. nalazi se u Duzluku, a Štab Požeškog N.O.P.O. u Klisi kraj Nježića. Naprijed navedene jedinice dobile su potrebne zapovijesti[3] za izvršenje dodijeljenih im zadataka.

Napomena: Postavljeni zadatak na svaki način treba izvršiti pošto je isti taktički vezan sa zadatcima ostalih dijelova II korpusa. Za neizvršenje postavljenog zadatka biće štab bataljona povučen na najstrožu odgovornost pred ovaj štab.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. otsutan.

Komandant:
Petar Drapšin

(M.P.)[4]

Dostavljeno: Štabu I Diverzantskog bataljona.

BR. 60

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD 9 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBI U KUKUNJEVCU[1]

ŠTAB
ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA
Položaj
dana 9 oktobra 1943 god.

ŠTABU II KORPUSA NOV i PO HRVATSKE

Dne 7 ov.mj. ujutro Daruvarski odred postavio je zasjedu kod sela Kukunjevac (sekcija Pakrac 1:100.000) ustašama koji su svakodnevno prolazili cestom od Pakraca prema Kukunjevcu.

I Bataljon i mitraljesko odjeljenje zaposjelo je položaj u selu Kukunjevac kod crkve, a II bataljon bio je zakonspirisan iznad Dobrovca u šumi. Namjera je bila da se neprijatelj propusti te da se poslije uhvati unakrsnom vatrom sa čela i

[3] Vidi dok. br. 50.
[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—2/II, k. 470.

leđa. Banda je naišla oko 10 sati na zasjedu koja je bila kod crkve. II bataljon uputio je jednu četu na cestu da spriječi eventualnu pomoć iz Lipika dok je II četa napala bandu sa leđa. Borba se je veoma povoljno odvijala po nas sve do momenta dok nije banda stigla kroz šumu iz Batinjana našim jedinicama iza leđa. Naime, snage koje su bile zakonspirisane iznad Dobrovca bile su izdane od tamošnjih seljaka i banda je došla za leđa našim jedinicama istim onim putem odakle su i naši došli na položaj.

U krvavoj i žilavoj borbi zadani su bandi vrlo teški gubitci, a nije postignut onaj cilj za kojim se išlo. Neprijatelj je imao prema primljenim podatcima 59 mrtvih; naši gubitci su slijedeći: 5 mrtvih i 8 ranjenih, ranjenici su svi lako ranjeni dok su od mrtvih četvorica pala svojom krivnjom jer se nisu povlačili tamo kamo se povlačile naše jedinice, nego su se povlačili u pravcu »Trokuta« gdje su naišli na neprijatelja. Među mrtvima nalazi se i zamjenik komandanta Odreda drug Brko.[2] On se našao sa II četom II bataljona na cesti i uslijed svoje prevelike hrabrosti razaslao sve borce u borbu a sam se uputio prema I četi gdje je bio i ranjen.

Jedna drugarica koja se našla u blizini njega vodila ga je prema našim položajima. Povlačili su se pod vatrom te je i drugarica bila ranjena vodeći druga Brku, tako da ga nije mogla dalje voditi. Banda kojoj je stiglo pojačanje uslijed toga što je naša I četa napustila položaj izvršila je juriš i došla u neposrednu blizinu druga Brke kome se je prilikom pucanja zaštopala askerica.[3] Drug Brko dohvatio je karabin od ranjene drugarice, a njoj dao svoju askericu i tukao se dok ga banda nije opkolila i potpuno noževima izbola.

Komandant Odreda i zam. komesara[4] saznavši od ranjene drugarice u kakvom se položaju nalazi drug Brko izvršili su sa jednim vodom juriš na bandu, ali su dockan stigli, jer je već drug Brko bio mrtav.

Ovo su podatci koje smo dobili odmah poslije svršene akcije i nisu u potpunosti te ćemo Vas naknadno izvijestiti dok Štab ove grupe dobije podrobniji operativni izvještaj.[5]

Naknadno saznajemo da je neprijatelj koji je dan prije vodio borbu sa Posavskim odredom u toj borbi imao oko 40 mrtvih i još više ranjenih.[6]

---

[2] Narodni heroj Pajo Orozović
[3] Automat
[4] Komandant odreda bio je Jovo Milaković, a zamjenik političkog komesara Mato Jurčić.
[5] Vidi dok. br. 95.
[6] Vidi dok. br. 95.

Isto tako saznajemo da je Posavski odred napao voz ponovno na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd te je uništio lokomotivu i zapalio oko 20 vagona.[7] Uhvaćena su tri domobrana i tri željezničara. Voz je bio prazan i nije bilo nikakvog plijena. Pruga je razrušena minama na nekoliko mjesta. Detaljno ćemo Vas izvijestiti čim nam stigne operativni izvještaj od Posavskog odreda. Voz je napadnut između sela Paklenice i mjesta Novske.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Stojan Divić

Komandant:
Sl. otsutan

BR. 61

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETE DIVIZIJE OD 9 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O POKRETIMA NEPRIJATELJA PREMA SINJU I RAZORUŽANJU SEOSKE MILICIJE U ČELEBIĆU I RUJANIMA[1]

ŠTAB
IX DALMATINSKE DIVIZIJE
9. X. 1943.

ŠTABU VIII KORPUSA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE JUGOSLAVIJE

1.) Prema izvještaju Štaba I Dalmatinske brigade jučer poslije podne neprijateljske snage koje su se nalazile na komunikaciji Trilj — Čista izvršile su pokret u pravcu Sinja, snage koje su se nalazile u s. Studencima nije nam poznato da li su i one izvršile pokret, a vjerovatno da jesu.

IV Bataljon I Dalmatinske brigade nalazi se u s. Čista.

2.) Namjera neprijatelja u vezi ovih njegovih novih pokreta nepoznata nam je. Zbog nove koncentracije u Sinju mi smo ponovo poduzeli mjere za jače osiguranje na Vagnju.

---

[7] Vidi dok. br. 134.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—1/3, k. 516.

3.) Brojno stanje i naoružanje sada se izrađuje i po dovršenju odmah ćemo ga dostaviti. Što se tiče popisa i karakteristika štabova bataljona i brigada ne možemo vam momentano dostaviti jer još iste nismo primili od naših jedinica.

4.) Naša IV Brigada u razoružavanju seljaka u s. Čelebić i Rujanima uspjela je da dosada prikupi 20 pušaka i odgovarajući broj municije. U brdu oko s. Čelebića nalazi se još oko 100 milicionera koji će vjerojatno biti kroz koji dan razoružani odnosno vratiti će se svojim kućama.

5.) Od sutra 10. X. 1943 ujutro naš Štab nalaziti će se u s. Golinjevo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:	Načelnik:	Komandant:
Đorđe[2]	**M.**[3] **Poleksić**	**Banina**[4]

(M.P.)[5]

[2] Edo Santini
[3] Momčilo
[4] Ante
[5] Okrugli pečat: Štab Devete dalmatinske divizije NOV Hrvatske.

BR. 62

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE DIVIZIJE OD 9 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA I STANJU U HRVATSKOM PRIMORJU I ISTRI[1]

ŠTAB
XIII DIVIZIJE NOVH
9-X-43 u 19,45 h

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Situacija na sektoru Primorja:

Nijemci se prema najnovijim obavještenjima nalaze pored Hreljina, Kraljevice, Križišća i u Crikvenici kamo su stigli večeras sa nekoliko tenkova.[2] Detaljnijih podataka nema. Na Plasama također ima neprijateljskih snaga nepoznat broj. Saobraćaju linijom Hreljin — Plase — Fužine.

Naše jedinice nalaze se na liniji Novi — Ledenice i to: I Brigada sa svoja tri bataljona. Jedan dio tih snaga nije još stigao, ali je na putu. U Bribiru se nalazi III Brigada čije brojno stanje jeste sada oko 500 ljudi. Od tih pet stotina izvjestan broj jeste iz II Brigade. Ostali iz III Brigade su se rasuli.[3] Dobar dio se je predao ili zarobljen koje su Nijemci na licu mjesta strijeljali (po iskazu Štaba III Brigade). Jedan manji dio je preplivao ili se prevezao na Krk i ti će se vratiti. Jedan dio je izginuo, ili se presvukao u civil i ostao. Bilo je unutar te brigade i bjelogardejaca koji su u toj borbi pucali na partizane. Prema mišljenju Štaba III Brigade biti će dobro ako se uspije skupiti 600—700 boraca. Danas je zamj. k-danta Div. održao sastanak sa Štabom III Brigade i gornji podaci jesu njihovi.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/2, k. 912.

[2] U cilju uništenja naših jedinica, ovlađivanja obalskim pojasom i ostalim dijelom teritorije koja je ranije bila okupirana od Talijana i gušenja opštenarodnog ustanka do koga je došlo u Hrvatskom Primorju i Gorskom Kotaru, Nijemci su 7 listopada 1943 god. započeli prodor na ovo područje angažujući pritom Sedamdeset prvu pješadijsku i tenkovsku diviziju »Herman Gering«. Vidi dok. br. 163 i tom V, knj. 21, dok. br. 13.

[3] Vidi dok. br. 163 i tom V, knj. 21, dok. br. 13.

Komunikacije se ruše i onesposobljuju, ali dosta nesolidno i nedovoljno. Srušeni su mostovi u Crikvenici, Novom i između Novog i Senja.

Treća brigada izgubila je sve svoje teško naoružanje, tj. 4 protukolca 47 mm, 4 t.bacača i od teških mitraljeza ostala su samo dva. Također je spasen samo manji broj p.mitraljeza.

U njihovom sastavu bila je i haubička baterija 100 mm koja je izgubljena osim jednog oruđa, tj. izgubljena su tri oruđa.

Sektor Gorski Kotar:

Neprijatelj se nalazi na Lujzijani[4] do Delnica. U Delnicama se nalazi samo nekoliko tenkova i miniraju sve javne zgrade i ruše. Najveće koncentracije nalaze se u Lokvama i to oko 30 tenkova i oko 50 blinda. Saobraćaju prema Fužinama i Plasama.

Naše jedinice nalaze se jugoistočno od Lokava, na Bukovcu jedan bataljon I Brigade i na Kupjaku 1 bataljon I Odreda.

II Odred koji je branio prolaz Lujzijanom, prema M. Vodicama povukao se je prema Sloveniji. Dao je dobru odbranu i nije se povlačio dok mu nisu došli sa leđa od Lokava. Poslato je po njega.

II Brigada je vodila borbu ispred Fužina 8 o.mj. oko podne i poslije toga sa njome još nema veze.[5] II Brigada je također mnogo stradala kod Hreljina ali detalja nemamo.[6] Isto je izgubila sve teško naoružanje i komoru.

Ceste se sve prekopavaju, a kod Fužina srušen je most.

Sektor Istra: Prema izvještaju drugova iz Istre i to dvaju oficira koji su došli ovamo situacija u Istri je slična situaciji u kojoj se našla naša divizija. Detalja ne znamo i čim ovi oficiri stignu ovamo izvijestiti ćemo. Oni se sada nalaze u Mrkoplju kod druga Veljka,[7] komandanta Divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
s. o.

Zamj. Komandanta
M.[8] Šakić

---

[4] Riječ je o cesti Karlovac — Sušak.
[5] i [6] Vidi dok. br. 163.
[7] Veljko Kovačević
[8] Mićun

BR. 63

ZAPOVIJEST ŠTABA BRODSKE NO BRIGADE OD 9 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA GAŠINCE[1]

ŠTAB BRODSKE BRIGADE
N.O.V.H.
9. X. 1943
Br. 28

Naređenje za likvidaciju neprijateljskog uporišta Gašinci.

ŠTABU I, II, III BATALJONA, BOLNIČKOJ, PRATEĆOJ I ŠTABU OSJEČKOG ODREDA

Po sakupljenim podacima doznali smo da se u neprijataljskom uporištu Gašinci nalazi 250 neprijateljskih vojnika, od toga oko 100 gestapovaca, ostali su domaće švabe, kulturbundaši i ustaše. Naoružani su sa tri teška mitraljeza, 15 puškomitraljeza, nešto šmajsera, ostalo karabini.[2]

Oko samoga sela neprijatelj ima 20 bunkera koji su udaljeni od sela oko 100 metara. Tačno mjesto za bunkere nije nam poznato. Neprijatelj je dosta visokog morala za borbu, te sa tim treba računati.

Da bi se likvidiralo isto uporište[3] stoga Štab ove brigade

NAREĐUJE:

II Bataljon napašće s jednom četom krak sela koji vodi iz centra sela u pravcu sjeveroistoka. Četa će nastupati putem koji vodi od Preslatinaca te pred samim selom razvija se u strelјački stroj i čisti lijevi i desni blok kuća u pravcu centra, a također i bunkere koji se nalaze po baštama. Druga četa ovog bataljona zaobići će selo Gašince od kote 129, napasti krak sela koji ide prema istoku. Ova četa sa jednim vodom zaposijeda glavni centar sela, a sa drugim vodom čisti lijevi i desni blok kuća u pravcu sela Kondrić. Takođe zadatak je ove čete da likvidira i bunkere koji se nalaze na njenom sektoru. Treća četa ovoga bataljona nastupa putem koji vodi od Kondrića u

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8—1, k. 1140.

[2] Vidi dok. br. 211.

[3] O rezultatima napada na Gašince vidi dok. br. 82 i 211.

pravcu Gašinaca i čisti lijevi i desni blok kuća i nastupa u pravcu centra sve dotle dok ne uhvati vezu sa četom koja zaposijeda raskrsnicu.

Treći bataljon nastupa sa jednom četom putem od Velikog Nabrđa, putem koji vodi pravo u Gašince i čisti lijevu i desnu stranu kuća u pravcu centra. Druga četa ovog bataljona nastupa preko šume Buklvac[4] putem koji sa sjevera ulazi u selo i otale čisti blokove kuća do samoga centra sve dotle dok ne uhvati vezu sa jedinicama II bataljona. Ovaj bataljon dodijeliće jednu četu Štabu brigade koja će biti brigadna rezerva.

Prvi bataljon daće zasjedu od neprijateljskog uporišta Đakovo a naknadno ćemo dostaviti mjesto gdje će postaviti zasjedu.

Zadatak ovog bataljona je da spriječi nadiranje neprijatelja od Đakova u pravcu Gašinaca.

Osječki odred postaviće zasjedu u jačini jedne čete na cesti Našice — Đakovo između sela Stipanovci i Podgorač. Ova četa treba da prekopa cestu tako da neprijatelj ne bi mogao nastupati sa motorizacijom. Jedna četa ovoga odreda treba da postavi zasjedu na putu između Gašinaca i Satnice.[5] Zadatak ove čete je da spriječi svako nadiranje bande koji bi pokušali iz Satnice da krenu u pomoć u Gašince. Ostale snage Osječkog odreda biće uz Štab brigade kao brigadna rezerva. Također će jedan od članova Štaba Osječkog odreda biti u Štabu ove brigade za vrijeme ove akcije.

Početak napada biće 10 o.m. u 20 časova. Znaci raspoznavanja za noć između 10 i 11 biće Tuzla — Pala.

Znaci raspoznavanja 11 ovog mjeseca biće redovni. Štabovi bataljona nalaziće se u blizini svojih jedinica.

Štab brigade nalaziće se na putu koji vodi od Velikog Nabrđa u pravcu Gašinaca.

Štabovi bataljona trebaju slati izvještaje u Štab brigade svakog sata, i to kuririma da se dodijele konji tako da bi što prije stizali.

Povlačenje će se izvršiti: Štab ove brigade ispaliće 3 bijele rakete i to u dvije serije u pravcu Gašinaca, a također će se izdati i pismeno naređenje za povlačenje.

Glavno previjalište nalaziće se u selu Veliko Nabrđe odakle će se ranjeni drugovi dalje prenositi u bolnicu.

Evakuacija plijena pravac Paučje. Plijen kao što je roba, platno i sve ono što je potrebno za našu vojsku evakuisaće

---

[4] Vjerovatno Bukje.
[5] Đakovačka Satnica

se u selo Stari Hrkanovci, dok će se hrana i stoka što je nepotrebno za našu vojsku upućivati u selo Paučje.

Povlačenje će se izvršiti na ovaj način: I bataljon selo Lapovci, II bataljon i prateća četa Stari Hrkanovci.

III bataljon i bolnička četa u selo Musić. Osječki odred povlači se u selo Podgorje.

Prateća četa dodijeliće I bataljonu dva teška mitraljeza a drugom i trećem po jedan teški mitraljez. Obadva bacača biće sa četom III bataljona koji će biti brigadna rezerva, a takođe i protivtenkovska puška III bataljona.

Pošto se u selu Gašinci nalazi izvjestan broj Hrvata a među njima i poštenih ljudi stoga treba štabovi nastojati da se ne bi desio nijedan slučaj nasilja ni pljačke kod poštenih ljudi. Intendanti bataljona sa intendantom ove brigade izvršiće evakuaciju plijena.

Zarobljenike sve slati u Štab brigade. U iskustvima koja su do danas stečena u našoj borbi uvijek je odlučivala brzina i dobro snalaženje rukovodilaca kao i održavanje veze, stoga i ovaj put nastojte da nijedan bandit ne pobjegne, a da ga nije stigla zaslužena kazna. Sve jedinice ove brigade kao i Osječki odred treba da budu postrojeni 10 o.m. u 14 časova u selu Podgorje gdje će se izvršiti politička i vojna priprema za akciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Đuro Balenović s.r.

Komandant:
Prilika Đuro s.r.

Napomena: Štabu II i III bataljona dostavlja se po jedna skica ovog uporišta Slavonski Brod 1 : 100.000

Potvrdite prijem ovog naređenja.

BR. 64

IZVJEŠTAJ ŠTABA DESETE DIVIZIJE OD 10 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA LUDBREG[1]

ŠTAB X DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Br. 174
Dan 10. X. 1943 g.

Operativni izvještaj —
dostavlja. —

ŠTABU II KORPUSA NOV i PO HRVATSKE
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N. O. V. H.

Položaj

I. RAD NAŠIH JEDINICA:

Poslije akcije na Varaždinske Toplice i neuspjele akcije na rudnik Glogovac[2] naše jedinice su se nalazile dijelom na položajima, a dijelom na putu. Pošto su se jedinice nalazile na zasjedama, odmor jedinica se nije mogao omogućiti, a isto tako nije se u dovoljnoj mjeri moglo planski raditi, kako politički tako i vojnički. Neprijatelj je sistematski uznemiravao naše jedinice sve do napada na uporište Ludbreg.[3]

Dana 3.X. o.g. izvršena je politička i vojnička priprema za napad na neprijateljsko uporište Ludbreg. Borcima je ukazano od kolike je važnosti likvidacija ovoga uporišta i temeljito je razrađen plan za napad. Istoga dana u 24 sata izvršen je napad. Napad je izvršila naša XVII Udarna brigada, dok se naša XXI Brigada nalazila na zasjedama prema neprijateljskom uporištu Koprivnica. Likvidaciju uporišta omogućila je i brigada »Braće Radića«, koja je svojim junačkim držanjem spriječila prodor ustaških bandi od Varaždina.[4] Poslije osmočasovne borbe, borci XVII Udarne brigade u potpunosti su izvršili svoj zadatak i likvidirali uporište Ludbreg.

Kako je odlučeno da se mjesto Ludbreg zadrži što je moguće više, jedinice XVII Udarne brigade sa dva svoja ba-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1 k, 471.
[2] Vidi dok. br. 5 i 199.
[3] Opširnije o tome vidi dok. br. 38 i 48.
[4] Vidi dok. br. 28, 198 i 199.

taljona dale su osiguranje prema Koprivnici, sa jednim bataljonom prema Varaždinu, dok se jedan bataljon zadržao u samom mjestu. Za to vrijeme jedinice naše XXI Brigade rokirale su se prema Križevcima.

Brigada »Braće Radića« je bila zamorena teškim borbama sa neprijateljem, te je bilo nužno omogućiti odmor njenim jedinicama. Odlučeno je da XVII Udarna brigada zaposjedne položaje prema Varaždinu, a brigada »Braće Radića« da dođe u Ludbreg i najbliža sela. Na tim položajima XVII Udarna brigada nalazi se i sada, dok se XXI Brigada i dalje nalazi na položajima prema Križevcima.

Dana 8.X. o.g. jedna kolona ustaša i domobranaca, praćena sa 4 tankete, krenula je prema našim položajima. Borci III Bataljona XVII Udarne brigade muški su dočekali i odbili neprijateljsku kolonu.[5] Prema docnije primljenim izvještajima oštećene su dvije tankete.

II. IZVEDENE AKCIJE:

U međuvremenu od 30. IX. 1943 do 10. X. 1943 naše jedinice su izvršile napad na Ludbreg, a pored toga vodile su dvije manje borbe sa neprijateljem na terenu.

3.X. 1943 u 24 sata jedinice naše XVII Udarne brigade izvršile su napad na Ludbreg. U mjestu se nalazila jedna bojna domobrana, 200 gestapovaca i 20 žandara. Nalazili su se u samim jakim zgradama od kojih su sami domobranci jednu zvali »Alkazar«. Pored zgrada bili su izgrađeni bunkeri od zemlje. Ovi bunkeri su bili dobro vojnički postavljeni, tako je likvidacija ovoga uporišta bila skopčana sa prilično velikim teškoćama. No usprkos sve odbrane, borci XVII Udarne brigade su uspjeli da silovitim naletom skrše otpor i u potpunosti likvidiraju uporište. Uporište je likvidirano za 8 sati krvave borbe. Domobranci, uvidjevši da se ne mogu održati, predali su se, dok su se gestapovci i žandari pokušali bijegom spasti. Ovaj pokušaj je osujećen, jer su zasjede XXI Brigade i brigade »Braće Radića« uspjele da većinu njih pohvataju. Ali je ipak nekoliko manjih grupa uspjelo da izmakne.

Za cijelo vrijeme borbe u uporištu, neprijatelj je pokušavao da razbije zasjedu prema Varaždinu i da pritekne u pomoć bandi u uporištu. Ali su borci brigade »Braće Radića« junački odbijali sve napade. Banda je u borbu bacila veliki broj aviona (26 komada) i naposljetku pomoću aviona, tenkova, artiljerije i pješadije pošlo im je za rukom da zasjedu razbiju. Ali je već bilo kasno, uporište je bilo likvidirano i

[5] Vidi dok. br. 208.

jedinice XVII Udarne brigade bile su zauzele nove položaje. Kad je neprijatelj čuo da je uporište likvidirano, povukao se u svoju polaznu bazu.

U Ludbregu su naše jedinice zarobile slijedeći ratni plijen:

440 domobranaca i 10 oficira
28 gestapovaca
15 žandara
3 teška mitraljeza marke »Švarcloze«
3 t.m. marke »Saint Étienne«
2 laka »Maksima«
3 njemačka puškomitraljeza
5 puškomitraljeza »Brno«
2 puškomitraljeza »Šoša«
1 teški bacač sa 70 mina
150.000 metaka od toga 70.000 7,9 m/m, a ostalo manliher
490 karabina
130 civilnih pušaka
8 šmajsera
2 laka minobacača sa 30 mina
80 bombi
600 garnitura novog odijela
350 pari cipela
277 šinjela
650 komadi ćebadi
280 ranaca
2 ispravne štamparije
2 male radiostanice i mnogo druge ratne spreme.

Akcija je izvedena po planu. Neprijatelj je imao 60 mrtvih u toj akciji. U toj akciji naše jedinice su utrošile 14.860 metaka, dok su naši gubitci bili 38 ranjenih i 18 mrtvih. Od zarobljenog materijala naše su jedinice zadržale: XVII Udarna brigada 2 laka »Maksima«, 5 p.m. »Brno«, 3 nj. p.m.,[6] 2 laka bacača sa 30 mina i 20.000 mauzer metaka, 300 odijela.

XXI Brigada: 1 teški bacač sa 50 mina, 3 puškomitraljeza, 50 pušaka, 60.000 metaka, 200 odijela i nešto obuće.

Sav ostali ratni plijen je stavljen na raspoloženje jedinicama II Operativne zone. Komandant brigade »Braće Radića«[7] vratio je nazad 2 njemačka puškomitraljeza sa motivacijom da on neće »staro oružje koje mu je podvalila« XVII

[6] Njemačka puškomitraljeza
[7] Izidor Štrok

Udarna brigada. Mi smo oružje primili i poslali nazad u XVII Udarnu brigadu.

8.X. 1943 ustaše i domobranci iz Varaždina praćeni sa 4 tankete naišli su na zasjedu III Bataljona XVII Udarne brigade. Banda je odbijena uz osjetne gubitke. Naši borci zarobili su 10 domobrana sa ratnom spremom. Kasnije smo saznali da su oštećene dvije tankete.

Prilikom akcije na Ludbreg protivtenkovski mitraljez XVII Udarne brigade se nalazio na zasjedi prema Varaždinu. Od posluge su se spasila 3 druga i to dva ranjena, dok je 5 drugova posade izginulo, a mitraljez pao bandi u ruke. Predhodno su uništena 4 tenka.

III. STEČENA ISKUSTVA:

Prilikom akcije na Ludbreg vidjeli smo kako i banditski »Alkazari« padaju pod silovitim naletima naših boraca, potpomognutih dobro organizovanom vatrom teškog oruđa. Bombaške grupe su bile na visini. Gotovo svi borci koji su ranjeni, ranjeni su od neprijateljskih ručnih bombi.

Jedini propust je napravio II Bataljon naše XXI Brigade čijom je nebudnošću uspjelo jednoj banditskoj grupi da se bijegom spasi.

IV. NAROČITE NAPOMENE:

Komesar naše divizije drug Vlado Janić odlukom Glavnog štaba Hrvatske postavljen je za komesara II Korpusa NOV. i PO. Hrvatske. Na njegovo mjesto je postavljen odlukom Štaba II Korpusa drug Ivan A. Šibl, dotadanji politkomesar XVII Udarne brigade. Za politkomesara XVII Udarne brigade postavljen je drug Krsto Bosanac, dotadanji politkomesar I Bataljona iste brigade. Na njegovo mjesto je postavljen drug Halambek Josip, politkomesar I Čete I Bataljona.

. . .

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ivan A. Šibl

Komandant:
Vinko Antić

(M. P.)[8]

[8] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 65

ZAPOVIJEST ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 10 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA PAKRAC[1]

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. 254/43
Dan 10-X-1943

Zapovijest za likvidaciju neprijateljskog uporišta Pakrac— dostavlja.

Štabu XII Udarne brigade
Štabu Omladinske brigade
Štabu XVIII Brigade
Štabu Zapadne grupe odreda
Štabu Daruvarskog NOP odreda
Štabu Češke brigade
Štabu Posavskog odreda
Štabu I Posavskog u. bataljona

U neprijateljskom uporištu Pakrac nalazi se IV Bojna Gorskog Zdruga, jedna satnija ustaša, nepoznato iz čijeg sastava, jačine od 100 ljudi, 30 žandara, i jedna satnija željezničke bojne. Naoružanje posade: 6 topova od kojih 4 kal. 75 mm, 2 haubice 100 mm, 2 teška bacača, 4 laka bacača, 6 teških mitraljeza, 25 puškomitraljeza, oko 30 šmajsera, ostalo karabini.

U cilju likvidacije ovog uporišta[2] i sabotaže pruge i cesta u okolini ovog uporišta, Štab II Korpusa Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske, stavio je pod komandu, za vrijeme izvođenja ove akcije, slijedeće jedinice: Zapadnu grupu odreda sa Posavskim, Daruvarskim odredom, I Posavskim udarnim bataljonom i Češku brigadu.

Na osnovu gore prikupljenih podataka, obzirom na broj raspoloživih snaga, Štab ove divizije izdaje

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10 1, k. 881.

[2] O rezultatima napada na Pakrac vidi dok. br. 90, 123, 213, 214, 215, 217 i 218.

ZAPOVIJEST

(Sekcija: Sl. Požega, Pakrac, Bjelovar i Slatina 1:100.000)

1.) *Omladinska brigada »Jože Vlahovića«* sa tri bataljona i jednom četom izabranih boraca iz sastava rezervnog bataljona imaju likvidirati uporište i to:

a.) Bataljon A. nastupa pravcem ceste Dragović — Pakrac sa zadatkom likvidacije bunkera oko kapele Sv. Josip, prva raskrsnica na ulazu u Pakrac. Zatim produžava jednom kolonom pravcem krečane, kuće Blanuše, građanska škola, župni dvor, dok drugom kolonom od raskrsnice produžava ulicom koja vodi pravo u centar i sastaje se sa lijevom kolonom kod građanske škole. Kolona, koja nastupa ulicom, koja vodi pravo za centar, ima zadatak likvidirati posadu, koja bi se eventualno nalazila na pošti i sreskom sudu. Ovom bataljonu dodaje se top 65 mm.

b.) Bataljon B. napada sa sjeverne strane pravcem ceste i željezničke pruge koja vodi od Omanovca sa zadatkom likvidacije željezničke stanice i pilane, i posade, ukoliko se nalazi u mlinu kod mosta gdje put, koji vodi iz grada, presijeca Pakru i ide za željezničku stanicu iza ciglane (istočno). Desna granica ovog bataljona jeste put gdje presijeca prugu, a vodi od hotela Pakrac za željezničku stanicu. Ovom bataljonu dodaje se 1 protivtenkovski top.

c.) Bataljon C. napada od sjeverozapadne strane pravcem južni dio sela Prekopakra, upada u samo mjesto, jednim dijelom sa pravca nastupanja, a drugi dio tj. jedna četa za blokadu bolnice i eventualno njezinu likvidaciju, dok ostatak toga bataljona ima likvidirati bunkere na raskrsnici u zapadnom dijelu grada, gdje se put odvaja za Lipik. Po likvidaciji toga produžava ka hotelu Pakrac i preparandiji. Jedna četa uputiće se za likvidaciju vladikinog dvora. Ovom bataljonu dodaje se protivtenkovski top prvenstveno za likvidaciju bunkera na raskrsnici, a potom za likvidaciju objekata.

d.) Bataljon D. daće 40—50 izabranih boraca prvenstveno dobrovoljce sa 5 puškomitraljeza, koji imaju glavni zadatak da se probiju u prvom naletu u centar grada i zaposjednu raskrsnice, te da svojom vatrom ne dozvole krstarenje neprijatelju po ulicama, pregrupisavanje ili pružanje pomoći posadi u raznim objektima.

Ostatak toga bataljona sa topom »Pito« ostaje u brigadnoj rezervi.

Radi lakše, uspješnije i brže likvidacije uporišta za tučenje tvrdih objekata, rušenje morala kod neprijatelja, dodjeljuje se toj brigadi haubica 100 mm. i poljski top 75 mm. sa

pravcem nastupanja cesta Dragović — Pakrac, sa zadatkom, da u prvom vremenu tuku posadu na željezničkoj stanici i pilani, a potom gdje se ukaže njihova potreba.

2.) *XII Udarna brigada*, Posavski odred i I Posavski udarni bataljon, koji potpadaju pod komandu Štaba XII Udarne brigade postaviće zasjedu i to:

XII Udarna brigada sa dva bataljona postaviće zasjedu prema neprijateljskom uporištu Lipik, na liniji kota 184 — ciglana, pa na put Filipovac — Klisa. Na južni dio sela Klisa isturiti jedan vod sa teškim mitraljezom sa zadatkom da kontroliše puteve ergela — Klisa, Dobrovac — Klisa.

Jednim bataljonom fingirati napad na uporište Lipik i to: jednom četom na Majur — ergela, gdje se nalazi posada od 200 ustaša, a sa dvije čete fingirati napad na Lipik i sa južne strane od pravca popovog salaša. Ukoliko bi neprijatelj iz uporišta Lipik pokušao priteći u pomoć napadnutoj posadi u Pakracu, napasti ga i tući sa boka i leđa, a naročitu pažnju obratiti da neprijatelj ne bi iskoristio potok, koji teče istočno od Pakraca i Lipika paralelno cestom Pakrac — Lipik.

Jedan bataljon ostaje u brigadnoj rezervi.

2 teška mitraljeza ostaviti u rezervnom bataljonu, jedan teški mitraljez dati dvjema četama koje fingiraju napad na Lipik, a ostatak rasporediti u zasjedu s tim da se stvori plan za unakrsnu vatru cijelog predterena, a naročito za tučenje ceste.

Posavski odred jednim bataljonom i Gradiškom[3] četom postavlja zasjedu prema uporištu Poljana u kojoj se nalazi posada oko 80 domobrana. Zasjedu postaviti na liniji cesta—željeznička pruga, koja vodi od kote 129 i na zapadni dio Brezinskog Luga. Ova zasjeda ima zadatak kontrolu ceste Antunovac — Gaj.

Jednim bataljonom postaviti zasjedu sjeverno od Novske na liniju kota 168, put za Subocki Grad, Novi Grabovac sa zadatkom da spriječi dolazak neprijatelja iz uporišta Novske u pomoć napadnutoj posadi. Prethodno ovaj bataljon ima izvršiti jak fingirani napad na uporište Novsku, a potom se povući na naprijed označeno mjesto.

I Posavski udarni bataljon ima zadatak postaviti zasjedu prema neprijateljskom uporištu Okučani na liniji Čaprginci, južni dio sela Trnakovac. Jedan vod sa tri puškomitraljeza kontrolisaće puteve, koji vode od Rajića za Goleše i Milisavce. Jednim dijelom snaga fingirati napad na uporište Okučani, sa sjeverne strane.

[3] Riječ je o Novogradiškoj četi.

3.) *XVIII Brigada i Daruvarski NOP odred*

XVIII Brigada

a.) Bataljon A. postavlja zasjedu u selu Kip, na cesti, sa zadatkom da spriječi dolazak neprijatelja, koji bi pokušao ići cestom.

b.) Bataljon B. postavlja zasjedu na cesti, koja vodi od Badljevine za Dežanovac u selu Gor. Sređani, sa zadatkom da spriječi dolazak bande koja bi pokušala ići cestom.

c.) Bataljon C. u brigadnu rezervu.

Bataljonima A. i B. dodijeliti protivtenkovske puške.

Daruvarski NOP odred, koji potpada pod komandu Štaba XVIII Brigade postaviće zasjedu i to:

a.) Bataljon A. postaviti zasjedu u sjevernom dijelu sela Miljanovac, a jednu četu uputiti na Vrbovačke[4] vinograde radi fingiranja napada na uporište Daruvar i ujedno radi kontrole kretanja neprijatelja u uporištu.

b.) Bataljon B. postavlja zasjedu na pruzi i cesti Sirač — Daruvar, na liniji Pijanovo Brdo — željeznička stanica Sirač.

4.) *Početak napada:* 12.X. 1943 godine u 5 časova ujutro.

5.) *Znaci raspoznavanja:* u toku noći 12.X. 1943 godine od 5—6 časova **Sedlo—Sarajevo,** a do tog vremena važe opšti znaci, kao i za dan 12.X. 1943 godine važe opšti znaci.

6.) *Evakuacija ranjenika:* Ranjenici svih brigada na divizijsko previjalište koje će se nalaziti sa kurirskom ekipom u selu Kusonje. Ovo važi za Češku brigadu, Omladinsku i XII Udarnu, dok ostale jedinice upućivaće svoje ranjenike u najbližu bolnicu na njihovom sektoru osiguranja odnosno zasjede.

7.) *Previjališta:* odrediće svaka brigada za sebe. Divizijsko previjalište biće u s. Kusonje.

8.) *Evakuacija plijena:* Ratni plijen, oružje i municija, odjeća i ostale potrebe za vojsku evakuisaće se za Bučje (Budička ćuprija), dok ostali plijen gdje to odredi intendantura korpusa, koja će uglavnom rukovoditi evakuacijom plijena.

Intendant divizije i njegov zamjenik odgovorni su da sav plijen ratni, oružje, municija i drugi materijal za potrebe operativnih jedinica stigne na određeno mjesto uz pratnju potrebnog broja ljudstva, da se plijen ne bi u putu razvlačio i gubio.

Intendant Omladinske brigade sa svojim intendantima bataljona u svemu će pomoći intendanta divizije.

Štab divizije od ljudstva na kursu pri Štabu divizije odrediće kontrolne patrole, koje će imati zadatak, da sva ne-

[4] Podborski Vrbovac

poznata lica i neovlašćena za evakuaciju plijena hapse i sprečavaju im nedozvoljeni posao.

9.) *Veza:* Štab XII Udarne brigade povezaće se telefonski sa divizijom, a tako isto i Štab Omladinske brigade. Ostale jedinice međusobno se povezati telefonskim putem, ukoliko raspolažu sa kablom i telefonima, a u nedostatku toga kurire slati na konjima ili na biciklima, gdje je za to moguće: Svaka dva sata jedinice se imaju javljati svome višem štabu, a u vanrednim slučajevima kada se za to ukaže potreba. Štab XVIII Brigade održavaće vezu sa Štabom divizije putem radiostanice, a javljaće se svakog neparnog sata ili u vrijeme koje mu naznači — odredi telegrafista divizije.

Veza sa haubicom i poljskim topom i bataljonom koji napada željezničku stanicu i pilanu održavaće se putem kurira, a za prekid artiljeriske vatre na naprijed označene ciljeve ispaliće se 2 bijele rakete od strane štaba bataljona u pravcu topa. Za ponovno dejstvo artiljerije — haubice i poljskog topa, upućivati kurira.

Sve jedinice odmah po dolasku na određena mjesta zasjede ili pošto se privuku objektima, koje trebaju napasti, javiće se svome višem štabu.

10.) *Mjesta štabova:*

Štab divizije u selu Kraguj

Štab XII Udarne brigade u Japagi

Štab Omladinske u kućama iznad slova K—Pakrac

Štab XVIII Brigade u Badljevini

Štab Daruvar. NOP odreda sa bataljonom u zasjedi kod pruge i ceste

Štab Posavskog odreda u Bujavici

Štab Češke brigade sa bataljonom koji kontroliše cestu Toranj — Batinjani.

Štab I Posavskog udar. bataljona sa bataljonom, dijelom koji ostaje u zasjedi, dok ostatak odlazi na osiguranje i fingiranje napada.

11.) *Češka brigada:*[5] stavlja se pod komandu Omladinske brigade, a ima zadatak kontrole ceste Toranj — Batinjani — Obrež, a jednim dijelom snaga stegnuti obruč oko posade na Krndiji, ukoliko se banda tamo nalazi, i ne dozvoliti joj pristizanje u pomoć posadi Pakrac ili udar sleđa zasjedi XVIII Brigade ili Daruvarskog odreda.

12.) *Povlačenje:*

Poslije likvidacije Pakraca, ukoliko se ne pristupi likvidaciji Lipika ili nas neprijatelj primora za vrijeme vođenja

[5] Vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 15.

borbe, izvršiće se po pismenom naređenju ili po ugovorenom znaku izbacivanjem raketa 2 crvene, 1 zelena, 1 bijela u pravcu Lipika od mjesta Štaba divizije. Ukoliko bi se ovaj znak izdao, sve će jedinice—štabovi to ponoviti i povući se u baze.

a.) Omladinska brigada: Kraguj, Brusnik, Šumetljica,

b.) XII Udarna brigada G. Čaglić, Bobare, Bijela Stijena i Kovačevac,

c.) XVIII Brigada: Sirač — Pakrani,

d.) Daruvarski NOP odred: Bijela, Borki,

g.) Posavski odred i I Posavski u. bataljon u baze lijevo i desno od ceste, koja vodi od Okučana za Lipik u »trokutu«.[6]

f.) Češka brigada: Grahovljani, Branešci.

NAPOMENA:

Likvidacija uporišta ima se bezuslovno izvršiti, a potom, obzirom na situaciju u momentu pada uporišta, pristupiće se likvidaciji uporišta Lipik koje će izvršiti XII Udarna brigada. Odmah po likvidaciji Pakraca sve topove naše, kao i one koje u toku akcije zarobimo, uputiti u sastav XII Udarne brigade radi likvidacije Lipika. XII Udarna brigada u toku vođenja borbe u Pakracu ima prikupiti podatke o Lipiku i kada joj se izda zapovijest za napad, pristupiti izvršenju.

Diverzantska četa podijeliće se i to: svakom bataljonu Omladinske brigade koji napada uporište daće se dvije grupe sa potrebnom količinom eksploziva i ostalog potrebnog materijala za rušenje pruge, demoliranje stanice, kidanje srca i miniranje vodene pumpe, kao i miniranje zgrada. Jedna jača grupa dodijeliće se XII Udarnoj brigadi za kidanje pruge i kidanje električnog voda Lipik — Pakrac.

Rušenje pruge, kidanje t.t. veza, miniranje eksplozivom imade početi kada i napad. Jedinice, koje idu u zasjedu, imaju biti na pola sata na svojim mjestima prije početka akcije, po dolasku ukopati se, a sa sobom ponijeti sijena ili slame radi prostirke, jer je zemlja vlažna.

Štab Omladinske brigade odrediće specijalne ekipe za evakuaciju državnih ustanova, sreza, poreske uprave, pošte, suda, općinskog poglavarstva itd. Referent saniteta organiziraće i predvidjeti sve što je potrebno za evakuaciju apoteke i vojničke ambulante. Također predvidjeti sve mjere da se evakuiše sanitetski materijal iz bolnice.

Četa za vezu Štaba brigade: Raspodijeliti ljudstvo čete za vezu koje nije potrebno na samoj liniji za kupljenje tele-

[6] Područje između komunikacija Pakrac — Banova Jaruga — Novska — Okučani — Pakrac.

fonskog kabla, telefona i centrala. Najstrože se zabranjuje lupanje telefona i telefonskih centrala bez obzira na to što su centrale zbog svoje veličine i teške. One se imaju ispravne izvući osim da budu u toku borbe oštećene. Ovo isto važi i za pisaće strojeve i ostala postrojenja. Zabranjuje se uništavanje lokomotiva na pilani, ukoliko se nađu, one se imaju izvući prugom sve dotle dokle se može, pa makar bile i neispravne.

Obratiti pažnju na minska polja da ljudstvo ne postrada, za kretanje koristiti ceste, staze i dobro ugažene puteve, jer na tim mjestima neprijatelj nije minirao zbog redovnog saobraćaja mještana.

Moral neprijatelja u uporištu je na visini. Zarobljene oficire, podoficire i ugledne funkcionere ne ubijati, nego ih sprovesti višem štabu kao zarobljenike.

Prilog: Skica uporišta, koju umnožite u potrebnom broju i dostavite bataljonima koji vrše napad.

Potvrdite prijem naređenja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marijan Cvetković

Zamjenik komandanta:
Rade Knežević

BR. 66

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« IZ PRVE POLOVINE LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA STOJDRAGU I PLEŠIVICU[1]

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O.H.
Štabu II operativne zone N.O.V. i P.O.H.

Šaljemo vam kratak pregled događaja koji su se odigrali zadnjih dana na Žumberku. —

30. IX. 1943 godine naš III Proleterski bataljon u zajednici sa »Gubčevom brigadom«[2] i Ž.P.O.H.[3] likvidirali su neprijateljsko uporište Stojdragu.[4] Poslije jače artileriske vatre

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8—6, k. 1472 A.

[2] Riječ je o slovenačkoj NOU brigadi »Matija Gubec«.

[3] Žumberačko-pokupski NOP odred Hrvatske

[4] Opširnije o tome vidi dok. br. 195, 196, 198 i 199.

neprijatelj je napustio garnizon pobjegavši u pravcu Samobora. Uslijed toga što jedinice koje su određene za osiguranje nisu stigle na vrijeme, neprijatelja se nije uspjelo spriječiti u bjegstvu. Tom prilikom uhvaćeno je nešto vojničke spreme, među ostalim 2 protivkolska topa bez zatvarača, 150 granata za brdski top 75 mm. i 45 komada kalibara 65 mm., 150 mina za njemački teški bacač, 150 mina za laki bacač, 12.000 komada metaka mauzer, 10.000 komada grčkih metaka, 2000 metaka za teški mitraljez »Švarcloze«. Također je uhvaćen 1 teški mitraljez, 1 teški bacač, i razne druge spreme i ratnog materijala.

Poslije te akcije spremili smo se odmah za likvidaciju ustaškog uporišta na Plešivici, koju je izvela naša brigada sa dvije haubice 15 Slovenske divizije. Napad je počeo 2. X. u 18 časova, artileriskom vatrom, međutim u toku prve noći iako se je jurišalo nije se uspjelo neprijatelja istisnuti iz njegovih bunkera. U toku slijedećeg dana tj. 3. X. vršeni su čitavi dan napadi artilerijom i pješadijom. Neprijatelj je pokušao u toku toga dana da se iz Jaske probije sa tenkovima i pješadijom i pruži pomoć posadi u Plešivici, i tom prilikom uspjelo mu je probiti se sa dva tenka marke »Tigar« i sa jednim oklopnim automobilom do posade u Plešivici. — Nijemci koji su se probili nisu se mnogo zadržavali već su se povukli u 21 čas za Jasku. Poslije povlačenja tenkova, izvršili smo munjeviti juriš gdje je naročito došla do izražaja naša artileriska i minobacačka vatra, u koje je vrijeme neprijatelj morao da bježi. Naša pješadija za vrijeme juriša i protjerivanja neprijatelja iz Plešivice nije uspjela da potuče neprijatelja do nogu ali su im naneseni osjetni gubici. U svom povlačenju neprijatelj je izgubio oko 20 mrtvih i ranjenih, dočim su zarobljeni 12 ustaša. Neprijatelj nije uspio izvući ratni materijal, te je tako sav pao u naše ruke, koji se još uvijek prebrojava, također i pronalazi po vinogradima i šumarcima u blizini garnizona kojega je neprijatelj pobacao. U borbi na Plešivici imali smo 4 mrtva druga i 10 ranjenih. — Istovremeno kada smo napadali Plešivicu, fingirao se je napad na Samobor sa našim III Proleterskim bataljonom i jednim bataljonom Gubčeve brigade, također se je fingirao napad na Jasku, u koju je tukla naša teška haubica preko cijeloga dana i noći, gdje smo imali punih pogodaka. 15 novoformirana brigada Slovenije, i III Bataljon Ž.P.O.H. u to vrijeme blokirali su Ozalj i fingirali napad na s. Draganići. Drugovi Slovenci odbili su dva neprijateljska napada koji su bili išli prema Ozlju iz Karlovca. Sada se naše snage nalaze prema Samoboru i cijeloj pruzi od Jaske prema Draganićima. Krojimo plan sa drugovima Slovencima da napadnemo ponovo Ozalj i da ga

potpunoma likvidiramo, tako da bi imali samo djelovanje na pruzi Karlovac — Zagreb, a to ćemo postići po likvidaciji Ozlja. — Isto tako imamo u vidu ako bi uspjelo da se Ozalj likvidira sa jednim snagama napasti Samobor i početi sa djelovanjem prema Savi, tako da bi imali snaga dosta i na pruzi Zagreb — Karlovac i prema samome Zagrebu. — Nastojat ćemo da što više budemo aktivni i da iskoristimo slovenske dvije brigade koje se nalaze na našem sektoru. —

Radiostanica Brigade dosada nije uspjela uhvatiti veze sa vama kao i sa Štabom II Operativne zone, uslijed toga što osoblje koje rukuje sa njom nema dovoljno stručne spreme. Šaljemo vam jednoga druga koji će vas tačnije informisati o našoj radiostanici. Molili bi vas da nam pošaljete jednoga iskusnijeg radiotelegrafistu.

Prema dobivenim informacijama na rijeci Sutli operiše Krapinski odred,[5] pod komandom Štaba II Operativne zone. Kako smo izviješteni ovaj odred djeluje pod vrlo teškim okolnostima uslijed toga što je neprijatelj vrlo osjetljiv na tome sektoru. Podrobnije podatke dobit ćete od Štaba II Operativne zone.—

Na sektoru kod Okića i Samobora formirana je jedna nova četa koja će uskoro prerasti u bataljon. Taj bataljon prema naređenju Štaba II Operativne zone podpadaće pod komandu Štaba Ž.P.O.H.

Politička situacija poslije likvidacije Stojdrage i Plešivice znatno se je poboljšala u čitavom Žumberku. Po ugledu na Vivodinsku četu koja je docnije postala bataljon, formirana je i u Krašiću jedna četa koja ima zadatak da preraste u bataljon. Narod iz dna duše mrzi Nijemce, ali ih se ujedno i plaši.— Sada je Žumberak čitav čist; tako se time omogućava političkim radnicima na terenu da razviju svoju djelatnost do maksimuma.—

Stigli su nam Primorci iz XIII Divizije; od njih ćemo formirati jedan bataljon.— Brigada je prilično zamorena uslijed stalnih akcija i pokreta koje smo vršili u zadnje vrijeme. Nastojat ćemo da ovo malo vremena na odmoru iskoristimo za svestrani politički rad, pošto se osjeća pomanjkanje svijesti kod velikog broja novih drugova. — Slovenci nam predlažu formiranje Operativnog štaba na našem sektoru radi lakšeg i uspješnijeg djelovanja naših jedinica koje se sada zajednički bore. Mi očekujemo u tom pogledu od vas direktive. Saradnja sa njima dosada bila je vrlo dobra i težićemo da ostane najbolja.

---

[5] Riječ je o Zagorskom NOP odredu. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 33.

Jedini je problem prehrana tolike vojske na Žumberku. Slovenci očekuju da ćemo mi organizirati prehranu čitave vojske. To je ovdje vrlo teško uslijed toga što je čitavi Žumberak vrlo pasivan, međutim trudićemo se da kako-tako organizujemo prehranu pa makar vukli hranu iz Pokupja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar

Komandant
Milan Žeželj

BR. 67

IZVJEŠTAJ ŠTABA NO BRIGADE »BRAĆE RADIĆA« OD 10 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O BORBAMA PRILIKOM OBEZBJEĐENJA NAPADA NA LUDBREG[1]

ŠTAB BRIGADE
»BRAĆE RADIĆA«
NOV HRVATSKE
10. listopada 1943 god.
Oper. br. 29/43

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV i PO HRVATSKE

Na sektoru gdje se nalazi brigada »Braće Radića« ne postoje male neprijateljske posade, a od većih posada likvidirani su V. Toplice i Ludbreg.[2] Na našem sektoru postoji samo Varaždin, Koprivnica i Križevci.

2. X. 1943 dok je brigada bila na položaju[3] jedan bombarder izviđa naše položaje i baca nekoliko bombi na otvorenom polju. Oko 5.30 sati poslije podne naišlo je 9 štuka, te bombardiralo selo Tuhovec.

Izdata je zapovijed brigadi za posijedanje novih položaja, budući je u toku noći 2/3 predviđen napad u 24 sata na Ludbreg. Bataljoni otišli su na svoje nove položaje u 22.45 sati.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6 6, k. 1472 A.

[2] O uništenju ovih posada vidi dok. br. 7, 28, 54, 64, 198, 199 i 203.

[3] Brigada je tada držala položaje na liniji: Varaždin — Jalžabet — Ludbreg i Varaždin — Šemovec — Ludbreg, obezbjeđujući time napad na Ludbreg. Vidi dok. br. 7 i 28.

3. X. 1943 točno u 24 sata otpočeo je napad od strane XVII brigade na Ludbreg. Od naših bataljona, osim II koji se nalazi još u pokretu, bio je napadnut oko 2.30 sati neprijatelj sa jačinom od 6 tenkova i ostalom motorizacijom. Jačina samog neprijatelja za prvo vrijeme računa se oko 400 ustaša.[4] Glavni pritisak vršili su na cestu kuda su mislili pod svaku cijenu probiti se kroz naše položaje kako bi mogli doći u pomoć posadi Ludbreg. Naši borci ustrajali su iako je neprijatelj nasrtao i jurišao tenkovima da probije naše linije. U svanuće neprijatelj se malo povukao do prvih kuća u s. Štefanec (400—500 metara od naših položaja), ostavivši na cesti oštećeni tenk sa 2 razlupana motorcikla. Kako se između Šemovca i Štefanca nalazi potpuno brisani prostor, naše jedinice nijesu mogle izvršiti napad na neprijatelja koji je ovaj prostor držao pod jakom mitraljeskom vatrom. U 8.30 sati prebacili smo jednu četu I bataljona do II bataljona i ona je zaposjela zaselak Marof Štefanec, osiguravši time naše lijevo krilo. Oko 9 sati neprijatelj je opet pokušavao probiti naš položaj i jurišao tenkovima, no bio je odbijen. Tom prilikom naš protutenkovski mitraljez oštetio je opet 2 tenka, nakon toga neprijatelj je počeo tući bacačem naše položaje i jedna mina uništila nam je jedno cijelo teško odjeljenje sa zamjenikom komandira.

Kroz cijelo ovo vrijeme vatra je neprestano trajala. U 11.35 sati naišao je jedan avion na naše položaje i prešao u pravcu Ludbrega. Uto neprijateljska pješadija i tenkovi počeli su juriš na naš položaj a u istom momentu dolaze avioni, najprije njih 7, i stali sipati bombe i mitraljirati naše položaje. Zatim je još naišlo 9 aviona koji su bacali bombe i mitraljirali položaje. Napad iz zraka bio je strahovit i trajao je sat i po. Za vrijeme napada iz zraka pristizali su ustaše sa sviju strana i otvarali vatru na naše borce. Naši drugovi počeli su se povlačiti prema Plitvici, tom prilikom trebalo je preći oko 2 km. potpuno brisanog prostora pod tučom bombi i mitraljeske vatre.

U samoj borbi koja je trajala od 2.30 do 12 sati naši borci pokazali su veliku hrabrost, izdržljivost i da nije bilo aviona položaj ne bi nikako bili napustili.

Naši gubitci bili su dosta veliki i to baš od zračnog napada. Gubitci naši sastoje se: 63 poginula, 20 ranjenih i oko 10 nestalih. Od oružja nestalo je 4 puškomitraljeza, 1 teški mitraljez uništen, i antitenk. mitraljez koji je vjerovatno i on uništen bombom. Po borbi predočeno je našim jedinicama, da su

[4] Vidi dok. br. 198, 199 i 203.

oni svojom izdržljivošću i svojim životima omogućili brzu likvidaciju Ludbrega.

4. X. 1943. brigada je na svojim novim položajima Jalžabet, Imbriovec, Šemovec, Vrbanovec. Tokom dana i noći neprijatelj nije pokušavao proći kroz naše položaje za pomoć Ludbregu.

Naši poginuli drugovi pokopani su na groblju u Šemovcu.

5. X. 1943. brigada je na istim položajima predhodnog dana, koja je osiguravala izvlačenje plijena iz Ludbrega. Oko 17.30 časova naišlo je 5 aviona, izbacili su više bombi težeg kalibra i mitraljirali po selu.

Većina bombi palo je oko zgrade štaba brigade i štaba I bataljona. Izgleda da je neprijatelj pomoću špijunaže doznao gdje se nalaze naši štabovi te iste tukao. Gubitaka sa naše strane i to kod ljudstva teškog odjeljenja jedan mrtav, 4 ranjena od kojih je jedan teže.

6. X. 1943 brigada zaposjela je položaje Martijanec — Gomila (kota 212) i Gornji Martijanec sa jačim predstražama ispred sebe i na bokove. Dodir sa neprijateljem nisu imali. Jedan bombarder tukao je bombama i mitraljeskom vatrom kosu iznad Jalžabeta, vjerovatno misleći da se štab preselio iz Jalžabeta na kosu iznad sela.

7. X. 1943 do 10. X. 1943 brigada nalazi se na odmoru, sređivanju i popuni ljudstva mobilizacijom i to: Sv. Petar, M. i V. Bolfan — Rasinja — Subotica. Tokom ova tri dana nismo imali dodira sa neprijateljem. Brigada je radila na sređivanju svog ljudstva, popuni ljudstva, rušena je pruga i mostovi.

Stanje u brigadi nije se znatno promijenilo od prošlog izvještaja pa sve do danas. Zadnje vrijeme što smo izgubili dosta drugova i komandnog kadra, mi smo popunili komandni kadar sa mladim drugovima koji su se nalazili u bataljonu. Sam I bataljon koji je pokazao izvjesnu slabost u više navrata u ovim zadnjim akcijama, naročito se očituje nesamostalnost i neodlučnost komandnog kadra štaba I bataljona, a naročito komandanta istog bataljona. Same komande četa istog bataljona mlade su koje su u zadnje vrijeme tek poprimile dužnost pošto se vadi uvijek komandni kadar tako da nam ostaju samo mladi ljudi.

II bataljon. Sam štab II bataljona za danas najbolje odgovara u našoj brigadi, ali isti su nesamostalni, kako bi jedan štab morao biti samoinicijativan. Njihove komande četa također imaju mlade drugove pošto su izgubili komandni kadar u ovim zadnjim borbama.

III bataljon ima osobine kao i ostali bataljoni, ali u istome bataljonu komesar je dosta labav i neaktivan kao što smo vam i javili u prošlom izvještaju. Same komande četa su starije, ali komanda I čete u više navrata učinila je griješke, da su se povlačili bez ikakvog naređenja.

Prateća četa, tehnička četa, četa za vezu i sanitetski vod, one se sređivaju i ide svaki dan nabolje.

Naše perspektive da sredimo jedinice, kako vojnički tako i politički, da popunimo sa novim mobiliziranim ljudstvom, da imamo izvjesnu rezervu u ljudstvu u samoj brigadi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Robić Ivan

(M.P.)[6]

Komandant:
Štrok[5]

BR. 68

IZVJEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 11 LISTOPADA 1943 GOD. VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA I RASPOREDU JEDINICA I SITUACIJI NA PODRUČJU HRVATSKE POSLIJE KAPITULACIJE ITALIJE[1]

Op. 288/43
11. X. 1943

VRHOVNOM ŠTABU NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

I. — Naše glavne operacije u vremenu od 10. IX. do 10. X. 1943:

Poslije kapitulacije Italije, razoružavanja većeg broja talijanskih divizija, naše jedinice, oslobodivši čitave pokrajine i oblasti, u neodoljivom naletu izbile na Jadran i ovladale Jadranskom obalom i svim otocima od Trsta do Dubrovnika.[2]

---

[5] Izidor

[6] Okrugli pečat: Štab Druge brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34—3, k. 105 B.

[2] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 39, 45, 50 i 54.

Nijemci predusrećući kapitulaciju Italije, blagovremeno su uputili izvjestan broj divizija prema Jadranu u cilju posjedanja i okupacije Jadranske obale.[3] Naše trupe iako bez motorizacije, u trci k moru sa njemačkim divizijama, nošene valom narodnog oduševljenja, preduhitrile su Nijemce i prije izbile u skoro sve važnije luke Jadrana.[4] Nijemci, strategijski iznenađeni jačinom naših snaga i brzinom intervencije, uputili su ka Jadranu jaka pojačanja da bi odbacili naše snage i zaposjeli obalu. Odmah se razvila žestoka bitka između naših i njemačkih divizija. Ova bitka plamti već mjesec dana nesmanjenom žestinom na prostoru od Trsta do Skadra, a na sjever do rijeke Save, u kojoj učestvuje takoreći glavnina cijele naše vojske. U epilogu ove bitke, naše jedinice nalazeći se na najvažnijem i za Nijemce najosjetljivijem sektoru Jadrana, imaju jednu od glavnih uloga.

Dakle, to je bitka za Jadran, koja je dobila osobiti značaj, ne samo za balkansko ratište, nego i za cjelokupnu ratnu situaciju u Evropi, kako u odnosu na saveznike, a tako i na samu Njemačku.

U opsegu ove bitke, koja se sastoji iz niza ofanzivnih i defanzivnih bojeva, naše trupe izvele su slijedeće važnije operacije:

1. a) *U Slavoniji.* Jedinice II Korpusa u vremenu od 10. do 15. IX. vodile su ofanzivne bojeve na pruzi Banova Jaruga — Brod, sa ciljem rušenja pruge i sprečavanja neprijateljskog saobraćaja.[5] Borbe su vođene sa njemačko-ustaškim snagama, koje obezbjeđuju prugu i njihovim pojačanjima, koja su oklopnim vlakovima pristizala u pomoć. Postavljeni cilj operacije je uglavnom postignut, pruga je na prostoru između Nove Gradiške i Rajića, kao i između Kapele Batrine[6] i Novog Sela[7] bila porušena u dužini nekoliko km i uništena su sva željeznička postrojenja, saobraćaj je bio prekinut za 3 dana.

b) Jedinice ovog Korpusa u vremenu od 15. do 17. IX. vodile su ofanzivne bojeve na pruzi Banova Jaruga — Pakrac — Daruvar — Suhopolje, sa ciljem da se pruga temeljito poruši i zauzmu neprijateljska uporišta između Daruvara i Suhopolja.[8] Postavljeni cilj je potpuno postignut. Zauzet je Đula-

[3] U tom cilju Nijemci su uputili u Dalmaciju: 114 lovačku diviziju, 264 pješadisku diviziju i 7 SS diviziju »Prinz Eugen«. (Podaci: Vjekoslav Klišanić »Njemačke snage u Hrvatskoj od 1941 do 1945 god.«, u arhivi Vojnoistoriskog instituta.)

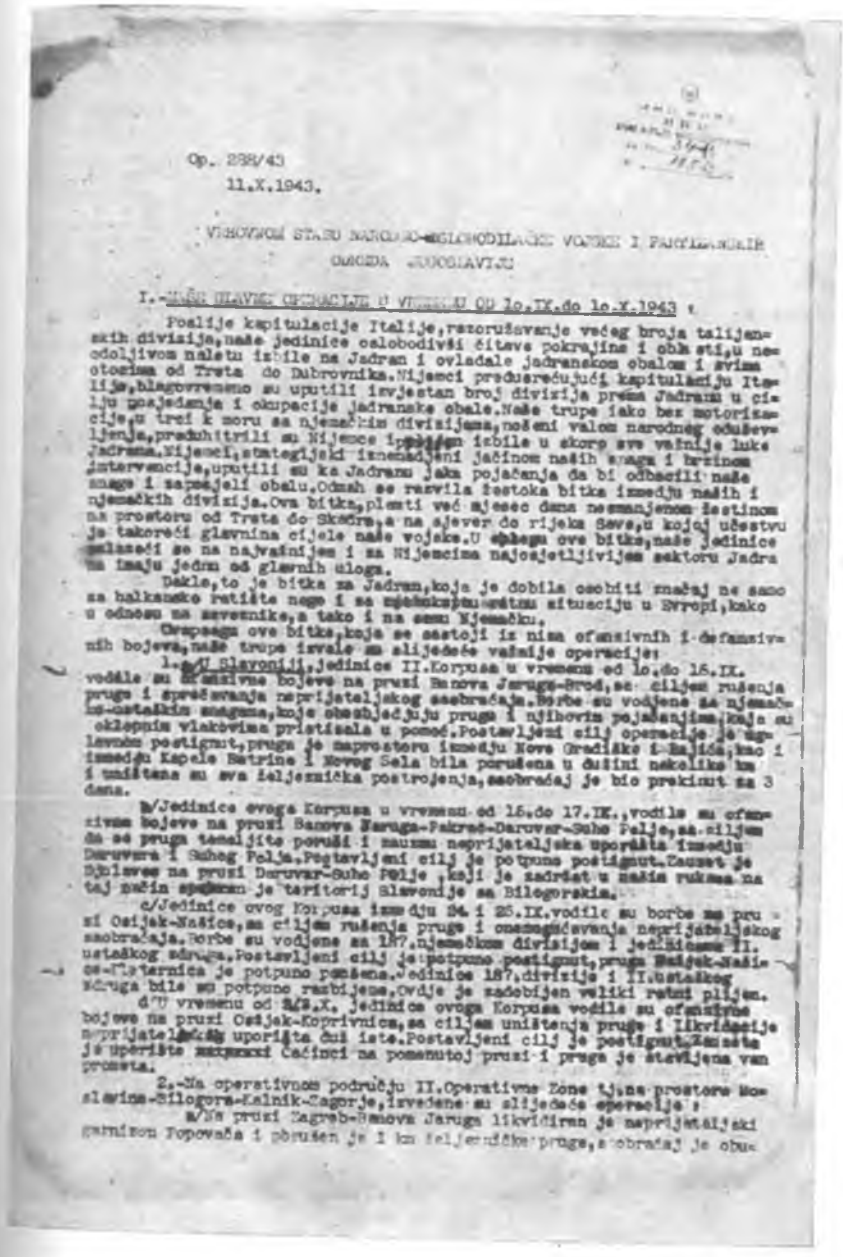
[4] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 39, 45, 50 i 54.

[5] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 42, 47, 55, 56 i 72.

[6] Nova Kapela-Batrina

[7] Staro Petrovo Selo

[8] Vidi dok. br. 86 i 128.

Op. 238/43
11.X.1943.

VRHOVNOM ŠTABU NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

I.-BORBE GLAVNIH SNAGA NOV I POJ U VREMENU OD 1o.IX.do 1o.X.1943 g.

Poslije kapitulacije Italije,razoružavanje većeg broja talijanskih divizija,naše jedinice oslobodivši čitavo pokrajina i obalu,u neodoljivom naletu izbile na Jadran i ovladale jadranskom obalom i svim otocima od Trsta do Dubrovnika.Njemci preduzeđujući kapitulaciju Italije,blagovremeno su uputili izvjestan broj divizija prema Jadranu u cilju okupacije jadranske obale.Naše trupe jako bez motorizacije,u trci k moru sa njemačkim divizijama,nošeni valom narodnog oduševljenja,preduhitrili su Njemce i prvi izbile u skoro sve važnije luke Jadrana.Njemci,strategijski iznenađeni jačinom naših snaga i brzinom intervencije,uputili su ka Jadranu jaka pojačanja da bi odbacili naše snage i zapriječili obalu.Odmah se razvila žestoka bitka između naših i njemačkih divizija.Ova bitka,plemti već mjesec dana nesmanjenom žestinom na prostoru od Trsta do Skadra,a na sjever do rijeka Neve,u kojoj učestvuju takoreći glavnina cijele naše vojske.U okviru ove bitke,naše jedinice nalazeći se na najvažnijem i za Njemcima najosjetljivijem sektoru Jadrana imaju jedan od glavnih uloga.

Dakle,to je bitka za Jadran,koja je dobila osobiti značaj ne samo za balkansko ratište nego i sa međunarodnom situacijom u Evropi,kako u odnosu na saveznike,a tako i na samu Njemačku.

Okosnicu ove bitke,koja se sastoji iz niza ofanzivnih i defanzivnih bojeva,naše trupe izvele su slijedeće važnije operacije:

1.a/U Slavoniji,jedinice II.Korpusa u vremenu od 1o.do 16.IX. vodile su ofanzivne bojeve na pruzi Banova Jaruga-Brod,sa ciljem rušenja pruge i spriječavanja neprijateljskog saobraćaja.Borbe su vođene sa njemačko-ustaškim snagama,koje obezbjeđuju pruge i njihovim pojačanjima,koja su oklopnim vlakovima pristizala u pomoć.Postavljeni cilj operacije je djelimično postignut,pruga je na prostoru između Nove Gradiške i Batine,kao i između Kapele Batrine i Novog Sela bila porušena u dužini nekoliko km i uništena su sva željeznička postrojenja,saobraćaj je bio prekinut za 3 dana.

b/Jedinice ovoga Korpusa u vremenu od 16.do 17.IX.,vodile su ofanzivne bojeve na pruzi Banova Jaruga-Pakrac-Daruvar-Suha Polje,sa ciljem da se pruga temeljito poruši i zaustavi neprijateljska uporišta između Daruvara i Suhog Polja.Postavljeni cilj je potpuno postignut.Zauzet je Daruvar na pruzi Daruvar-Suha Polje ,koji je zadržat u našim rukama na taj način spriječen je teritorij Slavonije sa Bilogorskim.

c/Jedinice ovog Korpusa između 24. i 25.IX.vodile su borbe na pruzi Osijek-Našice,sa ciljem rušenja pruge i onemogućavanja neprijateljskog saobraćaja.Borbe su vođene sa 187.njemačkom divizijom i jedinicama II. ustaškog sdruga.Postavljeni cilj je potpuno postignut,pruga Osijek-Našice-Pleternica je potpuno porušena.Jedinice 187.divizije i II.ustaškog sdruga bile su potpuno razbijene.Ovdje je zadobijen veliki ratni plijen.

d/U vremenu od 26.X. jedinice ovoga Korpusa vodile su ofanzivne bojeve na pruzi Osijek-Koprivnica,sa ciljem uništenja pruge i likvidacije neprijateljskih uporišta duž iste.Postavljeni cilj je postignut.Zauzeta je uporišta Đurđevac,Čačinci na pomenutoj pruzi i pruga je stavljena van prometa.

2.-Na operativnom području II.Operativne Zone tj.na prostoru Kosjerina-Bilogora-Kalnik-Zagorje,izvedene su slijedeće operacije:

a/Na pruzi Zagreb-Banova Jaruga likvidiran je neprijateljski garnizon Popovača i porušen je 1 km željezničke pruge,a saobraćaj je obu-

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 68

vec na pruzi Daruvar — Suhopolje, koji je zadržat u našim rukama, na taj način spojen je teritorij Slavonije sa bilogorskim.

c) Jedinice ovog korpusa između 24. i 25. IX. vodile su borbe na pruzi Osijek — Našice, sa ciljem rušenja pruge i onemogućavanja neprijateljskog saobraćaja. Borbe su vođene sa 187 njemačkom divizijom i jedinicama II Ustaškog zdruga. Postavljeni cilj je potpuno postignut, pruga Osijek — Našice — Pleternica je potpuno porušena. Jedinice 187 divizije i II ustaškog zdruga bile su potpuno razbijene. Ovdje je zadobijen veliki ratni plijen.[9]

d) U vremenu od 2/3-X-jedinice ovoga korpusa vodile su ofanzivne bojeve na pruzi Osijek — Koprivnica, sa ciljem uništenja pruge i likvidacije neprijateljskog uporišta duž iste. Postavljeni cilj je postignut. Zauzeto je uporište Čačinci na pomenutoj pruzi i pruga je stavljena van prometa.[10]

2. — Na operativnom području II Operativne zone tj. na prostoru Moslavina — Bilo Gora — Kalnik — Zagorje, izvedene su slijedeće operacije:

a) Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga likvidiran je neprijateljski garnizon Popovača i porušen je 1 km željezničke pruge, saobraćaj je obustavljen 2 dana.[11]

b) U toku 23. IX. jedinice ove zone likvidirale su neprijateljsko uporište Sv. Ivan Žabno[12] na pruzi Križevci — Bjelovar i ovu potpuno izbacili iz prometa.

c) U vremenu od 2. do 9. X. jedinice ove Zone vodile su ofanzivne bojeve na pruzi Zagreb — Križevci — Koprivnica, kao i na pruzi Koprivnica — Varaždin, sa ciljem uništenja ovih pruga i likvidacije pojedinih neprijateljskih uporišta na istoj. Postavljeni ciljevi su potpuno postignuti. Zauzeta su neprijateljska uporišta Vrbovec, Varaždinske Toplice i Ludbreg.[13] Njemačko-ustaške posade, koje su držale ova uporišta, potpuno su razbijene. Obje pruge su još u našim rukama. Zadobijen je veliki ratni plijen.

2. a) *Na Baniji.* Jedinice VII Divizije u vremenu od 10. do 30. IX. izvele su dvije uspješne akcije na prugu Sisak — Kostajnica. Iako postavljeni cilj tj. rušenje pruge i njeno izbacivanje iz prometa nije postignut, ipak je zadobijen veći ratni plijen i uništena su 3 neprijateljska vlaka.[14]

---

[9] Vidi dok. br. 172.
[10] Vidi dok. br. 123.
[11] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 5 i 108.
[12] Vidi dok. br. 5.
[13] Vidi dok. br. 8, 9, 28, 38, 54, 64, 198, 199 i 203.
[14] Vidi dok. br. 183.

b) Jedinice ove divizije likvidirale su 10. IX. poznato ustaško uporište na Baniji Zrinj.[15]

3. a) *Žumberak.* U toku septembra jedinice XIII Proleterske brigade likvidirale su njemačko-ustaška uporišta između Samobora i Jastrebarskog i izvele niz uspješnih napada na prugu Karlovac — Zagreb.[16] Uništeno je nekoliko oklopnih i transportnih vlakova.

b) U vremenu od 3. do 7. X. jedinice ove brigade zajedno sa slovenskom brigadom »Matija Gubec« likvidirale su neprijateljska uporišta Stojdragu, Kamnice i Plešivicu i na taj način postavili se u neposrednu blizinu same pruge Karlovac — Zagreb. Zadobijen je veliki ratni plijen.[17]

4. — *Kordun.* U vremenu od 30. IX. do 9. X. jedinice I Korpusa vodile su ofanzivne operacije na sektoru Ogulin — Karlovac — Zagreb, sa ciljem likvidacije Ogulina i svih neprijateljskih uporišta između Ogulina i Karlovca.[18] Iako je u prvoj fazi operacije Ogulin bio potpuno blokiran i otsječen, i pored toga što su likvidirana sva neprijateljska uporišta između Ogulina i Karlovca i temeljito porušena pruga sa poznatim Globorničkim mostom, postavljeni cilj operacije nije postignut. Razlog: žilava odbrana ogulinske posade i brza intervencija jakih njemačkih pojačanja na pravcu Karlovac — Ogulin. U ovim bojevima neprijatelj je imao osjetne gubitke i to preko 300 mrtvih i 250 zarobljenih. Mi smo imali također osjetne gubitke, oko 80 mrtvih i preko 150 ranjenih.

5. *Lika.* U vremenu od 10. IX. do 10. X. jedinice VI Divizije izvršile su 12 akcija na cesti Bihać — Gračac, na neprijateljske transporte, koji su se kretali ovim pravcem.[19] Ove akcije su bile izvedene na partizanski način dejstva, tj. u vidu prepada i zasjeda u cilju sprečavanja neprijateljskog saobraćaja. Postavljeni ciljevi djelimično postignuti. Neprijatelj je bio prinuđen da uputi jaka pojačanja i da postavi mnogobrojne stalne pobočnice na ovom pravcu sa obje strane. Ubijeno je veliki broj neprijateljskih vojnika i zadobijena velika količina ratnog materijala.

b) U vremenu od 1. do 5. X. preduzete su ofanzivne akcije sa jedinicama VI i XIII Divizije na sektoru Perušić — Gospić — Karlobag u cilju likvidacije Perušića, Karlobaga,

---

[15] Napad na Zrinj izvršen je 9 rujna 1942 god. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 48.

[16] Vidi dok. br. 25, 43 i 122.

[17] Vidi dok. br. 66.

[18] Vidi dok. br. 1, 14, 18 i 141.

[19] Vidi dok. br. 4, 72, 96, 125, 166, 190 i tom V, knj. 19, dok. br. 35, 75, 141, 150 i 171.

kao i svih ustaških uporišta, koja su se nalazila između Gospića i ovih garnizona. Postavljeni cilj operacije potpuno postignut, zauzeta su sva neprijateljska uporišta između Gospića i Karlobaga i Gospića i Perušića,[20] ustaše su satjerane u grad Gospić i potpuno blokirane. Razbijene su tri ustaške bojne, ubijeno je preko 300 neprijateljskih vojnika, zarobljeno oko 250, predalo se u toku operacija oko 120 ustaša. Zadobijena je velika količina ratnog materijala.

6. — Operacije u Gorskom Kotaru, Hrvatskom Primorju i Istri:

U vremenu od 10—15. IX. jedinice XIII Divizije i novoformirane istarske snage[21] oslobodile su i zauzele sva mjesta u Gorskom Kotaru, Hrvatskom Primorju i Istri,[22] izuzev gradova Rijeke — Pule — Trsta. Od razoružanih talijanskih divizija zadobiven je veliki ratni plijen.[23] U ovim krajevima izbio opći narodni ustanak.

b) U toku 15. i 16. IX. jedinice I Korpusa NOVH (VIII Divizija), kod Musulinskog Potoka potpuno su razbile dvije četničke brigade,[24] koje su imale nalog od svoga vodstva da se probiju na Jadran. Tom prilikom je ubijeno 250 četnika, više je ranjeno, dok se ostatak potpuno rasprsnuo šumama i demoralisao. Kasnije, poslije završene operacije pojedine četničke grupe su se stalno predavale, tako da se dosada predalo preko 300 četnika.

c) U toku 29. i 30. IX. preduzeta je pomorsko-desantna operacija za likvidaciju posljednjeg četničkog uporišta na Lošinju.[25] U ovoj operaciji uzela je učešća jedna brigada XIII Divizije[26] i jedinice naše flote. Postavljeni cilj je potpuno postignut. Otok Lošinj je zauzet, veći dio četnika je ubijen i zarobljen. Zadobijena je velika količina ratnog materijala.

7. — *Dalmacija.* U sjevernoj Dalmaciji jedinice Sjevernodalmatinske divizije u toku mjeseca septembra oslobodile su sva mjesta sjeverne Dalmacije izuzev Zadra, Knina i Skradina.[27] Dolaskom njemačkih pojačanja od pravca Knina prema

---

[20] Vidi dok. br. 34 i 74.

[21] U Istri su u toku rujna 1943 god. formirane slijedeće jedinice: Prva istarska NO brigada »Vladimir Gortan«, Druga istarska NO brigada, Prvi NOP odred »Učka« i Drugi NOP odred »Sušačko-kastavski«. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 146.

[22] Vidi dok. br. 45 i 160.

[23] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 31.

[24] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 90.

[25] O napadu na ovo uporište vidi tom V, knj. 19, dok. br. 158 i 179.

[26] Riječ je o Prvoj NOU brigadi.

[27] Vidi dok. br. 20, 35 i tom V, knj. 19, dok. br. 110.

Zadru, ova divizija[28] izvela je niz uspješnih ofanzivnih bojeva. Tako na cesti Knin — Gračac i Knin — Kistanje izvedeno je pet uspješnih napada na njemačke kolone i transporte. Ubijeno je preko 320 Nijemaca, uništeno i zaplijenjeno oko 60 motornih vozila i zadobijena veća količina ratnog materijala.[29]

U drugoj fazi bitke za Split, kada su Nijemci pokušali da upute pojačanja iz sjeverne Dalmacije u srednju preko rijeke Krke ka Šibeniku, jedinice ove divizije vodile su teške bojeve na sektoru Kistanje — Roški Slap — Bribirske Mostine.[30] Postavljeni cilj da se Nijemcima spriječi da prodru preko Krke u srednju Dalmaciju je potpuno uspio, tj. Nijemci su zadržani za dva dana, nanijeti su im teški gubitci, i to oko 120 mrtvih i više ranjenih.

Razvoj operacija u srednjoj i južnoj Dalmaciji nije nam u detalje poznat,[31] pošto od Štaba IV. Operativne zone, sem kratkih radiodepeša, nismo dobivali dosada operativne izvještaje, za posljednjih mjesec dana.

Vjerovatno je da vas je Štab IV Operativne zone redovito izvještavao o toku operacija na svome operativnom području.

Mi smo vam ovdje iznijeli samo važnije operacije i to u glavnim crtama, navodeći samo cilj i postignute rezultate.

II. — Procjena strategijske situacije:

1. — Neprijatelj i njegove namjere.

Jačina neprijateljskih snaga na operativnom području Hrvatske vidi se iz priloženog informativnog izvještaja, koji vam u prilogu dostavljamo. Nijemci, uglavnom raspolažu sa 10 divizija,[32] pojačanih sa ustaškim i domobranskim jedinicama.

Iz priloženog rasporeda neprijateljskih snaga vidi se da se gro istih nalazi u dolini Save i to većim dijelom južno od

---

[28] Odnosi se na jedinice Kninskog sektora od kojih je početkom listopada formirana Devetnaesta sjevernodalmatinska divizija. Vidi dok. br. 31.

[29] Vidi dok. br. 20 i tom V, knj. 19, dok. br. 110.

[30] O ovim borbama vidi dok. br. 20.

[31] Vidi dok. br. 26, 29, 41, 56, 61 i tom V, knj. 19, dok. br. 54, 74, 85, 94, 95, 97, 116, 124, 137, 138, 143, 144, 149, 154, 163, 164 i 170.

[32] U Hrvatskoj su se tada nalazile slijedeće njemačke divizije: Četrdeset četvrta pješačka, SS oklopna divizija »Viking«, Motorizovana divizija »Herman Gering«, 114 lovačka divizija, 187 rezervna divizija, 264 pješadiska, 373 legionarska, 118 pješačka, Prva konjička kozačka divizija i Sedma SS divizija »Prinz Eugen«. (Podaci: Vjekoslav Klišanić »Njemačke oružane snage u Hrvatskoj od 1941—1945 god.«, u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/6, k. F8—A.)

Save, dok se slabije snage nalaze u pojedinim lukama Jadranske obale.

U balkanskoj ratnoj situaciji, Jadran za Nijemce predstavlja strateški subjekt prvoga reda. Oni dobro znaju da preko Jadrana vodi najkraći put ka Beču. Naročito je za njih važan i osjetljiv sektor Trst — Split, kome oni posvećuju naročitu pažnju. Ovaj sektor Jadranske obale u vezi sa zaleđem Trst — Ljubljana — Sisak — Bihać — Split, gdje se danas nalazi gro naših hrvatsko-slovenskih trupa, leži na boku kako njemačkih snaga u Italiji, tako i onih orijentisanih na grčko-albanskoj obali. Tako, gubitkom Jadrana sa pomenutim zaleđem, njemačke snage u Italiji dovedene bi bile u neposrednu opasnost, dok bi odbrana grčko-albanske obale postala iluzorna i bezpredmetna i Nijemci bi bili prinuđeni da se povuku na Dunav i Dravu, a u Italiji na Alpe.

Osjetljivost ovog sektora Jadranske obale ne proističe samo iz pogodnih uslova za desant, dobre komunikacijske mreže u zaleđu obale, kratkoće pravca i važnosti ciljeva, važnosti ciljeva u dolini Save i Drave, već i uslijed nepovoljnog razvoja situacije za Nijemce, kako u Italiji, tako i na Istočnom ratištu, tako da se ova osjetljivost progresivno povećava.

Takođe, Nijemcima je dobro poznato da naša vojska držeći jadranske otoke i izvjesne primorske luke na obali u vezi sa zaleđem, tj. Dinarskim grebenom (vododelnice Save i Jadrana) stvara veliki strategiski mostobran i daje veoma povoljne strateške mogućnosti za desantne operacije saveznika na Jadranu.

Poklanjajući dakle osobitu važnost jadranskom sektoru balkanskog fronta, Nijemci su preduzeli i preduzimaju hitne mjere za organizaciju odbrane i sprečavanje desanta.

Zasada Nijemci su zauzeli luke: Split, Šibenik, Zadar, Bakar, Sušak, Rijeku, Pulu i Trst, sem toga u Istri još neke manje luke, posljednjom ofanzivom na Istru.

Njemačke posade, koje se sada nalaze u pojedinim lukama Jadranske obale, skoro su izolovane, bez dobre veze, bez komunikacija, kako poprečnih tako i uzdužnih. Ne raspolažu ni sa jednom strategijskom željeznicom niti autostradom. njihove jedinice na obali nemaju pozadine niti obezbjeđenog zaleđa uopće. Takođe nemaju ni flote za izdržavanje poprečnih veza između pojedinih obalnih posada. Sve su to teškoće na koje Nijemci nailaze u sadašnjoj situaciji.

Zato neprijatelj nastoji slijedeće:

a) da postigne dubinu obalnog pojasa — zaleđa do Dinarskog grebena, gdje bi na pojedinim raskrsnicama između

ovog i obale postavio strateške rezerve prema pojedinim sektorima obale. Ovo je već neprijatelj postigao u Dalmaciji, Istri i Primorju, gdje drži liniju Imotski — Sinj — Knin — Gračac — Gospić, odnosno prema Istri i Primorju: Sv. Petar — Klana — Delnice — Ogulin. U Primorju i Istri ovo je postigao prodorom jedne oklopne divizije koju je uputio za ovu svrhu iz sjeverne Italije.

b) Uspostaviti saobraćaj između trupa na obali preko Dinarskog grebena sa dolinom Save. Sada nastoji obezbijediti i održavati prugu Sisak — Bihać i cestu Bihać — Knin, koja pretstavlja za njega glavnu saobraćajnu arteriju prema Jadranu. Također neprijatelj nastoji da uspostavi komunikaciju Ljubljana — Sv. Petar — Rijeka, kao i komunikaciju Zagreb — Sušak, što se najbolje uočava iz ove njegove posljednje ofanzive, koju je preduzeo jačim oklopnim jedinicama na ovom području.[33]

c) Zadržati u svojim rukama garnizone: Ogulin, Karlovac, Glinu, Kostajnicu, Cazin i Bihać, s jedne strane kao istaknute predstražne položaje u odnosu na dolinu Save i pravac prema Zagrebu, dok s druge strane u cilju kao stalne punktove za saobraćaj i vezu sa njihovim posadama na Jadranskoj obali.

d) Između Save i Drave po mogućstvu zadržati sve uzdužne i poprečne komunikacije u svojim rukama, barem glavne saobraćajne arterije. Zasada Nijemci imaju sa dolinom Drave svega dvije veze i to: prugu Zagreb — Varaždin i prugu Zagreb — Maribor. Od radijalnih poprečnih veza imaju dolinu Save i prugu Zagreb — Brod, dok u Podravini pruga Varaždin — Virovitica — Našice je u našim rukama. Neprijatelj u Slavoniji drži jedan korpus sastavljen od rezervnih divizija, dok na Zagorju drži jače snage. Gustinom garnizona između Save i Drave i pojačanim autosaobraćajem Nijemci nastoje da nadoknade gubitke na željezničkim prugama i obezbijede vezu između Save i Drave.

2. — Osnovna karakteristika njemačkih jedinica na našem operativnom području.

Skoro sve divizije su oklopne i motorizovane, raspolažu velikim brojem teških tenkova, kao i tenkova tipa »Tigar«.

Divizije su većim dijelom heterogene (po nacionalnom sastavu), sastavljene od raznih satelita, sa njemačkim kadrom, dobro izvježbane, dobro rukuju tehnikom kojom su opremljene.

---

[33] Vidi dok. br. 62, 163 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Trinaeste divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 2 studenog 1943 godine.

Njihova taktika ogleda se u brzim i jakim prodorima sa masom tenkova, pozadi kojih sljeduje motorizovana pješadija u oklopljenim — blindiranim automobilima. Prodore na važnijim pravcima redovno prati avijacija. U odbrani su veoma žilavi i uporni, vode čistu aktivnu odbranu, kombinovanu neprekidnim protunapadima i prodorima tenkova u sadejstvu sa avijacijom.

Sama njihova pješadija, bez tenkova i avijacije, ne predstavlja naročito jakog protivnika, sa kojom naše jedinice mogu uvijek izvoditi uspješne borbe.

3. — Naše snage i naše operativne namjere.

Iz priloženog organizaciskog izvještaja vidi se jačina i sastav, brojno stanje i naoružanje naših jedinica.

Gro naših snaga nalazi se južno od Save, dok se izvjestan manji dio snaga nalazi između Save i Drave.

Dislokacija naših snaga. U Slavoniji nalazi se II korpus[34] sa dvije divizije.[35] Pod komandom Korpusa nalaze se slijedeći odredi: Bilogorski, Daruvarski, Posavski, Požeški, Diljski i Podravski. Pored ovoga pod Štabom ovog korpusa nalazi se i Češka brigada.[36]

Na području Zagorje — Kalnik — Moslavina nalaze se jedinice II Operativne zone i to brigade: brigada »Braće Radića« i Moslavačka brigada. Pod neposrednom komandom Štaba ove zone nalaze se odredi: Kalnički, Bjelovarski, Moslavački i Zagrebački.[37]

Jedinice I Korpusa[38] i to VII i VIII Divizija sa odredima Turopoljsko-posavskim, Banijskim, Cazinskim, Žumberačko-pokupskim, Kordunaškim, Karlovačkim i Plaščanskim, nalaze se na prostoru: Ogulin — Žumberak — Zagreb — Sisak — Kostajnica — Bihać. XIII Proleterska brigada, koja je privremeno pod komandom I Korpusa nalazi se na prostoru Žumberak — Samobor — Karlovac. VI Divizija, koja je u sastavu I Korpusa nalazi se sada na prostoru Gospić — Udbina — Lovinac.

---

[34] Naredbom Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije od 7 listopada promijenjen mu je naziv u Šesti korpus NOV Jugoslavije. Vidi dok. br. 101.

[35] Riječ je o Dvanaestoj i Dvadeset osmoj diviziji.

[36] Čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška« potpuno je oformljena 26 listopada 1943 god. Vidi dok. br. 165.

[37] Pored navedenih jedinica na području Druge operativne zone dejstvovala je i Dvadeset osma divizija. Vidi dok. br. 106 i 192.

[38] Naredbom Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije od 7 listopada preimenovan je u Četvrti korpus NOV Jugoslavije. Vidi dok. br. 101.

Sjevero-dalmatinska divizija nalazi se u sjevernoj Dalmaciji, dok za ostale divizije VIII (dalmatinskog) Korpusa nije nam poznat raspored.[39]

U Gorskom Kotaru i na Primorju nalazi se XIII Divizija, koja je pod neposrednom našom komandom, van sastava I Korpusa. Ova divizija ima pod svojom komandom I i II Primorsko-goranski odred.

Naše snage u Istri, koje je neprijateljska ofanziva zatekla u fazi formiranja nalaze se sjeverno od linije Trst — Učka — Rijeka, dok su u unutrašnjosti Istre ostali manji odredi. Poslije neprijateljske ofanzive na Istru, ne poznajemo stanje kod ovih jedinica.

Naše namjere i operativni ciljevi.

U vezi izloženih vjerovatnih neprijateljskih namjera, naše operativne namjere mogu se ukratko rezimirati u slijedećem:

Zadržati otoke i pojedine luke na Jadranu, izolujući neprijateljske posade u pojedinim zauzetim lukama, otsjeći ove posade od pozadine i onemogućiti im saobraćaj i veze, kako po pravcu, tako i po dubini. Onemogućiti uspostavljanje veze i održavanje saobraćaja između doline Save i Jadranske obale, naročito posvećujući pažnju čišćenju međuprostora: Sava — greben Mala i Velika Kapela — Plješevica, i upravljajući težište operacija prema sektoru Karlovac — Zagreb — Sisak Kostajnica, a u Hrvatskom Primorju prema sektoru Bakar — Sušak — Rijeka i komunikacijama Rijeka — Trst i Rijeka — Sv. Petar. Dalje, u Slavoniji i Zagorju onemogućiti vezu između dolina ovih dviju rijeka, naročito presjeći veze Zagreba, kako prema sjeveru u pravcu Maribora i Varaždina, tako i prema Brodu i Ljubljani.

Operativni ciljevi.

— Za jedinice II Operativne zone: glavnim snagama dejstvovati u pravcu Zagorja, prema Zagrebu, dejstvovati na pruzi Zagreb — Varaždin i Zagreb — Rogaška Slatina, a pomoćnim snagama iz Moslavine dejstvovati na pruzi Zagreb — Banova Jaruga. Čistiti neprijateljska uporišta i posade na prostoru Zagorja — Kalnika i Moslavine.

— Za jedinice II Korpusa: dejstvo na pruzi Banova Jaruga — Brod i pruzi Batrina — Našice i Brod — Osijek. Lik-

[39] U sastavu Osmog korpusa NOV Jugoslavije bile su slijedeće divizije: Deveta, Devetnaesta (ponegdje nazivana Sjevernodalmatinska), Dvadeseta i Dvadeset šesta. Opširnije o tome vidi dok. br. 51.

vidacija neprijateljskih uporišta na prostoru Daruvar — Banova Jaruga — Pakrac — Požega — Našice.

— Za jedinice I Korpusa: dejstvo na pruzi Zagreb — Karlovac i Zagreb — Sisak — Kostajnica, kao i na cesti Bihać — Gračac, kuda neprijatelj u posljednje vrijeme veoma živo saobraća. Likvidacija neprijateljskih uporišta na prostoru Ogulin — Karlovac — Zagreb — Sisak — Kostajnica — Novi — Bihać, prema mogućnostima i razvoju situacije.

— Za jedinice XIII Divizije: dejstvo na neprijateljske komunikacije u Gorskom Kotaru i Hrvatskom Primorju. Onemogućiti neprijateljski saobraćaj na prostoru Ogulin — Delnice — Lokve, Hreljin — Bakar — Sušak, kao i Delnice — Mrzla Vodica — Kamenjak — Čavle — Sušak. Likvidirati pojedina moguća neprijateljska uporišta na ovom području.

— Za jedinice istarskih snaga: dejstvo na cesti Rijeka — Trst. Rijeka — Sv. Petar, kao i na cesti Rijeka — Pula i Trst — Pula.

— Za jedinice VIII (dalmatinskog) Korpusa i to za Sjevero-dalmatinsku diviziju: dejstvo na cestama Knin — Gračac, Knin — Kistanje — Bribirske Mostine — Benkovac — Zadar, kao i na cesti Gračac — Benkovac. Likvidacija neprijateljskih uporišta na prostoru Bukovice, kao i južno od crte Zadar — Benkovac — Skrad. Za ostale snage Dalmatinskog korpusa, koje se nalaze u srednjoj i južnoj Dalmaciji, pošto ne poznamo situaciju kod njih mogli bi samo da napomenemo da njihova orijentacija treba da bude prema dolini Cetine u cilju izolacije, odnosno likvidacije tamošnjih neprijateljskih posada, nastojeći da sjedište operacija prenesu na prostor Sinj — Drniš — Šibenik — Split — Zadvarje — Imotski.

Naša taktika:

Kombinacija partizanske taktike sa taktikom modernog ratovanja, što će zavisiti od vrste postavljenog cilja, tj. od karaktera, jačine, sastava i naoružanja neprijatelja u vezi sa izborom mjesta i vremena za predviđene operacije. Zasada, u ovoj fazi operacija, pošto skoro nemamo ili nemamo antitenkovskog naoružanja, prinuđeni smo da borbu sa njemačkim oklopnim i motorizovanim jedinicama vodimo više na partizanski način ratovanja, kombinujući aktivna i pasivna sredstva za borbu protivu istih na razne načine.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar: Komandant,
generalmajor

BR. 69

PREPIS NAREDBE ŠTABA OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 11 LISTOPADA 1943 GOD. O POSTAVLJANJU KOMANDNOG KADRA U BRIGADAMA[1]

Br. 9. Dne 11. X. 1943.

NAREDBA

ŠTABA VIII KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

I.

Na temelju Naredbe Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije, od 7. X. o formiranju nove IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII i XIII Dalmatinske brigade,[2] imenujemo slijedeće štabove:

Štab IV Dalmatinske brigade sačinjavaju:

Komandant	Vukotić Dukljan
Politkomesar	Gizdić Josip
Zamj. komandanta	Babin Josip
Zamj. politkoma	Drecun Sveto

Štab VIII Dalmatinske brigade sačinjavaju:

Komandant	Ljubić Branko
Politkomesar	Jončić Nikola
Zamj. politkoma	Radičević Velimir[3]
Načelnik štaba	Dumanić Mario

Štab IX Dalmatinske brigade sačinjavaju:

Komandant	Dude Branko
Politkomesar	Repanić
Zamj. politkoma	Šijan Dušan[4]

Štab X Dalmatinske brigade sačinjavaju:

Komandant	Vulin Ivan
Politkomesar	Bilobrk Mate
Zamjenik komandanta	Knezović Luka
Zamj. politkoma	Šijan Dušan

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13—4, k. 1008.

[2] O formiranju ovih brigada vidi dok. br. 88, 111 i tom V, knj. 19, dok. br. 56.

[3] i [4] Vjerovatno omaška. Zamjenik političkog komesara Osme NO brigade bio je Ivo Družić, dok je Velimir Radičević istu dužnost vršio u Devetoj NO brigadi.

Štab XI Dalmatinske brigade sačinjavaju:

Komandant	Atlagić Milan
Politkomesar	Grahek Zvonko
Zamj. komandanta	Gaće Ivan
Načelnik štaba	Fijuman Vilko
Zamj. politkoma	Borić Slavko

Štab XII Dalmatinske brigade sačinjavaju:

Komandant	Arsenić Borko
Politkomesar	Fabijan Trgo
Načelnik štaba	Horvatić Valentin
Zamj. politkoma	Boban Marko

Štab XIII Dalmatinske brigade sačinjavaju:

Komandant	Pecotić Bogdan
Politkomesar	Maglica Vinko[4]
Načelnik štaba	Bašlin Stanko

Štabovi I, III i V Dalmatinske brigade ostaju u svome dosadašnjem sastavu.

Načelnik Štaba I Dalmatinske brigade drug Tartalja Mihovil razrješava se dužnosti i stavlja na raspoloženje ovom Štabu.

Štab XIX Divizije N.O.V.J. najhitnije će nam dostaviti imenični popis članova Štaba V Dalmatinske brigade;[5] ujedno će nam predložiti članove Štaba VI i VII Dalmatinske brigade.[6]

Štabu XIX Divizije N.O.V.J. stavljaju se na raspolaganje slijedeći drugovi: Kesar Savo, Došenović Mićo, Vukša Jovo, Pilipović Vaso.

Štabovi IX, XIX, XX i XXVI Divizije[7] N.O.V.J. odmah će nam predložiti članove pomoćnog osoblja Štaba.

II.

Štab XIX Divizije N.O.V.J. preuzima pod svoje organizaciono i operativno rukovodstvo sve partizanske odrede sjeverozapadno od rijeke Krke i na sjeverodalmatinskim otocima.

Štab XX Divizije N.O.V.J. preuzima pod svoje organizaciono i operativno rukovodstvo sve partizanske odrede između Krke — Grahova — Prolog — Kamešnica.

---

[4] Poginuo u Trstu 1945 godine.

[5] Komandant ove brigade bio je Dušan Vlaisavljević a politički komesar Stevo Maoduš. Vidi dok. br. 78.

[6] Komandant Šeste NO brigade bio je Šime Ivas a Sedme Ante Gvardiol. Politički komesar Šeste NO brigade bio je Ilija Radaković a Sedme Milan Munižaba. Vidi dok. br. 78.

[7] O sastavu ovih divizija vidi dok. br. 51.

Štab XXVI Divizije N.O.V.J. preuzima pod svoje organizaciono i operativno rukovodstvo sve partizanske odrede na liniji Kamešnica — Mosor — Biokovo — Neretva — poluotok Pelješac i na svim srednje i južnodalmatinskim otocima.

III.

Dosadašnja Omiška grupa bataljona pretvara se u Mosorski p. odred i stoji pod komandom Štaba XXVI Divizije N.O.V.J.

Komanda Šibenskog i Imotskog sektora rasformiraće se.[8]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Kukoč Ivo s. r.

V. d. komandanta
pukovnik
Pav.[9] Ilić s.r.

ŠTAB XIX
SJEVERO-DALMATINSKE DIVIZIJE NOVH
11. XI. 1943 g.

Komandi N.O. Mornarice za sjev. Dalmaciju

Dostavlja se prepis Naredbe Štaba VIII Korpusa N.O.V.J. na znanje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR
sl. ot.

KOMANDANT—POTPUKOVNIK
Kuprešanin[10]

---

[8] O formiranju ovih komandi vidi tom V, knj. 19, dok. br. 88
[9] Pavle
[10] Milan

BR. 70

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 11 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O PRODORU NEPRIJATELJSKIH TENKOVA U JOSIPDOL I SKRADNIK[1]

ŠTAB VIII DVIZIJE N. O. V.
HRVATSKE
11. X. 1943
10.30

ŠTABU I KORPUSA N.O.V.H.

Jutros oko 8 h neprijatelj je otvorio artiljerisku i minobacačku vatru na naše položaje, a zatim krenuo sa 18 tenkova, sa 12 prema Josipdolu, a sa 5 prema Skradniku.[2] Naši istureni dijelovi II Brig. morali su se povući na prihvatne položaje Treskavac — jednim dijelom, a jednim Stražbenica — Turkalji — Magdići. Jedan neprijateljski tenk uništen je od jednog našeg protukolskog topa, ali ne znamo još da li se taj top mogao povući pošto je dobio 3 metka u štit i jedan dio posluge bio je ranjen. Budući da su neprijateljski tenkovi ušli u Josipdol i Skradnik, a neprijateljska pješadija koja ih je slijedila na Sv. Katarinu izdali smo naređenje III Brigadi da zauzme položaje kako je to predviđeno u Direktivnoj zapovijesti Op. Br. 56 tj. jedinice koje se nalaze na koti 443, 412 da zaposjednu položaje na kotama 372 i 368. Molimo Vas obavijestite nas da li će III Brigada VII Divizije zatvarati pravac Kamenica — Tržić. Ukoliko bi ona zatvarala taj pravac mi bi povukli III Brigadu i stavili je u divizisku rezervu. I brigadi naredili smo da zatvori pravac prema Plaškom, i postupi u svemu kako je to predviđeno u Direktivnoj zapovijesti Op. Br. 57/43 g.—

O svim daljnjim promjenama obavještavati ćemo Vas odmah.

Mi se nalazimo na Cerovniku.—

S. F. — S. N.

Politkomesar:
M.[3] Šumonja

Komandant, p.pukovnik:
V.[4] Četković

---

[1] Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 50—6, k. 421 B.

[2] Vidi dok. br. 131, 214 i 215.

[3] Miloš

[4] Vlado

BR. 71

IZVJEŠTAJ ŠTABA ISTOČNE GRUPE NOP ODREDA OD 11 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV HRVATSKE O NAPADU NA GESTAPOVCE NA CESTI DRENJE — MANDIČEVAC[1]

ŠTAB
ISTOČNE GRUPE PARTIZ. ODREDA
II KORPUSA N. O. V. HRVATSKE
Broj 43/43. g. u 20[h].
Dana 11. X. 1943. god.

ŠTABU II KORPUSA NOV HRVATSKE

Položaj

Dana 7 oktobra 1943 jedinice Osječkog odreda sačekale su na cesti između Drenja i Mandičevca (sekcija Slavonski Brod, raz. 1/100.000) neprijateljsku kolonu, koja je išla u jačini od 150 gestapovaca,[2] koji su išli da beru vinograde. Neprijateljska prethodnica u jačini od 25 gestapovaca potpuno je uništena, i tom prilikom je zaplijenjeno: 1 teški mitraljez (model »Maksim«), 2 šmajsera,[3] 9 karabina, 2 pištolja, 15 ručnih bombi, 2400 metaka, 13 pari odijela i cipela, 10 šinjela i torbica, 13 opasača i ostalih sitnica. Traktor koji je vozio prikolice u cilju odvlačenja toga grožđa, pošto je banda nadirala, isti traktor je spaljen, pošto nije bilo mogućnosti da ga se izvuče.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
sl. otsutan

Komandant:
Miljanović Savo

(M. P.)[4]

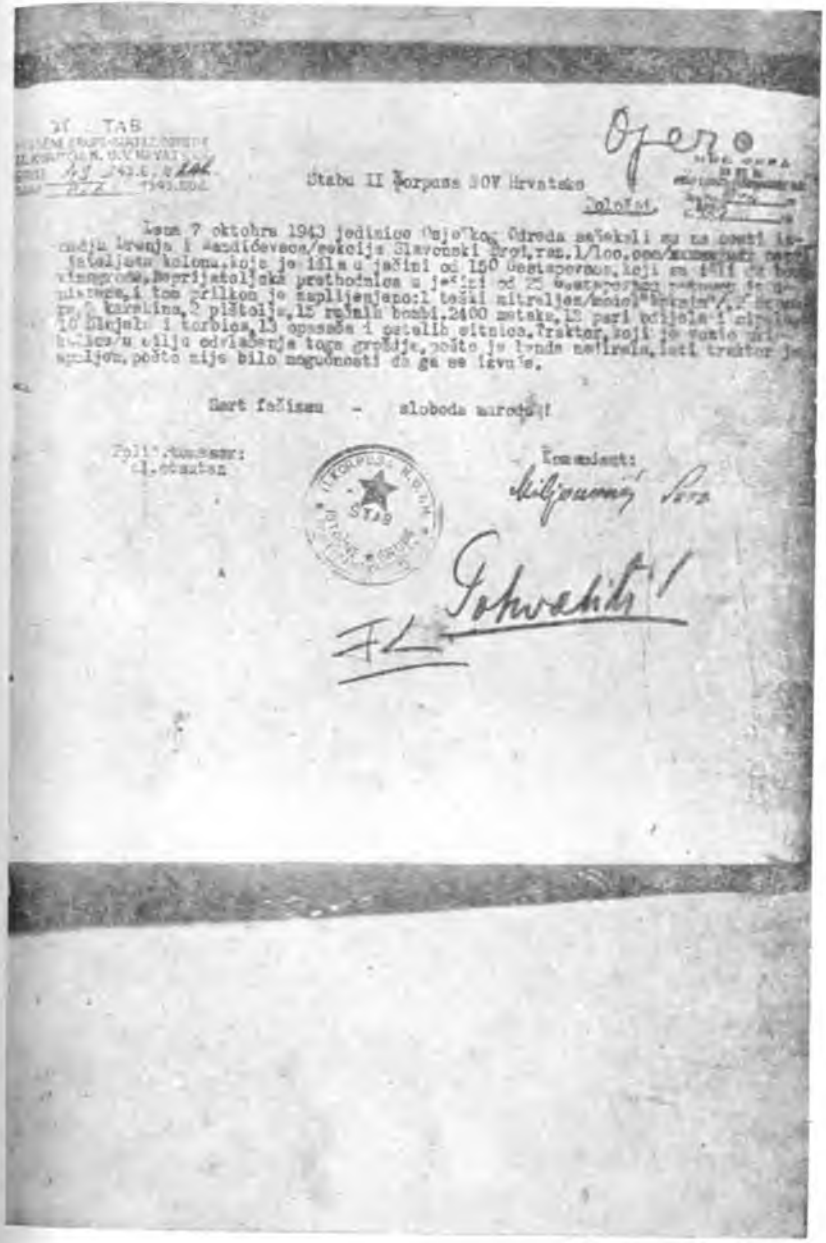
---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 30—2, k. 470.

[2] Riječ je o pripadnicima SS policije.

[3] Automata

[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

Fotokopija dokumenta br. 71

BR. 72

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 12 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA KOMUNIKACIJAMA ZADAR — OBROVAC, DONJI LAPAC — DNOPOLJE I NEBLJUSI — DONJI LAPAC[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N. O. V.
—HRVATSKE—
Op. Broj 650
12. X. 1943

Operativni izvještaj
od 26.IX. — 2.X. 1943.

ŠTABU I KORPUSA

Prema izvještaju talijanskih oficira iz Zadra, koji je primio Štab odreda »Plavi Jadran« 25.IX., trebali su krenuti talijanski zarobljenici jačine 1000 vojnika (artiljeraca) u Njemačku, pod pratnjom 200 Nijemaca. Zarobljenici su trebali krenuti 26.IX. pravcem Zadar — Obrovac — Bihać.

26.IX. I i II bataljon odreda »Plavi Jadran« skoncentrisali su se u sela Visočane, Poličnik i Kašić, a I bataljon odmah je postavljen sa sjeverne strane ceste na liniji selo Smilčić — kota 201. II bataljon ostao je u selu Briševo, kao rezerva. Cestu Zadar — Obrovac osiguravalo je 5 — 700 njemačkih vojnika, koji su bili raspoređeni po vodovima uzduž ceste.

U 9 časova istog dana naišla je neprijateljska kolona od 60 kamiona, 1 tenk 12 tona, i 4 blindirana kamiona. Prethodnica od 5 kamiona i 1 motocikl kretala se ispred kolone na 4—500 metara. Kolona je nailazila od Obrovca. Kad je kolona naišla ispred naše zasjede, otvorena je brza paljba svih oružja, a zatim je izvršen juriš sa ručnim bombama.

Energičnim napadom četa ovog bataljona kolona je zaustavljena, a tenkovi su i blindirani kamioni otvorili žestoku vatru, te su prisilili naše snage na povlačenje.

Jednovremeno krenuli su i talijanski zarobljenici sa pratnjom iz Zadra koji su stigli do Zemunika, ali čuvši za naš napad kod sela Smilčić, čitava kolona vratila se natrag u Zadar.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26-1—5, k. 419.

U ovoj akciji uništeno je 10 neprijateljskih kamiona ručnim bombama. Poginulo je 7 neprijateljskih vojnika, dok ih je više ranjeno.

Zaplijenjena je jedna puška, nešto municije i nešto sitnog materijala. Veći plijen nije se mogao izvući uslijed tenkovske intervencije.

Na našoj strani gubitaka nije bilo.

Za ovu akciju može se reći da je uspjela, s obzirom što je ovo prva akcija ovakve vrste ovim jedinicama, u kojoj su se kako komandni kadar tako i borci pokazali borbeni i energični, a pored toga i dobro snalazili, kako za vrijeme borbe tako i u povlačenju.

Moglo se je uništiti i više neprijateljskih kamiona, ali borci nijesu imali nimalo iskustva za paljenje kamiona.

U ovoj akciji učestvovalo je 6 talijanskih vojnika, koji su bili nišandžije na našim teškim mitraljezima. Isti su se pokazali vrlo dobri i borbeni.

U ovoj akciji utrošeno je 1.800 metaka po raznim pješadijskim oruđima.

30.IX.43 jedna četa I bataljona II udarne brigade sačekala je na cesti D. Lapac — Dnopolje jednu manju neprijateljsku kolonu i na istu otvorila vatru sa 20 metara daljine, tako da neprijatelj nije uspio da opali nijedan metak. Nijedan neprijateljski vojnik nije uspio da umakne. Ratni plijen zaplijenjen u ovoj akciji nije mogao biti izvučen, jer je neprijatelj iz D. Lapca krenuo sa tri kolone nastojeći da obiđe naše snage. Neprijatelj je pošao sa malim snagama — oko 30 vojnika sa jednim oficirom, tako da je ova naša zasjeda uspjela da ovu kolonicu potpuno uništi. Na strani neprijatelja bilo je 19 mrtvih i 13 ranjenih, dok na našoj strani bio je samo jedan lakše ranjen.

Istog ovog dana jedna satnija legionera jačine oko 100 vojnika došla je u Oraovac s namjerom da pljačka. Jedan vod III bataljona koji je držao položaj na Kuku, spustio se u selo, otvorio vatru na neprijatelja koji je počeo da bježi, ali je istom ubrzo stigla pomoć iz Lapca, pa je neprijatelju uspjelo ponovno ući u selo. Neprijatelj je odvukao na sebi prazna kola koja je dovezao radi pljačke. U ovoj borbi neprijatelj je imao 6 mrtvih, dok na našoj strani nije bilo gubitaka.

Istog dana jedna četa IV bataljona koja se nalazila na položaju D. Lapac — Nebljusi sa zadatkom da sprečava neprijateljsko nadiranje na Kamensko, dočekala je neprijateljsku kolonu pješadije u jačini od 300 vojnika i tri teretna kamiona.

Borbu s ovom kolonom primio je jedan vod iste čete i nakon borbe koja je trajala tri sata, uspio je da odbaci neprijatelja. Na strani neprijatelja bilo je 10 mrtvih i veći broj ranjenih vojnika. Uništen je jedan kamion. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

U ovim borbama utrošeno je svega 730 metaka.

Dana 1.X.43 jedna četa IV bataljona II brigade postavila je zasjedu na cesti Nebljusi — D. Lapac. U 15.30 časova naišao je jedan neprijateljski kamion pun neprijateljskih vojnika i na njega je otvorena vatra, tako da je vojska u njemu većinom pobijena, dok je samo nekolicini uspjelo da iskoče iz kamiona. Neprijatelj je i ovom prilikom brzo intervenisao, tako da zarobljeni materijal nije izvučen. U ovoj borbi neprijatelj je imao 20 mrtvih i 15 ranjenih. Sopstvenih gubitaka nije bilo.

2.X.1943 godine neprijatelj je u 5 časova ujutro krenuo iz D. Lapca prema Kamenskom i to u tri kolone. Jedna kolona kretala se pravcem D. Lapac — Dnopolje preko Trnovca[2] na Malo Kamensko. Druga kolona išla je pravcem Lapačka Korita preko Kalimovače na V. Kamensko, a treća kolona Kruge — Gradina — V. Kamensko. Jačina ovih neprijateljskih snaga bila je oko 1.500 vojnika. Osim toga bilo je i 8 tenkova razne tonaže.

Naše snage bile su jačine jednog bataljona, a zaposjele su položaje isturivši predstraže prema Krugama i Nebljusima na koti 1083 — 878 — vrh Vitoroge, položaj između Malog i V. Kamenskog, zatim kota 1141. Naše snage koje su se nalazile prema Krugama i Nebljusima, kao i pomenutim kotama, nisu prihvatile borbu, jer je neprijatelj već bio zaobišao sa desne strane, tako da se dio naših snaga povukao i zaposio položaj Paljevine. Jedna naša četa, koja se nalazila na prostoru između Malog i Velikog Kamenskog, primila je borbu sa neprijateljem, a jedan vod, koji se nalazio na koti 1141, rokirao se ulijevo i došao u sastav čete koja je držala položaj između Velikog i Malog Kamenskog. Neprijateljska lijeva kolona vršila je najjači pritisak, uspjela je da odbaci naše snage i da zapali nekoliko kuća na M. Kamenskom. Oko 12 časova naše desno krilo izvršilo je juriš na neprijatelja odbacivši njegovu lijevu kolonu. Kad je ova kolona odbačena cijeli bataljon se rokirao prema srednjoj desnoj neprijateljskoj koloni koja se nalazila na položaju Donje Polje — Vitoroga (kota 1213). Neprijatelj se ovdje uspio zadržati do 17 časova i pod pritiskom naših snaga povukao se istim pravcem kojim je nastupao.

---

[2] Dnopoljski Trnovac

U ovoj borbi zarobljen je jedan neprijateljski vojnik, a ubijeno i ranjeno oko 60 neprijateljskih vojnika, koje je neprijatelj uspio da izvuče. Zaplijenjen je jedan laki mitraljez i jedan pištolj kao i nešto municije.

Na našoj strani poginuo je jedan drug. Utrošeno je oko 3000 puščanih metaka, 3000 mitraljeskih metaka, 17 granata za bacače. Izgubljena je jedna puška.

Prilog lista gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
Ž.[3] Dimitrijević

Komandant,
Đ.[4] Jovanić

(M. P.)[5]

[6]ŠTAB I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
— HRVATSKE —
Op. Broj 194/43
17-X-1943

[3] Živan
[4] Đoko
[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[6] Četvrtasti pečat Štaba Prvog korpusa NOV Hrvatske.

BR. 73

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 12 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NOP ODREDA »PLAVI JADRAN« NA KOMUNIKACIJI ZADAR — OBROVAC[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE NOV
— HRVATSKE —
Op. Broj 65/
12.X.1943.

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Dana 4.X.1943. I bataljon odreda »Plavi Jadran« nalazio se je na položaju ispred sela Murvice. Talijanski bataljon »Goffredo Mameli«[2] nalazio se je na prostoru Poljica — Diklo, gdje je zatvarao pravac iz Zadra prema Ninu.

Drugi bataljon nalazio se je na prostoru Stari Grad — Jasenica kontrolišući cestu prema Obrovcu.

Istog dana oko 9 časova neprijatelj jačine jednog bataljona uz pomoć 3 tenka i 4 oklopna automobila krenuo je iz pravca Zemunika preko Smokovića za Murvicu, gdje je držao položaj naš I bataljon. Ovaj bataljon primio je borbu i zadržao neprijatelja, i nakon šestočasovne borbe, neprijatelj je natjeran u paničan bijeg, a naše su ga jedinice energično gonile do same žice u Zemuniku.[3]

Talijanski bataljon čuvši borbu samoinicijativno je sa kamionima potekao u pomoć I bataljonu, ali je neprijatelj već bio odbijen.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21/1—7, k. 419 A.

[2] Bataljon »Goffredo Mameli« formiran je krajem rujna 1943 god. u selu Poljica (područje Zadra) od bivših pripadnika talijanske vojske, koji su prišli NOV poslije kapitulacije Italije. Prilikom formiranja brojno stanje bataljona bilo je 800 ljudi ali je ubrzo smanjeno na oko 300, jer je veći dio ljudstva na vlastiti zahtjev upućen u Italiju. Komandant bataljona bio je Luccioli (Redakcija nije mogla utvrditi njegovo ime), ranije kapetan talijanske vojske, dok je dužnost političkog komesara vršio Ivan Tomić. Bataljon je bio pod komandom NOP odreda »Plavi Jadran« do druge polovine listopada, kada je uslijed nebudnosti iznenađen od Nijemaca u selu Kožino, razbijen i pretrpio teške gubitke. Preostalo ljudstvo bataljona upućeno je u sastav bataljona »Garibaldi«, koji je tada bio pod komandom Prve proleterske divizije NOV Jugoslavije.

[3] Vidi dok. br. 205.

Istog dana neprijatelj jačine 1 čete došao je iz pravca Obrovca u Jasenicu. Naš II bataljon pripremio je klopku ovoj četi, ali uslijed naklonjenih elemenata iz ovog sela neprijatelju, isti je blagovremeno izviješten, i pobjegao u pravcu Obrovca.

Na sektoru Murvice neprijatelj je ostavio na bojnom polju 30 mrtvih, a ranjenih bilo je više, koji su se povukli. Neprijatelj je uz pomoć tenkova i blindiranih automobila uspio pokupiti mrtve, uslijed čega plijena nije bilo.

Na našoj strani bio je lakše ranjen jedan drug.

U ovoj borbi I se je bataljon pokazao vrlo hrabar i odvažan, te se može očekivati, da će ovaj bataljon postati nakon nekoliko uspješnih ovakvih akcija vrlo dobra jedinica.

Ova akcija bila je prva, kao borba u susretu, i frontalna.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ž.[4] Dimitrijević

Komandant:
Đ.[5] Jovanić

(M. P.)[6]

P.S.

[7]Za ranjenog druga ne prilažemo Vam liste gubitaka pošto je nijesmo primili od Štaba odreda »Plavi Jadran«.—

[8]ŠTAB I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
— HRVATSKE —
Op. Broj Sl. 195/43
17.X. 1943

---

[4] Živan
[5] Đoko
[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[7] Ovaj dio teksta dopisan je mastilom.
[8] Četvrtasti pečat Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

BR. 74

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 12 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA BAŠKE OŠTARIJE, TAKALICE, PERUŠIĆ I MARINU GLAVU[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE NOV
— HRVATSKE —
Op. Broj 652
12. X. 1943

Operativni izvještaj
od 3.—8.X. 1943.

ŠTABU I KORPUSA NOVH

Pripreme: Prema zapovijesti[2] Štaba ove divizije, izvršena je koncentracija I Brigade 1. i 2. o.mj. na prostoriji s. Vrebac, a III Brigada bila je skoncentrisana ranije na prostoriji Kaluđerovac — Konjsko Brdo — Široka Kula. U toku 1. i 2. o.mj. izvršene su opšte pripreme u jedinicama za pretstojeće zadatke.

Noću između 1. i 2. o.mj. skoncentrisana je artiljerija (II Divizion) na sektor Podovi — Lipova Glava. Štab diviziona izvidio je neprijateljska uporišta i pronašao položaje za artiljeriska oružja.

Podaci o neprijatelju: Na sektoru Perušić — Pazarište — Gospić nalazile su se neprijateljske (ustaške) snage jačine oko 5.500 vojnika. U sastavu neprijateljskih snaga veći dio su ustaše, dok je manji dio domobrana i naoružanih civila.

Raspored neprijateljskih snaga bio je slijedeći: jedna bojna držala je mjesto Perušić sa okolnim glavicama.[3] Od ove bojne jedna i po satnija ustaška držala je položaje na koti Marina Glava (775).

Jedna bojna držala je Lički Osik i sve glavice između Ličkog Osika i Malog Polja.

Jedna ustaška bojna držala je Pazariški Klanac i Smiljan, dok su naoružani civili, koji su bili pod komandom ove bojne, držali Donje Pazarište sa okolnim kotama.

Dvije domobranske lovačke bojne držale su Oštarije, Takalice, Brušane, Trnovac, Novi i Oštru.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/1—5, k. 419.

[2] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 188.

[3] Vidi dok. br. 199.

Posadna bojna sa još nekim dijelovima žandara i naoružanih civila nalazila se je u Gospiću.[4]

Naše snage: I i III Brigada, II Divizion sa 3 baterije (11 oružja), Prateća četa sa 2 protukolska topa, 2 protukolska mitraljeza i 5 bacača 81 mm, Inžinjerska četa. — Ukupno 2530 boraca.

Plan za akciju: Sa jednom brigadom napasti neprijatelja na Oštarijama i Takalicama, povezati se sa zapadne strane Oštarija sa snagama XIII Divizije,[5] a zatim nastaviti sa čišćenjem i gonjenjem neprijatelja prema Brušanima i Gospiću.

Jednom brigadom uz pomoć artiljerije (II Divizion) napasti neprijateljska uporišta Perušić, Marinu Glavu, sa zadatkom da se vežu neprijateljske snage za taj sektor, i s tim se olakša tj. onemogući neprijateljska pomoć i intervencija sa sektora Gospić u pravcu Karlobaga. U povoljnom momentu ova brigada imala je zadatak da ovlada sa Perušićem i okolnim položajima.

Raspored snaga: I Brigada, koja je dobila zadatak da likvidira neprijateljsko uporište na kotama oko Takalica, krenula je sa sektora Divoselo 2.X. u 17 časova kroz Velebit, s tim da je prešla preko ceste Brušane — Oštarije istočno od kote 642, te zaobišla kote 824 i 1097 sa sj. strane, odakle ih je i napala. Brigada je bila ojačana sa jednim vodom bacača i jednim pionirskim vodom.

III Brigada sa jednim ojačanim bataljonom napadala je Grabovaču (kota 772), jednim bataljonom zauzeti Kujinjaču (kota 648), a zatim vršiti pritisak na samo mjesto Perušić, a jednim bataljonom vršila je pritisak na neprijateljsko uporište Marina Glava (kota 775) sa istočne strane, dok su se 3 čete nalazile u brigadnoj rezervi u selu Sv. Marko. Ova brigada bila je ojačana sa jednim vodom teških minobacača.

Divizion sa 3 baterije (11 oružja) postavljen je sa južne i sjeverne strane Lipove Glavice (kota 671), odakle je bilo skoncentrisano dejstvo artiljerije na mjesto Perušić sa okolnim kotama i na Marinu Glavu (775).

Tok borbe: I Brigada:

Prema planu i zapovijesti ovoga štaba I Brigada otpočela je sa napadom 3.X. u 5 časova ujutro s tim da je napala kote 824 i 1097 sa sj. strane. Uz pomoć teških minobacača u roku

---

[4] Gospić i okolna uporišta branile su slijedeće ustaško-domobranske snage: dijelovi Dvanaeste i Petnaeste pješačke pukovnije. Deveta, Trideset prva, Trideset druga i Trideset četvrta ustaška bojna. Vidi dok. br. 199, 201, 204, 205 i 207.

[5] Jedinice Trinaeste divizije izvele su tada napad na Karlobag. Vidi dok. br. 6, 33 i 34.

od jednoga sata borbe, neprijatelj je zbačen sa ovih kota, na kojima se je nalazila po jedna satnija.

Po likvidaciji ovih kota jedan bataljon zadržao se je na liniji kota 824, 642 i 838, sa zadatkom da onemogući svako nadiranje od strane neprijatelja iz pravca Gospić — Brušane. Ovome bataljonu pridodat je jedan pionirski vod, koji je imao zadatak, da digne mostove istočno od kote 642 u slučaju jačeg neprijateljskog pritiska iz pravca Brušane.

2 bataljona ove brigade, koji su likvidirali kote 824, 881 i 1097, osigurali su sa manjim dijelovima vlastita krila tj. prema Jadovnom i Lukovom Šugarju, a zatim krenuli prema Oštarijama. Jedan bataljon nalazio se je u rezervi kod kote 881.

Čisteći šumu sj. i južno od ceste u pravcu Šikić i Brkljačići, bataljoni su napali same Oštarije, obuhvatajući ih sa istočne i sjeverne strane, gdje je neprijatelj dao manji otpor, a zatim se je razbježao u pravcu Stupačenovo i Prpić, a drugim pravcem prema Uri. Prvi bataljon nastavio je gonjenje neprijatelja u pravcu Ure, potpomažući dijelove XIII Divizije.

U sporazumu sa Štabom I Brigade XIII Divizije ove položaje zauzele su snage XIII Divizije, a snage naše I Brigade krenule su jednim dijelom prema Jadovnom i Trnovcu, a drugim dijelom prema Brušanima. Sa ovim je, ovog dana, borba završena na ovome sektoru.

Sektor Perušić — III Brigada:

Istog dana u 7 časova artiljerija je počela tući žestokom vatrom samo mjesto Perušić i okolne utvrđene karaule, a zatim je pješadija uz vrlo slabu pomoć, 2 mala tenka, otpočela sa napadom na Kujinjaču (kota 648). Nakon kraćeg otpora neprijatelj je napustio ovu kotu, a zatim počeo u panici napuštati i mjesto Perušić, povlačeći se preko sela Prvanci u šumu tj. prema koti Vučijak (747) i 780. Naši prednji dijelovi sa tenkovima ušli su u mjesto Perušić oko 10 časova.[6] Naša artiljerija prenijela je svu svoju vatru na Marinu Glavu (kota 775), a teški minobacači na Grabovaču (kota 772), a zatim je pješadija uz pomoć vatre teških oružja izašla na ove kote bez neprijateljskog otpora.

Vidjevši da je neprijatelj demoralisan uslijed naše jače artiljeriske vatre, i da isti uz vrlo slab otpor bježi u pravcu Ličkog Osika, odlučeno je da se jedna brdska baterija hitno uputi sa Lipove Glave u Perušić i stavi na raspoloženje Štabu III Brigade, kako bi ista potpomagala pješadijskim dijelovima pri daljnjem nadiranju u pravcu Mušaluka, a glavnina artiljerije

[6] Vidi dok. br. 199, 201 i 204.

sa jednim bataljonom II Brigade da hitno krene sa Lipove Glave preko Široke Kule i Čukovca, sa zadatkom da presiječe ili bar uspješno tuče neprijateljsku otstupnicu na liniji Lički Osik — Budački most.

Pošto je ovo trebalo biti izvedeno od 14—16 sati sa otvorenim terenom, a zaobilaznih puteva nije bilo, to je neprijatelj sa Gradine (kota 683) sjeverozapadno od Osika primijetio ovaj pokret kroz Široku Kulu i Ćukovac, te je počeo u panici napuštati Lički Osik i Gradinu (kota 683), povlačeći se prema Budačkom mostu. Artiljerija je zaustavljena u Čukovcu, odakle je otvorila vatru na neprijatelja, koji se povlačio prema Budačkom mostu. Do 18 časova dijelovi III Brigade, jačine 2 bataljona, očistili su sve kote od Perušića do Ličkog Osika, i izbili na Budački most, dok su 2 bataljona po zauzimanju Grabovače (kota 772) ostala na prostoriji kota 777, te uz obalu Like do Mušalučkog Malog Sela štitila naš desni bok od pravca Pazariškog Klanca. Neprijatelj je pokušavao da napadne naš desni bok 2 puta u toku dana, ali je svaki put odbijen.

Na Budačkom mostu neprijatelj je organizovao jači otpor uz pomoć tenkova, i nije dozvolio prelaz našim dijelovima preko mosta.

Sa ovim je i na ovome sektoru prva etapa borbe završena.

4. X. 1943.

Sektor Brušane — I Brigada:

Vidjevši pred sobom pokolebanog neprijatelja, Štab I Brigade odlučio je da napadne i očisti selo Brušane, Rizvanušu i Trnovac 4.X. između 3 i 5 časova. Ovaj zadatak dobili su 2 bataljona ove brigade, dok je jedan ostao na Oštarijama, radi obezbjeđenja plijena i neprijateljskih dijelova, razbježanih po šumi, a jedan bataljon izvlačio je plijen sa Oštarija u pravcu Brušana, a manjim dijelovima osiguravao je transport ranjenika u pravcu Divosela. Kad su naše snage prišle neprijateljskim položajima na otstojanje oko 1 km. naši teški bacači počeli su tući iste, a pješadija je u streljačkom stroju krenula naprijed. Neprijatelj na ovim položajima nije dao nikakav otpor, nego je pobjegao u pravcu Ličkog Novog i Oštre, a naše jedinice izbile su na položaje Brušane, desno na Poldinu Glavu, a lijevo krilo u Trnovac.

Istog dana 2 bataljona I Brigade XIII Divizije upućeni su sa sektora Oštarije (Ura) u pravcu Trnovca, gdje su pojačali lijevo krilo naše I Brig. Istog dana Štab III Brigade predložio je Štabu Divizije da napadne i likvidira neprijateljska uporišta Pazariški Klanac, Pazarište i Oteš (kota 745 i 722). Pošto se je Štab Divizije s ovim predlogom složio, tj. odmah 4. X.

ujutro Štab III Brigade postavio je jedan bataljon na Budačkom mostu sa zadatkom da spriječi neprijatelja da ne ovlada povratnim napadom sa ovim mostom, a event. i Ličkim Osikom. 3 svoja bataljona skoncentrisao je na prostoru Kaluđerovac — Stojevića Draga. Jedna brdska baterija pridodata ovoj brigadi postavljena je kod crkve u Kaluđerovcu, a teški bacači prebačeni su preko Like u sj.-ist. dio Stojevića Drage. Bataljoni su raspoređeni tako da je desno krilo napadne kolone obuhvatalo Klanac sa sj. zapadne strane, postavljajući osiguranje desnog boka na koti 708, a lijevo krilo prešlo je Liku kod Mušalučkog Malog Sela, sa zadatkom da odsiječe neprijatelja od Otešičkog mosta i spriječi intervenciju neprijatelja iz pravca Gospića.

Napad na Klanac otpočeo je 4. X. u 15.30 časova. Čim su jedinice došle u vatreni dodir sa neprijateljem, naša artiljerija i bacači otvorili su žestoku vatru na sam Klanac, kotu 572 i bezimenu kotu sj. zapadno od Klanca. Neprijatelj, nakon kratkog otpora, počeo je da bježi većim dijelom u pravcu Otešičkog mosta, a manjim dijelom u pravcu Oteša. Naše snage nastavile su sa energičnim gonjenjem u pravcu mosta i Oteša. Artiljerija i minobacači prenijeli su vatru na Oteš, i pod zaštitom ovih oružja oko 17 časova naše jedinice ovladale su sa prostorom između Like i Otešice sve do mosta, kao i samim Otešom. Neprijatelj, većim dijelom civili iz Donjeg Pazarišta, povukli su se u pravcu Kalinovače i Velebita. Na Otešičkom mostu tj. južnoj obali Otešice neprijatelj je uz pomoć 3 tenka organizovao jak otpor, što mu je omogućila i sama rijeka.

Jače neprijateljske snage sa prostora Smiljana, kao i neki dijelovi koji su prebačeni preko Otešice, skoncentrisali su se na kotama između Bužima i Smiljana, Karauševica (878), kota 650, Ljuti Vrh (k. 727), Krčmar (k. 774) i Ljutača (k. 688).

Odmah je donesena odluka da se sa 2 bataljona uz pomoć teških minobacača zaobiđe neprijatelj preko Rastoke i Korita (kota 810), i napadne bočno te da se ovlada sa kotama, koje neprijatelj drži. Do 19 časova bataljoni su uz pomoć teških minobacača uspjeli zauzeti sve kote do Krčmara (kota 774), koju nije bilo moguće tući minobacačima uslijed mraka, a neprijatelj je sa iste davao žestok otpor.

5. X. 1943.

Sektor Brušane — I Brigada:

U toku ovoga dana I brigada primila je usmenu zapovijest da se izvrše pripreme, i da se u prvi sumrak istog dana napadne i likvidira Oštru (kota 798) i selo Lički Novi.

Uz pomoć teških minobacača 2 bataljona I Brigade napali su kotu Oštra u 19.30 časova. 3 teška minobacača skoncentrisala su svoju vatru i tukli zapadnu kosu same Oštre, a bataljoni su nastupali i bez otpora do 21 čas zauzeli ovu kotu.

Jedan bataljon ove brigade vršio je pritisak na neprijatelja u Novom, koji je davao žestok otpor, ali padom Oštre II Bataljon napao je Lički Novi sa sjeverne strane, dejstvujući neprijatelju u desni bok, a minobacačka vatra prenesena je na utvrđene karaule Novog. Nakon dvosatne borbe naše jedinice uspjele su zauzeti i ovo uporište. Neprijatelj je pobjegao u pravcu Gospića.

Istog dana I Brigada XIII Divizije sa svoja 2 bataljona i uz pomoć 2 teška minobacača napala je Debelo Brdo (kota 698) oko 13 časova, i nakon kraće borbe ova je kota pala u naše ruke.

Sektor Klanac — III Brigada:

Istog dana između 6 i 7 časova nakon precizne vatre našeg minobacača 2 bataljona III Brigade zauzela su kotu Krčmar, odakle je neprijatelj u panici pobjegao u pravcu Rasovače i Smiljanske Plantaže. III Bataljon napao je bočno iz pravca Miljkovića [Varoša] i Vaganca neprijateljske snage, koje su se bile utvrdile na južnoj obali Otešičkog mosta. Neprijatelj se je počeo povlačiti, štiteći se sa 3 tenka, uslijed čega nije bilo moguće dati neprijatelju veći udarac, i nanijeti mu veće gubitke.

Istog dana oko 15 časova neprijatelj je izvršio protunapad u pravcu Miljače (kota 617) i Rasovače (kota 620), gdje je uspio sa istim ovladati, ali III Bataljon III Brigade povratnim napadom uspio je neprijatelja ponovno zbaciti sa ovih položaja, koji je pobjegao u pravcu Smiljanske Plantaže i Gospića.

5. X. do 22 časa u našim rukama nalazio se je stvoreni obruč oko Gospića, tako da je I Brigada držala sa 2 bataljona Oštru i Lički Novi, jedan bataljon postavljen je na prostor Divoselo — Čitluk, koji je imao zadatak da dejstvuje neprijatelju u bok u slučaju njegovog izvlačenja prema Bilaju i Medku. Jedan bataljon nalazio se je u rezervi u Novom Selu.

I Brigada XIII Divizije držala je položaje Debelo Brdo — Bogdanić i zaselak Srdelj.

III Brigada držala je položaje Rasovača — kota 571, 572, 545 na obali Like i dalje s obalom Like uključno i Budak. Jedan bataljon II Brigade, koji se je nalazio u zaštiti artiljerije, bio je na obali Like na prostoru Budak — Kulica. Artiljerija je postavljena na prostoru Ostrovica, odakle je povremeno tukla plotunskom paljbom mjesto Gospić.

Noću 5. na 6. X. neprijatelj je vršio 2 jača ispada u pravcu Oštre i Ličkog Novog, ali je svaki put uspješno odbijen uz gubitke.

7. X. oko 20.30 časova neprijatelj je sa snagama od 5—600 ponovno izvršio napad na naše položaje Oštra i Novi, ali je i ovoga puta bio ponovno odbijen uz gubitke.

Ishod borbe: U ovim operacijama neprijatelj je imao 120 mrtvih, 150 ranjenih i 395 zarobljenih, među kojima 3 domobranska oficira i 4 podoficira.

Na našoj strani bilo je 9 mrtvih i 50 ranjenih, od kojih veći broj lakše.

Zaplijenjeno je 560 pušaka, 18 puškomitraljeza, 6 teških mitraljeza, 266.000 »Mauser« metaka, jedan teški bacač sa 24 mine, 5 lakih bacača sa 250 mina, 2 šmajsera, 1 pištolj, 4 signalna pištolja, 300 opasača, 470 ručnih bomba, 3 kola i 2 para konja, 2 motorcikla, 100 litara benzina, 4 dogleda, 250 šatorskih krila, 250 kom. ćebadi, 150 ranaca, 140 torbica, 160 porcija, 90 čuturica, 23 kom. poljskih kazana, 11 kom. rezervnih cijevi za puškomitraljeze, 5 telefona i još ostale razne spreme gotove i na zarobljenim domobranima.

Utrošak municije: U ovim borbama utrošeno je 23.059 m. po raznim pješadijskim oružjima, 255 mina za teški bacač, 171 mina za laki bacač, 162 zrna za haubicu 100 mm, 120 zrna za brdsku bateriju 75 mm, 49 zrna za brdsku bateriju 65 mm i 34 zrna za haubicu 152 mm, za polj. top 75 mm 84 zrna.

Za protukolske topove utrošeno je mitraljez 20 mm, mitraljez 15 mm 135 i ručnih bombi.[7]

KRITIČKI OSVRT:

U ovim operacijama čitavi komandni kadar u svim jedinicama pokazao se je energičan i prilično sposoban kao i samostalan. U izvjesnim momentima bilo je pomalo sporine, ali je ovome razlog prilično veliki ratni plijen, koji se je morao prikupljati, prebrojavati i organizovati transportovanje istoga.

Razlog da nisu neprijatelju naneseni veći gubici bio je taj, što ni za jedan ni za drugi napadni pravac naše snage nisu bile dovoljne, uslijed čega napadne kolone nisu mogle imati jače snage u rezervi, koje bi se u povoljnim momentima mogle upotrijebiti za otsijecanje neprijateljskih dijelova i za opšte manevrisanje. Pored toga neprijatelj je bio demoralisan sa našom artiljerijom, bio je vrlo oprezan i nije se upuštao nigdje u odlučnu borbu, gdje mu nije zaleđe bilo potpuno sigurno. Neprijatelj je svaku tačku, koja bi bila ugrožena bar sa dvije

[7] Cifre o utrošku municije izostavljene u originalu.

strane, odmah napuštao, pošto mu je bilo jasno ako bi se pustio opkoliti, da će biti slomljen uz pomoć naše artiljerije.

Borbenost i moral kako kod komandnog kadra, tako i kod boraca svih jedinica, bio je na dostojnoj visini.

Teški minobacači dali su punu pomoć pješadijskim jedinicama.

Artiljerija, iako nije precizno tukla pojedine ciljeve, ali je odmah, u prvom napadu, koncentričnom vatrom demoralisala neprijatelja, te je njezino dejstvo mnogo doprinijelo slamanju neprijateljskog otpora.

Veza je bila dobro organizovana u samom početku, ali uslijed borbe u brzom pokretu, veza je često puta izostajala i s tim i zakašnjavala, ali ipak od toga štetnih posljedica nije bilo.

Ishrana je u prva 2 dana borbe bila redovna, pošto je I Brigada dobila suhu hranu za 2 dana, a kasnije ishrana nije stizala na vrijeme i u dovoljnim količinama.

Sanitetska služba nije bila dobro organizovana iz razloga što se nije pretpostavljalo da će sjeverna napadna kolona tako brzo slomiti otpor neprijatelja i satjerati ga u žicu (Gospić). Uslijed ovoga sanitet je daleko izostajao.

I Brigada sa svoga sektora nije mogla odpremiti ranjenike dok nisu likvidirani Brušani, kada je bio otvoren put za prenos ranjenika u Divoselo. Iz ovoga razloga I Brigada zadržala je prve ranjenike puna 24 sata, ali je referent brigadnog saniteta dao prvu pomoć, te nije bilo rđavih posljedica od kasnog odpremanja ranjenika.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ž.[8] **Dimitrijević**

Komandant:
Đ.[9] **Jovanić**

(M.P.)[10]

[8] Živan
[9] Đoko
[10] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

Kulica. Artiljerija je postavljena na prostoru Ostrvice, odakle je povremeno tukla plotunskom paljbom mjesto Gospić.

Sedu 5. na 6.X. neprijatelj je vršio [illegible] Ličkog Novog, ali je svaki put uspješno odbijen uz gubitke.

7.X. oko 20,30 časova neprijatelj je sa snagama od 5-000 ponovno izvršio napad na naše položaje Oštra i Kovi, ali je i ovoga puta bio ponovo odbijen uz gubitke.

Ukupni gubici. U ovim operacijama neprijatelj je imao 120 mrtvih, 300 ranjenih i 395 zarobljenih, medju kojima 3 domobranska oficira i 4 podoficira.

Na našoj strani bilo je 9 mrtvih i 30 ranjenih, od kojih veći broj lakše.

Zapljenjeno je 560 puškara, 28 puškomitraljeza, 6 teških mitraljeza, 200.000 mauser metaka, jedan teški bacač za 24 mina, 5 lakih bacača za 200 mina, 2 minobacača, 1 pištolj, 4 signalne pištolje, 300 opasača, 470 ručnih bombi, 5 kola i 2 para konja, 2 motocikla, 100 litara benzina, 4 dogleda 250 šatorskih krila, 200 kom. čebadi, 150 ranaca, 140 torbica, 100 porcija, 90 šuburica, [illegible] 23 kom. prijatih telefona, 11 kom. rezervnih aljeva za puškomitraljeze, 6 telefona i još ostale razne opreme gotove i na zarobljenim dopremljene.

[illegible] U ovim borbama utrošeno je 23.050 m. po raznim pješadijskim oruđima, 220 mina za teški bacač, 171 mina za laki bacač, [illegible] mina za haubicu 100 mm, [illegible] granata za brdsku bateriju 75 mm, 49 granata za brdsku bateriju 65 mm i 34 granata za haubicu 152 mm, za [illegible] top 75 mm 46 granata.

Za protuzrakoplovne topove utrošeno je [illegible] mitraljeza 20 mm [illegible] mitraljeza 15 mm [illegible] ručnih bombi

Kvalitet rada.

U ovim operacijama štabovi komandni kadar u svim jedinicama pokazao se je energičan i prilično sposoban, kao i samostalan. U izvjesnim momentima bilo je [illegible] malo sporine, ali je uzrok razlog prilično veliki vatreni pritisak, koji se je morao prikupljati, prebrojavati i organizovati transportiranje istoga.

Razlog da nijesu neprijatelju naneseni veći gubitci bio je taj, što ni za jedan ni za drugi napadni pravac naše snage nijesu bile dovoljne. Uz jednu napadnu kolonu nijesu imali jače snage u rezervi, koje bi se u povoljnim momentima mogle upotrijebiti za otklanjanje neprijateljskih bljeskova i za opće manevrisanje. Pored toga neprijatelj je bio demoralizovan sa našom artiljerijom, koja je vrlo opretan i nije se uništeno nijedno u odlučnu borbu, koje mu nije zaledje bilo potpuno sigurno. Neprijatelj je svaku tačku, koja mu bila ugrožena bar za dvije strane, odmah napuštao, pošto mu je bilo jasno ako bi se postio opkoliti, da će biti slomljen uz pomoć naše artiljerije.

Borbenost i moral kako kod komandnog kadra, tako i kod boraca svih jedinica, bio je na dostojnoj visini.

Veliki minobacači dalijsu punu pomoć pješadijskim jedinicama.

Artiljerija jako nije precizno tukla pojedine ciljeve, ali je odmah u prvom napadu koncentričnom vatrom demorelisala neprijatelja, te je njezino dejstvo mnogo doprinijelo slamanju neprijateljskog otpora.

Veze je bila dobro [illegible] organizovana u samom početku, ali usljed borbe u brzom pokretu, veza je često puta izostajala i stim i zakašnjavala, ali inak od toga štetnih posljedica nije bilo.

Ishrana je u prva 2 dana borbe bila redovna, pošto je I.Brigada dobila svoju hranu na [illegible], a trenutno ishrana nije stizala na vrijeme i u dovoljnim količinama.

Sanitetska služba nije bila dobro organizovana [illegible] što se nije pretpostavljalo da će sjeverna napadna kolona tako brzo slomiti otpor neprijatelja i zatjerati ga u klin /Gospić/. Usljed ovoga sanitet je dalako izostajao.

I.Brigada za svoga sektora nije mogla odpremiti [illegible] dok nisu likvidirani Brušani, kada je bio otvoren put za prevoz ranjenika u Divoselo. Iz ovoga razloga I.Brigada vodrtala je prve ranjenike [illegible] 24 sata, ali je referent brigadnog sanitata dao prvu pomoć, te nije bilo štetnih posljedica, od kasnog odpremanja ranjenika.

[illegible] naroda!

Komandant:

I. [illegible]

Fotokopija četvrte stranice dokumenta br. 74.

BR. 75

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 13 LISTOPADA 1943 GOD. DA SE U KORPUSIMA I DIVIZIJAMA FORMIRAJU ČETE TELEFONISTA[1]

GLAVNI ŠTAB
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
A. Br. 267/43
13 oktobar 1943

FORMIRANJE TELEFONSKIH ČETA KORPUSA I DIVIZIJA

Posjedovanje veće količine telefonskog materijala tokom posljednjih operacija ispoljilo je nedovoljnost.

U taktičkom pogledu jasno se ispoljila neopravdanost principa uspostavljanja veze od naprijed u nazad te istakla opravdanost principa veze od nazad u naprijed. Međutim, u praksi moramo se služiti kombinacijom ovih dvaju principa tj. načelno sa potpomaganjem od naprijed u nazad.

Ovaj princip nalaže da naši referenti za vezu pri izradi planova veze vode računa o količini materijala kojom raspolažu sami i njihove određene jedinice, te rukovodeći se principom obezbjeđenja dobre veze na glavnom pravcu napada naređuju, vodeći računa o štednji materijala, postavljanju istaknutih centara veze i određuju koje od jedinica će vršiti i dokle pripomoćno uspostavljanje veze od naprijed u nazad.

Praktično znači, da Štab Korpusa je obavezan uspostavljati veze sa svojim potčinjenim jedinicama, odnosno divizije sa svojim i brigade sa svojim, koristeći se pri tome dijelom njihovoga materijala, ali ipak vodeći računa i o njihovim unutarnjim potrebama.

Dosadašnjom formacijom jedinica za vezu bilo je predviđeno da korpusi i divizije imaju samo po 1 vod telefonista (ovo je bilo zbog pomanjkanja materijala). Međutim, sada posjedovanjem veće količine telefonskog materijala i usvajanjem načela veza od nazad u naprijed, uz pripomoć od naprijed u nazad, pokazuje se potreba korpusnih i divizijskih telefonskih četa za vezu, i zato

---

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 23—1, k. 104 B.

NAREĐUJEMO:

1) da svaki korpus formira četu telefonista za vezu od 40—60 telefonista, podijeljenu u tri voda,

2) da svaka divizija formira četu za vezu od 40—60 telefonista, podijeljenu u tri voda,

3) da se pri razradi planova veze rukovodi načelom uspostavljanja veze od nazad u naprijed, uz pripomoć od naprijed u nazad.

4) Ovo sprovesti što hitnije u djelo i izvijestiti ovaj štab direktno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
Vladimir Bakarić v. r.

Komandant:
Generalmajor,
Gošnjak Ivan v. r.

Da je otpravak vjeran originalu
potvrđuje

Načelnik Štaba
Pukovnik,
Terzić[2]

Dostavljeno:
I Korpusu NOVH
II Korpusu NOVH
XIII Diviziji NOVH
Sekciji za vezu NOVH

(M.P.)[3]

[2] Velimir

[3] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 76

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 13 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE DA PODNESE DETALJAN IZVJEŠTAJ O BORBAMA NA PODRUČJU OGULIN — KARLOVAC[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. Br. 188/43
Dne 13 listopada 1943

ŠTABU VIII DIVIZIJE

Operacije koje su jedinice našeg korpusa vršile na sektoru Ogulin — Karlovac u vremenu od 27. IX. do 5. X. o.g. spadaju u naše veće operacije, koje kao takve u analima naše borbe imaju veću historijsku vrijednost.[2] Prema tome, operativni izvještaji o tim operacijama moraju biti opširniji i tok borbe tako prikazan, da se iz izvještaja mogu vidjeti svi važniji momenti nastali u borbi.

Na osnovu toga — a pošto nam niste sve to naznačili u izvještaju — vraćamo vaš operativni izvještaj da napravite novi u kojem će biti iznesen detaljnije svaki važniji momenat o borbi sa neprijateljem.

Konkretno!

Iznijeti rad svake brigade i objasniti situaciju kod njih u svim važnijim fazama borbe na njihovom sektoru.

O neuspjelom napadu treba naznačiti na kojoj su se liniji naše snage zaustavile, a isto tako sa kojih su položaja krenule ponovo u napad.

Prikazati ulogu štabova u pripremama ponovnih napada i pomoći koju su pružili jedinicama.

Za jedinice, koje su vršile akciju na blokadi Ogulina, navesti u čemu se sastoji neshvaćanje i neizvršenje svog zadatka.

Ako se vidjelo da atmosferske prilike otežavaju upotrebu artiljerije, naznačiti što je preduzeto da se ovo otkloni ili da se u tom slučaju napad pješadije obustavi.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22—5, k. 424 B.

[2] O ovim operacijama vidi dok. br. 1, 14, 18, 19, 42, 93 i 141.

U obzir uzeti i rad IV brigade XIII divizije, koja je bila pod vašom komandom.

Novi operativni izvještaj dostaviti u najkraćem mogućem roku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M.P.)[3]

Politkomesar:
s. o.

Komandant, pukovnik:
Ivo Rukavina

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. Sl.
17. X. 1943 g.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

U prilogu: dostavlja vam se operativni izvještaj,[4] koji je napisan opširnije i u istom su izneseni svi momenti iz borbe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant — p. pukovnik:
V.[5] Četković

[3] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[4] Vidi dok. br. 93.
[5] Vlado

BR. 77

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETE DIVIZIJE OD 13 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O NAPADU NA POSUŠJE I STANJU NA PODRUČJU IMOTSKOG[1]

ŠTAB
IX DALMATINSKE N. O. U. DIVIZIJE
Br. 63/43.
13. X. 1943. 20.30 h.

ŠTABU VIII KORPUSA N.O.V.J.

1.) U toku 12. ov.mj. jača neprijateljska kolona pokušala je da se probije od Imotskog u pravcu Duvna.[2] Borba se razvila između te kolone i I i V Bataljona I Brigade. Ta dva bataljona u toku dana zadržali su neprijatelja, a navečer krenuli u kontranapad i natjerali neprijatelja u paničan bijeg u sam Imotski, tako da su naši zauzeli Posušje.[3] Pri povlačenju iz Posušja neprijatelj je zapalio pet zgrada u kojima je bila hrana i municija. U Posušju je bilo oko 60 Nijemaca. Nijemci su nastojali da ponovo vrate ustaše i domobrane na položaj ali nisu u tome uspjeli, čak je bilo mnogo slučajeva gdje su ustaše napuštali i bacali puške i municiju. Kod njih vlada prilična dezorganizacija i panika, moral je na niskom stupnju.

2.) Poslije ovog napada naši su se bataljoni povukli iz Posušja i zauzeli položaje sjeverno od Posušja, tako da se sada u Posušju ne nalazi niko.

3.) Prema pričanju seljaka u Posušju u ovom napadu je učestvovala Bobanova legija, a u Imotskom nalazi se dobrovoljačka pokovnija[4] pod komandom nekog Simića i na traženje Bobanovo, da Simić učestvuje u ovoj akciji Simić je odustao i vratio se natrag u Imotski.

4.) Iz gornjeg se vidi da je postojala mogućnost i upada u sam Imotski, odnosno ta mogućnost još postoji, ali naše snage na pravcu Imotskog vrlo su male jer su sve ostale snage angažovane u pravcu Trilja. Bilo bi poželjno da naredite XXVI

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—1 3, k. 516.

[2] i [3] Vidi dok. br. 214 i 215.

[4] Odbranu otsjeka Imotski — Posušje preuzeo je 9 listopada Peti ustaški zdrug. Vidi dok. br. 211.

Diviziji da sa južne strane ugrožava Imotski a mi ćemo nastojati osloboditi čim veći broj naših snaga i orijentisati ih prema Imotskom.

5.) U izvještaju kojega smo vam danas uputili obavijestili smo vas da je neprijatelj napustio Studence i krenuo u pravcu Trilja. U vezi te situacije našu III Brigadu orijentisali smo u pravcu Trilja čisteći predhodno prostoriju Lovreč — Šestanovac — Zadvarje i time da uspostavimo vezu sa morem. Sada smo primili izvještaj od Štaba III Brigade, da je jača neprijateljska kolona krenula od Trilja preko Čiste za Imotski.[5] Na prostoriji Čista — Studenci — Lovreč došlo je do borbe između neprijateljske kolone i naših jedinica i neprijatelj je uspio da se probije sa tenkovima i kamionima do Imotskog.[6] Detalji borbe nisu nam poznati, ali predpostavljamo po artiljerijskoj i bacačkoj vatri koju smo sami osmotrili da je borba trajala čitavi dan, kao i da je bila jaka.

6.) Prema vašem današnjem naređenju da se osigura put Aržano — Šestanovac — Zadvarje vrlo je teško, jer kako vidite neprijatelj stalno nailazi sa jačim kolonama i borba se stalno vodi baš oko ovih komunikacija. Mi bi vam preporučili da, ipak, put kojega namjeravate proći sjutra nanoć, odgodite dok se situacija ne razbistri na tom pravcu.

7.) Ukoliko se nalazi u blizini I Proleterska brigada dobro bi bilo da i nju zatražite u ovoj situaciji te da zajednički sa našom I Brigadom krenu u pravcu Imotskog.

8.) Čim se situacija stabilizira na frontu oko Studenaca i Čiste i čim dobijemo izvještaj o današnjoj borbi, izvijestiti ćemo vas.[7]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:	Načelnik:	Komandant:
Đorđe[8]	**Momčilo**[9]	**Banina**[10]

(M.P.)[11]

---

[5] Vidi dok. br. 215.
[6] Vidi dok. br. 84 i 217.
[7] Vidi dok. br. 84.
[8] Edo Santini
[9] Poleksić
[10] Ante
[11] Okrugli pečat: Štab Devete dalmatinske divizije NOV i PO Hrvatske.

BR. 78

PRIJEDLOG ŠTABA DEVETNAESTE DIVIZIJE OD 13 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE ZA POSTAVLJENJE RUKOVODEĆEG KADRA U DIVIZIJI I BRIGADAMA[1]

ŠTAB XIX
SJEVERO-DALMATINSKE DIVIZIJE
13. X. 1943 g. 19. X. 1943.[2]

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE
ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

Savezno sa Naredbom G.Š.H. br. 29 od 5. X. t.g. o formiranju sjevero-dalmatinske divizije,[3] predlažemo na imenovanje slijedeći sastav za popunu Štaba divizije i imenovanja štabova brigada:

1. **Za štab divizije:**

Načelnik	Popović Tomo
Operat. oficir	Radaković Lazo, major
Obavješt. oficir	Ljuština Petar
Inf. oficir	Tojaga Dušan
Intendant	Prijić Momir
Referent sanit.	Dr. Vlado Jernec
Referent za vezu	Starčević Dušan

2. **Štab I brigade:**

Komandant	Vlaisavljević Dušan
Politkomesar	Radaković Ilija
Zamj. komandanta	Bursać Dušan
Zamj. politkom.	Maričić Vlado
Operat. oficir	Vukmanović Staniša

3. **Štab II brigade:**

Komandant	Danić Damjanović
Politkomesar	Maoduš Stevo
Zamj. komandanta	Gvardiol Ante
Zamj. politkom.	?
Operat. oficir	Ćelić Milan

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—4, k. 1008.

[2] Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] O formiranju ove divizije vidi dok. br. 51, 69 i bojnu relaciju Devetnaeste divizije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/3, k. 1022.

4. **Štab III brigade:**

Komandant	Ivas Šime
Politkomesar	Munižaba Milan
Zamj. komandanta	Breka Mane
Zamj. politkom.	Nikica Pejinović
Operat. oficir	Počuča Mile

5. **Štab Kninskog odreda:**

Komandant	Marčetić Mile
Politkomesar	Ilić Stevo
Zamj. komandanta	Zorić Jovica
Zamj. politkomesara	Marić Boško

6. **Štab Sjevero-dalmatinskog odreda:**

Komandant	Dubajić Simo
Politkomesar	Dopuđa Savo
Zamj. komandanta	?
Zamj. politkomesara	?

7. **Štab Zadarskog odreda:**

Komandant	Potrebić Dane
Politkomesar	Toplak Ferdo
Zamj. komandanta	?
Zamj. politkomesara	Živković Ive

8. **Štab Narodno-oslobodilačke mornarice sjeverne Dalmacije:**

Komandant	Ikica Mladen
Politkomesar	Bašić Rudi

Ovakav sastav svestrano smo preispitali i svi drugovi su uglavnom u borbi prokušani, pa smatramo da će moći da odgovore svome zadatku. Ujedno prilažemo karakteristike za pojedine drugove, kako bi imali tačan uvid o sposobnosti pojedinaca. Za dužnosti kod kojih smo metnuli upitnik nismo dosada mogli naći odgovarajuće drugove, ali ćemo u najskorije vrijeme nastojati popuniti i ovu prazninu.

Za druga majora Radakovića Lazu koji je oficir pri Štabu VI Divizije, nismo uredili sa VI Divizijom, ali smo je pismeno zamolili da nam ga da na raspolaganje, pa molimo Glavni štab, da nam ga dodijeli za označenu dužnost, a mi ćemo nastojati da sve njegove dosadašnje griješke odklonimo, a vjerujemo da ćemo za to imati mogućnosti, pošto ga dobro poznajemo. Za druga Danića Damjanovića koji je bio komandant »Plavoga Jadrana« uredili smo sa Štabom VI Divizije da nam ga stavi na raspolaganje.

Molimo da se imenovanje izvrši što prije, kako bi na osnovu vaše naredbe mogli konačno izvršiti reorganizaciju naših jedinica prema predviđenom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR
Petar Babić

KOMANDANT—POTPUKOVNIK
Kuprešanin[4]

BR. 79

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 13 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA POKRET U HRVATSKO ZAGORJE[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. I P. O. HRVATSKE
Oper. Br. 741/43.
13. X. 1943.

ŠTABU X DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE I
ŠTABU BRIGADE »BRAĆE RADIĆA«.

Za izvršenje zadataka u Hrvatskom Zagorju[2] jedinice X divizije N.O.V.H. i brigada »Braće Radića« izvršit će slijedeći pokret:

1.XVII. U. Brigada: Noću 14./15.X. 1943 izvršit će pokret na liniju Gornji Kneginec — s. Tomaševec — s. Doljan — s. Seketin — Lužan, sa osiguranjem prema Varaždinu.

15./16.X. 1943 Brigada će izvršiti pokret za s. Tužno, Lovrečan, Radovan, sa osiguranjem prema Varaždinu i patrolama prema Cerju Nebojse.

2.XXI. N.O. Brigada: 14./15.X. 1943 izvršit će pokret na liniju: Gornja Rijeka, Gornji i Donji Vukovec sa prethodnicom u Sudovcu, a sa jednim bataljonom u zaštitnici i osiguranju prema Križevcima oko s. Sv. Petra Orehovca. Bataljon kod Sv. Petra Orehovca ostat će na tom sektoru za sve vrijeme dok naše jedinice operišu u Hrvatskom Zagorju.

15./16.X. 1943 Brigada će zauzeti položaj s. Visoko — Velišće (k. 399) sa zadatkom da kontroliše put Zagreb — Sv.

---

[4] Milan

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 60.1, k. 1472.

[2] O dejstvima ovih jedinica u Hrvatskom Zagorju u toku listopada vidi dok. br. 94, 112, 177 i 217.

Ivan Zelina — Varaždin, da isti prekopa i pojedine propuste da minira i da uništi svakog neprijatelja, koji bi pokušao da sa pravca Zagreb prodire našim snagama u Zagorju za leđa. Brigada ostaje na tim položajima za sve vrijeme dok traju operacije u Hrvatskom Zagorju. Brigada će održavati stalnu vezu sa Štabom II Operativne zone na Kalniku, i sa štabom svoje divizije, pomoću radio-stanice.

Za vrijeme dok se Brigada [bude] nalazila na tom sektoru pod operativnu komandu dodjeljuje [joj] se Osječka četa, koja se nalazi oko s. Osijek, koja će poslužiti Brigadi za upoznavanje terena. Brigada će pored toga nastojati da se poveže sa Zagrebačkim odredom, koji će vršiti akcije oko Sv. Ivana Zeline.

3. *Brigada »Braće Radića«:* 14./15. X. 1943 izvršiće pokret na liniji Varaždinske Toplice — s. Oštrice — Ljubešćica — Ključ sa osiguranjem prema Novom Marofu i održavanjem veze desno sa XVII U. Brigadom, a lijevo sa XXI Brigadom kod Sudovca.

15./16.X. 1943 Brigada će izvršiti pokret za s. Margečan i izvršiće osiguranje patrolama prema Ivancu i prema Novom Marofu. Za smještaj Brigade koristiće se sela oko Margečana. U toku dana Brigada će izvršiti pripremu za akciju na Ivanec.[3]

Napomena: Pokreti brigada moraju biti u najvećoj tajnosti da ne bi trpjeli gubitke od neprijateljske avijacije. U toku dana, prilikom zadržavanja u selu, voditi računa da jedinice ne budu iznenađene. Mora biti stalna veza patrolama između bataljona u Brigadi, a isto tako između susjednih brigada.

Vojnički uspjesi i političko djelovanje naše vojske na tom dijelu Hrvatske od ogromnog su značaja za daljni razvoj Narodnooslobodilačke borbe i podizanje narodnog ustanka u tim krajevima. Svi vojni rukovodioci i politički radnici moraju uložiti sav trud i napor da sve dobivene zadatke izvršavaju tačno i savjesno. Sam kraj je siromašan i ishrana vojske biće otežana, zbog toga moraju svi odgovorni drugovi da pomognu intendante pri rješavanju pitanja ishrane. Za ishranu koristiti i ona sela u kojima nema naših jedinica, tj. u njima prikupljati hranu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.[4] Belinić

(M. P.)[5]

Komandant:
Vlado Matetić

[3] O napadu na Ivanec vidi dok. br. 112, 192 i 221.
[4] Marko
[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 80

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 13 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU BJELOVARSKOG NOP ODREDA DA ONEMOGUĆI SAOBRAĆAJ NA PRUGAMA KLOŠTAR — KOPRIVNICA, BJELOVAR — KLOŠTAR I DUGO SELO — KRIŽEVCI[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N. O. V. I P. O. HRVATSKE
Oper. Br. 742/43.
13.X.1943.

ŠTABU BJELOVARSKOG P. ODREDA

Od 15. ov.mj. počinje veća aktivnost naših brigada.[2] U toj aktivnosti treba i vaš odred da uloži sve svoje snage da tuče i uznemirava neprijatelja. Aktivnost vaših jedinica treba da se ispolji na komunikacijama i to: da se izbaci iz saobraćaja ž. pruga Kloštar — Koprivnica, pruga Bjelovar — Kloštar i pruga Dugo Selo — Križevci. Naročitu aktivnost mora da pokaže vaš bataljon oko Vrbovca. Eksploziva iz Slavonije dobit ćemo i već je na putu. Jedan dio dobit ćete i vi i morate srušiti sve manje mostiće i propuste na gore navedenim prugama. Moramo ukočiti sav neprijateljski saobraćaj.

Vaša aktivnost na prugama dosada bila je mala i nedovoljna pa neprijatelj nesmetano ispred vas vrši saobraćaj željeznicom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/2, k. 1472.

[2] Riječ je o dejstvima u Hrvatskom Zagorju. Vidi dok. br. 79, 94, 112, 177 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Druge operativne zone Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 6 studenog 1943 godine.

BR. 81

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 13 LISTOPADA 1943 GOD. ZAGREBAČKOM NOP ODREDU ZA DEJSTVO NA KOMUNIKACIJAMA ZAGREB — NOVSKA I ZAGREB — VARAŽDIN[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N. O. V. I P. O. HRVATSKE
Oper. Br. 742/43.
13. X. 1943.

ŠTABU ZAGREBAČKOG P. ODREDA

Radi uspješnijeg izvršavanja akcija naših jedinica na Kalničkom sektoru vaš odred treba da bude što aktivniji na pruzi Zagreb — Dugo Selo, a naročito na putu Zagreb — Sv. Ivan Zelina — Varaždin. Put Zagreb — Varaždin treba da držite pod stalnom kontrolom i da imate stalno barem jedan bataljon u zasjedi. Ukoliko raspolažete sa eksplozivom, minirajte nekoliko propusta na putu Zagreb — Varaždin. Nastojte pod svaku cijenu da taj put izbacite iz upotrebe.

Vaše patrole upućujte u pravcu Kalnika i u Sudovcu uhvatite vezu sa našim jedinicama. Nemojte dozvoliti da vas neprijatelj odbaci sa komunikacija Zagreb — Varaždin, već budite uporni u izvršenju zadatka i ne dajte neprijatelju mira.

Primili smo dosada dva vaša izvještaja[2] i vidimo iz njih da vaš odred svakog dana napreduje. Nastojte da ga što prije vojnički učvrstite, a isto tako i politički uzdići. Vaši zadaci treba da se svode na rušenje komunikacija i to prvenstveno želj. pruge Zagreb — Dugo Selo i Dugo Selo — Novska. Pored toga imate mogućnosti vršenja zasjeda na putevima, koji prolaze vašim teritorijem naročito na putu Sv. Ivan Zelina — Zagreb.

Po završenim operacijama naših jedinica i o njihovom uspjehu, u kome ćete učestvovati i vi, biti ćete izvješteni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1 2, k. 1472.

[2] Vidi dok. br. 30 i 57.

BR. 82

IZVJEŠTAJ ŠTABA ISTOČNE GRUPE NOP ODREDA OD 13 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV HRVATSKE O DEJSTVIMA I STANJU PODREĐENIH JEDINICA[1]

ŠTAB
ISTOČNE GRUPE PARTIZ. ODREDA
II KORPUSA N. O. V. HRVATSKE
Broj 36/43. g. U 21 h.
Dana 13.X. 1943 god.

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Položaj

Operativni izvještaj dostavlja. —

Operativni izvještaj Štaba Istočne grupe N.O.P. Odreda u razdoblju od 31.IX. do 13.X. 1943 god.

I

VOJNIČKA SITUACIJA

Odredi i brigada koji se nalaze u sastavu naše grupe operišu samostalno na svojim određenim sektorima. Na svakom od tih sektora vlada posebna vojna situacija, koju donosimo za svaki odred posebno.

Na sektoru Brodske brigade neprijatelj je pojačao neka svoja uporišta, kao napr. Drenje i Mandićevac, dosada samo sa namjerom da bi mogao pljačkati nesmetano sela, koja se nalaze u neposrednoj blizini uporišta. Neke dublje upade u oslobođenu teritoriju neprijatelj nije pokušavao u posljednjem desetodnevnom periodu, i nije uznemiravao naše jedinice.

Manevri neprijatelja sastoje se uglavnom samo u tome što stalno mijenja snage u pojedinim uporištima, prebacujući dijelove svojih jedinica čas u jedno čas u drugo uporište. Ovi manevri imadu namjeru da onemoguće napad na pojedina mjesta, kojima neprijatelj drži da su se približile naše veće snage.

Na sektoru Požeškog N.O.P. Odreda neprijatelj nije izvršio nikakve koncentracije, koje bi odavale njegovu namjeru da krene u ofenzivu. Jedino krstari sa manjim snagama (od 100—600 ljudi) noću po selima oko Požege, i pritom hapsi pojedine naše saradnike, pljačka hranu i odvodi stoku.

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 46—2, k. 470.

Na sektoru Novogradiške čete, koja se nalazi u sastavu Požeškog odreda banda se nalazi na poluoslobođenom teritoriju između Kapele i N. Gradiške i drži zasjedu na kotama oko sela: Blaževića Dol, Ličko Brdo, Oštri Vrh i Tisovac i to uvijek na drugom mjestu. Banda na ovaj način namjerava da osigura željezničku prugu Beograd — Zagreb, a ove zasjede počela je da drži odkako je XII Divizija napala istu. Banda je sagradila bunkere u Kapeli, Petrovom Selu i nekim drugim mjestima, kao i u kukuruzu, koji je još 1.X. ov.g. posiječen.

U prošloj reakciji na Babju Goru banda je popalila gotovo sva sela, a pored toga, pomoću izdaje nekih petokolonaša, pronašla naše bunkere i opljačkala hranu, koja je u njima bila spremljena.

Na otsjeku sektora Osječkog N.O.P. Odreda Podravska Slatina — D. Miholjac neprijatelj je potpuno u defanzivi i nikada ne izlazi iz uporišta, dok na otsjeku Osijek — Đakovo, kao i od pruge Pleternica — Našice neprijatelj vrši lokalne upade u poluoslobođenu teritoriju. Nisu primijećene nikakve koncentracije jačih snaga, dok se pregrupacije posada pojedinih uporišta stalno vrše.

Neprijatelj najviše kontroliše prugu Našice — Osijek, kao i cestu koja ide uporedo s tom prugom. Tako isto prilično je kontrolisana pruga Osijek — Đakovo kao i cesta za Đakovo, dok je pruga Našice — Pleternica najviše slobodna. Drugih pruga na ovome sektoru nema. Nađe se po koja sporedna cesta, koju neprijatelj niti ne kontroliše, niti ne upotrebljava.

Jedinice Diljskog N.O.P. Odreda operišu na sektoru Slavonski Brod — Pleternica — Vrpolje. Neprijatelj se dosada nalazi na tom sektoru u defenzivi, samo često puta koncentriše jače snage u pojedinim selima oko Broda. Posadu uporišta na tom sektoru sačinjavaju ustaše, kulturbundovci, gestapovci i legionari, dok domobrana uopšte nema.

II

RAD ŠTABOVA I PODREĐENIH JEDINICA

Rad štabova kako odreda i brigade tako i bataljona uglavnom zadovoljava. Štabovi u većini slučajeva rade složno i sporazumno. Jedino su prilike u Požeškom odredu u tom pogledu dosta slabe. Sam Štab odreda ne funkcioniše onako kako bi trebalo. Postoje neke nesuglasice između druga komandanta toga odreda i ostalih članova Štaba. Štabovi bataljona u tome odredu, prema izvještaju samoga Štaba odreda, su vrlo nemarni u svome radu. Ne podnose redovito izvještaje, a o nekoj samoinicijativi kod njih nema ni govora.

Štabovi bataljona u Diljskom odredu nakon njegovog preformiranja sastavljeni su uglavnom od mladih rukovodilaca, ali vjerujemo da će se oni uz pomoć Štaba odreda potpuno osamostaliti i razviti.

Pri Štabu Osječkog odreda završila je druga klasa kursista podoficirski kurs. Uspjeh na kursu bio je slabiji nego kod prve klase, jer je u međuvremenu došlo do seobe Štaba i tako su drugovi morali jednom da prekinu predavanja, pa da ih ponovo nastave. Pored toga kontrola od strane članova Štaba odreda nije mogla da bude naročita, pošto su se ovi većinom nalazili sa jedinicama na terenu.

Brigada i odredi nalazili su se u ovom periodu vrlo mnogo u pokretu, tako da se po jedinicama nije moglo naročito mnogo raditi vojnički. Po svima jedinicama su formirane regrutne čete, koje rade na osnovnoj vojnoj izobrazbi novopridošlih drugova, koji nisu služili vojsku.

III

DISCIPLINA I MORAL

Disciplina i moral po svim jedinicama su dobri. Ne dešavaju se slučajevi pljačke, samovolje i neposlušnosti. Svega jedan slučaj pljačke desio se je u Osječkom odredu, ali lice, koje je to činilo, dezertiralo je. Formalna disciplina je nešto slabija, no pozdravljanje starijih se je poboljšalo. Jedino Požeški odred dao je o disciplini svojih jedinica nešto slabiji izvještaj, navađajući slučajeve prisvajanja tuđih stvari i pijanstva. No, i tamo se ista popravlja.

Borbenost svih jedinica je na visini. Ona je naročito došla do izražaja prilikom akcije na G. Gašince. Tada je jedna četa II bataljona Osječkog N.O.P. Odreda, koja se nalazila u zasjedi na drumu između Gašinaca i Đakovačke Satnice, bila od strane neprijatelja napadnuta s tri strane. Četa je stalno ostala na položaju, davala otpor neprijatelju i u borbi s njim zarobila pored jedne puške i šmajsera i jedan teški mitraljez model »Maksim«. Pored toga zapaljen je jedan oklopni automobil.

Borci svih jedinica izražavaju želju za borbom i teže da se ide u akcije.

IV

STANJE UNUTAR JEDINICA

Iz Brodske brigade izbačeno je u periodu za koji se piše ovaj izvještaj 5 drugova iz stroja, koji su svi lakše ranjeni i poslani na liječenje. Pridošlo je 50 drugova i 10 drugarica. Naoružanje u brigadi dosada se nije promijenilo.

U Požeškom N.O.P. Odredu izbačena su iz stroja 3 druga i 3 su dezertirala, od kojih su dvojica otišli bez oružja. U pozadinu je poslano 15 drugova, koji nisu sposobni za operativnu jedinicu, dok su u bolnicu na liječenje poslana 3 druga. Novopridošlo je 10 drugova.

U Osječkom N.O.P. Odredu nije bilo izbačenih iz stroja, također nije izgubljeno ništa oružja, a 1000 komada municije je utrošeno. Novopridošlo je 8 drugova. Prilikom vršenja akcija dobivena su dva teška mitraljeza model »Maksim«, 3 šmajsera, 3 pištolja, 12 pušaka, 23 komada ručnih bombi, 4150 puščanih i mitr. metaka. Pored toga Vinkovačka i Vukovarska grupa izvršile su neke akcije u Sremu i dobile 33 puške i 7980 metaka za »Manlihere«, od kojih je 2660 kom. dano Brodskoj brigadi i Diljskom odredu.

V

SLUŽBA VEZE

Pomicanjem Štaba grupe više prema istoku (Gradac) poboljšaće se veza između nas i brigade i Osječkog i Diljskog N.O.P. Odreda, dok će veza sa Požeškim odredom i Štabom korpusa ostati i nadalje teška. Veza sa Štabom korpusa održavaće se gdje god to priroda stvari dozvoli preko telefona. Poduzeti su koraci kod Komande Papučko-krndiskog i Diljskog područja da se poboljša i uspostavi telefonska veza s Štabom korpusa, kao i štabovima odreda, kojima je stavljeno u dužnost da pri svojim štabovima uvedu telefone.

Veza u pojedinim odredima tj. između njihovih jedinica, koja se održava isključivo kuririma, zadovoljava u većini slučajeva, iznimku čine slučajevi kada pojedine jedinice (četa ili bataljon), radi izvršenja nekog posebnog zadatka, mora da se naročito udalji od ostalih jedinica.

VI

IZVEDENE AKCIJE

(Napomena: Iako smo prenijeli na sve naše jedinice naređenje Operativnog otsjeka Štaba II korpusa o tome da se prilikom dostavljanja izvještaja o izvršenim akcijama, pored mjesta u kom je bila akcija, imade staviti i sekcija na kojoj se isto nalazi, kao i da se moraju dati tačniji podaci o neprijatelju s kojim je vođena borba, nijedna jedinica nije to ovaj puta učinila. Ponovo smo ih sve upozorili na tu dužnost i nadamo se da će se ubuduće toga tačno pridržavati, tako da ćemo idući put moći da dostavimo precizan izvještaj, što ovaj puta ne možemo.)

2 oktobra ov.g. Brodska brigada u sastavu XII divizije imala je prilikom akcije te divizije na Čačince[2] zadatak da postavi obruč oko uporišta da bi spriječila bjegstvo bande. Ratnog plijena nije bilo, kao ni vlastitih gubitaka. Donosimo ovdje iz izvještaja Štaba brigade o akciji sljedeće:

»Kritički osvrt na ovaj naš zadatak bio bi sljedeći: Nismo imali dovoljno snaga da postavimo takav obruč da banda ne bi mogla da pobjegne, zatim snage, koje smo dobili na raspoloženje, morali smo da razbacamo na sve strane po naređenju višeg štaba«.

Drugih akcija brigada nije vršila u ovome periodu.

Dana 3 oktobra ov.g. jedna četa Osječkog N.O.P. Odreda zapalila je na Gutmanovoj pruzi između D. Miholjca i Gložđa jedan željeznički most koji je bio dug 26 mtr. Te iste noći jedan vod zapalio je željezničku stanicu Podr. Podgajci, odakle je dopremljeno nešto sanitetskog materijala, dok je drugi vod konfiskovao u Golincima imovinu ustaških bandita i tom prilikom konfiskovan je jedan stolarski, šusterski i pinterski alat, koji su predani u intendanturu II korpusa, kao i neke druge sitnice.

Jedinice I bataljona Diljskog N.O.P. Odreda vršile su noću između 3—4 o.m. akciju ekonomskog karaktera na pustari »Bare« vlasništvo Speisera, kod Čepina, gdje su zaplijenile sljedeći plijen: 30 kom. svinja, 12 kola sa zapregama, 80 kom. goveda, 250 kom. ovaca, 25 kom. svinja i 50 mtr. pšenice.

Jedinice II bataljona nisu u ovom periodu vršile nikakvih akcija, pošto se taj bataljon nakon formiranja Brodske brigade[3] morao najprije sresiti. Ovaj je bataljon držao zasjedu 5 ov.mj. na cesti kod Velikog Nabrđa, ali neprijatelj nije na zasjedu naišao.

Jedinice III »Petöfi Šandor« bataljona nisu također vršile nikakvih akcija. Isti je bataljon držao 5. ov.m. položaj na cesti Đakovo — Našice, osiguravajući time prelaz I bataljonu istog odreda, ali do borbe nije došlo.

Noću između 4—5 ov.m. jedan vod Osječkog N.O.P. Odreda zaplijenio je u selu Marjancima od ustaša i kulturbundaša 20 kg. petroleuma, nešto odjeće, obuće i rublja, te jedan šusterski alat.

Dana 5 ov.m. I bataljon toga odreda bio je na osiguranju pruge i ceste Našice — Osijek, radi prevoza konfiskovanih predmeta sa Speiserove pustare »Bare«, koje je prevozio Diljski odred. Do borbe nije došlo.

---

[2] Opširnije o napadu na Čačince vidi dok. br. 13, 27, 68, 123 i 203.
[3] O formiranju ove brigade vidi tom V, knj. 19, dok. br. 186.

6. ov.m. sačekale su jedinice II bataljona Osječkog odreda na cesti Mandićevac — Drenje kamion gestapovaca, koji je išao u selo Mandićevac radi berbe banditskog grožđa.[4] Tom prilikom ubijena su 16-orica gestapovaca, a zarobljen je teški mitraljez model »Maksim«, 2 šmajsera, 9 karabina, 2 pištolja, 15 ručnih bombi, 2045 metaka, 13 pari odijela, 10 šinjela, i ostalih sitnica. Ujedno je spaljen traktor sa prikolicom.

Dana 7 ov.m. su jedinice I bataljona Osječkog odreda našle prilikom pretresa Čačinaca 1 teški mitraljez model »Schwarzlose« bez štita, 2 »Manlihera« sa 150 metaka, 2000 »Mauzer« metaka, 10 ručnih bombi, 25 pari cipela, 23 vojničke bluze, kao i ostalih vojnih predmeta.

10 ov.m. jedinice Brodske brigade i Osječkog N.O.P. Odreda napale su neprijateljsko uporište Gašince[5] u kome se nalazilo 250 vojnika, naoružanih sa 7 puškomitraljeza i 3 šmajsera i smještenih po bunkerima i zgradama.

Napadala su dva bataljona Brodske brigade, dok je treći bataljon brigade i jedan bataljon Osječ. odreda bio u zasjedi. Napad je počeo u 10 časova naveče. Neprijatelj je prvi otpor dao iz bunkera, koje su naši borci na brzinu likvidirali i banda se razbježala po šljivicima, kućama i slami. Jedan dio bande probio se je u jačini od 40—50 ljudi cestom prema Đakovu, ali je naišao na našu zasjedu koja je ubila 7 bandita. Zaplijenjen je 1 puškomitraljez »Brno«, 23 puške, 300 metaka, 24 ručne bombe, 20 šinjela, 27 bluza, 17 hlača, 37 pari čizama i cipela.

Neprijateljski gubici iznose oko 40 mrtvih. Vlastiti gubici iznose 2 mrtva i 4 lakše ranjena.

Konfiskovano je 90 kom. svinja i oko 60 kom. krava, koje su predane intendanturi Diljskog područja.

Jednoj neprijateljskoj koloni uspjelo je da iz Đakova zaobiđe našu zasjedu i da napadne naša dva bataljona u samom uporištu. Stoga su se naše jedinice morale povući i ostaviti nešto plijena, koji se nije mogao izvući. Pri povlačenju naše jedinice nisu imale gubitaka.

Borbenost i moral boraca za vrijeme akcije bio je na visini, dok se rukovodioci i vojni i politički nisu dovoljno snašli.

11 ov. m. prilikom te akcije jedinice II bataljona Osječkog odreda, koje su bile u zasjedi prema Đakovu, razbile su jedan pokušaj neprijatelja, koji je iz Đakova namjeravao, pošto je uporište bilo već osvojeno da preko Đakovačke Satnice stigne u njega. Tom prilikom zarobljen je bez vlastitih gubi-

[4] Vidi dok. br. 71.
[5] Vidi dok. br. 63 i 211.

taka 1 teški mitraljez model »Maksim«, 1 šmajser i jedan »Mauzer«, dok je oklopni automobil spaljen, jer nije bilo nikakve mogućnosti da ga se izvuče, pošto je banda nadirala ponovo s jačim snagama.

Noću između 11—12 ov. m. jedinice udarnih grupa, od kojih je formiran III bataljon Osječ. odreda rušile su prugu Osijek — Našice između Koške i Našica, i tom prilikom porušile 3 klm. pruge. Iste noći pomenute grupe konfiskovale su hranu sa pustare Čižek, odakle je doveženo 60q pšenice, 11q raži i 560 kg. zobi.

VII

STEČENO ISKUSTVO

Brodska brigada:

Zapažamo da nije ispravno rasturiti snage, kao što se je desilo za vrijeme akcije na Čačince. U slučaju kad bi neprijatelj nadirao sa jačim snagama na naš položaj, nužno bi bilo da ga zaustavimo, ali s malim snagama ne bi to uspjeli i morali bi se uz gubitke povući.

U budućim akcijama, borbama ili zasjedama mora se praktikovati da jedan dio snaga drži položaj dok se s drugim mora manevrisati.

Prilikom akcije na uporište Gašinci pokazala se je greška rukovodstva Brodske brigade, koje je poslije zauzeća mjesta raspustilo svoje jedinice po njemu. To je omogućilo neprijatelju koji se je probio da uz pomoć koju je dobio iz Đakova skoncentriše u miru svoje snage i ponovo zauzme uporište. Neprijatelja koji je bježao trebalo je progoniti i nastojati ga uvući u klopku između zasjede prema Đakovu i snaga koje bi ga iz uporišta progonile i tako ga potpuno uništiti.

VIII

PLAN BUDUĆIH AKCIJA

Odredi će i nadalje da nastave sa kontrolom i proširivanjem svojih sektora. Postavljaće na njima zasjede u blizini nepr. uporišta i sprečavati neprijatelja da prodire na oslobođenu i poluoslobođenu teritoriju.

Pored toga Štab Grupe odreda namjerava da izvede bar jednu kombinovanu akciju sa brigadom i kojim od odreda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Štab Grupe:

BR. 83

IZVJEŠTAJ ŠTABA BANIJSKOG NOP ODREDA OD 13 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM DIVERZIJAMA NA PRUGAMA SUNJA — KOSTAJNICA, SISAK — SUNJA I NAPADU NA OTOKU[1]

ŠTAB
PARTIZANSKOG ODREDA
BANIJE
Op. broj 39/43.
13.X.1943.

Desetodnevni operativni
izvještaj od 27.IX. — 7.X.43.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. i P.O. HRVATSKE

28.IX. 1943. III Bataljon trgao je telefonsku žicu i prugu na komunikaciji Sunja — Kostajnica. Promet je bio zaustavljen 24 časa.

30.IX. 1943. minerska grupa ojačana sa jednom četom dignula je neprijateljski voz na pruzi Sisak — Sunja kod Petrinaca, uništena je lokomotiva i 3 vagona. Promet je bio obustavljen jedno kraće vrijeme.

1. i 2. X. 1943. snage našeg odreda nalazile su se po noći na pruzi Sunja — Sisak, u cilju akcije na voz, pošto voz nije naišao, stoga nije postignut željeni cilj. Noću između 2. i 3., kada voz nije naišao, potrgali smo prugu na 4 mjesta između Sunje i Siska.

U dogovoru sa Štabom IV Brigade VII Divizije naše snage krenule su u pravcu Otoke za izvršenje akcije na Otoku.[2] Jedan naš bataljon prebacili smo preko Une na teritoriju Podgrmečkog područja, u cilju fingiranja napada sa bosanske strane na Otoku, kad se bude vršila akcija sa naše strane tj. sa lijeve strane obale Une.

Noću između 4. i 5.X.43. trebala je početi akcija na Otoku, ugovoreno je bilo sa drugovima oficirima koji su imali vezu sa nama da će oni dati znakove i vodiče iz svojih redova te da će se razoružati cijela posada sa Štabom pukovnije u Otoci, bez metka. Ali, ako bi slučajno došlo do ikakve pucancije,

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 52/2—3, k. 421/a.

[2] Opširnije o ovom napadu vidi dok. br. 130 i 206.

prebacili smo naš jedan bataljon preko Une da fingira napad na Otoku, i to samo kad počne borba u samoj Otoci. IV Brigada VII Divizije sa dva bataljona trebalo je da razoružava posadu Otoke, i to bez metka, poslije dobivenih znakova od oficira koji su imali vezu sa nama. Naš odred sa dva bataljona trebalo je da učestvuje u toj akciji, i to jedan bataljon da postavi osiguranje do Krupe[3] i da potrga prugu Krupa — Otoka, a jedan bataljon da se prebaci preko Une, da fingira napad sa bosanske strane kako sam već i naveo. Naši bataljoni došli su na određene položaje i na određeno vrijeme. Akcija nije uspjela po planu koji je bio predviđen. Po dokazu članova Štaba IV Brigade VII Divizije da su oficiri, koji su izišli tome štabu, pogriješili za uspjeh akcije, ali kada su drugovi iz IV Brigade uspjeli da razoružaju 50 domobrana koji su bili predstraža Otoke na Plavnoj (kota 307), i to bez ikakvih pucnjava, dobivši znakove od drugova oficira koji su imali sa nama vezu. Tu je zarobljeno oko 50 domobrana, 2 oficira i 4 podoficira. Od oružja zarobljeno je 4 p. mit. Z.B. i 40 karabina, od kojih smo mi dobili 2 p. mit. i 20 karabina.

Kritički osvrt jest na samu akciju: neodlučnost Štaba IV Brigade koji je uglavnom operisao[4] tom akcijom da pusti borce kada su već imali znakove i kada su razgovarali telefonski sa kote 307 sa Štabom pukovnije koji se je nalazio na desnoj strani obale Une i pitao tobože posadu, koja je bila na koti 307, šta ima novoga, a partizani koji su se već nalazili na telefonu odgovarali su da nema ništa novoga, iako su svi domobrani već bili u našim rukama. Smatram da se je moglo vrlo uspješno sa dobivenim znakovima produžiti sa razoružavanjem cijele posade u Otoci. Osim toga, partizani iz IV Brigade prošli su u blizini 15 do 20 metara pored 2 brdska topa, koji su se nalazili pod kotom 307, kraj lijeve obale Une, i iste nisu povukli sa sobom, po dokazu zarobljenih domobrana koji su pridijeljeni našim jedinicama za raspremanje, odnosno presvlačenje, da je cijela posada tih topova znala da će biti akcija na Otoku i samo očekivala partizane kada će doći po topove.

Poslije izvršenja neuspjele akcije kada je došao komandant IV brigade VII Divizije u naš štab, došlo je do kritike za neuspjeh akcije, isti se opravdao da oficiri koji su imali vezu sa nama, da su izjavili da su te večeri smijenjene posade kod topova i na glavnim tačkama sa švabama, a i pita se ko bi odgovarao kada bi njemu, odnosno njegovim borcima, bilo naneseno desetak žrtava za tu akciju.

---

[3] Bosanska Krupa
[4] Rukovodio

Mi se pitamo, kada se uspjelo razoružati kotu 307, bez da je i jedan metak opaljen, zašto se nije nastavilo sa razoružavanjem cijele posade i vjerujemo u potpuni uspjeh pošto je akcija bila pripremljena planski vrlo dobro.

Poslije akcije naš I bataljon, koji se je nalazio sa bosanske strane, prebacio se je noću između 5 i 6 preko Une i sastao se sa ostalim snagama našeg odreda, a potom krenuli smo po naređenju Štaba korpusa na prugu Sisak — Sunja i Sunja — Kostajnica, gdje smo počeli sa daljnjim akcijama. Ali pošto vozovi ne idu po noći između Siska i Sunje, kao ni Sunja — Kostajnica ni Sunja — Dubica, stoga su nam onemogućene akcije u pogledu izvlačenja plijena. Jedino po svim prugama postavljaju se mine te kada prvi voz naiđe po danu bude dignut u vazduh. O svakoj akciji izvještavamo Vas depešom, a da li je primite to ne znamo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Milan Rašković

Komandant:
Gojko Tintor

(M. P.)[5]

BR. 84

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETE NOU DIVIZIJE OD 14 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBI NA PROSTORIJI STUDENCI — ČISTA — LOVREČ[1]

ŠTAB
IX DALMATINSKE N. O. U. DIVIZIJE
Br. Službeno.
14. X. 1943. 14. h.

ŠTABU VIII KORPUSA N.O.V.J.

Dostavljamo izvještaj o jučerašnjoj borbi koju je vodila naša III Brigada na prostoriji Studenci — Čista — Lovreč.[2]

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5—1/3, k. 516.

[2] Vidi dok. br. 77 i 217.

Jučer ujutro, jača neprijateljska kolona[3] oko 150 motornih vozila krenula je iz Trilja preko Čiste za Imotski. U Čisti se je sukobila sa IV Bataljonom naše III Brigade i nakon nekoliko sati borbe uspjela je da odbaci ovaj bataljon i produžila u pravcu Studenaca, gdje se je sukobila sa I Bataljonom naše III Brigade, na više mjesta i više puta.

U ovim borbama neprijatelju su naneseni veći gubitci. IV Bataljon ove brigade imao je 10 mrtvih.

Borba je trajala i izgleda još traje, jer je I Bataljon uspio da presiječe kolonu i sa odsječenim dijelom te kolone produžio je borbu po noći. Iza ove kolone naišla je nova kolona od oko 800 vozila.—

Put preko Čiste za večeras biće slobodan.

Upućujemo vam prema vašem traženju talijansku četu koja se je nalazila kod I Dalmatinske brigade. Šaljemo vam također 3 Talijana koji su se nalazili kod našeg štaba, tako da vam ukupno šaljemo 60 Talijana.

Šaljemo vam 4 opasača, koji su svi uzeti iz IV Brigade.

Ovaj štab će se od večeras nalaziti u s. Grabovica.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:	Načelnik:	Komandant:
Đorđe[4]	**Momčilo**[5]	**Banina**[6]

(M. P.)[7]

---

[3] Odnosi se na njemački Devedeset drugi motorizovani puk. Vidi dok. br. 216 i 217.

[4] Edo Santini

[5] Poleksić

[6] Ante

[7] Okrugli pečat: Štab Devete dalmatinske divizije NOV i PO Hrvatske.

BR. 85

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD 14 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV HRVATSKE O NAPADU BILOGORSKOG ODREDA NA VLAK NA PRUZI KLOŠTAR — BJELOVAR[1]

ŠTAB
ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA
Op. Br. službeno.
Dana 14.X. 1943. god.

Operativni izvještaj dostavlja

ŠTABU II KORPUSA NOV HRVATSKE

Dostavljamo Vam operativni izvještaj o izvršenoj akciji Bilogorskog odreda.

Dana 6.X. o.g. II Bataljon Bilogorskog odreda postavio je zasjedu na pruzi u selu Severinu.[2] Ista zasjeda bila je kompromitovana, te je banda naišla iz Velike Pisanice preko sela Bedenika i zašla borcima za leđa. Isti su se morali povući, a o svom povlačenju nisu obavijestili jednu desetinu koja je bila u zasjedi na cesti, na samom kraju sela Bedenika (Bulinac). Po njihovom dopisu, kako oni izvještavaju da je neprijatelj naišao u neposrednu blizinu, blizu iste desetine i da se ista desetina razbjegla, a puškomitraljezac koji je imao puškomitraljez »Šošu« prilikom bježanja je istoga bacio. Od cijele desetine nije nitko bio ranjen, a za slučaj puškomitraljeza koji je bačen izvijestićemo Vas naknadno dok ovu stvar tačno provjerimo.

Dana 7.X. o.g. isti bataljon dočekao je putnički voz kod tunela u blizini Katalene, na pruzi Kloštar — Bjelovar u kome su se vozili ustaše, Nijemci i domobrani. Prije samog nailaska pruga je rastavljena u tolikoj mjeri da se ne može primijetiti, a ipak da voz ne može da pređe. Voz u svojoj brzini sletio je sa šinja tj. jedna lokomotiva skroz se prevalila u grabu, dok je druga ostala stumbana na samoj pruzi.[3] Borci istog bataljona otvorili su vatru i u roku pola sata borbe zauzeli pomenuti voz. U vozu je ubijeno 18 Nijemaca iz 153 pješadijske

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5—2/II, k. 470.

[2] Vidi dok. br. 203.

[3] Vidi dok. br. 207.

divizije. Zarobljeno je jedan ustaša iz Tjelesne Kvaternikove bojne, i jedan potpukovnik koji je bio u Sarajevu upravnik domobranskog suda, zarobljena su dva gestapovca iz VI Kompanije Mostar, kao i dva žandara i 19 domobranaca. Domobrani su iz IV Konjičkog sklopa Virovitica. Zarobljeni ustaša bio je odmah strijeljan, dok su ostali zajedno da potpukovnikom upućeni u zarobljenički logor kod Komande Bilogorskog područja.

U ovoj akciji nije bilo gubitaka na našoj strani. Ranjen je jedan drug i to lakše, za istoga nismo dobili podatke.

Zarobljeni ratni plijen 25 karabina, jedan laki njemački mitraljez, 9 tromblonskih bombi, 5 raznih pištolja, 2.000 metaka, 41 vojnička uniforma kao i 41 par cipela, 5 košulja, 2 postolja za teški mitraljez, jedna radiostanica, jedan poljski telefon, 6 ćebadi i dva šatorska krila.

Broj ispaljenih metaka nismo dobili. Voz koji je išao sa dvije lokomotive i oko 20 vagona sav je spaljen, a lokomotive potpunoma uništene za daljnu uporabu.

Prilikom napada na ovaj voz borci II Bataljona Bilogorskog odreda, kao i rukovodioci koji su postavljeni prije kratkog vremena na istu dužnost, pokazali su se da mogu i sami izvoditi pojedine manje akcije. U samoj akciji za neka stečena iskustva nismo obaviješteni od Štaba Bilogorskog odreda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Sl. otsutan

Komandant:
B.[4] Vuković

[4] Branko

BR. 86

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 15 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE DIVIZIJE ZA RASPORED JEDINICA I DEJSTVO[1]

Op. 310
15.X.1943

ŠTABU XIII DIVIZIJE NOV HRVATSKE

U vezi novonastale situacije tokom današnjega dana na vašem sektoru i upoređujući situaciju na ostalim sektorima koja je slijedeća:

Na prostoru Bihać — Knin živa cirkulacija u pravcu Bihaća sa jačom koncentracijom u Bihaću nepoznatih namjera.[2]

Na pravcu Ogulin — Karlovac stanje nam je neizvjesno, prema nekim podacima ojačan je garnizon u Karlovcu sa oko 3.000.

Postoji vjerovatnoća da bi neprijatelj mogao preduzeti ofanzivne operacije[3] iz pravca sjever — jug i istok — zapad u svrhu cijepanja oslobođenog teritorija.

Pošto se neprijatelj koristi, uglavnom, oklopnim jedinicama, to našu taktiku treba takvom načinu neprijateljskog prodiranja podesiti.

Jedinice držati dekoncentrisane. Na komunikacijama postavljati zasjede. Uništavati komunikacije preprekama.

Postavljati minska polja. Poduzeti sve mjere da se obezbijedi blagovremeno sklanjanje teškog naoružanja. Ratni materijal koji se nalazi u blizini cesta, uz pomoć drugova koji su sada zaduženi sa sređivanjem toga materijala i uz pomoć pozadinskih vlasti, ukloniti ga iz neposredne blizine cesta.

U vezi sa gornjom situacijom vaša divizija će zauzeti slijedeći raspored kojeg

NAREĐUJEMO:

1) I Brigada bez težeg naoružanja preći će na prostor Delnice — Mrzla Vodica sa bazom Crni Lug — Risnjak — Osilnica.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34/1—2, k. 419.

[2] Vidi dok. br. 96 i 190.

[3] Vidi dok. br. 116, 142 i 143.

2) Brigada[4] koja sada bazira u Drežnici smjestiti će se na prostor Ledenice — Bribir — Lukovo.

3) IV Brigada koja se nalazi na prostoru sjeverno i istočno od Jasenka ostaje na tom prostoru.

4) Brigada[5] koja se nalazi na prostoru Brinje ostaje na svom prostoru.

5) Odred[6] koji se nalazi na prostoru Vratnik — Krivi Put ostaje na svom prostoru.

I Brigada po dolasku na označeni sektor otpočeti će sa aktivnošću na komunikaciji Mrzle Vodice — Lokve — Delnice.[7]

Brigada koja bude bazirala na Ledenicama — Bribir — Lukovo davati će predstraže za svoje obezbjeđenje i dobro organizovati informativnu službu, a po sređivanju otpočeti sa aktivnošću na komunikaciji Zlobin — Fužine — Lokve.

IV Brigada, ukoliko bude potiskivana od strane neprijatelja[8] prema jugu, treba da se uklanja udarcima sa čela i da manevrisanjem se pojavljuje na komunikaciji neprijatelja.

Brigada sa prostora Brinje, ukoliko neprijatelj bude vršio pokrete u njezinom pravcu, postupati će isto kao i IV Brigada. Odmah će isturati predstraže u pravcu Vrh Kapele i stupiti u vezu sa brigadom VIII Divizije, koja se nalazi na prostoru Modruš.[9] Ova će brigada također održavati vezu sa odredom na Vratniku.

Štab divizije smjestiti će se tako da mogne održavati veze sa svim jedinicama i da mogne komandovati sa svim jedinicama.

Informativnu službu organizovati. Izviđanja u svim pravcima oficirskim patrolama odmah poduzeti.

Ovaj štab izvještavati o svim promjenama telefonski ili radio-putem. Rad radiostanice osigurati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar: Komandant
Generalmajor,

---

[4] Riječ je o Trećoj NO brigadi. Vidi dok. br. 116.
[5] Odnosi se na Drugu NO brigadu. Vidi dok. br. 91.
[6] Prvi NOP odred
[7] Vidi dok. br. 116.
[8] Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Trinaeste divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 2 studenog 1943 godine.
[9] Na području Modruša nalazila se Druga NOU brigada. Vidi dok. br. 98.

BR. 87

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 15 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA KOD RADUČA I METKA[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE NOV
HRVATSKE
Op. Broj 670/43
15. X. 1943

Operativni izvještaj
od 7 — 12.X. 1943. g.

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Prema naređenju ovoga Štaba, II Brigada ove Divizije uputila je dva svoja bataljona noću 8/9 ovoga mjeseca pravcem Medak — Raduč, sa zadatkom da spriječe prodor neprijatelja iz Gračaca u pravcu blokiranog prostora.[2] Bataljoni su stigli u Medak 9 ujutro u 7 sati, gdje su uhvatili vezu sa Komandom mjesta Medak i Lovinac, kao i sa komandantom XIX Sjev. dalm. divizije,[3] koji se je u to vrijeme nalazio u Lovincu.

Operativni oficir II Brigade,[4] koji se nalazio sa ova dva bataljona uputio je II Bataljon u pravcu Raduča, sa zadatkom da zaposjedne Bukovu Glavicu i položaje sa jednu i drugu stranu ceste u visini ove Glavice, u cilju sprečavanja neprijateljskog prodora iz pravca Gračaca, gdje su se primijetile neke koncentracije i namjere neprijatelja. Ovaj je bataljon krenuo u 10 časova, a stigao je ispred sela Raduča kod Visokog Brda (k. 688) i k. 644 u 11.30 časova. Jedna desetina koja je bila određena u prethodnicu stigla je u selo Raduč kod crkve, u gore označeno vrijeme. U istom momentu naišla je iz pravca Svetog Roka neprijateljska motorizovana kolona[5] od oko 400 motornih vozila, na koju je ova prethodnica otvorila vatru. Kolona je

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22/1—7, k. 419 A.

[2] Odnosi se na Gospić i okolinu koja je od početka listopada 1943 god. bila pod blokadom jedinica Šeste divizije. Vidi dok. br. 195, 196, 199, 201, 203, 204, 205, 206, 207, 208 i 210.

[3] Komandant ove divizije bio je Milan Kuprešanin.

[4] Ljubomir Medić

[5] Odnosi se na Oklopni puk iz sastava 114 lovačke divizije, koji je upućen u cilju pružanja pomoći blokiranoj neprijateliskoi posadi u Gospiću. Vidi dok. br. 208, 210, 213 i dok. br. 20 2—4, k. 53 u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

bez obzira na vatru produžila istom brzinom, iznenadila je glavninu bataljona tako da isti nije mogao zaposjesti položaje, već je bio prisiljen primiti borbu na dosta slabim položajima na liniji Bukova Glavica, k. 635, k. 634, k. 644, k. 668 i k. 685. Neprijatelj je iz tenkova koji su se kretali na čelu kolone otvorio žestoku, ali kratku vatru, a zatim je produžio istom brzinom u pravcu Medka.

IV Bataljon iste Brigade uslijed podataka o koncentraciji neprijateljskih snaga u Bilaju, zaposjeo je položaje k. 697, k. 634 i k. 611 sa manjim dijelovima, a kao predstražu u pravcu Ribnika uputio je jednu četu. Ostatak bataljona nalazio se je u selu Velaguši kod Medka.

Neprijateljska kolona koja je prošla kroz položaje kod Raduča nenadno je izbila u sami Medak, pošto je prestigla upućenog kurira iz Raduča, te snage u Medku nisu imale nikakvih podataka o nailasku neprijatelja. Prvi tenk od 35 tona naoružan sa dva topa projurio je kroz Medak i zaustavio se na mostu sa sjeverne strane Medka odakle je tukao sa topovima u svim pravcima, dok je ostala motorizacija ušla i zaustavila se u mjestu.

Pošto položaji nisu odgovarali da se prihvati borba sa neprijateljem, naše snage povukle su se u pravcu Počitelja, a dvoja komorska kola sa kancelarijskim materijalom bataljona uspjeli su naši borci zapaliti. Neprijatelj je nakon 15 minuta sa kolonom produžio u pravcu Ribnik — Bilaj — Gospić.

Ovom prilikom izgubljen je 1 teški mitraljez, 1 p. mitraljez, 2 mala bacača sa 75 mina, 18 pušaka, 13 ručnih bombi, 6080 metaka. Ovaj se materijal nalazio u komorskim kolima. Pored toga izgubljena su troja kola, 1 poljska kuhilja, 4 para teglećih konja, arhiva jednog bataljona sa štambiljima i 2 pisaće mašine, dok je IV Bataljon uspio svoja dvoja kola sa štabskom arhivom zapaliti, i 10 tovarnih konja sa 7 samara — izgubljeno.

Gubitci neprijatelja su nepoznati i izgleda da ih nije imao. Na našoj strani poginula su 4 druga, a 7 ih je ranjeno. U ovoj borbi utrošeno je 1550 metaka.

Istog dana III Bataljon II Brigade nalazio se na položajima na liniji Mali Žitnik — Budački most i željeznički most na Lici. U 18 časova neprijatelj jačine 50 vojnika sa 5 tenkova i 3 oklopna automobila naišao je cestom od Gospića prema Budačkom mostu.[6] Jedna četa III Bataljona koja se nalazila na Budačkom mostu sa odjeljenjem protukolskog topa 37 mm

[6] Vidi dok. br. 210.

pustila je neprijatelja na blisko odstojanje i otvorila žestoku vatru na neprijatelja. Borba je trajala 30 minuta u kom je vremenu tukla naše položaje i neprijateljska artiljerija i teški bacači iz Gospića.

Neprijatelj je odbijen i povukao se u pravcu Gospića.

Naši gubitci: 1 drug lakše ranjen.

Neprijateljski gubitci: 15 mrtvih i ranjenih. Oštećena su tri neprijateljska tenka, koji su pogođeni sa više pancirnih granata 37 mm. Ove tenkove neprijatelj je noću 9/10 uspio izvući uz pomoć više tenkova.

10. X. o.g. neprijatelj jačine jedne čete oko 17 časova vršio je nasilno izviđanje u pravcu željezničkog mosta na Lici.[7] Četa III Bataljona II Brigade koja se nalazila na položajima ispred ovoga mosta pustila je neprijatelja na odstojanje oko 400 m. i otvorila žestoku vatru. Neprijatelja je potpomagala artiljerija i teški minobacači, ali je nakon kraće borbe odbijen i prisiljen na povlačenje.

Naši gubitci: 1 drug lakše ranjen od bacača.

Neprijateljski gubitci: 10 mrtvih i ranjenih.

Istog dana I Bataljon II Brigade nalazio se je na položajima Kulica do k. 640, na južnom dijelu Ostrovice.

Oko 10 časova neprijatelj jačine do dvije čete krenuo je iz Bilaja u pravcu Ostrovica — Barlete.[8] Neprijateljski napad podpomagala su dva brdska topa i dvije haubice iz Bilaja, kao i tri teška bacača iz streljačkog stroja. Neprijatelj je pušten na blisko odstojanje kada je na istog otvorena žestoka vatra i nakon kraće borbe prisiljen na povlačenje ostavivši na položaju 13 mrtvih. U tome momentu neprijatelju je stigla pomoć sa tri tenka i dva oklopna automobila kada je neprijatelj napad ponovio, ali je ponovno odbijen s tim što je uspio pokupiti mrtve koje je ranije ostavio.

Naši gubitci: 1 drug poginuo od teškog bacača.

Neprijateljski gubitci: 13 mrtvih i 12 ranjenih.

Zaplijenjeno je: 1 neispravna radiostanica i 800 mauzerovih metaka.

KRITIČKI OSVRT:

Razlog da je neprijatelj iznenadio sa svojom motorizovanom kolonom II i IV Bataljon II Brigade bio je taj, što je operativni oficir ove Brigade koji se nalazio sa ovim bataljonima održao stalnu telefonsku vezu iz Medka sa Komandom mjesta Lovinac, gdje se nalazio i komandant XIX Sjev. dalm.

---

[7] Vidi dok. br. 210 i 213.

[8] Vidi dok. br. 214.

divizije, odakle je stalno izvještavan da na položajima prema Gračacu nema nikakvih promjena. Posljednji ovakav odgovor primljen je od ob. oficira Komande mjesta Lovinac svega prije 10 minuta nego je neprijateljska kolona naišla i sukobila se sa našim II Bataljonom. Kurir koji je upućen od II Bataljona iz Raduča bio je onemogućen da stigne prije motorizacije u Medak.

Napominje se da je jedan dio neprijateljske motorizovane kolone naišao iz pravca Obrovca i sastao se sa drugim dijelom neprijateljske kolone u Sv. Roku.

Prema nekim podatcima od Komande mjesta Medak jedan dio izgubljenih konja, kao i nešto materijala nalazi se u seljaka u okolici Medka, o čemu ćemo naknadno podnijeti izvještaj.

U akcijama istočno od Gospića komandni kadar snalazio se dobro, a upornost i borbenost bila je kod svih boraca na visini.

U ovim akcijama utrošeno je i izgubljeno 11980 metaka po raznim pješadijskim oruđima, a zaplijenjeno je 800 metaka, uslijed čega se pokazuje manjak za 11180 metaka.

Za protukolske topove utrošeno je 7 pancirnih i 5 udarnih granata, kojom su prilikom oštećena 3 neprijateljska tenka na Budačkom mestu.

Prilog lista gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ž.[9] Dimitrijević

Komandant:
Đ.[10] Jovanić

(M. P).[11]

[9] Živan
[10] Đoko
[11] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 88

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETE NOU DIVIZIJE OD 15 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBI NA PROSTORIJI STUDENCI — ČISTA — LOVREČ[1]

ŠTAB
IX DALMATINSKE N. O. U. DIVIZIJE
15.X. 1943. g.

ŠTABU VIII KORPUSA N.O.V.J.

1) Jučer smo vas izvijestili u kratkim crtama o borbi koju je vodila naša III i I brigada 13. ov.mj. sa jakom neprijateljskom kolonom koja je kretala od Sinja prema Imotskome,[2] a ista ta kolona produžila je jučer od Imotskog za Mostar.

2.) 13. ov.mj. ujutro naišla je od Trilja jaka neprijateljska kolona i u Čisti sukobila se sa IV bataljonom III brigade. Nakon višesatne borbe kolona je produžila prema Studencima gdje je ponovo naišla na I bataljon III brigade. Borba oko Studenaca vodila se čitavi dan ali je neprijatelj uspio da se probije i sukobio se sa II bataljonom I brigade na cesti Studenci — Imotski.

3.) U ovim borbama imali smo dosta osjetljive gubitke, a gubici kod samoga neprijatelja nisu nam tačno poznati, a predpostavlja se da je imao velike gubitke. Do ovih gubitaka koje smo mi imali došlo je iz slijedećih razloga:

a.) Jedinice koje su se upustile u borbu sa neprijateljem nisu na vrijeme ocijenile jačinu neprijatelja, kao i samu njegovu sposobnost i brzinu manevra, nego su se upuštale u frontalnu borbu, ne koristeći mogućnost zasjeda.

b.) Ne održavajući vezu jedan sa drugim, nego su dozvolili da neprijatelj vrši iznenađenje njima što je trebalo oni da izazovu kod neprijatelja.

4.) III brigada u toku ovih akcija od avijacije, artiljerije i same borbe imala je 10 mrtvih, 6 ranjenih i 4 nestala.

I Brigada u borbama sa ovom kolonom, i u borbama oko Posušja, imala je 13 mrtvih.

5.) Predpostavljamo da će ovom cestom ponovno komunicirati neprijatelj i u vezi toga izdali smo naređenje našim jedinicama da se ne pridržavaju krutih frontova i kordonskih rasporeda, nego da organizuju zasjede po dubini na čim bližem

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6—1/3, k. 516.

[2] Vidi dok. br. 84.

odstojanju, jer je samo tim načinom moguće nanijeti neprijatelju jake gubitke, a da nemamo svojih sopstvenih gubitaka.

6.) Put koji ste tražili bio je u toku jučerašnjeg dana i noći slobodan, a slobodan je i danas, i ako želite putovati možete.[3]

7.) Dostavljamo vam jedan primjerak zapovijesti, koja se uglavnom odnosi što se tiče III i IV brigade za nekoliko dana dok se one malo odmore i organizaciono srede, poslije čega ćemo ukoliko ne dobijem od vas nikakovo naređenje, a situacija se ne bi bitno izmijenila, orijentisati jedan dio tih snaga u pravcu Trilja i ofanzivnije se angažovati u pravcu Imotskog.

8.) Štab XX divizije traži od nas bataljon Cetinske brigade koji se navodno nama priključio za vrijeme akcija oko Dicma i Klisa[4] odnosno u onom momentu kada smo mi napustili taj teren. Mi smo sa Štabom XX divizije razgovarali i saopćili im da se kod nas ne nalazi taj bataljon nego da je došla samo jedna četa oko 40—50 ljudi sa komandantom bataljona, a mi smo to ljudstvo rasporedili po našim jedinicama, a komandni kadar dodijelili našoj IV brigadi. Štab XX divizije poslije ovog razgovora traži ponovno od nas bataljon da mu se uputi. Molimo vas javite nam da li ćemo ovo ljudstvo izvlačiti iz naših jedinica i dostaviti ga njima. Imajte u vidu da se to ljudstvo nalazi u IV brigadi. Mišljenja smo da nije praktično da rasformiramo odnosno slabimo jednu našu jedinicu i to vrlo slabu, da bi na drugom mjestu pojačali drugu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:	Načelnik:	Komandant:
Đorđe[5]	**M.**[6] **Poleksić**	**Banina**[7]

(M. P.)[8]

P.S. Tražena 2 bacača dobit ćete još u toku sutrašnjeg dana. Od ona dva bataljona Splitske brigade koja su se bila povukla u pravcu Mosora formiran je IV bataljon u IV brigadi.

[9]P.S. U borbi kod Studenaca zaplijenjen je jedan kamion sa sanitetskim materijalom.

---

[3] Vidi dok. br. 84.

[4] Borbe kod Dicma i Klisa vođene su polovinom rujna. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 116, 126 i 127.

[5] Edo Santini

[6] Momčilo

[7] Ante

[8] Okrugli pečat: Štab Devete dalmatinske divizije NOV i PO Hrvatske.

[9] Dopisano mastilom.

BR. 89

NAREĐENJE ŠTABA TRINAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 15 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED, DEJSTVO I SPREČAVANJE NEPRIJATELJSKOG PRODORA NA OSLOBOĐENU TERITORIJU GORSKOG KOTARA[1]

ŠTAB XIII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Broj sl.
Dne 15./X. 1943

ŠTABU I, II, III i IV BRIGADE
ŠTABU I ODREDA

U vezi novonastale situacije tokom današnjeg dana i upoređujući situaciju na drugim sektorima može se očekivati napad od strane neprijatelja na naš oslobođeni teritorij.[2] Kako neprijatelj, uglavnom, raspolaže motorizovanim jedinicama, to našu taktiku moramo podesiti prema načinu neprijateljskog prodiranja. Jedinice treba držati dekoncentrisane a onda na komunikacijama postavljati zasjede. Sve komunikacije najtemeljitije i najbrže uništavati prekopima i zarušavanjem stabala.

Sve jedinice dužne su poduzeti sve mjere da bi na prostoru svoga djelovanja pronašli eksploziva koji se može koristiti za pravljenje nagaznih mina i minskih polja. Odmah poduzeti sve mjere da se obezbijedi blagovremeno sklanjanje teškog naoružanja i teških komora kako bi jedinice postale što pokretljivije i osposobljenije za brzo manevriranje i u isto vrijeme to je najbolja garancija za očuvanje teškog oruđa. Ratni materijal koji se nalazi u blizini cesta, a koji bi mogao da padne neprijatelju u ruke, dužne su sve jedinice na svom prostoru djelovanja da uz pomoć pozadinskih vlasti i drugova koji su zaduženi tim poslom sklanjaju ga na sigurnija mjesta i na razne strane. To treba shvatiti najozbiljnije. U vezi sa

---

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1, k. 912.

[2] Vidi dok. br. 116 i tom V, knj. 21, izvještaj štaba Trinaeste divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 2 studenog 1943 godine.

gornjom situacijom i sa novim zadacima koji se stavljaju pred jedinice

NAREĐUJEMO:

1. I brigada bez težeg naoružanja preći će na prostor Delnice — Mrzla Vodica sa bazom Crni Lug — Risnjak — Osilnica. Ova brigada po dolasku na označeni sektor otpočet će sa aktivnošću na komunikaciju Mrzle Vodice — Lokve — Delnice. Obadvije grupe bataljona, tj. koja se nalazi u Ledenicama i druga grupa bataljona koja se nalazi kod Mrkoplja, treba da kreću što je najbrže moguće, a po dolasku na teren, Štab brigade je dužan da se okupi i da raskoncentriše brigadu po bataljonima saglasno ovom naređenju.

2. III brigada koja se sada bazira u Drežnici odmah kreće na put i smjestit će se po bataljonima na prostoru Ledenice — Bribir — Lukovo. Ova brigada dužna je dobro organizovati predstraže za svoje obezbjeđenje i dobro organizovati informativnu službu. A po sređivanju otpočeti sa aktivnošću na komunikaciji Zlobin — Fužine — Lokve.

3. IV brigada koja se nalazi oko Jasenka treba da ostane na tom sektoru držeći se sljedećeg rasporeda: jedan bataljon ima zadatak djelovati na komunikaciji Musulinski Potok — Jasenak — Drežnica. Jedan bataljon treba da ostane negdje u okolici Vrela, djelujući na komunikaciji Ravna Gora — Jasenak, Mrkopalj — Jasenak. Jedan bataljon ova brigada stavit će na prostoru Tomić — Vukelić sa zadatkom osiguranje obezbjeđenja ranjenika i magazina. Jedan bataljon brigada će zadržati u svojoj rezervi. Ova brigada nalazi se oko naših najvažnijih centara i ovakav raspored, ukoliko zahtijeva situacija, može se mijenjati prema nahođenju Štaba brigade. Ova brigada dužna je, u duhu ovog naređenja, izvršiti odmah pregrupaciju svojih snaga.

4. II brigada koja se nalazi na prostoru Brinje ostaje na svom prostoru. Ukoliko bi neprijatelj vršio pokret u pravcu Brinja, ona će postupiti kao IV brigada raskoncentrišući se po bataljonima na raznim mjestima Kotara Brinje. Odmah će isturiti predstraže u pravcu Kapele i stupiti u vezu sa VIII divizijom koja se nalazi oko Modruša. Ova brigada će također održavati vezu sa Odredom na Vratniku.

5. I odred sa I bataljonom ostaje na Vratniku, a II bataljon prebaciti na prostor Krakar — Brezno, odakle ima zadatak da djeluje na komunikacije koje prolaze kroz Drežnicu.

Sve pokrete, u duhu ovog naređenja, odmah poduzeti i pri pokretima izbjegavati korištenje cesta. IV brigada s obzirom

da neće biti naših drugih snaga oko Mrkoplja, mora imati na tom pravcu kontakt sa neprijateljem.

Štabovi brigada smjestit će se na najpovoljnijem mjestu, odakle mogu najbolje održavati vezu i rukovoditi sa svojim jedinicama.

Računajući na to da će biti vrlo teško snabdijevanje iz pozadine, to odmah štabovi brigada dužni su da se postaraju preko komandi mjesta i područja za prenošenje jednog dijela hrane na mjesta gdje će se nalaziti njihove jedinice. Magazini koji se nalaze blizu komunikacija kojima prijeti opasnost treba da budu iskorišteni i u tom smislu. Ostvarenje baza za ishranu — jedna od najvažnijih stvari i posvetiti joj punu pažnju.

Informativnu službu treba organizovati u toku ofenzive da svakog časa budemo tačno izvještavani o situaciji na terenu. U tu svrhu treba organizovati izviđanja u svim pravcima šaljući oficirske patrole sa određenim zadacima.

Sva logorovanja u blizini cesta treba izbjegavati i upozoriti sve borce na stalnu budnost.

Svi štabovi brigada i odreda poslat će nam odmah po šest dobrih drugova koji će biti kao kuriri između štabova brigada i Divizije. Ovi kuriri moraju da budu i naročito dobri poznavaoci ovih terena. Kurire uputiti u Breze i to odmah a tamo će ih čekati drug koji će ih provesti do nas.

Možda neprijateljski pokreti mogli bi da donekle ometu brzo provođenje ovoga plana ali odmah se mora nastojati i poduzeti sve da se provede u život.

III brigada jedan bataljon ostavit će na prostoru Tomić — Vukelić dok tamo ne stigne jedan bataljon IV brigade. Sa Štabom divizije vezati se na Breze. Tu će biti jedan naš čovjek koji će čekati na kurire. Svaka brigada dužna je slati dnevno dva puta izvještaj a o naročitim promjenama i više puta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.[3] Turkulin v.r.

Komandant:
V.[4] Kovačević v.r.

(M.P.)[5]

Da je prepis vjeran originalu potvrđuje:
Načelnik štaba:

---

[3] Artur
[4] Veljko
[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 90

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 15 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE DIVIZIJE O OBEZBJEĐENJU NAPADA NA PAKRAC[1]

ŠTAB XII UDAR. BRIGADE
XII DIVIZIJE II KORPUSA NOV
HRVATSKE
Broj 210/43
Dne 15. X. 1943

Izvještaj o akciji na neprijateljsko uporište Pakrac dostavlja.

ŠTABU XII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Po naređenju[2] štaba XII Divizije NOV Hrvatske od 10. X. 1943 broj O. 254/1943 jedinice naše brigade imale su zadatak sa dva bataljona postaviti zasjedu između Pakraca i Lipika, sa jednim bataljonom fingirati napad na uporište Lipik, dok jedan bataljon je bio u brigadnoj rezervi. Sve jedinice naše brigade stigle su prije 15 minuta na određeni položaj.

IV BATALJON

Ovaj bataljon imao je zadatak postaviti zasjedu prema Lipiku i to od sjevernog dijela sela Japaga, potokom preko pruge i ceste do Ciglane. Ovom bataljonu pridodan je jedan vod pionira koji su uz pomoć diverzanata izvršili diverziju pruge.

Banda je napala u 7 sati ujutro i to sa manjim snagama koje su borci ovog bataljona pustili na odstojanje od 50 metara, osuli na njih jaku vatru i banda je u paničnom bijegu pobjegla u Lipik.[3] Docnije se povratila i zauzela položaj na 100 metara od položaja ovog bataljona i pripuckavala. U toku drugog dana borbe banda je pokušala da se probije koristeći kuće, cestu ali i ovaj puta nije uspjela.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34—2, k. 892.
[2] Riječ je o naređenju za napad na Pakrac. Vidi dok. br. 65.
[3] i [4] Vidi dok. br. 213, 214 i 215.

Gubitci neprijatelja su slijedeći: oko 20 mrtvih i veći broj ranjenih. Do mrtvih nije se moglo doći, te prema tome od oružja nije ništa zarobljeno.

Sopstveni gubitci ovog bataljona su 4 lakše ranjena druga koji su i dalje ostali u jedinici.

III BATALJON

Ovaj bataljon imao je zadatak postaviti zasjedu od Ciglane pa preko kote 184 (Filipovac) u pravcu raskrsnice puteva Isidorovac, Prekopakra, Klisa, te u pravcu Klise i dalje prema šumi Bukovac. U 7 sati ujutro 12. X. 1943 neprijatelj je u streljačkom stroju nastupao preko kote 184. Borci ovog bataljona pustili su neprijatelja na 50 m., osuli na njih jaku vatru i banda je pobjegla u selo Filipovac. Dana 13. X. 1943 neprijatelj se provukao u jačini od 9 satnija[4] između XVIII i Češke brigade[5] i napao položaj ovog bataljona sa leđa. Bataljon je primio borbu, pošto je neprijatelj bio jači, naši borci su se počeli povlačiti. Neprijatelj, koji je prodro iz Rajića u Isidorovac, napao je ovaj bataljon sa leđa, te borci ovog bataljona, iako su se povlačili, upali su među dvije vatre i izvršili kontranapad, pomiješali se sa bandom koju su natjerali u bijeg.

Neprijateljski gubitci su 50 mrtvih i veći broj ranjenih. Zarobljena su 3 neprijateljska vojnika . . .

Od oružja zarobljeno: 1 teški mitraljez bez postolja, 1 puškomitraljez, 2 šmajsera, 5 mauzer pušaka, 15 mina za mali bacač. Do ostalog oružja nije se moglo doći, a niti se moglo pronaći zbog jakog mraka.

Sopstveni gubitci: 6 mrtvih, 12 ranjenih i 5 nestalih. Ovi nestali drugovi mišljenja smo da će se vratiti jer se zna da nisu poginuli.

Od oružja izgubljeno: 1 puškomitraljez, 5 pušaka. Ovo oružje nije palo bandi u ruke, već je ostalo sa izgubljenima. Municije utrošeno 3500 metaka.

II BATALJON

Ovaj bataljon imao je zadatak fingirati napad na uporište Lipik i to: sa dvije čete od Popovog salaša, dok jedna četa imala je zadatak fingirati napad na uporište Majur Isidorovac. Fingirani napad izvršen je u određeno vrijeme i banda je reagirala sa jakom vatrom.

---

[5] O formiranju Čehoslovačke NO brigade »Jan Žiška« vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 15.

Dana 13. X. 1943 jedna četa ovog bataljona poslana je u pomoć našem IV bataljonu, dok treća četa ovog bataljona u 9 sati ujutro ušla je u uporište Isidorovac nakon bjegstva bande.

Zarobljeno nije ništa, dok je utrošeno 400 metaka.

Ovaj bataljon nije imao gubitaka.

I BATALJON

Ovaj bataljon bio je u brigadnoj rezervi. Jedna četa ovog bataljona raspoređena je u streljačkom stroju prema uporištu Pakrac u slučaju bjegstva bande, da bi isto bjegstvo mogla spriječiti.

Kod ovoga bataljona nije bilo gubitaka.

Municije utrošeno 300 metaka.

BACAČKI VOD

Da bi se omela vatra iz topa i teškog bacača koji se nalazio na Kalvariji i neprestano tukao naše položaje, a da bi omogućili Omladinskoj brigadi nastupanje prema bolnici ispaljeno je iz teškog bacača 19 mina.

ČETA ZA VEZU

Veza između Štaba brigade i Štaba divizije dobro je funkcionisala, dok između bataljona III i IV nije uspostavljena na vrijeme, već je uspostavljena 12. X. 1943 u 11 časova. Do tog vremena veza se održavala sa kuririma.

REZULTAT AKCIJE

U ovoj akciji zarobljena su 3 domobrana.

Zaplijenjeno je: 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez, 2 šmajsera, 5 pušaka, 1000 metaka, 15 lakih mina.

Gubitci neprijatelja su: 70 mrtvih, dok je broj ranjenih nepoznat.

Naši gubitci: 6 mrtvih, 16 ranjenih i 5 nestalih.

Gubitci u oružju: 1 puškomitraljez, 5 pušaka i oštećen 1 laki bacač.

Municije utrošeno: 4200 metaka, 17 mina za teški bacač.

STEČENA ISKUSTVA

I ovaj puta pokazalo se da je potrebno postaviti ne samo izviđače, već jedno jače obezbjeđenje sa leđa.

Ovoga puta pokazalo se da minska polja nisu tako opasna i da se preko minskih polja može prelaziti s tim da se čisti minirani teren tj. da se mine uklanjaju ispred streljačkog

stroja. 2 četa II bataljona nastupala je preko Kalvarije koja je bila minirana, uklanjala ispred sebe mine i skinula je 150 mina koje se još mogu upotrijebiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Zamj. komandanta:
Mioljević Borisav

(M.P.)[6]

BR. 91

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE NO BRIGADE TRINAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 15 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I DEJSTVO NA PODRUČJU BRINJA[1]

ŠTAB
II BRIGADE XIII DIVIZIJE NOVH
Dne 15. X. 1943. godine.

SVIM JEDINICAMA OVE BRIGADE

Kako se može očekivati napad neprijatelja na naš oslobođeni teritorij[2] i kako neprijatelj raspolaže sa motorizovanim jedinicama, moramo i naš način borbe promijeniti. Neprijatelju treba postavljati zasjede, uništavati komunikacije i ne dozvoliti da nas iznenadi.

Zato će jedinice ove brigade odmah preduzeti slijedeće mjere:

I bataljon ostati će na svom dosadašnjem mjestu u selu Borići i upućivati stalnu oficirsku patrolu cestom prema Jezeranima i Križpolju. Zadatak bataljona jest: da svoje jedinice rasporedi, tako da mogu odmah prihvatiti borbu.

---

[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1, k. 920.

[2] Napad je počeo 16 listopada 1943 god. Vidi dok. br. 116 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Trinaeste divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 2 studenog 1943 godine.

II bataljon smjestiti će se u selo Gornja Kamenica (Mesići) sa zadatkom da upućuju stalnu oficirsku patrolu u pravcu Crnačkog Polja i da pripreme položaje za zasjede i za miniranje ceste kod kote 745. Bataljon ima zadatak da, u slučaju nadiranja neprijatelja, postavi na tome mjestu zasjedu i da mu nanese gubitke.

III bataljon krenuti će odmah za Škaliće, smjestiti se na tome prostoru i održavati stalnu vezu sa jedinicama IV brigade kod s. Tomić i Vukelić. Zadatak bataljona jest: da na tom pravcu tuče neprijatelja i postavi mu zasjedu ukoliko bude nailazio.

IV bataljon prebaciti će se u selo i okolna mjesta Rajkovići sjeverno od Veliki Kut, sa zadatkom da održava stalnu vezu sa VIII divizijom i da kontroliše cestu Jezerane — Crnačko Polje i Jezerane — Modruš. Zadatak bataljona je da si utvrdi položaje na koti 684 i masivu te kote i da pojavom neprijatelja sa toga pravca tuče.

Prateći bataljon sa svim svojim naoružanjem prebaciti će se odmah u selo Ritavac, sa zadatkom da se tamo najhitnije organizuju i osposobe za brzi pokret. Održavati će stalnu vezu sa Štabom brigade.

Četa za vezu, Sanitet i Intendantura ostaju na dosadašnjim mjestima.

Svi bataljoni moraju svoje jedinice tako rasporediti, da mogu na datim položajima dati jaki otpor i da se obezbijede od iznenađenja.

Svaki bataljon dužan je da postupi samoinicijativno i da zajednički sa pozadinskim vlastima pomognu rušenje cesta i evakuaciju materijala.

U slučaju jakog neprijateljskog pritiska, bataljoni će postupati samostalno i napadati neprijatelja na sektoru Brinjskog kotara.

Štab brigade nalaziti će se na dosadašnjem mjestu, a u slučaju prodora neprijatelja u selu Tužević ili u okolini.

Ostale naše snage su:

IV brigada i jedan bataljon Odreda na sektoru Jasenak — Brezno — Drežnica.

III brigada na sektoru Bribir — Lukovo — Ledenice.

VIII Divizija na sektoru Modruš — Oštarije.

I Brigada na sektoru Delnice — Mrzle Vodice.

Svaki bataljon dužan je dobro organizirati izviđačku službu i tačno izvještavati o situaciji na terenu. Zato treba u izviđanja slati odgovorne drugove i oficirske patrole sa određenim zadatkom. Slati će dva puta dnevno izvještaje o situaciji na svom sektoru.

U borbi sa neprijateljem izbjegavati prometne ceste za kretanje i stvoriti si zalihe hrane.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Karadžija Milan

Komandant:
Viktor Bubanj

(M.P.)[3]

BR. 92

IZVJEŠTAJ REFERENTA ZA VEZU ŠTABA ČETVRTOG KORPUSA OD 16 LISTOPADA 1943 GOD. SEKCIJI ZA VEZU GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE O RADU I STANJU JEDINICA VEZE[1]

REFERENT ZA VEZU
ŠTABA IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE
V. br.
16. X. 1943 godine

Izvještaj ref. za vezu
za mjesec septembar 1943.

SEKCIJI ZA VEZU GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE

VI Divizija: Četa za vezu I brigade održavala je vezu tokom mjeseca sa bataljonima iste brigade, uvijek telefonsku, i u borbi i van nje, a kada se nalazila brigada u blizini divizije onda i sa štabom divizije telefonsku, inače kurirsku. Veza je uvijek bila dobra, sem u slučaju kada je bilo potpuno ponestalo baterija. Održao je referent za vezu divizije[2] četiri sastanka sa ovom četom za vezu i tri predavanja komandnom kadru ove čete.

Kod čete za vezu II i III brigade slučaj je potpuno isti kao i kod Prve brigade.

Formiran je vod za vezu pri štabu brdskog diviziona pri VIII i VI diviziji u jačini od 15 drugova sa vodnikom i dele-

[3] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—6, k. 425 A.

[2] Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.

gatom, a prema uputu za formiranje tih vodova kojeg je izdao naš štab. Vodovi su snabdjeveni sa po jednom centralom od pet brojeva i tri do četiri telefona — već prema broju baterija.

Opšte stanje jedinica za vezu u ovoj diviziji u pogledu stručne sposobnosti je zadovoljavajuće, a nastava — kursevi održavaju se neprekidno i to nastava po četama, a kursevi pri štabu divizije.

Samostalni bataljon ove divizije formirao je također desetinu za vezu koja je opremljena prema potrebi. Naređeno je također štabu bataljona »Matija Gubec« da se što prije formira i kod njih desetina za vezu, o čemu će se naknadno izvijestiti. Također je upućen jedan vodnik voda za vezu u odred »Plavi Jadran« da tamo formira vod za vezu, a mogućnosti za opremu toga voda dobre su na samom sektoru dotičnog odreda.

VIII Divizija: Četa za vezu I brigade uspostavljala je i održavala većinom telefonsku vezu između štaba brigade i štaba divizije a češćim manjim akcijama — operacijama i vezu telefonsku sa bataljonima ove brigade. Signalni vod ove čete potpuno je obučen i vrši dužnosti telefonskog voda. Četa za vezu II brigade kao i četa za vezu III brigade vršile također tokom mjeseca iste radnje kao i četa za vezu I brigade. Četa za vezu II brigade nešto je brojčano slabija, te se za sve radnje u službi veze upotrebljava i signalni vod.

Telefonska veza i uopšte služba veze u ovim jedinicama tokom mjeseca septembra bila je vrlo dobra. Dešavali su se slučajevi u borbi prekidanja telefonske veze, ali se uvijek veza brzo ponovo uspostavljala, jer su uvijek bili upućivani linijaši i telefonske patrole na liniju sa ispitnim aparatima. Prekidi su se najčešće vršili sabotažom nepr. raspoloženih elemenata.

Završen je kurs, odnosno izvršena je izmjena voda za vezu pri štabu divizije, iz kojega je izvađeno 10 najboljih i usposobljeno za desetare.

Opšte stanje i stručna sprema jedinica za vezu ove divizije vrlo je dobra. Komandni kadar ovih jedinica još nije onakav kakav bi trebao biti — ni stručno ni vojnički. Ipak ima izgleda da će se ovo popraviti, a nastalo je zbog toga što se je oduzimalo za Unsku grupu[3] starješine tih jedinica.

VII Divizija: Jedinice za vezu ove divizije još nisu sređene ni popunjene do potrebnog i određenog brojnog stanja a to iz razloga što se ovo sređivanje još vrši i u pješadiskim jedinicama, no ipak veza je tokom septembra dobro funkcionisala. U opera-

[3] Riječ je o Unskoj operativnoj grupi koja je rasformirana početkom rujna 1943 god. Njene jedinice ušle su u sastav Sedme udarne divizije NOV i PO Hrvatske.

cijama na Ogulinski sektor,[4] veza unutar jedinica bila je mjestimično telefonska i dobro i na vrijeme postavljena.

Nastojaćemo što prije srediti ove jedinice gdje vjerujemo da će malo teže ići iz razloga što su u njima i stariji ljudi.

Komandni kadar ovih jedinica dosta je dobar; bivši referent za vezu ove divizije kapetan Nevajda[5] po svojoj želji premješten je u pješadijsku jedinicu za komandanta bataljona, a na njegovo mjesto postavljen drug Gabrić Đuro.

Vod za vezu pri našem štabu: U operacijama kod Ogulina, ovaj vod nije se istakao i nije zadovoljio iz sljedećih razloga: 1, što je vod bio brojčano malen (svega 7 ljudi), a 2, što dosada nije učestvovao u operacijama te nije imao praktičnog iskustva i 3, što usljed nevremena nije na vrijeme uspostavio telefonsku vezu. — Četa za vezu IV brigade XIII divizije nije izvršila svoj zadatak prema zapovijesti za vezu, te nije uspostavila telefonsku vezu do određene kote, kamo je trebao dovesti svoju liniju vod za vezu ovog štaba, te na taj način pomenuta telefonska veza kasnila je za 48 sati. Na koncu je naš vod za vezu morao ipak da dovede telefonsku liniju do jedinica ove brigade i na taj način uspostavi vezu sa njom. Ni tada veza nije funkcionisala iz razloga što su jedinice ove brigade bile sve uključene na istu liniju, kao napr.: II bataljon, komora, četa za vezu itd., te su svi oni vodili razgovore na toj liniji i rijetko je bilo da se je mogao dobiti štab brigade.

Vod za vezu bio je brojčano malen te nije mogao udovoljiti pri uspostavljanju telefonskih veza na osmatračnice, koje su se kasnije uspostavljale, dok četa za vezu haubičkog diviziona još nije ni postojala, a morale su se i veze u divizionu uspostavljati.

Sada je u formiranju četa za vezu pri štabu korpusa i četa za vezu u divizionu haubičkom. Komandira čete za vezu haub. diviziona tražili smo od VI divizije, dok komandira čete za vezu za našu četu nemamo. No, vjerujemo da će se postepeno i intenzivnim radom sa tom četom uspjeti, a komandni kadar za ovu četu izgradićemo od bivšeg voda za vezu.

Bežična služba još uvijek nije na onom stupnju na kojem bi trebala biti i na kojem bi donekle mogla da zadovolji naše potrebe, iako sada materijal odnosno aparate imamo dobre iz razloga što se još nema dovoljno rutine u rukovanju aparatima i samoj vještini rada telegrafista. Telegrafisti su neiskusni i mladi za sam rad, a osim toga uopće nemamo stručnjaka koji bi mogao da ispita karakteristike pojedinih aparata i iz-

[4] O borbama ove divizije na području Ogulina vidi dok. br. 19 i 42.
[5] Milan

vjesne uticaje u eteru na širenje elektro-magnetskih talasa. Tako da smo znali po cijelu noć u operacijama pozivati jednu našu stanicu koja je također pozivala — na koncu su obje obavještavale da su se javljale, okrivljavale jedna drugu zašto se nije javila itd. a po danu se vrlo dobro radilo. Međutim, kasnije je tvrdio jedan tehničar da uopće na tom talasu rad te stanice nije moguć u noći itd. Ranije nam je stanica morala za i najmanju grešku putovati desetke dana. Sad smo, međutim, dobili radio-tehničare i osnovali radionicu. Ovi tehničari uložiće truda i mi ćemo nastojati da ulože što više, a oni to obećavaju, no ne vjerujemo da će bar zasada uspijevati i najmanje opravke na radiostanicama vršiti uspješno, jer nemaju mnogo prakse. Nastojaćemo da se što prije reguliše bežična veza sa vašim štabom i sa našim divizijama. Radiostanicu sa nožnim pogonom namjeravamo poslati Karlovačkom odredu, ali zasada još ne možemo, jer moramo najprije izvježbati telegrafistu. Uzeli smo tri mlada telegrafista, tek izašla iz kursa, i s njima namjeravamo uspostaviti prislušnu službu gdje će se isti ubrzo izvježbati toliko da bi mogli manje poslove otpravljati. Za ovo nam nedostaje primač pa smo dali u zadatak našoj radionici da ga što prije izradi.

Pokazalo se je u zadnjim skupinama — većim operacijama — kod više upotrebe telefona, pomanjkanje baterije za iste, a naročito kod ovih novih talijanskih centrala. U roku od dva-tri sata iscrpi uložak (bateriju) pa se moli naslov da, ako imade originalnih članaka za te centrale, raspošalje jedinicama ponešto od toga i da se nastoji nekako obezbijediti snabdijevanje ovih centrala sa strujom, tako isto molimo da se naše signalne vodove nastoji donekle bar opremiti sa signalnim sredstvima i materijalom za barjačiće, kako bi mogli i ti vodovi vršiti svoje funkcije. Molimo da nam pošaljete hitno uputstvo za rukovanje sa telefonom malim u kožnoj kutiji.

Da bi mogli opremiti našu četu za vezu potrebno nam je još najmanje 15 km. telefonskog kabla i jedna radiostanica za korpusnu rezervu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Referent za vezu,

BR. 93

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 16 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADIMA NA OŠTARIJE I BORBAMA NA PODRUČJU OGULINA[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE N. O. V.
HRVATSKE
Op. Broj 57/1943.
16 oktobra 1943.

Operativni izvještaj
za vrijeme od 27.IX.
do 5.X. 1943. g.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Prema zapovijesti[2] Štaba Korpusa od 25.IX.1943 Op. br. 165/1943, naša divizija ojačana jednom brigadom XIII Divizije i haubičkim divizionom Korpusa, jednom četom bornih kola, dobila je zadatak da 28.IX.1943 napadne neprijateljsku posadu u Oštarijama i da izvrši aktivnu blokadu Ogulina.

Raspored naših jedinica vidi se iz op. zapovijesti izdane od strane Štaba Divizije 26-IX-1943 Op. br. 57/1943 koja je poslata tome štabu na uvid.[3]

Pripreme po brigadama izvršene su prije samog napada i komandant ove divizije prisustvovao je konferencijama komandnog kadra i dao im potrebna uputstva kod I i III brigade.

Kratak opis borbe.

1) Napad na neprijatelja u Oštarijama[4] počeo je 28.IX.1943. g. u 6 časova. Napad je vršen sa dva bataljona I brigade i to Drugim i Četvrtim bataljonom, koji su bili potpomognuti sa tri protukolska topa, 3 bacača i brdskim divizionom. Jačina neprijatelja u Oštarijama: 400 vojnika, 3 tenka, 2 borna kola i 3 teška bacača, 20 kamiona.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 22—5, k. 424 B.

[2] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 151 i 152.

[3] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 166.

[4] Opširnije o tome vidi dok. br. 195, 196, 199 i tom V, knj. 19, dok. br. 257.

Prvi nalet jedinica koje su vršile napad bio je uporan i energičan, a naročito Drugog bataljona koji je vršio napad sa sjeveroistočne strane i uspijeva u svom naletu likvidirati prva neprijateljska uporišta i prodrijeti do same crkve i zauzeti. Bataljon koji je vršio napad sa južne i jugozapadne strane u svom naletu uspio se privući na blisko odstojanje, a mjestimično i pod same bunkere, zauzevši tu liniju, bataljon se lakše utvrdio i vršene su pripreme za sam prodor.

Bataljon koji je napadao sa istočne strane utvrđivao se oko crkve i u samoj crkvi i vršio pripreme za daljnje nadiranje, pri ovom svom radu nije bio dovoljno oprezan. Neprijatelj stjeran iz prvih utvrđenja—mjesta i od crkve zauzeo je položaje u bunkerima i zidanim zgradama koje su već bile ranije podešene za odbranu ispred mosta, koncentrisao se i pripremao protunapad, što bataljon nije primijetio blagovremeno i tako neprijatelju energičnim ispadom tenkovima i pješadijom uspijeva energično odbaciti bataljon, koji se povukao na polaznim položajima za napad na rastojanje 200—250 metara od neprijateljskog položaja. Neprijateljski protunapad uspio je zato što bataljon nije vukao za sobom protukolski top koji bi se suprotstavio neprijateljskim tenkovima.

Snage III i II brigade ove divizije i snage IV brigade XIII divizije nisu shvatile u potpunosti svoj zadatak (aktivne blokade) tj. nisu vršile energični pritisak, kako je to bilo predviđeno zapovješću, i tako se neprijatelj u Ogulinu nije osjećao ugroženim, te je izvršio ispad prema Oštarijama sa 3 tenka i pješadijom nepoznate jačine. Tenkovi su prošli za Oštarije, dok pješadija zadržata je od snaga I bataljona I brigade koje su bile na položaju Stabarnica.

U ovoj fazi borbe nije bilo koordinacije rada artiljerije i pješadije, niti je bila prije napada pješadije artiljeriska priprema, iz razloga što je bio Artiljeriski divizion pridodat Štabu I brigade, te protukolska i bacačka oruđa i sam Štab bio je dosta opterećen, a nije imao ni iskustva u rukovanju i koordinaciji rada pješadije i artiljerije.

Brdski divizion nije plasiran za dejstvo greškom Štaba Divizije i tako artiljerijska oruđa koja su bila na raspoloženju nisu bila iskorištena, a i same atmosferske prilike bile su vrlo nepovoljne za dejstvo pomenutih oruđa.

Po spoznaji situacije i pravog stanja stvari kod jedinica, Štab Divizije donio je odluku i u 8.50 časova naredio povlačenje jedinica u polazne baze, s tim da se izvrše ponovno pripreme za napad.

Poslije izvršenog povlačenja Štab Korpusa došao je u Štab Divizije i dao konkretna uputstva za sljedeći pretstojeći napad.

U ovoj fazi borbe naši gubici bili su 4 mrtva i 8 ranjenih. Gubici na strani neprijatelja nepoznati su, ali imao je mrtvih i ranjenih.

2) Dana 29. IX. 1943 g. odmaranje, sređivanje i pripremanje jedinica za ponovan napad, kao i povlačenje iskustva od prošlog napada.

30.IX.1943 g. ponovljen napad na Oštarije i izvršena blokada Ogulina sa istim rasporedom i jačinom snaga, sem što je haubički divizion bio pod komandom Štaba Korpusa, Brdski divizion pod komandom Štaba Divizije, Štab Divizije imao je punkt na Sv. Katarini (k. 421), a III brigadi dato je u zadatak da se spusti na samu cestu Ogulin — Oštarije i da pod svaku cijenu spriječi neprijatelju nadiranje. Ostalim jedinicama koje su vršile aktivnu blokadu dato je u zadatak da vrše

što jači pritisak i da vežu neprijateljske snage za sebe. IV brigada XIII divizije napadala je Sv. Petar.[5]

Kratak opis borbe.

U 5 časova jedinice izašle na svoj polazni položaj za napad, a u 5.15 časova počela je artiljerijska priprema, koja je trajala 30 minuta, a za to vrijeme dva bataljona I brigade vršili su podilaženje na jurišno odstojanje.

Istodobno jedinice koje su bile na blokadi angažovale su se jače nego prošli put i sa vrlo bliskog odstojanja otvarale su jaku vatru i mjestimično pravljeni upadi (slučaj II brigade XIII divizije), gdje je jedna četa prošla neprijateljska uporišta i vršila upad u samo mjesto.

U 5.45 časova prenijeta je artiljerijska vatra na sam centar mjesta i otpočeo napad pješadije. U prvom naletu bataljoni koji su vršili napad nisu postigli nikakovih rezultata, jedino privukli su se na blisko odstojanje i zauzeli kuće kao i ostala uporišta za odbranu zauzetih položaja. Protukolska oruđa bila su dosta udaljena i nisu efikasno korištena. Jedan protukolski top u prebacivanju sa jednog položaja na drugi pokvario se, a jedan drugi top nije imao pancirne municije, i tako je pješadija ostala nezaštićena od tenkova. Bataljoni I brigade koji su vršili napad tj. II i IV bataljon otvarali su jaču vatru, da bi sa vatrom ispitali osjetljivije tačke neprijatelja, ali neprijatelj na vatru jedinica nije uopšte odgovarao i teško je bilo ocijeniti najslabije tačke neprijatelja, pošto je isti otvarao vatru samo u slučajevima kad je imao sigurne pogodke. Ovakova situacija trajala je sve do 10 sati i Štab Brigade tražio ponovnu artiljerisku pripremu i pomoć u tenkovima, poslije koje pripreme treba uslijediti juriš bataljona.

Artiljerijska priprema otpočela je oko 10.15 časova, tenkovima dato u zada-

[5] Vidi dok. br. 37.

tak da u saradnji sa pješadijom izvrše prodor u samo mjesto. U 10.30 časova prenijeta je artiljeriska vatra više prema centru mjesta, a pješadija sa tenkovima otpočela je prebacivanje i nastupanje. Kada su naši tenkovi prišli na odstojanje oko 500 metara, neprijatelj je odmah bacio svoje tenkove u susret našim tenkovima i iste primorao na povlačenje. Ispadom neprijateljskih tenkova prema našim tenkovima ugrožen je i položaj pješadije, pošto su neprijateljski tenkovi prošli kroz položaj pješadije i tom prilikom nastalo je neorganizovano povlačenje pješadije, a dva borca koja se nisu mogla povući priskočili su tenku, jedan s jedne strane, a jedan s druge strane i tako su pratili tenk dok nije došao do prve kuće, gdje su borci od istog odskočili za kuću i na taj se način spasili. Kada je neprijatelj saznao gdje se nalaze tačno naši položaji, uputio je u tom pravcu tenkove, koji su odbacili borce sa položaja na polazni položaj. Protukolski top tukao je tenk, imao je direktne pogodke, ali bez rezultata, zato što nije imao pancirnih granata 47 m/m.

Oko 11 časova tenk je ispalio nekoliko granata u pravcu našeg protukolskog topa, kome je uništio posadu, 2 mrtva i 3 ranjena, a istoga momenta naišla je neprijateljska avijacija u jačini 10 aviona, koji su žestoko bombardovali i mitraljirali naše položaje. Neprijatelj je osjetio našu slabost i počeo je sa grupisanjem svojih snaga na južnom dijelu Oštarija i izvršio ispad u pravcu Sv. Katarine, na kom pravcu se nalazila artiljerija divizije. Neprijatelj pri svom ispadu, pored toga što je tukao avijacijom, tukao je i bacačima položaj čete koja je bila na osiguranju topova, te se ista, iako nije bila jača vatra, povukla bez naređenja i tako je artiljerija ostala ugrožena, a usljed avijacije nije se mogla baciti jedna druga jedinica koja bi

zatvorila taj pravac, našto smo artiljeriju povukli u pozadinu položaja.

Ispadom neprijatelja prema Sv. Katarini bili su ugroženi i dijelovi II bataljona koji je vršio napad sa istočne strane i morao se naglo povući. Iste dijelove potpomagala su dva manja tenka koje je neprijatelj osjetio u povlačenju i tukao iz svojih tenkova za njima, te je jednog pogodio i ranio posadu. Isti tenk je ostao na položaju.

Ovog momenta situacija je bila tako, da se sa istim snagama uspjelo samo neprijatelja odbiti i zadržati ga blokiranog u mjestu Oštarijama.

U ovoj borbi naše jedinice pretrpjele su dosta velike gubitke u mrtvima i ranjenim, kod samog napada i otstupanja kao i od neprijateljske avijacije. Istog dana po spoznaji stanja kod jedinica izvršeno je sređivanje i pregrupacija jedinica, kao i pripreme za ponovni napad na neprijatelja, koristeći iskustva od već vođenih borbi.

Ni ovaj napad nije uspio, a sam razlog može se vidjeti iz opisa borbe, ali važno je napomenuti, da starješine i borci nisu se koristili iskustvom i nisu u dovoljnoj mjeri razmišljali i saživili se sa samom borbom, a jedan od važnih razloga —što raspoloživo oružje nije bilo pravilno iskorišteno tj. nije bila koncentracija oružja na mjestu prodora i nije neprijatelj smrvljen da to borci vide i osjete, a što bi im dalo moralne podrške u prodornosti i u daljnjem uništavanju neprijatelja.

3) 1. X. 1943 g. neprijatelj je jačine oko 400 vojnika i 3 tenka krenuo iz Ogulina prema Oštarijama.[6] Jedan bataljon I ud. brigade, koji se nalazio na Stabarnici zadržao je neprijateljsku pješadiju, nanijevši joj manje gubitke, dok je neprijatelj s tenkovima uspio se probiti do

[6] Vidi dok. br. 195, 196 i 199.

Oštarija. Oko 17 časova neprijatelj se povratio s tenkovima i zajedno sa pješadijom krenuo za Ogulin. Toga dana avijacija je bila vrlo aktivna i 6 neprijateljskih štuka sve bombe sručile su na položaj toga bataljona, poslije čega su obasipali položaj jakom mitraljeskom vatrom, ali bataljon se dobro utvrdio i izdržao svu neprijateljsku vatru i bombardovanje. Položaj toga bataljona bio je bombardovan više puta, ali su borci sve hrabro izdržali i nisu otstupali bez naređenja.

4) 2. X. 1943 aktivna blokada Oštarija i Ogulina. Do jačih borbi nije dolazilo. Artiljerija postepeno bacala po nekoliko granata u cilju uznemiravanja neprijatelja. Avijacija bila je aktivna i bombardovala položaje jedinica od koje su trpljeni manji gubici.

5) 3.X.1943 pregrupacija snaga i vršenje priprema za napad na neprijatelja u Oštarijama. Raspored snaga za ponovni napad bio je sljedeći: IV brigada XIII divizije i jedan bataljon II brigade VIII divizije — aktivna blokada Ogulina, tri bataljona II brigade VIII divizije na osiguranju Ogulina i Oštarija, III brigada sa dva bataljona napada neprijatelja u Oštarijama, a sa dva bataljona — jedan rezerva štaba divizije, a jedan neposredna rezerva brigade. I brigada: dva bataljona u napadu, jedan bataljon na Stabarnici na osiguranju od pravca Ogulina, a s jednim bataljonom zaštićuje haubički divizion. I brigada: pravac napada sa južne i jugozapadne strane. III brigada: pravac napada sa istočne i sjeveroistočne strane. Pripreme po bataljonima izvršene su, kod komandnog kadra i boraca vidjela se volja i želja da akcija uspije i velika mržnja prema neprijatelju, ali se isto tako vidjelo, tj. osjetilo razgovaranje »treba njega tući« na manevarskom zemljištu, a ne u bunkerima gdje mu se ne može ništa uči-

niti, što je velika razlika od misli koje nose borci kad polaze u akciju, gdje li će se sad zaustaviti kad ga najurimo ili slično.

Istog dana neprijatelj je oko 10 časova (jačina 300 Nijemaca i ustaša[7]) krenuo u pravcu Salopek Sela, vjerojatno u cilju da zauzme ili odbaci naš haubički divizion, gdje se oko Salopek Sela sukobio se IV bataljonom I brigade, koji je bio na osiguranju haubičkog diviziona. Borba je bila dosta žilava i vodila se od 10.30 do 15.30 časova, nakon čega je neprijatelj uz osjetne gubitke protjeran za Ogulin. U ovoj borbi bilo je dosta samoinicijative, a naročito se istakao komandir III čete sa svojom četom.

Do 19 časova istog dana izvršene su sve pripreme za napad na Oštarije. Jedinice su izašle na svoje položaje i u 18.45 časova počela je artiljeriska priprema i trajala do 19.20 časova. Za vrijeme artiljerijske pripreme bataljoni koji su određeni za napad, vršili su podvlačenje. U 19.20 časova prenijeta artiljeriska vatra više prema centru mjesta, nakon čega je otpočeo napad pješadije. Jedinice III brigade koje su vršile napad sa istočne i sjeveroistočne strane uspjele su probiti žičane prepreke i za kratko vrijeme postići nadmoćnost u vatri, ali neprijatelj je brzo parirao sa jačom mitraljeskom vatrom uočavajući tačno ciljeve gdje su dejstvovala naša oruđa, i za kratko vrijeme neprijatelj je parirao vatri dijelova III brigade i bacio na taj prostor tenk, koji je krstario na liniji gdje je žica bila prosječena. Borba je bila dosta žilava i prvi nalet energičan, ali uporne prodornosti za likvidaciju neprijateljskih uporišta nije bilo kod naših jedinica, a naročito kad se tenk pojavio na pravcu određenog pravca upada.

[7] Vidi dok. br. 199 i 201.

Bataljoni I brigade povukli su se pod zaštitom vatre na dosta blisko odstojanje, ali ni kod njih nije bilo prodornosti. Protukolci nisu vidjeli gađati ciljeve i tako je pješadija bila u jednoj mjeri prepuštena da riješi zadatak sa noževima na puški. Borba se vodila od 19.20 časova do 3 sata ujutro i cijelo vrijeme neprijatelj se uporno branio iz svojih bunkera i rovova, i u koliko bi neki sektor bio više ugrožen odmah je na taj pravac bačeno jedan i više tenkova.

I ova akcija nije uspjela, a nije bilo ni izgleda da će uspjeti, te je usljed toga naređeno povlačenje jedinica na polazne položaje.

6) Istog dana oko 12 časova neprijatelj jačine oko 260 vojnika Nijemaca i ustaša, 3 tenka i 2 oklopna kamiona krenuo je iz Ogulina prema Oštarijama i sukobio se kod Otoka sa jednim bataljonom I brigade, koji je bio na Stabarnici.[8] Borba je vođena 2 sata i neprijateljska pješadija prisiljena je na otstupanje, dok su tenkovi i borna kola prodrli za Oštarije.

Istog dana avijacija je bila aktivna i bombardovala položaje naših jedinica.

7) Po izvršenom povlačenju raspored jedinica bio je sljedeći:
I brigada: Blokada Oštarija i na osiguranju do Ogulina. III brigada: Blokada Oštarija i Ogulina. II brigada: U rezervi.

Vršena operacija, tj. borbe nisu uspjele pošto je neprijatelj bio vrlo uporan, dobro utvrđen, izvježban uličnim borbama, i raspolagao s tenkovima, bornim kolima, sa kojima je brzo manevrisao i potpomagao ugrožene dijelove fronta. Isto tako neprijateljska avijacija bila je dosta aktivna i ometala je manevre i pokrete naših jedinica. U ovim borbama naši borci povukli su dosta iskustva, u borbi sa Nijemcima, za daljnje operacije i izdr-

[8] Vidi dok. br. 203.

žali su bombardovanje neprijateljske avijacije, može se reći najveće dosada.

Ratni plijen: Zaplijenjeno je 3 bačve benzina, 1 p. mitraljez, 10 pušaka, 1 šmajser, 1000 metaka i nešto ostale spreme.

Gubici neprijatelja: Prema prikupljenim podacima neprijatelj je imao oko 200 mrtvih i više ranjenih, među kojima je major komandant posade u Oštarijama.

Isto tako uništen je jedan neprijateljski oklopni kamion i jedan tenk oštećen.

Zarobljeno je 8 ustaša i 2 domobrana . . .

Sopstveni gubici: U ovim borbama iznose 23 mrtva i 131 ranjen i 3 zarobljena druga. Zarobljeni drugovi su: Grubješić Mićo, komesar čete, Stojić Gojko, komesar čete i Dunović Đuro, vodnik. Prema podacima zarobljeni drugovi nalaze se još živi u Ogulinu. Od strane neprijateljske avijacije uništeno nam je 1 kamion, 27 granata za top 75 mm, 64 granate za top 65 mm, 7500 metaka mauzer, 4900 metaka za »Bredu«, 3016 metaka za talij. p. mitraljez, 135 mina za mali tal. bacač, 6 mina za veliki talij. bacač, 756 metaka za protivavionski mitraljez »Breda« 20 mm.

Imena naknadno umrlih od rana: Nije nam poznato da li je koji drug podlegao ranama ili nije.

Imena palih smrću heroja: Nije bilo.

Imena onih koje treba pohvaliti: U ovim borbama istakao se komandir III čete IV bataljona I brigade na čelu sa svojom četom drug **Gojak Miloš** prilikom neprijateljskog napada na haubički divizion.

Isto tako su se istakli kao borci svojom hrabrošću drug **Miloš Pavić,** zamjenik politkomesara iz IV bataljona, vodnik **Mane Milošević** i vodnik **Lazo Kozman** prilikom ispada neprijateljskog tenka iz

Oštarija, isti drugovi skočili su k tenku i time izbjegli svoju pogibelj, bacili flaše na istoga, ali su bile bezuspješne i u zgodnom momentu blizo jedne kuće od istog tenka su otskočili i na taj način su se spasili.

Utrošak municije:

U ovim borbama utrošeno je i to: za pješadijska oruđa 52.706 metaka od raznog oružja, 228 malih tal. mina.

Za protukol. topove 224 granate, mina za teške bacače 605.

Za topove 65 mm. 44 granate, topovi 75 mm. 385 granata. Poljska baterija 279 granata.

Izgubljeno oružje:

Izgubljeno 1 tanketa, 1 protukol. top 47 mm., 2 mitraljeza i 11 pušaka.

Pokvareno oružje: 1 mitraljez, 8 pušaka i 2 topa 47 mm. koji će se dovesti u ispravnost.

Kritički osvrt na akciju:

Akcija je uglavnom vođena po planu, ali se sve predviđeno nije sprovelo u život do tančina. Grešaka, propusta i nedostataka u toku ovih operacija moglo se zapaziti dosta kod našeg starješinskog kadra. Naš starješinski kadar nema dovoljno iskustva u vođenju jedinica i korištenju sredstava koja im stoje na raspoloženju, tako da u operacijama ne znadu organizovati dobro vatru, postići njenu nadmoćnost nad neprijateljskom, organizovati saradnju između vatre i pokreta i saradnju između pješadije, artiljerijske vatre i ostalih pridodatih oruđa, to se pokazalo očito u ovoj operaciji. Napose našem starješinskom kadru nedostaje iskustva vođenja borbe u naseljenim mjestima tako, da ne znadu koristiti slijepe strane kuća, grupirati sredstva na tim pravcima, organizovati njihovu vatru i pod zaštitom povesti jedinice.

Ovo je prva borba našim jedinicama sa njemačkom vojskom u utvrđenim mjestima u kojima ima i tenkova, te naši borci

imali su dosta velik rešpekt prema neprijateljskim tenkovima i vojnicima.

Jedan od uzroka za neuspjeh u ovoj operaciji — što artiljerija nije bila pravilno iskorištena, naime mi smo tukli centar mjesta, dok neprijateljska vojska se nalazila po bunkerima, te tako nije trpjela artiljerijsku vatru i nisu joj nanošeni gubici kao što su to borci očekivali, da će ih ona pokrenuti iz rovova i bunkera. Pored toga artiljerijska priprema u samome početku nije bila dovoljna. Zatim protukolska oruđa nisu dala od njih što se očekivalo tako, da su borci stekli uvjerenje da mi nemamo sredstva sa kojima bi mogli uništavati tenkove. Naročito su došli do toga uvjerenja kada su primijetili, da su tenkovi bili pogađani od protukolskog topa i da mu ovaj nije mogao ništa učiniti, a uz to svežnjevi eksploziva i benzinske flaše koje su bacili na njih. Ovi momenti su uticali na borce u takvoj mjeri, da tenkove nisu smjeli čekati i pri svakoj njihovoj pojavi napuštali su položaj. Na borce je također uticao prvi napad, koji je odložen usljed hrđavog vremena.

Napad nismo odložili iako smo vidjeli da je hrđavo vrijeme radi toga što smo dobili naređenje od Štaba Korpusa preko načelnika,[9] da napad ima otpočeti bez obzira na vremenske prilike. Docnije smo donijeli odluku za povlačenje pošto smo uvidjeli da se artiljerija ne može koristiti, a nije bilo izgleda da će se vrijeme brzo popraviti.

Propusti i nedostaci kod Štaba Divizije pokazali su se u tome što nismo posvetili dovoljnu pažnju organizaciji haubičkog diviziona, vezi i njegovom plasiranju, zatim I brigadi (štabu) u prvoj etapi borbe nismo poslali nikoga ko bi joj pomogao u rukovođenju, nego smo to prepustili samome štabu.

[9] Nikola Grubor

Svi propusti i nedostaci, koji su uočeni kako kod starješinskog kadra, tako i kod boraca, na njih će se ukazati i pružiti potrebna pomoć za njihovo otklanjanje.

Naročita napomena:

Ove su nam operacije pokazale, da u borbi sa neprijateljem u utvrđenim uporištima gdje ima tenkova moramo primjenjivati protukolska oruđa u većem broju potpomognuta sa specijalnim jedinicama, koje bi trebale biti snabdjevene protutenkovskim bombama, bacačima plamena i lovačkim puškama,[10] zatim artiljeriju u samome napadu do maksimuma.

Protukolska oruđa pojedinačno uopće ne daju nikakvih rezultata protiv većeg broja tenkova, jer ne mogu ispoljiti svoju vatru. Pješadijska vatra na pravcu napada mora biti vrlo jaka do samog proboja. Zatim proboj na jednom mjestu, jer se u protivnom dekoncentrišu sredstva i slabi njihovo moralno i materijalno dejstvo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant — potpukovnik:
V.[11] Ćetković

[10] Vjerovatno omaška. Misli se na protivtenkovske puške.
[11] Vlado

BR. 94

ZAPOVIJEST ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE I DESETE DIVIZIJE OD 16 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA IVANEC I LEPOGLAVU[1]

ŠTAB
II OPERATIVNE ZONE I X
DIVIZIJE NOVH
Op. Br. ——/43.
16 oktobra 1943 g.

ZAPOVIJED:
(Sekcija Ptuj 1 : 100.000)

U neprijateljskom uporištu Ivanec nalazi se oko 100 neprijateljskih vojnika (žandara i domobrana). Žandarmerijska stanica u samome uporištu je jaka zgrada i prilikom likvidacije treba ju minirati i zapaliti.

Susjedni neprijateljski garnizoni i to: Varaždin ima posadu jednu pokretnu ustašku bojnu sa 8 tanketa i nekoliko motocikla, jednu domobransku bojnu, središnju školu domobranstva, oko 1.000 vojnika, oko 300 feldžandara i 80 žandara, pored toga jednu bateriju haubica i jednu bateriju 75 mm.; Vinica: oko 15 žandara; Lepoglava: nešto ustaša i žandara; Krapina: oko 250 Nijemaca i ustaša; i u Zlataru svega oko 160 ustaša, žandara i feldžandara. —

Brigada »Braće Radića« i XVII Udarna brigada: likvidiraće neprijateljsko uporište Ivanec i Lepoglavu, posadu uništiti ili zarobiti.[2]

Za izvršenje toga zadatka

NAREĐUJEMO:

1. — Brigada »Braće Radića«

Ima zadatak da sa jednim bataljonom likvidira neprijateljsko uporište Ivanec.

Sa drugim bataljonom da likvidira neprijateljsko uporište Lepoglavu i jednovremeno da izvrši osiguranje prema neprijateljskom uporištu Krapina.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7—2, k. 1472.

[2] Vidi dok. br. 112, 126, 192, 219, 220, 221 i 223.

Sa trećim bataljonom, da sa potrebnim snagama zatvori puteve koji vode iz Ivaneca preko rijeke Bednje kod k. 211 i na mostu kojim vodi cesta iz Ivaneca za Jerovec, a sa ostatkom bataljona da je na položaju kod sela Jerovec s time, da vrši osiguranje od pravca Gornjeg Ladanja i Sv. Jelene.

Za likvidaciju neprijateljskog uporišta Ivanec XVII Udarna brigada dodijeliće brdski top Brigadi »Braće Radića«.

2. — XVII Udarna brigada:

Ima zadatak da osigura akciju na neprijateljsko uporište Ivanec. Osiguranje izvršiti tako da sa dva bataljona posjeda položaje kod Cerja i Cerja Nebojse na liniji: k. 197 — 187 — 261 i da prekopa put koji vodi iz Varaždina i sruši most na rijeci Plitvici sjeverno od Cerje Tužno. Pored toga da uništi dio željezničke pruge između sela Tužno (k. 178) i željezničke stanice Cerje Tužno.

Sa jednim bataljonom da izvrši osiguranje prema Zlataru kod sela Prigorec s time, da držu liniju k. 428 — Sv. Duh (k. 471); i

sa jednim bataljonom kod sela Margečan u rezervi s time, da šalje patrole u pravcu sela Završje i sela Bela i da se patrolama veže za cijelo vrijeme operacija a bataljonima kod Cerja Nebojse i bataljonom kod sela Prigorec.

3. — Veza:

Veza između našega Štaba i Brigade »Braće Radića« održavaće se kuririma, a sa XVII Udarnom brigadom, sa osiguranjem prema Varaždinu, telefonom. Duž ceste Varaždin — Ivanec — Lepoglava postoji stalna telefonska linija, i ako je ista u ispravnom stanju treba je koristiti za vezu u toku operacije. Štab brigade »Braće Radića« odrediće u naš Štab 6 pouzdanih i hrabrih kurira.

4. — **Sanitet:** Sanitetsko previjalište Divizije nalaziće se u selu Margečan, kuda upućivati sve ranjene borce. Previjalište smjestiti tako, da nema opasnosti od napada iz vazduha, zato koristiti neki manji zaselak u selu Margečan.

5. — **Ishrana:** Ishrani boraca pokloniti veliku pažnju pošto su sela politički slaba i nije im poznat cilj Narodno-oslobodilačke borbe. Pored toga, borci ne smiju gladovati, ali postupak sa narodom mora biti pravilan. Politkomesari bataljona treba da pomognu intendantima.

6. — **Mjesto štaba:** Mjesto Štaba II Operativne zone i X Divizije za vrijeme akcije nalaziće se u selu — zaseoku Punikve kuda slati sve izvještaje.

Početak napada biće 17. ov.mj. u 5 sati ujutro. Jedinice na osiguranju moraju biti na svojim položajima u 4 sata i 30 minuta. Borba će trajati do likvidacije uporišta.

Po likvidaciji neprijateljskih uporišta Ivanec i Lepoglava, sve jedinice ostaju na svojim položajima do naređenja za novi razmještaj.

Znaci raspoznavanja:

Za noć: 16/17 oktobra o. g. **Nišan — Netretić. —**

Za dan: Poziv: skinuti kapu lijevom rukom i mahati sa njom.

Odgovor: Desnu ruku dignuti u vis, a lijevu raširiti u stranu.

Evakuaciju plijena i zarobljenika izvršiće Brigada »Braće Radića« u selo Vitešinec.

Na izvršenje!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ivan L. Šibl

1. — Komandant II Oper. zone:
Vlado Matetić

2. — Komandant X Divizije:
Vinko Antić

Napomena: Saznali smo da su ustaše u Varaždinu dali šivati partizanke sa petokrakom zvijezdom. Jedinice da budu oprezne, da ne budu na taj način iznenađene.

Sve telefonske linije prilikom dolaska jedinica na položaj treba da se odmah prekinu.

Prekopati sve ceste sa neprijateljskim uporištima i porušiti drvene mostove, da se onemogući prolaz tenkova i motorizacije.

Jedan bataljon Zagorskog partizanskog odreda za sve vrijeme akcije na uporište Ivanec nalaziće se na položajima kod sela Belec. Taj bataljon održavaće vezu patrolama s bataljónom XVII Udarne brigade kod sela Prigorec.

BR. 95

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD 16 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA I STANJU PODREĐENIH JEDINICA[1]

ŠTAB
ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA
Broj: V. 27 — 1943 god.
Dana 16. X. 1943 god.

Desetodnevni izvještaj
dostavlja

ŠTABU VI KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE[2]

Položaj

Dostavljamo Vam desetodnevni izvještaj o radu naših jedinica u prošlih deset dana i to: Posavskog, Daruvarskog, Bilogorskog NOP Odreda, I Posavskog udarnog bataljona i Čehoslovačke brigade.

Jedinice Posavskog NOP Odreda nalazile su se na sektoru Psunja i »Trokutu«. Sa jedinicama se radilo za vrijeme dok su bile u mjestu vojnički i politički. Sa drugovima održano je nekoliko vojničkih sastanaka u kojima se ukazalo na nedostatke u samim jedinicama, a zatim ispunjen vojni kadar na upražnjena mjesta koja su ostala po odlasku komandanta

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6—2/II, k. 470.

[2] Ranije Drugi korpus NOV Hrvatske. Vidi dok. br. 101.

i komesara Zapadne grupe.[3] Drugovi su u ovim danima najviše upućivani na dobivene nove dužnosti, koje su drugovi i shvatili te primili se posla na novim dužnostima.

U prošlosti ovih deset dana ovaj Odred imao je slijedeće akcije:

Noću 29 na 30. IX. o.g. jedinice Posavskog odreda sa cijelim svojim snagama nalazile su se na zasjedi na cesti Okučani — Nova Gradiška, kod sela Trnava, zasjeda je bez uspjeha, razlog je tome što ništa nije naišlo. Ista je zasjeda ponovljena noću 30. IX. na 1. X. o.g. Na istom mjestu i na istoj cesti zasjeda je bila u konspiraciji i čekala do 12 sati dok je u 12 sati uhvatila vezu sa Udarnim posavskim bataljonom koji se je nalazio na istoj cesti kod sela Smrtić i Ratkovac, a zatim povukli se u gornja sela pod Psunjem. U 17 časova naišli su neki neprijateljski kamioni na zasjedu I Posavskog udarnog bataljona i čula se borba, te Štab II Bataljona Posavskog odreda uputio je jednu četu ovog bataljona u pomoć Udarnom posavskom bataljonu, a u koje je vrijeme stigao kurir od pomenutog bataljona i zatražio istu pomoć. Za ovo vrijeme, dok je četa došla, neprijatelj je bio odbijen, a četa se povukla nazad u polaznu bazu.

Noću između 2 i 3. X. jedinice Posavskog odreda postavile su zasjedu na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd zajedno sa Diverzantskom grupom broj 1. Voz je čekan do ujutro, do 6 sati. Istom prugom za ovo vrijeme voz se nije kretao, jedinice su se povukle bez uspjeha.

3. X. o.g. održan je zbor tj. proslava dvogodišnjice narodnog ustanka u Slavoniji u selu Brezovac. Jedinice ovog Odreda sve su se nalazile na ovome zboru. Iste jedinice odigrale su jedan komad tj. igrokaz »Brat na brata«. Sama proslava obavljena je oduševljeno, narod je došao kako iz oslobođenih tako i sa neoslobođenih sela, a zatim je određena jedna četa koja je pratila eksploziv do II Ekonomskog slagališta. A jedna patrola iz pomenute jedinice upućena je u Kraljevu Veliku odakle je donijela jedan radioaparat i koji se nalazi na upotrebi u Štabu pomenutog Odreda.

Dana 5. X. o.g. jedinice Posavskog odreda tj. I Bataljon i Novogradiška četa zaposjele su prugu Lipik — Banova Jaruga. U 9 časova naišao je voz sa jednom satnijom ustaša iz XI Bojne, od kojih je naoružanje nepoznato. Ustaše su se počeli iskrcavati na željezničkoj pruzi kod stanice Kukunjevac, borci pomenute jedinice otvorili su vatru na voz i ustaše koje

[3] Komandant Štaba Zapadne grupe odreda bio je Branko Vuković, a politički komesar Stojan Divić.

su se bile iskrcale. Voz je pobjegao za Lipik nakon kratke borbe.[4] U ovoj borbi borci pomenute jedinice zarobili su 2 mauzera, 1500 metaka, jedan mitraljeski ranac sa 24 okvira za puškomitraljez. U ovoj borbi neprijatelj je imao 2 mrtva, 6 teško i dva lakše ranjena. Za ovo vrijeme vođenja borbe ispaljeno je 1240 metaka, 6 mina za laki minobacač. Na našoj strani bio je samo jedan drug lakše ranjen.

Noću između 5 i 6. X. o.g. jedinice pomenutog Odreda postavile su zasjedu na glavnoj pruzi Novska — Okučani zajedno sa diverzantskom grupom br. 1. Tokom cijele noći voz nije naišao, borci su se povukli u 5.30 sati ujutro, dok su diverzanti ostavili minu na pruzi i jedan dio diverzanata ostao je da osmatra učinak same mine. U 6.50 časova voz je naišao i dignut u vazduh od dejstva mine koja je bila podmetnuta. Na ovoj pruzi saobraćaj je bio obustavljen u vremenu od 7 sati.

Poslije izvršetka ove akcije drugovi su ostali na odmaranju u selima »Trokuta«. U vremenu ovih deset dana gubitaka u mrtvim nije bilo.

Jedan drug je lakše ranjen. Iz bolnice u jedinicu povratio se jedan drug. Dezertiralo 2 druga Hrvata, iz Marinog Sela i Kozarica, o kojima se vodi računa da se pohvataju i dotjeraju nazad u jedinicu. Prilikom dezerterstva isti su ostavili svoje oružje u jedinici. Moral drugova je dobar, borbenost je dobra, disciplina je na srednjem stupnju. Jedinice se hrane po kućama, hrana je dosta dobra. U istom Odredu održane su dvije ture pelcovanja. U istome Odredu nalazi se bosih drugova oko 50. Na ovome sektoru neprijatelj se kreće najviše cestom Lipik — Poljana i to u većem broju. Uporišta koja se nalaze u blizini Posavskog odreda dosta su labava i moral je dosta slab, dok jedino uporište u Pakracu je krvavo, o tome nas obavještavaju štabovi Posav. odreda, koji zaključuju na tome što su do danas uspostavili veze sa svima neprijateljskim uporištima doli jednog Pakraca. U Pakracu su pokušavali par puta pa im nije uspjelo. Namjere Štaba Posavskog odreda za daljnji rad jesu: pravljenje zasjeda, rušenje pruge kao i kopanje cesta.

DARUVARSKI NOP ODRED:

Jedinice ovog Odreda nalazile su se u prošlom vremenskom razdoblju na sektoru Borki — Bijela koje su dana 1. X. o.g. imale čišćenje oružja, krpanje odijela i cipela kao i čišćenje vaški, a jedan bataljon je dao osiguranje u selo Španovicu za izvlačenje potrebnog materijala za Komandu Psunjskog

[4] Vidi dok. br. 203.

područja, tj. crijep, letve, dasku, itd., dok je jedan vod sprovodio gater iz sela Golubinjaka za Psunjsko područje.

Dana 2. X. o.g. jedinice I Bataljona pomenutog Odreda kretale su za osiguranje ceste i pruge radi prolaza naroda sa neoslobođenog teritorija za proslavu dvogodišnjice koja se održala dana 3. X. o.g. u selu Borkima, a jedinice II Bataljona ovog Odreda krenule su preko Javornika u selo Branešci, gdje su na dan 3. X. o.g. prisustvovale proslavi dvogodišnjice ustanka koja je održana na Bučju.

Jedinice ovog Odreda koje su prisustvovale ovoj proslavi pokazale su našem narodu da je vojska u pravom smislu te u tome omladina sela Doljana i Daruvarskih Batinjana darovali su po jednu zastavu jedinicama istoga Odreda.

U pogledu proslave i postupka prema narodu jedinice ovog Odreda pokazale su se odlično, dok su se pokazali nedisciplinovani prilikom završetka zbora u koje je vrijeme nastala strašna pucnjava, kako iz pušaka tako isto iz puškomitraljeza, te u ovome pogledu Štab ove Grupe izdao je naređenje svima jedinicama koje pripadaju pod ovu Grupu da dostave tačan broj ispucanih metaka za vrijeme proslave dvogodišnjice ustanka u Slavoniji.

Dana 4. X. o.g. jedinice II Bataljona pomenutog Odreda prilikom polaska sa Bučja za selo Grahovljani sukobile su se sa neprijateljem koji je pošao u većem broju iz Pakraca u selo Španovicu i bližnja sela tj. Grahovljane. Borci ovog bataljona su odbili neprijatelja i pošli svojim zadatkom tj. u sastav svog Odreda. U ovoj borbi sopstvenih gubitaka nije bilo, kako u mrtvim tako niti u ranjenim.

Dana 5. X. o.g. jedinice ovog Odreda nalazile su se u blizini sela Pakračkih Batinjana, pošto su bili izviješteni da će neprijatelj iz Pakraca i Lipika kupiti marvu po bližnjim selima za svrhu svoje vojske. Pošto ista nije naišla, jedinice ovog Odreda povukle su se u selo Toranj gdje su ujedno na večer održali i miting.

Dana 7. X. o.g. jedinice pomenutog Odreda zaposjele su položaje na cesti Kukunjevac — Lipik i Kukunjevac — Poljana tj. glavna zasjeda bila je u Kukunjevcu kod crkve, a sa manjim dijelovima osigurali bokove u slučaju nailaska bande od Poljane i Gaja. Glavni zadatak je bio sačekati neprijatelja koji nailazi od Lipika. Jedan bataljon ovog Odreda je bio u konspiraciji više sela Dobrovac sa zadatkom kada neprijatelj prođe cestom za selo Kukunjevac da napadne neprijatelja sa leđa, sa kojim bi I Bataljon primio borbu koji se nalazio kod same Crkve u selu Kukunjevcu. Od ovoga bataljona koji se

nalazio u konspiraciji kod sela Dobrovac određena je jedna četa da drži frontalnu borbu sa neprijateljem koji bi pridolazio u pomoć iz Lipika, dok bi jedna četa udarala sa leđa onima koji su već ušli u samu zasjedu. Borci I Bataljona pripustili su ustaše na kratko otstojanje i otvorili na njih vatru, a jedna četa od II Bataljona je sišla na samu cestu da im ne da otstupiti. Neprijatelj je u bijegu raspršio se prema Lipiku, dok su ga dočekali borci od čete II Bataljona sa leđa.

Neprijatelj je krenuo iz Pakraca preko Tornja i udario pomenutim jedinicama sa leđa. Borba se odvijala tri sata. U sve vrijeme ista se odvijala u priliki naše koristi dok nije neprijatelju stigla pomoć u jačini od jedne bojne iz Pakraca tj. Bobinčeva bojna.[5] U ovoj borbi neprijatelj je imao 57 mrtvih i veći broj ranjenih. Sopstveni gubitci su 5 mrtvih i 10 ranjenih, dok se među mrtvim drugovima nalazi zam. komandanta Odreda Pajo Orozović zvani »Brko«.[6]

U ovoj borbi ispucana je jedna velika količina municije tj. da su borci mnogi ostali bez jednog metka. Broj municije koja je ispucana nije nam tačno poznat, pošto ista jedinica nije nam ga dostavila.

Na sektoru ovog Odreda naročitih promjena nije bilo, neprijatelj nije upadao na našu oslobođenu teritoriju.

Rad Štaba pomenutog Odreda i podređenih jedinica odnosi se vojnički. Sva primljena naređenja od naših pretpostavljenih prorade se u ovom Štabu a zatim se šalju na postupak. Obuka u našim jedinicama izvodi se po planu rada, u koliko nisu drugovi na izvršenju dobivenih zadataka.

Disciplina je na srednjem stupnju, moral je dobar, borbenost je dobra, jedino se pokazalo samovolje kod zam. komandanta I bataljona koji već više puta nije izvršio dobivena naređenja koja su mu stavljena u zadatak.

U prošlosti ovih deset dana iz jedinica ovog Odreda izbačeno je iz stroja 15 drugova, od kojih je 5 mrtvih i 10 ranjenih.

U toku ovih prošlih 10 dana vođene su slijedeće borbe i to: u selu Španovici i Kukunjevcu, za ovo vrijeme porušena su tri mosta na cesti Banova Jaruga — Pakrac i dva klm. željezničke pruge na pruzi Daruvar — Pakrac. Stečeno iskustvo u ovim borbama jeste, da ni u jednoj borbi se ne upuštamo u duboku borbu sa neprijateljem bez daleko isturenih patrola — objavnica. U ovom Odredu ima bosih preko 20 drugova i drugarica. Ishrana se vrši po kućama. Zdravlje je

[5] Prva bojna Četvrtog gorskog zdruga
[6] Narodni heroj Pajo Orozović

dosta dobro, neke naročite namjere za izvođenje akcija ovaj Odred nema, jedino samo to postavljanje zasjeda.

BILOGORSKI NOP ODRED:

Jedinice ovog Odreda u prošlosti ovih 10 dana većinom su se nalazile na osiguranjima izvoza žita iz Podravine kao i iz drugih neoslobođenih mjesta i napravile su dvije zasjede na pruzi Pitomača — Virovitica i na pruzi Bjelovar — Kloštar. Zasjeda na pruzi Virovitica — Pitomača nije uspjela radi toga što je mina sabotirala i voz je prešao. Borci su otvorili vatru na isti voz i po podatcima doznaje se da je u vozu ubijen jedan njemački potpukovnik i ranjeno 5 Nijemaca. Zasjeda koja je postavljena na pruzi Bjelovar — Kloštar u potpunosti je uspjela. Voz je srušen bez mine tj. raskinuta pruga, na samom vozu borba se vodila pola sata. Za ovo vrijeme borbe ubijeno je 18 Nijemaca i zarobljeno 23 neprijateljska vojnika, među kojima se nalazi jedan potpukovnik. U ovoj akciji zarobljeno je jedan laki njemački mitraljez, 25 karabina, jedna radiostanica, jedan poljski telefon, 41 par vojničkih odijela i cipela, dva postolja za teški mitraljez, 6 ćebadi, dva šatorska krila i 5 košulja, kao i 5 raznih pištolja, 2.000 metaka.

Na sektor Bilogorskog odreda u vremenu prošlih 10 dana nisu nailazile neprijateljske snage. U uporištima koja se nalaze u blizini sektora Bilogorskog odreda nema nikakvih promjena.

Jedinice pomenutog Odreda spuštaju se sa manjim patrolama u Podravinu, sa zadatkom skidanja obuće i odjeće sa domobranaca kojih se veći broj nalazi kod kuće tj. vojni bjegunci NDH.

Borbenost ovog Odreda je na srednjem stupnju. Ista još nije do kraja provjerena. Moral drugova je dosta dobar, disciplina pomenutog Odreda je dosta slaba, razlog k tome što se slabo poznaje tko je pretpostavljeni, a tko je potčinjeni i što je rukovodstvo većinom mlado i ne osjeća se kao vodstvo tih jedinica, a također ni odgovorni za svoju dužnost.

Mnogi od boraca samovoljno napuštaju jedinice i odlaze kući te kad im je volja sami se vraćaju u jedinice. U istoj jedinici je bilo [tako] sve dotle dok komandant ove Grupe nije došao u istu jedinicu da borci se otpuštaju na bolovanje sa oružjem kao i na otsustvo sa oružjem, te isti švrljaju po selima sa karabinima preko leđa i puckaraju u selima na raznim veseljima kada seljaci imaju večernje sastanke. Komandant ove Grupe to im je zakratio i strogo im je skrenuo pažnju da se to više ne smije događati a također im je dao

uputstva kako smiju i kako mogu puštati drugove na otsustvo, bolovanje itd.

U istom Odredu ishrana se vrši po kućama, ishrana je dosta dobra. U prošlih 10 dana isti Odred je imao gubitaka svega jednog lakše ranjenog. Ista jedinica u pomenutim danima dobila je 60 novih boraca.

I POSAVSKI UDARNI BATALJON:

Na sektoru na kojem operiše ovaj bataljon bilo je promjena u vidu četničke harange i to, četnici u Posavini na čelu sa majorom Janjićem uspjeli su na taktički način da odvuku 80 seljaka iz sela Kosovac, Gređani i Dubovac i to da pošalju Nijemce u ista sela te podignu cijelo stanovništvo iz sela i potjeraju ih u logor, a u tome momentu ispane major Janjić i da im kaže da se jave desetorica u četnike i familije neće biti internirane u logor i na taj način pomenuti broj javi se u četnike a Nijemci puste ostalo stanovništvo svojim kućama.

Štab Posavskog udarnog bataljona pokušavao je na razne načine da bi spriječio ovu njihovu propagandu i odvlačenje ovih seljaka u njihove redove. Istome bataljonu nije uspjelo da to spriječi, kako vojnički tako isto i politički. Već jedino ovaj bataljon uspio je dobiti jedan mali broj ljudi na principu dobrovoljnosti, a 45 mobilisao je prisilno, koji su predani u Psunjsko područje.

Rad u samoj jedinici nižega rukovodstva nije zadovoljio, pošto niži rukovodioci tj. komandiri četa su dobri borci, ali su samo slabi rukovodioci. Štab pomenutog bataljona nije imao mogućnosti da im pruži jaču pomoć u naobrazbi, pošto su većinom bili u pokretu.

Formalna disciplina u pomenutoj jedinici nije na visini na kojoj bi trebala biti, dok borbena disciplina je na visini. Borbenost je dobra, moral je kod drugova dobar.

U periodu prošlih 10 dana imao je pomenuti bataljon 5 drugova mrtvih i 5 ranjenih, tri su se druga razbolila i otišli u bolnicu, za ovo vrijeme pomenutoj jedinici pridošlo je 17 drugova, zarobljeno 8 pušaka. Municije nije zarobljeno ništa, ispaljeno municije 3500 metaka, bačene tri mine iz lakoga bacača.

Dana 30. IX. o.g. pomenuti bataljon imao je zasjedu na cesti Okučani — Nova Gradiška, poslije podne na isti bataljon naišao je neprijatelj iz Okučana sa jednim kamionom u pogledu da kontroliše cestu. Jedinice ovog bataljona otvorile su vatru i onesposobile kamion za daljnje kretanje a također

potukli neprijateljsku posadu koja se vozila u kamionu.[7] Za istim kamionom išlo je još kamiona sa posadom te isti, kada su čuli pucanj, zauzeli su položaje, a zatim otvorili vatru na naše drugove. Za kratko vrijeme neprijatelju je stigla pomoć iz Okučana i zašli za leđa borcima pomenutog bataljona. Borci su se morali povući na odgovarajuće mjesto.

Dana 2. X. o.g. jedinice pomenutog bataljona srušile su industrisku prugu Prašnik, a također i vlak kao i lokomotivu koja je vukla drva iz Prašnika u Okučane. Isti vlak su onesposobili i stucali sve važnije dijelove. Isti bataljon dana 3. X. o.g. prebacivao se u Posavinu preko ceste Okučani — Stara Gradiška; u njihovom prelazu naišao je jedan kamion — koji su na brzinu htjeli da dočekaju te glavna mitraljesca koji su bili na čelu da ga sačekaju, njihovi mitraljezi su zatajali i tako je kamion uspio pobjeći.[8]

Dana 4. X. o.g. isti bataljon je postavio zasjedu više sela Čovca na koju je naišlo u više pravaca nešto četnika i domobrana. Isti su sačekali jednu kolonu koja je išla u pravcu njihovog položaja i u toj prilici ubijeno je 8 četnika a dva su zarobljena i 6 ranjeno. Druga zasjeda istog bataljona koja se nalazila kod sela Vrbovljana dočekala je drugu neprijateljsku kolonu te ovom prilikom ubila 5 domobrana, među kojima je jedan domobranski oficir. U ovoj borbi zaplijenjeno je 3 mauzera, 5 talijanskih pušaka i jedan šmajser. U vremenu ovih borbi ovaj bataljon nanio je neprijatelju slijedeće gubitke: 11 Nijemaca, 13 domobrana, jedan ustaša i 10 četnika mrtvih, 4 Nijemca sa 5 domobrana, 3 ustaše i 6 četnika ranjeno.

Isti bataljon za ovo vrijeme stekao slijedeće iskustvo: i to da u buduće u svakoj borbi trebaju se postaviti osmatrači iza leđa, a drugo da prije svake počete borbe treba pregledati automatska oružja — da li je očišćeno, podmazano i da li je ispravno za dejstvo. Za daljnji rad isti bataljon ima u vidu sa Posavskim odredom još jedared napasti Novsku. Ista jedinica hrani se po selima i dosta je dobro obuvena i obučena.

ČEHOSLOVAČKA BRIGADA:

Jedinice ove Brigade nalazile su se većinom u selu Bijela i Borki. Sa jedinicama većinom se radilo vojnički i politički, a naročito na podizanju novog kadra tj. sa desetarima, vodnicima, komandirima i polit. komesarima. U svima održanim sastancima, kako sa rukovodstvom tako i sa borcima, uvidjelo se da drugovi, kako borci tako i rukovodioci, zatražuju da se izvrši sa njima neka akcija u kojoj bi se mogli obući i

[7] Vidi dok. br. 196.

[8] Posljednja rečenica nejasna u originalu.

tako isto naoružati, pošto vide da su dosta slabo naoružani i da ih ima veći broj bez oružja nego sa oružjem.

Što se tiče vodstva u bataljonima pomenute brigade dosta je slabo, razlog je taj što su štabovi bataljona novoformirani i nisu se još snašli na svojoj dužnosti tj. Štab II Bataljona je sav nov i ne živi štabskim životom te da bi se mogli poučavati jedni od drugih, već između njih postoji neka nesuglasica.

Dana 7. X. o.g. jedinice pomenute Brigade postavile su zasjedu na cesti Gornji Daruvar gdje su očekivali nailazak neprijatelja, a koji nije naišao za vrijeme njihovog držanja zasjede. Jedna jedinica pomenute Brigade na dan 8. X. sakupljala je na Daruvarskom kotaru žito i u kojem su uspjeli sakupiti 45 metara žita te isto su dovezli i predali ga u Daruvarsko područje.

Noću između 11 i 12. X. o.g. jedinice pomenute Brigade zaposjele su položaj između Krndije i Pakraca koje su suzbijale neprijatelja da ne bi prodro za leđa našim borcima koji su napadali Pakrac,[9] tj. borcima Omladinske brigade. Za vrijeme vođenja borbe na samom Pakracu neprijatelj iz uporišta sa Krndije i to sa mosta pokušavao četiri puta da se probije, dočim su ga uspjeli svaki puta odbiti i stjerati u njihove objekte. U ovoj borbi pomenuta Brigada je imala 4 druga ranjena, od kojih su tri lakše, a jedan teže. Gubitaka u mrtvim nije imala.

Od iste Brigade bilo je 10 drugova na cesti Toranj — Batinjani i Obrež koji su kontrolisali pomenute ceste. U njihovom dopisu, oni nas izvještavaju da su bili opkoljeni te da su se isti teško povukli. Štab iste Brigade dao je pojačanje pomenutoj desetini koja je po njihovom dopisu kako izgleda pošla pred bandu ali da se banda povukla i pobjegla natrag u Lipik i da su je pratili u stope do sela Klisa, i da nisu sustigli neprijatelja. Na tom položaju jedinice pomenute Brigade bile su do vremena kada je dat znak za povlačenje. Iste jedinice se nalaze u Grahovljanima.

Unutrašnjost same jedinice ne možemo Vam opisati pošto ni sami ne znamo, a isto od pomenute Brigade nismo dobili.

Mišljenje je ovog Štaba da bi se trebalo, tj. ukoliko bi se moglo, što prije popuniti rukovodstvo pomenute Brigade, pošto njihov Štab brigade nije pun[10] i nije potpun te isti zao-

[9] O napadu na Pakrac vidi dok. br. 123, 213, 214 i 215.

[10] Vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 15.

staju mnogo sa svojim izvještajima, a vjerovatno tako da zaostaju i na svim drugim kako vojničkim tako i političkim radovima.

Štab ove Grupe još do danas nije potpun i sastoji se sve iz dva člana Štaba tj. komandanta i komesara, naše jedinice koje se nalaze pod komandom ovog Štaba smo prekontrolisali i u mnoge jedinice trebalo bi ubaciti bar nešto novog rukovodstva, tako da bi u naš Bilogorski odred trebalo ubaciti jakog vojnika komandanta ili bar zam. komandanta, da bi mogao da uzdigne onaj Štab pošto isti Štab Bilogorskog odreda u vojničkom pogledu vrlo slabo stoji, a ni u političkom nije bolji.

Što se tiče komandanta Odreda i njegovog zamjenika nijedan ne zadovoljava u onoj mjeri koja se zatražuje. Drugovi ne da neće ili da se ne trse, nego jedino je krivnja ta što se još ne znaju snaći i dosta su neupućeni u svoju dužnost, a isti Štab još do danas nije potpun i sastoji se iz četiri člana Štaba: komandanta, komesara i njihovih zamjenika. Obavještajne i informativne službe nemaju nikako.

Štab Daruvarskog odreda kako Vam je poznato je okrnjen u zadnjoj borbi tj. prilikom pogibije druga Brke, te isto mjesto još do danas nije popunjeno.

Štab Posavskog odreda jedino je potpun dok Štab njihovog II Bataljona ostao je bez zam. komandanta[11] koji je umro skorih dana. O slučaju njegove smrti izvijestićemo vas naknadno kao i o borbi koja se vodila na zasjedi koju je držao Posavski odred.[12]

Štab Posavskog udarnog bataljona je potpun i kao štab može da zadovolji na većim dužnostima kako Vam je već to poznato, dok njihovi niži rukovodioci tj. komandiri trebaju dosta pomoći, a to im oni ne mogu pružiti, jer su u velikom pokretu.

Što se tiče Štaba ove Grupe mi bi mogli da damo više od sebe tj. da pomognemo naše niže štabove samo kada bi naš Štab bio potpun da bi mi imali više vremena tj. da više obilazimo naše jedinice i da im više pružimo bar onu pomoć koju bi im mogli da ukažemo, pošto još do danas nismo uhvatili vremena da obiđemo Češku brigadu te također da iste uputimo u njihov rad. Jedino u vremenu kad je osnovan Štab ove Grupe, komandant ove Grupe obišao je Daruvarski i Bilogorski odred i ukazao na nedostatke koji su se pojavili kod istih jedinica.

---

[11] Vaso Mandić. Vidi dok. br. 134.

[12] Vidi dok. br. 110.

U vremenu prošlih deset dana jedinice ovog Štaba grupe uništili su sljedeći broj neprijateljske vojske tj. ubijeno je 29 Nijemaca, 13 domobrana, jedan njemački potpukovnik, 60 ustaša, 10 četnika. Ranjeno 9 Nijemaca, 7 domobrana, 9 ustaša i 6 četnika. Zarobljeno 1 domobranski potpukovnik, 22 domobrana i 2 četnika.

Sopstveni gubitci u tom vremenskom razdoblju: 10 drugova mrtvih i 17 ranjenih.

Pretstojeće akcije:

Ovaj Štab je imao u vidu da sa zajedničkim snagama Daruvarskog i Posavskog odreda i Udarnog posavskog bataljona napravi jednu jaču zasjedu na cesti Banova Jaruga — Lipik na ustaše koji češće prolaze u većoj snazi. A jedinicama Bilogorskog odreda komandant ove Grupe još ranije je izdao naređenje kojega će se pridržavati sve dotle dok ga ne izvrše, a tj. na ekonomsku akciju na Žlebini (pustara u Podravini) u kojoj se nalazi preko 150 debelih svinja i dosta velik broj goveda, kao i veći broj pšenice. Zatim da prave zasjedu na pruzi Virovitica — Barč (mađarska granica) na kojoj pruzi je saobraćaj redovan i još do danas nije izvršena nikakova akcija i tako mislimo da će postojati mogućnost da će ujedno se naoružati i ometati saobraćaj neprijatelju koji radi svakodnevno iz Virovitice za Barč, a poslije svakog izvršenja neke akcije da se povuku iz selâ duž Drave, tako da bi mogli sa svojim prolazom povući nešto naroda sa sobom i pridobiti nešto nove vojske koja bi se sama dragovoljno javila u naše redove, jer prisilna mobilizacija ne odgovara u samoj Podravini pošto su mnogi već dosada koji su mobilisani pobjegli i danas se nalaze kod svojih kuća.

Ovo će se naređenje svakako izvršiti jer mislimo, u koliko bude bilo mogućnosti, da ćemo sami kontrolisati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Komandant:

BR. 96

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE NOU BRIGADE OD 16 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKE AUTOKOLONE NA CESTI GORNJI LAPAC — GRAČAC[1]

ŠTAB I BRIGADE VI DIVIZIJE NOVH
16. oktobra 1943. god.
Op. 174/43. g.

Duplikat

Operativni izvještaj o akciji
na dan 15.X.1943. — dostavlja.

ŠTABU VI DIVIZIJE NOVH

PRIPREME:

Ova brigada razmjestila se je na prostoru Visuć — Krčana — Ondić, dok I Bataljon ove brigade nalazi se na putu. Na ovome mjestu izvršeno je odmaranje ljudstva, čišćenje oružja i popuna municije.

PODACI O NEPRIJATELJU:

Prema podacima koje smo prikupili od naše obavještajne službe neprijatelj (Nijemci) nalaze se u Bihaću, Lapcu, Mazinu, Bruvnu i Gračacu; jačina neprijateljskih snaga nije nam poznata. Neprijatelj intenzivno saobraća sa komunikacionim pravcem Bihać — Lapac, Gračac — Lapac. Njihov saobraćaj vrši se motornim vozilima u pratnji blindiranih kamiona i srednjih tenkova.

NAŠE SNAGE I NAORUŽANJE:

Tri pješadijska bataljona, ne računajući mitraljeske čete, 320 ljudi, 40 puškomitraljeza, 5 malih bacača.

RASPORED SNAGA:

Prema planu Štaba ove brigade gore pomenute snage postavile su zasjedu neprijatelju 15.X. ove godine na cesti Lapac — Mazin i Bruvno — Gračac. Pokret je izvršen 14 o.mj. oko 20 časova iz Visuća, odnosno Krčane, preko Sarajeva i Suleševice (kote 1106), gdje smo stigli za noći. U toku 15 o.mj.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 19—6, k. 800.

u 6 sati ujutro sa komandnim kadrom II i IV Bataljona vršeno je izviđanje ceste, organiziranje i postavljanje zasjede, a potome komandni kadar obaju bataljona povratio se u svoju jedinicu, i pristupio zaposijedanju položaja. IV Bataljon postavio je zasjedu južno od Suleševice (kote 1106) za 1000 metara. Taj bataljon dao je za svoje obezbjeđenje desno jedan vod, a lijevo na istočnim padinama Suleševice kod same ceste vezao se sa snagama II Bataljona. II Bataljon od Suleševice istočne padine pa ulijevo duž ceste prema Lapcu za 500 metara. Ovaj bataljon također je dao lijevo bočno osiguranje do Lapca. Oba bočna osiguranja pored redovne službe imala su u zadatku postaviti se na pogodno mjesto, te da bi u slučaju neprijateljskog osiguranja mogla također djelovati. Bataljoni bili su na zasjedi do 8 sati, odnosno do toga vremena izrađeni su zakloni (rovovi), razmjestila se oružja i napravio plan vatre.

III Bataljon postavio je zasjedu neprijatelju južno od Bruvna za jedan kilometar.

TOK BORBE:

Borba je odpočela 15 o.mj. u 8 časova ujutro, a završila se oko 9.30. Neprijatelj je naišao sa 29 kamiona i jednim blindiranim kamionom, te dvama srednjim tenkovima i trima motorciklima.[2] Kada su neprijateljska vozila naišla od Lapca, naše snage koje su se prve nalazile do Lapca propustile su neprijatelja i nisu otvarale vatru sve dok nije desno krilo našeg IV Bataljona otvorilo prvo vatru. U tomu vremenu sve naše snage i oružja sručile su žestoku puščanu i mitraljesku vatru kao i ručne bombe na neprijatelja i njegovu autokolonu. Potom su odmah snage prešle na juriš, pobile i odbacile neprijatelja sa ceste, pristupili izvlačenju spreme iz kamiona i paljenju istih kao i spreme koja se nije mogla izvući. Osiguranja bočna jednog i drugog bataljona i dalje su osiguravali ove dijelove koji su izvlačili spremu dublje u šumu. Poslije 30 min. iz Mazina dolaze tri neprijateljska tenka, kao pojačanje spaljenim i uništenim neprijateljskim dijelovima. Naše desno osiguranje jakom mitraljeskom vatrom i ručnim bombama spriječilo je njihov dolazak. Izvlačenje plijena nije moglo biti dugotrajno iz razloga što je neprijatelj sa pravca Mazina tukao jakom minobacačkom i artiljeriskom vatrom, a pored toga neki od kamiona bili su popaljeni, iz kojih je stvorena velika detonacija i nije se moglo u blizini njih raditi, te se potome moralo pristupiti paljenju.

[2] i [3] Vidi dok. br. 220.

Naša zasjeda koja se je nalazila južno od Bruvna za 1 km sačekala je neprijateljsku autokolonu koja je većinom bila napunjena sa vojskom.[3] Prvi kamion koji je naišao, naše snage su ga obasule jakom vatrom i uspjeli na juriš odbaciti neprijatelja od prvih kamiona, te jedan kamion spale, a dva su uništili bombama i mitraljezima. Iz zadnjih neprijateljskih vozila razvio se je neprijatelj za borbu i ugrozio je zasjedu, tako da se je ista morala povući.

ISHOD BORBE:

Ova zasjeda izvedena je po planu, te je ista i uspjela.

VEZA:

Veza je funkcionisala dobro kako između jedinica tako i između štabova bataljona, kao i Štaba brigade. Ista se je održavala pomoću kurira, i naprijed ugovorenih znakova.

SANITET:

Sanitetski punkt ovog puta je također dobro funkcionisao i zadovoljio. Ranjenim drugovima ukazana je prva pomoć odmah i potom su upućeni kolima za Visuć, u sanitetsko previjalište Štaba ove brigade.

Neprijateljski gubici:

U ovoj borbi neprijatelj je imao 60 mrtvih i 100 ranjenih vojnika i oficira.

Sopstveni gubici:

U ovoj borbi imali smo 4 lakše ranjena druga, kao i jednog mrtvog. Ranjeni drugovi su većinom od zapaljenih kamiona u kojima se je nalazila municija, te prigodom paljenja je eksplodirala. Lista gubitaka prilaže se.

Ratni plijen:

U ovoj akciji zaplijenjeni su slijedeći trofeji: 2468 kg. konzervi od riba, 108 paketa putra, 110 konzervi putra, 250 konzervi gra (salate), 600 kg. sira, 230 kg. šećera, 1050 kg. makarona, 40 kg. brašna, 20 kg. masti, 10 komada baterija za radioaparate, 4 lanca za kamionske točkove, 1 motorna pumpa, kamionskog alata, 6 karbitnih lampi, 4 fenjera, 3 maske, 1 motorbicikl, 1 fotoaparat, 1 dvogled, 14 komada pušaka, 10 pari cipela, 10 ranaca, 1 šmajser, 1 vojnodržavni pištolj, 2 kožne torbice, 2 torbice za sekcije, 20 bombi, 5 sanduka municije, 6 bluza, 2 čakšire, 3 šinjela, 3 šatorska krila i 5 ćebadi.

Također zapaljeno 33 kamiona sa raznim materijalom, a motorbicikl izvučen ispravan.

Utrošak municije:

U ovoj borbi utrošeno je 3900 talijanskih metaka, 1800 jugoslavenskih, 10 mina za mali bacač i 50 ručnih bombi.

Kritički osvrt:

Za sve vrijeme ove akcije nije bilo naročitih nedostataka kod jedinica, sem što se je osjećalo gomilanje oko ratnog materijala, a što su naročito činili novomobilisani (Primorci). U ovoj borbi istakla su se oba bataljona tj. II i IV — što se i vidi iz toga da su sva neprijateljska vozila koja su naišla na zasjedu bila zarobljena i uništena u toku pola sata, kao i izvučen gore navedeni materijal. I pored velikog marša kojeg su izvršile naše jedinice, zadatak je izvršen u potpunosti, samo što je bilo onemogućeno izvući sav materijal.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

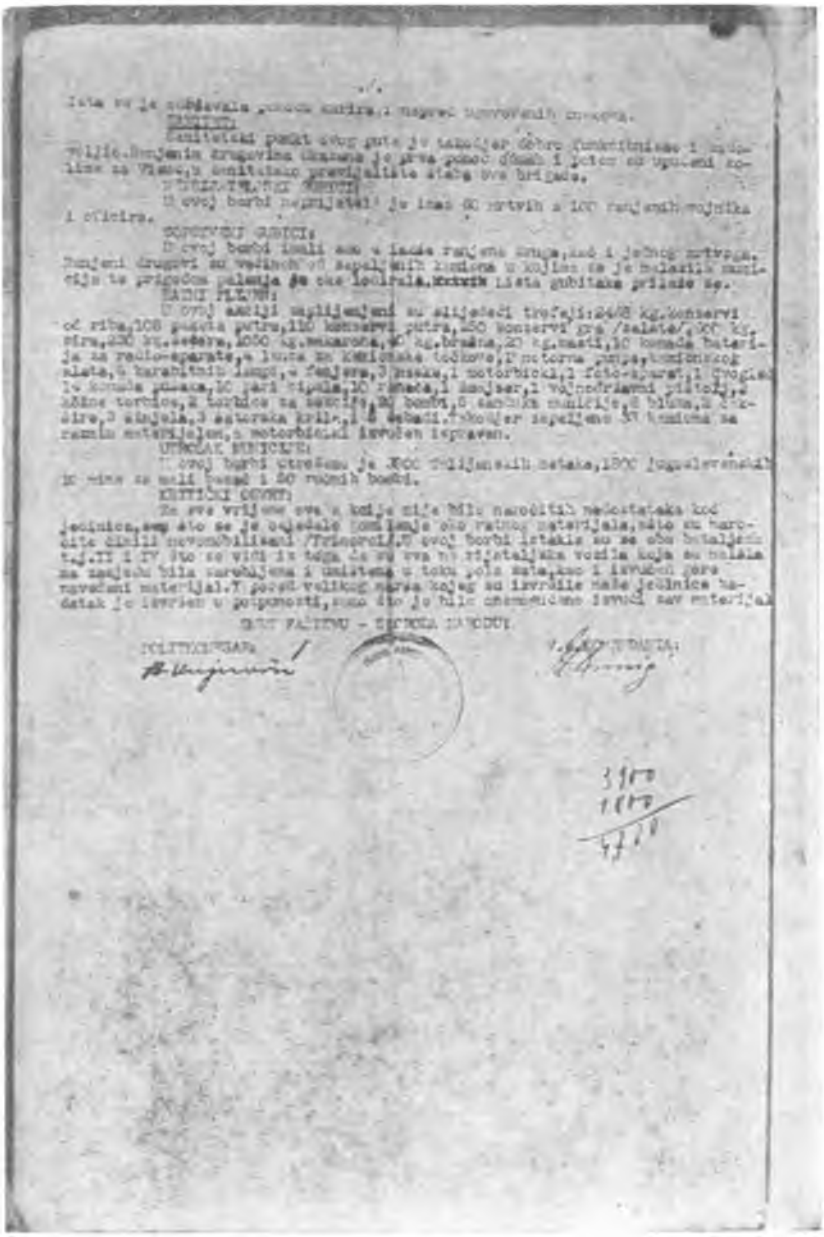
POLITKOMESAR:
B.[4] Vujnović

V. d. KOMANDANTA:
M.[5] Dimić

(M. P.)[6]

---

[4] Bogdan
[5] Milan
[6] Okrugli pečat: Štab Prve udarne partizanske brigade Hrvatske.

Fotokopija druge stranice dokumenta br. 96

BR. 97

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE NO BRIGADE TRINAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 16 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA OBEZBJEĐENJE I PRENOS RANJENIKA[1]

ŠTAB
II BRIGADE XIII DIVIZIJE NOVH
Dne, 16.X. 1943. godine

SVIM ŠTABOVIMA BATALJONA OVE BRIGADE

Kako smo dobili zadatak, da osiguramo ranjenike i da ih prebacimo na sigurna mjesta, to se i zadatak naše brigade promijenio, tako da će jedne jedinice imati zadatak odbranu i štićenje na rubovima šuma, a druge jedinice prenos samih ranjenika, izbjegavajući pritom borbu, i sklanjanje ranjenika na sigurna mjesta. Za izvršenje toga

n a r e đ u j e m o:

Prateći bataljon, te Četa za vezu odmah će krenuti u pravcu gdje se nalaze ranjenici[2] i imati će u zadatku, da ih prenašaju i pomognu prenos na sigurna mjesta i maskiraju.

III bataljon biti će također uz ranjenike, ali kao borbena jedinica i imati će zadatak da štiti povlačenje ranjenika i njihovo sakrivanje. Zadatak bataljona je, da dobrim i sigurnim patrolama u više pravaca bude točno obaviješten o kretanju neprijatelja i da prema tome štiti ranjenike dok god ih se ne sakrije. Bataljon će izbjegavati borbu, a prihvatiti je samo onda, kada se radi o tome, da treba osigurati ranjenike.

Prateći bataljon će prije toga, ukoliko to nije učinio, sakriti sve svoje oružje.

I bataljon prebaciti će se u Škalić i osigurati prilaz k bolnici od pravca Škalića.

IV bataljon prebaciti će se u Tužević ili u šumu kraj Tuževića i osigurati pravac od Tuževića u šumu.

II bataljon prebaciti će se u šumu iznad Vukelića i Tomića, uhvatiti vezu sa jedinicama IV brigade i zajednički s njima braniti taj pravac.[3]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8 1, k. 920.

[2] Ranjenici su bili smješteni u rejonu Drežnice. Vidi dok. br. 116 i 119.

[3] Vidi dok. br. 89 i 116.

Svi bataljoni prilikom vršenja pokreta izbjegavati će ceste i prelaz preko velikih livada. Neprijatelju treba pružati uvijek otpor, ali sa malim snagama i ne dozvoliti da se bataljon razbije. O svemu stalno obavještavati Štab brigade, koji će se nalaziti kod ranjenika. Svi bataljoni davati će stalno oficirske patrole, koje će držati kontakt sa neprijateljem, tako da bude obaviješten o njegovom pokretu i jačini. Ova naređenja treba odmah izvršiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Karadžija Milan

Komandant:
Viktor Bubanj

BR. 98

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NOU BRIGADE OD 16 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBI NA LINIJI OGULIN — MODRUŠ[1]

ŠTAB
II UDARNE BRIGADE VIII DIVIZIJE
16.X.1943 god.

Operativni izvještaj dostavlja.—

ŠTABU VIII DIVIZIJE

15. ov. mj. krenula je jedna neprijateljska oklopna kolona[2] iz Ogulina u pravcu Jezerana. Desna neprijateljska pobočnica jačine oko 30 tenkova i blindiranih kamiona kretala se pravcem Ogulin — Zagorje — Modruš. Glavnina neprijateljska koja je brojila oko 100 blindiranih automobila i tenkova i nešto kamiona kretala se pravcem Oštarije — Josipdol — Modruš. Lijeva neprijateljska pobočnica jačine 18 blindi-

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 45 2, k. 831.

[2] Riječ je o 901 njemačkom motorizovanom puku koji se po izvršenom prodoru u Drežnicu povukao u Ogulin. Vidi dok. br. 102, 116 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Trinaeste divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 2 studenog 1943 god. i Dnevno izvješće Glavnog stožera domobranstva od 16 listopada 1943 god. u muzeju Narodnog oslobođenja, Zagreb, mikrofilm br. 3/669.

ranih automobila i tenkova kretala se pravcem Josipdol — Munjava — Cerovnik — Kunić — Sabljaki — Modruš. To su bile neprijateljske snage koje su se kretale u pravcu naših položaja, dok je kolona nepoznate jačine otišla cestom Ogulin — Jasenak.—

Kad je neprijatelj naišao na položaje III bataljona koji je zatvarao pravac preko Zagorja, bataljon je otvorio vatru, ali se nakon kraće borbe povukao prema Modrušu. Pored položaja II bataljona koji se nalazio na padinama Stražbenice i Podveljuna, neprijatelj se prevezao u svojim motornim vozilima. Bataljon nije otvarao vatru na neprijatelja i ostao je čitavi dan na Stražbenici (neopaženo). Ispred neprijateljske motorizacije povukao se I i IV bataljon na ivicu Kapele iznad sela Sabljaka.[3] Čitava ova neprijateljska kolona otišla je prema Jezeranima.—

2. Ratni plijen. Nije bilo.

3. Gubitci neprijatelja. Oko 10 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

4. Sopstveni gubitci. Mi smo imali 10 mrtvih i to: Mamula Rade, polit. delegat, Sekulić Milan, v.d. vodnika, Knežević Miloš, vodnik, Vignjević Mile, vodnik, Rkman Stanko, borac, Bačić Mirko, komesar čete za vezu, Skorupan Mile, vodnik i Karan Sava, borac, Sremac Milan, v.d. vodnika i Kukić Mile, borac i 19 ranjenih i to: Damjan Miroslav, borac, Orlić Mane, zamjenik komandira, Kosanović Ilija, borac, Roknić Dragan, borac, Dejanović Milić, komandir, Knapić Josip, v.d. zamjenika komesara čete, Orebović Matija, borac, Roknić Danica, borac, Mrđenović Gojko, borac, Majstorović Dragić, borac, Latas Mile, borac, Matijević Joso, borac, Batinić Dragan, borac, Ilić Milan, komesar čete, Mišević Branko, zamjenik komesara čete, Ralić Ilija, desetar i Boreta Sava, vodnik, Vukojević Mile, referent saniteta bataljona i Kolundžija Ilija, borac i 5 nestala i to: Tonza Branko, borac, Višnjić Miloš, borac, Mirić Mile, borac i Devrnja Dragan, borac i Vuletić Milivoj.—

5. Naknadno umrli: Damjan Miroslav, borac.—

6. Kritički osvrt. Usljed jake vatre i brzog pojavljivanja neprijateljske motorizacije imali smo dosta žrtava. Osim toga, prilikom povlačenja III bataljona pastiri kod Sabljaka upozorili su tenkiste na naš bataljon, našto su oni otvorili vatru iz

---

[3] Opširnije o tome vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Trinaeste divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 2 studenog 1943 godine.

topa i bacača i nanijeli dosta žrtava. Prepreke koje su bile na cesti neprijateljska motorizacija je lako savladavala, a isto tako i porušene mostove. —

7. Utrošeno je 1.500 metaka. Izgubljen je 1 mali bacač i 5 pušaka. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.d. politkomesara, Komandant, major,

BR. 99

ZAPOVIJEST ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 16 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA IZIMJE, ČEGLJE, GUCE, ZDIHOVO I GOLI VRH[1]

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE »RADE KONČAR«
HRVATSKE
Br. 53
16/X. 1943

ZAPOVIJEST!
(Sekcija Samobor 1:100.000)

Prema nepotpuno dobivenim podacima neprijatelj se nalazi brojčano jak od Ozlja do Klinča Sela i to u sljedećim garnizonima i privremenim položajima:

Ozalj 800 Nijemaca i domobrana; Zorkovac 50—60 ustaša; Mahično — Guci jedan bataljon Nijemaca i Bjelorusa, brojčano jak 7—800 vojnika; Draganići 50 žandara i ustaša; Izimje jedna četa Nijemaca i Bjelorusa; Čeglje jedna četa Nijemaca i Bjelorusa; Novaki jedan bataljon Nijemaca i Bjelorusa, jak 7—800 vojnika; Jastrebarsko 300 Nijemaca; Zdihovo 110 ustaša; Desinec 70 ustaša i domobrana pojačani sa malo Nijemaca; Goli Vrh 50—60 Nijemaca i Bjelorusa; Klinča Selo oko 300 ustaša i Nijemaca; Zdenčina 300 ustaša obučeni u domobranska odijela; Horvati 24 ustaše i 40 domobrana.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 7/2, k. 721.

Snage XIII Proleterske brigade, XV Slovenska brigada i Ž.P.O. imaju zadatak da likvidiraju neprijateljsko uporište Čeglje, Guce i Izimje, Zdihovo i Goli Vrh.[2]

Naša brigada dobila je zadatak da likvidira neprijateljska uporišta Izimje, Čeglje i Zdihovo. Napad treba da otpočne 16 ov. mjeseca u 17 časova, ukoliko stignu slovenske snage na vrijeme, a ukoliko ne stignu, što će jedinice ove brigade biti obaviještene telefonskim putem, u tom slučaju napad će otpočeti sutradan, to jest 17 ov. mjeseca u 17 časova.

Za izvršenje gore navedenog zadatka:

NAREĐUJEMO:

1. — II Proleterski bataljon, kome se pridodaju dva teška bacača, dva teška mitraljeza, dobio je zadatak da likvidira neprijateljsko uporište Izimje i Čeglje. U napadu upotrijebiti po jednu četu dok jednu držati u rezervi na međuprostoru između garnizona. Teške bacače također postaviti na međuprostor, na rubu šume, preko dana dobro izviditi položaj, uzeti sve elemente, procijeniti odstojanje i brzom paljbom po dvadeset mina tući jedan po jedan garnizon i to prije tući Izimje i odmah prenesti vatru na Čeglje, a za to vrijeme pješadija koja napada Izimje neka pristupi izvršavanju svoga zadatka.

2. — III Proleterski bataljon dobio je zadatak da likvidira neprijateljsko uporište u Zdihovu, njemu se također dodjeljuju dva teška bacača i jedan teški mitraljez. Za napad upotrijebiti svoje dvije čete koje se nalaze u Plešivici, a četa koja je prema Samoboru neka i dalje ostaje na svom mjestu. Neprijatelj u Zdihovu dosta je demoralisan i nije utvrđen, zato napad mora da bude odlučan, brz, energičan, jaka vatra iz svih oruđa, tako da se neprijatelj zbuni i da ga se može brzo likvidirati, jer mu može brzo stići pomoć iz Jaske.

3. — I Proleterski bataljon sa jednom četom postaviće osiguranje drugom bataljonu od Novaka i to na rubu šume lijevo od Gornjeg Izimja, s tim što će, kada počme napad na Izimje, fingirati napad na Novake ta ista četa. Ta četa neka drži čvrsto vezu sa II Proleterskim bataljonom i neće se povući sve dotle dok se ne povuče II naš bataljon. Sa drugom četom I Bataljon postaviće osiguranje III Bataljonu od Jaske na cesti ispod Reke kod kote 165 i ujedno će tući cestu koja ide od Jaske za Zdihovo, ako se neprijatelj sa njome bude kretao. Toj četi pridodaju se mineri koji će srušiti most, to jest propust ispod kote 165 i minirati istu cestu. Sa trećom četom I Bataljon, dok se akcija ne završi, nalaziće se u Do-

[2] Vidi dok. br. 182, 221, 222 i 223.

njem Malunju. Četa I Bataljona koja osigurava od Novaka ispitaće najprije Volavje, i ako se neprijatelj nalazi u Volavju, postaviće dva voda rubom šume lijevo i desno od puta koji ide iz Volavja u šumu, a jedan vod na rubu šume prema Novakima.

4. — IV Proleterski bataljon nalaziće se na starim položajima u rezervi s tim što će upućivati patrole u pravcu Petrovine, Brebrovca i Sv. Jane.

5. — V Proleterski bataljon pridijeliće I, II i III Proleterskom bataljonu broj teških oruđa, koliko je gore označeno, samo I Bat. nije naznačen, njemu će dati jedan teški bacač, jedan protukolski top i dva teška mitraljeza. Pionirsku četu držati dalje na starom položaju u Gornjem Pribiću, mitraljeska jedna četa neka ostane u Bukovici, a brdski top neka ostane na starom položaju u Prekrižju. Teški top dva sata prije napada tući će Jasku i Cvetković.

6. Četa za vezu poslaće II Bataljonu dvije signalne stanice sa lampama i raketni pištolj sa po 5 bijelih, zelenih i crvenih raketa i po jednu signalnu stanicu I i III Bataljonu.

7. — Minerska četa uputiće odmah I Bataljonu dva odjeljenja sa 30 kilograma eksploziva i tri nagazne mine.

8. — Jedinice koje vrše napad i one koje osiguravaju neka održavaju najtješnju vezu između sebe, kao i Štabom Brigade i šalju redovite izvještaje.

9. — Polazak u akciju jedinice će izvršiti iz baza u kojima se sada nalaze, samo voditi računa da stignu na vrijeme na mjesto i da se između sebe odmah povežu.

10. — Završetak akcije biće u 4 sata poslije pola noći koje se bude napadalo, i u to vrijeme jedinice će krenuti u svoje stare baze.

11. — Svaka jedinica kada likvidira mjesto koje napada daće znak sa jednom zelenom i dvije bijele rakete.

12. — Znaci raspoznavanja i ugovoreni znaci za 16.X. biće Cijev — Cetina, Cvetko — Car.

13. — Štab Brigade za vrijeme borbe nalaziće se u Brebrovcu gdje će se slati svi izvještaji.

14. — Sanitetsko previjalište nalaziće se uza Štab Brigade.

15. — Pošto neprijatelj postavlja zasjede ispred svojih garnizona skreće se pažnja jedinicama da se oprezno privlače.

16. — Zarobljenike i plijen slati u Slavetić (Dvorac).

17. — Važno je napomenuti da jedinice slovenskih divizija vrše ofenzivu u pravcu njemačkih posada duž rijeke Save

i dosada su likvidirali osam takovih posada i blokirali neke veće garnizone, te i ovaj naš napad od velike je važnosti i za nas i za njih da bi mogli i dalje nastaviti svoju ofenzivu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Božo Spaček

Zamj. komandanta:
Dušan Pekić

Na znanje: Glavnom štabu Hrvatske.
Štabu II Operativne zone N.O.V. i P.O.H.
Operativnom štabu XIII Proleterske brigade, XV Slovenske brigade i Ž.P.O.[3] Hrvatske.—

Na znanje i postupak: Štabu I, II, III, IV, V Prolet. bataljona, Četi za vezu, i Minerskom vodu XIII Proleterske brigade.

BR. 100

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 17 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA BORBU PROTIV NEPRIJATELJSKIH MOTORIZOVANIH KOLONA[1]

GLAVNI ŠTAB
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Op. Br. 336/43
17 oktobar 1943

ŠTABU _____

Posljednje borbe sa njemačkim motorizovanim kolonama u Gorskom Kotaru, Primorju, južnoj Lici i Kordunu[2] ukazale su nam na izvjesne nedostatke u našoj taktici u borbi protiv tih kolona.

---

[3] Žumberačko-pokupski NOP odred

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28—1, k. 104 B.

[2] Vidi dok. br. 34, 62, 87, 98, 116, 131, 162 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Trinaeste divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 2 studenog 1943 godine.

Naše jedinice bile su redovito postavljene na komunikaciji i položaje desno i lijevo od njih, te se na taj način suprotstavljale neprijateljskoj motorizaciji. Ceste u pravcu oslobođenog teritorija bile su slabo ili nikako uništene.

Iz gornjih uzroka neprijatelj je frontalnim naletom dosta mnogobrojne motorizacije odbacio sa cesta naše snage, a neke je izmanevrirao, zaobišao drugim komunikacijama, te ih otsjekao od naše glavnine, izbacio ih sa položaja, pa čak i rastrojio.

Veze između jedinica i štabova, kao i susjednih jedinica, bile su vrlo slabe i potrebna obavještenja dolazila su uvijek prekasno.

Gornje slabosti naročito su došle do izražaja na otsjeku našega fronta kod Sušaka. III Brigada XIII Divizije držala je položaje kod Kukuljanova i Cernika prema neprijatelju koji je pokušao prodirati od Sušaka. Neprijatelj je neočekivano i iznenada prodro motorizovanom kolonom na Kamenjak, Gornje Jelenje i spustio se prema Koritnjaku, te tako zašao za leđa III Brigadi, koja je naglo se povlačeći ostavila teže naoružanje i pretrpjela nepotrebne gubitke. U gornjem slučaju komunikacija prema Gornjem Jelenju i Kamenjaku nije bila uopće uništena, niti dovoljno kontrolirana od naših snaga, a III Brigada bila je smještena na jedan uski prostor, gdje je pod gornjim uslovima lako mogla biti izolirana. Jedna brigada VIII Divizije,[3] koja je zatvarala pravce Ogulina prema Modrušu i Jezeranima bila je brojnim tenkovima i blindiranim automobilima odbačena sa komunikacije, te je neprijateljska motorizacija, slabo uništenom cestom, prošla kroz Kapelu i iznenada se pojavila u Jezeranima i Drežnici. Dogodilo se je da su neka naša motorna vozila na prostoru Jezerana i Drežnice, ne očekujući tu neprijatelja, naletila na njegove tenkove.

Osnovna taktika neprijatelja sastojala se u iznenadnom prodoru motorizovanim sredstvima, bilo frontalno, sa većim brojem tenkova, bilo preko zaobilaznih komunikacija preko kojih nismo očekivali nadiranje, sa manjim ili većim brojem tenkova. Među tenkovima bilo je obično i većih kojima nije mogla nanijeti štete naša protivtenkovska odbrana, odnosno aktivna sredstva, kojima raspolažemo u tu svrhu. Tako je neprijatelju uz naše slabo ili nikako uništene komunikacije uspio prodor i neprijatelj je obično postigao iznenađenje u dubljoj našoj pozadini svojim neočekivanim prodorom.

---

[3] Riječ je o Drugoj NOU brigadi. Vidi dok. br. 98.

Služeći se gornjim iskustvima treba našu taktiku prilagoditi novoj neprijateljskoj taktici i imati u vidu slijedeće:

1) Ne podmetati naše jedinice ofanzivnom zamahu neprijateljskih oklopnih jedinica na prostoru kojim lako mogu prokrstariti tenkovi u većem broju i odbaciti naš streljački stroj sa položaja. Naše jedinice moraju biti, ukoliko štite komunikacije, dubinski raspoređene duž njih, te koristeći se porušenim cestama sa svojom vatrom sprečavati neprijatelju izlazak iz tenkova i automobila i popravljanje cesta. To naročito činiti na mjestima gdje neprijateljska motorizacija, odnosno tenkovi ne mogu prići našim položajima i izbaciti jedinice sa položaja, to znači na kote i grebene uz ceste, koji su strmiji od 45 stepeni, gusto pošumljeni, stjenoviti itd. Na otvorenom prostoru, kojim lako mogu krstariti tenkovi ne postavljati streljačke strojeve, već samo manje dijelove snaga za stavljanje prepreka, prekopavanje cesta, miniranje, te izviđanje i osmatranje.

2) Rezerve držati prema pravcima iz kojih se može očekivati nadiranje neprijateljske pješadije, koja sljeduje iza motorizacije ili gdje se može očekivati izlazak posada iz blindiranih automobila i kamiona, a u svrhu njihovog sačekivanja, sprečavanja prodora, odvajanja od motorizacije i uništenja.

Ovo nije osnovni momenat prema kome će se odrediti mjesto rezerve, ali sa njime treba ozbiljno računati.

3) Održavati stalan kontakt sa neprijateljem daleko isturenim odeljenjima, objavnicama, te osigurati putem telefona, raketa, te raznih drugih signalnih i ostalih sredstava za vezu, brzo obavještavanje o pokretima neprijatelja. O pokretu neprijatelja treba brzo obavijestiti i sve susjedne jedinice, kao i jedinice u kome pravcu bi neprijatelj mogao da prodre da se izbjegne svako iznenađenje.

4) Uništiti temeljito sve komunikacije, koje vode od neprijatelja prema oslobođenom teritoriju i to ne samo glavne, nego i sve one, kojima može da se kreće motorizacija. Komunikacije uništavati na što većoj duljini kopajući duboke, kose i duge prekope, obrušavajući nasipe, rušeći velika debla, minirajući i praveći sve vrste prepreka protiv tenkova. Ovakva mjesta braniti sa zasjedama, u čijem sastavu treba biti i protivkolskih oruđa — topova, pušaka. Za temeljito uništavanje cesta biti će odgovorni štabovi, čije jedinice brane određene ceste i sektore.

5) Nastojati uvijek odvojiti neprijateljsku pješadiju od tenkova i prinuditi je da primi borbu pod nepovoljnim uslo-

vima, tamo gdje njena tehnička i eventualna brojčana nadmoćnost ne može doći do izražaja.

Napadati i uništavati neprijateljske kamione sa sljedovanjem i trupama, pa makar se ne može doći do plijena.

6) Sva teška oruđa, topovi, bacači, granate i mine, te komore moraju biti uklonjene sa cesta, te postavljene van njihovog dohvata, što znači van dohvata neprijateljskih tenkova. Iskustva iz borbi u Primorju i Gorskom Kotaru dokazala su da nije dovoljno ako se naša artiljerija i komore obezbijede sa snagama pješadije ispred njih, jer je ista bila odbačena sa položaja naglim prodorom neprijateljskih tenkova, tako da teška oruđa nisu se mogla tako brzo izvući iz dohvata cesta, te su neka dopala neprijatelju u ruke. Jasno je da će uništavanje komunikacija ispred naše artiljerije spriječiti brz prodor neprijatelja, ali i pored toga, radi veće sigurnosti, treba izmaknuti artiljeriji izvan dohvata cesta, vodeći računa o težini i pokretnosti svakog oruđa. Za gubitak svakog pojedinog oruđa biti će pozivan na odgovornost štab, čija ga jedinica izgubi.

7) U slučaju da neprijatelj pokuša koncentričnim nadiranjem opkoliti neku našu jedinicu onda, ne čekajući da neprijatelj zatvori svoj obruč, brzo skrenuti sa jedinicom, cijelom ili po dijelovima i probiti se u neprijateljsku pozadinu, odnosno u pravcu određenom po višem štabu za dotičnu jedinicu. Izlaženjem iz takvog obruča ne treba prestati sa aktivnošću, već naprotiv pojačati je iz mogućih pravaca, naročito na pozadinu i bokove neprijatelja.

8) Ako neprijatelj pokuša da čisti teren između pojedinih cesta tj. šume, sela onda se energično založiti za suzbijanje takvih prodora i ne dozvoliti neprijateljskoj pješadiji da zalazi i krstari tim terenom.

9) Ne zapostaviti metodu individualne borbe protiv pojedinih neprijateljskih tenkova sa pojedincima i grupama isturenim ispred naših linija, a sa benzinskim flašama, eksplozivom itd.

Treba imati u vidu da se ove upute ne daju, da se izbjegne borba sa neprijateljskom motorizacijom, već samo da se toj borbi dade pravilniji oblik i da se spriječe neugodne posljedice dosadašnjih grješaka. Naprotiv, borba treba biti mnogo energičnija protiv neprijateljskih motorizovanih kolona i ne smiju se događati slučajevi da neprijatelj kreće motorizovanim kolonama komunikacijama, a da se naše jedinice izmaknu sa njih i pasivno promatraju njegov pokret.

Ove upute treba da doprinesu izvršenju zadataka postavljenih pred naše jedinice. One se daju štabovima kao

iskustvo iz posljednjih borbi da bi se njima koristili za uspješnije izvršavanje zadataka.

Obavijestite o gornjem svoje podređene jedinice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
V.[4] Bakarić

Komandant,
Generalmajor,

(M.P.)[5]

Dostavljeno:

Štabu IV, VI i VIII Korpusa NOVJ
Štabu XIII Divizije NOVH
Štabu II Operativne zone
Štabu XIII Proleterske brigade »R.K.«
Štabu VI i VIII Divizije
Štabu III Brigade VIII Divizije

BR. 101

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 17 LISTOPADA 1943 GOD. O FORMIRANJU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE, POSTAVLJENJU RUKOVODILACA I PROMJENI NAZIVA PRVOG I DRUGOG KORPUSA NOV HRVATSKE[1]

NAREDBA BR. 33

Glavnog štaba Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske od 17-X-1943.

I. Formiranje VIII Korpusa NOVJ.

Naredbom Vrhovnog štaba Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije od 7-X-1943 g. formiran je **VIII Korpus Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije.**

---

[4] Vladimir

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 33—2, k. 106.

U sastav ovog Korpusa ulaze:

IX, XIX, XX i XXVI Divizija Narodnooslobodilačke vojske i svi partizanski odredi na teritoriji Dalmacije i dalmatinskih ostrva.

Po istoj Naredbi postavljaju se:

— za vršioca dužnosti komandanta VIII Korpusa pukovnik Pavle Ilić,

— za političkog komesara Ivo Kukoč,

— za načelnika Štaba Maks Bače,

— za komandanta IX Divizije major Ante Banina,

— za političkog komesara Edo Santini,

— za načelnika Štaba kapetan Momčilo Poleksić,

— za načelnika Štaba XIX Divizije Ante Biočić,

— za komandanta XX Divizije Velimir Knežević,

— za političkog komesara Živko Živković,

— za načelnika Štaba Frane Biočić,

— za komandanta XXVI Divizije Niko Martinović,

— za političkog komesara Vojin Popović,

— za načelnika Štaba Stanko Parmač.

II. Promjena naziva I i II Korpusa NOVH.

Po odluci Vrhovnog štaba NOV i POJ I Korpus NOVH mijenja naziv u **IV Korpus Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije.**

U sastav IV Korpusa NOVJ ulaze: VI, VII i VIII Divizija, Banijski, Kordunaški, Plaščanski, Cazinski i Karlovački partizanski odred.

Po odluci Vrhovnog štaba Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije II Korpus NOVH mijenja naziv u **VI Korpus Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije.**

X Slavonska divizija mijenja naziv u XXVIII Diviziju.

U sastav VI Korpusa NOVJ ulaze XII i XXVIII Divizija, te sve ostale jedinice Narodnooslobodilačke vojske i partizanski odredi u Slavoniji.

Gornje izmjene izvršiti odmah.

III. Štednja municije. Plijen, zadobiven razoružanjem talijanskih jedinica, naveo je mnoge naše štabove i jedinice na suvišan utrošak i rasipanje municije. Upozoravamo da veće količine zadobivene municije, naročito artilerijske i minobacačke sadrže nekompletiranu municiju. Potrebno je zato pristupiti štednji sve municije, a naročito artilerijske i minobacačke. Sav utrošak gornje municije treba opravdati prvom nadređenom štabu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
V.[2] Bakarić

Komandant, generalmajor
Gošnjak[3]

(M.P.)[4]

Dostavljeno:

Štabu IV, VI i VIII Korpusa NOVJ
Štabu II Operativne zone
Štabu XIII Divizije NOVH
Štabu Bataljona PPK
Komandi NO Mornarice za Hrv. Primorje i Istru
Štabu Auto i Tenkovskog bataljona
Komandi Kordunskog, Banijskog, I i II Ličkog, Primorskog i Goranskog područja
Političko-obavještajnom i Vojno-sudskom otsjeku
Glavnom sanitetu i Glavnoj intendanturi NOV i POH
Inžinjerskom i Tehničkom otsjeku GŠH

---

[2] Vladimir
[3] Ivan
[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 102

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 17 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE DA RAZRUŠI CESTU OGULIN — JEZERANE I SPRIJEČI PRODOR NEPRIJATELJA NA PRAVCU OGULIN — JEZERANE I OGULIN — JOSIPDOL — PLAŠKI[1]

GLAVNI ŠTAB
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Op. Br. 341/43
Dne, 17. X. 1943.

ŠTABU VIII DIVIZIJE IV KORPUSA NOVJ

Neprijatelj se je povukao iz Drežnice, a izgleda i iz Jezerana u pravcu Ogulina.[2]

Sa vašom brigadom[3] na cesti Ogulin — Jezerane preduzmite hitno uništavanje te ceste od Ogulina do uključivo Vrh Kapele. Južno od tog pravca cestu će uništavati snage jedne brigade iz XIII Divizije.[4] Cestu treba uništiti temeljito da se onemogući svaki saobraćaj i brzi popravak. U slučaju neprijateljskih pokreta sa povoljnih položaja braniti popravljanje razrušenih mjesta. Stavili smo vam na raspolaganje 11 nagaznih mina, koje upotrebite za miniranje cesta. Mine će stići sa vašim kamionom. Duž ceste treba postavljati zasjede po dubini, koje će napadati neprijateljske kolone, koje bi pokušale prodirati cestom. Treba se čuvati frontalne borbe sa neprijateljskim tenkovima, kao što je bio slučaj sa vašom brigadom kod prodora od Ogulina prema Jezeranima.[5] U slučaju da neprijatelj ponovo pokuša prodor na tom prostoru treba, bez obzira na ishod borbe, obavijestiti brigadu XIII Divizije, koja će biti na prostoru Brinja o neprijateljskom pokretu, da se ne bi dogodilo iznenađenje kao prošli put.

Vaša brigada, koja brani prilaze od Ogulina prema Josipdolu i Plaškom[6] treba zasada da se zadrži na tom prostoru

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—1, k. 424.

[2] Vidi dok. br. 98.

[3] Odnosi se na Drugu NOU brigadu. Vidi dok. br. 98.

[4] Riječ je o Drugoj NO brigadi. Vidi dok. br. 91.

[5] Vidi dok. br. 98.

[6] Ove položaje držala je Prva NOU brigada. Vidi dok. br. 131 i 143.

i da spriječi svakako eventualni prodor na tom pravcu. Ona također treba da uništi sve ceste ispred sebe prema neprijatelju, kao i dijelove cesta, na kojima će držati zasjede.

Brigada, koja se nalazi na prostoru Poljanak — Prijeboj[7] treba biti u stalnoj vezi sa brigadom VI Divizije u Babinom Potoku.[8] Ta brigada treba osim toga da direktno i naš Štab preko telefona stalno obavještava o situaciji na svom sektoru. Pored ostalog, ona treba da bude obavještavana i o situaciji na prostoru drugih vaših brigada, da se ne bi dogodilo da je neprijatelj iznenadi kakvim dubokim prodorom iza leđa preko Lipice i Dabra, odnosno Plaškog, jer zadnji neprijateljski prodori iz Ogulina u Drežnicu ukazuju i na tu mogućnost. Zato ta brigada treba i sama da vodi računa o komunikacijama iza sebe, što uostalom vrijedi i za ostale jedinice.

Sve vaše jedinice trebaju ispoljavati aktivnost u pravcu neprijatelja tj. uznemiravati neprijateljske garnizone u Ogulinu, Josipdolu, Drežniku, Vagancu itd.

Upozoravamo, naročito, na potrebu održavanja stalnog kontakta sa neprijateljem, na svim sektorima da se spriječe iznenadni prepadi.

Po nekim podacima navodno postoji veća neprijateljska koncentracija u Bihaću. Dajte u zadatak Brigadi na Poljanku i Prijeboju da sazna nešto konkretnije o toj koncentraciji, o količini i sastavu nepr. snaga, o imenu i broju jedinica itd.

O svim promjenama na vašem sektoru osim Štaba korpusa izvještavajte direktno i naš Štab telefonskim depešama na broj 17 ili, u slučaju prekida veze, ostalim brzim sredstvima, preko Komande mjesta Vrhovine.

Radi što bržeg izvršenja dostavljamo ovu direktivu direktno Štabu divizije, a prepis Štabu korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
V.[9] Bakarić

(M.P.)[11]

Komandant,
generalmajor
Gošnjak[10]

---

[7] Na toj prostoriji nalazila se Treća NO brigada. Vidi dok. br. 131.

[8] Vjerovatno se misli na Treću NOU brigadu koja je 21 i 22 listopada izvršila pokret prema Gackoj dolini. Vidi dok. br. 161.

[9] Vladimir

[10] Ivan

[11] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 103

NAREĐENJE ŠTABA ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 17 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ISTOČNE GRUPE NOP ODREDA DA IZVRŠI DIVERZIJE NA ŽELJEZNIČKIM KOMUNIKACIJAMA BEOGRAD — ZAGREB I ZAGREB — OSIJEK[1]

ŠTAB VI KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. br. 94
Dne 17. X. 1943

Predmet: Diverzija pruge.

ŠTABU ISTOČNE GRUPE N.O.P. ODREDA

Položaj

U noći između 20. i 21. X. o.g. izvršite jake diverzije na pruzi Beograd — Zagreb, sektor Brod — Vinkovci i na pruzi Zagreb — Osijek, sektor Đurđenovac — Našice — Osijek.[2]

Za ovu diverziju upotrebite sve svoje snage osim Požeškog N.O.P. Odreda koji će se kroz to vrijeme angažovati u drugom zadatku pod neposrednom komandom ovog Štaba.

Pri toj diverziji po mogućnosti srušiti što više mostova.

Pod vašu komandu stavljaju se za taj zadatak jedinice Diverzantskog bataljona na vašem sektoru.

Po izvršenom zadatku podnesite odmah izvještaje o učinjenom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vlado Janić

Komandant:

(M.P.)[3]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1, k. 471.

[2] Vidi dok. br. 147 i 226.

[3] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 104

NAREDBA ŠTABA ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 17 LISTOPADA 1943 GOD. O FORMIRANJU ARTILJERISKOG DIVIZIONA[1]

ŠTAB VI KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
K. Op. Br. 93
Dne 17-X. 1943 g.

ŠTABU X DIVIZIJE N.O.V. i P.O. JUGOSLAVIJE.
ŠTABU XII DIVIZIJE N.O.V. i P.O. JUGOSLAVIJE.

Formiranje Artilerijskog diviziona. —

Naređenjem ovog Štaba br. 93 od 16. X. 1943 godine formiran je I Artilerijski divizion ovoga Korpusa, koji je počeo funkcionisati kao samostalna jedinica od 17. X. t.g. U sastav ovoga Diviziona ulaze sva artilerijska oruđa ovoga Korpusa tj. oruđa koja se nalaze u svojim bazama, kao i brdska oruđa, koja se sada nalaze u sastavu te Divizije kao prateća artilerija.

I Artilerijski divizion je pod neposrednom komandom Štaba ovoga Korpusa, samo se po potrebi za akcije pridaje pojedinim divizijama. Brdski top tj. odeljenje, koje se sada nalazi u sastavu XII Divizije, ostaje i dalje u njezinom sastavu, kao prateće odeljenje i nosi naziv »1 Odeljenje 1 Brdske baterije I Artilerijskog diviziona«, a odeljenje koje se nalazi u sastavu X Divizije nosi naziv »2 Odeljenje 1 Brdske baterije I Artilerijskog diviziona« i ovo odeljenje ostaje i dalje u sastavu X Divizije.

Kako će se u brojnim stanjima ovoga Štaba I Artilerijski divizion pokazivati zasebno kao samostalna jedinica, to će i štabovi divizija u svojim brojnim stanjima pokazivati artilerijska odeljenja zasebno, tako da bi se u ovome Štabu moglo sačiniti brojno stanje I Artilerijskog diviziona.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/3, k. 1122.

Naredba o postavljenju rukovodilaca I Artilerijskog diviziona biće dostavljena naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Po naređenju komandanta
(M.P.)[2] šef Operativnog otseka:
Frane F. Kofler

[3]ŠTAB 28 DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Br. 204
Dan 2/XI. 1943

Dostavljeno brigadama s tim da
u brojnom stanju i naoružanju
posebno ističu II Artilerijsko odeljenje. —

U akta

SF. — SN.!

Načelnik štaba:
Bogdanović Geco[4]

---

[2] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[3] Ranije Deseta divizija. Vidi dok. br. 101.
[4] Gedeon Bogdanović-Geco

BR. 105

NAREĐENJE ŠTABA TRINAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 17 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE NO BRIGADE DA PRISTUPI EVAKUACIJI I SMJEŠTAJU RANJENIKA[1]

ŠTAB XIII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Broj Sl.
Dne 17/X. 1943

ŠTABU II BRIGADE XIII DIVIZIJE NOVH

Primili smo vaš dopis. Još do ovoga momenta cesta od Žute Lokve bila je slobodna prema Otočcu. Neprijatelj nije ispoljio tačno svoje namjere, ali mi pretpostavljamo da će on zaći u šume.[2] Na tom sektoru gdje ste vi[3] nagomilano je mnogo vojske, naroda i bolnice. Bolnicu treba voditi duboko u šumu i smjestiti po škrapama. Mi smo iz razloga, smatrajući da će neprijatelj prokrstariti tim terenom, blagovremeno upozorili vas na evakuaciju bolnice i to je bilo moguće dosada uraditi.[4] Vaše jedinice treba da postanu potpuno pokretne, pa ukoliko i teški mitraljezi čine tešku komoru, treba ih zakopati. Za najgori slučaj treba već sada predvidjeti pravac vašeg povlačenja i bolnice sa vama ukoliko bi se neprijatelj okomio na taj prostor, što je vjerovatno.

IV Brigada u prvom kontaktu sa neprijateljem uglavnom se raspršila, pa i nju prebacujemo preko.[5] Osnovni zadatak pred svim jedinicama je sačuvati ljudstvo i naoružanje. Naš Štab nalaziti će se zajedno sa brigadama koje se prebacuju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.[6] Turkulin

(M.P.)[8]

Komandant:
V.[7] Kovačević

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8.1, k. 912.

[2] Vidi dok. br. 116.

[3] Brigada se tada nalazila na području: Krivi Put — Brinje — Drežnica.

[4] Vidi dok. br. 97, 116 i 119.

[5] Prebacivanje ove brigade na područje Delnice — Crni Lug — Brod na Kupi nije izvršeno. Vidi dok. br. 119. .

[6] Artur

[7] Veljko

[8] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 106

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 17 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O DEJSTVIMA PODREĐENIH JEDINICA[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Oper. Br. /43.
17. X. 1943.

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Od zadnjeg našeg operativnog izvještaja[2] na sektoru naše Zone nije bilo krupnih događaja, niti većih vojničkih akcija naših jedinica. X Divizija i Brigada »Braće Radića« poslije likvidacije Ludbrega[3] odmarale su se i 15. ov.mj. krenule za Zagorje. U Zagorje je krenula XVII Brigada i Brigada »Braće Radića«, dok je XXI Brigada zaposjela položaje Hum — Visoko, na glavnoj cesti Zagreb — Varaždin sa zadatkom da na tim komunikacijama vrši akcije i sprečava saobraćaj. Na putu za Zagorje iste jedinice porušile su most na rijeci Bednji,[4] na cesti Zagreb — Varaždin. Rušenjem tog mosta sada je zakočen svaki saobraćaj prugom i cestom i time dovedeno u pitanje snabdijevanje i veza Varaždinskog garnizona sa Zagrebom. Svakako da je rušenje ovog mosta od velike strateške važnosti, jer Varaždinski garnizon sada je upućen na komunikaciju Varaždin — Krapina i Varaždin — Varaždinske Toplice, koje se nalaze pod jakom kontrolom naših jedinica. Istog dana, prije pokreta preko pruge, XVII Brigada vodila je na položajima kod Turčina u nesporednoj blizini Varaždina uspješnu borbu sa neprijateljem, koji je bio krenuo iz Varaždina. U toj borbi neprijatelj je imao preko 150 mrtvih vojnika.[5] Prva akcija XVII Brigade i Brigade »Braće Radića« biće na neprijateljsko uporište Ivanec,[6] a odatle će krenuti za Zlatar, koji bi se također trebao likvidirati.[7]

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/6, k. 1472 A.

[2] Vidi dok. br. 54.

[3] O napadu na Ludbreg vidi dok. br. 28, 67 i 48.

[4] Vidi dok. br. 217 i 219.

[5] Vidi dok. br. 217 i 219.

[6] Vidi dok. br. 126 i 192.

[7] O napadu na Zlatar vidi dok. br. 192.

Zagorski odred formirali smo sa 2 bataljona.[8] Brojno stanje Odreda jeste 250 boraca naoružanih sa puškama, 4 p. mitraljeza i jednim teškim mitraljezom. Odred je izvršio manje akcije i to: rudnik Klenovec, gdje su uništili rudnička postrojenja i zaplijenili 400 klg ekrazita. U mjestu Lupinjak razoružali su pograničnu stražu, koju su sačinjavali 11 finanaca i 5 domobrana. Zaplijenjeno je 11 »Manliher«, 2 »Mauzer« puške, 13 bombi i 1.400 metaka. Istovremeno uništen je rudnik i električna centrala Novi Golubovec, gdje je radilo 400 radnika. Zaplijenjeno 800 klg ekrazita.

6.X. Odred je izvršio napad na ustašku posadu u Budinšćini, na pruzi Zagreb — Varaždin, koju nisu u potpunosti likvidirali. Zaplijenjeno 10 »Manliher« pušaka i nekoliko bombi.[9] Gubici neprijatelja 1 mrtav i 4 ranjena, a naši 1 mrtav i 6 ranjenih.

Odred po svom elementu ima preduslova da postane jedan od najboljih naših odreda. Borbeni kvalitet boraca dosta je dobar, što se naročito ispoljilo od napada na Budinšćinu, gdje su borci 8 puta jurišali na ustaše. Odred još nije organizaciono učvršćen i manjka mu komandni kadar, koji je vrlo mlad i sirov. Iz Brigade »Braće Radića« i Kalničkog P. Odreda, poslali smo nekoliko rukovodilaca i nadamo se da će akciona sposobnost Odreda biti veća.

Zagrebački P. Odred: danas je potpuno organizovan u dva bataljona. Njegovo brojno stanje veće je od 400. Kad bi mogli pružiti veću pomoć u komandnom kadru bio bi to primjeran odred, ali svakako da je to zasada odred, koji ima perspektivu da bude naš najbolji odred.

8.X. — Odred je razoružao Mariju Bistricu. Zarobljeno 20 domobrana i zaplijenjeno 10 pušaka i 2.000 puščanih metaka i druge manje spreme.[10]

Odred je pored ove izvršio jednu značajnu akciju na ž. stanicu Gornja Stubica i stanicu Zlatar-Bistrica, koje je razoružao.[11] U tim akcijama zaplijenjeno je 24 puške, 2.500 metaka i zarobljeno 19 domobrana. Uništena je jedna lokomotiva i popaljeni magazini i ž. stanice. Ustaše manjim snagama pokušali su 3. ov. mj. odbaciti naše jedinice sa sektora Sv. Ivan Zelina; Odred je prihvatio frontalnu borbu i zadržao položaje čitav dan, kad je izvršio kontranapad i protjerao neprijatelja,

---

[8] Opširnije o formiranju ovog odreda vidi dok. br. 109 i tom V, knj. 19, dok. br. 33.

[9] Vidi dok. br. 206.

[10] i [11] Vidi dok. br. 209.

nanijevši mu osjetne gubitke, a pouzdano se zna da je ubijen jedan ustaški satnik. Na našoj strani jedan mrtav drug.

Kalnički P. Odred: poslije odlaska naših jedinica u Zagorje preuzeo je uništavanje komunikacije Križevci — Đekenješ i Koprivnica — Varaždin. Poslije oslobođenja Ludbrega Odred se mnogo pojačao sa novim borcima i sada ima 2 jaka bataljona, koji broje 200 boraca, a u najskorije vrijeme pristupićemo formiranju III Bataljona Odreda. Poslije formiranja Komande Kalničkog područja, Odred se oslobodio pozadinskih dužnosti i sada je njegova aktivna sposobnost veća, nadamo se da će dostići onaj nivo na kome se nalazio K.P.O. U odnosu prema drugim odredima ovaj ima dobar kadar.

Međumurska četa formirana je i broji preko 40 boraca, dobro naoružanih. Četa raspolaže sa vrlo dobrim komandnim kadrom, a sastavljena od dobrovoljaca. Mađari su, kada su se naše jedinice spuštale na Dravu, doveli u Međumurje nova pojačanja u svrhu osiguranja. Pošto su naše jedinice napustile Podravinu i Mađari su povukli veći dio svojih trupa u Mađarsku. Međumurskoj četi neće biti odmah omogućeno da se održi iz razloga što teren nije podesan i jakih neprijateljskih snaga. Mi smo zamislili da se četa zadržava uz Dravu i povremeno vrši upade u Međumurje, dok se ne stvore uslovi za njezino stalno zadržavanje. Prema izjavi drugova, koji su ovih dana došli iz Međumurja, uslovi za mobilizaciju su vrlo povoljni i otpor naroda prema Mađarima naglo raste, kažu da ima dosta skrivenog oružja, da neće biti problem za naoružanje boraca.

Bjelovarski odred uspjeli smo popuniti komandnim kadrom, sada je sposoban da vrši akcije manjeg karaktera. On broji preko 500 boraca, naoružanih puškama, ali mu manjka automatsko oružje. Sva aktivnost Odreda usmjerena je na pruge Koprivnica — Kloštar — Bjelovar — Križevci — Vrbovec.

Moslavina: naša Moslavačka brigada od svog formiranja do danas nije sređena, što se najbolje vidi iz njene neuspjele akcije na Nartu.[12] U samom Štabu Brigade nema potrebne harmonije i saradnje. Poslije odlaska našeg štaba iz Moslavine Brigada je ostala sama i nije se uspjela osamostaliti u radu i akcijama. Štab Brigade nije pravilno shvatio kod odabiranja akcija da iskustvo komandnog kadra i boraca nije veliko i zato su se u Narti loše sproveli.

---

[12] Vidi dok. br. 118.

8.X. — izvršen je napad na Nartu. Prema podacima u Narti se nalazile dvije satnije domobrana, s kojima je bio ugovoren napad, ustvari te satnije trebale su se predati. Isto večer došlo je u Nartu 200 Nijemaca, kao pojačanje, a da Štab Brigade nije uopće znao. U tom napadu Brigada je imala 4 mrtva, 17 ranjenih, 21 nestalih i 18 dezertiranih. Po svim znacima neprijatelj je tačno znao dan napada, jer je za vrijeme borbe iz Bjelovara tukao haubicom položaje naših jedinica. Same pripreme, obzirom na predaju koja je trebala uslijediti, nisu bile potpune i Štab Brigade olako je shvatio samu akciju. Brigada je izvela akciju bez Moslavačkog odreda. Moral boraca te Brigade dosta je popustio i moraćemo Brigadi pružiti veću pomoć i ne dozvoliti joj da se lomi na jakim uporištima, nego da bira manje akcije. Sada je Brigada sa dva bataljona na pruzi oko Ivanić Grada, dok jedan otišao na Baniju za pratnju oružja.[13]

Moslavački odred stalno se pojačava i vrši akcije na pruzi oko Kutine.

Naše rukovođenje XIII Prol. brigadom, Žumberačkim i Turopoljskim odredom praktički vrlo slabo funkcioniše. Pomoć štabovima tih jedinica sa strane našeg Štaba nije dovoljna, i ona redovito dolazi u zakašnjenju. Za koordinaciju aktivnosti i zajedničkog rukovođenja tim jedinicama nužno je potrebno da se u najkraće vrijeme formira Operativni štab.[14] Javite nam hoće li Operativni štab biti izravno pod komandom vašeg Štaba ili našeg? Žumberačkom odredu poslali smo da formira Komandu Područja,[15] a svoju aktivnost usmjeri na prugu Zagreb — Karlovac i jednim bataljonom vrši pritisak na komunikaciju Samobor — Zagreb. Njihove izvještaje, kao izvještaje Brigade i Turopoljskog odreda, o izvršenim akcijama, ne šaljemo iz razloga što su vam već isti dostavljeni.[16]

Javili smo vam da namjeravamo u najskorije vrijeme formirati novu brigadu.[17] Da bi ta brigada bila što bolja dali smo direktive Zagrebačkom, Kalničkom, Bjelovarskom i Moslavačkom odredu da formiraju po jedan bataljon, koji će stalno

---

[13] Riječ je o oružju koje je Glavni štab NOV i PO Hrvatske stavio na raspoloženje Drugoj operativnoj zoni.

[14] O formiranju Štaba Žumberačko-posavskog sektora vidi tom V, knj. 21, naredba Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 2 studenog 1943 godine.

[15] Vidi dok. br. 109.

[16] Vidi dok. br. 55 i 66.

[17] Ona je formirana 12 prosinca 1943 god. Opširnije o tome vidi dok. br. 54.

krstariti po terenu i vršiti značajnije akcije, u kojima će se borci i rukovodioci više usposobiti i očeličiti. Komandni kadar za Štab Brigade imamo, ali nam se odmah nameće i pitanje Štaba Divizije.[18]

Sa našim jedinicama čvrsto smo zasjeli na pruge i ceste Varaždin — Zagreb, Zagreb — Banova Jaruga, Zagreb — Križevci — Đekenješ i Križevci — Bjelovar — Kloštar — Koprivnica. Preduzećemo sve da što više zakočimo saobraćaj. Ako možete pošaljite nam veće količine eksploziva, kojima bi mogli usješno zakočiti saobraćaj. Aktivnost naših jedinica na pruzi Banova Jaruga — Zagreb bila je slaba ali će se pojačati. Ovih dana Bjelovarski odred prekinuo je saobraćaj na pruzi Koprivnica — Kloštar, a narednih dana trebali bi prekinuti i ž. promet između Koprivnice i Mađarske.

Primili smo telegram za mobilizaciju 200 dobrovoljaca za I Proletersku diviziju. Mi smo pred izvjesno vrijeme uputili 100 dobrovoljaca za Diviziju u Žumberak po vašem naređenju, pa ne znamo da li i ti dolaze u obzir. Kampanju za mobilizaciju sprovešćemo što bolje, nadamo se da ćemo moći dobre borce poslati, ali ih nećemo sve moći u potpunosti vojnički opremiti (odijelo i obuća).

Naš informativac drug Vjekoslav Janić-Capo — nalazi se na sektoru Zagrebačkog odreda i on će vas stalno obavještavati o pokretima i namjerama neprijatelja južno od Save, jer su nam veze sa Zagrebom prilično solidne.

Pojačanom aktivnošću naših jedinica mobilizacija se dobro razvija i stalno niču novi bataljoni. Sada se već pomalo osjeća da se naše jedinice razvodnjavaju, jer komandnom kadru manjka iskustva i potrebno vojničko znanje. Sam naš Štab dosta je uzak, trebao bi se proširiti i onda bi mogao potpuno obuhvatiti svoj sektor, a ovako se događa da se događaji na sektoru naših jedinica i same jedinice razvijaju bez veće pomoći i kontrole našega Štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Za komandanta načelnik Štaba:

---

[18] Naredbom Štaba Druge operativne zone od 10 prosinca 1943 god. formirana je Trideset druga divizija NOV i PO Hrvatske. U njen sastav ušle su: NOU brigada »Braće Radića« i NO brigada »Matija Gubec«. Komandant divizije bio je Izidor Štrok a politički komesar Ivan Robić. (Dokumenti u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29/3, k. 106 i dok. br. I-1-10, k. 1192.)

BR. 107

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 18 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA ZA RASPORED I DEJSTVO JEDINICA[1]

GLAVNI ŠTAB
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Op. Br. 349/43
Dne, 18. X. 1943.

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Po najnovijim podacima neprijatelj je napustio Drežnicu i Jezerane a vjerovatno i Jasenak, te Josipdol i Drežnik Grad.[2] Istovremeno je počela neprijateljska ofanziva od Karlovca i Ogulina u pravcu Slovenije, čije razmjere još nam nisu poznate.

U vezi s gornjom situacijom potrebno je odmah pristupiti iskorištavanju neprijateljskog povlačenja, kako u svrhu aktiviziranja naših snaga i rasterećenja pojedinih sektora, tako u svrhu pomaganja slovenskim snagama vezivanjem neprijateljskih snaga na našim pravcima.

XIII Divizija dobila je naređenje da se aktivizira na čitavoj komunikaciji Ogulin — Sušak.

Od VIII Divizije potrebno je samo jednu brigadu ostaviti na prostoru južno i jugoistočno od Ogulina da zatvori pravce prema Zagorju, Modrušu i Plaškome,[3] dok drugu brigadu treba odmah prebaciti sa sektora Plaškog i energičnije angažovati na komunikaciji Ogulin — Karlovac, zajedno sa Karlovačkim odredom.[4]

Brigada VII Divizije,[5] koja se nalazi na Kordunu treba da odmah ispita mogućnost prelaza preko Kupe, istočno od Karlovca, kao i mogućnost za uspješne akcije i djelovanje na prostoru Pokuplja, zajedno sa tamošnjim snagama Žumberačko-pokupskog, odnosno Turopoljsko-posavskog odreda. Ukoliko

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—1, k. 424.

[2] Vidi dok. br. 119.

[3] Vidi dok. br. 175.

[4] Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Prve NOU brigade Osme divizije Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije od 3 studenog 1943 godine.

[5] Riječ je o Trećoj NO brigadi koja je tada bila u rezervi Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Sedme divizije Štabu Četvrtog korpusa od 3 studenog 1943 godine.

bude postojala takova mogućnost za uspješno djelovanje bit će potrebno tu Banijsku brigadu prebaciti sjeverno od Kupe. Paralelno s time treba da se ispita situacija na prostoru Slunjskih brda i Kamenskog za eventualno naše angažiranje, odnosno pritisak u tim pravcima.

Brigada VIII Divizije[6] na prostoru Poljanak — Prijeboj treba da ostane na tom pravcu, kao rezerva, s time da za držanje položaja upotrijebi na tom pravcu raspoložive snage Plaščanskog odreda i čete sa Prijeboja. Sama brigada treba se osim toga obezbijediti normalnim predstražama.

Brigada VI Divizije, koja djeluje na komunikaciji Gračac — Bihać[7] nastavit će s tom djelatnošću zajedno sa jednom brigadom XIX Divizije,[8] koja će biti upućena na istu komunikaciju, na prostoru sjeverno od Gračaca. Jedna brigada[9] VI Divizije zaštićivat će dalje pravce od Gospića, a Treća brigada bit će kao rezerva na prostoru oko Otočca.[10]

Na taj način imat ćemo u rezervi jednu brigadu VI i jednu brigadu VIII Divizije za svaku eventualnost, kao i za slučaj povoljnih prilika za likvidaciju Gospića.

Snage VII Divizije na Baniji treba da se aktiviziraju na pruzi Sunja — Kostajnica,[11] a zatim i na glavnoj pruzi u duhu prethodnih direktiva.

Prethodna direktiva, koju prilažemo ostaje na snazi u koliko se pojedini njeni dijelovi ne mijenjaju ovim naređenjem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
V.[12] Bakarić

Komandant:
generalmajor
Gošnjak[13]

(M. P.)[14]

---

[6] Odnosi se na Treću NOU brigadu. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Osme divizije Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije od 1 studenog 1943 godine.

[7] Na ovoj komunikaciji dejstvovala je tada Prva NOU brigada. Vidi dok. br. 96 i 125.

[8] Radi ometanja neprijateljskog saobraćaja na komunikaciji Gračac — Donji Lapac, upućena je Prva NO brigada ove divizije. Vidi dok. br. 117.

[9] Riječ je o Drugoj NOU brigadi. Vidi dok. br. 140.

[10] Vidi dok. br. 161.

[11] Vidi dok. br. 138 i 183.

[12] Vladimir

[13] Ivan

[14] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 108

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME UDARNE DIVIZIJE OD 18 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA KOD GENERALSKOG STOLA[1]

ŠTAB
VII UDARNE DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
— HRVATSKE —
OP. Br. 128/1943. 19. 10. 43.[2]
Dne 18 oktobar 1943.

Dostavlja operativni
izvještaj.

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE[3]

1) Pošto je neprijatelj prodro iz Karlovca u Generalski Stol,[4] te isti zaposjeo sa oko 2.000 Nijemaca i legionara, koji su bili naoružani sa većim brojem topova, mitraljeza i bacača mina i oko 8 tenkova razne tonaže, — to je naša III brigada dobila zadatak da zauzme položaj i to: sa dva bataljona lijevo od ceste Gen. Stol — Tounj, i jugozapadno od Generalskog Stola k. 200, pa ulijevo preko potoka Globornice prema rijeci Dobri. Sa dva bataljona desno od ceste Gen. Stol — Tounj i jugoistočno od Gen. Stola k. 236 šireći se udesno prema Mrežnici.

Na dan 7. X. oko 14 sati neprijatelj je iz Generalskog Stola krenuo sa oko 200 vojnika i dva tenka prema položajima III brigade. Pokušaj neprijatelja da prodre na naše položaje bio je odbijen.[5]

Na dan 8. X. 1943. neprijatelj je iz Gen. Stola oko 8 sati izvršio napad na naše položaje u dva pravca i to: jednim pravcem pojačani sa dva tenka napali su položaj lijevo od ceste Gen. Stol — Tounj, a drugi pravac također pojačani sa tri tenka izvršili su napad desno od ceste Gen. Stol — Tounj.[6]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17—7, k. 424 C.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Četvrtog korpusa NOV i PO Jugoslavije.

[3] Odlukom Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije od 7 listopada Korpus je preimenovan i dobio naziv Četvrti korpus NOV Jugoslavije. Vidi dok. br. 101.

[4] Opširnije o tome vidi dok. br. 42 i 207.

[5] Vidi dok. br. 208 i 210.

[6] Vidi dok. br. 211.

Neprijatelj u prvom momentu zadržan je i nije prodro u naše položaje sve dotle dok nije počeo ubacivati tenkove u prvu liniju i probijati se kroz naše streljačke strojeve. Nakon što je neprijatelj probio se kroz naše streljačke strojeve, te na taj način uspjeli da odbace sa položaja III brigadu i prinudili je da se povuče prema Tounju.

Neprijatelj pri svome nastupanju pušten je na blisko otstojanje i tučen jakom pješadijskom vatrom gdje je imao osjetljive gubitke. Neprijateljski tenkovi prilikom probijanja bili su se izmiješali sa našim borcima u streljačkom stroju.

Povlačenje III brigade izvršeno je pod pritiskom jačeg neprijatelja ojačanog sa tenkovima u potpunom redu i pod zaštitom sopstvenih dijelova.

Sljedeći položaj koga je brigada zauzela bio je istočno od padine šume Krpelj iznad pruge prema Tounju. Ovaj položaj bio je organiziran za odbranu i jedinice III brigade desno su se vezale sa Kordunaškim odredom, a lijevo sa I brigadom naše divizije.

Na dan 9. X. 1943. III brigada prebacila se preko pruge i ceste u s. Kamenicu na nove položaje.

Na dan 12. X. 1943. neprijatelj je sa većim brojem tenkova razne tonaže izvršio ispad iz Oštrelja[7] prema Josipdolu, Skradniku i Košarama, te je omogućio spajanje sa Nijemcima koji su predhodnih dana prodrli sa tenkovima i pješadijom u Tounj i Zdenac. Na ovaj način neprijatelj je u potpunosti ovladao komunikacijom Ogulin — Oštarije, Oštarije — Košare — Tounj. Nakon neprijateljskog prodora naša III brigada dobila je naređenje da se povuče gdje se i sada nalazi.

2) U ovoj borbi oko Gen. Stola od 7. X. — 9. X. 1943. neprijatelj je imao dosta mrtvih i ranjenih svojih vojnika, kojima broj nismo mogli ustanoviti.

3) Sopstveni gubitci: Naši gubitci u ovoj borbi jesu: 8 ranjenih i 1 mrtav drug, ovaj mrtvi nije izvučen sa položaja. Za iste se prilaže lista gubitaka.

4) Kritički osvrt na akciju: U ovoj akciji sve starješine i jedinice III brigade dobijena su naređenja na vrijeme izvršavali. Grešaka krupnih nije bilo.

Veza između jedinica bila je zadovoljavajuća.

5) Utrošak municije: U ovoj borbi utrošeno je 7050 puščanih i mitraljeskih metaka, 33 mine za teški bacač.

Od oružja izgubljen je 1 karabin koji je ostao kod poginulog druga, a 1 p.mitraljez bio je oštećen.

---

[7] Vjerovatno iz Oštarija.

6) Naročite promjene: IV bataljon III brigade otcijepio se od susjednih jedinica koje su se nalazile desno i lijevo od njega iako nije toliko bio angažovan u borbi, te na taj način veza između susjednih jedinica i borbena saradnja nije bila onakova kakova je mogla biti.

U Tounju uhvaćena su 3 domobrana i 1 žandar, a od oružja nađena su 4 karabina i 1 vojno-državni pištolj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Đ.[8] Kladarin

Komandant, potpukovnik:
P.[9] Jakšić

(M. P.)[10]

[11]ŠTAB I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
— HRVATSKE —
Op. Broj 202/43
19 X - 1943.

[8] Đuro
[9] Pavle
[10] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[11] Četvrtasti pečat Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

BR. 109

NAREDBA ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 18 LISTOPADA 1943 GOD. O FORMIRANJU KOMANDE ŽUMBERAČKOG PODRUČJA I ZAGORSKOG NOP ODREDA I POSTAVLJENJU RUKOVODILACA[1]

NAREDBA BR. 36

Štaba II Operativne zone N.O.V. i P.O. Hrvatske
od 18. X. 1943 god.

I.

1. Na mobilizacionom području Žumberačkog N. O. P Odreda formira se **Komanda Žumberačkog područja** II Operativne zone N. O. V. i P. O. Hrvatske.

2. Za komandanta Žumberačkog područja imenuje se drug Draušnik Jurica, bivši komandant istog Područja.

Za zamjenika komandanta Žumberačkog područja imenuje se drug Bastajić Miladin, dosada ekonom II Oper. zone N. O. V. i P. O. H.

Za pomoćnika komandanta Žumberačkog područja imenuje se drug Ratković Matija, dosada zamjenik komesara mitralj. čete Ž. P. P. O.

3. Komandant Žumberačkog područja imenovati će svojom naredbom šefove otsjeka i partizanske straže na svom Području.

II.

Od udarnih grupa na području O. K. Krapina formira se **Zagorski partizanski odred.** Sektor djelovanja Odreda obuhvataće prostor između pruge Varaždin — Zagreb do ušća rijeke Sutle u Savu, rijekom Sutlom do izvora — s. Brezje i Dravom do Varaždina.

1. Za komandanta Zagorskog P. Odreda imenuje se drug Špiranec Josip, dosada komesar bataljona Kalničkog P. Odreda, a za političkog komesara Zagorskog P. Odreda drug Vidiček Josip, dosada komesar čete Brigade »Braće Radića«.

2. Odred treba podijeliti u dva bataljona. Štab Odreda dati će predloge za popunu svoga Štaba i štabova bataljona.

---

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 43.7, k. 1471.

III.

1. Za zamjenika komandanta Žumberačko-pokupskog P. Odreda imenuje se drug Šajatović Janko, dosada zamjenik komandanta I Bataljona istog Odreda.

2. Za operativnog oficira Žumberačko-pokupskog P. Odreda imenuje se drug Bulat Tešo, dosada komandant I Bataljona istog Odreda.

3. Za komandanta I Bataljona Žumberačko-pokupskog P. Odreda imenuje se drug Tarbuk Đorđe, dosada v. d. komandanta III Bataljona istog Odreda.

4. Za komesara I Bataljona Žumberačko-pokupskog P. Odreda imenuje se drug Lukin Rudolf, dosada v. d. komesara istog Bataljona, a za zamjenika komesara istog Bataljona druga Herceg Vilima, dosada v. d. zamjenika komesara istog Bataljona.

5. Za komesara II Bataljona Žumberačko-pokupskog Odreda imenuje se drug Krist Dušan, dosada komesar čete Žumberačko-pokupskog P. Odreda.

6. Za komandanta III Bataljona Žumberačko-pokupskog P. Odreda imenuje se drug Macura Dmitar, dosada v. d. zamjenika komandanta II Bataljona istog Odreda. Za zamjenika komandanta III Bataljona istog Odreda imenuje se drug Radović Pavao, dosada komandir 2 čete II Bataljona istog Odreda. Za politkomesara III Bataljona imenuje se drug Kalcina Ivan, dosada v. d. politkomesara istog bataljona, a za zamjenika politkomesara III Bataljona istog Odreda imenuje se drug Krmelić Miško, dosada v. d. politkomesara istog Bataljona.

IV.

1. Dosadašnji komesar Bjelovarskog P. Odreda drug Šturman,[2] stavlja se na raspoloženje Štabu II Operativne zone N.O.V. i P.O.H.. Za komesara Bjelovarskog P. Odreda imenuje se drug Pečaver,[3] dosada komesar I Bataljona Kalničkog P. Odreda.

2. Za komesara I Bataljona Kalničkog P. Odreda imenuje se drug Srnec Đuro, dosada politkomesar III Bataljona Brigade »Braće Radića«.

3. Zamjenik komandanta I Bataljona Kalničkog P. Odreda stavlja se na raspoloženje Štabu Bjelovarskog P. Odreda.

---

[2] Nikola Marđetko (Prema podacima Kotarskog komiteta Komunističke partije Hrvatske za Bjelovar.)

[3] Zdravko Pečar (Prema podacima Kotarskog komiteta Komunističke partije Hrvatske za Bjelovar.)

4. Štab Bjelovarskog P. Odreda dostaviti će ovome Štabu predloge za imenovanje komandanata i komesara bataljona Odreda.

Ovu naredbu izvršiti odmah i pročitati pred strojem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Belinić Marko v. r.

Komandant:
Matetić Vlado v. r.

Dostavljeno na znanje:
GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Na znanje i postupak:
Štabu Žumberačko-pokupskog P. Odreda.
Štabu Zagorskog P. Odreda.
Štabu Kalničkog P. Odreda.
Štabu Bjelovarskog P. Odreda.
Komandi Žumberačkog područja.
Na znanje:
Štabu XIII Proleterske brigade »Rade Končar«.
Štabu Brigade »Braće Radića«.
Štabu II Brigade II Oper. zone N.O.V. i P.O.H.
Štabu Turopoljsko-posavskog P. Odreda.
Štabu Moslavačkog P. Odreda.
Štabu Zagrebačkog P. Odreda.
Komandi Moslavačkog područja.
Komandi Kalničkog područja.

(M. P.)[4]

Za točnost ove naredbe tvrdi:
načelnik Štaba
Bulat Rade

[4] Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

BR. 110

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD 18 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA POSAVSKOG NOP ODREDA[1]

ŠTAB
ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA
Op. Broj: službeno
Dana 18. X. 1943 god.

Operativni izvještaj dostavlja

ŠTABU VI KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Položaj

Dostavljamo Vam operativni izvještaj o ekonomskoj i vojnoj akciji našeg Posavskog odreda kao i liste gubitaka t.j. mrtvih, ranjenih i nestalih.

Jedna jedinica Posavskog odreda noću između 11. X. o. g. izvršila je ekonomsku akciju u selu Lipovljanima. Po dobivenim podatcima od NOO-a istog sela, rekvirirane su od nekih Švaba sljedeće stvari i to:

12 vreća pšenice, jedna vreća kukuruza, jedna vreća graha, 40 kg. soli, 5 komada goveda, jedna svinja, jedan par konja i jedna konjska orma. Svi gore navedeni artikli predani su u slagalište III Ekonomskog sektora.

Dana 8. X. o. g. ujutru jedinice Posavskog odreda digle su u vazduh neprijateljski voz u kome su uhvaćena tri domobrana koji su išli na otsustvo i 11 željezničara koji su se nalazili u vozu. Drugo nije ništa u vlaku bilo kako od osoblja tako niti od spreme. Voz je zapaljen. Isti je voz brojao 26 vagona i lokomotivu. Lokomotiva je onesposobljena.

Prilikom napada na neprijateljsko uporište Pakrac,[2] pomenuti Odred imao je u zadatku da drži zasjedu od Banove Jaruge prema Lipiku, i od Novske prema Lipiku. Tokom noći između 11 i 12. X. o. g. pomenuti Odred zauzeo je određene položaje te osigurao se rovovima i srušio most ispred samog svog položaja na cesti Banova Jaruga — Pakrac.

Na dan 12. X. o.g. u 8 sati ujutro neprijatelj je isturao svoje patrole iz posade kod Plavog mosta i iz Poljane, koje

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7—2/II, k. 470.

[2] O napadu na Pakrac vidi dok. br. 123, 211, 213, 214 i 218.

su naišle na našu zasjedu. Patrola koja je išla iz posade Plavi most naišla je na streljački stroj naših boraca koji su dvojicu uhvatili bez pucnjave dok je jedan htio da pobjegne i na njega su otvorili vatru te istog ranili u nogu i takvoga uhvatili. Neprijateljska posada iz Poljane i Plavog mosta otvorili su vatru i polazili na naše borce koji su bili svaki puta odbijeni. Ovoga dana zarobljena su tri karabina od uhvaćene patrole kao i njihova vojnička sprema.

Dana 13. X. o. g. od samog jutra vodile su se borbe na našem položaju kod Plavog mosta sa manjim neprijateljskim snagama. U 16 časova istog dana stigla je neprijatelju pomoć od 17 kamiona sa tri mala tenka, naoružani sa 5 teških minobacača i tri teška mitraljeza kao i nepoznat broj lakih mitraljeza. Neprijatelj je brojio oko 400 Nijemaca i ustaša te jednim manjim brojem domobrana.[3] Ista pomoć koja je došla stigla je iz Kutine. Prilikom njihovog dolaska tenkovi su krstarili ispred naših položaja do pokidanog mosta na rijeci Bjela.

Neprijateljske patrole, ne znajući za našu zasjedu, bile su se nagomilale kod porušenog mosta te zgledale kako bi prešle preko rijeke, naši su borci otvorili jaku vatru te iste smlatili pred samim mostom. Neprijatelj je otvorio jaku vatru na položaje naših boraca iz svog teškog oružja. Neprijatelj nije imao uspjeha sa svojim minobacačima sve dotle dok nisu naišla dva neprijateljska aviona koja su prokružila iznad naših položaja i neprijatelju dali ocjenu otstojanja. Neprijatelj je počeo precizno gađati tačno u rovove gdje su se nalazili naši borci.

Prilikom dejstva neprijateljskih mina dosta je naših drugova ranjeno kao i ubijeno, s toga razloga ušutkale su mnoge puške naših boraca da je neprijatelj svojim jurišem prodro u naše rovove te uspio da od mnogih naših ranjenih drugova odnese oružje, a iste da poubija. U tome je uspio sa svojim nekim dijelovima da prijeđe rijeku Bjelu. Naši borci sa desnoga krila izvršili su juriš na neprijatelja te istoga pretjerali preko pomenute rijeke i zauzeli ponovo rovove, a također izvukli ranjene drugove koji su još bili živi. Ova se borba vodila od 16 do 18 časova. U ovoj borbi imali smo 23 mrtva druga, 10 lakše i jedan teže ranjen. Izgubljeno je 12 pušaka mauzera, dva manlihera, jedna francuska i jedna ruska, ukupan broj izgubljenih pušaka je 16 i 1850 metaka, 5 mina od lakog bacača.

Na ovome položaju nalazilo se naših 80 strelaca sa dva puškomitraljeza i dva laka njemačka i jedan laki minobacač.

Neprijatelj je imao u ovoj borbi preko 50 mrtvih i veći broj ranjenih.

---

[3] Vidi dok. br. 215 i 217.

Dana 14. X. o. g. ujutro doznajući da je neprijatelju stigla pomoć i da su se naše jedinice povukle u 5 časova jedinice pomenutog Odreda zajedno sa svojim rukovodstvom izvršili su povlačenje bez dobivenog naređenja. Povlačenje jedinica izvršeno je u najvećem redu. Mrtvi drugovi su izvučeni i sahranjeni u groblje sela Bujavice, dok su ranjeni drugovi otpremljeni u bolnicu na Psunju. Isti je Odred imao gubitaka prilikom neprijateljskog napada u sela »Trokuta« kojom je prilikom pao u ruke neprijatelja sekretar Agit-propa drug Mile Kalorin, dok je zam. komandanta II Bataljona drug Vaso Mandić bio teško bolestan i nije znao za sebe uopšte ništa, te je upućen u vojnopartizansku bolnicu Psunjskog područja sa jednim bolničarom u pratnji, koji je prilikom svog nailaska upao zajedno sa kolima i bolesnim zam. komandanta neprijatelju u ruke. Ovaj je slučaj se desio 10. X. kada je neprijatelj poduzeo ofanzivu na sela »Trokuta« u jačini od 2.500 vojske.[4]

Pomenuti sekretar teže je ranjen i nakon 6 sati prolaska neprijatelja isti je umro, dok zam. komandanta drug Vaso Mandić, ukoliko se doznaje, umro je u kolima pred samom Novskom.

Za ovo vrijeme upada neprijatelja u sela »Trokuta« u ruke neprijatelja pala je sva arhiva našeg Štaba II Bataljona Posavskog odreda. Neprijatelj je izvršio prepad u samom rasvitanju dana. Nijedna od jedinica Posavskog odreda nije bila obaviještena o ulazu samog neprijatelja. Za sve ovo vrijeme upada neprijatelja u sela »Trokuta« i držanja položaja za vrijeme akcije na Pakrac borci i rukovodioci Posavskog odreda dokazali su da su svjesni svog zadatka koji je postavljen pred njih, a nisu dozvolili i preko svojih mrtvih leševa neprijatelju da pređe u pomoć napadnutom uporištu. Imena istaknutih boraca kao i rukovodilaca dostaviti ćemo naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Stojan Divić

Komandant:
B.[5] Vuković

[4] Vidi dok. br. 211.
[5] Branko

BR. 111

ZAPOVIJEST ŠTABA BRODSKE NO BRIGADE OD 18 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKU PROTIVAVIONSKU BATERIJU U PREDGRAĐU SLAVONSKOG BRODA[1]

ŠTAB
BRODSKE BRIGADE N.O.V.
HRVATSKE
Dne 18. X. 1943.
Broj 33/1943

Predmet: Akcija na jednu neprijateljsku bitnicu koja se nalazi u predgrađu Broda

ŠTABU I, II i III BATALJONA TE MITRALJ. i BOL. ČETI

Položaj

U predgrađu samoga Broda na pustari Dombović i Barišić nalazi se neprijateljska jedinica — protivavionska bitnica[2] sa 4 topa, 2 protivavionska mitraljeza, 3 puškomitraljeza i 100 karabina. Isti su postavljeni tamo za odbranu grada Broda od napada iz vazduha.

Štab ove brigade doneo je odluku da se ista bitnica likvidira u toku ove noći,[3] stoga Štab ove brigade

NAREĐUJE:

I bataljon sa svoje dve čete nastupiti će na ovaj način. Jedna četa nastupa od sela Tomica kraj reke Glogovice i to odprilike jedno trista matera pored same reke u pravcu pustare Barišić. Ista četa kada dolazi do same pustare, tj. do prvih stražara, likvidira stražare i opkoljava pustaru sa sviju strana tako da nijedan neprijateljski vojnik ne može da pobegne.

II četa ovoga bataljona nastupa također od sela Tomica preko kota 104 i 102 u pravcu Dombovićeve pustare. Kada dolazi do puta koji vodi Dombovićevoj pustari (Osječka ulica) razvija se u strelce te opkoljava pustaru sa istočne strane.

III četa ovog bataljona također ide sa četom koja zaobilazi Dombovićevu pustaru i na brzinu zaposeda most koji se

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9—1, k. 1140.

[2] Baterija

[3] O rezultatima napada vidi dok. br. 124, 147 i 221.

nalazi na reci Glogovici i to na putu koji ide od Jajićeve ulice za Dombovićevu pustaru.

Topovi i mitraljezi nalaze se u međuprostoru između Dombovića pustare i Barišić pustare. Zadatak je ovoga bataljona da uništi topove i to na ovaj način: Povadiće zatvarače i uputiti u Štab brigade. Također je zadatak ovog bataljona da likvidira celo uporište tj. evakuiše sve što se tamo nalazi.

II bataljon: Postaviti će zasjedu u jačini jedne čete na putu Brod — Podvinje i to kod same malte tj. na putu gde se kanal odvaja od reke Glogovice i prelazi preko puta. Jednu četu postaviti će na putu Brodsko Brdo — Podvinje i to na kraj sela Podvinja. Zadatak ove čete jeste da spreči nadiranje neprijatelja ako bi krenuo iz Brodskog Brda. III četa ovog bataljona ostati će uz Štab Bataljona kao rezerva. Štab bataljona i ista četa nalaziti će se u selu Podvinju kod same crkve.

III bataljon: Dati će zasedu u jačini jedne čete i to na putu Slav. Brod — Bukovlje kod same malte. Ostale dve čete ovoga bataljona biti će brigadna rezerva.

Početak napada biti će 18. X. 1943 u 19 časova.

Znaci za noć između 18 i 19 ov. mj. — jesu: **Topovi — uništeni. —**

Previjalište će se nalaziti u mlinu Žanić koji se nalazi na putu između sela Podvinja i Podvinjskog Bukovlja.

Povlačenje će se izvršiti na ovaj način pošto će Štab I bataljona po likvidaciji neprijatelja ispaliti 3 crvene rakete.

Štab brigade će se nalaziti u mlinu Žanić na putu između Podvinja i Bukovlja.

Povlačenje će se izvršiti na ovaj način: I bataljon i Prateća četa selo Kindrovo, II bataljon selo Oriovčić, III bataljon i Bol. četa Crni Potok. Štab brigade će se nalaziti u selu Kindrovu.

Komoru i sve ostalo uputiti još u toku današnjeg dana u određena sela.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Đuka Balenović

Komandant:
Prilika Đuro

BR. 112

IZVJEŠTAJ ŠTABA NO BRIGADE »BRAĆE RADIČA« OD 18 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA IVANEC[1]

ŠTAB BRIGADE
»BRACE RADICA«
NOV HRVATSKE
18. X. 1943

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Dana 17. o. mj. u pola šest izvršen je napad na neprijateljsko uporište Ivanec.[2] Neprijatelj u jačini od 30 žandara nalazio se je u zgradi kotarske oblasti, dok je na rudniku ugljena bilo 50 domobrana. Nakon kraće borbe od jedan sat domobrani su se predali, a žandari još prije. Zarobljeno je 6 puškomitraljeza, od toga 5 »Šoša«, a jedan »Brno« i 120 pušaka. Isto tako oko 12.000 municije kao i druge spreme. Istoga dana jedna četa II bataljona izvršila je akciju na rudnik Ladanje. Sam rudnik je uništen. Zarobljeno je 19 domobrana i 11 pušaka i 2000 komada municije. Tokom današnjeg dana uhvaćena su tri domobrana koji su utekli iz Lepoglave.

Prilikom ovih akcija žrtava s naših strana nije bilo, jedino je jučer jedan drug ranjen od avionske bombe, a jedan poginuo prilikom napucavanja na uporište Lepoglava.[3] Večeras ćemo izvršiti napad na Lepoglavu, gdje ima oko 60 ustaša i oko 30—40 domobrana.

Tokom ove noći ponovno je uništen od naših minera most na Bednji na željezničkoj pruzi kod Novog Marofa, a tokom današnjeg dana miniraju se mostovi na pruzi Varaždin — Lepoglava.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Robić Ivan

Komandant:
Štrok[4]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17—6, k. 1472 A.

[2] Opširnije o tome vidi dok. br. 94, 126, 192 i 221.

[3] Napad na Lepoglavu tada nije uspio. Vidi dok. br. 126, 221 i 223.

[4] Izidor

Štab brigade
Braće Radića
NOV.Hrvatske
18.X.1943

Štabu II. Operativne Zone N.O.P. i P.O.Hrvatske

Dana 17. o.mj. u pola 8sat izvršen je napad na neprijateljsko uporište Ivanec. Neprijatelj u jačini od 30 žandara nalazio se je u zgradi kotarske oblasti, dok je na rudniku ugljena bilo 50 domobrana. Nakon kraće borbe od jedan sat domobrani su se predali, a žandari još prije. Zarobljeno je 6 puškomitraljeza, od toga 5 šoša, a jedan Brno i 120 pušaka. Istog jutra oko 12.000 metaka raznih kalibara kao i druge opreme. Istoga dana jedna četa II. bataljona izvršila je akcija na rudnik Ladanja. Sam rudnik je uništen. Zarobljeno [illegible] domobrana i 11 pušaka i 2000komada municije. Vod[illegible] [illegible] predana su tri domobrana koji su otišli sa [illegible].

Prilikom ovih akcija [illegible] naših [illegible] nije bilo, jedino je jučer jedan drug ranjen od [illegible] bombe, a jedan poginuo prilikom napucavanja na uporište Lepoglava. [illegible] izvršili napad na Lepoglavu, gdje ima oko 60 [illegible] domobrana.

Tokom ove noći [illegible] od naših minera most na Bednji na željezničkoj pruzi [illegible] tokom današnjeg dana miniraju se mostovi na pruzi Varaždin-Lepoglava.

Smrt fašizmu-Sloboda narodu!

Politkomesar:

Komandant:

Fotokopija dokumenta br. 112

BR. 113

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE NO BRIGADE TRINAESTE DIVIZIJE OD 18 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA UTVRDE ZA ODBRANU BRINJSKI KLANAC[1]

ŠTAB
II BRIGADE XIII DIVIZIJE NOVH
Dne, 18. X. 1943. godine.

JEDINICAMA OVE BRIGADE

Odmah po primitku ovog naređenja jedinice će postupiti po slijedećem:

IV bataljon krenuti će preko Lučana u selo Plažane. Na ulazu u Brinjski Klanac sa zapadne strane ceste i odmah sa pola bataljona zauzeti i utvrditi najpovoljnije kote koje brane ulaz u Brinjski Klanac. Baza bataljona biti će selo Plažani, gdje će se i nalaziti nakon što utvrdi i predvidi položaje.

III bataljon krenuti će *odmah* sa svojih položaja kod Vukelića i smjestiti se u selu Lončari (Lovinčić — Lučani) i odmah predvidjeti položaje i utvrditi ih za odbranu Brinjskog Klanca i to sa jednim dijelom na samom Vrlokupu, a jednim dijelom na ulazu u Brinjski Klanac i kao bočno osiguranje Mikića Vrha (kota 752) — istočne padine.

II bataljon smjestiti će se u selu Škalići i biti rezerva, te u slučaju ponovnog prodora neprijatelja odmah zauzeti položaje iznad Vukelića za odbranu bolnice.

Štab Brigade biti će u selu Maričići.

Četa za vezu odmah će uspostaviti vezu između bataljona i Štaba brigade, te između I bataljona, koji se nalazi na cesti Modruš — Jezerane i Štaba Brigade.

Minerska desetina Čete za vezu odmah će organizirati i snabdjeti se potrebnim materijalom za postavljanje nagaznih mina ili mina sa električnim paljenjem. Sa tim materijalom, kojega mora tražiti od Komande Područja i drugih pozadinskih vlasti javiti će se danas u 13 sati kod Štaba Brigade.

Sanitet će se smjestiti kod Štaba Brigade.

Ova naređenja trebaju sve jedinice najbrže izvršiti. Neprijatelj se je povukao sa terena Drežničkog i Brinjskog ko-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1, k. 920.

tara,[2] ali postoji mogućnost da ponovno prodre. U tom slučaju jedinice III i IV bataljona ne smiju dozvoliti prodor kroz Brinjski Klanac, a II bataljon prema bolnici.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Komandant:
Viktor Bubanj

[3]Prateći bataljon ima odmah krenuti u Ritavac, izvući topove i bacače te krenuti u selo Turčević[4] gdje se ima najbrže organizovati i osposobiti za borbu.

BR. 114

NAREDBA ŠTABA ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 19 LISTOPADA 1943 GOD. O FORMIRANJU ČEHOSLOVAČKE NO BRIGADE I POSTAVLJENJU RUKOVODILACA[1]

NAREDBA BR. 12
Štaba VI Korpusa Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije
od 19. oktobra 1943. god.

I. Smjenjivaju se sa dužnosti:
1. — Drug Čedo Grbić, politkomesar Posavskog Udarnog bataljona.
2. — Stojan Divić, politkomesar Zapadne grupe N.O.P. Odreda.
3. — Mirko Bulović, politkomesar Istočne grupe N.O.P. Odreda.
4. — Stjepan Domankušić, politkomesar Brodske brigade.

II. Postavljaju se na nove dužnosti:
1. — Drug Čedo Grbić, za politkomesara Zapadne grupe N.O.P. Odreda.

---

[2] Vidi dok. br. 91, 98, 119, 163 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Trinaeste divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 2 studenog 1943 godine.

[3] Slijedeći tekst dopisan mastilom.

[4] Vjerovatno Tužević.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 17 8, k. 881 A.

2. — Drug Stojan Divić, za politkomesara Brodske N.O. Brigade.
3. — Drug Mirko Bulović, za pomoćnika politkomesara VI Korpusa.
4. — Drug Stjepan Domankušić, za politkomesara Istočne grupe N.O.P. Odreda.

III. Formira se Čehoslovačka brigada »Jan Žiška«.[2]

U sastav Brigade ulazi I Čehoslovački Udarni bataljon i Posavski Udarni bataljon. Kasnija popuna Brigade izvršiće se iz boraca Zapadne grupe N.O.P. Odreda.

Formiranje Brigade izvršiće se na dan 26. oktobra o. g. na mjestu koje će odrediti Štab Zapadne grupe N.O.P. Odreda. Formiranje će izvršiti Štab Zapadne grupe N.O.P. Odreda, uz sudjelovanje jednog člana Štaba Korpusa i jednog člana Štaba XII Divizije. Štab Grupe odreda blagovremeno će obavijestiti gornje štabove o mjestu formiranja Brigade.

IV. Postavlja se Štab Čehoslovačke brigade »Jan Žiška« i to:
1. — Komandant: drug Milan Joka;
2. — Politički komesar: drug Josip Vojaček-Taras.

Popuna Štaba Brigade izvršiće se naknadno.

Drugovi će do 30. o. mj. preuzeti svoje nove dužnosti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vlado Janić

Komandant:
Petar Drapšin

(M. P.)[3]

Dostavljeno 19. X. 1943. u 16,00 sati
1. — Štabu XII Divizije;
2. — Štabu XXVIII Divizije;
3. — Štabu Istočne grupe N.O.P. Odreda;
4. — Štabu Zapadne grupe N.O.P. Odreda; i
5. — II Pomoćniku načelnika Štaba Korpusa.

---

[2] O formiranju ove brigade vidi dok. br. 165.
[3] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 115

ZAPOVIJEST ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 19 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RUŠENJE ŽELJEZNIČKE KOMUNIKACIJE NOVA GRADIŠKA — NOVA KAPELA-BATRINA[1]

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. 264/43
Dan 19-X-1943 u 16[h]

Naređenje za rušenje
pruge.

ŠTABU XII UDARNE BRIGADE
ŠTABU XVIII BRIGADE
ŠTABU POŽEŠKOG N.O.P. ODREDA

Jedinice ove divizije — XII Udarna brigada i XVIII Brigada i Požeški N.O.P. Odred izvršiće diverzije pruge u međuprostoru Nova Gradiška — Nova Kapela-Batrina.[2]

U cilju izvršenja ovoga zadatka Štab Divizije izdaje

Z A P O V I J E S T
(Sekcija Sl. Požega 1 : 100.000)

1.) **XII Udarna brigada:**

a.) Bataljon A. postavlja zasjedu prema uporištu Nova Gradiška na liniji gdje poljski put iz Rešetara presijeca cestu, zatim prugu kod Bašče, koji ide dalje za Bare.

b.) Bataljon B. postavlja zasjedu na cesti koja vodi od Cernika za Brestovac, na koti 190 (Pustara Klačinac).

c.) Bataljon C. biće kao rezerva, odnosno bataljon spreman za eventualnu likvidaciju kakvog transporta, ukoliko bi se zatekao u međuprostoru gdje je pruga porušena između Gradiške i St. Petrovog Sela. Bataljon neka se zadrži kod Visine.

Ovaj bataljon odvojiće jednu četu za osiguranje diverzantskih grupa, koje će raditi u međuprostoru Staro Petrovo Selo — Vrbova.

2.) *Požeški N.O.P. Odred:*

a.) Jednim bataljonom postaviti zasjedu prema uporištu Nova Kapela-Batrina, na liniji kota 128 — Trstenjača.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/1, k. 881.

[2] Vidi dok. br. 135 i 228.

b.) Drugi bataljon upotrijebiti za osiguranje prema manjim neprijateljskim posadama u uporištima Bili Brig i Vrbova.

3.) **XVIII Brigada:**

Sa dva bataljona postaviti zasjedu na cesti Brestovac — Slav. Požega na liniji 162 — Brestovac za kotu 180.

Jednim bataljonom postaviti zasjedu južno od Slav. Požege na liniji Vis (kota 312) — Šeovci — Vrhovački Grad.

4.) *Diverzantska četa* podijeliće se na XII Brigadu i Požeški N.O.P. Odred.

Za ovu svrhu dodjeljuje se XII Udarnoj brigadi 400 kg. eksploziva i to 300 kg. za rušenje pruge između Gradiške i St. Petrovog Sela, a 100 kg. za rušenje pruge između St. Petrovog Sela i Vrbove. Požeškom odredu dodjeljuje se 100 kg. eksploziva za rušenje pruge na prostoru Vrbova — Nova Kapela-Batrina.

5.) *Početak* rušenja pruge 20. ov. mj. u 22 časa. Rušenje će trajati dok se ne utroše dodijeljene količine eksploziva, najdulje do 1,30 časova te noći kada se ima napustiti pruga i povući u određene baze.

6.) *Povlačenje:* 21. X. 1943 u 1,30 h. i to:

Prvenstveno se povlače jedinice, koje su bile na pruzi i potpomagale rad diverzanata, zatim jedinice iz zasjede na cesti i pruzi Nova Gradiška — Nova Kapela-Batrina, koje su bile oko uporišta na pomenutoj liniji. Bataljon XII Udarne brigade, koji je bio određen kao rezerva, čekajući likvidaciju eventualnog transporta, povlačiće se u sastav bataljona XII Udarne brigade, koji je u zasjedi na cesti Cernik — Baćindol, dok ostale jedinice sa pruge ne pređu cestu Cernik — Požega.

Zasjede XII Udarne brigade sa ceste Cernik — Baćindol povući će se u 7,30 časova.

XVIII Brigada svoje zasjede sa ceste povući će isto kada i XII Udarna brigada s tim što će bataljon, koji je bio u zasjedi južno od Slav. Požege, povući ranije u sastav dvaju bataljona k cesti, tako da u momentu povlačenja bude cjelokupna brigada.

Jedinice će se povući u sljedeće baze i to:

a.) XII Udarna brigada: Podvrško, Golobrdci, Šnjegavić i Čečavac. Štab brigade nalaziće se u Šnjegaviću.

b.) XVIII Brigada: Orljavac, Podsreće, Crljenci. Štab brigade u Podsreću.

c.) Požeški N.O.P. Odred s. Vučjak.

Po dolasku u novoodređene baze XII Udarna brigada od bataljona koji bude u Čečavcu izbaciće jednu četu u Rasnu sa protivtenkovskim oruđima za kontrolu ceste Deževci — Vilić Selo. XVIII Brigada upućivaće jače patrole iz bataljona koji bude u Podsreću preko Sloboštine, da stupa u vezu sa četom XII Udarne brigade, koja je na osiguranju na cesti.

Napomena:

Sječenje pruge ima otpočeti tačno u određeno vrijeme na cijeloj duljini, koja je određena za pojedine jedinice. Odrediti specijalne grupe diverzanata, koje će imati zadatak da se privuku što bliže Gradiški sa istočne strane, St. Petrovom Selu sa zapadne strane i istočne, i zapadne strane Nove Kapele-Batrine, ovo radi toga da bi se spriječio izlazak oklopnih i pancernih vozova, koji bi kasnije ometali dalje rušenje pruge. Ostale grupe imaju rušiti prvenstveno manje mostove i propuste koji nisu čuvani, a zatim sjeći šinje odreda. Sječenje šina ima biti na sastavcima svake druge šinje sa količinom eksploziva u težini 5 klg.

Pionirske čete upotrijebiti za sječenje telefonskih veza.

Izbjegavati da se ne dolazi u sukob sa neprijateljem, da nam ne bi omeo naš rad. Ukoliko bi se negdje na određenoj liniji u međuprostoru zatekao kakovi transport trupa, pristupiti likvidaciji, a u koliko bi se zatekao transportni voz, pristupiti evakuaciji.

Komore ostaviti u sadanjim bazama, odnosno u bazama u koje će se jedinice povući s tim, da im se dade potrebno osiguranje.

Po dolasku u određene baze povezati se telefonskim putem sa Štabom divizije, koji će se nalaziti u Orljavcu i podnijeti izvještaj šta je sve učinjeno u toku noći. . .

Predvidjeti tačno vrijeme polaska iz sadanjih baza za akciju tako da se na vrijeme stigne na zadatak.

Za vrijeme akcije nalaziće se štabovi i to:

a.) XII Udarne brigade — Adžanovcima.

b.) XVIII Brigade — u Dolcu.

c.) Požeškog NOP Odreda sa bataljonom, koji je u zasjedi — prema Kapeli.

Članovi Štaba divizije po jedan biće uz štabove brigada.

U Starom Petrovom Selu nalazi se posada jačine od 120 vojnika, u Vrbovoj 60, u Bilom Brigu 60, na stanici Zapolje oko 20 Nijemaca. Pored toga, nalazi se još nekoliko dobro utvrđenih bunkera sa manjim posadama na većim propustima i mostovima, prema tome — biti oprezan da ne bi došlo do vatrenog sukoba i na taj način omeli nam izvršenje predviđenog zadatka. Protivtenkovska oruđa postaviti na cestu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marijan[3]

Zamjenik komandanta:
Rade Knežević

[3] Cvetković

BR. 116

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE DIVIZIJE OD 19 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O PRODORU NEPRIJATELJSKIH SNAGA NA OSLOBOĐENU TERITORIJU GORSKOG KOTARA[1]

ŠTAB XIII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Broj: Sl.
Dne. 19-X-1943.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

16. ov. mj. neprijatelj[2] je krenuo na naš oslobođeni teritorij sa nekoliko pravaca: jedna kolona tenkova i blindiranih automobila išla je iz Ogulina, druga kolona krenula je iz Mrkoplja u pravcu Jasenka, jedna kolona išla je od Ravne Gore u pravcu Jasenka i četvrta iz Josipdola preko Modruša i Jezerana.

Na mrkopaljskom dijelu fronta bila su naša dva bataljona, koji su vodili borbu sa neprijateljem i nisu mu dozvolili da prodre u Široku Dragu gdje su bila naša slagališta, a druga kolona je također bila praćena vatrom prema Jasenku.

Neprijateljske snage koje su nadirale iz Ogulina i iz Ravne Gore došle su u sukob sa IV Brigadom, koja je bila duž tih cesta i uspjeli su prodrijeti, a pojedine bataljone raspršiti. Neprijateljska pješadija iz Ravne Gore došla je s leđa kroz šumu jedinicama koje su bile usmjerene prema Ravnoj Gori i napala ih s leđa.

Jače neprijateljske tenkovske kolone probile su preko Josipdola, Modruša do Jezerana. Iz Jezerana jedna kolona uputila se je prema Stajnici i prema vijestima koje dosada imamo tamo su pobili oko 40—50 ranjenika,[3] druga kolona pošla je u pravcu Brinja i iznenadno izvršila upad i treća kolona pošla je u Drežnicu i kroz Drežnicu došla u Jasenak iza leđa snagama koje su bile usmjerene prema Ogulinu prije nego su probili tenkovi iz Ogulina. To je još više doprinijelo raspršenju mnogih jedinica. Tenkovi koji su došli iz Josipdola sreli

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 44—A, k. 104 C.

[2] Riječ je o 901 njemačkom motorizovanom puku. Vidi dok. br. 98 i 221.

[3] Prema izvještaju Druge NO brigade Trinaeste divizije ubijeno je oko 60 ranjenika. Vidi dok. br. 119.

su jedan automobil na Maljenu i, kako izgleda, sve ljudstvo koje je u njemu bilo, stradalo je, jedan automobil od 30—40 drugova sreli su kod pilane Drežnica i izgleda da su svi stradali.[4] Takvih slučajeva ima više o čemu ćemo vam podnijeti podatke kada dobijemo detaljan izvještaj. Na našoj strani nisu nam još poznati gubici, a izgleda da ti gubici iz brigada su dosta maleni.

U prvom momentu situacija je izgledala mnogo ozbiljnija, a osobito njihov prodor na Brinje dao nam je povjerovati, da će neprijatelj poduzeti ozbiljnije pokrete kroz šumu. U dogovoru sa pomoćnikom načelnika Glavnog štaba[5] riješili smo da prebacimo što više snaga na prostor Delnice — Crni Lug — Brod na Kupi i da otuda vršimo pritisak na neprijateljske komunikacije. Tako na teritoriju II Odreda prebačena je I Brigada osim jednog bataljona i III Brigada osim jednoga bataljona. Imali smo dalju namjeru prebacivanje i IV Brigade, ali nju nije bilo moguće skupiti, jer je već pod prvim naletom neprijatelja bila dosta raspršena i onda smo joj dali zadatak da se koncentriše na sektoru Lukovo — Ledenice i da se sređuje. Vidjevši da se neprijatelj povlači, I Brigadu ostavili smo na tom sektoru.

U vezi sa vašim naređenjem dali smo zadatak I Brigadi i II Odredu da djeluju iz Gorskog Kotara na Lujzijanu na prostoru Mrzle Vodice — Delnice — Skrad — Brod Moravice. I tamo smo uputili načelnika Štaba.[6] II Brigadi dali smo zadatak da odmah krene i da djeluje na cesti Ogulin — Gomirje — Vrbovsko, a II bataljonu Odreda da se uputi prema Mrkoplju i da tamo vrši pritisak. Tim jedinicama dat je zadatak da i dalje ruše komunikacije prema neprijatelju. III Brigada dobila je zadatak da dođe u Drežnicu, gdje bi se imala koncentrisati i sređivati, a IV Brigada jedan bataljon uputiti će u pravcu Hreljina, dok druge jedinice imale bi se okupiti na prostoru Ledenice — Lukovo i sređivati.

Momentalno sve naše jedinice prilično su razbijene i rastrešene, te se pred nas stavlja kao glavno: prikupiti sve borce u svoje jedinice i njih srediti. Već duže vremena skoro sve jedinice bile su prinuđene da žive u šumi i bile su prilično zamorene, pokisle i neuredno snabdjevane sa ishranom što je sve više uticalo na to da se raspršuju. Osobito to važi za IV Brigadu, koja je od njenog formiranja pa do danas stalno na položaju i moral kod te Brigade bio je već prilično opao prije neprijateljske ofanzive. Smatramo za potrebno da vam predložimo, ukoliko situacija dozvoli, da i IV i III Brigadu povučemo u

[4] Vidi dok. br. 119.
[5] Srećko Manola
[6] Dimitrije Vojvodić

pozadinu za vrijeme od 10 do 15 dana, da bi im se dao osnovni minimum vojničkog i političkog znanja. Velika većina toga ljudstva nije služila vojsku, a ima ih i danas dosta koji još nisu ispalili nijednoga metka iz puške. Za vrijeme ove ofanzive bilo je pojava bacanja oružja i bježanja svojim kućama. Jednom riječju, tome ljudstvu potrebna je vojna obuka.

Prema obavještenjima Obavještajnog centra za Hrv. Primorje trebalo je da prođe kroz ovaj teren sedam neprijateljskih divizija iz Verone za Istočni front. Ti podaci dobiveni su od jednog njemačkog poručnika, koji je zarobljen u Klani. Prema istim obavještenjima dosada su prošle tri do četiri divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.[7] Turkulin

(M. P.)[9]

Komandant:
V.[8] Kovačević

BR. 117

DIREKTIVA ŠTABA DEVETNAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 19 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I DEJSTVO[1]

— 7. XI. 1943[2]

DIREKTIVA BR. 9
Štaba XIX Sjevero-dalmatinske divizije od 19. X. 1943 g.

(Sekcija: Zadar, Dugi Otok, Novigrad, Žirje, Knin i Šibenik 1 : 100.000, jug. izrade)

Opće stanje: Opće stanje na ovome sektoru može se uglavnom okarakterisati sa dva momenta koji su momentano najznačajniji a to je danas pojačana aktivnost neprijatelja u operativnom smislu, kao i pojačana nastojanja neprijatelja da putem četnika

[7] Artur
[8] Veljko
[9] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34—1, k. 104 B.
[2] Primjerak direktive dostavljen na uvid Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske. Datum označava vrijeme prijema.

i ustaša mobiliše što više domaćeg ljudstva u te izdajničke bande i time ih obveže za svoje vlastite interese. Neprijatelj je u posljednje vrijeme pojačao neke garnizone, kao naprimjer Benkovac, Obrovac, Skradin itd. i ispadima iz tih garnizona, naročito iz Benkovca i Zadra,[3] nastoji da što više dezorganizuje našu pozadinu. Neprijateljski saobraćaj na liniji Knin — Gračac i Obrovac — Gračac postao je življi. Naročito se osjeća aktivnost na liniji Knin — Gračac, gdje neprijatelj svakodnevno sa većim kolonama saobraća. Na liniji Gračac — Bihać, prema nekim vijestima, neprijatelj vrši koncentraciju, čije namjere nisu nam poznate. Sa južne strane neprijatelj je iz Šibenika proširio svoje položaje zauzevši Primošten i Rogoznicu.[4] Sa te strane se osjeća da bi neprijatelj mogao svoju aktivnost prenijeti na zapadnu stranu Krke u pravcu Vodica itd. Aktivnost neprijatelja mogla bi se prenijeti i na naše otočje, koje se još nalazi sve u našim rukama. Putem propagande kao i prisilnih mjera, a pomoću ustaških i četničkih izdajnika, neprijatelj nastoji da što više mobiliše u redove tih izdajnika i da s tim izdajničkim snagama donekle pojača i osigura svoje garnizone, da bi mogao sa svojim vlastitim trupama više manevrisati. Na našem sektoru nalazi se priličan broj ljudstva van naših redova, koje bi neprijatelj u eventualnom momentu pogoršanja situacije mogao iskoristiti u svoje svrhe, što nam nameće posebnu opreznost i mnogo jači rad po pitanju mobilizacije.

Opći zadatak: U vezi navedenog pred nas se postavlja zadatak što veće aktivnosti protiv neprijatelja, naročito uništenje saobraćajnih veza i što jači politički i vojnički rad po pitanju mobilizacije.

Za izvršenje ovog zadatka

naređujemo:

I Brigada pojačana sa 3 teška bacača i 2 protukolne puške: U svrhu ometanja neprijateljskog saobraćaja na liniji Gračac — Donji Lapac, razviće što jaču aktivnost na označenoj liniji sa svim svojim snagama. Akcija na ovoj liniji kombinovaće se sa snagama VI Divizije, koje će također dejstvovati na tu liniju sa zapadne strane.[5] U tu svrhu I Brigada povezaće se odmah sa snagama VI Divizije, radi koordinacije rada. Ova aktivnost očitovaće se u obliku manjih i većih zasjeda, prepada itd. Kada se našom

[3] Vidi dok. br. 53.
[4] Vidi dok. br. 221.
[5] Vidi dok. br. 190.

aktivnošću na tu liniju privuku veće neprijateljske snage i s time stvore nepovoljniji uslovi za naše akcije, Brigada će se prebaciti na liniju Gračac — Otrić ukoliko na ovoj uslovi budu povoljni.

II Brigada pojačana sa 2 teška bacača i 1 protukolnom puškom

Sa tri bataljona dejstvovaće na liniju Obrovac — Gračac[6] dok će jedan bataljon ostaviti na liniji Mokro Polje — Kistanje. Na liniji Obrovac — Gračac, II Brigada pripremiće materijal za temeljito rušenje ceste o čemu će dobiti još i usmene direktive od ovog Štaba. Po uništenoj cesti, na već određenom mjestu, postaviće zasjedu lijevo i desno sa zadatkom da sačeka neprijatelja i da mu nanese što veće gubitke. Na ovoj liniji Brigada će nastojati da što dulje dejstvuje, a ukoliko uslovi za akcije iz bilo kojih razloga postaju nepovoljni za nas, Brigada će se povući prema Krupi, ali svakako nastojati da se prethodno sporazumije sa ovim Štabom. Bataljon koji će se nalaziti na liniji Mokro Polje — Kistanje, ima zadatak da zajedno sa Kninskim odredom, sa jednim dijelom dejstvuje u pravcu Pađena, a sa jednim dijelom držaće pod kontrolom neprijateljski garnizon Kistanje i u slučaju pokušaja toga garnizona da ispada u pravcu Radučića i Ivoševci ili Kolašca, spriječiti mu to. Ove snage povezaće se sa snagama Sjev. dalm. odreda koje će se nalaziti jugozapadno od Kistanja, tj. prema Đevrskama. Ovom bataljonu staviti u zadatak da svaku noć do ponoći i poslije ponoći izašilja svoje patrole u pravcu garnizona, sa zadatkom da pripucava na istog, demonstrirajući s time napad i iznuravajući neprijatelja. Ovom bataljonu staviti u zadatak da svakodnevno neposredno izvještava ovaj Štab o situaciji i da stoji stalno s nama u vezi.

---

[6] Vidi dok. br. 144.

III Brigada: pojačana sa jednom protukolnom puškom: Zadatak ove brigade ostaje uglavnom isti kao i po prijašnjoj zapovijesti, to jest dejstvovanje na liniji Zadar — Obrovac, s tim da kontroliše pravac Obrovac — Bilišane i Obrovac — Zelengrad.[7] Također da drži pod kontrolom Benkovac i da spriječi njegovo ispadanje u pravcu oslobođenog teritorija. Razviti što jaču aktivnost u pravcu Zadra i Zemunika sa južne strane i uporno braniti prodor neprijateljskih snaga od Benkovca ili Zadra prema Biogradu, to jest onemogućiti pokušaj neprijatelja da zauzimlje obalu. Povezati se što jače sa Zadarskim odredom i kombinirati sa njime akcije. Naročitu pažnju posvetiti mobilizaciji na teritoriju Bukovice.

Kninski part. odred: Sa jednim dijelom svojih snaga ometaće neprijateljski saobraćaj na liniji Prevjes — Popinski klanac[8] sa zapadne strane. Ovo činiti pomoću zasjeda, manjih prepada itd., a naročito upotrebljavati automatska oruđa sa čuka. Glavni zadatak je nanositi neprijatelju gubitke i rušiti cestu, a ukoliko se može, odnosno ukoliko bude uslova, nastojati spaljivati kamione i izvlačiti materijal. Sa drugim dijelom u zajednici sa snagama II Brigade, koji će se nalaziti prema Mokrom Polju, dejstvovati na liniju Prevjes — Knin, postavljajući zasjede četnicima, neprijateljskim kolonama. U tu svrhu, to jest radi što bolje koordinacije rada povezati se i pod svaku cijenu nastojati uhvatiti vezu sa krajiškim snagama koje se nalaze negdje oko Plavna i Strmice. U slučaju prodora neprijatelja prema Erveniku, uporno braniti taj pravac.

Sjevero-dalmatinski partizanski odred: Sa svim svojim snagama dejstvovaće jugoistočno od linije Kistanje — Vodice, prema Krki. Zadatak ovog Odreda da sa jednim manjim dijelom kontroliše neprijateljski garnizon Kistanje sa pravca Đevrske — Kistanje, povezujući se sa sna-

---

[7] i [8] Vidi dok. br. 144.

gama II Brigade. Zadatak ovih snaga je isti, kao i od II Brigade koje kontrolišu ovaj garnizon. Sa ostalim snagama dejstvovati u pravcu Skradina i prema Martinskoj, sa zadatkom uznemiravanja neprijateljskog garnizona u Skradinu i osiguranja Martinske od eventualnog iskrcavanja neprijateljskog sa pravca Šibenika. Ukoliko je neprijatelj već uspio da se iskrca na Martinsku, nastojati ga likvidirati, a ukoliko to nije moguće, uporno braniti daljnje njegovo nadiranje. Također organizovati odbranu obale do u visinu Vodica od eventualnog neprijateljskog iskrcavanja sa mora. Povezati se sa otokom Prvić, odnosno sa tamošnjom posadom radi koordinacije odbrane. Na cijelom ovom prostoru to jest Skradinskoj, i Vodičkoj općini nastojati što više mobilisati ljudstva u naše redove.

Komanda N. O. mornarice: Zadatak ove Komande uglavnom je isti prema prvim zapovijestima s tim što će izvršiti reorganizaciju prema uputstvima i po načelima koja će dobiti od ovog Štaba. Nastojaće da postavi minska polja radi ometanja neprijateljskog pomorskog saobraćaja na liniji Premuda — otok Silba — Olib — i Pag. Mogućnost postavljanja minskih polja na ovome sektoru ispitati i što prije pristupiti izvršenju ovog zadatka. Radi ovoga povezati se sa Komandom mornarice Primorsko-goranskog sektora.[9] Također ispitati postavljanje minskih polja i pristupiti tome na južnoj strani na visini otoka Zlarin — Žirje — Dugi Otok, radi čega se povezati sa Komandom mornarice Šibeničkog sektora. Također ispitati mogućnost postavljanja mina u neprijateljske vode, tj. pri izlasku iz Šibeničkog kanala i oko samog Zadra. Ukoliko za to postoje uvjeti, pristupiti tome. Organizaciju odbrane otoka još bolje učvrstiti u svrhu čega se stavlja na raspoloženje toj

[9] Riječ je o Komandi mornarice za Hrvatsko Primorje.

Komandi 10 teških mitraljeza, 1 protukolski top kal. 47 mm. i jedan »Pito« kal. 37 mm. Potrebno je također postaviti minska polja i ispred onih mjesta gdje postoji mogućnost neprijateljskog iskrcavanja, odnosno gdje je to najvjerovatnije. Sa dobivenim topovima nastojati prvenstveno uništiti koju lađu u blizini Zadra. Sa flotilom ukoliko ima pogonskog materijala sprečavati neprijateljski pomorski saobraćaj. Na kopnu se povezati sa snagama III Brigade i sa snagama Sjevero-dalmatinskog odreda.

Zadarski part. odred: Sa svim svojim snagama dejstvovaće na liniju Karin — Zadar sa sjeverozapadne strane i pravcem samoga Zadra. Radi koordinacije rada povezati se sa snagama III Brigade i u izvođenju zajedničkih akcija staviti se pod njihovu komandu.

Prateći bataljon: Staviće na raspolaganje I Brigadi 3 teška bacača i 2 protukolne puške. II Brigadi 2 teška bacača i 1 protukolnu pušku. III Brigadi 1 protukolnu pušku. Komandi mornarice 1 protukolni top kal. 47 mm. i »Pito« kal. 37 mm.

Način izvođenja zadatka: Pristupiti temeljitom ispitivanju stanja kod neprijatelja putem informativne službe i svaki povoljan momenat iskoristiti. Zasjede postavljati sa svom opreznošću, pazeći naročito na tajnost zasjede. Prilikom zasjede ili prepada svakoj jedinici precizno odrediti zadatak u svim momentima koji se mogu pojaviti prilikom borbe, što treba predvidjeti. Napadi iz zasjede moraju biti dobro organizovani i izvedeni brzo i energično sa dobro organizovanom vatrom, što znači da treba neprijatelja smesti sa plotunskom vatrom i iskoristiti zabunu. Sve puteve koji vode prema oslobođenom teritoriju treba temeljito uništiti, isprekopavati i zazidati. Za ovo se povezati sa komandama mjesta i pomoću njih organizovati prekopavanje cesta. Skreće se pažnja da se ovo shvati najozbiljnije i da

putevi imaju biti uništeni do te mjere, da se i ne zna da su to putevi. Ceste koje treba uništiti: Zadar — Obrovac — Gračac, Zadar — Murvica — Poličnik, Zadar — Nin, Zadar — Poljak, Zemunik — Murvica, Smilčić — Islam, Smilčić — Novi Grad, Novi Grad — Pridraga, Zadar — Sukošan, Zemunik — Sukošan, Zemunik — Benkovac, Karin — Benkovac, Benkovac — Polača, Benkovac — Vrana, Benkovac — Skradin, Benkovac — Brgud, Benkovac — Bruška, Bribirske Mostine — Mala Čista, Bribirske Mostine — Đevrske — Kistanje — Knin, Zaton — Vodice, Martinska — Vodice, Roški Slap — Đevrske, Roški Slap — Kistanje, Pađene — Mokro Polje — Ervenik, do blizine Ervenika, Kistanje — Kolašac do Kolašca, Knin — Gračac, Obrovac — Gračac, Obrovac — Bilišane, Obrovac — Zelengrad. Sve ove linije imaju da se potpuno unište, naročito posvetiti pažnju rušenju mostova. Po pitanju mobilizacije povezati se sa komandama mjesta, ostalim pozadinskim vlastima i odgovornim drugovima i svestrano pristupiti mobilizaciji. U ovom radu koristiti prvenstveno političke pripreme i mobilizirati na dobrovoljnoj bazi. Ostala dozvoljena sredstva koristiti samo utoliko ukoliko je osiguran njihov uspjeh. Ne smijemo se služiti takim mjerama koje bi bile neuspješne. Ljudstvo mobilizirati na bazi odašiljanja u operativne jedinice naše Divizije, zatim u odrede, a koji se ne mogu pokrenuti pod ovim vidom mobilizacije, okupiti oko komandi mjesta, seoskih straža itd. i bar nekako ih vezati za našu borbu. Ovima posljednjim naročito paziti da se dadu svjesni i odgovorni drugovi, koji će rukovoditi sa njima i pripremati ih za prelaz u operativne jedinice. Svaka jedinica izvršiće ovo na svom sektoru.

Znakovi raspoznavanja: 20/21 **Kundak — Kijev,** 21/22 **Čizma — Čamac,** 22/23 **Zvijezda — Zadar,** 23/24 **Nišan — Nosač,** 24/25 **Bacač — Brod,**

25/26 **Potkova — Pobjeda**, 26/27 **Soko — Sloboda.** Ugovoreni znakovi 4—12. Vidni znakovi: partizanka na pušku i dva kruga iznad glave, — odgovor: partizanka na pušku i 2 uzastopna podizanja u vis. Znakove raspoznavanja dati podređenim jedinicama samo za dva dana unaprijed. Sa znakovima biti vrlo oprezan.

Smještaj štabova: Štab Divizije ostaje na svom dosadašnjem mjestu. Štabovi ostalih jedinica smjestiće se na svom operativnom pravcu o čemu će izvijestiti ovaj Štab.

Sanitet: Štabovi jedinica smjestiće svoje sanitetske punktove na najpodesnijem mjestu svog operativnog štaba. Ranjenike upućivati u našu bolnicu najbližim putem i najbržim sredstvima. I Brigada upućivaće svoje ranjenike u Liku ukoliko joj je to zgodnije.

Ishrana: Ishranu organizovati pomoću komandi mjesta i odbora na sektorima svog djelovanja i u sporazumu sa intendanturom ovoga Štaba. Organizaciji ishrane posvetiti što veću pažnju, za svake propuste štabovi će snositi odgovornost.

Veza: Jedinice će se međusobno povezati i održavati stalnu vezu sa susjednim jedinicama na dodirnim to jest najbližim tačkama. Izvještaje slati ovome Štabu svakoga dana najmanje jedanput, a po potrebi i više puta. Izvještaji moraju biti potpuni i sadržavati sve potrebne elemente. Izvještaje slati pomoću najsigurnijih kurira. Na svakom izvještaju mora biti označen sat kada je pisan. Za svaku nemarnost po ovome pitanju najoštrije će se kazniti.

Početak akcija: Izvršenju zadataka iz ove direktive pristupiti odmah. Štab II Brigade usmeno će se sporazumjeti sa ovim Štabom o času izvršenja svog zadatka i o pripremama.

Napomena: Na svom sektoru svaka jedinica će voditi računa o neprijateljskim agentima, kao i o pojavama organizovanja izdajničkih grupa ili bježanja u neprijateljske garnizone

u svrhu pomaganja neprijatelja bilo putem četničkih ili ustaških organizacija. Svaka ovakva pojava ima se najenergičnije suzbiti. Za one za koje se dokaže da su neprijateljski špijuni, treba ih saslušati i strijeljati. One koji se nađu sa oružjem u ruci protiv nas, bilo da su ustaše ili četnici ili pripadaju kojoj drugoj organizaciji koja pomaže neprijatelja, treba vojnički likvidirati. Imovinu onih izdajnika koji se s oružjem u ruci bore protiv nas konfiskovati, a njihovu familiju protjerati u žicu. Od organizatora zapaliti kuću. Sa ovim naravno ne treba prelaziti u drugu krajnost, nego paziti i na političke momente. U ovome se također sporazumijevati sa pozadinskim vlastima, gdje je god to moguće.

Zaplijenjeni materijal: Zaplijenjeno oružje zadržati u svojim jedinicama i izvijestiti ovaj Štab. Ostali materijal skloniti na sigurno mjesto i odmah podnijeti izvještaj ovome Štabu. Naročito paziti na materijal koji je važniji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR
Petar Babić

KOMANDANT,
POTPUKOVNIK
M.[10] Kuprešanin

(M. P.)[11]

Dostavljeno:
na znanje:
Glavnom Štabu NOV. i PO. Hrvatske,
Štabu IV Operativne Zone.
na postupak:
Štabu I, II i III Brigade,
Štabu Kninskog, Sjev. Dalm. i Zadarskog Part. Odreda,
Komandi N.O. Mornarice i
Štabu Pratećeg Bataljona.

[10] Milan
[11] Okrugli pečat: Štab Kninskog sektora.

BR. 118

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NO BRIGADE OD 19 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA NARTU I ŽELJEZNIČKU PRUGU DUGO SELO — KUTINA[1]

ŠTAB
II BRIGADE II OPER. ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Broj: Oper. 14/43
Dne 19 X 1943

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Položaj

Na sektoru djelovanja naše brigade ne opaža se nikakova neprijateljska koncentracija. Na željezničkoj pruzi Dugo Selo — Novska nalazi se neprijateljsko uporište i to: Ivanić Grad, Križ, Novoselec-Križ, Popovača, Kutina. Neprijatelj je u tim mjestima dobro naoružan i dobro utvrđen, skoro u svakom uporištu nalazi se po jedna bojna zdrugovaca a, osim toga, nalaze se i gestapovci u Križu i Kutini. Nijemci se nalaze na željezničkoj stanici Popovača (oko 150). Ta stanica je minirana.

Neprijatelj u Križu raspolaže sa 4 topa, a u svakom drugom uporištu imade po nekoliko minobacača. Prema posljednjim podatcima u Kutini se nalazi nekoliko tenkova, osim toga, na toj željezničkoj pruzi, na mostu na Česmi, nalaze se dva bunkera izgrađena od cigle i betona, unutra se nalaze švabe i domobrani sa lakim i teškim strojnicama i mnoštvo bomba. Kod željezničke stanice Ludina-Vidrenjak nalaze se također dva takova bunkera sa brojnim stanjem oko 40, od toga oko polovica švaba, polovica domobrana, sa dobrim naoružanjem. Kod Gračanice i Repušnice nalaze se također takovi bunkeri.

Oko svih tih bunkera nalazi se pletena žica i minsko polje. Noću iz pojedinih uporišta odlaze u posljednje vrijeme patrole u raznim pravcima po željezničkoj pruzi da istu kontroliraju i da ometaju djelatnost naših jedinica. Koliko nam je poznato na samoj Savi nalaze se također neprijateljska uporišta i to: u Martinskoj Vesi (120 Štajcerovih ustaša), Ljubljanici, Hrastelnici. Neprijatelj u Martinskoj Vesi i Ljubljanici, koliko nam je poznato, ogradio se minskim poljem.

Uporište u Hrastelnici raspolaže sa topovima.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15—6, k. 1472 A.

Drugi dan, nakon što se prebacio naš III bataljon sa načelnikom Štaba[2] preko Save na izvršenje posebnog zadatka,[3] tj. 13 ov. mj., blokirao je neprijatelj dio Save gdje su oni prolazili. Neprijatelj je prema informacijama koje smo dobili došao iz Siska i Sunje sa tenkovima i sa topovima, tom prilikom zapalili su sela Ivanjski Bok, Crkveni Bok i još neko selo čije ime nismo točno mogli ustanoviti. Tom prilikom neprijatelj je potopio sva prevozna sredstva kojim su se služili naši kod prebacivanja preko Save. Ta blokada navodno da još traje, i sada je na tom dijelu vrlo teško se prebacivati. U posljednje vrijeme zadužili smo jednog našeg druga koji takorekuć poznaje sve oficire u neprijateljskim uporištima, na pruzi Dugo Selo — Kutina, da hvata veze sa tim oficirima, da postavlja njima konkretne zadatke. Te veze sve se više produbljuju i nadamo se da će one jednog dana donijeti vidne uspjehe.

Po svim tim uporištima imade mnogo Hercegovaca i Bosanaca. Kakovo je brojno stanje kao i naoružanje u neprijateljskim uporištima oko Bjelovara, kao i stanje unutar tih uporišta nije nam poznato zbog slabih informativnih veza. Tako opširniji informativni izvještaj pišemo vam radi toga, što naš informativni oficir koji je poslan na neke zadatke nije se vratio, a isto tako nemamo zasada s njime uopće veze.

Glasine koje su kružile da će se neprijatelj povući iz uporišta Čazme nisu se obistinile.

AKCIJE:

14. X. 1943 II bataljon zajedno sa civilima rušio je prugu između stanice Ludina-Vidrenjak — mosta na Čazmi. I bataljon sa dijelom snaga II bataljona vršio je osiguranje. Tom prilikom srušeno je preko 1.000 metara željezničke pruge.[4] Promet još do danas nije uspostavljen. Prilikom rušenja pruge neprijatelj je iz uporišta Križ tukao topovima prema drugovima koji su rušili prugu. Mnoge bombe nisu eksplodirale, sa naše strane nije bilo ranjenih. Kad su se naši drugovi zajedno sa civilima približili stanici Ludina-Vidrenjak da ruše prugu, neprijatelj je iz bunkera kod te stanice otvorio vatru, nakon čega su civili pobjegli i nije ih se moglo zadržati.

Neprijatelj tom zgodom vjerovatno ne bi ni pucao da se naša tri druga nisu privukla tim bunkerima i počeli bacati

---

[2] Božo Kušec

[3] Zadatak Bataljona bio je da prebaci sa Banije u Moslavinu oružje, koje je Glavni štab NOV i PO Hrvatske poslao Štabu Druge operativne zone. Vidi tom V, knj. 21, pismo Štaba Druge operativne zone načelniku Štaba Zone od 1 studenog 1943 godine.

[4] Vidi dok. br. 215.

bombe. Na samoj stanici Ludina-Vidrenjak zaplijenjen je jedan poljski telefon sa dva nalijevajuća elementa, a sama stanica spaljena.—
15. X. 1943. Jedna desetina II bataljona poslana je prema mjestu gdje se rušila pruga da omete rad na popravljanju pruge.—
16. X. 1943. jedan vod II bataljona išao je po eksploziv i sanitetski materijal u mjesto Okešinec, ali se nije mogao prebaciti pošto je neprijatelj na tri mjesta imao zasjedu.

To ne znači da se taj vod nije mogao prebaciti, nego se povratio u svoju bazu radi toga što ne bi mogao preko pruge prevesti na kolima taj materijal. Drugi dan prebačen je taj materijal i odpremljen u Štab odreda.
18. X. 1943. — II bataljon rušio je prugu između željezničke stanice Popovača i Gračenica, srušeno je oko 500 metara. I bataljon zajedno sa njemačkom četom[5] koji se nalazi privremeno u sastavu naše brigade dao je zasjedu prema Popovači i Kutini. Neprijatelj iz uporišta Popovača krenuo je u pravcu rušenja pruge dva puta, ali je svaki puta odbijen. Neprijatelj koji je iz Kutine isto tako pokušao doprijeti do mjesta rušenja pruge da na taj način prisili naše drugove da prestanu sa radom, odbijen je.—

Pokušaj neprijatelja da se probije ostao je bez uspjeha. Neprijatelj je u oba slučaja pokušao prodrijeti po željezničkoj pruzi. Teški minobacači iz uporišta Popovača tukli po našem položaju. Na našoj strani nije bilo ni ranjenih ni mrtvih.

Istog dana jedna patrola II bataljona koja je bila upućena na izviđanje na pravcu Popovače, otišla je u samo neprijateljsko uporište Popovača i tu u blizini bunkera zarobila dva domobrana i zaplijenila 1 karabin i dvije handgranate.

U prošlom izvještaju opisali smo raspored naših snaga prilikom napada na Nartu.[6] Razlozi neuspjeha te akcije leže u prvom redu u tome što nismo znali da je neprijatelj pred samu akciju dobio pojačanje od 150 njemačkih vojnika odnosno gestapovaca. Mi smo, doduše, znali da u Bjelovaru imade topova i da nas oni mogu iz Bjelovara tući. Ali obzirom na to što su neki članovi Štaba brigade taj isti dan razgovarali sa nekim ljudima iz samog uporišta i ustanovili mjesto gdje ćemo najlakše probiti obruč, nismo vjerovali da će nas moći tako efikasno tući.

Od svega toga mi nismo bili vojnici na svojem mjestu. Kod te akcije nismo postupili vojnički. Mi smo trebali poslati

[5] Riječ je o četi »Ernest Telman«, koju je od pripadnika njemačke nacionalne manjine formirao Štab Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 18, dok. br. 56.
[6] Vidi dok. br. 106.

našu patrolu na cestu Narta — Bjelovar sa zadatkom da stalno izviđa hoće li neprijateljsko uporište dobiti pojačanje, pa ako ga dobije da u posljednji čas odustanemo od izvršenja akcije. Drugi dan doznali smo da su ljudi iz uporišta na vrijeme poslali jednog svoga čovjeka da nas obavijesti da su dobili pojačanje, ali nas taj drug nije mogao naći. Isti taj našao je jednog našeg kurira koji se vraćao iz Kalnika, ali ni njemu nije bilo poznato gdje se momentano nalazi brigada.

Već preko 15 dana u sastavu naše brigade nalazi se njemačka četa koja je ovdje na propagandnom putovanju, ali zbog lakšeg kretanja nalazi se u našem sastavu. Prilikom rušenja pruge između Popovače i Gračenice ta četa pojačana sa našim puškomitraljeskim odjeljenjima dva puta je odbila neprijatelja koji je htio da onemogući daljnje rušenje pruge.—

STANJE UNUTAR BRIGADE:

U posljednje vrijeme stanje unutar same brigade nešto se popravilo. Štabovi bataljona daleko bolje funkcioniraju nego što su ranije. To se opaža i kod samih komanda četa. Štabovi bataljona i komande četa su popunjene, sve više provejava kroz samu brigadu vojnički duh. Štabovi bataljona u posljednje vrijeme dosta rade u vojnom pogledu po samim komandama četa. Same komande četa rade sa svojim borcima po rasporedu rada koji je izdala II operativna zona. Kod toga se najviše zadržavaju na stvarima koje su najmanje poznate borcima. Sa drugovima koji prilaze u naše redove radi se isto po rasporedu rada unutar samih bataljona, koji je izdala naša Zona.

Od Komande područja zatražili smo oko 150 boraca kako bi mogli pojačati naše bataljone, pa ujedno formirati i tehničku četu koja je prijeko potrebna. S tim ljudstvom pojačali bi i našu minersku grupu za razne diverzantske akcije. Premda nije formirana tehnička četa, mi ipak imademo u svakom bataljonu po nešto raznog pionirskog alata. Povećanjem našeg brojnog stanja formirati ćemo i našu komoru. Disciplina u našim jedinicama popravila se. Borbenost naših drugova nakon neuspjeha u Narti nije se smanjila. Osjeća se potreba još jačeg rada kako na vojnoj izgradnji tako i na političkoj. U tom vidu članovi Štaba brigade češće će odlaziti u same komande četa, da im na licu mjesta dadu punu pomoć. Poznato je da se u našoj brigadi provodi oktobarsko takmičenje, u tom vidu natječu se pojedini bataljoni kao i čete — koja će više drugova naučiti rukovati puškomitraljezom. Isto tako stavili su si u zadatak da izvježbaju po jedno odjeljenje za teški mitraljez kao i za teški minobacač. Takmičenje dalo je već lijepih rezultata.

Još uvijek mnogi drugovi odlaze bez znanja i odobrenja svojih starješina svojim kućama, sa svoje strane nastojimo da to spriječimo. Dezerterstva još uvjek su na dnevnom redu. Bavimo se mišlju da pošaljemo iz naše brigade nekoliko povjerljivih drugova pa da se svi ti dezerteri pohapse i predvedu u Štab brigade.

Aktivnost naše brigade sve od formiranja nije bila skoro nikakova. Nismo vojnički likvidirali niti jedno uporište i naša djelatnost na samu željezničku prugu Dugo Selo — Novska nije bila onakova kako bi trebala da bude, razlog je u tome što je na samoj pruzi jak promet, a mi nismo imali eksploziva kako bi spriječili nailazak oklopnog vlaka. Međutim, sada smo dobili eksploziva i sada ćemo pojačati našu djelatnost na samoj pruzi.

Sam Štab brigade postao je u posljednje vrijeme neodlučan, što se naročito primijetilo pred par dana kada smo dobili podatke da će u dva sata u noći krenuti jedna satnija iz Kutine, jedna satnija iz Popovače zajedno sa strojničkom satnijom i jednom satnijom iz Križa do stanice Ludina-Vidrenjak pod zaštitom oklopnog vlaka, sa dva tenka prema mjestu Okoli kojeg je trebala ta neprijateljska vojska blokirati i izvršiti hapšenje. Čitav Štab složio se u tome da treba nešto učiniti.

Komesar brigade stao je na stanovište da treba postaviti zasjedu kod samog mjesta Okoli i da se tu dočeka ta vojska i da se razbije. Komandant brigade i njegov zamjenik[7] stali su na suprotnom stanovištu da se tu zasjeda ne napravi, jer da ta zasjeda neće imati uspjeha obzirom na tenkove s kojima je neprijatelj trebao doći, a s kojima je zaista i došao. To nisu bile male tankete već su to bili veći tenkovi sa kupolom i dva mitraljeza, s druge strane to je mlada brigada koja još nije bila u borbi sa tenkovima, a osim toga, to je ravnica sa brisanim prostorom. Komandant i njegov zamjenik predlagali su da se napadne sutra (noću) neprijateljsko uporište Popovača čiji nacrt kao i raspored snaga i oružja smo imali kod sebe. To smo mislili što je jedan dio snaga noć prije bio budan i kretao na akciju Okoli. Drugi dan naše patrole bile su upućene na izviđanje u raznim pravcima pa tako i prema Popovači.

Patrola koja je krenula prema Popovači upala je u samo mjesto i tu zarobila dva domobrana i naravno pronio se glas po čitavoj Popovači da će partizani noću izvršiti napad. Zbog toga nismo izvršili napad kako je to bilo nama u planu. Kako smo taj dan dobili eksploziv, to smo izvršili te noći rušenje pruge.—

Naš III bataljon koji je krenuo zajedno sa načelnikom Štaba na Baniju nije se još vratio i time nam je opet smanjena

[7] Zamjenik komandanta brigade bio je tada Stjepan Kućiš.

mogućnost naše djelatnosti. Po svemu izgleda da se taj bataljon neće skorih dana vratiti sa puta. Na mjestu gdje su prelazili Savu došla je vojska i blokirala Savu s jedne i druge strane. Oni će se morati prebacivati na drugom mjestu. Zadatak zbog čega je taj bataljon krenuo na put je sigurno 100% provaljen. Radi se naime o jednom partizanu koji je svojedobno došao u naše redove dobrovoljno a sada se prijavio bandi u Križu. Obzirom da je naša brigada momentano krnja, mi ćemo u slučaju likvidacija pojedinih uporišta spojiti se sa Štabom Moslavačkog partizanskog odreda i zajedničkim snagama izvršiti zadatke, kako je spomenuto u prošlom izvještaju. Sanitetska služba zadovoljava.

Informativni oficir kome su dati neki zadatci krenuo je na put, međutim, od njega ni traga ni glasa. Po povratku vjerovatno ćemo ga smijeniti a jednog drugog druga zadužiti po informativnoj službi.

BUDUĆI RAD:

I nadalje učvršćivati samu brigadu. Našu vojničku djelatnost svodićemo na rušenje željezničke pruge Dugo Selo — Novska a u to vrijeme pripremati akcije na uporišta i zajedno sa snagama Moslavačkog odreda likvidirati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Josip Horvat

Komandant:
Kličković Nikola

BR. 119

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NO BRIGADE OD 19 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O POVLAČENJU NEPRIJATELJSKIH SNAGA IZ GORSKOG KOTARA[1]

ŠTAB
II BRIGADE XIII DIVIZIJE NOVH
Dne, 19. X. 1943. godine.
u 9 časova.

ŠTABU XIII DIVIZIJE NOV HRVATSKE

Neprijatelj se sa cijelog ovog sektora povukao i nema ga do Ogulina.[2] Naš bataljon, koji je kretao preko Kapele za neprijateljem došao je do Modruša, gdje su naišli na jedinice VIII Divizije i neprijatelja također nema ni u Josipdolu. II Bataljon IV Brigade[3] i I Bataljon Odreda, kojeg smo poslali prema Ogulinu i Gomirju također nisu naišli na neprijatelja i naređeno je da djeluju na cesti Vrbovsko — Ogulin i da po mogućnosti ponovo zaruše srušen most kod Sv. Petra, tj. da sa bataljonom zaposjednu kote iznad samih Turkovića.[4] Sa ostalim jedinicama ove Divizije nemamo veze. IV Brigadi uputili smo kurire prema Vodicama, ali ne znamo da li su ih našli. Ranjenici se nalaze još uvijek spremljeni u šumi, gdje će ostati do naređenja Glavnog štaba ili vas. Također je u šumi divizijska prihvatna bolnica zajedno sa ostalim, koji se nalaze na službi kod Divizije.

Neprijatelj je u Stajnici ubio oko 60 ranjenika. Također je kod pilane u Drežnici uništio kamion sa 29 drugova, od vodnika na više, koji su se kamionom kretali za Diviziju, te kod Jezerana i Zrnića, također, oko 20 drugova.

Naš jedan bataljon utvrđuje položaje kod Klanca[5] za slučaj ponovnog prodora, dok jedan bataljon se nalazi kod bolnice, a jedan u rezervi.

Operativni izvještaj i brojno stanje i naoružanje poslati ćemo vam tokom današnjeg dana.[6]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Komandant:

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/2, k. 920.
[2] Opširnije o tome vidi dok. br. 98, 116 i 163.
[3] Riječ je o Četvrtoj NO brigadi Trinaeste divizije.
[4] Turković Selo
[5] Riječ je o Brinjskom Klancu. Vidi dok. br. 113.
[6] Vidi dok. br. 163.

BR. 120

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 20 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU SEDME DIVIZIJE U VEZI USPOSTAVLJANJA JAČEG DODIRA SA SLAVONSKIM JEDINICAMA[1]

V
JUGOSLAVIJE
Op. 200/43
20. X. 1943

ŠTABU VII DIVIZIJE NOVJ

Radi što lakšeg održavanja i uspostavljanja kontakta sa Slavonijom, boljeg političkog obuhvatanja banijskog »Trokuta«[2] i uznemiravanja neprijatelja na tome sektoru *odmah* formirajte jednu udarnu četu, koja će svoju bazu imati u selima južno od Save oko Crvenog Boka i krstariti tim predjelom, kao i čitavim banijskim »Trokutom« i vršiti diverzije na pruzi Sunja — Dubica. Da bi se potpuno obuhvatio pomenuti sektor nastojati da se od te čete u što kraćem roku mobilizacijom ljudstva formira bataljon. Ovoj četi pružati stalno, a naročito u prvo vrijeme svestranu pomoć, te da se brzo orijentiše i utvrdi na dodijeljenom sektoru. Pored navedenoga zadatak ove čete, a poslije i bataljona, biti će da onemogući razna četnička rovarenja i stvori što tješnji vojnički i politički kontakt između Banije i Slavonije.

Četu formirati sa ljudstvom iz Odreda i starješinskim kadrom iz vaše divizije. Pri određivanju starješinskog kadra voditi računa o kvalitetima istoga, a naročito sposobnosti za samostalan rad.

O ovome je dato potrebno naređenje i Odredu, te za formiranje rečene čete stupite odmah u kontakt sa istim. Četa će biti pod komandom Odreda.

Izvijestite kako teče formiranje vaših jedinica i o akcijama koje predviđate i koje ste već preduzeli.[3] Uopće od vas tražimo da nas češće izvještavate o stanju na vašem sektoru.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant, pukovnik:

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15—9, k. 424 C.

[2] Riječ je o području između Save i Une i komunikacija Sunja — Kostajnica — Dubica — Sunja.

[3] Vidi dok. br. 130, 167 i 183.

BR. 121

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG KORPUSA OD 20 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA JEDINICA ŠESTE DIVIZIJE OD 26 RUJNA DO 8 LISTOPADA[1]

O. 204/43
20 oktobar 1943

Operativni izvještaj o borbama VI divizije u vremenu od 26-IX-1943 do 8-X-1943.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

26-IX 1943 I i II bataljon Odreda »Plavi Jadran« postavili su zasjedu na cesti Zadar — Obrovac na liniji Smilčić — k. 201. Naišla je jedna njemačka kolona od 60 kamiona sa jednim tenkom i 4 blindirana kamiona. Ispred kolone na 4—500 metara kretala se neprijateljska prethodnica jačine 5 kamiona i 1 motocikl. Kolona je nailazila od Obrovca. Na neprijatelja je otvorena brza paljba iz svih oružja, a zatim izvršen juriš sa ručnim bombama. Kolona je zaustavljena, uništeno nešto kamiona ali su neprijateljski tenkovi i blindirani kamioni intervenisali i prisilili naše snage na povlačenje.

Zaplijenjena je 1 puška, nešto municije i sitnog materijala.

Uništeno je 10 neprijateljskih kamiona.

Gubici neprijatelja 7 ubijenih i više ranjenih.

Gubitaka na našoj strani nije bilo.

Iako je ovo prva akcija ovakve vrste Odreda »Plavi Jadran« ipak su se borci i komandni kadar pokazali borbeni i energični, a pored toga dobro su se snalazili, kako za vrijeme borbe tako i u povlačenju. U akciji je učestvovalo 6 talijanskih vojnika kao nišandžije na teškim mitraljezima. Pokazali su se vrlo dobri i borbeni.

Utrošeno je 1.800 puščanih i mitraljeskih metaka.

30-IX-1943. Jedna četa I bataljona II brigade sačekala je manju neprijateljsku kolonu na cesti Donji Lapac — Dnopolje. Sa otstojanja od 20 metara cijela ova kolona bila je uništena.[2]

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 23—5, k. 424 B.

[2] Vidi dok. br. 190.

Ratni plijen nije mogao biti izvučen uslijed brze intervencije neprijatelja iz D. Lapca koji je sa tri kolone počeo zaobilaziti naše snage.

Gubici neprijatelja 19 ubijenih i 13 ranjenih, među njima i 1 oficir.

Naši gubici 1 drug lakše ranjen.

Istog dana jedna satnija legionara jačine 100 vojnika došla je u s. Oraovac s namjerom da pljačka. Jedan vod III bataljona II brigade spustio se sa Kuka u selo, otvorio vatru na neprijatelja i natjerao ga u bjegstvo.[3] Ubrzo je neprijatelju stigla pomoć i uspio je da uđe u selo, ali su se povratili natrag bez pljačke.

Gubici neprijatelja 6 ubijenih.

Istog dana jedna četa IV bataljona II brigade sačekala je jednu neprijateljsku kolonu jačine 300 vojnika i 3 teretna kamiona između D. Lapca i Nebljusa i nakon borbe od tri sata neprijatelj je odbačen natrag.[4]

Gubici neprijatelja 10 ubijenih i veći broj ranjenih.

Uništen je 1 kamion.

Gubitaka na našoj strani nije bilo.

Utrošeno je 730 metaka.

1-X-1943 jedna četa IV bataljona II brigade sačekala je u zasjedi između Nebljusa i D. Lapca jedan neprijateljski kamion sa vojnicima.[5] Skoro svi neprijateljski vojnici bili su pobijeni, a tek nekoliko je uspjelo pobjeći. Uslijed brze intervencije neprijatelja ratni plijen nije izvučen.

Gubici neprijatelja 20 ubijenih i 15 ranjenih.

Gubitaka na našoj strani nije bilo.

2-X-1943 tri neprijateljske kolone iz D. Lapca krenule su prema Kamenskom. Jačina ovih kolona bila je oko 1500 vojnika sa 8 tenkova razne tonaže. Jedna kolona kretala se pravcem D. Lapac — Dnopolje preko Trnovca prema M. Kamenskom. Druga kolona kretala se pravcem Lapačka Korita preko Kalinovače na V. Kamensko, a treća kolona pravcem Kruge — Gradina — V. Kamensko. Nasuprot svih neprijateljskih snaga nalazio se je jedan bataljon II brigade raspoređen na liniji k. 1083 — 878 — Vrh Vitoroga — položaj između V. i M. Kamensko — k. 1141. Pretstraže su bile između Kruga i Nebljusa. Neprijatelj je zaobišao naše snage između Kruga i Nebljusa i potisnuo ih na položaj Paljevine. Jedna četa koja se nalazila na prostoru između V. i M. Kamensko primila je borbu, ali se uslijed pritiska neprijateljske lijeve kolone morala

[3] Vidi dok. br. 72.
[4] Vidi dok. br. 72.
[5] Vidi dok. br. 72 i 190.

malo povući. Neprijatelj je došao do M. Kamensko gdje je zapalio nekoliko kuća. Naše desno krilo izvršilo je juriš na neprijatelja i odbacilo njegovu lijevu kolonu, a zatim su se ostale naše snage rokirale prema srednjoj koloni i nakon borbe koja je trajala do 17 časova neprijatelj je bio odbačen u svoje polazne baze.

Zarobljen 1 neprijateljski vojnik.

Zaplijenjen 1 laki mitraljez, 1 pištolj i nešto municije.

Gubici neprijatelja 60 ubijenih i ranjenih.

Naši gubici 1 drug poginuo. Izgubljena 1 puška.

Utrošeno 6.000 puščanih i mitraljeskih metaka i 17 granata za bacače.

3 do 8-X-1943 snage VI divizije sastavljene iz I i III brigade, tri baterije artiljerije (11 oruđa), prateće čete (2 protukolska topa, 2 protukolska mitraljeza i 5 teških bacača 81 mm), vršili su operacije u zajednici sa XIII divizijom na sektoru Gospić — Karlobag.[6]

Plan akcije: Jedna brigada napadala je Oštarije i Takalice i u zajednici sa snagama XIII divizije nastavila sa čišćenjem prema Brušanima i Gospiću (I brigada). III brigada sa dva diviziona artiljerije napadala je neprijateljska uporišta Perušić, Marinu Glav., Grabovaču (k. 772) i Kujinjaču (k. 648). Artiljerija je postavljena sa južne i sjeverne strane Lipove Glavice (k. 671) sa zadatkom koncentričnog dejstva na Perušić, okolne kote i Marinu Glavicu.

I brigada otpočela je sa napadom 3-X 1943 u 5 časova izjutra na k. 824 i 1097. Nakon borbe od jednog sata ove kote su zauzete. Na svakoj ovoj koti nalazila se po jedna satnija neprijateljskih vojnika. Po likvidaciji ovih kota jedan bataljon ostavljen je na k. 824, 642 i 838 kao osiguranje, a ostale snage, ostavivši najnužnija osiguranja produžile su gonjenje neprijatelja i napad na same Oštarije, obuhvatajući ih sa istočne i sjeverne strane. Nakon kraćeg otpora neprijatelj se razbježao u pravcu Stupačenovo, Prpić i prema Uri. Gonjenje neprijatelja je produženo u pravcu Ure u zajednici sa dijelovima XIII divizije. Jedan dio snaga Brigade upućen je prema Jadovnu — Trnovcu i Brušanima. U toku ovog dana drugih borbi nije bilo.

III brigada otpočela je napad istog dana u 7 časova uz žestoku artiljerijsku pripremu prema Kujinjači. Nakon kraće borbe ova kota bila je zauzeta, a zatim je neprijatelj od straha pred našom artiljerijom počeo u panici napuštati i mjesto Perušić, povlačeći se preko Prvan Sela prema Vučijaku (k. 747) i k. 780. Naši prednji dijelovi sa tenkovima ušli su u Perušić oko

[6] Vidi dok. br. 33, 34 i 74.

10 časova. Artiljerija je prenijela vatru na Marinu Glav. (k. 775), a bacači mina na Grabovaču (k. 772). Ove kote pješadija je zauzela bez neprijateljskog otpora. Demoralisani neprijatelj počeo je bježati u pravcu Ličkog Osika na što je artiljerija počela hitno da se prebacuje sa prostora Lipova Glav. dijelom u Perušić i u pravcu Ćukovca, sa zadatkom da tuče neprijateljsku otstupnicu na liniji Lički Osik — Budački most i prema Mušaluku. Neprijatelj je primijetio pokret artiljerije i naših snaga prema Ličkom Osiku i u panici se počeo povlačiti prema Budačkom mostu. Artiljerija je plasirana na Ćukovcu i tukla neprijatelja u otstupanju prema Budačkom mostu. Do 18 časova dva bataljona III brigade očistili su čitav teren od Perušića do Ličkog Osika i izbili na Budački most gdje se neprijatelj zaustavio i dao otpor pomoću tenkova. Druga dva bataljona III brigade po zauzimanju Grabovače, ostala su na prostoriji k. 777 i uz obalu Like do Mušalučkog Malog Sela, štiteći desni bok naših snaga. Dva napada neprijatelja na tom sektoru odbijena su u toku dana uz gubitke po neprijatelja.

U toku 4-X-1943 nastavile su se operacije na cijelom sektoru. I brigada vidjevši pred sobom pokolebanog neprijatelja preduzela je napad sa dva bataljona na selo Brušane, Rizvanušu i Trnovac, jedan bataljon je ostao na Oštarijama radi sakupljanja i obezbjeđenja ratnog plijena, a jedan bataljon osiguravao je transportovanje ranjenika i plijena u pravcu Divosela. Čim su naše snage otpočele gađati na Brušane sa teškim bacačima neprijatelj je pobjegao bez otpora u pravcu Ličkog Novog i Oštre, a naše jedinice izbile su na položaje Brušane — Poldina Glava i Trnovac. Dva bataljona XIII divizije sa sektora Oštarija pristigla su u sastav I brigade kod Trnovca radi ojačavanja naših snaga.

III brigada ostavila je jedan bataljon kod Budačkog mosta radi sprečavanja neprijateljskih ispada, a sa tri bataljona preduzela napad na neprijatelja u Klancu, prešla rijeku Liku kod Mušalučkog Malog Sela i otsjekla otstupnicu neprijatelja od Oteša te osigurala intervenciju od Gospića. Napad je počeo u 15.30 sati na Klanac (k. 572) i bezimenu kotu sjeverozapadno od Klanca. Nakon kraće borbe neprijatelj je počeo da bježi u pravcu Oteškog mosta i Oteša. Artiljerija i minobacači prenijeli su vatru na Oteš i oko 17 časova naše jedinice ovladale su prostorom između Like, Otešice i samim Otešom. Neprijatelj iz Donjeg Pazarišta povukao se u pravcu Kalinovače i Velebita. Na Oteškom mostu neprijatelj je organizirao otpor uz pomoć 3 tenka. Jače neprijateljske snage skoncentrisale su se na kotama između Bužima i Smiljana: Karuševica (k.878), k. 650, Ljuti Vrh (k. 727), Krčmar (k. 774) i Ljutača (k. 688).

Dva bataljona III brigade uz pomoć teških bacača zaobišli su neprijatelja preko Rastoke i Korita (k. 810), napali bočno neprijatelja i do 19 časova zauzeli sve kote osim Krčmara (k. 774) odakle je neprijatelj davao žestok otpor.

U toku 5-X-1943 nastavljene su borbe na cijelom sektoru.

I brigada uz pomoć teških minobacača sa svoja dva bataljona napala je Oštru i istu zauzela do 21 sat. Jedan bataljon vršio je pritisak prema Ličkom Novom gdje je neprijatelj davao žestok otpor. Čim je pala Oštra, naše jedinice dejstvujući bočno na neprijatelja u Ličkom Novom, nakon dvosatne borbe zauzele su Lički Novi, a neprijatelj je pobjegao prema Gospiću. Dva bataljona XIII divizije u toku dana zauzela su Debelo Brdo (k. 698).

III brigada uz pomoć minobacača zauzela je Krčmar odakle je neprijatelj pobjegao u pravcu Rasovače i Smiljanske Plantaže. Jedan bataljon napao je bočno neprijatelja iz pravca Milkovića [Varoša] i Vaganca prema Tešićkom mostu. Neprijatelj se počeo povlačiti štiteći se sa 3 tenka. Oko 15 časova neprijatelj je izvršio protunapad u pravcu Miljače (k. 617) i Rasovače (k. 620) odakle je potisnuo naše snage, ali III bataljon III brigade izvršio je povratni napad i protjerao neprijatelja u pravcu Smiljanske Plantaže i Gospića.

Do 22 časa snage VI divizije i jedna brigada XIII divizije likvidirale su sva neprijateljska uporišta oko Gospića i izvršile najužu blokadu grada, izuzev Bilaja koji nije napadan.

5 do 7-X-1943 naše jedinice ostale su i dalje oko Gospića na blokadi. Za to vrijeme neprijatelj je vršio tri jača ispada u pravcu Oštre i Ličkog Novog ali je uvijek bio odbijen uz veće gubitke.

Rezultat borbi na sektoru Gospić — Karlobag — Pazarište:

Zarobljeno 395 domobrana i ustaša, među njima 3 oficira i 4 podoficira.

Zaplijenjeno 560 pušaka, 18 puškomitraljeza, 6 teških mitraljeza, 1 teški bacač sa 24 mine, 5 lakih bacača sa 250 mina, 2 šmajsera, 1 pištolj 4 signalna pištolja, 266000 puščanih i mitraljeskih metaka, 470 ručnih bombi, 300 opasača, 2 motocikla, 4 dvogleda, 100 litara benzina, 3 kola, 4 konja, 250 šatorskih krila, 250 vojničkih ćebadi, 150 ranaca, 140 vojničkih torbica, 160 porcija, 90 čuturica, 23 komada poljskih kazana, 5 telefona, 11 komada rezervnih cijevi za puškomitraljeze, odijelo i obuća sa zarobljenih vojnika i ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja 120 ubijenih i 150 ranjenih.

Naši gubici 9 mrtvih i 50 ranjenih drugova od kojih veći broj lakše ranjeno.

Utrošeno 23059 puščanih i mitraljeskih metaka, 255 mina za teške bacače, 171 mina za lake bacače, 162 zrna za haubicu 100 mm, 120 zrna za brdske topove 75 mm, 49 zrna za brdske topove 65 mm, 34 zrna za haubicu 152 mm, 48 zrna za poljske topove 75 mm i 135 ručnih bombi.

Kritički osvrt: U svim ovim operacijama čitavi komandni kadar u jedinicama pokazao se je energičan, prilično sposoban i samostalan. Kod nekih je bilo malo sporosti, ali su svi postavljene zadatke uspješno izvršavali. Veza je bila dobro organizovana u samom početku, ali je u toku borbe češće prekidana uslijed brzih pokreta, ali nije bilo štetnih posljedica. Moral i borbenost kod boraca i komandnog kadra bio je na dostojnoj visini. Artiljerija i teški minobacači dali su punu pomoć pješadijskim jedinicama, i doprinijeli brzom i uspješnom slamanju neprijatelja. Razlog da neprijatelj nije pretrpio veće gubitke je taj što se borba vodila na velikom prostoru i naše snage su bile male te nisu mogle zatvoriti i presijecati neprijateljske jedinice, a pored toga demoralisani neprijatelj nije se nigdje upuštao u odsudnu borbu, već se je povlačio čim je osjetio naše opkoljavanje. Sanitetska služba nije bila dobro organizovana jer je bila mnogo udaljena pošto se nije predviđao ovako relativno lak slom neprijatelja. Kod I brigade nije se mogla vršiti evakuacija ranjenika sve dok nisu likvidirani Brušani, no ipak referenti saniteta brigada pružili su prvu pomoć ranjenim borcima i nije bilo rđavih posljedica od kasnog odpremanja ranjenika u bolnice. Ishrana u prva dva dana borbe je bila dobra jer su borci imali suhe hrane, a kasnije ishrana je bila slaba, nije na vrijeme stizala niti je dobivana dovoljna količina.

4-X-1943 I bataljon Odreda »Plavi Jadran« nalazio se je na položaju ispred sela Murvice. Oko 9 časova istog dana jedan neprijateljski bataljon sa 3 tenka i 4 oklopna automobila krenuo je iz pravca Zemunika preko Smokovića prema položajima ovoga bataljona. Bataljon je primio borbu i nakon 6 sati borbe natjerao neprijatelja u paničan bijeg, goneći ga do same žice u Zemuniku.[7] Talijanski bataljon »Goffredo Mameli«[8] koji se je nalazio na položaju Poljica — Diklo samoinicijativno je sa kamionima došao u pomoć I bataljonu, ali je neprijatelj dotle već bio odbijen.

Zarobljenika i plijena nije bilo uslijed intervencije tenkova i blindiranih automobila.

---

[7] Vidi dok. br. 73.

[8] O formiranju ovog bataljona vidi dok. br. 73.

Gubici neprijatelja: 30 ubijenih i više ranjenih.

Naši gubici: 1 lakše ranjen drug.

U ovoj borbi 1 bataljon Odreda »Plavi Jadran« pokazao se vrlo hrabar i odvažan te se može očekivati da će nakon nekoliko uspješnih akcija pokazati još bolje rezultate. Ovo mu je bila prva borba u susretu i frontalna.

Ukupno:

Zarobljeno 356 ustaša, domobrana i Nijemaca. Među njima 3 oficira.

Zaplijenjeno: 1 teški bacač sa 24 mine, 5 lakih bacača sa 250 mina, 6 teških mitraljeza, 1 laki mitraljez, 18 puškomitraljeza, 2 šmajsera, 561 puška, 2 pištolja, 4 signalna pištolja, 266 000 puščanih i mitraljeskih metaka, 470 ručnih bombi, 300 opasača, 2 motocikla, 4 dvogleda, 100 litara benzina, 3 kola, 4 konja, 23 kazana, 90 čuturica, 250 šatorskih krila, 250 ćebadi, 150 ranaca, 140 torbica, 160 porcija, 5 telefona, 11 cijevi za puškomitraljeze, te ostale ratne spreme.

Uništeno 11 neprijateljskih kamiona.

Gubici neprijatelja 245 ubijenih i 228 ranjenih.

Naši gubici 10 mrtvih i 52 ranjena. Izgubljena 1 puška.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Komandant, pukovnik,

Utrošeno 25 000 puščanih i mitraljeskih metaka, 355 mina za teške bacače, 171 mina za lake bacače, 142 mine za haubicu 100 mm, 120 mina za brdske topove 75 mm, 49 mina za brdske topove 85 mm, 34 mine za haubice 152 mm, 48 mina za poljske topove 75 mm i 135 ručnih bombi.

Artiljerijski osvrt: U ovim ovim operacijama bitni komandni položaj u jedinicama potpuno se je opravdao, prilično sposoban i osposobljen. Još nekih je bilo malo sporosti, ali su ovi postavljeni zadaci uvijek uvršavali. Veza je bila dobro organizovana u svom početku, ali je u toku borbe bilo prekidane uslijed brzih pokreta, ali nije bilo štetnih posljedica. Moral i borbenost kod boraca i komandnog kadra bio je na zadovoljavajućoj visini. Artiljerija i teški minobacači bili su samo pomoć pješadijskim jedinicama i doprinijeli brzom i uspješnom slamanju neprijatelja. Gubitak neprijatelja nije proporcionalno vaše gubitke je taj što se borba vodila na velikom prostoru i male snage su bile male te nisu mogle zatvoriti i presjeći neprijateljske jedinice, a osim toga demoralisani neprijatelj nije se nigdje upuštao u otvorenu borbu. Već se je naviklo kad je osjetio naše opkoljavanje. Sanitetska služba nije bila dobro organizovana jer je bila mnogo udaljena pošto se nije predviđao ovako relativno lak slom neprijatelja. Kod brigada nije se mogla vršiti evakuacija ranjenika sve dok nisu likvidirani Brušani, no jedan referenti sanitete brigada prolili su prvu pomoć ranjenim borcima i nije bilo nikakvih poteškoća oko transporta ranjenika u bolnice. Ishrana u prva dva dana borbe je bila dobra jer su borci imali suhe hrane, a kasnije ishrana je bila slaba, nije na vrijeme stizala niti je dobivali dovoljne količine.

4-V-1945 I bataljon Otrada "Plavi Jadran" dislociran se je na položaju između sela Murvice. Oko 9 časova istog dana jedan neprijateljski bataljon sa 3 tenka i 4 oklopna automobila krenuo je iz otavca Zemunika prema položajima ovoga bataljona. Bataljon je primio borbu i nakon 6 sati borbe natjerao neprijatelja u panični bijeg, gonedi ga do same ivice Zemunika. Talijanski bataljon "Garibaldi Meseli" koji se je nalazio na položaju Poljica-Divlo samoinicijativno je sa kamionima došao u pomoć I bataljonu, ali je neprijatelj bitke već bio otbijen.

Zarobljenika i plijena nije bilo jedino intervencije tenkova i oklopnih automobila.

Gubici neprijatelja: 30 ubijenih i više ranjenih.

Naši gubici 1 lakše ranjen borac.

U ovoj borbi I bataljon Otrada "Plavi Jadran" pokazao se vrlo hrabar i očekuje se da će moći očekivati da će nekom nekoliko uspješnih akcija pokazati još bolje rezultate. Ovo su je bila prva borba u sastavu 4 divizije.

DALMACIJA:

Zarobljeno 356 ustaša, domobrana i Nijemaca. Među njima 5 oficira.
Zaplijenjeno: 1 teški bacač sa 24 mine, 5 lakih bacača sa 250 mina, 5 teških mitraljeza, 1 laki mitraljez, 18 puškomitraljeza, 2 bacača, 561 puška, 2 pištolja, 4 signalna pištolja, 255 000 puščanih i mitraljeskih metaka, 470 ručnih bombi, 300 opasača, 2 motocikla, 4 bicikla, 100 litara benzina, 5 kola, 4 konja, 23 karabina, 50 šatorica, 250 šatorskih krila, 250 deka, 150 ranaca, 140 torbica, 160 porcija, 3 telefona, 11 cijevi za puškomitraljeze, te ostale ratne spreme.
Uništeno 11 neprijateljskih vozova.
Gubici neprijatelja 245 ubijenih i 225 ranjenih.
Naši gubici 10 mrtvih i 56 ranjenih. Izgubljena 1 puška.

Politkomesar, SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU! Komandant:potpornik,

Fotokopija četvrte stranice dokumenta br. 121

BR. 122

NAREDBA ŠTABA ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 20 LISTOPADA 1943 GOD. O POHVALI PODREĐENIH JEDINICA ZA POKAZANU HRABROST, POŽRTVOVANJE I IZDRŽLJIVOST PRILIKOM NAPADA NA PAKRAC[1]

Prepis.

NAREDBA BR. 14

Štaba VI Korpusa Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije

za 20. X. 1943. godine

I. Pohvala jedinica:

Dana 12. X. 1943. napadnuto je neprijateljsko uporište Pakrac.[2] U napadu na samo uporište i na zasjedama učestvovale su slijedeće jedinice: XII Divizija N.O.V.H., Posavski N.O.P.O., Čehoslovačka brigada i I Posavski udarni bataljon. U borbi koja je trajala 39 sati naročito su se istakle slijedeće jedinice: Omladinska brigada »Jože Vlahovića«, koja je izvela 7 juriša na samo uporište, Haubička i Poljska baterija koje su joj bile pridodate, XII Udarna brigada, koja je držala zasjede sa južne strane uporišta, XVIII Brigada koja je bila u zasjedi sa sjeverne strane uporišta i Posavski odred koji je bio u zasjedi kod Plavog mosta.

Jedinice u napadu pokazale su kako se bori protiv jako utvrđenog i dobro naoružanog neprijatelja, a one u zasjedi izdržale su napade brojno jačeg i bolje naoružanog neprijatelja, sve dok nisu dobile naređenje za povlačenje, i time omogućile Omladinskoj brigadi »Jože Vlahovića« nesmetanu borbu.

Za naprijed iznijeto, kao i za hrabrost, požrtvovanje, izdržljivost i borbenost, koju su jedinice u ovoj borbi pokazale iako su bile umorne i gladne

POHVALJUJEMO:

Borce i rukovodioce XII Divizije, Posavskog odreda, Poljske i Haubičke baterije ističući ih drugim borcima i rukovodiocima za primjer kako se bori za pravednu i poštenu stvar.

Ova naredba neka posluži pohvaljenim kao potstrek za nova junačka djela u Narodnooslobodilačkoj borbi.

---

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17—4, k. 1137.

[2] Opširnije o tome vidi dok. br. 123, 211, 213, 214, 215 i 217.

Ovu naredbu pročitati pred strojem svim borcima, kao i rukovodioce upoznati sa istom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vlado Janić v. r.

Komandant:
Petar Drapšin v. r.

(M. P.)[3]

Da je prepis vjeran originalu tvrdi

Načelnik Štaba XXI Brigade
Drača Joco

BR. 123

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 20 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O NAPADU NA ČAČINCE I PAKRAC[1]

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. 265/43
Dan 20-X-1943

Operativni izvještaj za vrijeme
od 1. do 20. X. 1943 godine —
dostavlja. —

ŠTABU VI KORPUSA NOV I POJ

U vremenu od 1. do 20. X. 1943 godine jedinice ove divizije bile su gotovo u stalnom pokretu i akcijama, sa kraćim vremenom provedenim na jednom mjestu, koje je davano jedinicama radi sređivanja i odmora, nakon izvedenih akcija i vođenja borbi.

Nakon što su jedinice ove divizije prekinule predviđeni put za Dilj,[2] i nakon vođenih borbi na sektoru Diljskog po-

[3] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 12 2, k. 881.

[2] Vidi dok. bı. 49 i tom V, knj. 19, dok. br. 129.

područja, oko Gradišta i Kutjeva, prebacili smo se na sjeverne obronke Papuka, te pristupili 2. X. t. g. likvidaciji neprijateljskog uporišta Čačinci.[3]

Poslije završene likvidacije ovog uporišta, dat je kratak odmor jedinicama i pristupilo se sređenju istih u selima na sjevernim obroncima Papuka na liniji Đulavec — Ćeralije. Za vrijeme bavljenja jedinica na ovome sektoru, neprijatelj nije poduzimao nijedan upad na našu oslobođenu teritoriju u cilju pljačke i uznemiravanja naših jedinica, niti se osjetila bilo kakova koncentracija ili pregrupisavanje neprijateljskih snaga u okolnim uporištima. Poslije sređenja i odmora jedinica u ovim bazama, prebacili smo diviziju na jugozapadne i sjeverne obronke Psunja, i 12. X. t. g. napali neprijateljsko uporište Pakrac,[4] a potom se jedinice nalazile u selima Bučje — Orljavac i Bijela — Borki, na kom sektoru također nisu dolazile u sukob sa neprijateljem, iako je 17. X. 1943 godine upao u našu teritoriju sa pravca Pakraca i došao do Bučja sa 3 tenka i 3 kamiona ustaša, ali su se brzo povratili natrag, te naše jedinice nisu stigle na vrijeme uslijed udaljenosti da ga dočekaju i potuku.

Sada se jedinice nalaze na sektoru Orljavac — Čečavac — Šnjegavić — Podvrško i pripremaju se za diverziju glavne pruge, koji zadatak je postavljen od strane Štaba Korpusa.[5]

II. RAD ŠTABOVA I PODREĐENIH JEDINICA

U ovom vremenu rad štabova uglavnom se sveo na pripremanje jedinica za akcije, a potom na sređenje jedinica i popunu nižeg rukovodećeg kadra, koji je u priličnom broju bio izbacivan iz stroja za vrijeme akcija i borbi. Također sve vrijeme odmora iskorišćeno je i za vojničku izobrazbu boraca i rukovodilaca.

Štabovi brigada, općenito uzevši, zadovoljili su. Naročito u posljednje vrijeme ističe se Štab XVIII brigade u vrednoći i koji su uložili dosta truda na sređenju i učvršćenju svojih jedinica.

Štabovi bataljona također zadovoljavaju. Izvjestan broj članova pojedinih štabova bataljona, koji nisu zadovoljavali na svojim dužnostima, smijenjeni su i na njihovo mjesto postavljeni su drugi, koji će odgovarati na tim dužnostima, dok je jedan izvjestan broj u borbama izbačen iz stroja i postavljen drugi na njihova mjesta.

---

[3] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 189 i 199.

[4] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 65, 90, 211, 212, 214, 215, 217 i 218.

[5] Vidi dok. br. 105 i 135.

Prilikom formiranja IV bataljona u sastavu Omladinske brigade uzeti su pojedini članovi štabova iz ostalih bataljona za novoformirani Štab i popunjeni sa novim drugovima, koji će, nadamo se, zadovoljiti na postavljenim mjestima uz svestranu pomoć, koju treba da imaju od Štaba Brigade.

Štab Divizije također zadovoljio je u ovom vremenu. Potrebno je da se više izučava vojna literatura i usavršavaju u vojnim znanjima svi vojni rukovodioci, te će se u buduće ovome posvetiti veća marljivost.

III. DISCIPLINA I MORAL

Disciplina i moral boraca ove divizije je dobar. Uslijed nastalog hladnog vremena, a boraca imade veliki broj bosih i slabo obučenih, kao i veliki broj novodošlih drugova isto tako vrlo slabo odjevenih, primjećuje se da kod boraca nema onakovog raspoloženja, koje je ranije bilo. Manje se pjesma čuje, manje se igra i uopšte nedostaje one vedrine koja je ranije postojala kod boraca. Ovome se može pridodati još neuspjela akcija na Pakrac, u kojoj je izbačeno priličan broj drugova iz stroja.

No, pored svega ovoga borbenost jedinica, može se reći, da je na visini. Borci sami traže da idu u akciju gdje bi se mogli obuti i obući. Slušaju naređenje bez pogovora, i nije se desio nijedan slučaj neposlušnosti. Također slučaja pljačke i samovolje nije bilo.

IV. STANJE UNUTAR JEDINICA

U vremenu od 1. do 20. X. 1943 godine izvedene su akcije na neprijateljsko uporište Čačinci i Pakrac, u kojim akcijama smo imali povećanje u oružju i to:

2 teška mitraljeza, 5 puškomitraljeza, 4 šmajsera, 93 puške, 150 ručnih granata, 2 pištolja, 15 lakih mina i 75.000 metaka.

Izgubljeno: 1 puškomitraljez i 20 karabina.

Uništeno: 2 puškomitraljeza i 1 laki bacač, dejstvom neprijateljskih teških oruđa.

U gore označenom vremenu izbačeno je iz stroja i to: 60 mrtvih, 177 ranjenih i 13 nestalih. Od broja ranjenih veliki dio je lako ranjen i već se povratilo ili je ostalo u svojim jedinicama.

Uglavnom, jedinice su nakon posljednje akcije već sređene i izvršena je popuna izbačenog rukovodećeg kadra kod Omladinske brigade »Jože Vlahovića«, koja je u ovoj akciji imala najviše izbačenih iz stroja.

V. SLUŽBA VEZE U JEDINICAMA

Postoje kod svake brigade formirane čete za vezu, kao i kod Štaba Divizije telefonski vod, ali uslijed nemanja dovoljno telefonskog kabla, kao i dovoljan broj telefona, te jedinice još ne mogu potpuno zadovoljiti i poboljšati službu veze. No, i sa ovim količinama sa kojima se raspolaže veza se u mnogome olakšava naročito za vrijeme akcija, jer se povezuju one jedinice, koje imaju najvažnije zadatke, te se dobivaju redovno izvještaji i izdaju blagovremeno potrebna naređenja od strane višeg štaba.

Pored ovoga, raspolažemo sa još dvije radiostanice sa malim dometom koje su po brigadama, ali od istih se ima malo koristi. Veza sa Štabom Korpusa održava se redovno putem radiostanice, telefonom i kuririma.

Za vezu sa brigadama kao i brigade sa bataljonima, još uvijek je glavno sredstvo i najsigurnije kuriri. Kad se dobije dovoljno telefonskog materijala veza će se poboljšati.

I pored tih nedostataka i pomanjkanja materijala, može se reći da je veza u ovom vremenu dobro funkcionisala.

VI. IZVEDENE AKCIJE

2. X. 1943 godine napadnuto je neprijateljsko uporište Čačinci i likvidacija istog izvršena je uspješno do kraja. Detaljni izvještaj podnijet je pod brojem 240/43 od 6. X. 1943 godine.

12. X. 1943 godine napadnuto je neprijateljsko uporište Pakrac, u kome se nalazila jedna bojna IV Gor. Zdruga, jedna satnija ustaša, 30 žandara, jedna satnija željezničke bojne i oko 100 naoružanih civila ustaša iz Španovice i okoline.

Naoružanje pakračke posade bilo je: 6 topova od kojih 4 kal. 65 mm, 2 haubice 100 mm, 2 teška i 4 laka bacača, 6 teških mitraljeza, 25 puškomitraljeza, oko 30 šmajsera i ostalo karabini.

Raspored neprijateljskih snaga, kao i raspored oruđa u uporištu bio je takav da su gotovo sva oruđa i bunkeri branili prilaz drugim i međusobno se vrlo dobro pomagali. Ovakav raspored snaga i oruđa bilo je moguće neprijatelju izvršiti obzirom na pogodan položaj samog mjesta za branioca.

Raspored naših snaga za napad, kao i raspored zasjeda bio je onakav, kako je predviđeno u zapovijesti ovog štaba, koja je dostavljena i Štabu Korpusa.

Borba je bila veoma teška i trajala je 37 sati neprekidno, u kom vremenu je izvršeno 7 napada na neprijateljske položaje, ali gotovo svi ti napadi ostali su neuspješni, osim prvog

napada — u kome je likvidirana posada na pilani i ista zauzeta nakon 2 sata borbe.

Uporno se nastojalo i od strane boraca i rukovodilaca uporište pod svaku cijenu likvidirati, ali i pored svih preduzetih mjera nije se uspjelo iz razloga što je zasjeda, koja je postavljena prema Daruvaru, propustila dvije neprijateljske bojne, koje su stigle u pomoć napadnutoj posadi u Pakracu, te se moralo izdati naređenje za povlačenje nakon 37-satne uporne i žilave borbe.

Pored ovoga i zasjede koje su bile postavljene prema Okučanima, Rajiću, Novskoj i Poljani nisu mogle izdržati jak pritisak neprijatelja, koji je pod svaku cijenu nastojao se probiti u pomoć Pakracu.

Moral neprijatelja nije se mogao slomiti i pored toga što se borba vodila tako dugo, jer je isti bio stalno obavještavan putem radiostanice, da mu stiže pomoć sa svih strana, koju je očekivao svakog časa.

Nakon probijanja naših zasjeda bili smo prinuđeni da izdamo jedinicama naređenje za povlačenje, koje je izvršeno 13. X. 1943 u 19 časova.

U borbama na zasjedama kao i u samom uporištu zaplijenjeno je:

1 teški mitraljez, 3 puškomitraljeza, 4 šmajsera, 15 pušaka, 150 ručnih granata, 5.500 metaka, 15 lakih mina, 4 lokomotive i oko 10 vagona za šumsku prugu kao i izvjesna količina građevinskog materijala.

Zarobljeno je: 12 neprijateljskih vojnika.

Uništen je na zasjedi kod Daruvara 1 neprijateljski tenk od 2 i pol tone i zapaljena pakračka pilana.

Ubijeno je 115, a ranjeno preko 170 neprijateljskih vojnika u uporištu i na zasjedama. U samom uporištu, po naknadno dobivenim podatcima, ubijeno je 36, a ranjeno oko 50 neprijateljskih vojnika.

Naši gubitci iznose: 35 mrtvih i 145 ranjenih i 10 nestalih drugova. Od broja ranjenih drugova ima veliki broj lakše, koji su već neki ostali u jedinicama. Izgubljeno je: 1 puškomitraljez i 20 pušaka, a uništena: 2 puškomitraljeza i 1 laki bacač dejstvom neprijateljskog teškog oruđa.

Ukupno u ovome 20-dnevnom periodu ubijeno je 175 i ranjeno preko 250 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeni broj oružja u ovom vremenu vidi se iz tač. 4 ovog izvještaja.

VII. STEČENA ISKUSTVA

1.) Slaba saradnja pješadije sa teškim oružjem i ovoga puta se ispoljila. Iako su naša teška oruđa precizno gađala po-

jedine objekte i neprijatelja primorala da napusti iste, pješadija nije na vrijeme izvršila juriš, te je omogućila neprijatelju da ponovo zaposjedne objekte iz kojih je bio istjeran.

2.) Gotovo svako neprijateljsko uporište napada se redovno sa više strana, i sve napadne kolone moraju pristupiti jednovremeno izvršenju svog zadatka, i time onemogućiti koncentraciju neprijateljske vatre na jednu stranu. Ako prvi napad ne uspije, mora se bez odlaganja pristupiti organizovanju drugog napada, jednovremeno sa svima jedinicama, a ne dopustiti da jedinice napadaju svaka na svom sektoru u izvjesnom vremenskom razmaku. Viši štabovi u ovakvim situacijama moraju više požrtvovanja uložiti i na licu mjesta rukovoditi jedinicama i dati svojim potčinjenim konkretnu pomoć na licu mjesta.

3.) Zasjede postavljene prema jednom neprijateljskom uporištu moraju putem patrola neprestano pratiti kretanje neprijatelja u tome uporištu i blagovremeno izvijestiti svoje jedinice o pokretu, pravcu i jačini neprijateljskih snaga, koje su iz uporišta krenule. Da se je ovako radilo ne bi se desilo da neprijatelj neopaženo zaobiđe zasjedu XVIII brigade, bacajući se 5—6 klm. lijevo od ove zasjede. Dakle, ubuduće treba upućivati daljnje tajne patrole od zasjeda koje će kontrolisati sav predteren do samog neprijateljskog uporišta, prema kome se zasjeda postavlja.

Isto tako, ako već neprijatelj od strane zasjeda bude jednom odbijen i potučen, a ostaje se i dalje na položaju, odmah zasjeda treba mijenjati mjesto, na drugi već unaprijed pripremljen položaj, bilo to naprijed ili nazad, jer je već položaj zasjeda otkriven, i ako ostaju i dalje na tom mjestu, izložen je bombardovanju iz vazduha i sa zemlje.

4.) Redovno se dešava, gotovo u svim borbama, da je velik broj nižeg rukovodećeg kadra izbačeno iz stroja, što znači da rukovodioci postaju obični borci i ne rukovode svojim jedinicama. Ako se ovome ne stane na kraj, i ne smanji broj gubitaka u rukovodiocima, doći će naše jedinice u nezgodan položaj, obzirom da je i onako oskudica za dobrim nižim rukovodiocima kako vojnim tako i političkim.

VIII. RASPORED JEDINICA I NJIHOVO STANJE

Jedinice ove divizije nalaze se i to: dvije brigade na sektoru Orljavac — Čečavac — Podvrško i polaze večeras na izvršenje dobivenog zadatka. Omladinska brigada »Jože Vlahovića« nalazi se na putu, koji joj je određen od strane G. Š.[6]

[6] Brigada je upućena na Žumberak. Vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 172.

Ishrana jedinica dosta je dobra. Zdravstveno stanje boraca u posljednje vrijeme nešto se pogoršalo iz razloga što su nastali hladni dani, a odjeća i obuća kod gotovo svih brigada je vrlo loša.

IX. DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE

Nakon izvršenja večerašnjeg zadatka ima se u vidu likvidacija jednog manjeg neprijateljskog uporišta u Požeškoj kotlini, kako bi, koliko-toliko, poboljšali stanje odjeće i obuće kod naših boraca. Ovu akciju izvršićemo sa XII udarnom i XVIII brigadom i pod našu komandu za tu akciju stavićemo i Požeški N. O. P. Odred.

Prilog: Brojno stanje i naoružanje, te nac. i soc. sastav.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:
Mil.[7] Stanivuković

BR. 124

IZVJEŠTAJ ŠTABA ISTOČNE GRUPE NOP ODREDA OD 20 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O NAPADU BRODSKE NO BRIGADE NA PROTIVAVIONSKU BATERIJU U PREDGRAĐU SLAVONSKOG BRODA[1]

ŠTAB
ISTOČNE GRUPE PARTIZ. ODREDA
II KORPUSA N. O. V. HRVATSKE
Broj sl./43. g. U 8 h.
Dana 20. X. 1943. god.

ŠTABU VI KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Položaj

Noću između 19 i 20 ov. m. jedinice Brodske brigade napale su jedinu protivtenkovsku bateriju, koja se je nalazila u sjevernom predgrađu Broda,[2] a sastojala se je od 4 protiv-

[7] Milan

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11—2 II, k. 470.

[2] Vidi dok. br. 11, 124, 147 i 221.

avionska topa, 2 protivavionska mitraljeza i posade od 120 domobrana.

Naši borci napali su ovu bateriju iznenada i tom prilikom zarobili 2 oficira, 6 podoficira, 37 vojnika, te zaplijenili 3 puškomitraljeza (1 talijanski i 2 »Brno«), 4 šmajsera i 35 karabina, te nešto municije.

Zarobljeno je oko 300 metaka za protivavionski mitraljez cal. 15 mm.

Sva četiri protivavionska topa tako su teško oštećeni da neće više moći biti upotrebljavani. Protivavionski mitraljezi nisu mogli biti izvučeni, pošto su vrlo teški, oni su također uništeni.

Kako je ovo bila jedina protivavionska baterija za odbranu Broda iz vazduha, to je Brod, pošto je ona potpuno uništena, ostao bez ikakve vazdušne odbrane.

Za vrijeme ove akcije nije bilo gubitaka na našoj strani. U Brodu trajala je uzbuna čitavu noć. Tvrđavski topovi, haubice i minobacači pucali su cijelu noć.

Prilažemo spisak zarobljenih domobrana, kao i dočasnika iz ove akcije. Svi zarobljeni dočasnici izjavili su želju da ostanu u našim redovima, dok su domobrani molili da se puste kućama. I jedni i drugi odnosili su se za vrijeme napadaja prijateljski prema nama, tj. nisu davali otpora.

Štab Brodske brigade NOV Hrvatske molio nas je u jednom dopisu da vas izvijestimo da za zarobljeni talijanski puškomitraljez u ovoj akciji imade vrlo malo municije (cal. 7.5. mm.) te da im je vi pošaljete, ukoliko eventualno s takvom municijom raspolažete.

Također trebalo bi im municije za protivtenkovske puške.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Štab Grupe:

(M. P.)[3]

[3] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 125

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE NOU BRIGADE OD 20 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADIMA NA NEPRIJATELJSKE KOLONE KOD DONJEG LAPCA[1]

ŠTAB I BRIGADE VI DIVIZIJE NOVH
Op. Broj: 179.
Dne 20. oktobra 1943. god.

Operativni izvještaj za
18. X. 1943. — dostavlja.

ŠTABU VI DIVIZIJE NOV HRVATSKE

Dana 18. X. 1943. god. oko 9 časova neprijatelj je u jačini do 70 vojnika sa sedmoro kola i 10 mazgi krenuo od Lapca u pravcu Oraovca, sa namjerom da kopa krumpir. Kada je došao u blizinu sela Oraovac na 150 metara, patrola 1 čete koja je bila u zasjedi otvorila je na njih vatru našto se je neprijatelj razbježao.

Istoga dana, oko 17 časova, neprijatelj je opet krenuo iz Lapca u jačini od oko 200 vojnika sa 10 kola u pravcu Oraovca, a jedna kolona od 100 neprijateljskih vojnika krenula je istočno od Obljaja. Kolona koja je išla u pravcu Oraovca organizovano je sačekana od strane 3 voda 1-ve čete koji se je nalazio u Oraovcu. Neprijatelj je na 300 metara sačekan jakom puškomitraljeskom vatrom i puščanom vatrom, zatim se je dao u panično bjekstvo u pravcu Lapca. Ova borba vodila se u sami sumrak.

Gubici neprijatelja: 10 ubijeno i više ranjenih.

Sopstveni gubici: 1 drug lakše ranjen.

Utrošak municije: 230 jugosl. metaka i 60 talijanskih metaka.

Pokvarenog i izgubljenog oružja nije bilo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
B.[2] Vujnović

V. d. komandanta:
M.[3] Dimić

(M. P.)[4]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29—3, k. 796.

[2] Bogdan

[3] Milan

[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 126

IZVJEŠTAJ ŠTABA NO BRIGADE »BRAĆE RADIĆA« OD 20 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA IVANEC I LEPOGLAVU[1]

ŠTAB BRIGADE
»BRAĆE RADIĆA«
NOV HRVATSKE
20. listop. 1943
Oper. br. 35/1943

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N. O. V. I P. O. HRVATSKE

Na sektoru gdje se nalazi brigada »Braće Radića« ne postoje male neprijateljske posade osim u Lepoglavi, koja zbog svojih utvrđenja do dana kada se piše ovo izvješće nije osvojena. U samoj kaznioni nalazi se oko 100 ustaša, dočim su domobrani i žandari razbijeni.[2]

Od 10—15 o. mj. brigada je bila raspoređena na odmor i sređivanje: Subotica, Rasinja, Sv. Petar i Bolfan. Za to vrijeme nije bilo dodira sa neprijateljem, već ljudstvo se odmaralo, preuređivalo, nadopunjavalo, mobilizirali ljudstvo za predstojeće pokrete i akcije.

Noću 15. na 16. izvršen je pokret brigade za Ljubešćicu. Marš je bio dug od 25—33 km. koje su partizani izdržali vrlo dobro. Na položajima Ljubešćice nije bilo dodira sa neprijateljem.

Noću 16. na 17. brigada je izvršila pokret za Margečan i tom prilikom prevaljen je put oko 20 km. Dodira sa neprijateljem nije bilo, jedino što je neprijateljska avijacija izviđala terene, ne bacivši bombe.

Dana 17. X. 1943 izdato je naređenje za napad na uporište Ivanec i Lepoglavu.[3]

U samom Ivanecu posada koja je bila sastavljena od 100 domobrana i žandara i to: oko 67 u rudniku uglja i oko 30 žandara u kotarskoj oblasti u Ivanecu.

Žandari predali su se bez borbe, dočim u rudniku uglja dali su vrlo kratak otpor koji je trajao jedan sat i 15 minuta bez žrtava sa jedne i druge strane.[4] Domobrani su se predali

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21—6, k. 1472 A.

[2] Vidi dok. br. 94, 219, 220, 221 i 225.

[3] Vidi dok. br. 94.

[4] Vidi dok. br. 112 i 220.

i tom prilikom zarobljen je jedan nadporučnik, jedan narednik i 65 domobrana. Od naoružanja zarobljeno je 6 puškomitraljeza od kojih 5 »Šoša« i jedan »Brnac« (oko 20.000 metaka) i ostale ratne opreme. Sa domobrana i žandarma skinuto je vojničko odijelo i predato drugovima koji nisu imali.

Ovaj napad vršio je I bataljon.

III bataljon vršio je napad na Lepoglavu. Isti bataljon stigao je 17. X. 1943 u 8,30 časova u Čretno, na putu Lepoglava — Ivanec, udaljen od Lepoglave 2 km. Protivnička posada koja se nalazila u kaznioni brojala je oko 100 ustaša, 20 žandarma i oko 30 domobrana. Naoružanje iste bilo je sa osam puškomitraljeza, jednim teškim mitraljezom iza utvrđenih zidina i zgrada kaznione. Do vremena kada se piše ovaj izvještaj Lepoglava nije pala (zauzeta).

Položaji oko same Lepoglave drže se još danas. Preko cijelog dana počam od 10 sati neprijateljska avijacija tukla je i mitraljirala položaje oko Lepoglave.

18. X. 1943 odposlata je jedna četa II bataljona kao pojačanje III bataljonu budući je neprijatelj sa manjim snagama zaposjeo čuku istočno od Lepoglave na jedan km. Ista je ta četa tokom noći protjerala neprijatelja sa čuke u zgrade Lepoglave. Tokom cijeloga dana neprijateljska avijacija bombardirala je i mitraljirala okolne položaje. Žrtava od strane avijacije nije bilo, iako je bačena dosta velika količina bombi. Tokom noći odposlata je jedna četa I bataljona na državno dobro kod Varaždina, te je tom prilikom zaplijenjeno osam goveda i osam svinja.

19. X. 1943 kao i na dan 20. X. 1943 položaji oko Lepoglave ostaju nepromijenjeni, s tim što je na dan 20 o. mj. u jutarnjim satima izvršena zamjena na položajima oko Lepoglave sa I bataljonom dočim je III povučen.

Stanje u brigadi popravilo se je od prošlog izvještaja[5] do danas, budući je brigada sređena i donekle popunjena mobiliziranim ljudstvom. Komandno osoblje popravlja se kod svih bataljona.

Prateća četa kao jedinica ne postoji već je ta sa svim svojim oruđima i komandnim osobljem raspoređena kao sastavni dijelovi bataljona. Ovo je izvršeno radi glomaznosti same jedinice i ujedno radi lakšeg rukovanja i maršovanja po terenima na kojima ćemo se kretati.

Tokom ovih akcija jedan drug je pao, komesar II bataljona ranjen je lakše u glavu, jedan komesar čete III bataljona ranjen je u nogu.

---

[5] Vidi dok. br. 67.

Za sva ova 4 dana odkad se nalazimo na ovim položajima, neprijateljska avijacija je aktivna i zasiplje sa većom količinom bombi položaje. U napadu učestvuje dnevno oko 4—6 aparata naizmjenično počam od 10 ujutro do 5 navečer.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Robić Ivo** (M. P.)[6] Z. Komandanta: **Vlado Kobal**

BR. 127

IZVJEŠTAJ ŠTABA BJELOVARSKOG NOP ODREDA OD 20 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA GUDOVAC — JELAV[1]

KOMANDANT[2]
BJELOVARSKOG PARTIZ. ODREDA
HRVATSKE
20 oktobra 1943 godine.—

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Dana 20 oktobra u 2 časa u noći izvršio je naš III bataljon napad na neprijateljsko uporište Gudovac — Jelav.[3] Na uporištu se je nalazilo 45 domobrana naoružanih sa puškama »Manliher« i jednim puškomitraljezom tipa »Zbrojovka«. Domobrani su raspolagali sa dovoljnom količinom bombi. Nacionalno obeležje: Hrvati sa nešto malo Bosanaca. — Od starešinskog osoblja imali su jednog nadporučnika i jednog vodnika. Pre samog napada imao sam pregovore sa nadporučnikom o predaji posade odnosno o prelazu na stranu N.O.V. Preći nisu mogli direktno, jer tu posada nije bila pripremljena za to tj. nije bila izgrađena, već nam je nadporučnik obećao punu pomoć sa svoje strane za izvršenje akcije. Tako je i bilo, na straži je bilo svega osam domobrana a sve ostalo je spavalo

[6] Okrugli pečat: Štab Druge brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/8, k. 1604.

[2] Miloš Manojlović

[3] Opširnije o tome vidi dok. br. 224 i 230.

u zgradi. Puškomitraljezac je bio naš drug simpatizer, koji je pucao u vazduh, a što su naši borci znali. — Nakon kratkog vremena posle izvršenog prepada na uporište, domobrani su se predali. Zarobljeno je 32 domobrana, 40 pušaka, jedan puškomitraljez, 60 bombi defanzivnih, 1940 komada »Mauzer« metaka, 4720 »Manliher« metaka, i ostale ratne spreme.—

Neprijatelj nije imao gubitaka a također niti mi.—

Borci pri ovome napadu nisu bili na visini, krzmali su i oklevali, prosto su se plašili ići napred, i akcija nije izvršena po planu kako je predviđeno bilo. I neprijatelj da je bio odlučniji naši borci ne bi zauzeli uporište.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

BR. 128

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG DIVERZANTSKOG BATALJONA OD 20 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O IZVRŠENIM DIVERZIJAMA[1]

ŠTAB
I DIVER. BATALJONA
Dne 20. X. 1943.

ŠTABU VI KORPUSA N.O.V. I P.O. JUGOSLAVIJE

Na položaju

2. X. 1943. između Volodera i Repušnice dignut njemački transport. Oštećena lokomotiva a dva vagona potpuno uništena. Bilo je ranjenih i mrtvih ali točan broj nije poznat.[2]

5. X. 1943. uništen željeznički most kod Pčelića dug 8 m.

6. X. 1943. dignut u zrak đački vlak.[3] Oštećena lokomotiva i dva vagona. To je bilo između stanica Novska — Rajić oko 6 sati ujutro. Promet obustavljen 6 sati.

8. X. 1943. u zajednici sa Posavskim P. Odredom, izvršena akcija između stanica Rajić — Novska. Oko 8 sati je naišao osobni vlak. Vagoni kojih je bilo 10 su spaljeni a lokomotiva

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14—6, k. 121 A.

[2] Vidi dok. br. 198.

[3] Vidi dok. br. 203.

uništena.[4] Kod napadaja na voz su sječene šinje od Rajića i od Novske da se spriječi dolazak pancera. Zarobljena 3 domobrana, 6 željezničara, jedan detektiv i njegov suradnik; spaljena tri bureta nafte a nešto brašna je izvučeno.

8. X. 1943. dignut u zrak njemački transport oko 2 sata između stanica Brod i Striživojna-Vrpolje. Uništena lokomotiva i 7 vagona. Ima veliki broj mrtvih i ranjenih.

8. X. 1943. uništen željeznički most kod Čačinaca dug 14 m.

9. X. 1943. uništen željeznički most kod Čačinaca dug 19 m. Na stanici u Čačincima polupano 14 srca.

10. X. 1943. uništen most između s. Dolci i Feričanci dug 12 m. Na stanici u Zdencima razbijena 2 srca.

11. X. 1943. uništena dva mosta kod Zdenaca. Jedan od 18 m, a drugi od 10 m dužine. Razbijena još dva srca.

12. X. 1943. srušen most na cesti Zagreb — Beograd kod Rešetara dug 16 m.

12. X. 1943. u 9 sati dignut između stanica Staro Petrovo Selo — Nova Gradiška voz. Tačnijih podataka nema.[5]

12. X. 1943. na glavnoj pruzi između stanica Staro Petrovo Selo — Nova Gradiška srušen željeznički most dug 6 m.

13. X. 1943. na cesti Virovitica — Barč u selu Bazije srušen most u duljini od 10—15 m. Promet za Mađarsku bio obustavljen 3 dana.

13. X. 1943. izvršeno sječenje šinja na pruzi Lipik — Pakrac da se spriječi dolazak pancera prilikom akcije XII Divizije na Pakrac.[6]

15. X. 1943. sa jednom četom protučetničkog bataljona[7] izvršena akcija na voz koji je dignut u zrak u 9 sati navečer na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd između stanica Okučani — Rajić.[8] Bio je to transport od 40 vagona pun vojske. Istovremeno je izvršeno sječenje šinja od Okučana i od Rajića kao osiguranje od pancera za vrijeme borbe oko voza. Po priznanju bande njihovih ljudi ima 19 mrtvih i 22 teško ranjena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar
Sl. otsutan

(M. P.)[9]

Komandant
Borivoj Miličević

[4] Vidi dok. br. 207.
[5] Vidi dok. br. 213.
[6] Opširnije o napadu na Pakrac vidi dok. br. 58, 65, 90, 123, 211, 212, 214, 215, 217 i 218.
[7] Riječ je o Prvom posavskom udarnom bataljonu.
[8] Vidi dok. br. 217.
[9] Okrugli pečat: Štab Diverzantskog bataljona.

BR. 129

NAREĐENJE ŠTABA ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. O UPUĆIVANJU BORACA U SASTAV PRVE PROLETERSKE DIVIZIJE[1]

ŠTAB VI KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Br. 101
Dne 21. X. 1943. — u 17 sati

ZAPOVIJEST:
(Sekcija Požega, Pakrac i Kostajnica 1 : 100.000)

Da bi proleterski bataljon,[2] kojeg daje ovaj Štab, stigao do Glavnog štaba Hrvatske, ovaj Štab

NAREĐUJE:

1. — Proleterski bataljon vrši putovanje od Zvečeva do Bobara. Na put kreće dne 23. X. 43. g. u 6 sati pravcem Zvečevo — Bučje — Bjelajci — Rašaška — Bobare, gdje zanoćuje. Prije polaska uputiti intendanta koji će pripremiti hranu za Bataljon.

2. — Dne 24. X. 43. u 6 sati kreće iz Bobara nastupnim maršem (sa obezbjeđenjem) pravcem Bobare — Bijela Stijena — Kričke — Brezovac — N. Grabovac. Po dolasku u N. Grabovac ljudstvo treba nahraniti i odmoriti. Isturiti obezbjeđenje u pravcu Lipovljana.

3. — Istog dana, tj. 24. X. 43. u 19 sati stupa u vezu sa relejnom stanicom, maršuje pravcem N. Grabovac — Lipovljani — Kraljeva Velika — Ivanjski Bok. Brzinu kretanja podesiti tako da ujutro bude završeno prebacivanje preko Save. Prelazak puta i pruge obezbijediti sa dijelom snaga. U šumi južno od Ivanjskog Boka predaniti.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1, k. 471.

[2] Bataljon je formiran naredbom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske i upućen u sastav Prve proleterske divizije NOV Jugoslavije. Vidi tom V, knj. 21, Naredbu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« podređenim jedinicama od 10 studenog 1943 god. i knjigu depeša Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/19, k. 472 A.

4. — Dne 25. X. 43. u 17 sati produžiće nastupni marš pravcem šuma južno od Ivanjskog Boka — Ilijina Greda — Kostreši — Meminska — Hrastovac — Svinjica.

5. — Dalje putovanje preduzeti preko Komande Banijskog i Kordunaškog područja sa ciljem da se stigne što prije do Glavnog štaba.

6. — Pravac i cilj kretanja držati u tajnosti.

7. — Od N. Grabovca do cilja koristiti za vodiče — kurire sa relejnih stanica.

8. — Prelaz preko Save organizovati tako da se prebacivanje vrši po jedinicama. Obezbijediti sa dijelovima snaga mjesto prelaza sa ove i one strane Save. U slučaju potrebe sa dijelovima prebačenih snaga vršiti prihvat zaštitnice.

9. — Borbu ne prihvatati nigdje već je uvijek izbjegavati gdje je to moguće.

10. — Izbjegavati nepotrebno trčanje preko pruge, puta, itd.

11. — Uput za prelaz rijeke. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Vlado Janić

Komandant:
Petar Drapšin

(M. P.)[3]

[3] Okrugi pečat: kao u zaglavlju.

BR. 130

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME UDARNE DIVIZIJE OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA OTOKU[1]

ŠTAB
VII UDARNE DIVIZIJE N. O. V.
HRVATSKE
Op. Br. 132/43 26. 10. 43.[2]
Dne 21. oktobar 1943.

Dostavlja oper.
izvještaj

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE[3]

1) Naša IV brigada noću 4/5. oktobra o. g. ojačana sa dva bataljona Cazinskog P. Odreda izvršila je akciju na neprijateljsku posadu u Otoki.[4]

Za sam napad bila je pripremljena preko veze predaja sa domobranskim oficirima, ali pred samo veče napada oficiri su usljed otkrića morali pobjeći tako da se ugovorena predaja nije mogla izvršiti u cjelosti. Jedino je jedna domobranska satnija[5] predala se bez borbe, dok na ostale dijelove posade nije niti poduzeta akcija — napad — usljed nastale situacije i usljed toga što bataljon Cazinskog partizanskog odreda koji je napadao s onu stranu Une nije u dovoljnoj mjeri djelovao.

2) Ratni plijen je sljedeći: 5 p. mitraljeza »Brno«, 40 karabina, 6.000 metaka, 1 telefon, jedan »Gerc«-aparat, 3 brdska kazana, 60 domobrana, 2 oficira, 4 podoficira.

3) Neprijatelj nije imao gubitaka.

4) Sopstvenih gubitaka nije bilo.

5) Naknadno umrlih nije bilo.

6) Imena palih smrću heroja kao i za pohvalu nije bilo.

7) Kritički osvrt: Akcija nije izvedena po naprijed izvedenom planu. Najveći uzrok za neuspjeh akcije bio je taj što

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19—7, k. 424 C.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije

[3] Vidi primjedbu broj 3 uz dok. br. 108.

[4] Vidi dok. br. 206.

[5] Iz sastava Prve lovačke pukovnije

ŠTAB
VII. UDARNE DIVIZIJE N. O. V.
HRVATSKE
OP. Br.
Dne 21. oktobar 1941.

Dostavlja oper. izvještaj

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE.

1/ Naša IV. brigada noću 4/5. oktobra o.g. ojačana sa dva bataljona Ča-zinskom P.Odreda izvršila je akciju na neprijateljsku posadu u Otoci.

Za sam napad bila je pripremljena preko veze predaja sa domobranskim oficirima, ali pred sami vrše napada oficiri su uslijed otkrića morali pobjeći tako da se ugovorena predaja nije mogla izvršiti u cjelosti. Jedino je jedna domobranska satnija predala se bez borbe dok na ostale djelove posade nije niti pokušan akcija napad. uslijed nastale situacije i uslijed toga što bataljon [illegible] partizanskog odreda koji je napadao s ove strane tpe nije u dovoljnoj broj djelovao.

2/Ratni plijen je slijedeći: 3 p.mitraljeza "Zbrojovka", 40 karabina, 5.000 metaka, 1 telefon, jedan Hero-aparat, 3 brzalica karaba, 60 domobrana, 2 oficira, 4 podoficira

3/ Neprijatelj nije imao gubitaka.

4/ Sopstvenih gubitaka nije bilo.

5/ Nakmadno uvrlih nije bilo.

6/ Imena palih neću navoja kao i za pohvalu nije bilo.

7/ Kritički osvrt: Akcija nije izvedena po napred izvedenom planu. Glavni uzrok za neuspjeh akcije bio je taj što su domobranski oficiri koji su imali vezi u oči akcije morali napustiti garnizon. Također je grupa bila i ta, koje jedinice koje su bile ušle u sam garnizon nisu imale između sebe veze, a također i bataljon ozaninskog P.O.Odreda nije izvršio svoj zadatak.

8/ Utrošene municije u ovoj borbi nije bilo. Također nije bilo ni pokvarenog oružja. Dobitak municije je 5.000. metaka.

Smrt fašizmu - sloboda narodu !

Za štab,
major:

ŠTAB I. KORPUSA
Narodnooslobodilačke Vojske
JUGOSLAVIJE
Broj
1942.

Fotokopija dokumenta br. 130

su domobranski oficiri koji su imali vezu uoči akcije morali napustiti garnizon. Također je greška bila i ta, što jedinice koje su bile ušle u sam garnizon nisu imale između sebe veze, a također i bataljon Cazinskog P. O. Odreda nije izvršio svoj zadatak.

8) Utrošene municije u ovoj borbi nije bilo. Također nije bilo ni pokvarenog oružja. Dobitak municije je 6.000. metaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za štab,
major:
S.[6] Bjelajac

(M. P.)[7]

[8]ŠTAB IV KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
O. Broj 217/43
27-X-1943

[6] Stanko
[7] Okrugli pečat kao u zaglavlju.
[8] Četvrtasti pečat Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

BR. 131

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA OD 9 DO 20 LISTOPADA[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE N. O. V.
HRVATSKE
Op. Br. 60 — 1943 g. 24. 10. 43.[2]
21. X. 1943 g.

Operativni izvještaj za
vrijeme od 9. X. do 20. X.
1943 godine.—

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE[3]

Za vrijeme od 9. X. do 20. X. 1943 godine Divizija se nalazila na prostoriji Tounj — Košare — Josipdol — Munjava — Salopek[4] — Modruš u očekivajućem rasporedu, sa zadatkom da spriječi neprijateljska napredovanja komunikacijom Ogulin — Jezerane, Ogulin — Plaški i Ogulin — Tounj. Jedna brigada 13. ov. mj. prebačena je na prostoriju Jasenica[5] — Saborski, a 16 ov. mj. ista brigada rokirana je na položaje Prijeboj — Poljanak, sa zadatkom sprečavanje neprijateljskog nadiranja komunikacijom Petrovo Selo[6] — Prijeboj i Drežnik[7] — Sertić Poljana.

Kratak opis borbi: 9. X. 1943 raspored jedinica je bio sljedeći: III Brigada držala je položaj prema Tounju na liniji položaja Grič — Košare — Krpe. II U. Brigada Treskavac — Josipdol — Podveljun — Veljun. I U. Brigada nalazila se u rezervi na prostoriji Vojnovac — Kunić.[8] Zadatak brigada bio je sljedeći: III Brigada da spriječi neprija-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u a[illegible] ino-istoriskog instituta pod reg. br. 27—5, k. 424 B.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu korpusa

[3] Naredbom Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije [illegible] isto-pada 1943 god. Korpus je preimenovan i dobio naziv Č[illegible] [illegible]rpus NOV Jugoslavije. Vidi dok. br. 101.

[4] Salopek Selo

[5] Lička Jesenica

[6] Ličko Petrovo Selo

[7] Drežnik Grad

[8] Kunić Selo

telja u popravku mosta a II Brigada da spriječi ispad neprijatelja iz Oštarija i Ogulina.

Istog dana oko 15 časova neprijatelj koji je stigao u Tounj[9] napao je naše položaje na koti 443 i koti 389 jačine sa oko 100 vojnika koji su bili podpomagati artiljeriskom i minobacačkom vatrom. I Bataljon koji je držao položaje na pomenutim kotama dosta je rano otvorio vatru na neprijatelja koji se otvarajući slabiju vatru iz pješadijskog oružja povukao, pretrpivši gubitke od 3 mrtva i nepoznat broj ranjenih. Na položajima ostalih jedinica nije bilo promjena.

10. X. ov. g. jedna neprijateljska kolona u jačini do 200 neprijateljskih vojnika Nijemaca sa jednim tenkom krenula je iz mjesta Tounja lijevom obalom rijeke Tounjčice u pravcu s. Brletići i prema koti 258 na koju je izašao tenk, otvarajući jaku vatru prema položajima jedne čete III Bataljona III Brigade koja se nalazila u selu Skočići sjeverno od Griča sa zadatkom da spriječi prelaz neprijatelju preko vode. U 10,15 časova jedno odjeljenje neprijateljskih vojnika pod zaštitom tenka i pješadije nastupalo je prema prelazu na rijeci Tounjčici. Pomenuta četa pustila je izviđačko neprijateljsko odjeljenje do same rijeke i otvorila je vatru. Neprijatelj je pretrpio gubitke 6 mrtvih, ostali su pobjegli. Odmah je neprijatelj reagirao jakom minobacačkom vatrom i pod zaštitom mraka izvukao je leševe. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Na položajima drugih jedinica nije bilo borbi.

11. X. ov. g., u 10,30 časova, neprijatelj[10] je pod zaštitom magle napao naše položaje na bezimenoj koti južno od kote 389 koji je branila jedna četa I Bataljona III Brigade. Komandir čete, osjetivši neprijatelja i njegovu namjeru, bacio je u bok neprijatelju jednu desetinu sa dva puškomitraljeza a sa svojih položaja otvorio je jaku vatru i u kratkom vremenu prisilio neprijatelja na povlačenje. U isto vrije-

[9] Vidi dok. br. 210 i 214.

[10] Riječ je o 901 njemačkom motorizovanom puku. Vidi dok. br. 215 i primjedbu br. 2 uz dok. br. 98.

me neprijatelj je napao i kotu 389 ali je bio blagovremeno odsječen i odbijen. Gubitci neprijatelja nepoznati su, ali je imao mrtvih i ranjenih.

12. X. ov. g. u samo jutro očekivao se prodor neprijatelja od pravca Tounja pošto je bio izvještaj dobiven da je most popravljen i u samo jutro čula se jača mitraljeska vatra od pravca Tounja. ali neprijatelj nije nadirao. Oko 7.30 časova počeo je neprijatelj tući artiljeriskom i minobacačkom vatrom Sv. Katarinu i prema Treskavcu, malo kasnije čula se i zuka motorizacije, ali pošto je vrijeme bilo maglovito nije se primjećivao nikakav pokret. Neprijatelj je sa svojom motorizacijom jurnuo velikom brzinom u pravcu Košara prema Tounju i iznenadio je jedinice pošto se očekivao napad neprijatelja od Tounja, i tako su jedni dijelovi snaga bili odsječeni a jedni odbačeni od komunikacije te je neprijatelj nesmetano prolazio za Tounj.[11] Protukolski top koji se nalazio u sastavu brigade izbacio je 13 granata ali nije polučio uspjeh a niti je imao podataka. Jedan bataljon iskoristio je momenat kada je neprijatelj pošao prema Tounju i uspio se prebaciti preko ceste dok je jedan bataljon bez jedne čete povukao se prema Krpelju. Neprijatelju su postavljene zasjede sa istočne strane ceste ali nije nadirao sa pješadijom. Iste zasjede povučene su i postavljene manje zasjede u jačini desetina na više mjesta sa zadatkom da tuku posadu neprijateljskih blindiranih kamiona i tenkova koji su virili skoro do pojasa iz motornih vozila. Zasjede su imale uspjeha i neprijatelj je pretrpio gubitke. Isto jutro (oko 8 časova) neprijatelj je nadirao sa jednim svojim dijelom kolone u pravcu Josipdola i Treskavca gdje je odbacio naše isturene dijelove sa kote 421 i 356. Protukolski top koji je dejstvovao na tom pravcu poslije ispaljena dva metka bio je odkriven i uništen od neprijateljskih tenkovskih mitraljeza. Neprijatelj je obasipao vatrom iz težeg oružja položaje ispod Podveljuna,

[11] Vidi dok. br. 215.

Josipdola i Treskavca, a tenkovima potiskivao naše dijelove i popeli su se tenkovi do pod sami Treskavac, pozadi tenkova napredovala je pješadija ali je uz gubitke odbijena sa Treskavca. Oko 17 časova neprijatelj sa većim dijelom motorizacije povukao se u pravcu Oštarija i Josipdola, ostavivši na cesti Skradnik — Košare 6 blindiranih kola koji su krstarili pomenutom komunikacijom. U prvi sumrak bataljon koji se povukao u Krpelj prebacio se preko ceste i došao u sastav Brigade bez gubitaka. Teškim bacačem tukli smo most na Tounjčici i ometali popravak i saobraćaj sa istim.

13. ov. mj. prema naređenju Štaba korpusa III Brigada prebačena je u Jesenicu i Saborski kao divizijska rezerva i da se upotrijebi u pravcima gdje bude najpotrebnije. II Brigada ostala je na starim položajima prema Modrušu a Prva brigada zauzela je položaje na Treskavcu — Radošiću — i Cerovniku sa zadatkom da utvrdi položaje za odbranu i da spriječi eventualno nadiranje neprijatelja tim pravcem. U toku dana neprijatelj nije vršio ispade prema našim položajima, jedino je vršio saobraćaj komunikacijom Oštarije — Tounj.

14 ov. mj. Jedinice na istim položajima. Neprijatelj nije nadirao, jedino je vršio saobraćaj Oštarije — Tounj. Izviđački dijelovi brigada bili su upućeni od I Brigade na komunikaciju Košare — Tounj, a od II Brigade na komunikaciju Ogulin — Oštarije u cilju izviđanja neprijateljskih pokreta.

15. ov. mj. Neprijatelj je tenkovima i oklopnim kamionima izvršio napad na položaje II Brigade i na lijevo krilo položaja I Brigade.[12] Jačina neprijateljskih snaga bila je oko 130 blindiranih kamiona i tenkova i napredovao je u 3 pravca iz Ogulina preko Zagorja za Modruš, cestom Josipdol — Salopek Selo, cestom Josipdol — Modruš, a jednom kolonom napredovao je u pravcu Vojnovca i Cerovnika. Pokret neprijatelja očekivao se samo glavnom cestom i polagalo se dosta računa na prepreke,

[12] Vidi dok. br. 220.

ali je neprijateljska motorizacija prepreke vrlo lako savlađivala i napredovala je vrlo velikom brzinom, kako putevima tako i van puteva, na svim pravcima. Ovim brzim napredovanjem naše jedinice našle su se u dosta bezizlaznom prostoru, naročito oni dijelovi koji su dočekali tenkove na dosta bliskom odstojanju, i stavile su se u bijeg gdje su pretrpjele dosta velike gubitke. Ovim energičnim upadom neprijatelja među naše položaje uspjelo mu je razdvojiti komandu i rascijepiti jedinice na više dijelova. Isto tako i sam Štab brigade bio je iznenađen neprijateljskim brzim prodorom i nije uspio da izda potrebna naređenja i uputstva jedinicama. Sa brigadom nije se moglo u tom momentu skoro ništa učiniti jer je trebalo duže vremena da se ih skupi. Jedan bataljon koji je bio na Podveljunu povukao se je na Veljun u šumu gdje je ostao do samog mraka. Ovaj bataljon imao je mogućnosti da tuče neke manje neprijateljske dijelove ali nije htio odkrivati položaj.

Brdski divizion tukao je neprijateljske kolone prilikom nadiranja i dosta ih je ometao, ali čim je bio uočen, upućena je jedna kolona od 13 tenkova i 3 trokolice u pravcu položaja i isti su se morali povući. Ista kolona spustila se je preko Cerovnika — Prodanovića u Sabljake i ugrozila Štab divizije koji se morao brzinom povući.

Neprijateljska kolona u toku dana savladala je sve prepreke koje su bile u Kapeli i u sami mrak uspjela se spustiti u Jezerane. II Brigada istog dana prikupila se iznad Sabljaki, između kote 500 i 398, gdje je u toku noći sredila svoje bataljone. U prvi sumrak neprijatelj u jačini oko 300 oklopnih vozila povratio se iz Jezerana za Ogulin. U ovoj borbi II Brigada pretrpjela je dosta velike gubitke pri svom povlačenju, ne nanijevši neprijatelju nikakve štete. Sopstveni gubitci su 10 mrtvih i 21 ranjen od neprijateljskih tenkova. Gubitci sa strane neprijatelja nepoznati su ali imao je nekoliko mrtvih i više ranjenih.

16 ov. mj. jedan bataljon II Brigade postavio je zasjedu na komunikaciji Modruš — Je-

zerane sa zadatkom da tuče neprijateljska neoklopna kola — kamione. Oko 12 časova naišla su 3 neprijateljska veća luksuzna automobila na većem rastojanju, tako da sva tri nisu mogla doći pod našu vatru. Prvim plotunima dva kamiona su zaustavljena i neprijatelj se dao u bijeg, dok treći kamion pobjegao je natrag. Postavljena zasjeda bila je jednostrana i nije uspjela u podpunosti a i neprijatelj koji je patrolirao cestom Moduš — Jezerane brzo je intervenisao tenkovima i pješadijom.[13] Uništena su 2 neprijateljska luksuzna automobila, dva neprijateljska vojnika su ubijena i više ih je ranjeno. U toku dana neprijatelj je saobraćao Modruš — Jezerane i navečer istog dana neprijatelj se je povukao sa cijelom svojom motorizacijom iz Jezerana za Ogulin.

17. ov. mj. Neprijatelj je iz Oštarija vršio ispad sa 7 tenkova do Modruša. Kod Modruša je pripucavao prema našim položajima, nakon jedan sat vratio se u Oštarije. Prema Tounju toga dana neprijatelj je vršio manje saobraćaje oklopnim kamionima.

18 ov. mj. III Brigada zauzela je položaje prema Ličkom Petrovom Selu i Vagancu na liniji kota 800 — Mali Palež (kota 680) — M. Živulja (kota 751) — kota 772 — Medveđak i utvrdila iste za odbranu. Istog dana neprijatelj je napustio Drežnik Grad i naše snage ušle su u mjesto. Na ostalim položajima bez promjena.

19 ov. mj., u 9 časova, sa četiri tenka i više kamiona neprijatelj je u nepoznatoj jačini došao u Ličko Petrovo Selo iz Bihaća. Oko 9.30 časova neprijatelj je napao naše položaje sa tri kolone. Jednom kolonom pravcem Željava preko kote 401 u pravcu kote 800 i preko Cesarovog Kamena (kota 552) u pravcu kote 680. Jednom kolonom cestom Ličko Petrovo Selo — Prijeboj, šireći se desno i lijevo od ceste 500 m. Jednom kolonom pravcem Vaganac — Rešetar — Zaklopača — Klokočevica nadkrilivši naše lijevo krilo prema Medveđaku i udario u bok naše snage koje su se nalazile na koti 772 te ener-

[13] Vidi dok. br. 221.

gičnim prodorom napredovao je u pravcu Bobića Krčevina.

Naše snage tj. drugi bataljon koji je zaposjeo položaje po dubini na komunikaciji Ličko Petrovo Selo — Prijeboj, na liniji položaja M. Palež (kota 680) — M. Živulja (kota 751) primijetio je neprijatelja koji je napadao cestom blagovremeno i sačekao ga na vrlo bliskom odstojanju između 50 i 100 m. na koga je otvorio jaku vatru iz pješadijskog oružja i teških bacača. Čim je neprijatelj dobio jaku vatru i pretrpio izvjesne gubitke odmah je odstupio u pravcu Ličkog Petrovog Sela. Neprijateljske kolone koje su napadale preko Cesarovog Kamena i Zaklopače uspjele su neopaženo nadkriliti naše snage i izvršiti iznenadni napad u bok i leđa te ih odbaciti sa položaja, desno krilo u pravcu Tisovog Vrha a lijevo krilo u pravcu Bobića Krčevina. U ovoj situaciji izvršen je sljedeći manevar sa našim jedinicama: I i II Bataljon, koji su se nalazili na položajima, I Bataljon Tisovi Vrh, II Bataljon na komunikaciji Ličko Petrovo Selo, na položaju M. Palež, izvršili su protunapad na neprijateljsku lijevu kolonu preko kote 800 u pravcu Cesarovog Kamena koju su vrlo lako odbacili prema Željavi a na lijevom krilu ostavljene su manje snage prema neprijateljskoj desnoj koloni koja je napredovala preko Zaklopače u pravcu Klokočevice. Oko 17 časova neprijatelj se je povukao na svoje polazne položaje. Na bojnom polju neprijatelj je ostavio 5 mrtvih vojnika, među kojima dva vodnika, jedan tromblon, dva šmajsera, 1 karabin i nešto spreme. Prema podatcima u ovoj borbi neprijatelj je imao oko 35 mrtvih i 50 ranjenih vojnika. Na našoj strani četiri druga mrtva i trinaest ranjenih, od toga četiri teže, od kojih su dva poginula od aviona i tri ranjena.

Na ostalim položajima prema Oštarijama nije bilo borbi a niti je neprijatelj vršio ispade.

20. ov. mj. neprijatelj nije vršio ispade. II Brigada sa svoja dva bataljona preuzela je položaje I Brigade a I Brigada rokirala se na komunikaciju Karlovac — Ogulin.

Ratni plijen: U ovim borbama zaplijenjeno je 3 šmajsera, 1 pištolj, 1 karabin, 300 metaka »Mauzer«, 150 m. za šmajser, 6 odijela, 4 šinjela i 4 ćebeta, te nešto neprijateljske arhive.

Gubitci neprijatelja: U ovim borbama neprijatelj je imao 95 mrtvih i nepoznat broj ranjenih, među kojima 2 oficira ubijena i 1 oficir ranjen.

Sopstveni gubitci: 31 mrtav, 60 ranjenih i 5 nestalih za koje se ne zna da li su poginuli ili zarobljeni; imena mrtvih, ranjenih i nestalih vide se iz liste gubitaka.

Utrošena municija i uništeno oružje: U ovim borbama utrošeno je 15.147 metaka za pješadijsko oružje, 10 ručnih bombi, 30 mina za mali bacač, 18 mina za teški bacač, 24 granate za brdski top 75 m.m., 22 granate za poljski top 75 m.m., 36 granata za protukolske topove pancirnih. Uništeno oružje: 2 mala bacača, 1 top 37 m.m. i 6 pušaka.

Kritički osvrt na operaciju: U svima ovim operacijama najviše su se isticali nedostatci, neopreznost kod komandnog kadra i boraca, nesnalaženje i nedovoljna samoinicijativa. Slučaj III U. Brigade kod prodora neprijatelja od Ogulina prema Tounju. Neprijatelj jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom tuče položaje Sv. Katarine i čuje se jača zuka neprijateljske motorizacije od pravca Oštarija i u tom smislu nije ništa poduzeto nego dozvoljavaju da ih neprijatelj iznenadi. Sličan slučaj III Brigada doživjela je i kod Prijeboja. Primijetila je blagovremeno pokret jačih neprijateljskih snaga od Bihaća prema Ličkom Petrovom Selu i nije poduzela mjere da postavi osmatračnice na pogodnim mjestima koji bi pratili pokret i daljnje namjere neprijatelja. Te tako neprijatelj uspijeva pošumljenim terenom zaobići naše snage udarajući u bok i leđa i bez većih borbi odbaciti ih sa položaja, sa fingirajućim frontalnim napadom.

Slučaj kod II Brigade: primijećeno je jače neprijateljsko nadiranje s dosta velikim brojem blindiranih kamiona i tenkova i isto tako su primijetili njihovo brzo savlađivanje prepreka, ali nisu štabovi bataljona i komande četa pra-

vilno i blagovremeno ocijenili situaciju a vjerojatno o situaciji nisu ni razmišljali i na koncu morali su se najvećom brzinom pod vatrom iz neprijateljskih tenkova neuredno povlačiti sa položaja i to bez određenog pravca. U ovakvim slučajevima komandni kadar gubi jedinice iz ruku i treba dosta dugo vremena dok se iste prikupe da bi se moglo nešto učiniti. Još uvijek u našim jedinicama komandni kadar a i sami borci ne shvaćaju važnost osmatračnica izviđačkih dijelova, predstraža i drugih mjera obezbjeđenja i zato su česti slučajevi iznenađenja po neprijatelju naših jedinica.

Pored gore izloženih propusta bilo je i objektivnih nemogućnosti, slaba udarna moć naših bataljona i otežan manevar usljed malog brojnog stanja jedinica. Na prostoriji gdje je III Brigada izvodila borbe bilo je nepregledno i pošumljeno zemljište što je i to uticalo na tok operacije. A na položajima II Brigade bilo je manevarsko zemljište, tako da su tenkovi mogli se kretati sa dosta velikom brzinom van puteva i time su u svom prvom naletu ugrozili prvu liniju položaja a usljed velike brzine neprijateljske motorizacije borci nisu uspjeli zauzeti nove položaje gdje je tenkovima prilaz otežan.

Na naprijed navedene propuste kao i nedostatke kod naših boraca i starješina biti će ukazano i pružiti im se potrebna pomoć za odklanjanje istih. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
S. O.

Komandant, p.pukovnik:
V.[14] Četković

(M. P.)[15]

Naročita napomena: U selu Zagorju gdje je utvrđena druga linija položaja za prodor neprijatelja, civili su sve rovove u toku noći zatrpali na toj liniji položaja.

---

[14] Vlado

[15] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

Mi smo dali u zadatak II Udarnoj brigadi da sprovede istragu i da pronađe krivce, ali svi muškarci pa i veći broj žena i djece otišao je u žicu.[16]

[17]ŠTAB IV KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Broj 211/43
25-X-1943

BR. 132

ZAPOVIJEST ŠTABA DVADESET OSME DIVIZIJE OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA ZLATAR[1]

ŠTAB XXVIII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 179
Dan 21. X. 1943

Naređenje za likvidaciju uporišta **Zlatar.**—

ŠTABU XVII UDARNE BRIGADE NOVH
ŠTABU XXI BRIGADE NOV HRVATSKE
ŠTABU BRIGADE »BRAĆE RADIĆA«

Položaj

U cilju daljnjih izvršavanja postavljenih zadataka jedinice XXVIII Divizije i Brigade »Braće Radića« izvršiće napad na neprijateljsko uporište **Zlatar.**[2] Prema nepotpunim podacima uporište Zlatar brani oko 250 neprijateljskih vojnika, i to: 143 feldžandara, 50 oružnika i 67 ustaša. Isti su smješteni

[16] Misli se na neprijateljska uporišta oko kojih su bile postavljene žičane prepreke.
[17] Četvrtasti pečat Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1, k. 1122.
[2] O rezultatima napada vidi dok. br. 145, 192 i 229.

u četiri zgrade i to: feldžandari u Sokolani i Dječačkoj školi, ustaše u zgradi Agrarne štedionice i oružnici u zgradi Frankl pokraj crkve. Moral bande je dobar. U sjevernom dijelu mjesta nalazi se nekoliko nadkrivenih rovova, rovovi se isto nalaze i na mostu koji vodi za Donju Batinu (kod Hinšta).

Naoružanje: 1 top »Pito«, 4 teška mitraljeza, 14 puškomitraljeza, imaju i nekoliko lakih i teških bacača.

Banda primjenjuje u svojoj odbrani postavljanje zasjeda. Obično su dosad postavljali na putu koji iz Zlatara vodi za Medzgeričinu klijet, a isto tako i na Pulčanovom brijegu. Jedinice koje upadaju neka imaju ovo u vidu.

U cilju likvidacije neprijateljskog uporišta Zlatar, Štab XXVIII Divizije izdaje slijedeće

NAREĐENJE:

(Sekcija Ptuj 1 : 100.000)

1. — XVII Udarna brigada:

a) bataljon pojačan sa jednom četom b) bataljona krenuće iz svog mjesta boravka: jedna kolona krenuće putem Belec — Gornja Batina — Zlatar koristeći zaklon kuća, upašće u grad i napasti žandare koji se nalaze u zgradi Frankl. Pored toga zadatak je ove kolone da sa leđa napadne rovove koji se nalaze iznad crkve kao i nadkrivene rovove koji se nalaze kod mosta na putu koji ide za Donju Batinu. Ovoj koloni treba dodijeliti teški bacač, koja će ga, ukoliko zadatak ne izvrši tokom noći, koristiti za čišćenje rovova.

Glavni upad u grad treba da uslijedi s južne strane mjesta. Zato će ova druga kolona preći cestu Zlatar — Lobor, Zlatar — Mače i upašće cestom Lovrečan — Zlatar. Zadatak ove kolone je da likvidira ustaše i feldžandare. Za izvršenje zadatka ovoj jedinici dodjeljuje se top 65 mm. — Štab Brigade pomoću minera, ukoliko raspolaže sa eksplozivom, koristiće mrak i miniraće pojedine zgrade.

Bombaške grupe i grupe sa benzinskim flašama, kao i pravilna upotreba teških automatskih oruđa odigraće u ovoj akciji najvažniju ulogu.

b) bataljon: dvije čete ovoga bataljona ostaju u rezervi kod Štaba Divizije.

c) bataljon i

d) bataljon: postaviće zasjedu na liniji Tikvenjak — k. 160 iznad Pisarića preko ceste Lovrečan — Zlatar — k. 166 prema k. 174. — Zadatak ovih jedinica, pored toga što moraju

porušiti na ceste drveća i prekopati ceste, je da bataljon koji se bude nalazio u Tikvenjaku izvrši fingirani napad na Poznanovec u kome se nalazi tvornica kože, koju brane 170 vojnika.

2. — Brigada »Braće Radića«:

a) bataljon: postavlja zasjedu prema Ivanecu na liniji k. 428 — k. 471 (Sv. Duh). Zadatak ovog bataljona je da ne propusti neprijatelja iz Ivaneca.

b) bataljon: postavlja zasjedu prema Lepoglavi na križanju puteva kod Novog Golubovca i željezničke stanice Golubovec.

c) bataljon: postavlja zasjedu na križanju puteva Mihovljan — Biškupi — Golubovec i na križanju Golubovec — Risek — Biškupi. Zadatak te zasjede je da ni pod koju cijenu ne propusti bandu, koja bi nastupala od Krapine odnosno Radoboja.

3. — XXI. Brigada

a) bataljon: postavlja zasjedu na raskršću puteva Konjšćina — Kraljevec i Hrašćina — Trgovišće kod k. 178. — Zadatak ovog bataljona je da ne propusti neprijatelja koji bi nastupao od Trgovišća.

b) bataljon: ovaj bataljon postaviće zasjedu na liniji selo Pece — k. 239. Zadatak ovog bataljona je da spriječi dolazak bande od Varaždina.

c) bataljon: ovaj bataljon postaviće zasjedu na liniji k. 208 — k. 147 — k. 230 ispred sela Vinično. Zadatak ovog bataljona je da spriječi nadiranje bande sa pravca Komin — Bisag.

d) bataljon: ostaje na položajima na kojima se i sada nalazi. —

Napomena za jedinice koje se nalaze na zasjedama:

Sve jedinice na svoje određene položaje moraju stići jedan sat ranije od početka napada. Ceste se moraju dobro prekopati, a pored toga potrebno je da se na ceste navalja što više debelog drveća kako bi prolaz motorizaciji bio sasvim onemogućen. Sve t.t. veze moraju biti prekinute odmah po dolasku na položaje.

4. — Mjesto štabova:

Štab Divizije nalaziće se u selu Borkovec.

Štab XVII Udarne brigade nalaziće se također u selu Borkovec.

Štab Brigade »Braće Radića« nalaziće se u selu Vučkovići. Štab XXI Brigade nalaziće se u selu Pece.

5. — Veza:

Štab XVII Udarne brigade uspostaviće telefonsku vezu sa svim svojim jedinicama.

Kako je Štab Brigade »Braće Radića« i Štab XXI Brigade daleko i ne može se uspostaviti telefonska veza sa Štabom Divizije, to će pomenuta dva štaba organizovati po tri kurira na konjima, koji će donositi izvještaje svaka 2 sata, a u izvanrednim slučajevima i vanredne izvještaje.

Bataljon Brigade »Braće Radića« koji se nalazi na zasjedi prema Ivanecu, slaće svoje izvještaje direktno u Štab Divizije. Štab brigade »Braće Radića« neka o ovome izvijesti Štab svoga bataljona.

6. — Mjesto previjališta:

Divizijsko previjalište nalaziće se u selu Belec, dok će se brigadna previjališta nalaziti u mjestima u kojima se nalaze štabovi brigada.

7. — Evakuacija plijena:

Izvršiće se za selo Selnica, odakle će se odvesti dalje za Kalnik. Evakuaciju će izvršiti — odnosno organizovati intendant Divizije uz pomoć intendanta Brigade, koji će im staviti na raspoloženje potrebno ljudstvo.

8. — Početak napada:

Napad počinje 22. oktobra 1943 u 3 sata.—

9. — Znaci raspoznavanja: Za noć: Pas — Pavelić. —

Ugovoreni znaci: Petar — Vlado.—

Znaci za dan: Poziv: Puška u desnoj ruci u horizontalnom položaju podignuta iznad glave.

Odgovor: Kapa u lijevoj ruci isturena u stranu.

10. — Znaci za povlačenje:

Povlačenja nema dok se uporište u potpunosti ne likvidira. Štab Divizije poslije likvidacije uporišta izdaće naređenje za daljnji rad naših jedinica.

Važne napomene:

Jedinice XVII Udarne brigade koje upadaju u uporište treba da strogo povedu računa o tome da se borci ne svlače i oblače na licu mjesta u samom uporištu, nego da zarobljenike, kao i zarobljenu vojničku odjeću i obuću netaknutu sprovedu u Štab Brigade. Štab Brigade treba da povede računa da se po ovom postupi doslovno imajući u vidu da je naša XXI Brigada vrlo potrebna u obući i odjeći. Štabovi Brigada izdaće svojim jedinicama uputstva o zaštiti protiv napada iz vazduha. Pored toga treba organizovati odbranu plotunskom vatrom i vatrom iz automatskog oruđa ukoliko avioni budu letjeli nisko.

Ishrana boraca neka se organizuje iz okolnih sela.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ivan A. Šibl

Komandant:
Vinko Antić

(M. P.)[3]

[3] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 133

NAREDBA ŠTABA DVADESET OSME DIVIZIJE OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. O POHVALI DVADESET PRVE NO BRIGADE ZA JUNAČKO DRŽANJE PRI NAPADU NA USTAŠE KOD SELA VISOKO[1]

P O H V A L A

Štab XXVIII Divizije izražava pohvalu borcima i rukovodiocima XXI Brigade za dobro i junačko držanje prilikom borbe sa ustaškim banditima, koji su pokušali da probiju naše zasjede i ometu pravilno izvršavanje zadataka svih naših jedinica.[2]

Posebno **pohvaljujemo** borce i rukovodioce IV Bataljona XXI Brigade, koji je izvršio junački juriš i natjerao ustaške pse da se dave u vodi i da se sami ubijaju.[3]

Pozivamo borce i rukovodioce XXI Brigade, da i dalje nastave ovakovim radom i da budu uvijek strah i trepet za sve narodne neprijatelje.

Politkomesar:
Ivan A. Šibl

Komandant:
Vinko Antić

(M. P.)[4]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ŠTAB 28 DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Br. 180
Dana 21. X. 1943

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/7, k. 1122.

[2] Jedinice Dvadeset osme divizije i brigada »Braće Radića« vodile su tada borbe u Hrvatskom Zagorju i oslobodile Ivanec, Novi Marof i Zlatar. Vidi dok. br. 192.

[3] Riječ je o borbi kod sela Visoko. Vidi dok. br. 192 i 219.

[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

POHVALA

Štab XXVIII.Divizije izražava pohvalu borcima i rukovodiocima XXI.brigade za dobro i junačko držanje prilikom borbe sa ustaškim banditima,koji su pokušali da probiju naše zasjede i ometu pravilno izvršavanje zadataka svih naših jedinica.

Posebno POHVALJUJEMO borce i rukovodioce IV.bataljona XXI.brigade,koji je izvršio junački juriš i natjerao ustaške pse da se dave u vodi i da se sami ubijaju.

Pozivamo borce i rukovodioce XXI.brigade,da i dalje nastave ovakovim radom i da budu uvijek strah i trepet za sve narodne neprijatelje.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Politkomesar:

Komandant:

ŠTAB 28 DIVIZIJE.
NARODNO-OSLOBODNE VOJSKE HRVATSKE.
BR. 180
DANA 21 X 194

Fotokopija dokumenta br. 133

BR. 134

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA O BORBAMA PODREĐENIH JEDINICA OD 6 DO 16 LISTOPADA[1]

ŠTAB
ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA
Broj: V. 39-43
dana 21 oktobra 1943 godine

Predmet: Desetodnevni izvještaj
dostavlja

ŠTABU VI KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE

Položaj

Dostavljamo vam desetodnevni izvještaj o djelatnosti naših jedinica za vrijeme prošlih deset dana:

POSAVSKI ODRED

Dana 7-X- ovaj Odred izvršio je zajedno sa diverzantskom grupom diverziju pruge na glavnoj pruzi Beograd — Zagreb, u kojoj je diverziji dignut voz u kome su uhvaćena 3 domobranca i 11 željezničara. U istome vozu zaplijenjeno je 100 kg. brašna i neka količina ostalih sitnica. Voz je spaljen, među kojima vagonima je bio jedan vagon natovaren sa bačvama benzina, te isti je zajedno sa ostalim vagonima izgorio.[2] Lokomotiva je stucana, a u istu ubačena jedna avionska bomba koja je vjerovatno dosta oštetila lokomotivu. Za ovo vrijeme borbe na našoj strani nije bilo gubitaka kako u mrtvim tako isto ni u ranjenim, jer u istom vozu nije bilo nikakove neprijateljske posade.

Dana 9. X. o. g. jedinice Posavskog odreda izvršile su ekonomsku akciju u selu Lipovljanima i Staroj Subockoj. Od nekih švaba u Lipovljanima zarobljeno je pokućstvo tj. kućni namještaj i suđe pošto u istim kućama nije se niko nalazio, a Narodnooslobodilački odbor je zatražio da se istima rekvirira i da se pohapse što koče njihov rad u samom selu. Istoga dana jedinice koje su vršile rekviraciju u Staroj Subockoj od nekih

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13—2/II, k. 470.

[2] Vidi dok. br. 207.

ustaša koji se još i danas nalaze u Jasenovcu, od njihovih kuća rekvirirana su troja kola, 6 konja, dva para orme, 7 komada goveda, dvije svinje, 20 vreća pšenice i jedna šivaća mašina. Iste stvari su predane u III Ekonomski sektor.

Dana 10. X. o.g. jedinice Posavskog odreda nalazile su se na sektoru »Trokuta«[3] koje su iste noći stigle iz ekonomske, gore navedene, akcije, a u samo svitanje, ujutro, za njima neprijatelj je napravio reakciju[4] a isti nisu bili obaviješteni ni sa jedne strane te ih je neprijatelj zatekao nespremljene i u svom naletu neprijatelj je uspio da ubije sekretara Agit-propa druga Milu Kolorina i njegovoga konja i također neprijatelju je pao u ruke izvjestan broj materijala sa kojim je raspolagao Agitprop kao i pisaća mašina. Istoga dana bio je upućen zam. komandanta II Bataljona drug Mandić Vaso u bolnicu br. 7 pošto je veoma bio bolestan da uopšte nije znao za sebe. S njime je išao jedan bolničar Nikola Marjanović iz sela Baira i Jovo Latinović iz Gornjeg Daruvara, sva tri su živi pali neprijatelju u ruke koje je banda otjerala sa sobom. Za zam. komandanta stigle su neke vijesti da je umro u putu do Novske koje to još nije tačno potvrđeno.

Jedinice II Bataljona Posavskog odreda bile su u Marinom Selu i kada su čule da je reakcija na »Trokut« prebacile su se u selo Donji Uljanik gdje su noću 10/11 održali mitnig. Miting je potpunoma uspio i narod ih je oduševljeno primio, a I Bataljon koji se nalazio u »Trokutu« napravio je zasjedu kod sela Bujavice pri samom povlačenju neprijatelja iz »Trokuta« da bi ga dočekali i potukli. Neprijatelj nije naišao istim pravcem već je naišao drugim pravcem koji je bio daleko od njih 1500 metara te isti, kada su vidili da će neprijatelj proći, otvorili su vatru na neprijatelja iz teškog mitraljeza, a također bacili jednu minu iz lakog minobacača. Neprijatelj je u paničnom bijegu pobjegao u pravcu Poljane. U našem operativnom izvještaju mi smo izvijestili, kako smo dobili informacije, da je neprijatelja bilo oko 2500 vojske, dok ovo nije tačno jer sad je ustanovljeno da je neprijatelja bilo svega jedna hiljada, i prilikom neprijateljskog prolaska kroz sela »Trokuta« nije bilo nikakove pljačke niti kakovih drugih nasilja.

Dana 12. X. o. g. Posavski odred imao je u zadatku držati položaj na cesti Gaj — Kukunjevac, na pruzi Lipik — Poljana tj. Plavi most i vršiti fingirani napad na Novsku.[5] Iste su snage raspoređene i zauzele svoja odgovarajuća mjesta tokom noći

[3] Vidi primjedbu br. 6 uz dok. br. 65.

[4] Riječ je o prodoru njemačkih i ustaško-domobranskih snaga na područje u trouglu Novska — Okučani — Pakrac. Vidi dok. br. 211.

[5] Ovaj zadatak Odred je dobio prilikom napada Dvanaeste divizije na Pakrac. Vidi dok. br. 65.

između 11 i 12 ov. mj. Novogradiška četa držala je zasjedu od Poljane kod Plavog mosta, dok su jedinice II Bataljona držale zasjedu na cesti niže Kukunjevca. Iste jedinice za vrijeme noći iskopale su rovove na istom položaju.

Ujutru 12. X. o.g. neprijatelj je pokušavao sa manjim snagama udarati na našu Novogradišku četu koja se nalazila na položaju kod Plavog mosta. Neprijatelj je bio odbijen. Poslije par sati neprijatelju je dolazila pomoć, u tri maha dostizala i, koliko je doznato, neprijatelja je u broju bilo 250 do 300 zdrugovaca naoružanih sa dva teška mitraljeza i nepoznat broj puškomitraljeza. Svi neprijateljski napadi na Novogradišku četu bili su odbijeni, i za ovo vrijeme gubitaka na našoj strani kako u mrtvima tako i u ranjenim nije bilo, a gubitci na strani neprijatelja nisu nam poznati.

Dana 13. X. o.g. neprijatelj je naišao u 16 časova od Banove Jaruge, Kutine sa 17 kamiona i dva mala tenka, i isti udario na jedinice našega II Bataljona, gdje se borba vodila puna dva sata.[6] Za vrijeme ove borbe naišla su dva neprijateljska aviona koji su vidili rovove naših boraca te su tako dali tačno otstojanja da nas je neprijatelj mogao uspješnije tući. Neprijatelj je raspolagao sa 4 teška minobacača i sa jednim brzometnim topom i nekoliko malih minobacača. Neprijatelj je uspio sa svojom vatrom da nas istjera iz rovova, pošto je mnogo minobacačkih mina palo u naše rovove i nanijeli dosta gubitaka. Naši su drugovi promijenili položaj, a u to vrijeme neprijatelj je uspio preći rijeku Bijelu, te od naših ranjeniih drugova oduzeti oružje, a također nekoje poubijati. Za vrijeme ove borbe jedinice našeg Posavskog odreda imale su 23 mrtva i dva izgubljena i 11 ranjenih. Drugovi koji su nestali, nestali su na putu vatajući vezu sa Čehoslovačkom brigadom.

Štab Posavskog odreda kritički se osvrće na Čehoslovačku brigadu da nije izvršila zadatak kako su oni između sebe bili se sporazumjeli tj. ako jedinice Posavskog odreda budu napadnute da Čehoslovačka brigada udari sa boka koja se nalazila u neposrednoj blizini, a tako ako bude Čehoslovačka brigada napadnuta da bi jedinice Posavskog odreda pristupile sa boka istoj u pomoć.

Noću 13/14 X. o. g. Štab Posavskog odreda nije imao veze uopšte sa nijednom operativnom jedinicom. Slali su nekoliko kurira za vatanje veze sa XII U. Brigadom, a tako i sa Divizijom[7] koje nisu našli, te su uputili jednu patrolu prema Lipiku koja je izvidila da nema naših snaga u blizini uporišta te ista patrola vratila se natrag i Štab Odreda bez ikakvog naređenja

[6] Vidi dok. br. 214.
[7] Riječ je o Štabu Dvanaeste divizije.

u 4.30 sati ujutro izvršio povlačenje svojih snaga na sektoru »Trokuta«. Ranjeni drugovi upućeni su u bolnicu, a mrtvi drugovi sahranjeni su u groblje sela Bujavice.

Dana 16. X. o. g. Posavski odred dao je jednu četu I Bataljonu XII Udarne brigade koji je kretao na put u Baniju.

Za prošlih 10 dana Posavski odred imao je 23 mrtva, 11 ranjenih, dva uzgubljena i 3 zarobljena od strane neprijatelja. U našem operativnom izvještaju mi smo izvijestili da je isti Odred izgubio 16 pušaka dok ovo nije bilo tačno pošto su neke od istih dosada pronađene te izgubljeni broj pušaka iznosi svega 8. Za ovih 10 dana iz Posavskog odreda dezertiralo je 5 boraca sa oružjem, te izgubljeni broj oružja sa dezerterstvom iznosi 13 pušaka. U ovim borbama ispucano je 3.300 metaka i 5 mina od lakog minobacača. Ova je municija namirena iz rezerve koju je pomenuti Odred imao. Poslije ovih gubitaka moral u pomenutom Odredu je opao, i na tome se nastoji da se što prije uzdigne.

Prilikom naređenja o puštanju drugova na otsustvo rasformirata je regrutna četa koja je bila pri tome Odredu, radi davanja oružja drugova koji su otišli na otsustvo. Isti odred ima u vidu održati mitinge u par sela na cesti Novska — Okučani.

Moral u Posavskom odredu je malo popustio, borbenost je još uvijek dobra, disciplina je srednja. Rukovodstvo Posavskog odreda dosada je zadovoljavalo na svojoj dužnosti i sposobni su da rukovode sa jedinicama i većega broja nego što ih oni imaju.

U vremenu ovih 10 dana izvršeno je pelcovanje protiv tifusa u svim jedinicama Posavskog odreda. Ishrana u Posavskom odredu vrši se po kućama, ishrana je dobra, u pomenutom Odredu nalazi se veliki broj bosih, a također i pocijepanih.

DARUVARSKI ODRED:

Dana 9. X. o. g. jedna jedinica Daruvarskog odreda izvršila je počasnu paljbu na sahrani zam. komandanta Paje Orozovića zvanog Brko,[8] dok su druge jedinice nalazile se u selu Bijela i držale zasjedu na cesti i pruzi Daruvar — Sirač zbog neoslobođenih sela koja su dolazila na zbor koji je održan 10. X. u selu Bijela.

Dana 11. X. o. g. naše jedinice tj. Daruvarskog odreda držale su zasjedu u selu Pakranima i Markovcu prilikom vršenja zamjena naših drugova koji su se nalazili u zarobljeništvu,

[8] Narodni heroj Pajo Orozović-Brko. Poginuo 7 listopada 1943 god. u borbi protiv ustaša, kao zamjenik komandanta Daruvarskog NOP odreda.

u Daruvaru, prilikom smjene sa neprijateljskim oficirima koji su se nalazili u ropstvu kod nas.

Dana 12 i 13. X. o. g. jedinice Daruvarskog odreda nalazile su se na zasjedi na cesti i pruzi Daruvar — Doljani, koje su imale u zadatku da spriječe svaki neprijateljski pokušaj kojega bi on pokušao da se probije u pomoć napadnutoj posadi u Pakracu.[9] 13. X. u 11 sati krenula je jedna neprijateljska jedinica pomenutom uporištu u pomoć od kojih je njihova pobočnica naišla na zasjedu, gdje se nalazio jedan vod Daruvarskog odreda, te isti vod otvorio je vatru na neprijatelja, i neprijatelj je u paničnom bijegu pobjegao nazad u Daruvar.[10] Na strani boraca Daruvarskog odreda nije bilo gubitaka.

Za sve ovo vrijeme tj. prošlih 10 dana Daruvarski odred najviše se nalazio na sektoru Pakrani — Bijela i Donji Borki. Sa borcima kao i sa rukovodiocima održani su vojni sastanci na kojima je najviše upoznavano o naoružanju kako boraca tako i rukovodstva. Za istih 10 dana u Daruvarskom odredu izvršeno je pelcovanje protiv tifusa. Za ovih prošlih 10 dana Daruvarski odred nije imao nikakovih gubitaka kako u ljudstvu tako ni u oružju, a također nije imao nikakvog dobitka, jer isti prošlih 10 dana nije imao sa neprijateljem borbe, dočim jedan vod za vrijeme akcije na Pakrac koji je imao dodir sa neprijateljem nije ništa uhvatio, pošto je neprijatelj pobjegao.

Ishrana jedinica Daruvarskog odreda vrši se po kućama, a ista je dobra. Bosih drugova ima preko 30, a tako i veći broj pocijepanih u odjeći.

Disciplina je dosta dobra, moral drugova je srednji, borbenost drugova je dobra.

Namjera istog Odreda za buduće akcije jest postavljanje zasjeda, pošto nemaju u vidu neke druge veće akcije izvršavati na neprijateljska uporišta, pošto su sva uporišta previše jaka za pomenute snage.

Stanje u samome Odredu je dosta dobro, jedino što Štab Odreda još do danas nije popunjen tj. mjesto pok. Paje Orozovića zam. komandanta Odreda.

BILOGORSKI ODRED:

Pomenuti Odred u vremenu prošlih 10 dana davao je osiguranja za izvoz žita iz Podravine kao i pravljenje zasjeda na odgovarajućim mjestima. Pomenuti Odred na dan 14. X. o.g. napravio je zasjedu na pruzi Pitomača — Virovitica, a u isto vrijeme postavio minu za doček voza, pred vozom je išao pancer, koji je prešao preko mine jer je ista sabotirala, zatim

[9] Vidi dok. br. 123, 214 i 215.
[10] Vidi dok. br. 213, 214 i 215.

naišao je teretni voz na koga su strijelci i mitraljesci otvorili vatru te onesposobili lokomotivu, a voz je stao. Isti voz je bio dug od 42 vagona sa živežnim namirnicama. Bilogorski odred za ovo vrijeme zarobio je 350 vreća brašna, zapalio je 3 vagona drva i tri vagona sijena, 3 vagona slame, 3 vagona krumpira, 2 vagona pšenice. Uništen je cijeli voz sa lokomotivom i 42 vagona, isti su svi bili spaljeni.[11]

Dana 15. X. o. g. naišla je neprijateljska kolona iz Virovitice te se počela ukopavati na stanicu Vukosavljevica da pokupi ostatke od izgorjelog vlaka. Jedinice Bilogorskog odreda napale su istog neprijatelja koji se ukopavao i neprijatelja istjerali iz pomenutog položaja, a za ovo vrijeme borbe zarobili 20 karabina, 2 puškomitraljeza, jedan pištolj i jedno postolje od njemačkog mitraljeza i 700 puščanih metaka.[12] U borbi je ubijeno 14 neprijateljskih vojnika što domobrana i gestapovaca, dok je 14 domobrana i jedan željezničar zarobljen. U ovoj borbi Bilogorski odred ispucao je 1300 metaka. Naši gubitci u ovoj borbi jedan poginuo i tri ranjena. Ranjeni drugovi su upućeni u bolnicu na Bilo Gori, a mrtvi drug je sahranjen u Gakovu.

Unutrašnje stanje u Bilogorskom odredu je dosta dobro, pošto se isto dosta podiglo na uspješnim dvjema akcijama na dočekanim vozovima.

Moral je dosta dobar, borbenost je dobra, disciplina je dosta slaba. Moral i borbenost može se ukazati po tome što borci se pokazuju borbeni u akcijama a tako i sa moralom pošto su isti dosta zamoreni i rasuti na razna osiguranja i zasjede. Na disciplinu se osvrćemo da je slaba u tome što borci još do danas ne shvaćaju da su oni vojska koja potpada pod jedno rukovodstvo i koja mora biti u svakom svome radu tačna. Kod istih se dešava da dosta puta izbjegnu pojedinci kućama, a poslije par dana povrate se u svoju jedinicu, a prilikom akcije isti namiruju sami sebe u onom što im je potrebno, tj. da se ne može uopšte ustanoviti sve ono što pomenuti zarobi u akciji.

Rukovodstvo Bilogorskog odreda malo izostaje iza drugih odreda. Štab pomenutog Odreda još do danas nije potpun tj. sa informativnim i obavještajnim oficirima.

Jedinice Bilogorskog odreda hrane se po kućama, hrana je dobra; u Bilogorskom odredu još danas može se naći 10 do 15 bosih drugova, a možda veći broj slabo obučenih. Promjena u ljudstvu nije bilo. Gubitaka za ovih 10 dana jedan mrtav i tri ranjena. Dobitak u oružju 2 puškomitraljeza i 20 karabina.

---

[11] i [12] Vidi dok. br. 219.

I POSAVSKI UDARNI BATALJON:

Na sektoru kojim krstare jedinice I Posavskog udarnog bataljona bilo je znatnih promjena, pošto su četnici prvih dana mobilisali ljude iz sela Gređani, Čovac, Vrbovljani i Dubovac, mnogi od njih počeli su bježati kućama, a neki od njih su pobjegli u domobrane. Na sektoru kojim krstari ovaj Bataljon, poslije akcije na »Trokut«, neprijatelj nije upadao sa svojim snagama, već jedino je pravio zasjede iznad sela Lađevca, Bodegraja i Borovca a poslije diverzije na pruzi koju je izvršio pomenuti Bataljon, na pruzi Zagreb — Beograd neprijatelj je zapalio u selu Borovcu nekoliko kuća, štagljeva kao i sijena ili slame. Za vrijeme neprijateljskog upada tj. reakcije na sela »Trokuta« pomenuti Bataljon tvrdi da su Nijemcima bili vodiči četnici a da istih nije bilo da neprijatelj tj. Nijemci ne bi bili sa malim snagama upali u naš oslobođeni teritorij.

Rad u samoj jedinici je dosta dobar tj. u posljednje vrijeme. U prvom vremenu bilo je nekih zapreka u pomenutom Bataljonu pošto niži rukovodioci nisu bili rukovodioci svojih jedinica te su tako i jedinice izgrađivali da iste nisu ispunjavale svoj zadatak. Za ovaj slučaj može se navesti komandir M. S. koji je u više akcija pokazao se slabić u svojim zadatcima tj. koje nije izvršavao onako kako je morao da iste izvrši. Prilikom akcije na Novsku, isti je propustio neprijateljske tenkove u sredinu grada Novske koji su omeli akciju, a bez da je on opalio i jedan metak na pomenute tenkove. Prilikom akcije na Pakrac kada je neprijatelju pošla pomoć od Okučana preko Rajića i sela Milisavci, isti je propustio i po dokazu boraca prvi pobjegao sa položaja. Pomenuti komandir Marković Simo je lišen čina i poslat u Daruvarski odred za običnog borca.

Na njegovo mjesto za komandira postavljen je vodnik drug Simo Mandarić, te borci pomenute čete potpuno su zadovoljni, a svoje zadovoljstvo pokazali su na dan 15. ov. mj. kada je dočekan vlak na pruzi Zagreb — Beograd. Borci su se hrabro ponijeli i otvorili plotun na voz pod kojim je eksplodirala mina, a u kome se vozu vozila neprijateljska vojska koja je vraćala se iz Lipika u svoja uporišta. Prilikom povratka sa ove akcije borci su u stroju govorili sami među sobom, kako mi sada nismo bježali, jer nije ni komandir bježao pred nama kao što se to dosada događalo za vrijeme komandira Markovića. Svi su izgledi da će postavljeni komandir zadovoljiti na svojoj dužnosti.

Izvršene akcije:

Dana 10. X. o. g. neprijatelj u jačini od 400 vojnika Nijemaca i četnika i domobrana krenuo je u pravcu našeg oslobo-

đenog teritorija, u dva pravca.[13] Jedna kolona je kretala od Rajića iznad Rajičića, a istu su vodili četnici preko kote 428, preko Rađenovaca za Milisavce, a druga kolona preko Borovca za Milisavce. Kolona koja je kretala iz Borovca za Milisavce napravila je zasjedu u šumi više sela Milisavci, kao osiguranje onima koji su išli preko kote 428. Štab Udarnog bataljona dobio je izvještaj za pokret neprijatelja, te pomenuti Bataljon uputio je II Četu svoga bataljona koja se sukobila sa neprijateljem više sela Milisavci na koti 309, gdje se neprijatelj već bio utvrdio. Borba se vodila od 14 do 17 sati, vrijeme je bilo za naše borce dosta povoljno pošto je bila kiša i gusta magla. Neprijateljsko naoružanje istoj jedinici nije bilo poznato. Neprijatelja koji je zaposjeo pomenuti položaj štitile su tri haubice iz Okučana sa kojima su rukovali četnici. Napad koji je izvršen od strane Udarnog bataljona nije uspio pošto se neprijatelj već bio utvrdio. Jedinice pomenutog Bataljona su se razdijelile na desetine te su manevrisale, a neprijatelj pred samu noć, kada je morao napuštati položaj, bježao je u paničnom bijegu za Okučane.

Dana 12. X. o. g. jedinice Udarnog bataljona držale su zasjedu od sela Milisavci do sela Čaprginci. Pomenutog dana neprijatelj nije nadirao niti sa jedne strane, dok na dan 13. ov. mj. u 11 sati neprijatelj krenuo iz Rajića u jačini od 600 vojnika Nijemaca i nekoliko vodiča četnika, od kojih je naoružanje nepoznato, jedino se zna da je neprijatelj imao dva teška bacača kao i nekoliko teških mitraljeza. Neprijatelj je za kratko vrijeme uspio da izađe na kotu 428 gdje se nalazio jedan vod Udarnog bataljona koji je bio razbijen od strane neprijatelja, a neprijatelj je za to vrijeme postavio svoje teško oružje i štitio druge jedinice koje su se kretale prema Lipiku i Pakracu. Komandant bataljona[14] sa jednom četom pošao je pomenutom vodu u pomoć dok je isti već bio rasturen. Komandant je zajedno sa četom prihvatio položaj na koti 181 i 334 a neprijatelj je već bio prošao na kotu 333 i kretao u pravcu Subocke. Neprijatelj se razvio u više pravaca prema Lipiku, te kolona koja je išla u pravcu Subocke obrnula na cesti Donji Čaglić i na ulazu u Lipik gdje ih je dočekala jedna četa od XII U. Brigade i sa njima se tukla. Isti bataljon doznaje da je neprijatelj imao na samom ulazu u Lipik dva mrtva Nijemca i tri četnika, a među četnicima doznaje se navodno da je mrtav i neki Jović.

Na dan 15. X. o. g. u sporazumu sa diverzantskom grupom izvršio je diverziju pruge pomenuti Bataljon na pruzi

[13] Vidi dok. br. 214 i 217.
[14] Milan Joka

Zagreb — Beograd. Naišao je transport od 40 vagona punih vojnika. Isti Bataljon doznao je da su to oni koji su prošli u Pakrac u pomoć na čelu sa vodičima četnicima. Voz je naišao na minu i prilikom eksplozije mine borci su otvorili vatru a voz kako je išao polagano te je neprijatelj imao vremena da se snađe i odmah otvori vatru na naše borce iz minobacača i teških mitraljeza.

Za vrijeme napada na voz doznaje se da je neprijatelj imao 19 mrtvih Nijemaca i 22 teško ranjena. Sopstveni gubitci: jedan politdelegat mrtav i dva druga lakše ranjena.

Za prošlih 10 dana pomenuti Bataljon imao je jednog mrtvog, 3 ranjena, 9 bolesnih drugova, a 7 izgubljenih za vrijeme neprijateljskog napada na naš vod koji je držao položaj više sela Milisavci. Za izgubljene drugove doznajemo da su se predali neprijatelju pošto su isti iz sela: Dubovac, Gorica, Donji Bogičevci i Vrbovljani, jer od iste sedmorice trojica su bili dobrovoljci a 4-rica su bili prisilno mobilisani. Tako da za ovo vrijeme je izbačeno iz stroja iz Udarnog bataljona 20 drugova.

U vremenu prošlih 10 dana jedinice Posavskog udarnog bataljona ispalile su 3800 metaka. Unutrašnje stanje Bataljona je slijedeće:

U Bataljonu ima 5 bosih, a prilikom prve kiše biće ih još 10. Moral je dobar. Disciplina je dobra, borbenost je također dobra. Jedan bataljon je brojčano dosta oslabio pošto je prilikom borbe i od bolesti izbačeno 20 drugova iz stroja, a 10 drugova dato u I Proletersku diviziju,[15] te isti bataljon se sastoji iz 76 ljudi.

Stečeno iskustvo:

Isti Bataljon uvidio je da je neprijatelj potcijenjen za vrijeme napada na Pakrac, pošto su date male snage za osiguranje od neprijatelja iz Okučana i bližih uporišta a tj. preko našeg oslobođenog teritorija. Daljnje namjere za izvođenje nekih akcija pomenuti Bataljon nema u vidu, već jedino postavljanje zasjeda.

ČEHOSLOVAČKA BRIGADA »JAN ŽIŠKA«:

Prilikom akcije na Pakrac, jedinice Čehoslovačke brigade imale su u zadatku da drže položaj u zasjedi od neprijateljskog uporišta na Krndiji, a drugi dio jedinica da kontroliše cestu Batinjani — Obrež. Na zasjedu koja se nalazila kod Krndije, neprijatelj je pokušavao da bi se probio pa mu to nije uspjelo. Na ovome položaju jedinice su ostale sve dotle dok nisu dobile naređenje od Štaba XVI Omladinske brigade za povlačenje, a po

[15] Vidi dok. br. 129.

dobivenom naređenju za povlačenje, jedinice Čehoslovačke brigade povukle su se u Donje Grahovljane gdje se još i danas nalaze. Jedinice pomenute Brigade za sve ovo vrijeme radile su vojnički i politički, dok su na dan 17. X. o. g. bile napadnute od nailaska neprijatelja koji je naišao cestom iz Pakraca. Zasjeda koja je bila u dnu sela Španovice imala je borbu sa neprijateljem 15 minuta, a nakon ovih 15 minuta zasjeda se povukla kao i sva jedinica na Mali Javornik. U ovoj borbi imali su 4 druga mrtva, ovi drugovi su pali kao nevojnici, pošto isti su bili na patroli te ih je neprijatelj pohvatao žive ili ih je pripustio na blisko otstojanje te iste potukao iz mitraljeza, pošto su isti sva četvorica na jednom mjestu mrtvi i svi izbodeni noževima.

Pomenuta brigada sa svojim jedinicama kada se povukla na Mali Javornik isturila je patrolu koja je osmatrala neprijatelja. Neprijatelj je ispalio nekoliko mina od kojih je jedna pala na izviđačku patrolu i od iste mine poginuo je jedan drug a jedan ranjen, tako da za vrijeme prošlih 10 dana je iz Čehoslovačke brigade poginulo 5 drugova, a jedan ranjen. Mrtvi drugovi su sahranjeni, a ranjeni drug je upućen u bolnicu na Ravnu Goru.

Što se tiče unutrašnjosti jedinice kao discipline, morala i borbenosti nije nam poznato, pošto isto rukovodstvo nije nam navelo ništa o tome.

Pregled Štaba Grupe nad svima jedinicama nije u onoj mjeri na kojoj bi trebalo da bude, pošto isti Štab još do danas sastoji se iz dva člana Štaba, te isti Štab nije imao mogućnosti do danas da obiđe sve jedinice. Uglavnom, što se tiče Posavskog odreda u svim svojim zadatcima do danas zadovoljio je u potpunosti, jedino poslije reakcije na »Trokut« i akcije na Pakrac još do danas nije ispunjeno rukovodstvo koje je za vrijeme akcije okrnjeno, a to jest jedan komandir, komesar i zamjenik komesara koji su izbačeni iz stroja kao i jedan zam. komandanta bataljona. Štab ove Grupe nastojaće u što kraćem vremenu da pomenuto rukovodstvo popuni.[16]

U posljednjim borbama Štab Posavskog odreda kao i niži štabovi pokazali su svoju sposobnost te istima bi se mogle povjeriti i veće jedinice nego sa kojima raspolažu. Jedinice Daruvarskog odreda nisu imale nekih akcija ili borbe sa neprijateljem u prošlosti ovih deset dana, te o istima nemamo tačnog ni pregleda, a upražnjeno mjesto zam. komandanta Odreda nije još popunjeno.

---

[16] Čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška«, potpuno je oformljena 26 listopada 1943 god. Vidi dok. br. 165.

Što se tiče Štaba Bilogorskog odreda nije zadovoljavao u potpunosti, jedino kad im je ukazano na njihove zadatke od strane Štaba ove Grupe isti su krenuli naprijed i nadamo se da će ubuduće zadovoljiti na svojoj dužnosti a njihove jedinice ispunjavaju svoj zadatak u potpunosti, tako da su u posljednje vrijeme imali dosta uspješnih akcija. Što se tiče unutrašnjosti Čehoslovačke brigade, tj. samog rukovodstva i članova Štaba ne zadovoljavaju, a borbenost, moral i disciplinu ne možemo tačno opisati jer pošto još nismo istu jedinicu provjerili.

Što se tiče I Posavskog udarnog bataljona više rukovodstvo je zadovoljilo dok njihov jedan komandir čete nije ispunjavao svoje zadatke, te je isti smijenjen sa dužnosti i upućen u Daruvarski odred za običnog borca.

Raspored naših jedinica ostaje kod Odreda na istom, dok 26. ov. mj. jedinice I Posavskog udarnog bataljona ulaze u sastav Čehoslovačke brigade. Formiranje pomenute brigade izvršiće se u Bučju, na mjestu na kome je održana proslava dvogodišnjice ustanka u Slavoniji.

Plan rada ovog Štaba jeste: Prvo, popuniti kadrove i srediti Posavski odred kao i Novogradišku četu, a u tome vremenu jedinice će da prave zasjede.

U vremenu prošlog vremenskog razmaka jedinice ove Grupe nisu imale uspjeha u oružju, jedino što je Bilogorski odred zaplijenio 20 karabina dok su Posavski odred i I Posavski udarni bataljon i Čehoslovačka brigada izgubili 20 karabina, te za ovo vrijeme smo na gubitku 4 karabina a na dobitku 2 puškomitraljeza.

Štab ove Grupe iz svojih jedinica uputio je 40 drugova sa mauzerima u I Proletersku diviziju. Ovih 40 drugova uzeti su iz Posavskog, Daruvarskog odreda i iz I Posavskog udarnog bataljona. Iz Daruvarskog i Posavskog odreda po 15 drugova, a iz I Posavskog udarnog bataljona 10 drugova. Svih 40 drugova su dobrovoljci.

Na sektoru ove Grupe znatnih promjena u uporištima nije bilo, jedino na dan 17. ov. mj. neprijatelj je sa manjim snagama došao u našu oslobođenu teritoriju do sela Bučja. Neprijatelj je došao sa dva tenka i tri kamiona. Drugih promjena nije bilo.

Ukoliko bude bilo nekih promjena to ćemo izvijestiti na vrijeme.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
B.[17] Vuković

[17] Branko

BR. 135

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE DIVIZIJE O RUŠENJU ŽELJEZNIČKE KOMUNIKACIJE NOVA GRADIŠKA — NOVA KAPELA-BATRINA[1]

ŠTAB XII UDAR. BRIGADE
XII DIVIZIJE II KORPUSA N. O. V.
HRVATSKE
Broj 250/43
Dne 21/X 1943

Izvještaj o rušenju pruge
Beograd — Zagreb — dostavlja

ŠTABU XII DIVIZIJE NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Položaj

Prema naređenju[2] Štaba XII Divizije NOV Hrvatske od 19. X. 1943 Broj: 264/1943 jedinice naše brigade imale su zadatak postaviti osiguranje prema uporištu Nova Gradiška i Cernik. Izvršiti diverziju pruge i to između Nove Gradiške, St. Petrovog Sela — Vrbove — Nove Kapele-Batrine.

II BATALJON

Imao je zadatak postaviti osiguranje preko ceste, preko pruge na istočnu stranu sela Rešetari i to kolskim putem koji ide preko Bašče u pravcu Bara. Za izvršenje ovog zadatka ovom bataljonu pridodat je protivtenkovski top i protivtenkovska puška sa zadatkom da se postave na cestu u pravcu Nove Gradiške.

Ovom bataljonu dodijeljena je grupa diverzanata sa eksplozivom koji će ispred zasjede presjeći prugu da spriječe nailazak pancera od Nove Gradiške i jedan vod pionira naoružanih sa testerama i sjekirama za rušenje t.t. veze.

Ovaj bataljon postavio je potrebno osiguranje i izvršio diverziju pruge i to na 4 mjesta i porušen je jedan most.

Porušeno je 150 bandera.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14—2/I, k. 892.

[2] Vidi dok. br. 115.

IV BATALJON

Ovaj bataljon imao je zadatak postaviti osiguranje prema Novoj Gradiški i Cerniku i to na mjestu pored ceste od Pustare Klačinac do kote 190, sa zadatkom da se na cestu naruši drveća i postave prepreke, a po mogućnosti da se poruši most na rijeci Rešetarici.

Ovaj bataljon postavio je potrebno obezbjeđenje, narušio drveća na cestu, ali most nisu srušili pošto je isti bio zidan. Neprijatelj na njihove zasjede nije nailazio.

III BATALJON

Ovaj bataljon imao je zadatak da dade jednu četu grupi diverzanata koja će dizati prugu između St. Petrovog Sela i Vrbove, a jednu četu grupi diverzanata koja je rušila prugu od St. Petrovog Sela prema Novoj Gradiški, a sa jednom četom u brigadnoj rezervi u selu Adžamovcima. Ove dvije čete koje su bile pridodate grupi diverzanata za rušenje pruge postavile su potrebno osiguranje i grupa diverzanata isprekidala je prugu na 63 mjesta i izbačeno je jedno srce kod željezničke stanice Zapolje.

U samom radu banda nije nailazila iz svojih uporišta radi uznemiravanja naših jedinica, već je samo iz bunkera koji se nalaze na pruzi davala slabu mitraljesku vatru koja nama nije ometala naš posao.

REZULTAT AKCIJE

Pruga je porušena na 67 mjesta, od toga izbačeno 1 srce kod željezničke stanice Zapolje i porušen 1 most na pruzi.[3]

Gubitaka u ovoj akciji nismo imali.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba:
Mile Puškarić

(M. P.)[4]

---

[3] Vidi dok. br. 225 i 228.

[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 136

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU ZA ŽUMBERAK O NAPADU NA GOLI VRH I BORBI KOD SELA RUDE[1]

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE RADE KONČAR
HRVATSKE
Br. 57
Dne 21 X 1943

OPERATIVNOM ŠTABU HRVATSKIH I SLOVENSKIH JEDINICA NA ŽUMBERKU

Noću između 19/20 ov. mj. sa dva bataljona to jest sa po dvije čete svakog bataljona vršili smo napad na Goli Vrh — Desinec.[2]

Neprijatelj nije likvidiran u nijednom garnizonu uslijed netačnih podataka koje smo dobili te odredili male snage za napad dok je neprijatelj bio mnogo brojčano jači od nas i u Golom Vrhu raspolagao sa dva blindirana automobila. U toj akciji na našoj strani nije bilo gubitaka. Na strani neprijatelja bilo je 10 mrtvih i ranjenih vojnika u Golom Vrhu.

19. ov. mjeseca neprijatelj je krenuo iz Samobora sa jednom četom vojnika i tri tenka, od toga dva teža, u pravcu položaja našeg III bataljona — s. Rude. Tenkovi su išli daleko ispred pješadije, i kada su naišli na barikade pokušali izaći iz tenka i smaknuti barikade, ali četa III bataljona koja je bila na položaju otvorila je vatru po tenkovima i nakon pola sata borbe tenkovi su se povukli u pravcu svoje pješadije prema Samoboru. Četa je pratila tenkove sve do neprijateljske pješadije gdje se razvila ponovno borba i neprijatelj je natjeran u bijeg. Zarobljen je jedan švaba sa motorbiciklom, švaba je ranjen i motor je u borbi slupan. Na našoj strani poginuo je jedan drug. Ranjenog švabu uputićemo u taj štab, dok stigne iz Plešivice.

Nastavljamo sa ispitivanjem neprijateljskih snaga na našem sektoru.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22/4, k. 721 A.

[2] Vidi dok. br. 99 i 223.

Pošto imamo malo bacačke municije za slijedeće akcije molimo Vas ako bi mogli preko Vas dobiti nešto municije za teške bacače 81 mm. kao i granata za 47 mm. protivtenkovski top.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Božo Spaček

Zamj. komandanta:
Dušan Pekić

BR. 137

ZAPOVIJEST ŠTABA SEDAMNAESTE NOU BRIGADE OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA ZLATAR[1]

ŠTAB
XVII UDARNE BRIGADE
N. O. V. H.
Op. Broj: 505
dana 21. X. 1943.

Predmet: Naređenje za likvidaciju uporišta Zlatar.

ŠTABU I, II, III i IV BATALJONA

Položaj

Kao slijedeći zadatak koji se postavlja pred našu Brigadu jeste likvidacija neprijateljskog uporišta Zlatar.[2]

Uporište brani oko 143 feldžandarma, 50 oružnika i 67 ustaša. Isti su smješteni u 4 zgrade i to: feldžandarmi u Sokolani i Dječačkoj školi, ustaše u zgradi Agrarne štedionice i oružnici u zgradi Frankl pored crkve. Moral bande je dobar. U sjevernom dijelu mjesta nalazi se nekoliko natkrivenih rovova, rovovi se isto nalaze i na mjestu koje vodi za Donju Batinu (kod Hinšta).

Naoružanje: jedan top »Pito«, 4 teška mitraljeza, 14 puškomitraljeza te nekoliko lakih i teških bacača.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11—5, k. 1132.

[2] O napadu na Zlatar vidi dok. br. 192 i 229.

Banda primjenjuje u svojoj odbrani postavljanje zasjede. Obično su dosada postavljali na putu koji iz Zlatara vodi za Medzgeričinu klijet, a isto tako i na Pulčanovom brijegu. Jedinice koje budu upadale u uporište da imaju to u vidu.

U cilju likvidacije neprijateljskog uporišta Zlatar, Štab ove Brigade izdaje slijedeće

NAREĐENJE:

(Sekcija: Ptuj 1 : 100.000)

I bataljon: Pojačan sa jednom četom II bataljona krenuće iz svog mjesta boravka putem sela Belec, Gornja Batina gdje će se razdvojiti u dvije kolone i to: dvije i po čete bataljona napašće grad sa južne strane tj. od sela Lovrečan. Ova kolona će iz Gornje Batine preći cestu Zlatar — Lobor i Zlatar — Mače i upašće s južne strane sela, i pristupa likvidaciji ustaša koji se nalaze u Agrarnoj štedionici i feldžandarma koji se nalaze u Sokolani i Dječačkoj školi. Za izvršenje zadatka ova kolona dobiće u sastav brdski top 65 mm. Osim toga, snabdjeti borce sa benzinskim flašama i to koristiti za likvidaciju zgrada. Također organizirati bombaške grupe i pravilnu upotrebu teških automatskih oruđa. Prilikom likvidacije ćete odigrati najvažniju ulogu.

Jedna četa II bataljona pojačana sa jednim vodom I bataljona krenuće putem Belec — Gornja Batina — Zlatar. Koristeći zaklon kuća na cesti Zlatar — Ratkovec upašće u grad i sa leđa napasti rovove koji se nalaze iznad crkve južno od kote 263 sa jednim vodom, dok će sa jednim vodom likvidirati natkrivene rovove također sa leđa koji se nalaze kod mosta na putu koji ide za Donju Batinu. Sa trećim vodom te kolone zaposješće u prvi momenat crkvu koja se nalazi ispred zgrade Frankl gdje se nalaze žandari. Cilj toga jeste da se ne bi banda povukla na toranj odakle bi ometala akciju sa automatskim oruđem. Istodobno kad zaposjedne crkvu napadaće žandare.

Kada ona dva voda koja imaju da likvidiraju bunkere i zasjede isto učine onda će jedan vod (I bataljona) vratiti se u sastav svoje

čete i pomoći pri likvidaciji feldžandarma i ustaša, dok će onaj drugi vratiti se u sastav svoje čete (II bataljona) i sada će kompletna četa toga bataljona likvidirati žandare.

Ovoj koloni od jedne i po čete dodijeliće se jedan teški bacač kojim će likvidirati bunkere.

IV bataljon: Postaviće zasjedu na liniji Tikvenjak — kota 160 i ulijevo od te kote iznad Posarići preko ceste Šantaki — Mače s time da će sa jednom četom izvršiti fingirani napad na Poznanovec u kome se nalazi tvornica kože koju brani 170 vojnika.

III bataljon: Postaviće zasjedu na cesti Lovrečan — Zlatar i to lijevo od položaja IV bataljona pa preko kote 166 i ceste Donji Brestovec — Zlatar prema koti 174. Ovom bataljonu dodjeljuje se protivtenkovska puška bez posade. Štab bataljona odrediće najboljeg borca i nišandžiju kao dobru posadu za tu pušku.

III i IV bataljon dobro će prekopati ceste i navaljati drveća i barikada na ceste.

II bataljon: Dodijeliće jednu svoju četu pod .komandom zamj. komandanta I bataljona koji će likvidirati žandare u zgradi Frankl. Zadatak te čete nalazi se u zadatku danom I bataljonu. Tu četu snabdjeti benzinskim flašama. Sa ostale dvije čete taj bataljon ostaje u rezervi Štaba divizije.

Zadatci ostalih jedinica: Brigada »Braće Radića« sa jednim bataljonom postavlja zasjedu prema Ivanecu. Sa II svojim bataljonom prema Lepoglavi. Sa III svojim bataljonom postavlja zasjedu na križanju puteva Mihovljan — Biškupi — Golubovec i na križanju Golubovec — Risek — Biškupi, s time se osiguravaju od Krapine odnosno Radoboja.

XXI brigada sa jednim bataljonom postavlja zasjedu od Trgovišća, sa II bataljonom od Varaždina. Sa III bataljonom da spriječi nadiranje bande sa pravca Komin — Bisag, sa IV bataljonom ostaje na istim položajima kod Visoko — Velišće.

Jedinice koje idu u zasjede imaju biti jedan sat prije početka napada na svojim položajima. Ceste se moraju dobro prekopati i pored toga na ceste navaljati što više debelog drveća kako bi se onemogućio prelaz motorizacije. Sve telefonske i telegrafske veze [pokidati].

Mjesto štabova: Štab brigade nalaziće se u selu Borkovec gdje će se nalaziti i Štab divizije.

Veza: Četa za vezu ove Brigade uspostaviće telefonsku vezu sa svim bataljonima (III, IV i I bataljonom) i to tako da će od položaja III bataljona produžiti žicu do položaja IV bataljona.

Sanitet: Divizijsko previjalište nalaziće se u selu Belec.
Brigadno previjalište nalaziće se u selu Borkovec.

Evakuacija plijena izvršiće se za selo Selnica odakle će se odvesti dalje za Kalnik. Intendant Brigade staviće se u vezu sa intendantom Divizije a potrebno ljudstvo će zatražiti od Štaba brigade.

Početak napada: Napad počinje 22. oktobra ove godine u 3 sata ujutro.

Znaci raspoznavanja jesu: (Znaci koji su danas izdani ne važe) Za noć: Pas — Pavelić. Ugovoreni znaci: Petar — Vlado. Znaci za dan: Poziv: Pušku u desnoj ruci u horizontalnom položaju podignuti iznad glave. Odgovor: Kapa u lijevoj ruci isturena u stranu.

Znaci za povlačenje: Povlačenja nema dok se uporište u potpunosti ne likvidira. Po likvidaciji uporišta Štab brigade izdaće naređenje za povlačenje pismenim putem.

Ishrana: Ishrana boraca neka se organizira iz okolnih sela.

Važne napomene: I bataljon uputiće svoj drugi bacač Štabu II bataljona gdje će biti u rezervi za slučaj potrebe.

Štab II bataljona snabdjeće četu koja ide u sastavu I bataljona sa jednim teškim mitraljezom. Nadalje svoj drugi teški mitraljez uputiće i predaće Štabu IV bataljona.
U slučaju niskog lijeta aviona organizirati odbranu plotunskom vatrom iz automatskih oružja.

Vodiči za uporište dodijeliće se Štabu I bataljona odnosno onoj četi II bataljona. III i IV bataljon naći će si sami vodiče u selima koji će ih voditi do određenih položaja i to tako da će III bataljon iz sela Belec preko sela Gornja Batina pa preko sela Donja Batina dalje putem na **jug** i desno od kote 272 da krene prema cesti gdje će izbiti kod dvorca i mlina na potoku Reka pa se spusti do svojih položaja. Na svom putu taj bataljon iz sela Donje Batine prolazi kroz jedan dio sela Ervenik. IV bataljon naći će si vodiča i iz svoga mesta krenuti preko sela: Belec i Gornja Batina do sela Ratkovec. Od sela Ratkoveca kreće na zapad i prelazi na cestu Lobor — Mače u selo Ladislavec. Odatle kreće cestom preko sela Mače do sela Tikvenjak tj. mjesta na cesti gdje ima izvršiti zasjedu i rasporediti se prema zadatku. Odmah po dolasku na položaj uhvatiti

vezu sa III bataljonom kako bi se moglo pravilno i sporazumno zaposjesti cijeli položaj kojega imaju da brane ova dva bataljona.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bosanac T. Krsto

Komandant:
Demonja Nikola[3]

(M. P.)[4]

BR. 138

ZAPOVIJEST ŠTABA SEDME UDARNE DIVIZIJE OD 22 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA MAJUR, BRĐANE I BLINJSKI KUT[1]

ŠTAB
VII UDARNE DIVIZIJE NOV HRVATSKE
OP. Broj 133-1943.
Dne 22. oktobra 1943.

Prijepis.

ZAPOVIJEST

(Sekcija Kostajnica 1 : 100.000)

Situacija na liniji Kostajnica — Sunja — Caprag:

Kostajnica: Brojno stanje: 1200 Nijemaca, 1 satnija ustaša. Naoružanje: 3 baterije topova, raznog kalibra (12 topova), 30 minobacača, 7 bornih kola i 5 tenkova.

Majur: Želj. stanica: 1 satnija ustaša XII ustaške bojne. Naoružanje: 1 teški bacač, 3 teška mitraljeza, 5 p. mitraljeza i 5 šmajsera.

Sunja: Želj. stanica: 100 Nijemaca. Naoružanje nepoznato, i 120 domobrana.

Selo **Sunja:** jedna bojna Nijemaca. Naoružanje nepoznato.

Selo **Vedropolje — D. Hrastovac:** dvije bojne Nijemaca sa 18 topova raznog kalibra. Ostalo naoružanje nepoznato.

---

[3] Narodni heroj. Poginuo u Slavonskoj Požegi rujna 1944 god. kao komandant Dvanaeste divizije.

[4] Okrugli pečat: Štab Sedamnaeste brigade NOV Hrvatske.

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26—7, k. 424 C.

Brđani: 63 ustaše i 10 Nijemaca, 2 bunkera od cigle, okolo žica, navodno nagazne mine. Naoružanje: 2 p. mitraljeza i 4 šmajsera.

Blinjski Kut: 70 ustaša i 70 Nijemaca, bunkeri od cigle, okolo žica, i nagazne mine. Naoružanje: 4 »Šarca«, 4 p. mitraljeza i 2 šmajsera.

Globučak: 1 bunker sa posadom od 30 domobrana i Nijemaca. Naoružanje nepoznato.

Odluka: Divizija će bez III i IV brigade izvršiti napad na neprijateljske posade u Majuru, Brđanima i Blinjskom Kutu.[2] Posade uništiti, bunkere isto tako, a želj. prugu u međuprostoru na označenoj liniji temeljito porušiti.

NAREĐUJEMO:

1) I brigada sa 2 brdska topa, i 1 protivkolski top, te Pionirskim vodom.	Likvidirati neprijateljsko uporište u Majuru. Postaviti prema Kostajnici osiguranje sa dva bataljona stepenasto po dubini. Jednim bataljonom vršiti aktivno osiguranje od Sunje i organizovati rušenje pruge na otsjeku Majur — Sunja. Bataljon na osiguranju do Sunje treba vezati neprijateljske snage D. Hrastovac — Vedropolje i s tim ispomoći osiguranje bataljonu P. O. Banije na pravcu Sunja — Petrinci.
2) II brigada sa 2 protivkolska topa, 2 brdska topa i Pionirskim vodom.	Napasti neprijateljsko uporište Brđani i Blinjski Kut. Dati osiguranje Petrinja — Komarevo, Petrinja — Blinja, i osiguranje na pravcu Caprag — Blinjski Kut. Organizovati rušenje pruge i mostova na cesti Komarevo — Sunja.
3) P. O. Banije sa jednim bataljonom pješadije.	Staviti se pod komandu Štaba II brigade. Vršiti osiguranje iz pravca Sunje — Petrinci — Brđani. Imati u vidu važnost zadatka i sve uložiti da se osiguranje za vrijeme akcije održi.
4) Komandant Art. diviziona:[3]	Pridodatu artiljeriju I i II brigadi odmah uputiti. Sa II bataljonom uhvatiti vezu i sporazumiti se gdje će brigada odrediti mjesto da je artiljerija sačeka i uđe u njezin sastav. I brigada nalazi se u Dodošima, a bataljon P.

[2] O napadu na ova neprijateljska uporišta vidi dok. br. 183.
[3] Rade Mandić

O. Banije nalazi se u selu Begovićima, a II brigada u s. Bačugi.

Svu artiljeriju popuniti potrebnim brojem municije.

5) Komandir Pionirske čete: Dodijeliti Pionirsku četu I i II brigadi sa potrebnim materijalom. Dijelovi čete moraju 23. ov. mj. do 8 sati ujutro javiti se štabu određene brigade.

6) Veza: Štabovi brigada prema mogućnosti neka organizuju vezu sa svojim bataljonima telefonom. Inače preko održača veze.

7) Štab divizije biće jednim dijelom kod Štaba I brigade a jednim dijelom kod Štaba II brigade.

8) Sanitet: Brigade će organizovati svoja brigadna previjališta. Hirurška ekipa divizije biće u selu Pastuši kamo slati za hiruršku intervenciju ranjenike. Prihvatna bolnica u s. Martinovići (M. Gradac) kamo slati lakše ranjene drugove a teže u stalnu vojnu partizansku bolnicu.

9) Evakuacija plijena i zarobljenika za s. Dodoše kod Štaba divizije.

10) Po likvidaciji neprijateljskih posada brigade će nastaviti sa rušenjem pruge sve dotle, dok im to budu prilike dozvoljavale. Nakon izvršenog zadatka II brigada povući će se na prostoriju Blinja — Dejanovići, I brigada na prostoriju Kraljevčani — Jabukovac. Bataljon P. O. Banije u s. Borojeviće. Svi dodati dijelovi artiljerije poslije povlačenja vratiće se nazad u sastav svoje čete.

11) Ishranu jedinica organizovati po nahođenju do dolaska u određenu bazu.

12) Napad ima otpočeti 23. X. 1943. u 20. časova.

13) Znaci raspoznavanja ostaju isti: Ugovoreni znaci za noć 23/24. X. biće **Đuro — Pavle.**

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Đ.[4] Kladarin v. r.

Komandant, p.pukovnik,
P.[5] Jakšić v. r.

(M. P.)[6]

Tačnost prijepisa ovjerava:
Za Načelnika Štaba,
major:
M.[7] Vojnović

[4] Đuro
[5] Pavle
[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[7] Mihajlo

BR. 139

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESETE DIVIZIJE OD 22 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA KOD BORAJE I GREBAŠTICE[1]

ŠTAB
XX DIVIZIJE N. O. V. J.
Br. službeno
22-X-1943.

ŠTABU VIII KORPUSA

Položaj

Operativni izvještaj o akcijama na ovom sektoru dostavljamo u slijedećem:

1. — 13-X-43. god. neprijateljske snage[2] u jačini od 600 —700 vojnika sa artilerijom i bacačima napale su u dva pravca na naše položaje kod Boraje i Grebaštice. Jedan pravac nastupanja neprijatelja bio je Vrpolje — Boraja — Vitrenjak, a drugi pravac Grebaštica — Primošten — Rogoznica. Ovog dana napada neprijatelju nije uspjelo da napravi nikakav prodor, pošto je išao sa manjim snagama koje su prihvatile borbu.

14-X-43 god. neprijatelj je produžio napad istim pravcem sa jačim pritiskom i uspio da potisne naše snage na zadnje položaje.

15-X-43. god. neprijatelj je produžio u svome napadu i uspio da sa jednom kolonom prodre u Široku i Primošten, a sa drugom kolonom do Rogoznice.[3]

Na pravcima kuda je neprijatelj nadirao nalazili su se dijelovi VIII i IX brigade koji su davali otpor neprijatelju. Prilikom ovog prodora na Rogoznicu posada koja se nalazila na baterijama na Zečevu uništila je baterije koje su se tamo nalazile i povukla se na otoke.

16-X-43. god. kada su dijelovi naših snaga prilazili da potpomognu naše snage, koje su davale otpor neprijatelju, neprijatelj se sam bez borbe počeo povlačiti prema Grebaštici i Jadrtovcu. Poslije ovog povlačenja neprijatelja naše snage su zauzele prvobitne položaje.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1, k. 1029.

[2] Odnosi se na dijelove 114 lovačke divizije. Vidi dok. br. 217.

[3] Vidi dok. br. 221.

Štab
XI divizije N.O.V.J.
Br. službene
22-X-1943.

ŠTABU VIII KORPUSA

POLOŽAJ

Operativni izvještaj o zbivanjima na svem sektoru dostavljamo slijedeće:

1.- 19-X-43. god. neprijateljskanaga u jačini od 600-700 vojnika sa artileri om i bacačima napao je u dva pravca na naše položaje kod Berzje i Grebenice. Jedan pravac nastupanja neprijatelja bio je Vrpolje-Berzje-Vitrenjak, a drugi pravac Grebenica-Primašten-Begovnica. Ovog dana napada neprijatelju nije uspjelo da napreduje nikakav predaz, pošto je išao sa manjim snagama koje su prihvatile borbu.

18-X-43.god. neprijatelj je produžio napad istim pravcem sa jačim pritiskom i uspio da potisne naše snage na zadnja položaja.

19-X-43.god. neprijatelj je produžio u svome napadu i uspio da se jednom kolonom prodre u Široko i Primašten, a su drugom kolonom do Begovnice.

Na pravcima kuda je neprijatelj nadiranje nalazili su se dijelovi VIII i IX brigade koji su davali otpor neprijatelju. Poslijepodne ovog pravca na Begovnicu pojava koje su nalazile na bateriji na Zaboru uništila je baterije koje su se tome nalazile i povukle se natrag.

18-X-43.god. kada su dijelovi naših snaga prilazili da potpomognu naše snage koje su davale otpor neprijatelju, neprijatelj se nije bez borbe počeo povlačit prema Grebenici i Jezeriscu. Tada ovog povlačenja neprijatelja naše snage su zauzele prvobitne položaja.

Glavni nedostatak koji se pokazao po ovim borbama je taj što ova nova ljudstva nije navikla na minobacačku i artilerijsku vatru kao i na tenkove, na pojavu kojih se ljudstvo ne može zadržati na položaja. Osim toga rukovodstvo jedinica su vrlo slaba da bi mogla držati svoje jedinice u ruci, čak se neki rukovodioci prvi povlače sa položaja.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 56 mrtvih više ranjenih. Naši gubici su 5 mrtvih 2 ranjena i 7 zarobljenih. Ovom prilikom neprijatelj je popalio i popljačkao sela Berzju i Široko, pobili neke seljake i uništili jedan partizanski podzemni magazin.

2.- 20-X-43.god. jedan neprijateljski automobil saobraćao je na pravcu Šibenik-Drniš i skretao prema Berzji. U tom automobilu bila su dva njemačka vojnika. Naši djelovi koji su se nalazili u zasjedi otvorili su vatru na njih i oni su primili borbu. Poslije kraće borbe ova dva vojnika su se predala. U ovoj borbi se njima mi smo imali jednog mrtvog jednog ranjenog.

Pri ovome zaplijenjena je izvjesna količina cigareta, jedan laki automobil i nekoliko službenih privatnih pošta. Ovaj dio službenih pošta koji bi vas vaš obavještajni interesovao već smo vam uputili. Iz jednog službenog akta se može uvidjeti da neprijatelj ima namjeru da napadne i

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 139

Glavni nedostatak koji se pokazao po ovim borbama je taj da ovo novo ljudstvo nije naviklo na minobacačku i artilerijsku vatru kao i na tenkove, na pojavu kojih se ljudstvo ne može zadržati na položaju. Osim toga, rukovodstva jedinica su vrlo slaba da bi mogla držati svoje jedinice u ruci, čak se neki rukovodioci prvi povlače sa položaja.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 36 mrtvih, više ranjenih. Naši gubitci su 6 mrtvih, 2 ranjena i 7 zarobljenih. Ovom prilikom neprijatelj je popalio i popljačkao sela Boraju i Široku, pobili neke seljake i uništili jedan partizanski podzemni magazin.

2. — 20-X-43. god. jedan neprijateljski automobil zalutao je sa pravca Šibenik — Drniš i skrenuo prema Boraji. U tom automobilu bila su dva njemačka vojnika. Naši dijelovi koji su se nalazili u zasjedi otvorili su vatru na njih i ovi su primili borbu. Poslije kraće borbe ova dva vojnika su se predala. U samoj borbi sa njima mi smo imali jednog mrtvog, jednog ranjenog.

Pri ovome zaplijenjena je izvjesna količina cigareta, jedan laki automobil i nešto službene i privatne pošte. Onaj dio službene pošte koji bi vas mogao interesovati, već smo vam uputili. Iz jednog službenog akta se moglo uvidjeti da neprijatelj ima namjeru da napadne i ovlada našim otocima.

3. — 21-X-43. god. naišla je jedna formacija savezničkih aviona koji su bombardovali neprijateljska uporišta u Šibeniku, Splitu a izgleda i Sinju. Detaljnih podataka o ovom bombardovanju nema.

4. — Prema nekim podacima i izgledima neprijatelj ima namjeru da napadne na Trogir iz pravca Splita i Muća i da ovlada obalom između Splita i Šibenika.

5. — Naše snage nalaze se na zadacima u duhu datih direktiva od strane toga štaba, dok jedna brigada je angažovana na čišćenju prostorije kojom su dosada vršljarile četničke i ustaške bande i sa ciljem povezivanja sa X-om brigadom i stvaranja naslona i baze u tom pravcu.

S. F. S. N.

Politkomesar	Nač. Štaba	Komandant
	Biočić[4]	**Vel.**[5] **M. Knežević**

[4] Frane
[5] Velimir

BR. 140

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NOU BRIGADE OD 22 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O ODBIJANJU NEPRIJATELJSKOG NAPADA KOD BILAJA[1]

ŠTAB II UDARNE BRIGADE
VI DIVIZIJE N. O. V.
HRVATSKE
Op. Broj 351.
22 oktobra 1943 godine.

Operativni izvještaj
od 20 oktobra 1943 godine.

ŠTABU VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

20 oktobra t. g. oko 16 časova neprijatelj — ustaše jačine 250 vojnika (ustaša) naoružani pored pješadijskog oružja sa jednim teškim bacačem napao je naše položaje, na Bilajskom mostu kao i samom Bilaju, koje položaje je držao IV bataljon ove brigade.[2] Borba je počela u 16 časova i trajala do 17 časova. Borba je bila žestoka, neprijatelj je svim silama nastojao da zauzme Bilajski most i da odbaci naše snage preko mosta u Bilaj. Naše snage svojom upornošću primorale su neprijatelja na otstupanje i u 17 časova neprijatelj je otstupio u Gospić odakle je i pošao.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 9 mrtvih dok ih je veći broj ranjeno, što je neprijatelj uspio ranjene odnijeti u Gospić.

Na našoj strani nije bilo gubitaka. Pokvarenog i izgubljenog oružja nije bilo.

U ovoj borbi utrošeno je 375 jug. i 440 tal. metaka, kao i 6 kom. tal. ručnih bombi.

Nakon što je neprijatelj otstupio u Gospić, naše snage onesposobile su most na rijeci Lici između Bilaja i Novog Sela za prelaz, tako da su daske poskidali i odnešene prema Barletama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
Damjanović[3]

(M. P.)[5]

Komandant, major,
Dotlić[4]

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 30—3, k. 796.
[2] Vidi dok. br. 230.
[3] Branko
[4] Dušan
[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 141

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG KORPUSA OD 23 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA OGULIN I OKOLNA UPORIŠTA[1]

ŠTAB IV KORPUSA
NARODNOOSLOBODILACKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
O. Br. 210/43
Dne 23 oktobar 1943

31. X. 1943[2]

Operativni izvještaj o operacijama na Ogulin.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Kapitulacijom talijanske vojske i njenim napuštanjem dosadanjih uporišta zahvaćena je veća količina težeg naoružanja[3] i time stvoreni uslovi za veće operacije na neprijateljska uporišta u kojima su ostale ustaške snage potpomognute sa njemačkim koje su ubrzo počele pristizati. U vezi sa takvom situacijom donijeta je odluka da se napadne neprijateljsko uporište u Ogulinu, uništi pruga Karlovac — Ogulin i likvidiraju sva njemačko-ustaška uporišta na liniji Ogulin — Karlovac.[4]

Jačina naših snaga određenih za ovu operaciju, plan i priprema za njeno izvođenje, jačina neprijateljskih snaga na toj liniji u momentu stvaranja plana vidi se iz priložene operativne zapovijesti[5] ovog Štaba O. Br. 165/43 od 25 septembra 1943 god.

Tok operacija:

27-IX-1943

VIII divizija: U toku dana izvršene su posljednje pripreme i prebacivanje jedinica na mjesta koja su po planu bila predviđena za početak operacija. IV brigada XIII divizije koja je bila u sastavu VIII divizije blokirala je izlaze iz Ogulina

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11—4, k. 1056.

[2] Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 31, 54, 81 i 93.

[4] O rezultatima napada na neprijateljska uporišta na pomenutoj liniji vidi dok. br. 19, 42 i 93.

[5] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 151 i 152.

prema Svetom Petru i u 6 sati ujutro počela napad uz pomoć jedne baterije brdskih topova na Sveti Petar.[6] U toku dana vođena je najogorčenija borba sa neprijateljem koji se uporno branio potpomagan sa tenkovima i oklopnim vlakom. Uslijed slabog eksploziva pruga između Ogulina i Svetog Petra nije bila dobro prekinuta. U toku noći Brigada se je povukla na polazne položaje.

VII divizija: U toku noći prebačene su tri brigade preko Mrežnice i to kod Keića mosta i kod Rebića mlina.[7] Jedna brigada vršila je rušenja komunikacija između Generalskog Stola i Donjih Dubrava.[8] Borbi sa neprijateljem nije bilo.

Karlovački odred: U toku dana vršio je pripreme i pokrete za napad na ustaško uporište na rijeci Dobri kod Stativa. U noći između 27 i 28 jedan bataljon sa četom mitraljeza i bacačem mina pri napadu protjerao je ustaše iz rovova preko mosta na rijeci Dobri kod Stativa, ali sam most nije se zauzeo uslijed jakog otpora ustaša sa suprotne strane.[9] Jedan bataljon i Severinska četa koji su bili na osiguranju prema Karlovcu nisu imali sukoba sa neprijateljem. Oko 5 sati jedinice su povučene bez gubitaka.

Kordunaški odred: Toga dana blokirao je obližnja neprijateljska uporišta tj. Turanj, Kamensko, Kupski most i Dugu Resu i sprečavao nadiranje neprijatelja prema oslobođenom teritoriju. Veće borbe nije bilo, osim slabijeg puškaranja.

28-IX-1943

VII divizija: Jedna brigada uz pomoć 2 teška bacača i 2 brdska topa otpočela je napad na neprijateljsko uporište Generalski Stol. Borba je trajala cijeli dan i neprijatelj je istjeran iz okolnih bunkera u nekoliko bunkera oko crkve. U toku noći pripreman je noćni napad, ali nije izveden jer je neprijatelj iskoristio nepovezanost naših jedinica i ponovo ovladao svojim prijašnjim položajima. Ovaj napad vršila je I brigada. II i III brigada izbile su u toku noći između 27/28 na željezničku prugu između Generalskog Stola i Zvečaja (II brigada), a III brigada izbila je na prugu i cestu Donje Dubrave — Gornje Dubrave. II brigada zatvorila je pravac Zvečaj — Generalski Stol sa sjeverne strane i rušila prugu i cestu Zvečaj — Generalski Stol. III brigada blokirala je neprijateljska uporišta u G. Dubravama i na Globornićkom mostu, te rušila komunikacije na tom sektoru.

---

[6] Vidi dok. br. 37.

[7] Kod Keića mosta prebačena je Druga a kod Rebića mlina Prva i Treća NOU brigada. Vidi dok. br. 42.

[8] Riječ je o Prvoj NOU brigadi. Vidi dok. br. 42.

[9] Vidi dok. br. 195.

VIII divizija: U 6 časova ujutro dva bataljona 1 brigade uz pripomoć protivkolskih topova, bacača mina i Brdskog diviziona otpočela su napad na neprijatelja u Oštarijama. Prvi nalet naših jedinica bio je energičan i likvidirana su prva neprijateljska uporišta sa sjeveroistočne strane i zauzeta crkva. Napad sa južne i jugozapadne strane zastao je u blizini samih bunkera. Neprijatelj istjeran iz prvih utvrđenja i od crkve izvršio je protivnapad sa tenkovima i pješadijom i istjerao naše dijelove na polazne položaje.[10] Nalet neprijateljskih tenkova nije mogao biti zaustavljen jer nisu pripremljeni protivkolski topovi. II i III brigada, koje su vršile blokadu Ogulina nisu izvršile energičan pritisak na Ogulin te su neprijateljski tenkovi iz Ogulina prodrli u Oštarije, dok je pješadija zadržana od jednog bataljona I brigade sa položaja kod Stabarnice. U 8.50 naše jedinice povukle su se u polazne baze radi pripremanja novog napada. U toku borbe bilo je gubitaka i na jednoj i na drugoj strani.

Kod Karlovačkog i Kordunaškog odreda nije bilo naročitih promjena.

29-IX-1943

VII divizija: I brigada pripremala se za ponovan napad na Generalski Stol, međutim, izvjesne neprijateljske snage sa tenkovima probile su se iz Zvečaja u Generalski Stol, naše snage uslijed nailaska tenkova nešto su se pokolebale što je omogućilo posadi iz Generalskog Stola da pobjegne. Nakon ulaska u Generalski Stol po povlačenju neprijatelja pronađeno je nešto pušaka, veća količina municije i nešto ostale spreme. II brigada vodila je borbu oko Zvečaja. Iz Karlovca u Zvečaj stigla je vozom ustaška željeznička bojna sa radnicima radi opravke pruge. Sa ovom bojnom naše jedinice vodile su borbu dok su se radnici razbježali. Iza toga stiglo je 90 do 100 njemačkih vojnika sa 3 tenka, 3 oklopna automobila i 4 kamiona. Nakon žestoke borbe pješadija je zaustavljena, a tenkovi, osim jednog koji je oštećen, probili su se kod Generalskog Stola i izvukli opkoljenu posadu o kojoj je već naprijed rečeno. I na jednoj i na drugoj strani bilo je dosta gubitaka, dok je 1 ustaša zarobljen. III brigada u toku noći napala je želj. stanicu Gornje Dubrave, ali nije uspjela i pored žestokih juriša naših jedinica. Imali smo 10 ranjenih drugova.

VIII divizija: IV brigada XIII divizije napadala je neprijateljsko uporište Sveti Petar. Ovo mjesto u toku dana prelazilo je tri puta iz ruke u ruku. Oklopni vlak i neprijateljski tenkovi bili su vrlo aktivni i nanijeli našim borcima velike gubitke, izbacujući ih iz zauzetih uporišta. Samo u ovom danu

[10] Vidi dok. br 196.

Brigada je imala 23 mrtva, 44 ranjena i 15 zarobljenih drugova te 35 nestalih. Ostale jedinice VIII divizije bile su na odmaranju, sređivanju i vršile su pripreme za ponovni napad.

Karlovački odred: U toku noći izvršio je ponovni napad na neprijateljski garnizon Donje Stative. I ovog puta ustaše su pobjegli preko mosta odakle su davali otpor. Napad nije uspio. Jedinice koje su bile na osiguranju prema Karlovcu vodile su borbu sa jednom neprijateljskom kolonom koja je potisnula naše osiguranje. Od Kalvarije neprijatelj nije dalje kretao.

Kod Kordunaškog odreda nije bilo značajnijih promjena.

30-IX-1943

VII divizija: I brigada dejstvovala je na komunikaciji Zvečaj — Duga Resa. II brigada vršila je blokadu Zvečaja i pripreme za njegovu likvidaciju.[11] III brigada oko 18 sati ponovila je napad na neprijateljska uporišta Gornje Dubrave i Globornički most. Nakon artiljerijske pripreme izvršen je juriš i neprijatelj potpuno razbijen. Uslijed naših malih snaga i pomrčine neprijatelju je uspjelo većim dijelom da pobjegne prema Karlovcu[12] dok ih je dobar dio zarobljen, dosta ubijeno i ranjeno, te zahvaćena veća količina ratnog plijena.

VIII divizija: Ponovljen napad na Oštarije i aktivna blokada Ogulina kao i prošli put uz pripomoć Haubičkog i Brdskog diviziona. Artiljerijska priprema počela je u 5.15 časova i trajala 30 minuta. Za to vrijeme dva bataljona I brigade podišla su na jurišno otstojanje. Neprijatelj je izdržao artiljerijski baraž, sačekao naše borce i preciznom vatrom odbio nalet naših jedinica. Neprijatelj se uporno branio, otvarao vatru samo onda kada su bili sigurni pogodci i nije mu se mogla pronaći slaba tačka gdje bi se mogao izvršiti prodor. Ovakvo stanje trajalo je sve do 10 časova. U 10.15 časova ponovljen je artiljerijski baraž, zatim artiljerijska vatra prenijeta na centar Oštarija, a naše jedinice sa tenkovima ponovo su otpočele napad. Neprijatelj je ubacio svoje tenkove u borbu, odbio napad naših dijelova i ugrozio našu pješadiju, koja se počela neorganizovano povlačiti. Dva borca koja se nisu mogla povući priskočili su neprijateljskom tenku i uporedo sa njim, svaki sa jedne strane, kretali se do prvih kuća gdje su odskočili od tenkova i spasli se. Neprijateljski tenkovi produžili su nastupanje prema našim položajima i odbacili naše jedinice na polazne položaje. Avijacija neprijatelja u jačini od 10 aviona neprekidno je bombardovala naše položaje. Jedinice koje su vršile blokadu bile su vrlo aktivne i jedna četa II brigade

[11] Vidi dok. br. 198 i 199.
[12] Vidi dok. br. 196.

prošla je spoljna neprijateljska uporišta te upala u sam grad. IV brigada XIII divizije napadala je na Sveti Petar, izbacila iz prometa prugu i onemogućila dolazak blindiranog voza. Sve napade neprijatelj je odbio.

Karlovački odred: Kod Ladešić Drage bili su manji sukobi sa slabijim neprijateljskim snagama koje su odbijene. Kod Kordunaškog odreda nastavljena je aktivna blokada neprijateljskih uporišta. Naše patrole dolazile su do Logorišta i Švarče nedaleko Karlovca.

1-X-1943

VII divizija: I brigada po likvidaciji Generalskog Stola porušila je oko 1 km pruge prema Dugoj Resi i odbila napad 150 ustaša koji su krenuli iz Duge Rese. II brigada na prostoru s. Dubrave i s. Zvečaj pohvatala je 74 neprijateljska vojnika koji su pobjegli prethodnog dana sa Globorničkog mosta i Generalskog Stola dok ih je priličan broj natjerala u bijeg u Mrežnicu gdje su se podavili. III brigada vrši čišćenje terena oko Generalskog Stola i G. Dubrava i hvata 40 pobjeglih neprijateljskih vojnika.

VIII divizija: Neprijateljska avijacija vrši snažno bombardovanje naših položaja, a naročito bataljon na Stabarnici koji je izdržao sve napade avijacije. 400 neprijateljskih vojnika sa 3 tenka krenuli su iz Ogulina prema Oštarijama. Jedan bataljon I brigade sa Stabarnice odbio je neprijateljsku pješadiju dok su tenkovi prodrli prema Oštarijama, odakle su se povratili natrag prema Ogulinu. Drugih napada sa naše strane nije bilo u toku dana. Aktivna blokada je nastavljena.

Na sektoru Kordunaškog odreda odbijeni su manji napadi ustaša sa Turnja i Duge Rese, a na sektoru Karlovačkog odreda bez naročitih promjena.

2-X-1943

VII divizija: Miniran je i porušen Globornički viadukt na pruzi Ogulin — Karlovac. 1500 neprijateljskih vojnika sa 3 teška i 5 malih tenkova, 20 kamiona i nešto ostale motorizacije napalo dva bataljona I brigade kod Gorice i Kostanja. Naše jedinice vodile su upornu borbu sve do 21 čas i uništile 2 kamiona te pobili više neprijateljskih vojnika. Neprijatelj je palio selo Goricu. II brigada u 17 časova, uz pomoć Brdske baterije i teških minobacača, napala je neprijateljsko uporište u Zvečaju. Napad je trajao cijelu noć, neprijatelj je bio satjeran u par bunkera i kuća, ali se nije uspjelo potpuno savladati njegov otpor. III brigada nalazila se na prostoriji Generalski Stol — s. Erdelj i s. Dubrave kao rezerva.

VIII divizija: Neprijateljska avijacija vrlo je aktivna i vrši bombardovanje naše pozadine. Naša artiljerija povremeno

gađa neprijateljsko uporište u Oštarijama. Malo življe borbe vođene su na sektoru I brigade VIII divizije. Aktivna blokada Ogulina produžava se.[13]

Na sektoru Kordunaškog odreda manje borbe sa ustašama.

Na sektoru Karlovačkog odreda vođene su borbe manjeg značaja sa 200 ustaša koji su nadirali od pravca s. Jaškova.

3-X-1943

VII divizija: Jače neprijateljske snage sa tenkovima uz pripomoć avijacije potisnule su I brigadu na položaje s. Grganići — s. Novo Brdo. II brigada nakon neuspjelog napada na Zvečaj pod pritiskom neprijateljskih snaga i tenkova povukla se južno od Zvečaja gdje su ušle neprijateljske snage.

VIII divizija: Pregrupacija snaga i pripreme za ponovni napad na Oštarije izvršen je. Raspored snaga za ponovni napad bio je: IV brigada XIII divizije i jedan bataljon II brigade i dalje ostaju u aktivnoj blokadi Ogulina. Tri bataljona II brigade na osiguranju, a III brigada sa dva bataljona napada na Oštarije, a dva bataljona u rezervi. I brigada sa dva bataljona napada Oštarije sa južne i jugozapadne strane, jedan bataljon, dat kao zaštita Haubičkog diviziona i jedan bataljon na Stabarnici kao osiguranje od Ogulina. Bataljoni III brigade napadali su sa istočne i sjeveroistočne strane. Oko 10 časova 300 njemačkih vojnika i ustaša krenuli su u pravcu Salopek Sela i napali Haubički divizion. Bataljon I brigade, nakon žestoke borbe, koja je trajala do 15.30 časova, odbio je neprijatelja uz velike gubitke. U 18.45 časova počela je artiljerijska priprema koja je trajala do 19.20 časova. Pod zaštitom naše artiljerije bataljoni su se podvlačili i u 19.20 otpočeo je napad pješadije. Jedinice III brigade koje su napadale sa istočne i sjeveroistočne strane, probile su žičanu prepreku i postigle nadmoćnost u vatri, ali se neprijatelj snašao i koncentrisao na mjestu prodora jaku vatru i uz pomoć tenkova odbio naše snage. Bataljoni I brigade prišli su na blisko otstojanje, ali nisu postigli nekih uspjeha zbog slabe pomoći protukolskih topova. Oko 3 sata izjutra jedinice su se povukle na polazne položaje. 260 Nijemaca i ustaša sa 3 tenka i 2 oklopna kola krenuli su iz Ogulina prema Oštarijama. Bataljon I brigade koji je bio na Stabarnici, nakon borbe od dva sata, natjerao je na povlačenje neprijateljsku pješadiju, a tenkovi i borna kola prodrli su prema Oštarijama. Sukob se odigrao kod Otoka. Avijacija neprijatelja u toku dana bila je vrlo aktivna.

Na sektoru Kordunaškog i Karlovačkog odreda bez naročitih promjena.

---

[13] Vidi dok. br. 201.

4-X-1943

VII divizija: Ujutro jače neprijateljske snage sa tenkovima napale su položaje I brigade kod Grganića i Novog Brda do komunikacije Zvečaj — Lipa. Žestoka borba vodila se do 14 časova. Kontranapadima naše jedinice uspjele su da održe svoje položaje, nanijevši neprijatelju gubitke. II brigada vodila je borbu sa neprijateljem koji je nastupao iz Zvečaja ka Generalskom Stolu. Nakon borbe koja je trajala do 13 časova neprijatelj je prodro za Generalski Stol, a Brigada se je povukla zapadno od komunikacije Zvečaj — Generalski Stol. U borbi neprijatelj je imao dosta mrtvih i ranjenih. III brigada imala je djelomičnu borbu sa neprijateljem kod Generalskog Stola, međutim, jedan njen bataljon koji je bio u sukobu sa neprijateljem bio je izmanevrisan i odbačen.

VIII divizija: Nakon neuspjelog napada prošlog dana i noći jedinice su se povukle, tako da su dvije brigade vršile blokadu Ogulina i Oštarija, a jedna brigada nalazila se u rezervi.

Na sektoru Kordunaškog i Karlovačkog odreda bez promjene.

5-X-1943

VII divizija: Zbog prodiranja neprijateljskih snaga od Karlovca prema Ogulinu u raznim pravcima, po naređenju prebacila se na sektor Poloj — Perjasica, sa dvije brigade, a III brigada ostala je oko Tounja.

VIII divizija: Nakon neuspjelih operacija na Oštarije i Ogulin dobila je naređenje[14] od Štaba IV korpusa da odustane od ovih napada i povuče jedinice na odmor i nove zadatke.

Kordunaški odred: II bataljon Odreda kretao se od Barilovića i Belaja prema Vinici i Štefancima gdje se je sukobio sa ustaškim snagama i bio prisiljen na povlačenje. Ustaške snage zašle su za leđa našim jedinicama još u toku noći, tako da su dvije satnije prešle Mrežnicu kod Duge Rese i Varoši i zaposjele položaj k. 145 — s. Štefanci — k. 169. Jedna satnija iz Turnja u toku noći prešla je Koranu ispod Ladvenjaka i zaposjela položaj od k. 278 do k. 131 i ostala u tajnosti sve do početka borbe. Dvije satnije iz Karlovca sa 3 tenka krenule su preko Logorišta i napale sa čela. Štab odreda koji se nalazio u Belaju napadnut je još u toku noći i odvojen od jedinica. Naš bataljon pod pritiskom neprijatelja sa čela počeo se povlačiti i u isto vrijeme napadnut je sa boka i leđa i bio je prisiljen da probija obruč i izvuče se na oslobođeni teritorij, što je i uspjelo ali su pretrpjeli veće gubitke od strane nepri-

[14] Vidi dok. br. 23 i 32.

jatelja u mrtvima, ranjenim i zarobljenim. Ovo je neprijatelju uspjelo obzirom na slabu budnost naših jedinica i neprijateljski raspoloženog stanovništva, pomoću kojih je otkriven svaki pokret i mjesto naših jedinica.

Kod Karlovačkog odreda bez promjena.

7 do 12-X-1943 III brigada VII divizije pod pritiskom jačih neprijateljskih snaga postepeno se povlačila pod borbom prema Tounju, a kasnije prema Kamenici i Perjasici do Veljuna i Zagorja gdje je po prestanku operacija na sektoru Ogulin — Karlovac, zadržana na odmaranju kao rezerva. Ostale snage VII divizije prebačene su za Baniju.

Rezultati ovih operacija:

VII divizija:

Zarobljeno 275 ustaša i domobrana.

Zaplijenjeno 1 teški bacač sa 15 mina, 4 laka bacača sa 45 mina, 5 teških mitraljeza, 3 laka mitraljeza, 8 puškomitraljeza, 1 šmajser, 150 pušaka, 170.200 puščanih i mitraljeskih metaka, 130 bombi, 1 sanduk raketli, 6 poljskih kazana, 2 pištolja, 170 ćebadi i ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 193 ubijena i 45 ranjenih. Broj ranjenih mora biti veći. Oštećen 1 tenk. Uništena 2 kamiona i miniranjem porušen Globornički viadukt na pruzi Ogulin — Karlovac.

Naši gubici 20 mrtvih i 64 ranjenih drugova. Izgubljen 1 karabin.

Utrošeno 18.650 puščanih i mitraljeskih metaka, 61 mina za teški bacač i 24 mine za mali bacač i 37 bombi.

VIII divizija:

Zarobljeno 8 ustaša i 2 domobrana.

Zaplijenjeno 1 puškomitraljez, 10 pušaka, 1 šmajser, 1000 metaka, 3 bačve benzina i nešto ostale spreme.

Gubici neprijatelja 200 ubijenih i više ranjenih. Među ubijenim nalazi se 1 njemački major — komandant posade u Oštarijama.

Uništen je 1 neprijateljski oklopni kamion i oštećen 1 tenk.

Naši gubici 23 mrtva, 131 ranjen i 3 zarobljena druga. Zarobljeni drugovi su Grubješić Mićo i Stojić Gojko, komesari četa i Dunović Đuro, vodnik.

Neprijatelj nam je uništio jedan kamion, 27 granata za top 75 mm i 64 granate za top 65 mm, 135 mina za mali bacač, 6 mina za veliki bacač, 756 za protivavionski mitraljez 20 mm, 15.416 puščanih i mitraljeskih metaka, izgubljena 1 tanketa, 1 protukolski top 47 mm, 2 mitraljeza i 11 pušaka. Pokvareno je 1 mitraljez, 8 pušaka i 2 protukolska topa 47 mm.

Utrošeno 52.706 puščanih i mitraljeskih metaka, 228 mina za mali bacač, 605 mina za teške bacače, 224 granate za protukolske topove, 44 granate za topove 65 mm, 385 granata za brdske topove 75 mm, 279 granata za poljske topove, 5 granata za merzere i 54 granate za haubice.

IV brigada XIII divizije:

Zarobljenika i plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja nepoznati, a bilo ih mrtvih i ranjenih.

Naši gubici 33 mrtva, 51 ranjen, 15 zarobljenih po neprijatelju i 35 nestalih. Tačne podatke po svemu gore navedenom još uvijek nismo dobili, a niti znamo količinu izgubljenog oružja.

Kordunaški odred:

Zarobljenika i plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja za cijelo vrijeme 21 ubijen i 35 ranjenih. Među ubijenim i ranjenim bila su 2 ubijena oficira i 2 ranjena.

Naši gubici 10 mrtvih, 13 ranjenih i 3 zarobljenih po neprijatelju.

Izgubljena su 2 teška mitraljeza, 1 mali bacač, 16 pušaka, 2 pištolja i 5 konja. U ruke neprijatelja pala je i operativna zapovijest Štaba korpusa za operacije na sektoru Ogulin — Karlovac.

Karlovački odred:

Zarobljen 1 domobran.

Zaplijenjena 1 puška, sa 40 metaka.

Gubici neprijatelja nepoznati. Bilo je mrtvih i ranjenih.

Naši gubici 2 mrtva i 7 ranjenih drugova.

Utrošeno 9788 puščanih i mitraljeskih metaka, 43 mine za teški bacač i 24 bombe.

Ukupno:

Zarobljeno 286 domobrana i ustaša.

Zaplijenjeno 1 teški bacač sa 15 mina, 4 laka bacača sa 45 mina, 6 teških mitraljeza, 3 laka mitraljeza, 9 puškomitraljeza, 2 šmajsera, 161 puška, 2 pištolja, 171.240 puščanih i mitraljeskih metaka, 130 bombi, 6 kazana, 170 ćebadi, 1 sanduk raketli, 3 bačve benzina i nešto ostale spreme.

Gubici neprijatelja 414 ubijenih i 80 ranjenih. Broj ranjenih svakako je veći.

Uništeno 1 oklopni kamion, 2 obična kamiona, oštećena 2 tenka i miniranjem porušen Globornički viadukt.

Naši gubici 88 ubijenih, 266 ranjenih, 21 zarobljen, 35 nestalih.

Izgubljeno 28 pušaka, 1 tanketa, 1 protukolski top 47 mm, 4 teška mitraljeza, 1 mali bacač, 2 pištolja, 5 konja.

Uništen nam je 1 kamion u kome se nalazilo: 27 granata 75 mm, 66 granata 65 mm, 135 mina za mali bacač, 6 mina za teški bacač, 756 protuavionskih metaka 20 mm i 15.416 puščanih i mitraljeskih metaka.

Utrošeno 81.244 puščanih i mitraljeskih metaka, 709 mina za teške bacače, 252 mine za lake bacače, 61 ručna bomba, 224 granate za protukolski top, 44 granate 65 mm, 385 granata 75 mm, 279 granata od poljskih topova, 5 granata za merzer 152 mm, 454 granate od haubice.

U borbama su se istakli:

Komandir 3 [čete] IV bataljona I brigade VIII divizije sa svojom četom i odbrani Haubički divizion. Drug se zove **Gojak Miloš.** Nadalje su se istakli svojom hrabrošću drugovi **Miloš Pavić,** zamjenik komesara IV bataljona I brigade VIII divizije, vodnik **Mane Milošević** i **Lazo Kozman** koji su skočili k tenku, bacili na njega benzinske flaše i kada mu nisu mogli ništa naškoditi, išli su pored samog tenka sa bočne strane sve dok nisu došli do jedne kuće gdje su pobjegli i spasili se. Kod VII divizije dobro su se držali borci I i III brigade, u nekim operacijama, a u svim operacijama, kao cjeline dobro su djelovale II i III brigada.

Kritički osvrt:

VIII divizija. Napad na Ogulin i Oštarije odvijao se uglavnom po planu. Artiljerija sa kojom se raspolagalo nije iskorišćena do maksimuma, nisu gađana ona neprijateljska utvrđenja gdje se je neprijatelj nalazio, već je vatra koncentrisana na centar mjesta i na kuće u kojima se neprijatelj nije nalazio, a spoljna utvrđenja (bunkeri) gdje se neprijatelj vješto zamaskirao nisu razrušena, ni prokrčen put za nastupanje naše pješadije. Protukolska oruđa kao i ostala sredstva (benzinske flaše i svežnjevi bombi) nisu mogli uništavati neprijateljske velike tenkove koji su bili glavna smetnja za nastupanje boraca i glavni oslonac neprijateljske odbrane. Rđavo vrijeme koje je prouzrokovalo odlaganje napada, negativno je djelovalo na borce, a baš to rđavo vrijeme otežavalo je efikasnu upotrebu artiljerije. Napad tj. prodor uz sadejstvo svih raspoloživih sredstava nije koncentrisan na jedno mjesto gdje bi se postigla apsolutna premoć već je vršen širi napad što je proizvelo dekoncentraciju sredstava i umanjilo moralno i materijalno dejstvo. Neprijateljska avijacija u velikoj mjeri otežala je iz-

vođenje operacije jer je za cijelo vrijeme bila vrlo aktivna i neprekidno bombardovala i mitraljirala naše položaje, sprečavala manevrisanje naših jedinica, pomjeranje teškog naoružanja i prikivala naše jedinice za zemljište, tako da se u toku dana uopće nisu smjeli pomjerati sa svojih položaja. Naš starješinski kadar nema dovoljno iskustva u vođenju svojih jedinica i korišćenju svih raspoloživih sredstava, ne znadu u dovoljnoj mjeri vršiti koncentraciju vatre na odlučujućem mjestu gdje treba postići potpunu vatrenu nadmoćnost, nedostaje im iskustvo u vođenju borbe u naseljenim mjestima. Ovo je bila prva borba naših jedinica sa njemačkom vojskom u utvrđenim mjestima, a Nijemci su davali ogorčen otpor i upravo majstorski sačekivali naše jedinice na bliskom otstojanju i sigurnim pogocima nanosili nam gubitke. Nadmoćnost neprijatelja bila je u tenkovima veće tonaže koje borci nisu mogli uništavati i pred kojima su se redovno morali povlačiti. O neprijatelju se nisu imali prije napada tačni podaci tako da ih je u Oštarijama bilo 400, dok se prije napada pretpostavljalo da ih imade manje. Sastav neprijatelja također nije bio poznat i kasnije se ustanovilo da je u Ogulinu i Oštarijama nalazio se cio njemački policiski puk[15] okorjelih bandita koji su se ogorčeno branili i vršili česte protunapade.

VII Divizija. Operacije na sektoru između Ogulina i Karlovca odvijale su se prema planu. Za vrijeme borbe jedinice ne vrše izviđanje neprijatelja i često ne održavaju kontakt što omogućava neprijatelju da vrši manevre, izbjegava udarce na najosjetljivijim mjestima i odbaci naše snage sa nekih sektora. Operacije su vođene na prilično velikom terenu te nije bilo dobre saradnje između naših jedinica tj. brigada. Naše jedinice prilično su slabe u defanzivnim borbama, i nisu obučene u borbama sa neprijateljskim oklopljenim sredstvima. Bilo je još nekoliko manjih grešaka sličnih kao i kod VIII divizije.

Kordunaški odred. Pri napadu ustaša na II bataljon Kordunaškog odreda, Štab odreda nije preduzeo mjere opreze i budnosti iako je znao da ustaše namjeravaju napadati, tako da je neprijatelju uspjelo doći u bok i pozadinu naših jedinica, stvoriti obruč i nanijeti nam veće gubitke u ljudstvu i oružju. Štab odreda nije rukovodio ovom borbom jer je bio još u početku napadnut od strane ustaša i razbježao se.

Karlovački odred. Borci ovog odreda nisu još prekaljeni u borbama i slabo rukovođeni od nižeg komandnog kadra ra-

[15] Odnosi se na Četrnaesti policiski puk iz sastava SS pancer korpusa koji je stigao u Ogulin 11 rujna 1943 god. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 213.

zumljivo da nisu mogli postići većih uspjeha. Štabovi bataljona postave se predaleko od svojih jedinica, ne pružaju im dovoljno pomoći. Između jedinica nema saradnje tako da se neke povlače sa položaja ili osiguranja, dok druge još vode borbu.

Razmatranjem zajedničkih nedostataka kod svih jedinica u ovoj borbi vidi se da su im osnovne grješke takorekući identične: Slaba informativna služba, koja onemogućava pravilnu procjenu situacije, te ovako maglovita procjena situacije prouzrokuje kolebljivu odluku. Za donošenje pravilne odluke treba raspolagati sa najosnovnijim elementima koji će uticati na borbu: vrsti i jačini neprijatelja, narodnosti, doktrinama kojih se pridržava u borbi, organizaciji i utvrđenju položaja i dr. Međutim, štabovi nisu raspolagali sa ovim podacima, te su pri sprovođenju u djelo donijete odluke nailazili na većih razmjera nepredviđene okolnosti, kada je trebalo dopunjavati, a ponegdje i mijenjati svoju odluku, a štabovi nisu to brzo uočavali i prilagođavali se novostvorenoj situaciji, a ukoliko jesu mlitava je bila koordinacija.

Većina štabova potcjenjuje neprijatelje i prema ovome podešava pripreme i prvi nalet, pa kada se štabovi i borci osvjedoče da neprijatelja nije trebalo potcjenjivati napadni elan se brzo ugasi i poslije redovito nastaje neorijentisano »tapkanje na mjestu«, koje prouzrokuje skroz nepotrebne gubitke.

U ovoj borbi glavna uporišta branile su najborbenije njemačke trupe, sa velikim ratnim iskustvom za sve vrste borbe a naročito za sadejstvo pješadije, artiljerije, tenkova i avijatike. Jedinice koje su napadale ova uporišta još nisu vodile borbu sa ovakvim neprijateljem, te su poslije nekoliko naleta i starješine i borci otišli u drugu krajnost i precijenili snagu i boračku sposobnost neprijatelja, a naročito je na moral boraca djelovala neprijateljska motorizacija (teški tenkovi), protiv kojih sva upotrijebljena sredstva nisu dala željene rezultate. Bilo je slučajeva individualne borbe pješaka sa tenkovima, na koje su bacali benzinske flaše, no i ovo nije imalo uspjeha.

Neprijatelj je brzo uočio da nemamo protivsredstvo za njegove teške tenkove radi čega je bezobzirno i drsko upadao i još upada u dubine našeg oslobođenog teritorija. Starješinski kadar i borci skloni su da precjenjuju udarnu snagu rečenog neprijatelja, što prouzrokuje pasivno držanje pri neprijateljskim ofanzivnim akcijama. Stvarno za borbu sa ovim i ovakvim neprijateljem treba više rutine i moći snalaženja kod svih a naročito starješinskog kadra.

Preduzeli smo potrebne mjere konferencijama i direktivama da pomognemo starješinskom kadru u upoznavanju doktrina ovoga neprijatelja u borbi i već sada izgleda da se borci i starješine više snalaze u pojedinim sukobima sa Nijemcima. Produžićemo sa najefikasnijom pomoći štabovima i vjerujemo da će daljnje borbe sa Nijemcima biti uspješnije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
V.[16] **Holjevac** (M. P.)[17] Komandant, pukovnik:
Ivo Rukavina

Prilog: Pregled gubitaka i
operativna zapovijest.

BR. 142

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 23 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA NA KOMUNIKACIJAMA LIČKO PETROVO SELO — PRIJEBOJ I TOUNJ — KOŠARE[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE N. O. V. J.
Op. Broj 61 — 1943 g.
23. X. 1943. g.

Operativni izvještaj za
vođene operacije na dan
20 i 21. X. 1943 god.

ŠTABU IV KORPUSA N.O.V.J.

Za period od 20 do 21. X. 1943 Divizija se nalazila na prostoriji i to: I Brigada u pokretu na novoodređene položaje u cilju djelovanja na komunikacije Karlovac — Ogulin sem jednog bataljona koji je ostao na zasjedi na

[16] Većeslav
[17] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br 11—2, k. 424.

komunikaciji: Tounj — Oštarije. II U. Brigada sa dva bataljona na položaju Modruš — Sabljaki sa ciljem da uništava komunikaciju Ogulin — Jezerane i da sprečava ispade neprijatelja. Sa druga dva bataljona na položajima Treskavac — Radošić, sa zadatkom da uništava komunikaciju Oštarije — Plaški i da djeluje na komunikaciji Tounj — Oštarije. III Brigada na prostoriji — komunikaciji: Ličko Petrovo Selo — Prijeboj sa isturenim dijelovima prema Drežniku u cilju sprečavanja neprijateljskog nadiranja pomenutom komunikacijom.

Za ovaj period vremena Divizija nije vršila većih ofanzivnih operacija sem što je odbila jedan neprijateljski napad kod Prijeboja i postavila zasjedu neprijatelju na komunikaciji Tounj — Oštarije.

Kratak opis borbi:

20 ov. mj. neprijatelj (Nijemci legionari) u jačini 800 do 900 vojnika ponovio je napad pod zaštitom avijacije i 4 tenka na položaje III Brigade kod Prijeboja. Neprijateljski polazni položaji bili su: Cesarov Kamen — Željava — Ličko Petrovo Selo — Čelopek — Krnjakov Vrh — Rešetar.

Naši položaji: Veznovac (jedan vod) — kota 800 — M. Palež (kota 680), sa jednim bataljonom. II bataljon Klokočevica (kota 751) naslanjajući se desnim krilom na cestu Prijeboj — Ličko Petrovo Selo i isturenim bočnim osiguranjem na koti 772 (Oštri Vrh) jedan vod. III Bataljon nalazio se u brigadnoj rezervi Sorića Krčevina.

Neprijatelj se sa svojih polaznih položaja krenuo u nekoliko pravaca i to: Sa Cesarovog Kamena i Željave preko Vrtline između Veznovca i kote 800, drugim pravcem Cesarov Kamen na koti 680, iz Ličkog Petrovog Sela tenkovima — cestom, pješadijom lijevo i desno od ceste, sa Čelopeka i Krnjakovog Vrha jednom kolonom krenuo je preko Zaklopače na Oštri Vrh, a drugom preko Zaklopače na kotu 772.

U 9.30 časova naše jedinice sukobile su se sa neprijateljem i poslije kraće borbe neprijatelj je uspio da odbaci naše jedinice sa svih položaja. Rezervni bataljon bačen je kao pojačanje bataljonu koji je držao polažje desno od ceste, ali budući da se je naglo i nevojnički povukao bataljon iz rezerve također nije mogao zadržati neprijatelja nego se je i on povukao sa istim bataljonom prema Brinjinoj Kosi sa namjerom da zadrže tamo neprijatelja, pošto je neprijatelj naišao sa tenkovima i pješadijom kod Sorića Krčevine oni su se povukli sa Bri-

njine Kose opet u neredu prema Bilu (kota 785) i 664. Bataljon koji se nalazio na Klokočevici (kota 772) također se povukao u neredu i borci su bili rasuti tako da je trebalo dugo vremena dok se ne sakupe i ne srede. Usljed razbijenosti i rasutosti jedinica koje je vrlo teško bilo okupiti nemoguće je bilo izvršiti neki manevar i napasti neprijatelja.

Oko 16.30 časova neprijatelj se je povukao pod zaštitom artiljeriske vatre kojom je tukao naše položaje južno od Ćujića Krčevine i Bila. Isto tako avijacija je bombardovala i mitraljirala sve položaje duž ceste i omogućavala neprijatelju povlačenje prema Ličkom Petrovom Selu, tako se je neprijatelj povukao bez pritiska naših jedinica.

Položaj koga su držale naše jedinice nije bio dobro zauzet s obzirom na jačinu snaga i veličinu položaja koji je držat, a bataljoni III Brigade sami su po sebi mali, pošumljen teren i nije se mogao ni dati neki veći odpor neprijatelju. Sam raspored snaga nije bio dobar te se nije moglo ni bataljone držati u rukama i na taj način neprijatelj je vrlo lako uspio u odbacivanju naših snaga sa položaja. A usljed toga što je veza slabo funkcionisala jedinice se nisu povlačile na prihvatne položaje jer nisu bile sigurne da neprijatelj nije već tamo.

Oko 17 časova jedinice su bile sređene i krenule su na zauzimanje položaja na komunikaciji Ličko Petrovo Selo — Prijeboj po dubini ceste sa isturenim osmatračnicama frontalno i na krila.

Istog dana na ostalim položajima nije dolazilo do borbi. Neprijatelj je vršio ispad iz Oštarija sa tenkovima prema Josipdolu i Munjavi.

21 ov. mj. I Bataljon I Brigade postavio je jednostranu zasjedu na komunikaciji Tounj — Košare, naišla je neprijateljska kolona u jačini od 80 vojnika praćena tenkovima. Bataljon je otvorio vatru i uništio preko 40 neprijateljskih vojnika, zatim se je povukao, pošto je odmah uslijedila intervencija tenkova. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

U ovim operacijama ratnog plijena nije bilo.

Gubitci neprijatelja:

U ovim borbama neprijatelj je pretrpio oko 60 mrtvih, broj je ranjenih nepoznat.

Sopstveni gubitci:

Jedan mrtav i 4 ranjena od kojih je jedan teže ranjen. Za iste se prilažu liste gubitaka.

Utrošak municije:

U ovim borbama utrošeno je 2.480 metaka za pješadisko oružje, 16 granata za mali bacač, 14 granata za teški bacač i 8 granata za protukolski top.

U ovoj borbi palo je neprijatelju u ruke 1.000 metaka za mitraljez (bredu).

Kritički osvrt:

III Brigada ovu operaciju nije izvodila po planu a niti je bilo mogućnosti da se planski izvede s obzirom na sami raspored i rasturenost snaga, tako da se iste nije ni moglo imati u rukama. Plansko povlačenje nije bilo za prihvatne položaje jer isti nisu bili niti osigurani niti je bilo veze. Rezervni bataljon nije upućen da zauzme drugu liniju položaja za odbranu neprijateljskog nadiranja, nego poslat desno od položaja prema neprijatelju da primi frontalnu borbu u susretu.

Stalno još uvijek ponavljaju se stare grješke kod našeg komandnog kadra i boraca, a to je osiguranje osmatračnice, još uvijek ne posvećuje se dovoljno pažnje budnosti na položaju.

Na sve nedostatke i propuste koji su se desili kod III Brigade 20 ov. mj. ukazato im je na konferenciji štabova bataljona koja se je održala istog dana uveče a na kojoj je prisustvovao komandant divizije.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
M.[2] Šumonja

Komandant, p.pukovnik:
V.[3] Četković

(M.P.)[4]

[5]ŠTAB IV KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
O. Broj 211/43
24-X-43

---

[2] Miloš
[3] Vlado
[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[5] Četvrtasti pečat Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije

BR. 143

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 23 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O ORGANIZACIJI VEZE U TOKU BORBI OD 9 DO 20 LISTOPADA[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE N. O. V. HRVATSKE
V. Broj 22/1943.
23. oktobra 1943.

Operativni izvještaj od 9. X. do 20. X. 1943 g.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE[2]
(za of. za vezu)

Kratak opis službe veze.

Na dan 9. X. 1943, naša divizija nalazila se je na položajima sa rasporedom jedinica, kako je izneseno u operativnom izvještaju Štaba divizije.[3] Veza između štabova brigada i Štaba I brdskog diviziona i Štaba divizije bila je telefonska.

Dana 10. X. o.g. isto tako veza je bila sa brigadama telefonska i bez promjene.

Dana 11. X. 1943, prije nego je neprijatelj izvršio napad na naše položaje[4] veza je bila sa svim jedinicama telefonska, kad je neprijatelj izvršio ispad na naše položaje Štab divizije je odmah pomjerio sa Treskavca za Prodanoviće. U ovom momentu nije bilo vremena ništa narediti nijednoj od naših jedinica, jer je neprijatelj drsko nastupao sa motorizacijom u pravcu Josipdola, te je tukao sa minobacačkom i mitraljeskom vatrom iz tenkova po Treskavcu gdje se nalazio Štab divizije.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 44/2—3, k. 424a.
[2] Vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 131.
[3] Vidi dok. br. 131.
[4] Vidi dok. br. 214 i 215.

Četa za vezu II udarne brigade, videći da bi joj linija mogla pasti neprijatelju u ruke, a nije imala veze sa Štabom divizije, odmah je počela da sakuplja svoju liniju koja je bila postavljena od Turković Sela preko Josipdola za s. Treskavac. Ova četa uspjela je sakupiti svu svoju liniju. Telefonska linija III brigade, koja je bila postavljena od Treskavca preko Carevog Polja za Košare, bila je ugrožena od neprijateljske vatre, a isto tako nije mogla biti veza od Štaba divizije do Štaba III brigade, jer je Štab III brigade u tome momentu bio u samom mjestu Košarama, pored ceste kojom je neprijatelj isto tako nastupao prema Tounju. Štab brigade odmah se izvukao na brijeg iznad Košara, a telefonska linija ostala je dolje kako je bila ranije postavljena, tako da u ovom momentu nije bila veza sa Štabom brigade. Vodnik voda za vezu iz ove čete videći da nema veze niti sa Štabom divizije niti sa Štabom brigade, a isto tako videći da bi mu mogla linija biti toliko ugrožena da je poslije ne bi mogao nikako pokupiti, on je na samoinicijativu odmah sa svojim vodom pokupio svu liniju koja je bila postavljena preko Carevog Polja do Štaba brigade. Vodnik ovoga voda postupio je prilikom kupljenja linije čisto vojnički, rasporedio ljudstvo na pojedine grupe, koje su na brzinu pokupile kabl.

Vezu sa I brigadom koja se je nalazila u selu Janjčići (Surle) imali smo stalno telefonsku. Poslije izvršenog neprijateljskog napada na naše položaje prema Josipdolu, odmah mu se glavnina povratila od Josipdola prema Skradniku, dok u samom Josipdolu neprijatelj je ostavio samo jednu manju zaštitnicu sa par tenkova. Štab divizije krenuo je u s. Prodanoviće, vezu sa Štabom divizije Četa za vezu II udarne brigade ponovno je po-

stavljala od Turković Sela pravcem Munjava — Cerovnik — Prodanovići. Vod za vezu ovoga štaba odmah je pristupio postavljanju telefonske linije od Štaba I brigade, koji se nalazio u s. Janjčići preko s. Turkalji za selo Prodanovići. Veza je bila postavljena do 18 sati. Brdski divizion koji se je nalazio u Cerovniku, također je postavio istoga dana telefonsku vezu sa Štabom divizije. Preko Štaba I brigade još istoga dana imali smo vezu telefonsku sa Štabom I korpusa.

III brigada nije mogla ovoga dana da uspostavi telefonsku vezu sa ovim štabom, jer je cio dan bila u pokretu i manevrisala je oko neprijatelja.

13. X.1943, veza sa jedinicama je bila ista kako je gore već izneseno, dok sa III brigadom nismo mogli imati telefonsku vezu, jer je ista u toku noći bila prebačena u Ličku Jesenicu i Saborski.

14. X. 1943, trasa telefonskih linija ostaje i dalje ista.

15. X. 1943, neprijatelj[5] je izvršio napad na naše položaje II brigade, pošto je druga brigada nalazila se dosta isturena prema neprijatelju u Turković Selu, neprijatelj je u prvom naletu ugrozio Štab brigade i ugrozio je odmah svu telefonsku liniju, koja je bila postavljena od Štaba II brigade do Štaba divizije i od Štaba brigade do bataljona koji su se nalazili u Podveljunu i Zagorju. U ovom drskom naletu neprijatelja Četa za vezu II brigade nije mogla i nije uspjela da pokupi imalo svoje linije, već se je morala povući zajedno sa Štabom brigade. U ovom povlačenju ova četa imala je dosta velike gubitke u komandnom kadru čete, ovdje je poginuo komesar čete, jedan vodnik, jedan desetar i jedna drugarica iz Čete za

[5] Odniosi se na njemački 901 motorizovani puk. Vidi dok. br. 220, 221 i primjedbu br. 2 uz dok. br. 98.

vezu koja je radila sa SKOJ-em u brigadi, a ranjen je jedan vodnik, jedan desetar.

Pošto se je istog jutra i Štab divizije premještao iz Prodanovića u s. Sabljaki, ovo premještanje bilo je prije nego je neprijatelj izvršio napad na naše položaje, mi smo u ovom slučaju morali da premještamo trasu telefonske linije, tako kada je neprijatelj otpočeo sa napadom na naše položaje, nismo imali mogućnosti za održavanje telefonske veze sa nijednom jedinicom. Dok smo uspostavili telefonsku vezu sa Štabom I brigade, tj. sa njihovom centralom, Brdski divizion se premjestio iz Cerovnika u Prodanoviće, pokupio svu svoju liniju i ukopčao se na telefonsku liniju I brigade, koja je bila postavljena od I brigade za Štab divizije. U isto vrijeme neprijatelj je počeo da nastupa sa tenkovima od Cerovnika preko Prodanovića za Sabljake. Brdski divizion o tome je izvijestio i odmah pokupio svoju liniju i bacio se ulijevo, a telefonsku liniju koja je bila postavljena do Štaba divizije, Vod za vezu Štaba divizije odmah je počeo sakupljati po naređenju Štaba divizije kako ista ne bi pala neprijatelju u ruke. Štab divizije odmah je krenuo iz sela Sabljaki za Kunić Selo. Vod za vezu Štaba divizije, prilikom kupljenja linije među njega su naišli neprijateljski tenkovi i raspršili ovaj vod, gdje je pojurio i Štab divizije. Vod za vezu u ovom momentu ostavio je svu liniju i razbježao se na više strana, pretrpjevši gubitke jednog mrtvog druga, koji je imao na sebi telefon, neprijatelj je uzeo ovaj telefon. Drugi drug iz Voda za vezu, bježeći sa centralom, dobio je metak u centralu i remnik na centrali uništen je, te je istome metak prošao kroz rukav, drug nije bio ranjen, centrala je ostala i pala neprijatelju u ruke. Istoga dana prikupivši se, Vod za vezu ponovo je postavljao telefonsku liniju od Štaba divizije koji se nalazio u Kuniću prema Štabu I

ud. brigade u Jančiće, a isto tako ponovno je postavio telefonsku liniju od Kunića do Štaba II brigade, koji je bio navečer u selu Sabljaki.

Navečer Četa za vezu II ud. brigade uspjela je pokupiti dio telefonske linije od Cerovnika do ceste prema Turkaljima. Kod I brigade veza je bila bez promjene. Istoga dana dok se uspostavila veza sa Štabom I ud. brigade imali smo i vezu sa Štabom korpusa preko stalne linije koja je bila postavljena do Vojnovca.

16. X. 1943, telefonska veza sa jedinicama bila je ista koja je postavljena 15. X. navečer. Brdski divizion isto tako postavljao je vezu sa Štabom divizije od sela Grbe do Kunića.

17. X. 1943, Četa za vezu II brigade navečer se prebacila preko ceste Josipdol — Modruš za Zagorje, te je preko noći uspjela pokupiti nekoliko telefonske linije koja je bila postavljena od Turković [Sela] preko Podveljuna za Zagorje, ovu liniju seljaci su bili nekoliko sakupili i isjekli za svoje potrebe, našli su i telefon koji im je ostao kod poginulog desetara, a kojega je jedan seljak spremio kod svoje kuće. Jedan dio linije neprijatelj je potpuno sasjekao i odnesao oko 3 km.

18. X. 1943, naša III brigada koja je zauzela položaje na Prijeboju i Poljanku ukopčala se na stalnu liniju po naređenju G.Š.H.[6] kod Poljanka. Kod I i II brigade i Brdskog diviziona veza redovna.

19. X. 1943, Štab divizije premjestio se iz Kunića za Veru. Vezu sa I brigadom i sa Štabom korpusa uspostavili smo u toku noći. Sa II brigadom veza se počela postavljati u toku noći prema Plaškom pravcem od Kunića ispod Kapele preko [s.] Grbe za Plaški. Ovu liniju postavljali smo udaljenu od glavnih puteva i cesta radi toga — da bi u slučaju [kada] neprijatelj

[6] Glavni štab NOV i PO Hrvatske

[bude] počeo ponovo da nadire, kako bi se ista mogla u svakom momentu da pokupi bez ikakvog smetanja. Ova linija nije bila postavljena za cijeli dan, tj. nije bilo dovoljno kabla, pa je ova četa slala po kabal u Štab divizije, da bi se mogla linija spojiti sa centralom u Plaškom.

20. X. 1943, telefonska veza redovna sa svima jedinicama.

Naši gubitci u jedinicama za vezu: Za gore navedeno vrijeme imali smo 5 mrtvih i 3 ranjena druga.

Izgubljena sredstva: Izgubljena jedna telefonska centrala od 6 brojeva, 1 poljski telefon i 3 km poljskog kabla.

Kritički osvrt: Četa za vezu II udarne brigade poslije pretrpjelih gubitaka nije se znala snaći, kako da organizuje što bolju vezu između bataljona i Štaba brigade, tako da je Štab brigade koristio se samo sa kuririma i veza je bila dosta slaba.

Vodnik voda za vezu u I brdskom divizionu nije imao nimalo samoinicijative za organizovanje što bolje veze sa ovim štabom, već uvijek čeka na dobito naređenje od ovoga štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:	Oficir za vezu:	Komandant-potpukovnik:
M.[7] Šumonja	**R.[8] Škaljac**	**V.[9] Ćetković**

(M.P.)[10]

[7] Miloš
[8] Rade
[9] Vlado
[10] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 144

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETNAESTE DIVIZIJE OD 23 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA U SJEVERNOJ DALMACIJI OD 4 DO 23 LISTOPADA[1]

ŠTAB
XIX SJEVERO-DALMATINSKE DIVIZIJE
23-X-43 god.

Operativni izvještaj:

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE
ŠTABU VIII KORPUSA NOV I POH

Dostavlja se operativni izvještaj za izvedene akcije u vremenu od 4/X do 23/X 1943 godine od strane jedinica XIX sjeverodalmatinske divizije.

5. X. 1943 godine oko 11 časova u selo Popović došlo je 50 do 60 njemačkih vojnika u pravcu Donjeg Karina. Nailazak neprijatelja bio je primijećen na vrijeme od izvidnica od I bataljona II grupe S.D.[2] koji je logorovao u selu Popović.

Jedna četa I bataljona II grupe S.D. postavila je zasjedu neprijatelju kod crkve Sv. Mihajla[3] sa zadatkom da ne dozvoli ulazak neprijatelju u selo Popović. Neprijatelj je pušten na jurišno otstojanje, nakon čega je otvorena jaka vatra. Borba je trajala pola sata, nakon čega je neprijatelj bio prisiljen da se povuče.

Gubitci neprijatelja u ovoj borbi iznose 6 mrtvih, od broja ranjenih nije poznato. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Zarobljeno oružje i materijal je sljedeći: Jedan njemački šmajser, jedna puška (tromblon) sa četiri mine, jedna obična puška, jedan pištolj (parabela), jedan sanduk municije za p.mitraljez, jedan dvogled, tri sata, 6 bluza, troje hlače, jedne čizme, dva para cipela, hiljadu kuna, 54 njemačke marke.

Na dan 8/X. 43 god. postavljena je zasjeda od strane jedinica Kninskog partizanskog odreda sa pridodatim II bataljonom Kninske brigade na liniji Pađene — Otrić.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13—4, k. 105 B.

[2] Druga grupa sjevernodalmatinskih bataljona

[3] Vidi dok. br. 211.

Raspored naših snaga: I bataljon Kninskog partizanskog odreda imao je zadatak da preziđe cestu na nekoliko mjesta na liniji Kriva Draga — Pađene — Prevjes, i da sa jednom četom napravi zasjedu na Prevjesu, a sa II četom zaposjedne kotu desno od Mokrog Polja prema Radučiću. II bataljon ovog odreda imao je zadatak da zauzme položaje: Zrmanjska Gradina, Kapitalica i klanac poviše kuće Vujića, II bataljon I kninske brigade zaposjeo je sa jednom četom kotu 549 ispod kuća Sučevića, a sa jednom četom Rakovnik (kotu 350), sa III četom da postavi zasjedu prema Viojli, Krstačama (kota 786).

Pomenutog dana u 11 časova naišla je jedna neprijateljska autokolona u jačini od 54 kamiona. Pomenuta kolona naišla je od Otrića prema Kninu, koja je puštena da sa svojim izvjesnim dijelovima prođe pomenute zasjede, dok su jedinice (zasjeda) otvorile paljbu na kamione te kolone gdje se otvorila borba koja je trajala 2—3 sata, nakon čega je i izvršen juriš na neprijateljske kamione. Međutim, u to vrijeme je neprijatelju naišlo pojačanje od pravca Otrića i Knina u jačini od oko 60 kamiona, u koje je vrijeme i četnička banda od pravca Otrića zašla našim jedinicama bočno, nakon čega su se morali i povući.

Gubitci neprijatelja: U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i veći broj ranjenih vojnika.

Zarobljeni materijal: 4 puške, 3000 metaka, 2 postolja malog bacača, 9 šinjela, 3 para cipela, 4 hlače, 2 sanduka sanitetskog materijala, 11 ćebadi, 10 šatorskih krila, 3 torbice, 5 bluza, 1 pištolj.

Zapaljena su tri kamiona i uništen 1 motorcikl.

Utrošak municije: U ovoj akciji utrošeno je 1128 metaka za razne puške i p.mitraljeze i 9 bombi.

Kritički osvrt na akciju: Nedostatci koji su se pokazali kod gore navedenih jedinica jesu sljedeći: Štabovi bataljona nisu imali direktnu vezu sa štabom odreda, usljed čega se je desilo da su bataljoni povučeni prije nego što su dobili naređenje od štaba odreda. Također, štabovi bataljona nisu pravilno rukovodili svojim jedinicama iz razloga, što se nisu nalazili na predviđenim mjestima za vrijeme borbe, i što niži komandni kadar usljed malog iskustva nije imao svoje jedinice u rukama i na taj način nije mogao sa istima da rukovodi.

Na dan 9/X 43 god. izvedena je akcija od strane III bataljona I kninske brigade u selu Štikada. Pomenuti bataljon imao je zadatak da osigura i izvrši prijenos ranjenika iz Dalmacije preko Velebita za Liku. Po izvršenom ovom zadatku bataljon se vratio i smjestio na odmaranje u selu Štikada.

Podatci o neprijatelju: Pomenutog dana u 7 časova ujutro neprijatelj je krenuo sa pješadijom i motorizacijom iz Gračaca prema Štikadi u jačini od 800—900 vojnika, naoružani sa dva bacača mina, 5 topova (dva veća i tri manja), sa nepoznatim brojem automatskog oružja.

Podaci o našim snagama: III bataljon I kninske brigade u jačini od 200 boraca, naoružan sa 3 teška i 9 p.mitraljeza, ostalo puške.

Rasporedi i pripreme za odbranu: Pošto je primijećen nailazak neprijatelja, I četa bataljona zaposjela je cestu Gračac — Lovinac, pravcem dejstva prema neprijatelju. II četa zaposjela je položaj sa zapadne strane ceste, koja je dobila zadatak da sačeka neprijatelja i ospe na istoga jaku bočnu vatru iz sopstvenog oružja. III četa (talijanska) zaposjela je međuprostor I i II čete sa pridodatim jednim teškim mitraljezom, koji je postavljen pozadi iste čete na kotu 696 sa zadatkom da potpomaže snage u napadu, a ujedno da štiti povlačenje naših snaga.

Tok i opis borbe. Pomenutog dana u 7 časova neprijatelj je krenuo iz Gračaca prema Štikadi, sa namjerom da ispita komunikacije i mostove. Neprijatelj se kretao oprezno i sa osiguranjem bokova i čela.

Snage bataljona: Blagovremeno su zaposjele dodijeljene im položaje na kojima su se i utvrdile, gdje su ostale u tajnosti pustivši neprijatelja na blisko otstojanje (100 metara) i otvorile jaku vatru na neprijatelja koji se momentalno nije mogao snaći, već je počeo da bježi u paničnom bijegu, našto su naši borci izvršili juriš goneći neprijatelja do pred sam Gračac. U tom momentu neprijatelju je stigla pomoć sa motorizacijom i tenkovima koji su obasipali žestokom vatrom naše položaje, usljed čega se je bataljon morao povući. Poslije toga neprijatelj je ponovno krenuo naprijed prema položajima bataljona, uspjevši pri tome baciti naše snage sa njihovih položaja, produživši kretanje do mjesta Štikada. Bataljon se povukao na kotu 696 odakle je tukao neprijatelja bočnom vatrom, tako da je borba vođena sve do 14 časova istog dana, poslije kog vremena se je bataljon povukao preko Velebita u sastav brigade.

Rezultat akcije:

Neprijateljski gubitci, koliko se je moglo ustanoviti, iznose 50 mrtvih i ranjenih, oštećena su dva kamiona koje je neprijatelj uspio odvući sa tenkovima.

Naši gubitci su tri ranjena druga od kojih dva teže i 34 Talijana nestala.

Utrošak municije: U ovoj akciji utrošeno je 2059 metaka za razne puške, p.mitraljeze i mitraljeze.

Kritički osvrt: Akcija je izvedena po planu zato što se blagovremeno neprijatelj otkrio i primijetio njegov pokret, tj. njegove namjere. Borci i komandno osoblje I i II čete bataljona držali su se dosta dobro, snalaženje starješina bilo je prilično i imali su svoje jedinice u rukama, dok kod III čete (talijanske) borci su se pokazali dosta slabo, a i same starješine spomenute čete su izgubile svoje jedinice iz ruku što im je onemogućilo pravilno komandovanje sa istima.

Istoga dana jedna četa iz sastava I bataljona II grupe sjev. Dalmacije postavila je zasjedu u s. G. Grobnice na cesti između Zadra i Pridrage. Oko 9 sati naišlo je 54 neprijateljska kamiona, natovareni uglavnom sa raznim ratnim materijalom koji su otišli za Obrovac. Obzirom na premoć neprijateljskih snaga, zasjeda na iste nije otvarala vatru. U 9.15 časova naišlo je drugih 5 neprijateljskih kamiona, dvije trokolice, a iza njih na izvjesnom otstojanju poluteretni civilni automobil. Tom prilikom pomenuta četa na iste je otvorila brzu paljbu i uspjela ubiti četiri Nijemca i zapaliti 3 kamiona. Ostali kamioni su uspjeli pobjeći.

Zarobljen je jedan Nijemac i tri civila, 3 puške sa 500 metaka.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Na dan 9 na 10 I bataljon II grupe S.D. sa 2 čete postavio je zasjedu na cestu Smilčić — Pridraga. Tačno u 10 sati 10 X. 1943 godine u zasjedu je upala neprijateljska autokolona u jačini od 45 automobila koji su se kretali od Zadra u pravcu Obrovca. Ovu autokolonu pratilo je 200 do 300 neprijateljskih vojnika. Po ulasku kolone u zasjedu, četa koja se je nalazila na lijevom krilu otvorila je vatru na neprijatelja. Napadnutoj neprijateljskoj koloni upućeno je pojačanje od Karina, koju pomoć je spriječila II četa ovog bataljona. Seljaci sela Pridrage napali su ovu četu sleđa. U ovoj borbi neprijatelj je upotrijebio bacače i avione koji su za sve vrijeme trajanja borbe obasipali naše položaje sa bombama i mitraljirali.

Ishod borbe je sljedeći:

Neprijtelj je imao oko 20 mrtvih i veći broj ranjenih.

Na našoj strani bilo je četiri mrtva i četiri ranjena druga, a za vrijeme povlačenja nestalo je 6 drugova, koji su vjerovatno pošli svojim kućama — dezertirali.

Zapaljena su 4 neprijateljska kamiona i dvije motocikle, ostali neprijateljski kamioni nisu mogli biti spaljeni zbog jake aktivnosti neprijateljske avijacije. Utrošeno je 1842 metka i 38 bombi.

Na dan 17-X izvršena je akcija od strane Druge brigade na liniji Prevjes — Otrić.[4]

Pripreme: Snage Druge brigade dana 16-X nalazile su se na liniji Ervenik — Žegar. U cilju izvršenja zadatka, jedinice su izvršile pokret i to: treći bataljon Ervenik — Mokro Polje — Prevjes, dok ostale snage Ervenik — Kučević — Rujišta. Noću od 16 do 17/X. jedinice su stigle na položaj gdje je do zore postavljena zasjeda i to: III bataljon na Prevjesu, II i IV bataljon u Zrmanji. Zasjeda je postavljena sa zapadne strane ceste od kuća Čanci do kote 549, a za bočno osiguranje IV bataljon je postavio jednu polovinu svojih snaga na liniji Vršak (kota 839) do kote 549 u pravcu Viojle u cilju sprečavanja neprijateljskog nadiranja s tog pravca. I bataljon uzet je za rezervu štaba brigade i isti je bio smješten u Rakića kuće.

Podatci o neprijatelju:

Prema dobivenim podatcima preko informativne službe brigade doznalo se je da se cestom Knin — Zrmanja — Gračac kreće svakodnevno neprijateljska kolona u jačini od 20 do 30 kamiona a ponekad i više, a osiguranjem na Otriću i Zrmanjskom klancu.

Naše snage:

II brigada u jačini od 4 pješadiska bataljona, pojačani sa 2 odjeljenja teških bacača, jednim protivkolskim topom i jednom protivkolskom puškom, i sa sopstvenim naoružanjem.

Plan za akciju:

II i IV bataljon II brigade dobili su zadatak da postave zasjedu neprijateljskoj koloni u Zrmanji i to: II bataljon kod kuća Čanci do kote 573, a IV bataljon od kote 573 do kote 549 i da sa jednim dijelom svojih snaga postave obezbjeđenje na liniji Vršak (kota 839) do kote 549 u pravcu Viojle u cilju sprečavanja neprijateljskog nadiranja sa toga pravca.

Tok borbe:

U 8 sati 17. X. jedna grupa od 40 do 50 neprijateljskih vojnika spuštala se je niz Zrmanjski klanac i sa sobom je vodila jednu dvokolicu i 2 teška bacača, koje je dovela do posljednje okuke iznad mosta kod Kasara. Namjera ove grupe bila je osigurati kote sa zapadne strane ceste i time osigurati prolaz njihovih trupa. U 9 sati neprijatelj je sa svojom motorizacijom u jačini od 47 kamiona, praćen sa jednim bornim kolima, kretao iz pravca Knina za Gračac. III bataljon koji se je nalazio na Prevjesu, isti je nezapaženo od neprijatelja zaposjeo kotu istočno od Prevjesa, koja dominira sa cestom i Kravljim mostom i u svitanje kada je neprijatelj primijetio

[4] Vidi dok. br. 223.

naše snage, otpočela je borba. Jedan top kojega je neprijatelj imao u Rosulja Gaju, tukao je položaje, gdje je postavio zasjedu III bataljon. Kako je zasjeda bila otkrivena od strane neprijatelja na Prevjesu, ista je izgubila vrijednost i III bataljon nije uspio da dođe u kontakt sa neprijateljem, koji je kretao iz Knina. Neprijateljska kolona koja se kretala iz Knina nije vršila nikakovo osiguranje i ista je upala u našu zasjedu u Zrmanji; kada se je neprijateljska kolona nalazila u sredini naše zasjede, otvorena je vatra na istu. Borba je trajala od 9 sati pa sve do 20 navečer. Naši borci uspjeli su da u toku borbe vrše nekoliko puta juriš na neprijatelja, gdje im je uspjelo da se na nekoliko mjesta probiju do neprijateljske kolone, dok nisu uspjeli da likvidiraju sa neprijateljem, koji se je na brzu ruku utvrdio u Crkvenom gaju i u crkvi, odakle je branio kolonu. U 21 sat jedinice su se povukle na dominirajuće tačke pred pritiskom pojačanja koje je stiglo. Ujutro 18. X. neprijatelj je vršio napad na naše položaje i uspio da izbaci naše snage sa kote 573. Cilj neprijatelja je bio osigurati cestu, a još u toku noći neprijatelj je izvukao kolonu i to jednim dijelom u pravcu Otrića, dok manjim dijelom za Knin.

Ishod borbe:

U ovim akcijama našim snagama uspjelo je zapaliti i uništiti 2 kamiona i 2 mala luksuzna auta. Jedan auto je pogođen jednom granatom iz jednog bacača malog, dok je jedan auto zapaljen mitraljeskom vatrom.

Gubitci neprijatelja nisu tačno poznati, ali prema izvještajima štabova bataljona, neprijateljski su gubitci oko 40 mrtvih.

Zarobljeno je 2 puške, 5 šinjela, 1 čizme, 3 torbice za sekcije i nešto druge spreme.

Sopstveni gubitci: Na našoj strani u ovim akcijama bilo je 19 mrtvih, 55 ranjenih.

Od izgubljenog materijala u oružju izgubljeno je 2 teška mitraljeza.

Kritički osvrt na akciju:

Nedostatak u ovoj akciji jeste taj što akcija nije dovoljno pripremljena i što štab brigade uglavnom nije bio dovoljno energičan i znao pravilno odrediti situaciju. Kod štabova bataljona i komandi četa bilo je također nedostataka, tako da nisu uspjeli imati jedinice u ruci. Borci pojedinci su se dobro držali, dok se je jedan dio pokazao dosta slabim.

Na dan 16/17. X. t.g. izvedena je akcija od strane jedinica I brigade na cesti Malovan — Otrić.

Podatci o neprijatelju:

Na cesti Otrić — Malovan neprijatelj je svakim danom vršio saobraćaj, manjim i većim kolonama. Neprijatelj je svoje kolone povremeno osiguravao, a ponekad i bez osiguranja, preko dana je neprijatelj osiguravao: Popova Muda i Sučevića Brdo, kao i čuke iznad Vučipolja, koja osiguranja su postavljena svako jutro uzoru.

Podatci o našim snagama:

I brigada sa pridodata 3 teška bacača i 2 protikolske puške.

Raspored i pripreme za napad:

Prema prikupljenim podatcima učinjen je sljedeći raspored: II ud. i IV bataljon dobili su zadatak da sa svim svojim snagama postave zasjedu sa sjeverne strane ceste lijevo od zaseoka Kontići, pa do zaseoka Pušići, s tim da se zaposjednu najpodesnije tačke na tom prostoru, kako se može tući čitavi prostor sa automatskim oruđem. I ud. i III bataljon dobili su zadatak da osiguraju bokove II-og i IV-og bataljona, koji su se nalazili na zasjedi. I bataljon dobio je zadatak da sa svojim snagama zaposjedne položaje: Jelovi Vrh (kota 999) i južne padine kote 976 sjeverno od Jelovog Vrha, kao i Bobiju (kotu 1044), a jednu četu u rezervu kod zaseoka Jakšići. III bataljon dobio je zadatak da zaposjedne Golu Milu (kota 985, južne i sjeverne padine ove kote), pravcem dejstva prema Sučevića Brdu i Vaganu. Koncentracija snaga izvršena je u Javorniku i Rujištu.

Tok i opis borbe:

Zaposijedanje položaja izvršeno je noću 16/17. X. U 8 časova naišla je manja neprijateljska kolona pješadije, jačine 50 vojnika, koji su došli od Gračaca cestom do straže na pruzi gdje su naše snage prešle prugu ispod zaseoka Kontići. Čim je neprijatelj stigao na ovo mjesto, prepoznao je trag kuda su prošli konji i razvio se u strijelce lijevo i desno od ceste oko 150 metara i krenuo dalje prema našim položajima. Neprijatelj nije primijetio naše snage, već se je zadržao ispred naših položaja 200—300 metara sve dotle dok nije stigla kolona od 50 kamiona iz Gračaca. Iz kamiona neprijatelj je pojačao kolonu koja je ranije stigla, tako da je ukupan broj vojnika krenuo dalje prema našim položajima u jačini od oko 120, koji su se kretali sa lijeve strane ceste u pravcu našeg lijevog krila. IV bataljon i I udarni bataljon nisu otvorili vatru iz razloga što se očekivalo da će neprijatelj produžiti cestom i kada je stigao ispred samih položaja to jest na desno krilo IV bataljona, razvio se je u strijelce. Oko 9 časova neprijatelj je stupio u kontakt sa našim snagama na desnom krilu; pošto

je teren bio nepregledan, jedinice IV bataljona povukle su se sjeverno od ceste za 1 km., a nakon toga i II ud. bataljon. Osjetivši neprijatelj naše jače snage na položaju, zatražio je pojačanje iz Gračaca u teškim bacačima sa kojima je pojačao svoje snage i pod zaštitom bacačke vatre nastupao dalje prema snagama II ud. bataljona i III bataljona. Pošto je neprijatelj uspio zauzeti sjeverno od ceste položaje i iste pojačao sa snagama koje su mu stizale u pomoć, tako da je imao na toj liniji 300—400 vojnika, koji su i dalje vršili pritisak prema našim snagama, neprijatelju je uspjelo da prođe sa kamionima u 13 časova prema Otriću; zasjeda je i dalje ostala na položaju. Pošto su jedinice bile dosta zamorene, a teren dosta nepovezan, donijet je zaključak da se snage povuku. Naoružanje neprijatelja bilo je veći broj automatskih oruđa, 3 teška i 2 mala bacača, a sem toga oko 12 časova stiglo je neprijatelju pojačanje od 2 kamiona koji su dovukli 2 topa.

Rezultat akcije:

U ovoj akciji pobijeno je oko 10 neprijateljskih vojnika i veći broj ranjenih.

Naši gubitci:

1 drug poginuo i 12 drugova ranjenih, od kojih 7 lakše, većinom od bacača.

Zarobljeno je 1 njemački pištolj, 180 metaka za strojnicu, 150 metaka za njemačku pušku, 1 uniforma njemačka, 1 puška i 2 bombe.

Utrošeno municije u ovoj akciji 1710 metaka za p.mitraljeze i talijanske puške, 434 jug. metka za p.mitraljeze i puške, 35 fran. metaka, 280 njemačkih za »Šarca«.

Kritički osvrt:

Ova akcija nije izvedena po planu, zato što je neprijatelj primijetio naš položaj i razvio se u streljački stroj zaobilazeći naše desno krilo, koje je bilo na osiguranju desnog boka, tako da se je to krilo moralo povući, čime je otkrilo čitavi položaj. Videći da akcija neće uspjeti, snage koje su bile zaposjele položaj, povukle su se za 1 km. na prihvatni položaj, odakle su se snage brigade povukle na odmaranje u Glogovo i Gubavčevo Polje.

17. X. t.g. Kninski part. odred sudjelovao je u zajedničkoj akciji sa II brigadom na liniji Knin — Otrić.

Podatci o neprijatelju:

Njemačke autokolone svakodnevno saobraćaju linijom Knin — Gračac i obratno sa kolonom od 30—40 kamiona, pri čemu osigurava prolaze ovih kolona na Prevjesu u jačini od

50—200 vojnika. Isto tako osigurava kote Viojlu, Ljut, Kuk, Brekin i Zrmanjsku Gradinu.

Podatci o našim snagama:

Kninski part. odred sa 2 bataljona, jačine 300 vojnika, 6 teških mitraljeza i 9 p.mitraljeza, dobio je zadatak da u zajednici sa II brigadom sačeka neprijateljsku autokolonu i da istu napadnu i unište.

Pripreme za akciju:

Snage odreda izvršile su pripreme za akciju i to I bataljon u Mokrom Polju a II bataljon na Rujištu. I bataljon je dobio zadatak da zaposjedne Viojlu i Ljut u čemu je zakasnio iz razloga izmjene zapovijesti i bilo je nemoguće da će I bataljon stići na vrijeme, usljed čega je na mjesto I bataljona poslat II bataljon. I bataljon ovog odreda da sa 2 čete i sa pridodata 2 teška mitraljeza zaposjedne Kom i to da se sa desnim krilom spusti što niže prema Prevjesu i da ne dozvoli neprijatelju da zavlada istim a jednu četu da drži u rezervi, da bi je u svakom slučaju mogao poslati ondje gdje treba. II bataljon imao je zadatak da sa jednom četom i pridodatim teškim mitraljezom zaposjedne Viojlu, a sa drugom četom kotu Ljut. Položaji su zaposjednuti u 4 sata poslije pola noći 17. X. t.g.

Tok borbe:

Neprijateljske snage u jačini od 25 do 30 vojnika koji svaki dan idu na osiguranje Viojle i Ljuta, sukobile su se sa snagama odreda, koje su već bile zaposjele položaje. Nakon kraće borbe neprijatelj je dovukao 2 teška bacača i iz istih otvorio vatru na naše položaje, a sem toga tukao artiljerijskom paljbom sa Otrića, čime je prisilio naše snage da se povuku sa zaposjednutih položaja na prihvatne položaje.

Neprijateljski gubitci:

U ovoj akciji bilo je oko 15 mrtvih i ranjenih neprijateljskih vojnika.

Sopstveni gubitci:

Na našoj strani bila su 4 druga ranjena.

U ovoj akciji naročito se je istakao nišandžija teškog mitraljeza koji je neprestano obasipao neprijatelja jakom mitraljeskom vatrom, zadržavajući neprijateljsko nastupanje, čime je omogućio i štitio povlačenje naših jedinica drug Luka Bekić.

Utrošak municije u ovoj akciji je 250 jug. metaka, 670 metaka za p.mitraljeze i mitraljeze i 150 francuskih metaka. Ukupno 1060 kom. metaka.

Kritički osvrt:

Nedostatci u ovoj akciji pokazali su se kod štaba I bataljona, iz razloga što su održavali vrlo slabu vezu sa štabom odreda, tako da je bataljon bio povučen, a da štab odreda nije

znao gdje i kada. Također se je pokazalo da je čitav niži komandni kadar dosta neiskusan, što dolazi od tuda što je jos vrlo mlad, tako da je imao vrlo slab pregled nad svojim jedinicama i nije iste držao u ruci.

17. X. t.g. III brigada dobila je sljedeći zadatak:

Da sa svim svojim snagama uništi i onesposobi cestu Obrovac — Zadar i da izvrši postavljanje zasjeda neprijatelju, koji bi pokušao saobraćaj na toj liniji.[5] Za izvršenje prednjeg, ova brigada imala je sljedeći raspored:

I bataljon trebao je zaposjesti liniju Smilčić — Zemunik. II bataljon liniju Karin — Smilčić, III bataljon liniju Obrovac — Karin i IV bataljon sa jednom četom pojačanom sa 2 mitraljeska odjeljenja liniju Karin — Benkovac, dok druge 2 čete IV bataljona nalazile su se u rezervi. Plan za izvršenje zadatka bio je sljedeći:

I bataljon trebao je propustiti neprijateljsku kolonu do II bataljona, na koju je II bataljon trebao otvoriti vatru, a zatim I bataljon istu kolonu napasti jačim snagama sa leđa, dok jednu četu trebao je ostaviti sebi za osiguranje od pravca Zadra. III bataljon u vrijeme sukoba naših jedinica, trebao je da sa slabim snagama fingira napad na neprijateljski garnizon Karin, a svoju glavninu i dalje je trebao držati na cesti Obrovac — Karin u zasjedi. Četa IV bataljona imala je zadatak da se suprotstavi eventualnom neprijateljskom nadiranju od pravca Benkovca na cesti Karin — Benkovac kod Vojevodića. Ostale snage IV bataljona upotrijebile bi se prema potrebi.

Posijedanje svih linija izvršeno je do 4 sata 17. X. t.g.

Tok borbe:

U 10 sati pomenutog dana od pravca Zadra naišla je jedna neprijateljska kolona od 44 automobila, 3 tenka, 2 blindirana automobila i 1 borna kola. Pozadi ove kolone pješice se je kretalo oko 100 neprijateljskih vojnika na otstojanju od oko 1 km., dok u automobilima je bilo oko 200—300 vojnika.

Borci I bataljona otvorili su vatru na neprijateljsku kolonu i uspjeli da osvoje sve automobile, borna kola, samo što je u jednom tenku ostao jedan šofer, koji je bio sklon da se preda. Nijemci koji su se nalazili u automobilima otstupili su u Smilčić i zauzeli zgrade odakle su davali otpor, a pored toga stiglo im je pojačanje od 100 vojnika, koji su se kretali pozadi autokolone.

U isto vrijeme četu koja je bila na osiguranju na Debelom Brdu napala je navodno Stegnjajića banda jačine 130 naoružanih bandita. Ova banda došla je maskirana sa partizankama,

[5] Vidi dok. br. 228.

govoreći da su oni III bataljon III brigade. Uspjelo im je da pod ovom parolom dođu na blisko otstojanje sa kog su izvršili juriš sa tri strane na ovu četu, koja je nakon toga bila zbačena sa položaja i otstupila u pravcu Polače. Pored toga seljani sela Pridrage izvršili su napad na osiguranje koje se je nalazilo prema tome selu.

Usljed gore navedenih slučajeva 2 čete I bataljona ugrožene sa leđa Stegnjajićevom bandom bile su primorane da se prebacuju preko ceste Smilčić — Karin u pravcu Islama Grčkog.

II bataljon III brigade, koji se je nalazio daleko oko 500 metara od zasjede I bataljona nije prišao u pomoć kako mu je to bilo naređeno, u kom slučaju borba bi se povoljno završila u našu korist.

Četa IV bataljona, koja se je nalazila u zasjedi na cesti Karin — Benkovac, kod Vojevodića kuća, također je bila neaktivna iako je mogla prići u pomoć četi na Debelom Brdu.

Ishod borbe:

Neprijatelj u ovoj borbi imao je 150 mrtvih i ranjenih. U borbi sa bandom na Debelom Brdu neprijateljski gubitci nisu poznati.

Sopstveni gubitci:

Na našoj strani bilo je 10 mrtvih i 12 ranjenih drugova.

Zarobljeno oružje i materijal:

U ovoj borbi je zarobljeno: 1 protikolski mitraljez, sa 452 metka, 1 protiavionski laki mitraljez, 1 puška, 2 pištolja i 2 automobila. Naši gubitci jesu: 1 teški mitraljez, jedan puškomitraljez, jedan laki bacač i 28 pušaka, više kamiona je oštećeno, a također je oslobođeno nekoliko naših zarobljenih.

Kritički osvrt na akciju:

Neuspjeh ove akcije leži u tome što je Stegnjajićeva banda napala četu koja je bila na osiguranju na Debelom Brdu uspjevši pri tome da je zbaci sa njenog položaja, a čete koje su bile u zasjedi pored ceste bile su također napadnute od iste bande sa leđa, radi čega su pomenute snage bile primorane da se probijaju pored ceste Karin — Smilčić da otstupe u pravcu Islama Grčkog.

Također II bataljon nije pritekao u pomoć I bataljonu iako se je nalazio u njegovoj neposrednoj blizini (500 metara), a četa koja se je nalazila u zasjedi Karin — Benkovac nije samoinicijativno prišla u pomoć četi na Debelom Brdu.

III bataljon nije postavio zasjedu na cesti Karin — Obrovac i što prije otvaranja borbe nije fingirao napad neprijateljski garnizon u Karinu. Niži komandni kadar nije imao dovoljno elastičnosti i brzog snalaženja u rukovođenju svojim jedini-

cama, što se je pokazalo naročito pri povlačenju, tako da su naši gubitci bili također svi u povlačenju.

Na dan 18. X. 43. II bataljon III brigade uputio je svoju jednu četu u selo Pridragu, sa zadatkom da u pomenutom selu izvrši pretres i sakupljanje vojničke spreme.

Ova četa bila je blokirana u pomenutom selu od Nijemaca koji su stigli iz neprijateljskog garnizona Karina i bila prisiljena da se probija kroz obruč, pri čemu je bila napadnuta od samih seljana sela Pridrage.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 7 mrtvih.

Naši gubitci bili su: 3 mrtva i 16 ranjenih drugova.

Kritički osvrt:

Nedostatci i neuspjeh u ovoj akciji sastoje se u tome što ovaj zadatak nije mogla izvršiti jedna četa, tim prije što je neprijateljski raspoloženo ovo selo i što je banda iz pomenutog sela već po nekoliko puta napala naše jedinice sa leđa za vrijeme borbe. Za sav neuspjeh ove akcije najveća krivnja stoji do štaba II bataljona kome su navedene stvari bile poznate. Također kod komandnog kadra koji je rukovodio sa ovom četom nedostajala je opreznost kad je četa ušla u selo bez ikakova osiguranja usljed čega se je desilo da je bila blokirana.

Municije je utrošeno 300 komada metaka.

Na dan 21—22 izvršena je akcija od strane I bataljona Kninskog partizanskog odreda na selo Matasi (Promina).

Podatci o neprijatelju:

Prema prikupljenim podatcima preko informativne službe, u selu Matasi nalazilo se je oko 15 naoružanih civila milicije. Njihovo naoružanje samo puške.

Podatci o našim snagama:

I četa I bataljona sa jednim vodom III čete istog bataljona Kninskog partizanskog odreda u jačini od 65 boraca sa jednim pridodatim teškim mitraljezom.

Priprema za napad i raspored:

Priprema za napad izvršena je u selu Mokrom Polju sa sljedećim rasporedom: Jedan vod sa teškim mitraljezom postavljen je na desnoj obali rijeke Krke koji je imao zadatak da štiti naše snage u slučaju jačeg neprijateljskog pritiska koji bi eventualno naišao, a ujedno da štiti eventualno povlačenje. 2 voda imali su zadatak da zaposjednu selo i spriječe neprijatelju bjegstvo, a jedan vod da upadne u samo selo i likvidira, pohvata neprijatelja u selu. Napad je počeo u 23.30 časova, vodu je uspjelo da odmah uđe u selo, ali je neprijatelj na vrijeme primijetio i spreman čekao nailazak, tako da su po nailasku

voda u selo pobjegli u pravcu Knina probivši se kroz međuprostor vodova koji su zaposjeli selo. Borba je trajala 24 časa.

Rezultat akcije:

Gubitci kod neprijatelja u ovoj akciji nisu poznati, na našoj strani nije bilo gubitaka.

U ovoj akciji zarobljeno je: 3 jugoslovenske puške, 2 francuske, sa 290 metaka, 2 bombe, 4 para vojničkih cipela, 4 talijanska ćebeta, 2 šatorska krila, 3 ranca, 2 bicikla.

U ovoj akciji utrošeno je 160 komada metaka i 7 bombi.

Akcija izvedena po planu, nedostataka u akciji nije bilo.

Na dan 21. X. 43. IV bataljon III brigade dobio je zadatak da postavi zasjedu na cesti Benkovac — Zemunik. Toga dana neprijatelj se nije kretao.

22. X. 43. ovaj bataljon sa jednom desetinom osiguravao se je od ceste Benkovac — Zemunik, kojom cestom je naišla jedna neprijateljska autokolona sa tenkovima, bornim kolima i kamionima, oko 15 vozila, na koju desetina nije otvarala vatru. Za ovom kolonom kretao se je jedan luksuzni auto i dva autobusa, na koje je desetina otvorila vatru.

Zarobljena su 22 civila, među kojima ima 6 četnika kod kojih su nađene četničke značke.

Autobus je zapaljen i jedan civil je ubijen.

Na dan 22. X. 43. izvedena je akcija od strane I brigade na cesti Malovan — Otrić.

Podatci o neprijatelju:

Navedenom saobraćajnom linijom neprijatelj svakodnevno vrši saobraćaj manjim i jačim kolonama, osiguravajući pri tom svoje kolone preko dana.

Podatci o našim snagama:

Četiri bataljona I brigade sa pridodata tri teška bacača i 2 protutenkovske puške.

Raspored i pripreme za napad:

Prema prikupljenim podatcima učinjen je sljedeći raspored snaga: I udarni bataljon dobio je zadatak da postavi zasjedu sa svim svojim snagama sa sjeverne strane ceste zapadno od zaseoka **Pušića.** III bataljon imao je zadatak da sa svojim snagama postavi zasjedu sa sjeverne strane ceste ispod Jelovog Vrha od zaseoka Kontići prema zapadu, sa pravcem dejstva prema cesti. IV bataljon imao je zadatak da postavi bočno osiguranje I udarnom bataljonu, prema Otriću, zaposjedajući liniju kota 985 (Gola Mila), sjeverno i južno od same kote, sa pravcem dejstva prema Otriću i cesti. Na ovu liniju postavljene su dvije čete, dok se jedna četa nalazila u rezervi. II udarni ba-

taljon imao je zadatak da sa svoje dvije čete zaposjedne Bobiju (kota 976) a sa ostalim snagama da zaposjedne liniju kota 904 i 986; jedna četa bataljona nalazila se je u rezervi u zaseoku Kontići

Tok i opis borbe:

Zaposijedanje položaja izvršeno je noću između 21 i 22 X. 43. u 4 časa. Ujutro u 8 sati naišla je neprijateljska izvidnica u jačini oko 30 neprijateljskih vojnika koja je došla od kuća Kontića gdje su se zaustavili i preuzeli ispitivanje kote Malovan, a jednu svoju patrolu uputili u pravcu Jelovog Vrha, gdje je bio položaj III bataljona, pošto se je neprijateljska patrola približila na otstojanje 30 metara, primijetila je zaklone koje su izradile naše jedinice, opalivši pri tome jedan metak u pravcu naših položaja, nakon čega se je patrola dala u bijeg na koju su jedinice III bataljona otvorile vatru. Patroli je uspjelo da pobjegne, dok su trojica poginula u bijegu. Nakon kraćeg vremena (od 15 do 20 minuta) neprijatelju je stiglo oko 30 do 40 kamiona u kojima je bilo 150 do 200 vojnika koji su se iskrcali kod željezničke stanice Malovan gdje su primili borbu sa našim snagama. Borba je trajala od 8 do 15 časova. neprijatelj nije pokušavao daljnjeg nadiranja, već je sa jednog mjesta otvorio jaču vatru na naše položaje. Usljed brisanog prostora oko kamiona, našim jedinicama nije uspjelo da se istima približe, dok kasnije je neprijatelju stiglo pojačanje od pravca Gračaca, tako da je drugo pojačanje naišlo na zasjedu I i IV bataljona, koje je također osjetilo naše snage i zaustavilo se ispred položaja I i IV bataljona na većem otstojanju, uzevši streljački stroj i krenuli naprijed. Neprijateljsko pojačanje od Gračaca imalo je sa sobom topove i bacače, sa kojima je obasipao jakom vatrom naše položaje na Jelovom Vrhu, tako da su se jedinice morale povući na sami vrh. Od pravca Otrića neprijateljske snage bile su u jačini od 200 njemačkih vojnika i 100 četnika, koji su u streljačkom stroju naišli na zasjedu I bataljona. Neprijatelj, znajući za naše položaje i zasjede, kretao se je oprezno i to sa zapadne strane ceste, isturajući pri tom manju patrolu u pravcu zasjede IV bataljona koji se je nalazio na osiguranju bokova I udarnog bataljona. Borba je počela u 13 časova i trajala kod ovih dvaju bataljona (I i IV) do 15 časova. Neprijatelj je pokušavao više puta da baci ova dva bataljona sa položaja, što im nije uspjelo. U 15 časova naše snage su se povukle.

Rezultat akcije:

U ovoj akciji neprijatelj je imao 40 mrtvih i veći broj ranjenih.

Naši gubitci:

Na našoj strani bio je jedan drug mrtav i 8 ranjenih od kojih 5 lakše, zarobljenog oružja i materijala nije bilo.

Utrošak municije. U ovoj akciji utrošeno je 8367 metaka.

Kritički osvrt:

Akcija je izvedena po planu. Nedostatak je taj što je neprijatelj preko civilnog stanovništva saznao za našu zasjedu, pri čemu se nije uspjelo da neprijatelj uđe u samu zasjedu sem manjih neprijateljskih dijelova za izviđanje.

Na dan 22—23. X. izvršena je akcija od strane II brigade, na liniji Obrovac — Gračac.

Prema direktivnoj zapovijesti štaba divizije broj 9, II brigada koja se je nalazila na logorovanju u Erveniku izvršila je pokret sa svoja III bataljona na izvršenje dobivenog zadatka na liniji Obrovac — Gračac.

Podatci o neprijatelju:

Neprijateljske motorizovane kolone u jačini od 40 kamiona svakodnevno se kreću putem Gračac — Obrovac. Prije svakog pokreta neprijatelj za svoje osiguranje upućuje prethodnicu do Prezidskog tjesnaca, njihova prethodnica obično je jačine 40 do 120 vojnika.

Naše snage:

I, II i III bataljon II brigade sa sopstvenim naoružanjem i sa pridodata 2 teška bacača i protukolskom puškom.

Plan za akciju:

I bataljon dobio je zadatak da postavi zasjedu na sjeveroistočnoj strani puta Gračac — Obrovac, s tim što će se sam osigurati, sa jednim vodom na Crnopcu i jednom desetinom na Manojlovcu. III bataljon dobio je zadatak da postavi zasjedu na zapadnoj strani puta. II bataljon, bez jedne čete koja je dobila zadatak da postavi zasjedu u produženju desnog krila III bataljona, ostaje kao rezerva brigade. Protukolska puška pridata je III bataljonu i postavljena je na njegovom lijevom krilu, a teški bacači na koti 910 za tučenje serpentina kao i ulazak u sam tjesnac. Minersko odjeljenje imalo je zadatak: rušenje ceste na mjestu gdje je to ranije pripremljeno, ali pošto nije primljen eksploziv to je ostalo neaktivno i upotrijebljeno za osmatračku službu. Štab brigade nalazio se je na koti 910.

Zasjeda je postavljena u toku noći 22 na 23. X. u 5 časova ujutro, utvrdila se je na položaju prema unaprijed predviđenom planu vatre, koji se je sastojao u najjačoj koncen-

traciji unakrsne vatre iz svih oružja. Položaj zasjede nalazio se je u neposrednoj blizini puta od 10 do 100 metara udaljenosti. Zasjeda je izvršila posijedanje položaja u najvećoj tajnosti i neprimijećeno od neprijatelja.

Tok borbe:

U 13.45 časova neprijateljski osiguravajući dijelovi u jačini od 40 vojnika, doveženi sa dva kamiona i jednim luksuznim automobilom do pred sam tjesnac, počeli su podilaziti lijevom krilu III bataljona kota sjeverno od staze Korita — Popova Glava i kote 778 sa jednim dijelom, a drugim dijelom bezimenoj koti istočno od kote 778. Naše jedinice nisu otvarale vatru sve dok neprijateljski osiguravajući dijelovi nisu se približili našim položajima na 5 do 10 metara udaljenosti, kad je otvorena puščana vatra i bačene bombe na neprijatelja. Neprijatelj je bio iznenađen, i dao se u divlje bjegstvo niz padinu, bacivši samo jednu bombu na naš položaj. U svom bjegstvu bio je stalno praćen našom vatrom i prebačen na istočnu stranu puta. Njegovi dijelovi koji su podilazili bezimenoj koti, na istoj su se zadržali i vatrom zaštićivali bjegstvo svojih dijelova. Desno krilo I bataljona koje je trebalo da energično učestvuje u akciji za uništavanje neprijatelja ostalo je neaktivno, te dozvolilo neprijatelju dobitak u vremenu da mu stignu pojačanja iz Gračaca, jačine od 6 kamiona i dva blindirana automobila, sa snagama oko 200 vojnika. Prebacivanjem jednog voda sa lijevog krila III bataljona preko puta bila je ponovno zauzeta bezimena kota na kojoj se je nalazio neprijatelj. Neprijateljsko pojačanje počelo se je razvijati sa obje strane puta i njegovi streljački strojevi pod zaštitom dosta jake vatre iz teških bacača. jednog topa manjeg kalibra i mitraljeza podilazili su našim položajima.

Borba je vođena sa obadvije strane, dosta jaka do samog mraka (19 časova), bez da je neprijatelj uspio da se probije do naših položaja. Noć je prekinula borbu, neprijatelj se je povukao u pravcu Gračaca, a naše snage u selo Golubići.

Ishod borbe:

U ovoj akciji ubijeno je 25 do 30 njemačkih vojnika. Zarobljen je jedan neprijateljski puškomitraljez »Šarac« i 500 metaka, na našoj strani bila su tri ranjena druga.

Utrošak municije:

Za vrijeme borbe utrošeno je 2450 metaka za razna oružja i 10 bombi.

Kritički osvrt:

Akcija je tekla po predviđenom planu. Jedini nedostatak je taj što I bataljon nije bio dovoljno aktivan, sa čijom aktiv-

nošću se je moglo uništiti još više neprijatelja kao i kamiona. Zasjeda je ispunila svoj zadatak, neprijatelju je spriječen prolaz za Obrovac. Veza između jedinica je postojala za sve vrijeme borbe i bila je zadovoljavajuća. Komandni kadar u ovoj borbi držao se je prilično, sa izuzetkom desnog krila I bataljona koje je bilo prilično pasivno.

Na dan 23. X. 43. II bataljon III brigade dobio je zadatak da posjedne položaje V. Bak — M. Umac i Pećina — Markovac.

Ovo posijedanje izvršeno je 23 oktobra u 5 sati. Neprijateljska kolona, jačine oko 600 vojnika, sa 60 tenkova, bornih kola i kamiona, krenula je još zorom iz Benkovca, i u 6 sati stigla sa prvim tenkovima do prve prezide na cesti Benkovac — Vrana.

Skoncentrišući veliku i neprekidnu artiljerisku vatru, neprijatelj je napao položaje koje je držao II bataljon III brigade. Nakon 6 časova borbe neprijatelj je odbačen, nakon čega je svu kolonu povukao na cestu Miranje — Donje Ceranje, ostavivši tenkove na čelu kolone, kao i artiljeriju, koja je i dalje tukla naše položaje. U ovoj borbi neprijatelj je upotrijebio i jedan štuka aparat.

Gubitci neprijatelja:

U ovoj borbi neprijatelj je imao 25 mrtvih i 30 ranjenih.

Na našoj strani bila su dva mrtva druga i 19 ranjenih. 9 izgubljenih. Ranjenici su svi nastradali od artiljeriske i minobacačke vatre, koja je bila jaka i neprekidna za vrijeme trajanja borbe.

Zarobljeno oružje i materijal:

U ovoj borbi zarobljeno je: 1 puškomitraljez, dva šmajsera, jedna puška, 500 metaka i jedna torbica sanitetskog materijala.

U borbi su se istakli: vodnik II čete III voda drug Letunica Tomo; puškomitraljezac istog voda Simonov Joso Antin i Gnjidić Lazo Milošev; vodnik III čete II voda drug Marić Nikola sa cijelim svojim vodom, koji su svu težinu borbe primili na sebe i pustili neprijatelja na blisko otstojanje te snažnom vatrom uspjeli odbiti neprijateljski juriš.

Ukupni gubitci neprijatelja u svim ovim akcijama su sljedeći:

Oko 400 mrtvih neprijateljskih vojnika i mnogo veći broj ranjenih.

Zarobljeno je 1 Nijemac i 22 civila, među kojima 6 četnika.

Zarobljeno oružja, municije i materijala:

1 protutenkovski mitraljez sa 452 metka, 1 laki protuavijonski mitraljez, 2 p.mitraljeza, 3 šmajsera, 1 tromblonska puška, 17 pušaka, 5 pištolja, 6 bombi, 5620 metaka, 1 dvogled, 2 postolja za laki bacač, 2 kamiona i 2 bicikla, 3 ručna sata, 12 bluza, 8 hlača, 2 para čizama, 8 pari cipela, 14 šinjela, 15 ćebadi, 10 šatorskih krila, 8 torbica i ostale razne sitne spreme.

Spaljeno je 12 neprijateljskih kamiona. 3 motorcikla i 15 neprijateljskih kamiona oštećeno. .

Ukupni sopstveni gubitci:

U svim ovim borbama na našoj strani bilo 40 mrtvih drugova i 131 drug ranjen, a kod kojih većina od njih lakše ranjena, tako da su se neki već javili u svoje jedinice.

Ukupno utrošeno municije u svim akcijama: 18.440 kom. metaka iz svih automatskih oruđa i pušaka i 55 ručnih bombi. Također je utrošeno 26 malih mina za bacač, 10 za teški bacač, 10 metaka za protukolsku pušku.

Izgubljeno oružja: 1 teški mitraljez, 1 p.mitraljez, 1 laki bacač i 28 pušaka.

Kritički osvrt:

Uz manje taktičke nedostatke koji su došli do izražaja za vrijeme pojedinih akcija, bilo je jačih nedostataka, koji se nisu bili u stanju otkloniti za ovo kratko vrijeme od formiranja divizije.[6]

Jedan od najvažnijih nedostataka je nesposobnost našeg starješinskog kadra, koji nije u stanju da rukovodi sa svojim jedinicama, tim više što su u pitanju mladi i neiskusni borci. Ovo dolazi od toga što je niži starješinski kadar mlad i neiskusan i većim dijelom u borbi još neočeličen.

Pošto nema mogućnosti da dobijemo osposobljenog nižeg starješinskog kadra ili bar starijih boraca, a da bi ovaj nedostatak otklonili što brže, osnovan je kurs za niže starješinstvo pri štabu divizije, kao i pri štabovima brigada. Ovaj kurs trajaće 20 dana i daće dobre rezultate.

Drugi općenitiji nedostatak je što su borci ove divizije svi novomobilisani, odnosno dobrovoljci, koji nisu prošli kroz borbe, a jedan veliki dio ih ima koji upšte nisu služili vojsku, niti su se za kratko vrijeme mogli osposobiti, pa je snalaženje boraca u borbi dosta slabo i komandovanje sa njima otežano. Ovaj nedostatak nastoji se otkloniti na taj način, što smo posve-

[6] O formiranju ove divizije vidi dok. br. 31 i 51.

Podatci o neprijatelju: Pomenutog dana u 7 časova ujutro neprijatelj je krenuo sa pješadijom i motorizacijom iz Gračaca prema Štikadi u jačini od 800—900 vojnika, naoružani sa dva bacača mina, 5 topova (dva veća i tri manja), sa nepoznatim brojem automatskog oružja.

Podaci o našim snagama: III bataljon I kninske brigade u jačini od 200 boraca, naoružan sa 3 teška i 9 p.mitraljeza, ostalo puške.

Rasporedi i pripreme za odbranu: Pošto je primijećen nailazak neprijatelja, I četa bataljona zaposjela je cestu Gračac — Lovinac, pravcem dejstva prema neprijatelju. II četa zaposjela je položaj sa zapadne strane ceste, koja je dobila zadatak da sačeka neprijatelja i ospe na istoga jaku bočnu vatru iz sopstvenog oružja. III četa (talijanska) zaposjela je međuprostor I i II čete sa pridodatim jednim teškim mitraljezom, koji je postavljen pozadi iste čete na kotu 696 sa zadatkom da potpomaže snage u napadu, a ujedno da štiti povlačenje naših snaga.

Tok i opis borbe. Pomenutog dana u 7 časova neprijatelj je krenuo iz Gračaca prema Štikadi, sa namjerom da ispita komunikacije i mostove. Neprijatelj se kretao oprezno i sa osiguranjem bokova i čela.

Snage bataljona: Blagovremeno su zaposjele dodijeljene im položaje na kojima su se i utvrdile, gdje su ostale u tajnosti pustivši neprijatelja na blisko otstojanje (100 metara) i otvorile jaku vatru na neprijatelja koji se momentalno nije mogao snaći, već je počeo da bježi u paničnom bijegu, našto su naši borci izvršili juriš goneći neprijatelja do pred sam Gračac. U tom momentu neprijatelju je stigla pomoć sa motorizacijom i tenkovima koji su obasipali žestokom vatrom naše položaje, usljed čega se je bataljon morao povući. Poslije toga neprijatelj je ponovno krenuo naprijed prema položajima bataljona, uspjevši pri tome baciti naše snage sa njihovih položaja, produživši kretanje do mjesta Štikada. Bataljon se povukao na kotu 696 odakle je tukao neprijatelja bočnom vatrom, tako da je borba vođena sve do 14 časova istog dana, poslije kog vremena se je bataljon povukao preko Velebita u sastav brigade.

Rezultat akcije:

Neprijateljski gubitci, koliko se je moglo ustanoviti, iznose 50 mrtvih i ranjenih, oštećena su dva kamiona koje je neprijatelj uspio odvući sa tenkovima.

Naši gubitci su tri ranjena druga od kojih dva teže i 34 Talijana nestala.

BR. 145

NAREĐENJE ŠTABA DVADESET OSME DIVIZIJE OD 23 LISTOPADA 1943 GOD. O POHVALI BORACA I RUKOVODILACA SEDAMNAESTE NOU BRIGADE ZA HEROJSKO DRŽANJE PRILIKOM NAPADA NA ZLATAR[1]

ŠTAB 28 DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Br. 181
Dan 23. X. 1943

POHVALA:

Pohvaljujemo borce, desetare, vodnike, komandira i političke rukovodioce III čete II bataljona XVII udarne brigade za herojsko držanje prilikom vršenja posljednjeg juriša na neprijateljske objekte u Zlataru.[2]

Samo politički svjesna i beskrajno odana i disciplinovana vojska u stanju je da juriša onako neustrašivo, kao što je jurišala III četa II bataljona XVII udarne brigade pod kišom neprijateljskih tanadi i bombi.

Štab divizije obraća se svim jedinicama da slijede primjerom junačku III četu, a III četi izražava ovime svoju **zahvalnost i divljenje**, ističući je kao primjer junaštva, samoprijegora i požrtvovanja i discipline.

Ova se pohvala imade pročitati pred strojem u svim jedinicama XVII udarne i XXI brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ivan A. Šibl

Komandant:
Vinko Antić

(M.P.)[3]

Dostavljeno:
XVII udarnoj brigadi i
XXI brigadi

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/7, k. 1122.

[2] O napadu na Zlatar vidi dok. br. 192 i 229.

[3] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 146

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA I POLITIČKE PRIPADNOSTI BORACA I RUKOVODILACA ISTOČNE GRUPE NOP ODREDA OD 23 LISTOPADA 1943 GODINE[1]

ŠTAB
ISTOČNE GRUPE PARTIZ. ODREDA
VI KORPUSA N. O. V. HRVATSKE
Broj 80/43. g. u 12[h]
Dana 23. X. 1943. god.

S P I S A K

socijalnog i nacionalnog sastava i politička pripadnost Ist. grupe part. odr. N.O.V. Jugoslavije

JEDINICE I SASTAV	Brojno stanje	Socijalni sastav						Nacionalni sastav							Politička pripadnost				Primjedba
		Radnika	Seljaka	Zanatlija	Namještenika	Vojno politič. lica	Inteligentualaca	Srba	Ukrajinaca	Hrvata	Madara	Muslimana	Slovenaca	Njemaca	Čeha	Članova K. P.	Vanpartijskih komunista	Članova ostalih partija	Bezpartijaca	
Štab grupe	32	—	28	—	1	1	2	27	—	3	—	1	—	1	—	7	5	—	20	
Brodska brigada	701	188	427	44	22	2	18	385	—	283	—	22	11	—	—	100	127	13	461	
Požeški odred	337	36	285	2	1	7	6	249	1	85	—	—	—	1	1	—	—	—	—	
Osječki odred	741	115	533	58	17	11	7	479	1	170	91	—	—	—	—	102	18	22	599	
Diljski odred	388	113	214	46	3	2	10	192	9	165	—	10	10	—	2	47	63	52	226	
Ukupno	2199	452	1487	150	44	23	43	1332	11	706	91	33	21	2	3	256	213	87	1316	

Politkomesar: . Komandant:
(M.P.)[2] **Miljanović Savo**

[1] Original, pisan rukom, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/2/II, k. 470.
[2] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 147

IZVJEŠTAJ ŠTABA ISTOČNE GRUPE NOP ODREDA OD 23 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA PODREĐENIH JEDINICA OD 10 DO 20 LISTOPADA[1]

ŠTAB
ISTOČNE GRUPE PARTIZ. ODREDA
II KORPUSA N. O. V. HRVATSKE
Broj 80/43. g. u 12[h]
Dana 23. X. 1943. god.

Operativni izvještaj
dostavlja. —

ŠTABU VI KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Položaj

Operativni izvještaj Štaba istočne grupe N.O.P. Odreda u razdoblju od 13. X. do 23. X. 1943 godine. —

I

VOJNIČKA SITUACIJA

Na sektoru Istočne grupe N.O.P. Odreda neprijatelj se nalazi u defanzivi samo gdje i gdje napravi demonstrativni ispad, kao napr. u selu Klokočeviku i ostalim nekim selima, gdje je opljačkao narod, seljačku imovinu i otjerao nekoliko ljudi. Neprijateljske posade na našem sektoru isključivo su sastavljene od Nijemaca, legionara, ustaša i nešto domobrana. Moral neprijateljskih posada je osrednji, dok kod domobrana, koji se nalaze u uporištu Belišće (Sekcija Osijek, raz. 1 : 100.000) je vrlo slab.

II

RAD ŠTABOVA I PODREĐENIH JEDINICA

Rad štabova, kako odreda i brigade, tako isto i bataljona, uglavnom je zadovoljavajući. U Požeškom N.O.P. Odredu sam Štab odreda se popravlja i prestaju trzavice u njemu, kao što je to bilo ranije.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14—2 II, k. 470.

Štabovi bataljona u Diljskom N.O.P. Odredu malo su drski i neće da shvate neka naređenja, koja dobiju od Štaba odreda.

Štabovi podređenih nam jedinica nisu popunjeni, kao napr. u Brodskoj brigadi dosada još nema referenta saniteta, u II bataljonu Dijskog N.O.P. Odreda nema obavještajca, a u samom Štabu istočne grupe još nema informativca, referenta saniteta i intendanta. Razlog tome je što nismo mogli pronaći sposobne ljude za te dužnosti.

Podoficirski kursevi, kao i regrutne čete postoje u svim jedinicama, obuka se vrši po predviđenom planu.

Požeški i Diljski N.O.P. Odred sačinjavaju po dva bataljona, svaki po dvije čete u jačini od po 70 ljudi, dok Brodska brigada ima 3 bataljona, svaki bataljon po 3 čete, mitraljesku četu, bolničku četu, a sada će se po svim jedinicama formirati vodovi za vezu.

III

DISCIPLINA I MORAL

Disciplina i moral u jedinicama moglo bi se reći da nisu najbolji, vidi se u tome, što u posljednje vrijeme imade mnogo slučajeva pijanstva i dezerterstva. Tako su se u Diljskom N.O.P. Odredu nekoliko novodošlih drugova opili. Kada su bili strogo opomenuti od pretpostavljenih, oni su, bojeći se kazne, dezertirali. Sličan slučaj desio se je i u Brodskoj brigadi, gdje je jedna grupa bila pijana i kartala se.

A i formalna disciplina je dosta slaba. To se vidi iz toga što drugovi partizani pozdravljaju jedino svoje rukovodioce koje poznaju, dok pored ostalih prolaze kao da ih ne vide. Ovo se najčešće dešava u Osječkom N.O.P. Odredu i Brodskoj brigadi. Razlog tome je što su to većinom novodošli drugovi s kojima se je dosada vojnički slabo i malo radilo.

Odnos između drugova i drugarica zadovoljava.

IV

STANJE UNUTAR JEDINICA

Borbenost drugova također zadovoljava, to se vidilo prilikom posljednjih akcija, a naročito u akciji na Sibinj i Gromačnik. Kada je počela da tuče neprijateljska artiljerija, drugovi su se držali dobro i nisu paničarili, iako dosada nisu još imali takvih borbi.

U Brodskoj brigadi izbačeno je od 9—23 ov.m. iz stroja 6 drugova — 3 mrtva i 3 ranjena, što će se viditi iz priložene

liste gubitaka. Broj novopridošlih drugova u toj brigadi za isto vrijeme iznosi 6 drugova, od toga 3 drugarice. Naoružanje Brodske brigade u toku ovog vremena povećalo se za 3 puškomitraljeza, 4 šmajsera, 37 karabina i nešto municije. Zarobljeno je oko 300 metaka za protivavionski mitraljez 15 mm. Nije bilo gubitaka u oružju, dok je ispucano oko 4000 metaka.

Požeški N.O.P. Odred je u toku ovog vremena izbacio iz stroja 15 drugova, koji su se ili razbolili, ili su upućeni u pozadinu, jer nisu bili više sposobni za operativnu jedinicu. Gubitka u oružju i municiji isti odred nije imao, jedino je prilikom neke proslave ispucao oko 100 metaka, iako je dobio naređenje da ne ispali nijedan metak uludo. Višak oružja iznosi . . .[2] karabina i 120 metaka.

Osječki N.O.P. Odred u ovom periodu imao je 3 mrtva i 6 ranjenih. Odred za ovo vrijeme povećao je svoje brojno stanje pridolaskom sremskih grupa, od kojih je stvoren III bataljon sa 87 muških i 22 ženske.

Oružanje mu se je povećalo za jedan laki mitraljez mod. »Maksim«, 62 »Mauzera« i 12 »Manlihera«. Višak municije iznosi 3.642 mauzerska metka i 2.670 metaka za »Manliher«.

Diljski N.O.P. Odred povećao se je za 70 novopridošlih drugova, ali od tih drugova dezertiralo 9. Isti su iz sela Brodsko Brdo, a došli su kao dobrovoljci i bili su svega 4 dana u jedinici, a poslije se javili neprijatelju u Brodu odnijevši sa sobom 7 »Manlihera« sa 350 metaka.

Ovaj odred imao je za ovo vrijeme 3 lakše ranjena i jednog teže.

V

SLUŽBA VEZE

U vezi naređenja kojeg smo dobili, naredili smo svim jedinicama da odmah pristupe formiranju vodova za vezu. Kuriri vrše svoju dužnost ispravno.

VI

AKCIJE

Diljski N.O.P. Odred izvršio je akciju u noći između 10—11 oktobra ov.g. s jednim bataljonom na pruzi Beograd — Zagreb[3] i tom prilikom uništeno je 2000 mtr. stubova i pokupljena žica i izolatori, koji su predani u slagalište Diljskog područja.

---

[2] Na ovom mjestu original je oštećen.

[3] Vidi dok. br. 213.

Drugi bataljon toga odreda izvršio je iste noći akciju u selu Budrovci i tom prilikom je zaplijenjeno 1 karabin, 3 fišeklije, 10 opasača, 20 vojničkih ćebadi, 10 bluza i nekoliko pari vojničkih odijela i 6 pari cipela. (Sekcija Brod, raz. 1 : 100.000)

12 ov.m. jedinice II bataljona istog odreda porušile su željezničku prugu Nova Kapela — Pleternica — Požega i tom prilikom je porušeno 500 mtr. pruge, uništeno 1 klmt. t.t veze, izrezano i spaljeno 150 željezničkih pragova.

Požeški N.O.P. Odred je noću između 13—14 ov.m. porušio oko 3 klm. željezničke pruge i porušio t.t. bandere i pokupio t.t. žicu i izolatore, koji su predani slagalištu Požeškog područja, između Sl. Požege i Velike.

Jedinice Diljskog N.O.P. Odreda izvršile su noću između 14—15 ov.m. akciju na pustari Budrovci i zaplijenile sljedeći plijen: 4 vojničke puške, 6 kom. goveda i 2 para konja. (Sekcija Brod, raz. 1 : 100.000)

Jedinice II bataljona istog odreda izvršile su noću između 14—15 ov.m. akciju u selu Brodskom Slatiniku i Brodskom Stupniku. U tim selima je bila ustaška posada po kućama. Ustaše su bili naoružani »Vendlovkama« i »Civiljarama«. Tom prilikom je zarobljena jedna »Mauzer« puška, 11 »Vendlovki«, 1 vojnodržavni pištolj, 2 civilne puške i 90 metaka za svaku »Vendlovku«.

Noću između 15—16 ov. m. jedinice Osječkog N.O.P. Odreda izvršile su ekonomsku akciju na pustari »Vamoš« (sekcija Brod, raz. 1 : 100.000) u kojoj je zaplijenjeno 10 kom. svinja, 51 kom. goveda, 10 pari konja sa cijelom zapregom i 2 kola sitnih stvari, kao napr. eksera, štrangi itd. Iste su stvari predane 1 ekonom. slagalištu Diljskog područja.

Jedinice Diljskog N.O.P. Odreda napravile su 15. ov. m. zasjedu na cesti Pleternica — Sl. Brod, gdje su sačekali 9 domobrana, razoružali ih, a 5 je otišlo u Čehoslovačku brigadu, pošto su bili Česi, dok su ostali ostali u Diljskom N.O.P. Odredu.

Brodska brigada napala je protiavionsku bateriju u sjevernom predgrađu Sl. Broda.[4] Baterija se sastojala od 4 topa i 2 teška protivavionska mitraljeza cal. 15 mm. i posade od 130 domobrana. I tom prilikom je zarobljeno 3 puškomitraljeza, 2 mod. »Brno« i 1 belgiski, 4 šmajsera i 37 karabina sa nešto municije. Navodno da su uništena 4 topa i 2 protivavionska mitraljeza, kao što je dao izvještaj Štab brigade, dok smo mi saznali od oficira koji su dopremljeni u Štab ove grupe da su oni pogrešno s njima postupili. Za vrijeme ove akcije nije bilo gubitaka. (Sekcija Sl. Brod, raz. 1 : 100.000)

[4] Vidi dok. br. 124 i 221.

U vezi naređenja[5] od Štaba VI korpusa za 20 i 21 ov.m. da se poruše željezničke pruge Beograd — Zagreb i Osijek — Našice, a u vezi sa dobivenim podacima od informativne službe Diljskog N.O.P. Odreda, mi smo izvršili akciju samim snagama naše grupe, osim Požeškog N.O.P. Odreda, koji je za to vrijeme potpao pod direktnu komandu Štaba VI korpusa, izvršili akciju na neprijateljska uporišta Sibinj i Gromačnik.[6] (Sekcija S. Brod, raz. 1 : 100.000) Akcija nije uspjela 100%, pošto je za to vrijeme u Sibinj došao 1 njemački transportni voz, a u Gromačnik je došla, kao pojačanje, jedna satnija. Za vrijeme same borbe oko uporišta pošla je neprijatelju pomoć sa 4 tenka i usljed toga su naši borci bili prisiljeni na povlačenje. U akciji je zarobljeno 13 pušaka, 18 bombi, 1 rotator, 2 njemačka pištolja, 3 pisaće mašine, dignut je 1 most na cesti u samom selu Gromačnik u dužini od 50 metara i 1 željeznički most između Slatinika i Sibinja u dužini od 30 metara. Na jednom mostu između Sibinja i Slatinika bačena je dupla pruga u zrak, a na dva mjesta između Sibinja i Brodske Varoši. Također je bačena pruga u zrak između Sl. Broda i Vinkovaca. Utrošeno je 1300 metaka. Naši gubici iznose 12 ranjenih i 3 mrtva. Od tih 12 ranjenih 8 su lakše dok su četiri teže ranjena. Neprijateljski gubici nisu tačno utvrđeni, ali postoji vjerovatnost da su dosta veliki, naročito u Sibinju, gdje su naši borci napali transportni voz pun njemačkih vojnika, u kom je bilo voženo dosta ranjenika sa ostalih frontova.

VII

STEČENO ISKUSTVO

Uvidjeli smo da će se najbolje osnažiti jedinice i povećati njihova borbena sposobnost, kao i borbeno iskustvo, ako se i nadalje budu vršile kombinovane akcije sa brigadom i odredima zajedno na koje veće uporište.

VIII

PLAN BUDUĆIH AKCIJA

Vršiti kombinovane akcije sa svim snagama ove grupe, koje se budu u blizini nalazile, tako da ćemo na taj način uspjeti priviknuti borce na borbe većeg stila, da bi kad iz odreda pređu u brigadu imali više borbenog iskustva.

---

[5] Vidi dok. br. 103.

[6] Vidi dok. br. 226. 227 i 228.

Slati pojedine grupice na teren što jugoistočnije od Broda i Vinkovaca, kuda se sa većim jedinicama ne može krenuti, da bi pomoću njih kontrolisali i taj teren, na kojem su u više navrata četničke bande vršile nasilja i zlodjela nad stanovništvom i da bi mobilisali što više drugova sa tog terena u naše redove.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
M.[7] Bulović

Komandant:
Miljanović Savo

(M.P.)[8]

BR. 148

NAREĐENJE ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 23 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I DEJSTVO U TOKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

ŠTAB
XIII PROLETERSKE BRIGADE
»RADE KONČAR«
23. X. 1943

ŠTABU I, II, III, IV, V BATALJONA
ČETI ZA VEZU, GLUMAČKOJ TRUPI, AUTOČETI

Neprijatelj je otpočeo ofanzivu na oslobođeni teritorij Žumberka.[2] Također je izvršio prodor u Metliku. U ovim momentima nam se nalaže da napregnemo sve naše sposobnosti i svijest da neprijatelja razbijemo.[3] Od svake jedinice zahtijeva se puno samoinicijative u radu. Naročitu pažnju obratiti vezama, čvrsto povezani uspjet ćemo da se pravilno povlačimo, kao i da pravilno nastupamo. Sva naređenja će stizati na vri-

---

[7] Mirko
[8] Okrugli pečat: kao u zaglavlju

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/2, k. 721.
[2] i [3] Vidi dok. br. 228, 229, 231 u ovoj knjizi i tom V, knj. 21, dok. br. 9.

jeme od Štaba Brigade; ukoliko iz bilo kojih razloga ne bi bilo moguće dobiti vezu od Štaba Berigade, svaka jedinica prema zadatku i prilikama neka se ravna. Treba voditi računa o velikom broju novih boraca koji dosada nisu bili ni u jednoj ofanzivi, i uvjeriti ih da su ofanzive prolazni događaji. Ukoliko bi bilo poteškoće i težih momenata na putu ili borbi, politički komesari moraju u tim momentima biti na svom mjestu. Nikako se ne smije dozvoliti da se zbog premorenosti ili slično ne izvrši neki postavljeni zadatak. Najveću pažnju skrećemo bataljonima i komandama samostalnih četa da se u ovoj situaciji pravilno snalaze. Raspored jedinica za današnju dan je slijedeći:

I. P. Bataljon — na položaju Hutin — Bukovica sa zadatkom da spriječi nadiranje neprijatelja iz Krašića i Pribića. Treba se povezati sa Drugim P. Bataljonom koji drži položaj Paulov Breg — Lović Prekriški, i sa III P. Bataljonom, koji drži položaj Gornji Pribić — Sorževo. U slučaju većeg nadiranja neprijatelja — pravac povlačenja: Prekrižje — Begovo Brdo.

II P. Bataljon na položaju Lović Prekriški — Paulov Breg sa zadatkom da brani neprijateljevo nadiranje iz Ozlja i preko Hrženika. Treba se povezati sa I P. Bataljonom i sa Vivodinskim bataljonom. Pravac povlačenja Konjarić Vrh — Radinović.

III P. Bataljon na položaju Gornji Pribić — Strmac sa zadatkom da brani nadiranje neprijatelju iz pravca Krašića i Kupčine. Treba da se poveže sa I P. Bataljonom i da daje sebi osiguranja iz pravca Slavetića i Brebrovca. Pravac povlačenja Sorževo — Bude, prema Oštrcu.

IV P. Bataljon na položaju Radinović. Bataljon će služiti kao rezerva u slučaju potrebe pojačavanja položaja I i II Bataljona.

V P. Bataljon na položaju Visoče. Sva teška oruđa koja se nalaze u bataljonima ostat će prema potrebi, dok će nepotrebna biti povraćena Štabu bataljona. Ovaj bataljon će se povezati sa Operativnim štabom i staviti se njemu na raspoloženje po potrebi.

Četa za vezu uspostavit će vezu između Oštrca i Prekrižja, kao i između Prekrižja i Bukovice, također i Prekrižje — Lović Prekriški. Komanda čete neka se stalno nalazi uz Štab brigade. Mineri će po završenoj evakuaciji i prema naređenju Štaba III Bataljona dignuti sve mostove od Pribića do Kostanjevca.

Autočeta će odmah da krene za Sošice i tamo sačeka daljnja naređenja. Jedan kamion treba biti spreman u Kosta-

njevcu za eventualni transport ranjenika, a također i jedan motor, ako je ispravan.

Glumačka trupa neka krene u Reštovo.

Omladinska četa neka sačeka razvoj situacije, po potrebi dodijelit će se za evakuaciju ranjenika.

Skreće se pažnja svima jedinicama za vrijeme dana na avijaciju i artiljeriju.

Intendanti četa i bataljona dužni su da vode računa o ishrani boraca, naročito na položaju. Ukoliko bi neka jedinica ostala bez hrane na položaju, dotični intendant bit će najstrožije kažnjen.

Štab brigade i sanitetski punkt nalazit će se na Prekrižju. Izvještaj slati redovan i na vrijeme. Moral neprijatelja dosta je slab, ima Nijemaca, Rumuna i Čerkeza.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Božo Spaček

V. d. načelnika Štaba:

BR. 149

IZVJEŠTAJ ŠEFA DIVERZANTSKE SEKCIJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 24 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU O REZULTATIMA DIVERZANTSKIH DEJSTAVA U SLAVONIJI OD 1 LIPNJA DO 15 LISTOPADA[1]

Š E F
DIVER. SEKCIJE GLAV.
ŠTABA HRVATSKE
Dne 24-X-1943 6. XI. 1943[2]

ŠEFU INFORMATIVNOG OTSJEKA GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE

Na položaju

I Z V J E Š T A J

Od 1. VI. 1943. do 15. X. 1943. I Diver. bataljon (Slavonija) izvršio je slijedeće diverzantske akcije, a rezultat je slijedeći:

Uništeno:

1. 76 lokomotiva i to 7 oklopnih
2. 607 vagona, od toga 18 oklopnih
3. jedna autodresina
4. 36 željezničkih skretničkih srca
5. jedan željeznički blok
6. jedna motorna crpka za napajanje lokomotiva
7. jedan vodocrp
8. 47 sječenja šinja kao osiguranje vojnim jedinicama.

Obustavljen promet u 137 dana 1360 sati.

Poginulih 708 raznih oficira i vojnika. od toga veći broj Nijemaca.

Ranjenih 1022. (Ova statistika mrtvih i ranjenih je prema dobivenim podatcima.)

Srušeno 20 mostova razne dužine, od toga 12 željezničkih i 8 cestovnih.

Zapaljene dvije željezničke stanice i 7 državnih magazina.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šef Diverzantske sekcije
I.[3] Hariš

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15—4, k. 105 B.

[2] Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] Ivan

BR. 150

IZVJEŠTAJ ŠEFA DIVERZANTSKE SEKCIJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 24 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU O IZVRŠENIM DIVERZIJAMA NA PRUGAMA BEOGRAD — ZAGREB I BJELOVAR — KLOŠTAR[1]

ŠEF
DIVER. SEKCIJE GLAV. ŠTABA
HRVATSKE
Dne. 24. X. 1943. 6. XI. 1943[2]

ŠEFU INFORMATIVNOG OTSJEKA GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE

Na položaju

U noći od 20—21 X. 1943. jedinice VI Korpusa sastavljene od divizije,[3] partizanskih odreda i I Diver. bataljona izvršile su organiziranu diverziju na duplu prugu Zagreb — Beograd u dužini od 100 km.[4] Izvršeno sječenje šinja na 170 mjesta. Srušen most na pruzi dug 30 m. Srušen most na cesti Zagreb — Beograd dug 50 m. Dignuto u vazduh više propusta i mostića. Akcija je vršena između stanica Nova Gradiška, Kapela - Batrina i Broda.

19. X. 1943. dignut u zrak na pruzi Bjelovar — Kloštar osobni voz sa pancerom. Uz pomoć Bilogorskog P. Odreda uništena su oba voza do temelja.[5] Ubijeno je 12 ustaša, 9 gestapovaca i 2 Nijemca.

12. X. 1943. u 10 sati navečer između stanica Kutina i Gračenica dignut u zrak teretni voz sa kamionima i ratnim materijalom. Lokomotiva i tri vagona potpuno su uništeni dok je veći broj oštećen. Promet je obustavljen 24 sata.

14. X. 1943. dignut u zrak teretni voz kod stanice Križ u 10 sati navečer.[6] Još nemamo tačnih podataka. Promet zaustavljen 23 sata.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šef Diverzantske sekcije
Ivan Hariš

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14—2, k. 105 B.

[2] Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske

[3] Riječ je o Dvanaestoj diviziji.

[4] O ovoj diverziji vidi dok. br. 115, 135 i 228.

[5] Vidi dok. br. 225.

[6] Vidi dok. br. 215.

BR. 151

NAREDBA ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 24 LISTOPADA 1943 GOD. O FORMIRANJU LIČKOG NOP ODREDA, HAUBIČKOG DIVIZIONA I POSTAVLJENJU RUKOVODILACA[1]

NAREDBA BR. 16

Štaba VI Divizije NOV Hrvatske za dan 24 oktobra 1943 g.

I.

Postavljanja: Za politkomesara VI Divizije I Korpusa NOV Hrvatske[2] postavlja se Dimitrijević Živan, dosadašnji v.d. politkomesara iste Divizije — Naredbom Glavnog štaba Hrvatske br. 28 i Naredbom Štaba I Korpusa br. 23 od 12. X. 1943 g.

Stavlja se na raspoloženje Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske Rade Žigić, dosadašnji politkomesar VI Divizije istom Naredbom.

II.

Formiranje Haubičkog diviziona: Naredbom br. 23 Štaba I Korpusa NOV Hrvatske formira se od dodijeljene haubičke artiljerije **Haubički divizion** koji će nositi naziv:

»I Haubički divizion I Korpusa NOV Hrvatske«.

U sastav ovoga diviziona ulazi šest haubica 100 mm. i jedan merzer 152 mm. Od ovih topova formirane su dvije haubičke baterije i vod merzera, koji će nositi nazive:

»I Haubička baterija I Haubičkog diviziona«.

»II Haubička baterija I Haubičkog diviziona«.

»I Vod merzera I Haubičkog diviziona«.

Haubički divizion potpada pod neposrednu komandu Štaba I Korpusa, kako u organizacionom, tako i u operativnom pogledu.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 41/1—9, k. 419 A.

[2] Naredbom Vrhovnog štaba od 7 listopada 1943 god. Korpus je preimenovan i dobio naziv Četvrti korpus NOV Jugoslavije. Vidi dok. br. 101.

III.

Artiljerija u sastavu divizija: Dosadašnja brdska i poljska artiljerija ulazi u sastav divizija po slijedećem:

I Brdski divizion sastavljen iz 2 brdske i 1 poljske baterije sa svim komandnim kadrom, poslugom, zapregom i topovima stavljen je u sastav VIII Divizije I Korpusa NOVH.

Od brdske i poljske artiljerije, koja se nalazi kod VI Divizije ima se formirati divizion, koji ulazi u sastav VI Divizije I Korpusa NOVH.

Od brdske i poljske artiljerije, koja se nalazi kod VII Divizije ima se formirati divizion, koji ulazi u sastav VII Divizije I Korpusa NOVH.

Štabovi divizija izvršiti će formiranje diviziona i popuniti ih sa komandnim kadrom, poslugom i odgovarajućom zapregom.

Naziv diviziona ima biti:

»I Divizion VI Divizije I Korpusa NOVH«

»I Divizion VII Divizije I Korpusa NOVH«

»I Divizion VIII Divizije I Korpusa NOVH«.

Ovi divizioni stavljeni su pod komandu divizija, kako u organizacionom, tako i u operativnom pogledu.

Komandni kadar za divizione imenovati će štabovi divizija svojom naredbom u saglasnosti sa ovim štabom.

IV.

Imenovanja: Istom Naredbom Štaba I Korpusa NOVH imenuje se:

Za komandanta III Brigade VI Divizije Šijan Milan, dosadašnji v.d. komandanta iste Brigade.

Za v.d. komandanta I Brigade VI Divizije Dimić Milan, dosadašnji zamjenik komandanta III Brigade.

Za politkomesara I Brigade VI Divizije Vujnović Bogdan, dosadašnji zamjenik politkomesara iste Brigade.

Za zamjenika politkomesara I Brigade VI Divizije Mrđa Simo, dosadašnji zamjenik politkomesara II Brigade

Za zamjenika politkomesara II Brigade VI Divizije Pejinović Nikola, dosadašnji v.d. politkomesara I Brigade.

V.

Razrješenja: Istom Naredbom Štaba I Korpusa NOVH razriješen je dužnosti komandanta I Brigade Lazo Radaković i stavljen na raspoloženje Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

VI.

Formiranje Ličkog partizanskog odreda: Prema usmenom naređenju GŠH na teritoriji Like formiraće se jedan odred, koji će nositi naziv:

»Lički partizanski odred«.[3]

Ovaj Odred formirati će se od potrebnog broja boraca iz sastava VI Divizije.

Radi formiranja pomenutog Odreda svaka brigada daće po 50 boraca i po 10—15 starješina za komandni kadar. U svemu postupiti onako, kako su štabovima brigada date detaljnije usmene upute. Navedeno ljudstvo uputiti u Perušić što prije.

VII.

Imenovanja: Za komandanta Ličkog partizanskog odreda Grahovac Ivana, dosada oficira pri Štabu III Brigade.

Za politkomesara istog Odreda Slavka Glumca dosada politkomesara Odreda »Plavi Jadran«.

Za zamjenika komandanta istog Odreda Dragaš Stojana, dosada zamjenika komandanta bataljona II Brigade.

Za zamjenika politkomesara istog Odreda Antića Uzelca, dosada komesara čete u I Brigadi.

---

[3] Od ranijeg Ličkog NOP odreda formirana je 13 kolovoza 1943 god. Prva kninska NO brigada. Vidi tom V, knj. 18, dok. br. 72.

Za politkomesara Odreda »Plavi Jadran« Sunajko Stevo, dosada zamjenik politkomesara istog Odreda.

Za zamjenika politkomesara Odreda »Plavi Jadran« Vukmirović Ilija, dosada politkomesar bataljona u istom Odredu.

Za politkomesara III Bataljona »Smiljanić Ilija« toga Odreda Dronjak Milojko, dosada politkomesar čete istog Bataljona.

Ova Naredba stupa na snagu odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
Ž.[4] **Dimitrijević**

Komandant,
Đ.[5] **Jovanić**

(M. P.)[6]

Dostavljeno:

Štabu I Korpusa NOV Hrvatske,
Štabu I, II i III Udarne brigade,
Štabu Odreda »Plavi Jadran«,
Štabu II Diviziona, te
Komandama Prateće i Inžinjeriske čete,
i Štabu Ličkog partizanskog odreda.

[4] Živan
[5] Đoko
[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 152

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NOU BRIGADE OD 24 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBI KOD BILAJA[1]

ŠTAB II UDARNE BRIGADE
VI DIVIZIJE N. O. V.
HRVATSKE
Op. Broj 361
24. X. 1943

Operativni izvještaj
od 22. X. 1943 g.

ŠTABU VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

Četvrti bataljon ove brigade nalazi se na sektoru Bilaj — Ostrovica sa slijedećim rasporedom:

I četa kod željezničkog mosta i desno prema Budaku, zaključno k. 551 gdje je održavala vezu sa snagama III bataljona. II četa nalazila se u Bilaju, i to jedan vod kod bilajske crkve na južnoj obali rijeke Like, drugi vod na Gadini[2] (k. 657) i željeznički most, III vod između Bilaja i Novog Sela (kolni most). III i IV četa nalazile su se u rezervi kod Štaba bataljona u Ostrovici, s tim što je III vod III čete dao patrole i kontrolisao rijeku Jadovu.

22. X. 1943 g. neprijatelj u jačini 300 ustaša krenuo je od željezničke stanice Gospić prema Bilaju, u pratnji sa 2 tenka.[3] Prednji dijelovi neprijatelja došli su do Bilajskog Novog Sela, dok jače snage su bile koncentrisane na željezničkoj stanici Gospić. Neprijatelj je tukao iz 2 brdska topa kaliber 75 mm. i 2 teška bacača sa željezničke stanice Gospić na naše položaje.

Prednji dijelovi neprijatelja stigli su u Bilajsko Novo Selo u 6 časova ujutro i neprijatelj je obasipao sa jakom mitraljeskom i puščanom vatrom na naše položaje u svom nastupanju, u isto vrijeme naše snage otvorile su jaku vatru na neprijatelja.

Borba je vođena cijeli dan, samo je izjutra bila najžešća, dok preko cijelog dana neprijatelj je pokušavao da pređe most,

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18—6, k. 801.

[2] Vjerovatno Srednja Glava (k. 657).

[3] Vidi dok. br. 230.

ali uslijed toga što se je na našoj strani nalazilo automatsko oruđe na mostobranu, neprijatelju nije uspjelo da pređe most. Također je cijeli dan s vremena na vrijeme neprijatelj tukao iz topova i teških bacača na naše položaje.

Jedan vod Prve čete u 5.30 časova prebačen je preko rijeke Like pokraj željezničkog mosta koji je došao u neposrednu blizinu neprijatelja i ovaj vod uspio je baciti bombe u neprijateljske rovove pod zaštitom puškomitraljeske vatre, a pošto je neprijatelj odgovorio sa jakom pješadijskom, artiljerijskom i minobacačkom vatrom, ovaj vod bio je primoran da otstupi i došao na svoj stari položaj.

Neprijatelj videći da ne može preći most za Bilaj u 18 časova povukao se u Gospić i borba je završena. Naše snage ostale su i dalje na svojim položajima.

Neprijateljski gubici: u ovoj borbi imao je 8 mrtvih i veći broj ranjenih koje je neprijatelj uspio odnijeti u Gospić.

Na našoj strani nije bilo ni mrtvih ni ranjenih. Pokvarenog i izgubljenog oružja nije bilo.

Utrošak municije: Utrošeno je 625 jug., 695 tal. metaka i 10 ručnih bomba.

Napomena: U ovoj borbi držala se vrlo dobro II četa koja je cijeli dan na mostobranu zadržala neprijatelja i nije mu dozvolila prelaz preko mosta iako je neprijatelj bio uporan.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
Damjanović[4]

Komandant major,
Dotlić[5]

(M. P.)[6]

[4] Branko
[5] Dušan
[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 153

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE NO BRIGADE TRINAESTE DIVIZIJE OD 24 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA IZVRŠE ZAPREČAVANJE I MINIRANJE NA CESTI MUSULINSKI POTOK — GOMIRJE[1]

ŠTAB
II BRIGADE XIII DIVIZIJE NOVH
Dne, 24. X. 1943. godine.
U 16 časova.

ŠTABU IV i I BATALJONA

Danas navečer doći će seljaci sa alatom za prekopavanje ceste koje će trajati cijelu noć i ako bude mogućnosti cijeli dan, dok se temeljito ceste ne prekopaju.[2] Da bi rad bio donekle osiguran izvršiti će IV bataljon slijedeće naređenje:

IV bataljon uputiti će dva voda i to jedan sa pilama i sjekirama na cestu Musulinski Potok — Gomirje, barem 10 km, i zarušavati ju sa stablima u toku cijele noći i produženje preko dana. Sa drugim vodom osiguravati će taj rad. Sa jednim vodom osiguravati će grupu seljaka, koji će prekopavati cestu kod Žnidovca. Sa tim vodom mora biti jedan član štaba bataljona, koji će odgovarati za pravilno i temeljito prekopavanje. Prekopavanje na tom sektoru nastaviti će se i preko dana, ukoliko bude mogućnosti.

I bataljon sa jednom četom osigurati će prekopavanje i pomoći prekopavanje ispod Bilješa prema Ogulinu (sa četom koja se nalazi tamo). Sa tom četom mora u toku noći biti jedan član štaba bataljona, koji ima zadatak da vodi prekopavanje ceste da se isto izvrši temeljito i pravilno. Oba štaba bataljona poslati će drugove, koji će grupu civila za svaki bataljon povesti u određenom pravcu.

Ukoliko bude i mina postaviti će se i nagazne mine ili mine sa električnim paljenjem ispred prekopa.

Sjutra ujutru postaviti će I bataljon osiguranje na kotama koje dominiraju prekopom i neće dozvoliti popravljanje istog. Ta zasjeda ima zadatak svako iskrcavanje neprijatelja spriječiti.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1, k. 920.

[2] Vidi dok. br. 170.

IV bataljon će uz pomoć seljaka nastaviti sa prekopavanjem ceste kod Žnidovca i zarušavanjem ceste Musulinski Potok — Gomirje i dati potrebno osiguranje.

I bataljon zarušiti će također već prema datom naređenju i cestu Desmerice — Brezno.

Patrole i osiguranja moraju biti na mjestu prije dolaska seljaka i ovima obezbijediti miran rad.

Ovo naređenje savjesno izvršiti i po njemu postupiti. Jedan član štaba brigade kontrolisati će izvršenje istoga.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:

Komandant:
major
Viktor Bubanj

BR. 154

IZVJEŠTAJ ŠTABA KARLOVAČKOG NOP ODREDA OD 24 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV HRVATSKE O BORBAMA OD 11 DO 20 LISTOPADA[1]

ŠTAB
KARLOVAČKOG PARTI. ODREDA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE I P. O.
HRVATSKE
Br. 109
Dne 24. listopad 1943

30. 10. 43.[2]

Operativni izvještaj
dostavlja.

ŠTABU I KORPUSA NOV[3]

11. X. 1943. g.

1 bataljon nalazio se u s. Kunići, 2 bataljon nalazio se na položaju na sektoru Netretić, 3 bataljon nalazio se u selu Glavici a Severinska četa nalazila se u s. Kučevica. Sve jedi-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29—5, k. 424/B.

[2] Datum prijema izvještaja u štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske

[3] Vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 131.

nice vršile vojno-političku nastavu a poslije podne jedinice su se spremale i izvršile pokrete za izvršenje akcije na D. Stative[4] prema operativ. zapovijedi O. br. 78 od 10. X. 43. g. Akcija je izvršena u saradnji sa dijelovima XV Slovenačke brigade. Operativni izvještaj za tu akciju poslali smo naslovu 17. X. 1943. g. pod br. 87.

12. X. 1943. g.

Bataljoni su se u toku noći povratili iz akcije na D. Stative i smjestili se ovako. 1 bataljon u s. Ladešić Draga odakle je u 10.00 sati smijenio 2 bataljon na položajima na sektoru Netretić. 2 bataljon do 10.00 sati nalazio se je na položajima Netretić — Vinski Vrh poslije čega ga je smijenio I bataljon, dok je bataljon krenuo u s. Rosopajnik sa zadatkom da izvrši šurenje i pranje rublja, čišćenje oružja kao i odmora boraca. 3 bataljon smjestio se je na Glavici sa zadatkom da nastavi obuku boraca prema predviđenom programu. Severinska četa smjestila se u s. Crkveno Selo sa zadatkom da kontrolira most na Dobri kod Novog Grada i predteren prema D. Stativama. Sve jedinice su u toku dana izvršile čišćenje oružja i vojničku spremu.

13. X. 1943. g.

Jedinice se nalaze na starim položajima i mjestima gdje vrše vojno-političku nastavu. Tokom poslijepodneva održane su radne konferencije. Navečer u štabu odreda održana je konferencija sa komandnim osobljem svih jedinica gdje je pretresana protekla akcija na D. Stative.

14. X. 1943. g.

Bataljoni se nalaze na istim položajima i mjestima i vrše vojno-političku nastavu. Toga dana neprijateljske manje snage od 2 tenka i 80 njemačkih vojnika prodrle su iz pravca Vrbovskog do s. Lukov Dol. Nakon što su pokupili nešto civila i opljačkali neke stvari, povratili su se navečer u Vrbovsko.

15. X. 1943. g.

1 bataljon nalazi se na sektoru Netretić na položaju. U toku cijelog dana vrši se pojačana patrolna i izviđačka služba prema D. Stativama, radi mogućnosti neprijateljskog upada na naš teritorij iz pravca D. Stativa kamo su stigla 2 teška njemačka tenka. U toku noći vrši se sa civilnim stanovništvom na cestama D. Stative — Netretić, Netretić — Pišćetke prokopavanje i stvaranje protivtenkovskih prepreka. 2 bataljon

[4] O rezultatima napada na Donje Stative vidi dok. br. 164 i 213.

nalazi se i dalje u s. Rosopajniku gdje nastavlja sa nastavom, šurenjem i čišćenjem boraca a u toku noći prekopava ceste Netretić — Ladešić Draga i Ladešić Draga — Ribnik. 3 bataljon zbog mogućnosti neprijateljskog nadiranja iz pravca Vrbovsko — Severin — Zdihovo — Bosanci u toku noći zauzima položaj kod s. Pleševica sa zadatkom da Luizianom[5] upućuje jake patrole prema Lukov Dolu i da na pogodnim mjestima prekopa cestu između s. Hrvat. Damalj i s. Severina. Severinska četa koja je smještena u Crkvenom Selu vrši pojačanu patrolnu i izviđačku službu prema D. Stativama i prema s. Zagradci a u toku noći prekopava cestu D. Stative — Novi Grad i kolsku cestu Batrić — Vinski Vrh. U toku dana oko 13.00 sati preko Trošmarije upala je njemačka kolona od nekoliko kamiona i nešto pješadije, popljačkali nešto dućana i civilnih kuća u Bosiljevu i navečer se vratili. Neprijatelj je u toku istoga dana počeo popravljati most na r. Dobri kod s. Toplice Lešće.

16. X. 1943. g.

1 bataljon drži položaje na sektoru Netretić — Vinski Vrh i vrši pojačanu patrolnu i izviđačku službu prema D. Stativama. Poslije podne dolaze 2 teška njemačka tenka do prekopa ceste kod Belanić sela, razgledavaju jame i vraćaju se natrag. U 17.00 sati motorizirana kolona od 5 oklopnih kola prodire iz D. Stativa preko Novog Grada do s. Lipa i kasno navečer povratili su se preko D. Stativa za Karlovac. 2 bataljon zauzima položaj na sektoru Kolenovac sa zadatkom da kontrolira predteren prema Jaškovu i osigura cestu Vukini — Pišćetke — Kolenovac. 2 bataljon održava vezu sa dijelovima XV Slovenačke brigade koji vode borbu sa neprijateljem na sektoru Jaškovo — Vuksani — Svetice. 3 bataljon nalazi se na istim položajima sa istim zadacima tj. osigurava Luizianu iz pravca Vrbovskog. Neprijatelj tog dana u pravcu Bosanaca nije kretao. Severinska četa u toku dana izvršila je pokret preko Ladešić Drage za s. Podrebar i izvršila akciju na neprijatelja na mostu kod Lešća.

Kratak opis: Četa je krenula u 23.00 sata iz sela Podrebar za s. Tomašići; četa se je mnogo vremena zadržala u s. Tomašići zbog izviđanja i pretresanja spomenutog sela jer je četa od civilnog stanovništva dobila obavijesti da se neprijatelj nalazi u selu i okolnim bregovima, dok ga ustvari nije bilo. Neprijatelj se nalazio

[5] Riječ je o cesti Karlovac — Sušak.

u s. Lešće a sa izvjesnim snagama popravljao most; jačina neprijatelja kao i njegovo naoružanje nisu se mogli ustanoviti. Četa je zaposjela položaje više samoga mosta, dok jedan vod iste čete zauzeo je položaj ispred s. Lešće. U 4.30 sati otvorena je plotunska paljba na most gdje je bilo neprijateljskih vojnika i na samo selo. Neprijatelj je bio iznenađen. Sa jednim dijelom prebacio se je preko r. Dobre, sa ostatkom odstupio je uz Dobru. Četa je morala odstupiti jer je neprijatelj bio mnogo jači pa bi bila trpila velike gubitke da se je spustila k mostu. Isto tako, to se nije moglo izvršiti zbog brojne jačine neprijatelja i blizine neprijateljskih garnizona u Trošmariji i Generalskom Stolu. Četa se je povukla u 4.50 sati.

Ratni pljen: Nije ga bilo.

Gubitci neprijatelja: Neprijatelj je imao gubitaka naročito kod mosta ali se broj nije mogao ustanoviti.

Vlastiti gubitci: Nije ih bilo.

Kritički osvrt: Zbog izviđanja koje je dugo trajalo napad je prekasno započeo. Napad se nije izvršio kako treba zbog nepoznavanja neprijateljskih položaja, a bio bi i bolje uspio da su napadale jače snage.

Utrošak municije: Utrošeno 430 komada metaka i 5 malih minobacačkih bombi.

17. X. 1943. g.

Jedinice 1 bataljona držale su položaj sa lijeve strane ceste Netretić — Ribnik i na bezimenoj koti kod zgrada imanja Mondekar. Oko 12.00 sati isturene patrole izvijestile su da njemačka vojska koja je došla sa tenkovima iz D. Stativa zatrpava prekope kod Belanić sela i da čisti prepreke na toj cesti. Patrola jačine 1 desetine koja je upućena da ometa zatrpavanje jama povukla se uslijed jakih njemačkih snaga pošto ih je predhodno napucala. Njemačke snage nepoznate jakosti sa 10 tenkova, artiljerijom i bacačima prodrle su oko 16.00 sati u s. Netretić. Nakon kraće borbe 1 bataljon povukao se na k. iznad s. Modruš Potoka. Gubitaka nije bilo na našoj strani dok su neprijateljski nepoznati. Utrošeno 410 komada metaka. Nastupanje neprijatelja nije se moglo bez protuoklopnih oružja spriječiti. 2 bataljon je u 2.00 sata izvršio pokret iz D. Griče sa zadatkom da osigura sektor Vuksani — Jaškovo zbog stalnih

neprijateljskih upada iz pravca G. Pokupje. To je izvršeno na traženje XV Slovenačke brigade koja je 2 dana na tom sektoru vodila sa neprijateljem borbe.[6] Navečer bataljon se vraća i smještava u s. D. Griče i zauzima položaj na bezimenoj koti sjeverno od Orešnjaka (k. 355), dok je 1 bataljon zauzeo položaje na Orešnjaku (k. 355) sa zadatkom da sprečavaju neprijateljsko nadiranje iz Netretića prema Ladešić Dragi i iz Netretića prema Modruš Potoku i Ribniku. 3 bataljon je zbog neprijateljskog nadiranja iz pravca Bosiljeva i iz Severina u 10.00 sati prešao Vinički most kojeg su poslije toga Slovenci bacili u zrak. Jedna četa upućena je u selo Preloka gdje je kod s. Vidine iznad same r. Kupe zauzela položaje sa zadatkom da tuče neprijatelja prilikom nastupanja kroz Prilišće. 2 četa ostaje u s. Vinica i kod s. Sečje Selo zauzima položaje sa zadatkom da štiti prijelaz preko mosta. U toku noći u 23.00 sata četa iz Preloke izvršila je pokret za Vinicu gdje ostavlja jedan vod i jedno teško odjeljenje za odbranu mosta a sa drugim vodom postavlja zasjedu kod k. 225 između s. Vukovce i Otok. Četa koja je bila u Vinici postavlja zasjedu iznad s. Kuti na k. 476 (Sebetih). Sve su te zasjede kombinirane sa manjim snagama Viničke partizanske čete. Severinska četa nalazi se u s. Lipa. Štab odreda preselio se u toku noći iz s. Ladešić Drage u s. Jakovci.

18. X. 1943. g.

1 i 2 bataljon nalaze se na položajima Orešnjak (k. 355) i na bezimenoj koti više s. Mali Modruš Potok. Neprijatelj nije izlazio iz Netretića osim što je zatrpavao prekope ceste do Vel. Modruš Potok i pljačkao, naročito svinje u Netretiću. 3 bataljon drži zasjede na istim mjestima. Sev[erinska] četa izvršila je pokret iz s. Lipa u s. Ponikve.

19. X. 1943. g.

1 i 2 bataljon drže iste položaje iznad s. Modruš Potoka.

U 16.00 sati neprijatelj je sa 3 tenka pošao iz Netretića u pravcu Ladešić Drage sa namjerom da popravi cestu. Ispred tenka isturio je patrolu jačine 6 vojnika. 2 bataljon, kada je patrola došla na odstojanje od 300 metara, otvorio je vatru iz teškog mitraljeza »Breda« i sa dva rafala istrijebio svih 6 fašista iz patrole. Neprijateljski tenkovi otvorili su jaku topovsku i mitraljesku vatru na položaje bataljona koja je trajala 1½ sat. Poslije toga, ne uspjevši popraviti cestu, vratili su se u Netretić. U toj vatri lakše je ranjen drug Miroslavić Janko.

[6] Vidi dok. br. 214.

U 8.00 sati krenula je jedna njemačka kolona od 8 motor. vozila tj. dva tenka od 15 t. i 5 oklopnih kamiona i jedan motor kotač sa oko 50 vojnika iz pravca Lukovog Dola. Kolona nije napadnuta jer se očekivao dolazak glavnine. Ta kolona došla je do s. Bosanci odakle su došli na most u Vinici 1 tenk, 2 automobila i 1 motor kotač. Tenk je došao do mosta zajedno sa 8 vojnika. Vod 3 bataljona kao i dijelovi Viničke partizanske čete otvorili su na neprijatelja vatru koja je trajala od 9.45 do 11.00 sati kada se je neprijatelj povukao zaštićujući se tenkom u pravcu Bosanaca. Neprijatelj je imao jednog mrtvog i četiri ranjena vojnika. Od ratnog plijena zarobljena su tri sanduka municije. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

Ta ista kolona, iste jačine, vratila se u 12.00 sati iz s. Bosanci prema Hrvat. Damalj. Kada je kolona izašla iz s. Damlja i došla na okuku i čistinu prema Severinu napadnuta je od čete 3 bataljona koja je držala zasjede na stazi koja vodi iz Slov. Damlja na brdo Sebetih iznad s. Kuti. Na kolonu otvorena je brza i jaka vatra iz svih automatskih oružja i pušaka. Neprijateljski tenk koji je išao prvi povećao je brzinu i sklonio se u zaklon kod Severina, dok su se ostala vozila povukla u s. Damalj. Posada je ostavila vozila i razbježala se u selo po kućama tako da uopće nisu na zasjedu otvarali vatru. Tenk koji se sklonio u Severinu, otvarajući vatru, dolazio je po kamione i jednoga po jednoga pratio preko tučenog prostora do s. Severin u zaklon. Za sve to vrijeme neprijateljski kamioni bili su pod učinkom naše vatre. Borba je trajala od 12 do 16.00 sati. U 17.00 sati bataljon je krenuo preko Vinice za s. Preloku gdje je u toku noći zauzeo položaje iznad r. Kupe od s. Vidine do s. Skaurine.

Ratni plijen:	Nije ga bilo. Oštećena su 3 neprijateljska motorna vozila.
Neprijateljski gubitci:	Neprijatelj je imao 4 ranjena što se je ustanovilo po patroli koja se je kasnije prebacila u s. Hrvat. Damalj.
Vlastiti gubitci:	Nije ih bilo.
Kritič. osvrt:	Uspjeh zasjede nije bio velik zbog pomanjkanja protuoklopnih oružja i zbog toga nije mogao uništiti u potpunosti sva motor. vozila. Zbog r. Kupe nije se moglo prebaciti izvjesnih snaga koje bi neprijateljske raspršene vojnike mogle uništiti.

Utrošak municije: Utrošeno je 1060 komada metaka.

Severinska četa nalazi se na sektoru Bosiljevo — Ponikve — Trošmarija sa zadatkom da samoinicijativno napada neprijateljske kolone i slabije snage.

20. X. 1943. g.

1 i 2 bataljon drže položaje Orešnjak (k. 355) i bezimenu kotu sjeverno od k. 355. U 9.30 sati neprijateljska tenkovska kolona od 17 tenkova, oklopnih kamiona, motor. kotača i motorizirane pješadije prodrla je iz Netretića preko Lipnika do s. Vel. Pake na r. Kupi i poslije kratkog zadržavanja i mjerenja širine rijeke povratili se u s. Netretić i Karlovac. Ovo neprijateljsko prodiranje naše jedinice nisu mogle spriječiti jer gađanje oklopnih kola bez protukolskog oružja bilo bi uzaludno, a naše jedinice imale bi gubitaka u živoj snazi. Istoga dana u 11.30 sati neprijatelj je sa dva tenka i civilima došao do prekopa ceste Netretić — Ladešić Draga sa namjerom da zatrpa jamu. Jedan teški mitraljez 1 bataljona, odlično postavljen, povremenim rafalima zapucao je na civile koji su radili na prekopu i tako im nije dao raditi. Nijemci su iz tenkova na svaki naš rafal otvarali bjesomučnu mitraljesku i topovsku vatru bez uspjeha. Civili su se konačno razbježali a tenkovi su se ne obavivši posao vratili u 14.30 sati u Netretić. Neprijatelj izgleda da nije imao gubitaka jer su bili u tenkovima. Bataljon se je u 17.00 sati povukao na položaje Rosopanjeka (k. 482). U tom povlačenju poginuo je jedan borac od direktnog pogotka granate iz tenka. Neprijatelj je otvarao vatru iz Netretića na položaje koje je 1 bataljon držao na k. 355.

U toku noći 2 bataljon prebacio se je na sektor Hrastje i okolnih sela sa zadatkom da se baci neprijatelju iza leđa i da neprijatelju nanaša samoinicijativno udarce.

3 bataljon drži položaje ispod Preloke od s. Vidine do s. Skaurine. Neprijatelj nije nailazio kroz Prilišće nego je neprijatelj došao do Vinice i tu su slovenske jedinice kroz cio dan sa njime vodile borbu.

Severinska četa postavila je zasjedu između s. Gojaka i Popovog Sela istočno od k. 327. U 16.00 sati iz pravca Ogulina naišla je motorizirana kolona kamiona sa oko 120 njemačkih vojnika sa jednim tenkom i jednim luksuznim automobilom. Na tu kolonu četa je otvorila jaku vatru i uspjela ubiti 23 njemačka vojnika među kojima jednog pukovnika i tri niža oficira dok je ranjeno 14 Nijemaca. Četa je nadalje uspjela uništiti jedan luksuzni automobil, dva kamiona, a jedan mali

tenk oštetiti. Borba je trajala oko 20 minuta našto se četa povukla u pravcu s. Osojnika. Municije utrošeno 850 komada metaka. Jedan drug borac lakše je ranjen u nogu.

U toku noći Štab odreda preselio se iz s. Rosopajnika u s. Bogovci.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za polit. komesara
R.[7] **Tabor**

Komandant
Molek[8]

[9]ŠTAB IV KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Broj 219/43
31-X-1943

BR. 155

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAGORSKOG NOP ODREDA OD 24 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA KLANJEC I ŽELJEZNIČKE STANICE KLJUČ I LUKA[1]

ŠTAB ZAGORSKOG NARODNO-
OSLOBODILAČKOG PARTIZANSKOG
ODREDA HRVATSKE
24. X. 1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE HRVATSKE

Kao što Vam je poznato iz posljednjeg našeg izvještaja poslije našeg napada na ustaške bunkere u Budinšćini[2] — 8. X. — krenuo je naš II bataljon sa ranjenicima u Kalnik, dok smo sa I bataljonom krenuli u kotareve Pregrada i Klanjec s time da tamo vršimo akcije na pruzi Zagreb — Zabok, Zabok —

---

[7] Rafko
[8] Franjo
[9] Četvrtasti pečat Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/22, k. 1601 A.
[2] Vidi dok. br. 106 i 196.

Krapina, kao i na svim cestama. Osim toga, cilj nam je bio provesti što širu mobilizaciju tamošnjeg naroda u naš Odred.

Za to vrijeme izvršili smo s našim I bat. slijedeće akcije: 10. X. bili smo na položaju u selu Vojsak pokraj Pregrade. Njemački garnizon u Pregradi izašao je iz uporišta i uputio prema nama patrolu, koju su naši borci pustili u blizinu, dvojicu njemačkih vojnika ubili, nekoliko ranili, dok su se ostali razbježali i povukli u uporište.

Dne 18. X. izvršili smo napad na ustaški garnizon u Klanjcu.[3] Naši borci izvršili su juriš na samu zgradu ustaškog logora gdje se nalazila banda. Rezultat akcije bio je slijedeći: ubijeno je 12 ustaša, dok su trojica naknadno umrli od zadobivenih rana. Zgrada logora je potpuno uništena, jer se banda ogorčeno branila. Osim toga zauzeta je žandarmerija i financija,[4] gdje je zarobljeno 6 žandara i 10 finanaca. Zaplijenjeno je 16 karabina, 400 kom. municije i razna druga oprema, dok su na općini zapaljeni spisi, zaplijenjen pisaći stroj i dr. U tom napadu koji je trajao od 6 i 15 do 10 sati ujutro imali smo jednog mrtvog i tri lakše ranjena druga.

20. X. noću izvršili smo istovremeno napad na željezničke stanice Ključ i Luka gdje su se nalazili njemački garnizoni od po dvadeset vojnika.[5] Napadaj na Luku je potpuno uspio. Na juriš osvojeno je neprijateljsko uporište, ubijen jedan, ranjena tri, zarobljeno 16 njemačkih vojnika. Zaplijenjeno je 20 mauzera, jedan mitraljez tipa S.M.G., jedan »Schmeisser« 15 bombi, 2.000 kom. municije i drugi ratni materijal. Mi nismo imali ni ranjenih ni mrtvih. — Napad na stanicu Ključ (pokraj samog Velikog Trgovišta) nije uspio i to s razloga što se neprijateljski garnizon istu večer preselio u drugu zgradu. U okršaju koji je trajao 2 sata prema nepotpunim podacima Nijemci su imali jednoga ubijenog i nekoliko ranjenih, dok mi nismo imali gubitaka. Istu noć poslije zauzeća Luke razrušena je željeznička pruga između Luke i Ključa u dužini 100 metara, tračnice su odnesene a sama pruga potpuno uništena. Na povratku sa akcije u Ključu i Luki neprijatelju je stiglo kamionima pojačanje iz Trgovišta i Oroslavja. Banda je pokušala napasti našu kolonu ali je odbijena i tom prilikom imala jednog ubijenog i 4 ranjena. Ovaj napad iskoristili su zarobljeni njemački vojnici, te ih je 10 pobjeglo, dok su šestorica ubijena na bijegu.

Noću između 21. i 22. X. jedan vod naših boraca dignuo je u zrak most na pruzi između Vel. Trgovišta i Zaboka.

---

[3] Opširnije o tome vidi dok. br. 221.
[4] Riječ je o zgradi u kojoj su financi bili smješteni.
[5] Vidi dok. br. 225.

Osim toga, u posljednjih osam dana prokopane su ceste uz pomoć naroda između: Zabok — Krapinske Toplice, Vel. Trgovište — Pregrada, Desinić — Pregrada, Tuheljske Toplice — Klanjec, Zagreb — Klanjec, Desinić — Miljana (za njemačku granicu), Desinić — Tuhelj, Kraljevec — Luka. Na svim tim cestama razrušeni su mostovi i postavljene barikade.

Pokraj toga jedna diverzantska grupa razrušila je tunel na pruzi Lupinjak — njemačka granica. Terenska desetina Putkovec zaustavila je voz između Đurmanca i Lupinjaka, istovarili putnike dolje, a voz prazan u najvećoj brzini uputili u Krapinu gdje se na stanici razbila lokomotiva i 4 vagona. Terenska desetina Kraljevac zaustavila je i uništila jedan automobil u kojem su se nalazila 4 ustaška špijuna koji su strijeljani.

Sa mobilizacijom u Zagorju uspjeli smo sa 50% vojnih bjegunaca,[6] ostalih 50% vojnih bjegunaca okupljeni su u terenske desetine, vrše akcije na cestama po našim direktivama, i služe za obavještajnu službu.

Nakon naših akcija nastalo je veliko previranje u neprijateljskim garnizonima, koji su dobili neka manja pojačanja, ali sva ta banda nije preduzimala još većih operacija protiv nas, već se premješta iz jednog garnizona u drugi, jer je obezglavljena nastupanjem naših većih snaga od Kalnika prema Zagorju,[7] kao i našim akcijama u ovom dijelu. Dajemo vam pregled jačine neprijateljskih garnizona: Vel. Trgovište — oko 200, Zabok — bilo je oko 400, ali je od toga otišlo pojačanje za Krapinske Toplice, Sv. Križ - Začretje i Mirkovec, tako da je sada u Krap. Top. oko 180, u Sv. Križu oko 350 i u Mirkovecu oko 200. U Krapini se nalazi oko 350, a u Pregradi oko 120 njemačkih policajaca, dok se u Klanjcu nalazi oko 40 ustaša. U Oroslavju nalazi se oko 250 švapskih policajaca, koji daju stražu na stanice Ključ, Luku i Pušću. Svi ovi podaci o garnizonima nisu potpuno točni, jer se banda, kao što smo gore napomenuli, stalno premješta. Jedino je sigurno da je ta banda sastavljena od demoralisanih Holanđana, Rumuna i ostalih prisilno mobiliziranih pripadnika porobljenih zemalja.

Tokom jučerašnjeg dana priključio se k nama vod našeg II bataljona, kojega ste uputili sa zadatkom da poruši mostove. Taj isti vod stavili smo u sastav našeg I bat.

---

[6] Riječ je o dezerterima iz domobranstva.

[7] Odnosi se na Dvadeset osmu diviziju i NO brigadu »Braće Radića«. O dejstvima ovih jedinica u Hrvatskom Zagorju vidi dok. br. 112, 126 i 192.

Fotokopija druge stranice dokumenta br. 155

Današnjim danom izvršit ćemo formaciju III bataljona obzirom na novopridošle borce. Ivica Družinec kojega ste nam vi kako on kaže uputili za komandanta I bataljona izjavio je slijedeće: Da je čuo od vas da se naš I bat. trebao sastati sa II bataljonom našeg Odreda i to 18. X. o.mj. u selu Sambolići. Međutim, nama nije poznato tko je dao takvu izjavu, jer naš plan kojega smo i vama u prošlom izvještaju od 7. X. uputili bio je slijedeći: I bat. našeg Odreda krenut će u kotareve Krapina, Pregrada i Klanjec da tamo izvrši mobilizaciju i gore navedene akcije, a naš II bataljon poslije povratka iz Kalnika trebao je vršiti akcije u kotaru Zlatar i najhitnije staviti se u vezu s nama i dostaviti nam daljnje zadatke koje će primiti od Štaba zone, s time ako je potrebno da se sastanemo da nam zakaže mjesto. Međutim, mi od našeg II bat. kao i od vašeg Štaba nismo primili nikakovu obavijest da 18. X. trebamo biti u selu Sambolići. Drug Ivica Družinec sadašnji komandant našeg I bat. izjavio je da nam je poslao neko pismo u kome je bilo naređenje od Štaba zone da porušimo mostove Zabok — Vel. Trgovište, i taj zadatak izvršio je sa vodom s kojim je došao, tj. porušio je most na pruzi dok za most na cesti nemamo materijala.

Plan našeg rada je slijedeći: Obzirom na to što čujemo da prema nama nastupaju naše veće jedinice, mi ćemo sa jednim našim bataljonom operirati u kotaru Klanjec, a s jednim u kotaru Pregrada i Krapina. Naše akcije bile bi usmjerene na rušenje pruge i razaranje cesta, jer bi stime onemogućili brzo prebacivanje bande prema našim većim jedinicama, osim toga neprijatelj uslijed tih akcija neće znati gdje su naše glavne snage. Naš II bat. kojeg ste vi uputili iz Ivaneca za Kalnik, kada se vrati do vas molimo vas dajte mu direktive za daljnji rad prema našem izvještaju, isto tako i nama po donosiocu našeg izvještaja.

Raspoloženje naroda u krajevima kroz koje prolazimo prema NOV je izvrsno. Narod nas pomaže, sam prekopava ceste i obavještava nas o kretanju bande.

Borbeni moral kod naših boraca jeste na osrednjoj visini. Drugarstvo kao i disciplina na niskom je stupnju obzirom na to što su to sve novi borci. Nastojat ćemo što više održati obrazovnih sastanaka sa borcima kao i komandnim osobljem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Komandant:

P. S.

Brojno stanje našeg I i III bataljona sa borcima koji u toku današnjeg dana trebaju stići k nama bit će oko 200 boraca. **Naoružanje** osam puškomitraljeza sa ona dva koja je donio vod II bat., a pušaka 130, međutim, raspolažemo sa malom količinom municije.

BR. 156

IZVJEŠTAJ ŠTABA KARLOVAČKOG NOP ODREDA OD 24 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O DIVERZIJAMA NA KOMUNIKACIJAMA KARLOVAC — SUŠAK I KARLOVAC — OZALJ[1]

ŠTAB
I KARLOVAČKOG PART. ODREDA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE I P. O.
— HRVATSKE —
Br. 112
Dne 24. listopada 1943

ŠTABU I KORPUSA NOV

Šaljemo vam operativni izvještaj 2 čete 2 diverzantskog bataljona GŠH[2] za 10 dana od 25. IX. do 13. X. 1943. g.

Dana 25 na 26. IX. dignut je u zrak vlak na pruzi Karlovac — Sušak između stanica D. Dubrave — Generalski Stol. Vlak je bio blindiran. Uništena su dva vagona i oštećena je lokomotiva. Bilo je mrtvih i ranjenih ali broj nije poznat. Promet je stajao 12 sati. Eksploziva utrošeno 12 kg.

Dana 26 na 27. IX. tg. u noći akcija na pruzi Karlovac — Sušak u suradnji sa I.K.P.O.[3] srušeno je pruge 580 metara i 1 veliki bunker, 1 podvožnjak, eksploziva je utrošeno 600 kg. Promet je stajao 4 dana.

Dana 28 na 29. IX. tg. na cesti Karlovac — Ozalj srušeno je 17 električnih stupova, grad Karlovac i okolna sela i industrijske fabrike ostali su bez svjetla 24 sata, eksploziva je utrošeno 45 kg.

Dana 1 na 2. X. tg. dignut je u zrak jedan blindirani vlak i jedan pružni tenk od 14 t.; tenk je uništen. 3 su bila mrtva i

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28/1—5, k. 419.

[2] Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske

[3] Prvi kordunaški NOP odred

5 teže ranjenih, stradala su 2 vagona i 1 lokomotiva. Ovo se je desilo na pruzi Zagreb — Karlovac, između Karlovca i Draganića. Eksploziva je utrošeno 26 kg., promet je stajao 34 sata.

Istoga dana na pruzi Karlovac — Ozalj na prvom km. dignut je u zrak blindirani vlak. Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Mrtvih i ranjenih bilo je, ali je broj nepoznat, promet je stajao 13 sati, eksploziva utrošeno 14 kg.

Dana 3 na 4. X. tg. na cesti Karlovac — Netretić oštećen je most u D. Stativama. Eksploziva je utrošeno 350 kg.

Dana 5 na 6. X. tg. na pruzi Karlovac — Sušak između stanica Tulić Mlin i Duge Rese postavljen je nagazni aparat sa dvije mine. Pored nedovršenog rada opazila ih je njemačka patrola koja je krstarila od Karlovca do Duge Rese. Pošto nisu znali snagu i naoružanje te patrole morali su uništiti mine i pod teškom vatrom povući se. Eksploziva je utrošeno 26 kg. Pruge je uništeno 48 metara. Promet je stajao 17 sati.

Dana 8 na 9. X. tg. postavljen je nagazni aparat sa 2 mine na pruzi Karlovac — Sušak, pa kako električna kapisla nije bila ispravna, to smo u noći 10. X. tg. promijenili kapislu. Na tu minu naišao je teretni vlak sa ratnim materijalom i pred sobom gurao 5 vagona, prvi i treći vagon dignut je u zrak a ostala tri vagona teško su oštećena. Eksploziva je utrošeno 26 kg. Pruge je onesposobljeno 64 metra.

Dana 9. X. tg. u akciji na pruzi Karlovac — Sušak između stanica Duga Resa — selo Belavići srušeno je 724 metra želj. pruge, 1 most duljine 8 metara. Eksploziva je utrošeno 286 kg. Promet je stajao nekoliko dana.[4]

Dana 11. X. tg. po danu 1 vod ove čete srušio je most u Protulipi, minirane su dvije babe, od velike detonacije srušene su 4 babe. Eksploziva je utrošeno 240 kg.

Dana 12 na 13. X. tg. na cesti Karlovac — Ozalj srušeno je 12 električnih stupova. Iste noći postavljen je nagazni aparat između Karlovca i Ozlja, srušena je jedna terezina na kojoj je sjedilo više ustaša i radnika, svi su mrtvi ali broj nije poznat.[5]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za polit. komesara
R.[6] Tabor

Komandant
Molek[7]

[4] Vidi dok. br. 208.
[5] Vidi dok. br. 213.
[6] Rafko
[7] Franjo Molek. Poginuo u Žumberku 1944 god. u borbi protiv Nijemaca i ustaša kao komandant Karlovačke NO brigade.

BR. 157

NAREĐENJE ŠTABA OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 25 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DEVETNAESTE DIVIZIJE DA ODABERE BORCE ZA PRVU PROLETERSKU DIVIZIJU[1]

ŠTAB
VIII KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE
Br. 47, Dne, 25. X. 1943.

ŠTABU XIX DIVIZIJE N.O.V. JUGOSLAVIJE

1) Upućujemo druga Biočić Antu za načelnika te Divizije, prema našoj ranijoj naredbi koju ste sigurno primili.[2]

Kadra ćemo Vam poslati prvim dolaskom istog — zasada su već raspoređeni u druge jedinice.

2) Odmah prikupite 500 drugova iz Vaših jedinica, na dobrovoljnoj bazi, koji će biti upućeni u 1 Proletersku diviziju. Drugovi treba da budu naoružani, obučeni i obuveni. S ovim drugovima neka se uputi i drug Popović Tomo, bivši načelnik Štaba Kninskog sektora, jer je određen na novu dužnost.

Za prihvat ovog ljudstva upućuje se drug Vučković Miloš, kapetan, iz I Proleterske divizije, koji će ih dovesti u Livno.

3) Odmah po drugu Popoviću, a po mogućnosti i prije, dostavite nam predloge za proizvodstva svih starješina u Vašim jedinicama, od komandira do članova Divizije, za sve drugove koji su stupili u NOV do 1. V. 1943. Ovo izvršiti neizostavno.

4) Vaš predlog[3] za imenovanje štabova brigada i odreda, podnesen Glavnom štabu Hrvatske i Štabu IV Operativne zone, prihvaćamo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar

V. D. Komandanta
pukovnik

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 39—1/1, k. 516.

[2] Vidi dok. br. 51.

[3] Vidi dok. br. 78.

BR. 158

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETE DIVIZIJE OD 25 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA KOD POSUŠJA I UPUĆIVANJU PRVE NOU BRIGADE NA BIOKOVO[1]

ŠTAB
IX DALMATINSKE N. O. U. DIVIZIJE
Br. 70/43.
25. X. 1943. g.
15[h]

ŠTABU VIII KORPUSA N.O.V. JUGOSLAVIJE

1.) I Brigada sa svojih položaja smijenjena je u toku noći 23/24 ov. mj. i sa istih se u toku jučerašnjeg dana prikupila na prostoriji s. Roško Polje i sinoć tj. noću 24/25. ov. mj. izvršila pokret do Studenaca, gdje će primiti u svoj sastav I (Biokovski) Bataljon III Brigade i odakle će danas popodne krenuti usiljenim maršem za Biokovo tj. do. s. Kozica odakle će uhvatiti vezu sa Štabom XXVI Dalmatinske divizije, kome će se staviti pod komandu.

Ova brigada je držala položaje prema Imotskom, Posušju i Rakitnom tačno onako kako je to predviđeno opštom zapovijesću izdatom 21. ov. mj. za smjenu ove brigade sa strane bataljona III Brigade, a od koje smo jedan primjerak i vama dostavili, a to je: Jedan bataljon u Zagorju držao je položaje na Kobiliću iznad Vira. Vir nekada drži neprijatelj[2] koga naši često napadaju, istjeraju ga iz istog, a on pobjegne u pravcu Imotskog pa se opet sa većim snagama vrati dokle ga ponovno zauzme. Tako su se skoro svakodnevno vodile borbe na ovom položaju, gdje naši najviše trpe od njihove artiljerijske i minobacačke vatre. Na ovom sektoru neprijatelju se nanose prilični gubitci, napadajući ga noću u Viru i Budimiru. Jedan dio milicije iz ovih sela predao je oružje partizanima i neće da bježi sa neprijateljem.

Jedan bataljon drži položaje na Jelinaku (k. 862) — V bataljon, on i dalje ostaje na ovom položaju — i k. 864 i Crnovru (k. 905). I ovaj bataljon je skoro svakodnevno u borbi sa neprijateljem koji od Posušja kao lijeva kolona napada preko

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21—1/3, k. 516.

[2] Odnosi se na dijelove Sedme SS divizije »Prinz Eugen« i Peti ustaški zdrug.

s. Nenadića na položaje ovoga bataljona, obasipajući ga prilično jakom artiljerijskom vatrom. Ovaj bataljon je dosada sa uspjehom odbijao sve neprijateljske napade, nanoseći mu prilične gubitke. Nekoliko puta je čistio s. Nenadići i dolazio do Gornjih Vinjana, kada je neprijatelj bježao u Imotski.

Jedan bataljon ove brigade držao je položaje na Klenku (k. 988) i Zavratci — Starka (k. 963), štiteći pravac od Posušja i put Posušje — Duvno zajedno sa bataljonom sa Crnovra. Na pravac ovoga bataljona neprijatelj je isto skoro svakodnevno navaljivao sa svojom srednjom napadnom kolonom od Posušja, koji je odbijat uz prilične gubitke. Ovaj bataljon je dosada dva puta u saradnji sa bataljonom sa Radovana i Snježnice vršio napad na Posušje i poslije jače borbe zauzima ga,[3] a iz koga se je morao povlačiti preko dana, jer je inače u Posušju nemoguće danju ostati našim jedinicama.

Jedan bataljon ove brigade je nekoliko puta čistio s. Trebistovo i Rakitno[4] od ustaških bandi koje se tamo nalaze (ima ih od 300 do 400 naoružanih bandita). Iste je nekoliko puta razbijao tako da su bježali u manjim grupicama u pravcu Drežnice i Čvrsnice planine. U docnije vrijeme kad je neprijatelj postao aktivniji od pravca Imotskog i Posušja ovaj je bataljon zaposjeo položaje [Orlov] Kuk (k. 684) — Radovan (k. 1134) i Snježnica (k. 1036). U posljednjem napadu na Posušje sadejstvovao sa bataljonom od Klenka. Štitio je pravac od Posušja kojim je neprijatelj nadirao sa svojom desnom napadnom kolonom.

23. ov. mj. je ovaj bataljon vodio borbu i to jaku sa neprijateljem koji je navaljivao od Posušja jakim snagama i prethodno tukao naše položaje sa jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom. Pred sam mrak poslije jake i žestoke borbe neprijatelj je ovladao položajem Radovan, a naši se nalaze na Kuku i Snježnici.

U ovoj borbi naši su imali 4 ranjena druga, dok je neprijatelj imao oko 20 mrtvih i ranjenih.

U borbi 21. i 22. ov. mj. na istim ovim položajima neprijatelj je imao oko 15 mrtvih i ranjenih, dok su naši imali 2 lakše ranjena.

Na svim ovim položajima se trpi jaka artiljerijska i minobacačka vatra od koje su naši dosada imali priličan broj mrtvih i ranjenih. Zbog svega ovoga ljudstvo I Brigade je prilično zamoreno držeći ovakve položaje i vodeći borbu skoro svaki dan.

---

[3] Opširnije o tome vidi dok. br. 229, 230 i 231.
[4] Vidi dok. br. 230.

Navedene položaje I Brigade 23. i 24. ov. mj. preuzeli su bataljoni III Brigade, koji su brojno manji a svakako mlađi tj. sa manje borbenog iskustva nego bataljoni I Brigade. Na ovim položajima ostao je jedino V Bataljon I Brigade i to novoformirani, dok je I Bataljon III Brigade kao najbolji može se reći u ovoj brigadi pošao sa I Brigadom u Biokovo. Iz svega proizilazi, da ako neprijatelj bude i dalje navaljivao na ovome pravcu, a pošto je već zauzeo položaje Radovan, može potisnuti naše sa ovih položaja i dalje prema Duvnu.

Iz svega što smo iznijeli ukazuje se potreba da bi trebalo snage na ovim položajima pojačati i mišljenja smo, da bi na ovom pravcu trebala doći još jedna brigada, koja bi u zajednici sa ovom našom III Brigadom mogla izvršiti jači pritisak na Imotski, pa ako bi se ukazala mogućnost izvršiti napad na Imotski.

Ostale naše brigade[5] su angažovane na pravcima prema Hanu i Trilju i za osiguranje puta tj. veze sa morem tako da ne mogu doći u obzir za pojačanje snaga III Brigade na njenom sektoru.

Prema svemu predlažemo da tražena brigada dođe što prije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:	Načelnik:	Komandant:
Edo Santini	**Mom.[6] Poleksić**	**Banina[7]**

(M. P.)[8]

---

[5] Odnosi se na Četvrtu NO brigadu i Desetu NO brigadu Dvadesete divizije, koja je tada dejstvovala u sastavu Devete divizije. Vidi tom V, knj. 22, izvještaj Štaba Osmog korpusa NOV Jugoslavije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 31 studenog 1943 godine.

[6] Momčilo

[7] Ante

[8] Okrugli pečat: Štab Devete dalmatinske divizije NOV i PO Hrvatske.

BR. 159

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESETE DIVIZIJE OD 25 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA NA PODRUČJU MUĆA[1]

ŠTAB
XX DIVIZIJE N. O. V. J.
Br. službeno
25-X-1943.

ŠTABU VIII KORPUSA

Položaj

Operativni izvještaj za jedinice ove divizije dostavljamo slijedeće:

1) 22-X-43. god. jedan bataljon VIII (Šibenske brigade) postavio je zasjedu na komunikaciji u Mućkoj dolini. Na tu zasjedu naišla je kolona od 5 kamiona. U tim kamionima nalazilo se oko 40 vojnika većinom Nijemaca.[2] Četa koja se nalazila u zasjedi otvorila je vatru i izvršila napad na kamione. Neprijatelj je odmah izašao iz kamiona i prihvatio borbu koja je trajala sve do uvečer.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 10 mrtvih i veći broj ranjenih. Tom prilikom zarobljen je jedan Talijan fašista u činu marescialo.[3] Mi smo imali jednog mrtvog i tri ranjena druga. Svih 5 kamiona je zapaljeno i uništeno. Zaplijenjena je manja količina raznog materijala opreme — 35 garnitura kompletnih za njemačkog vojnika, 1 mitraljez, 3 ručna mitraljeza njemačka i 1 automatsku pušku, municije i pušaka.

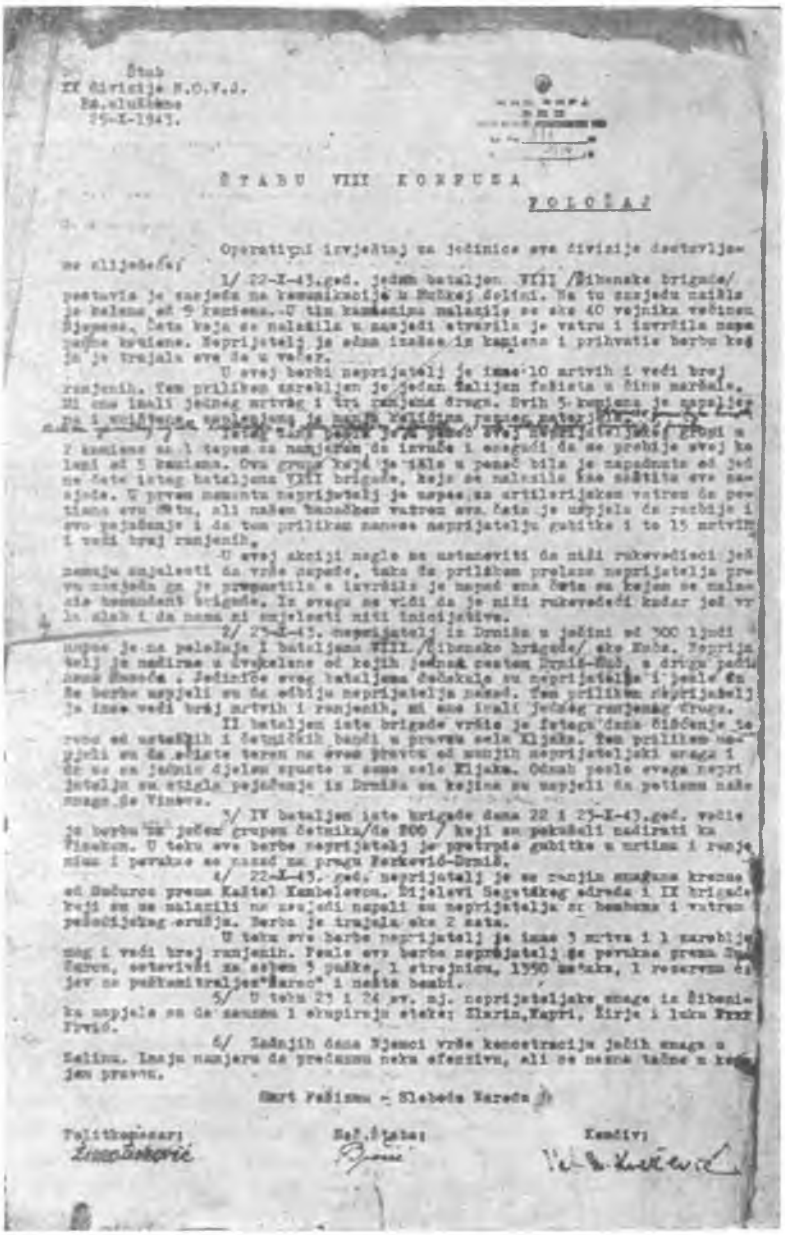
Istog dana pošla je u pomoć ovoj neprijateljskoj grupi u 2 kamiona sa 1 topom sa namjerom da izvuče i omogući da se probije ovoj koloni od 5 kamiona. Ova grupa koja je išla u pomoć bila je napadnuta od jedne čete istog bataljona VIII brigade, koja se nalazila kao zaštita ove zasjede. U prvom momentu neprijatelj je uspio sa artiljerijskom vatrom da potisne ovu četu, ali našom bacačkom vatrom ova četa je uspjela da razbije i ovo pojačanje i da tom prilikom nanese neprijatelju gubitke i to 15 mrtvih i veći broj ranjenih.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3 1, k. 1029.

[2] Iz sastava 892 grenadirskog puka 264 pješadiske divizije. Vidi dok. br. 2/4—16, 4 4—11, 7 4—9, k. 74 A.

[3] Narednik

Štab
XX divizije N.O.V.J.
Ba.sluškome
25-X-1943.

ŠTABU VIII KORPUSA

POLOŽAJ

Operativni izvještaj za jedinice ove divizije dostavljam na sljedeće:

1/ 22-X-43.god. jedan bataljon VIII /Sibenske brigade/ postavio je zasjedu na kamenkancije u Suhoj dolini. Na tu zasjedu naišla je kolona od 9 kamiona. U tim kamionima nalazile se oko 40 vojnika većinom Njemaca. Četa koja se nalazila u zasjedi otvorila je vatru i izvršila napad iz neposredne blizine. Neprijatelj je odmah izašao iz kamiona i prihvatio borbu koj je je trajala ove dane u veče.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 10 mrtvih i veći broj ranjenih. Tom prilikom zarobljen je jedan Talijan fašista u činu marširala. Mi smo imali jednog mrtvog i tri ranjena druga. Svih 5 kamiona je uništeno [illegible]

[illegible] 2 kamiona su [illegible] tako da izvuče i osigura da se probije ovoj kolni od 5 kamiona. Ova grupa koja je išla u pomoć bila je napadnuta od jed ne čete istog bataljona VIII brigade, koja se nalazila kao zaštita ove zasjede. U prvom momentu neprijatelj je otpao za artiljerijskom vatrom da povlači ovu četu, ali našom brzodbom vatrom ova četa je uspjela da razbije i ovo pojačanje i da tom prilikom nanese neprijatelju gubitke i to 15 mrtvih i veći broj ranjenih.

U ovoj akciji nagle se ustanoviti da niži rukovodioci još nemaju sposobnosti da vrše napade, taka da prilikom prelaza neprijatelja pre vu zasjeda on je preduzeo i izvršio je napad ona četa su kojom se nalaze komandant brigade. Iz svega se vidi da je niži rukovodeći kadar još vr lo slab i da nema ni sposobnosti niti inicijative.

2/ 23-X-43. neprijatelj iz Drniša u jačini od 300 ljudi napao je na položaje I bataljona VIII /Sibenske brigade/ ske Kuke. Neprija telj je nadirao u dvokolone od kojih jedna cestom Drniš-Knin, a druga jedi nicom Šuvaja . Jedinice ovog bataljona dočekale su neprijatelja i pošle da se borbe uspjeli su da odbiju neprijatelja nazad. Tom prilikom neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih, mi smo imali jednog ranjenog druga.

II bataljon iste brigade vrši je četnike dana 23-X-43. godine je ovo od ustaških i četničkih bandi u pravcu sela Kljaka. Tom prilikom neprijatelj su da zauzme teren na ovom pravcu od naših neprijateljski snaga i dr su se jačine dijelom spustile u samo selo Kljaka. Odmah poslo ovega neprijatelja su stigla pojačanja iz Drniša sa kojima su napjeli da potisnu naše snage do Vinova.

3/ IV bataljon iste brigade dana 22 i 23-X-43.god. vodio je borbu sa jačom grupom četnika/do 800 / koji su pokušali nadirati ka Plaškom. U toku ove borbe neprijatelj je pretrpio gubitke u mrtvim i ranje nima i povukao se nazad na pravac Perković-Drniš.

4/ 22-X-43. god. neprijatelj je sa ranjim snagama krenuo od Šuškovca prema Kašteli Kambelovcu. Dijelovi Sepetskog odreda i IX brigade koji su se nalazili na zasjedi napali su neprijatelja sa bombama i vatrom poluautomatskog oružja. Borba je trajala oko 2 sata.

U toku ove borbe neprijatelj je imao 3 mrtva i 1 zarobljenog i veći broj ranjenih. Poslo ovo borbe neprijatelj se povukao prema Šuškovcu, ostavivši za sobom 3 puške, 1 strojnicu, 1950 metaka, 1 rezervnu cijev za puškomitraljez "Zbrojovka" i nešto bombi.

5/ U toku 23 i 24 ov. mj. neprijateljske snage iz Šibenika napjele su da zauzmu i okupiraju otoke: Zlarin, Kaprije, Žirje i luku Vrgorac Prvić.

6/ Zadnjih dana Njemci vrše koncentraciju jačih snaga u Zadru. Imaju namjera da preduzmu neku ofenzivu, ali se nezna tačno u kojem pravcu.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu !

Politkomesar: [illegible]

Šef štaba: [illegible]

Komdiv: [illegible]

Fotokopija dokumenta br. 159

U ovoj akciji moglo se ustanoviti da niži rukovodioci još nemaju smjelosti da vrše napade, tako da prilikom prolaza neprijatelja prva zasjeda ga je propustila a izvršila je napad ona četa sa kojom se nalazio komandant brigade.[4] Iz ovoga se vidi da je niži rukovodeći kadar još vrlo slab i da nema ni smjelosti niti inicijative.

2) 23-X-43. neprijatelj iz Drniša u jačini od 300 ljudi napao je na položaje I bataljona VIII (Šibenske brigade) oko Muća.[5] Neprijatelj je nadirao u dvije kolone od kojih jedna cestom Drniš — Muć, a druga padinama Moseća. Jedinice ovog bataljona dočekale su neprijatelja i poslije duže borbe uspjeli su da odbiju neprijatelja nazad. Tom prilikom neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih, mi smo imali jednog ranjenog druga.

II bataljon iste brigade vršio je istoga dana čišćenje terena od ustaških i četničkih bandi u pravcu sela Kljaci. Tom prilikom uspjeli su da očiste teren na ovom pravcu od manjih neprijateljskih snaga i da se sa jednim dijelom spuste u samo selo Kljaci. Odmah poslije ovoga neprijatelju su stigla pojačanja iz Drniša sa kojima su uspjeli da potisnu naše snage do Vinova.

3) IV bataljon iste brigade dana 22 i 23-X-43. god. vodio je borbu sa jačom grupom četnika (do 200) koji su pokušali nadirati ka Visokoj. U toku ove borbe neprijatelj je pretrpio gubitke u mrtvima i ranjenima i povukao se nazad na prugu Perković — Drniš.

4) 22-X-43. god. neprijatelj je sa manjim snagama krenuo od Sućurca prema Kaštel Kambelovcu. Dijelovi Segetskog odreda i IX brigade koji su se nalazili na zasjedi napali su neprijatelja sa bombama i vatrom pješadijskog oružja. Borba je trajala oko 2 sata.

U toku ove borbe neprijatelj je imao 3 mrtva i 1 zarobljenog i veći broj ranjenih. Poslije ove borbe neprijatelj se povukao prema Sućurcu, ostavivši za sobom 3 puške, 1 strojnicu, 1350 metaka, 1 rezervnu cijev za puškomitraljez »Šarac« i nešto bombi.

5) U toku 23 i 24 ov. mj. neprijateljske snage iz Šibenika uspjele su da zauzmu i okupiraju otoke: Zlarin, Kaprije, Žirje i Prvić Luku.[6]

---

[4] Branko Ljubić

[5] Vidi dok. br. 231 i 232.

[6] Vidi dok. br. 231 i 232.

6) Zadnjih dana Nijemci vrše koncentraciju jačih snaga u Solinu. Imaju namjeru da preduzmu neku ofenzivu, ali se ne zna tačno u kojem pravcu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:	Nač. Štaba:	Komdiv:
Živko Živković	**Biočić**[7]	**Vel.**[8] **M. Kneževi**ć

BR. 160

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NOU BRIGADE OD 25 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA SMILJANSKOM POLJU, KOD LIČKOG NOVOG I OŠTRE[1]

ŠTAB II UDARNE BRIGADE
VI DIVIZIJE N. O. V.
HRVATSKE
Op. Broj 364
25. oktobra 1943 g.

Operativni izvještaj
za 22 i 23. X. 1943.—

ŠTABU VI DIVIZIJE NOV HRVATSKE

I bataljon »Stojan Matić« nalazio se na sektoru Smiljan — Oštra — L. Novi sa slijedećim rasporedom:

I četa sa dva voda na Miljači (617), jedan vod na Bogdaniću — 564 i k. 654 ojačan sa jednim vodom II čete. II četa na Rasovači — k. 670 sa dva voda. III četa: jedan vod Oštra (798), jedan vod na Busiji, jedan na Kalauri i Gradini. Tri teš. mitraljeza IV čete dodijeljeni su bili I i II četi, dok ostala dva bili su u rezervi kod Štaba bataljona.

22. X. t. g. Štab istog bataljona u saglasnosti sa općinskim N.O. Odborom Smiljan i terenskim radnicima uputio je I četu u pravcu Bužima sa zadatkom da razoruža 15 ustaša i oko 20 naoružanih civila koji su preko dana većinom bili u

[7] Frane
[8] Velimir

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19—6, k. 801.

šumi, a preko noći slazili kućama. Četa je opkolila selo Bužim uz pomoć terenskih radnika u toku noći i otpočela sa čišćenjem sela. Pošto te noći neprijatelj je spavao u šumi nije se uspjelo da ga se uhvati. Naše snage u saglasnosti sa članovima O.N.O.O.[2] Smiljan i terenskim radnicima rekvirirali su nešto stoke od familije navedenog neprijatelja koji se nalazio u šumi. Kad su naši stoku pognali neprijatelj je iz šume doviknuo: »Ostavite nam blago, dajemo oružje«. Pozvati su na predaju, ali se nisu htjeli predati, tako da su žene njihove išle u šumu i donosile puške. Predali su 16 pušaka i 600 metaka. Puške su zadržane u bataljonu kao i municija. Zaplijenjeno je 120 litara rakije, 3 konja i 4 svinje. Jedan konj ostao je u bataljonu, dok je ostalo uzeo O.N.O.O. Smiljan. Po završenoj akciji četa se je vratila u sastav svoga bataljona, gdje je ostala u rezervi kod Štaba bataljona.

23. X. t. g. oko 6 h. ujutro neprijatelj jačine 2 bojne ustaša potpomognut sa dva tenka nepoznate tonaže, 3 teška minobacača i baterijom brdskih topova koja je bila plasirana u Smiljanskom Polju kod usamljene kuće, napao je jednovremeno na naše snage na cijelom sektoru bataljona.

III četu u Novom i Oštroj neprijatelj je napao sa dva pravca i to: Jednom kolonom zašao je od Novog Sela poljem preko sela L. Novi našim snagama za leđa, a jedna kolona od Kaniže nastupala je poljem. Pošto je neprijatelj uspio ovoj četi zaći za leđa, ista je odstupila uz mali otpor na bezimenu kotu tzv. Klisa gdje je zadržala položaj.

Smiljan je napao sa tri pravca i to: Jednom kolonom, koristeći noć i gustu maglu koja je toga jutra bila, zašao je uz Otešicu i napao Smiljan sa sjeverne strane. Ova kolona sastala se je sa neprijateljem koji se je nalazio u Pazarištima, a koji je došao preko Bužima. Jedna kolona koju su pratili tenkovi nastupala je cestom Gospić — Smiljan potpomognuta sa topovskom i minobacačkom vatrom. Jedna kolona od Debelog Brda nastupala je prema Bogdaniću.

I četa koja se je nalazila u rezervi odmah je upućena na Krčmar (774) sa zadatkom, da prihvati ostale snage u slučaju povlačenja i ujedno da spriječi neprijateljsko nadiranje od pravca Bužima.

Neprijateljska srednja kolona u pratnji tenkova uspjela je zabiti klinove između Miljače i Rasovače i Bogdanića i naše snage sa toga položaja bile su prisiljene na odstupanje. Naše snage odstupile su pod zaštitom I čete koja se nalazila na Krčmaru, južnim padinama Krčmara pravac Trnovo — Rizvanuša, gdje i sada drži položaj.

---

[2] Opštinski narodnooslobodilački odbor

Neprijateljski gubitci: Imao je 7 mrtvih i veći broj ranjenih.

Sopstveni gubitci: 1 mrtav i 1 ranjen drug lakše.

Kritički osvrt: Uslijed toga, što je bila noć i gusta magla, neprijatelj je uspio zaći našim snagama za leđa u L. Novom, a Smiljan je napao sa jačim snagama, tako da je bataljon bio primoran da otstupi. Drugih zapažanja nije bilo. Veza između jedinica dobro je tekla, dok sa ovim štabom je teže održavana.

Utrošak municije: Utrošeno je 1.970 jugosloven. i 800 talijan. metaka.

Prilog: lista gubitaka mrtvih i ranjenih.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
Damjanović[3]

Komandant major,
Dotlić[4]

(M. P.)[5]

BR. 161

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE NOU BRIGADE OD 25 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O ČIŠĆENJU USTAŠA I ČETNIKA NA PODRUČJU OTOČCA[1]

ŠTAB III UDARNE BRIGADE
VI DIVIZIJE NOV HRVATSKE
25/X. 1943 g.

Dnevni izvještaj od
21/X. — 25/X. 1943 g.

ŠTABU VI DIVIZIJE NOV HRVATSKE

Izvještava se taj Štab o pokretima i promjenama ove Brigade od 21/X. — 25/X. 1943: Noću između 21 i 22 Brigada je izvršila pokret prema Gackoj dolini i smjestila se: I Bataljon ostao je na starom svom mjestu u Podumu, II Bataljon

[3] Branko
[4] Dušan
[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 35—3, k. 796.

u Sincu, III Bataljon u Starom Selu i IV Bataljon u Sv. Marko (Podum), Četa za vezu i Štab Brigade u Otočcu. Istoga dana izvršene su pripreme i stvoren plan za čišćenje ustaško-četničkih bandi koje su hitale po šumi i zadržavale se na prostoru Srpsko Polje — Bjeljevina — Ponori — Gorići — Švica — Kuterevo — Lipovlje — Tisovac — Dolci — Crno Jezero — Premužno Jezero — Markovića Rudina.

Na cijelom ovom prostoru prema podacima koje smo dobili od ROC[2]-a, nalazilo se je oko Bjeljevine oko 25—30 mjesnih i kosinjskih četnika i sa njima nekoliko ustaša iz Švice, oko Kutereva oko 30 ustaša i civila koji su se krili, a oko Markovića Rudine oko 30 naoružanih ustaša i civila. Međutim, po izvještaju zarobljenih — da ih nije bilo ovoliki broj, već da su to bile neorganizovane grupe, koji su širili alarmantne vijesti među okolnim narodom. Plan za akciju bio je slijedeći: Noću između 22 i 23/X. I Bataljon prošao je neprimjetno kroz Švicu i zaposio sjeverozapadno za 500 metara od šumarske kuće koja se nalazi na putu Krasno — Otočac, pa udesno Grezina, sjeverne padine šume Rožmanov Vrh, južno od Kutereva, južno iznad Dulibe zaključno sa desnim krilom pješačka staza k. 665. U produženju desnog krila I Bataljona, jedna četa II Bataljona sjevernim padinama k. 665, k. 733 južno od Dolaca. Ove snage zaposjele su po grupicama i streljačkom stroju u vidu zasjede. Jedna četa II Bataljona čistila je Markovića Rudine, dok su ostale čete II Bataljona i Četa za vezu i jedna četa III Bataljona, čistile teren sa pravca jugoistočne strane od Crnog Jezera — Premužno Jezero, od Prozora zaključno kod Stelčeva Sela[3] — Perina Strana, sa zadatkom da izbiju na liniju Šporčići, Tisovac. IV Bataljon imao je zadatak da prečišćava teren Vivoze, Šumećicu, Gerovo Selo, Zabrdo, zaključno Lumbardenik. III Bataljon imao je zadatak sa ostalim četama da prečisti Srpsko Polje — Bjeljevina — Ponori — Gorići, i da napreduje prema Kuterevu, a IV Bataljon da izbije na liniju Kuterevska Kosa. Jedna četa P.P.K.[4] ubacila se u Kuterevo te hapsila po kućama.

Akcija je izvedena po planu i može se reći da je uspjela. Uhvaćeno je 7 ustaških koljača i organizatora i jedan je poginuo. Najopasniji zlikovac Maćan Rast. Uhapšeno je i oko 20 ustaških saradnika i špijuna, koje su predani i jedni i drugi Komandi mjesta Otočac na postupak. Zaplijenjeno je 19 pušaka, 2 pištolja, 260 metaka i 6 bomba, 6 pušaka, bombe,

[2] Rejonski obavještajni centar
[3] Kostelčevo Selo
[4] Protiv pete kolone

pištolji i municija zadržati su u ovoj Brigadi, a ostale puške predate su P.P.K. bataljonu, pošto su iste bile francuske i austrijske.

Od naprijed navedenih bandita za koje su pozadinske vlasti naprijed predvidile, izvršena je konfiskacija imovine u saglasnosti sa pozadinskim vlastima i ob. centrom za Liku; ...

Od konfiskovanih stvari pri Intendanturi ove Brigade nalazi se naša stoka, kao: krave, ovce, konji i svinje, o čemu ćemo Vas u toku sjutrašnjeg dana obavijestiti i poslati iscrpan izvještaj. Ostale stvari predate su pozadinskim vlastima. —

Po završenoj akciji bataljoni su se nalazili i to: I Bataljon u Švici, II Bataljon u Prozoru, III Bataljon u Starom Selu, IV Bataljon u Lipovlju. Štab Brigade u Otočcu. 25 ov.mj. u 3 časa Brigada je krenula prema zapovijesti toga Štaba za Perušić, gdje smo stigli između 12—14 časova. Sada se nalazimo: I Bataljon u Prvanj selu,[5] II Bataljon u Malom Polju, gdje drži položaj Metlača, Kaluđerovac, k. 777 (Sklopača), III Bataljon Kvarte, IV Bataljon Kaniža. Štab Brigade i Četa za vezu u Perušiću.

Promjene u Brigadi od posljednjeg izvještaja do danas: 5 drugova upućeno je za kurire GŠH[6] i 8 drugova za stražare pri tome Štabu. 3 druga samovoljno se udaljila, i to jedan ranije a dvojica (Primoraca) noćas i to prilikom pokreta za Perušić. Imena istih data su Komandi mjesta Otočac, te ukoliko ih uspije uhvatiti, da ih sprovede u ovaj Štab. Pisarica ovog Štaba upućena je u ZAVNOH,[7] na njihovo traženje, a dobili smo u Brigadu sa bolovanja 9 drugova i 6 koje smo mobilisali, tj. koji su se dobrovoljno javili iz Otočkog kotara.

Brojno stanje Brigade na licu 1128.

Ishrana je bila dosta dobra. Za ljekarski pregled bilo je nekoliko slučajeva. Drugih promjena nije bilo. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
M.[8] Basta

Komandant,
M.[9] Šijan

(M.P.)[10]

---

[5] Prvanci
[6] Glavni štab NOV i PO Hrvatske
[7] Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske
[8] Milan
[9] Milan
[10] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 162

ZAPOVIJEST ŠTABA BRODSKE NO BRIGADE OD 25 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA GORJANE[1]

ŠTAB BRODSKE BRIGADE N. O. V.
HRVATSKE
Dne 25. X. 1943.
Br. 58/1943

Predmet: Naređenje za likvidaciju neprijatelj. uporišta Gorjani, dostavlja.

ŠTABU I, II i III BATALJONA, MAĐAR. BATALJ., BOL. I PRAT. ČETI

Položaj

Da bi se plamen Partizanskog rata raspirio što dublje na istok a što se pred našu brigadu postavlja da što više vrši akcije na neoslobođeni teritorij, odlukom Štaba ove brigade naše jedinice napasti će neprij. uporište **Gorjani.**[2] U istom uporištu nalazi se 150 naoružanih neprijateljskih vojnika. Od toga 80 Nijemaca, ostalo domaći seljaci.

Naoružani su sa dva teška mitraljeza, 4 puškomitraljeza, nekoliko šmajsera, ostalo su karabini.

Na svakom uglu ulice postoje rovovi u kojima ima 8 do 10 vojnika.

Sa jugoistočne strane sela nalazi se jedan bunker i pred opštinom jedan bunker.

Po prikupljenim podacima Štab ove brigade izdaje slijedeće:

n a r e đ e n j e

I bataljon

a) četa ovoga bataljona nastupiti će putem koji ide od Bračevaca pored Mađareve Bare i čistiti blokove kuća do crkve, od crkve jedan vod čisti i dalje-lijevi i desni blok kuća u pravcu

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10—1, k. 1140.

[2] O rezultatima napada vidi tom V, knj. 21, pismo Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije Štabu Druge operativne zone od 9 studenog 1943 god., i bojnu relaciju Brodske NO brigade u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22—4, k. 1140.

centra, dok drugi vod čisti krak sela koji se od crkve odvaja putem u pravcu Bele Vile.
b) 3 četa nastupa putem koji ide iz Krndije za Gorjane i čisti obadva kraka sela koji idu u pravcu Krndije sve dotle dok ne uhvati vezu sa a) četom i c) četa biti će brigadna rezerva.

III bataljon

a) četa čistiti će ulicu koja ide prema Đak. Satnici[3] sve dotle dok ne uhvati vezu na svom desnom krilu sa b) četom, a na lijevom krilu sa a) četom I bataljona.
b) četa ovog bataljona čisti krak sala koji ide iz centra u pravcu Tomašanaca. Također treba da održava vezu na lijevom krilu sa a) četom, a na desnom krilu sa c) četom.
c) četa nastupa putem od Punitovaca te čisti ulicu u pravcu centra i ova dva kraka od iste ulice koji se odvajaju udesno.

Zadatak I i III bataljona jeste da se uporište što uspješnije likvidira te da se otme što više od neprijatelja oružja.

II bataljon

Ovaj bataljon postaviti će zasjedu i to na ovaj način:
a) četa zaposjesti će raskrsnicu Bela Vila na cesti Đakovo — Našice između sela Đak. Satnica — Potnjani.
b) četa zaposjesti će put koji vodi Đak. Satnica — Gorjani i to uz potok Zmajevac.
c) četa zaposjesti će put koji vodi Gorjani — Gorjanski Ivanovci također uz potok Zmajevac.
c) četa treba da kontroliše patrolama put koji vodi od Tomašanaca za Gorjane. Sve tri ove čete treba da održavaju vezu sa patrolama.

Štab II bataljona nalaziti će se sa b) četom. II bataljonu dati će I bataljon protutenkovsku pušku. Također se II bataljonu dodjeljuje rezervni teški mitraljez.

Zadatak ovog bataljona jeste da pod nikakovu cijenu ne smije dozvoliti da banda se probije do uporišta Gorjani.

Mađarski bataljon

Postaviti će zasjedu na cesti između Stipanovaca i Podgorača tj. cesta Našice — Đakovo.

Ovaj bataljon ima zadatak da spriječi nadiranje bande iz Našica. Također će ovaj bataljon prekopati cestu što bolje tako da ne može neprijateljska motorizacija da prolazi.
II bataljon ima također zadatak da prekopa sva 3 puta na kojima drži zasjedu.

---

[3] Đakovačka Satnica

Štabovi bataljona treba da se na vrijeme pobrinu za dosta vodiča tako da ne bi u posljednje vrijeme kukali da nemaju vodiča.

Početak napada biti će 26 o.m. u 21 čas.

Znaci za noć između 26 i 27 o.mj. biti će: **Rusi — Napreduju.**

Znaci za dan 27 o.mj. su redovni.

Znaci za povlačenje biti će ispaljenje 4 bijele rakete i to na mjestu gdje se bude nalazio Štab brigade.

Posebno će biti i pismeni znaci.

Štab brigade će se nalaziti na putu koji vodi od Mađareve Bare u pravcu Gorjana.

Štabovi bataljona treba da šalju najmanje svaki sat izvještaje Štabu brigade, a bataljoni koji se nalaze u zasjedi svaka dva sata.

Evakuacija plijena biti će pravac Paučje, preko Bračevaca, Bučje, Podgorje, Paučje.

Glavno brigadno previjalište biti će u selu Bračevcima odakle će ranjeni drugovi biti upućivani u bolnicu.

Drugi i Treći bataljon kao Bolnička i Prateća četa treba da budu postrojeni u 14 časova. Također I bataljon treba da bude tačno u 14 časova u mjestu Podgorje.

Poslije akcije jedinice naše brigade izvršiti će povlačenje — pravac sela Podgorje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Đuka Balenović v. r.

Komandant:
Prilika Đuro v. r.

BR. 163

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NO BRIGADE OD 25 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA U HRVATSKOM PRIMORJU I GORSKOM KOTARU OD 6 DO 17 LISTOPADA[1]

ŠTAB
II BRIGADE XIII DIVIZIJE NOVH
Dne, 25. X. 1943. godine.

Operativni izvještaj
od 6 do 17. X. 1943.

ŠTABU XIII DIVIZIJE NOV HRVATSKE

6. X. U 14 sati dobili smo usmeno naređenje od Komandanta Divizije[2] da izvršimo u toku noći 6/7 pokret iz Novoga na sektor Hreljin — Krasica. Zadatak: smijeniti III brigadu na položaju Draga — Kukuljanovo — kota 285 — Kamenjak i pripremiti napad, te zauzeti kotu Kamenjak i kotu 410.

7. X. U 5 sati brigada je stigla na sektor Krasica — Hreljin i raspoređena: Štab brigade i I bataljon Krasica, II bataljon Praputnjak, III bataljon Meja, IV i Prateći bataljon Hreljin.

Od Štaba III brigade, koji se je nalazio u Meji obaviješteni smo da je situacija normalna. Brigada je dala svoje lično obezbjeđenje.

7. X. U 8,30 časova čula se je mitraljeska vatra iz pravca Koritnjaka. Komandant III brigade[3] nas obavještava da je njihova jedinica kod Koritnjaka u borbi sa njemačkom pješadijom[4] i da damo pomoć sa jednim bataljonom prema Koritnjaku. Na pitanje o tenkovima bilo je odgovoreno da je cesta zakrčena. U 9 sati Štab brigade izdaje naređenje jedinicama:

IV bataljon da odmah krene iznad stanice Meja i preko kote 705 djeluje bočno na neprijatelja, koji napada iz pravca Koritnjaka.

I bataljon da iz Krasice krene i zauzme kotu Svib (614) i kotu 610 ili najbliže najpovoljnije kote.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4.20, k. 920.

[2] Komandant Trinaeste divizije bio je tada Veljko Kovačević.

[3] Gojko Čošan

[4] Opširnije o tome vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 62 i tom V, knj. 21, dok. br. 13.

II bataljon da se povuče iznad Hreljina prema željezničkoj stanici Plase, gdje će zauzeti položaje.

III bataljon da zauzme kote 324 i 307 kod Hreljina i sa zapadne strane ceste.

Prateći bataljon da se spremi za pokret.

Sanitet i Četa za vezu, kao i sva komora, da se povuče iza Hreljina. Ta naređenja davana su usmeno komandantima bataljona od Komandanta i Polit. komesara Brigade.[5]

7. X. U 9,30 časova prodrli su tenkovi iz pravca Koritnjaka za Meju.[6] Štab brigade, koji se u tom momentu nalazio na cesti između Meje i Hreljina izdao je naređenje da se Prateći bataljon hitno sa topovima povuče prema Križišću, a bacači prema želj. stanici Plase. U to vrijeme IV bataljon, koji je prvi dobio naređenje, već je zauzimao položaj kod želj. stanice Meja, dok su ostale jedinice bile u pokretu.

U 9,40 časova tenkovi su prodrli prema Hreljinu i prema Križišću po svim cestama. Od 9,40 do 12,30 časova Štab brigade sa jednim vodom partizana probijao se preko Hreljina i želj. stanice Plase, gdje je već bio neprijatelj, za Zlobin. Kroz to vrijeme bataljoni su učinili slijedeće:

I i II bataljon, koji su kretali prema naređenju, vidjevši da su opkoljeni od tenkova, prebacili su se prema Bakarcu, gdje ih je neprijatelj opkolio i gdje su se razbili i odavde po dijelovima povukli se do Grižana kao i za otok Krk ili prema Šmriki. III bataljon, koji je uspio zauzeti položaje kod Hreljina, nakon prodora tenkova povukao se, jedan dio prema Bakarcu, a jedan dio sa Štabom bataljona prema Zlobinu. Prateći bataljon, koji je prema naređenju odstupio, zahvaćen je na cesti od tenkova između Križišća i Hreljina i razbijen je. IV bataljon zauzeo je položaje iznad želj. stanice Meja, odbio napad pješadije koja je nadirala preko kote 705 i nakon 1 sat borbe prebacio se je za selo Benkovac. Jedinice, koje su se prebacile prema Bakarcu, pomiješale su se sa jedinicama III brigade i po grupama se probijale u toku dana i noći, dok su se pojedine grupe predavale ili bile ubijene od Nijemaca.[7]

7. X. Štab brigade u 13,30 časova hvata vezu sa Štabom III bataljona, koji mu daje zadatak: prikupljanje svih partizana iz bilo koje jedinice i organizovanje odbrane razrušene ceste iznad Plasa, te da zauzme kote 782 i bezimenu kotu jugoistočno od ceste Plase — Zlobin. U 15 časova hvata vezu sa

---

[5] Komandant brigade bio je Viktor Bubanj, a politički komesar Karadžija Milan.

[6] Opširnije o tome vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Trinaeste divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 2 listopada 1943 godine.

[7] Vidi dok. br. 62.

IV bataljonom i daje mu zadatak da osigura bok III bataljona na koti 1106 i 908 i da organizuje položaje i prekopavanje cesta kod sela Brdo.

7/8. X. Neprijatelj napada prema Zlobinu.

8. X. U 3 sata III bataljon vrši protunapad prema stanici Plase. 8. X. u 9 časova neprijatelj pojačan teškim tenkovima prelazi prepreku i probija položaj. Naši gubitci 3 mrtva. Neprijateljski gubitci 2 mrtva ili ranjena. 8.X. u 11 časova probija neprijatelj položaj IV bataljona, kod sela Brdo, i prodire za Fužine i dalje. Naši gubitci 4 mrtva i 2 puškomitraljeza u protunapadu na kotu 969.

Naređenje Štaba brigade IV i III bataljonu da se uvijek povlače duž komunikacija Fužine — Plase prema Mrkoplju nije moglo biti izvršeno uslijed jakog pritiska neprijatelja i brzog nadiranja.

8. X. U 10 sati III bataljon se sa položaja kod Zlobina prebacuje za Lič, a IV bataljon sa Štabom brigade, nakon prodora položaja kod Brda, prebacuje se u šumu zapadno od Fužina.

9. X. Neprijatelj sa tenkovima iz Fužina i Benkovca i pješadijom iz Gornjeg Jelenja prodire šumskim putevima u šumu Rogozno, gdje se nalazimo. Kod vrela Ličanke bataljon u povlačenju, tokom toga dana razbija se na dva dijela. Jedan dio sa Štabom brigade probija se 9/10 u noći preko ceste Benkovac — Fužine za šumu iznad Grižana. U toku tog dana bataljon je imao 10 mrtvih.

10. X. Prikuplja se brigada na prostoru iznad Grižana i od svakog bataljona prikupljaju se borci i formiraju jedinice.

10. X. Navečer brigada dolazi u Bribir.

11. X. Ujutro prebacuje se za Ledenice.

12. X. Ujutro kreće za selo Kamenicu i stiže u 22 sata.

13. X. Odmah u Kamenici konferencija sa komandnim kadrom i sređivanje jedinica.

14. X. U 13 časova neprijatelj prodire za Jezerane — Brinje — Drežnica. Brigada se raspoređuje na prostoru Knežević — Škalić — Tužević — Gornja Kamenica i postavlja zasjede na cesti Jezerane — Drežnica.

15. X. Dobiva se naređenje za odbranu ranjenika[8] i u toku noći 15/16 postavlja se sa rasporedom: III bataljon zauzima položaje iznad sela Vukelića i Tomića, II bataljon iznad sela Radulovića, I bataljon Škalići i položaje ispred Škalića,

[8] Vidi dok. br. 97 i 105.

IV bataljon selo Tužević, Prateći bataljon, bez teškog oružja, kraj bolnice za eventualni prenos ranjenika, Štab brigade kod bolnice.

16. X. Neprijatelj[9] odlazi iz Drežnice i Jezerana. I bataljon kreće za neprijateljem u Modruš sa zadatkom da organizuje zarušavanje ceste preko Kapele. IV bataljon prebacuje se u Lovniće i utvrđuje položaje u Klancu.

17. X. Jedinice sa istim zadatkom kao i 16. o.mj. i vrši se izviđanje sektora prema Jasenku, gdje se prebacuje II bataljon I odreda i II bataljon IV brigade.

U prodoru neprijatelja 17. X. u 0,40 časova Štab brigade je rukovodio jedinicama za koje vrijeme je dao naređenja, koja je smatrao za najbolja. O neprijatelju i njegovoj koncentraciji nije uopće imao podataka. Učinjen je propust, što bez obzira na to što se je ispred nalazila III brigada nije odredio i zauzeo sa teškim oruđem položaje. Kod štaba bataljona i komandnog kadra pokazalo se da u takvoj situaciji ne znaju povesti jedinice i da se pretvore u borce, koji se sami spasavaju ili sa boljim drugovima. Imade dosta rukovodilaca, gotovo većina, koji su se dobro držali, naročito se nije nitko isticao. One rukovodioce koji su skinuli znakove ili su se sami prebacivali, ostavljajući jedinice, te smo degradirali.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Komandant:
major

[9] Riječ je o njemačkom 901 motorizovanom puku. Vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 98.

BR. 164

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG KORPUSA OD 26 LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA PODREĐENIH JEDINICA OD 27 RUJNA DO 21 LISTOPADA[1]

ŠTAB IV KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
O. Br. 215/43
Dne, 26 oktobar 1943

31. X. 1943.[2]

Operativni izvještaj o borbama naših jedinica u vremenu od 27-IX do 21-X-1943 god.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

VI Divizija:

5-X-1943 Odred »Plavi Jadran« držao je položaje Zadar — Bokanjac, Zadar — Murvica, Zadar — Diklo i Zadar — Kožin. U 13.45 sati 300 neprijateljskih vojnika sa jednom baterijom brdskih topova i 3 teška bacača napao je položaje na liniji Bokanjac — Briševo. Nasuprot neprijatelja na toj liniji nalazila se je jedna četa I bataljona koja je sačekala neprijatelja, otvorila na njega jaku vatru i nakon borbe koja je trajala do 20 časova neprijatelj je zadržan i povraćen natrag.

Zarobljenika i plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja 12 mrtvih i 15 ranjenih.

Naši gubici 1 drug lakše ranjen.

Utrošeno 3.400 puščanih i mitraljeskih metaka.

U borbi se dobro držala 1 četa I bataljona na čelu sa svojim komandirom. Oni su izdržali jaku neprijateljsku artiljerijsku i minobacačku vatru, bili dobro utvrđeni te nisu pretrpjeli gubitaka.

9-X-1943 Jedna njemačka motorizovana kolona iznenada je prodrla iz Gračaca u Medak.[3] U Medku su u to vrijeme

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22—4, k. 105 B.

[2] Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] Odnosi se na Oklopni puk iz sastava 114 lovačke divizije koji je upućen radi pružanja pomoći blokiranoj posadi u Gospiću. Vidi dok. br. 87, 208, 210, 213 i dok. br. 20/2—4, k. 53, u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

bila dva bataljona II brigade koje je neprijatelj svojim brzim prodorom potpuno iznenadio i prisilio da prime borbu na slabim položajima i pod nepovoljnim okolnostima za nas. Borba se je vodila na liniji Bukova Glavica, k. 635, k. 634, k. 644, k. 688 i k. 685. Neprijateljski tenkovi brzo su ušli u Medak, a pošto naši položaji nisu odgovarali za borbu, naše snage su se povukle u pravcu Počitelja. U ruke neprijatelja pala su troja komorska kola, dosta konja i ostale spreme, dok su naši uspjeli da nešto kola i arhive zapale.

Zarobljenika i plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Naši gubici 4 mrtva i 7 ranjenih drugova.

Utrošeno 1.550 puščanih i mitraljeskih metaka.

Istog dana III bataljon II brigade, koji se nalazio na položajima na liniji Mali Žitnik — Budački most — želj. most na Lici, odbio je jednu neprijateljsku kolonu od 50 vojnika, 3 oklopna automobila i 5 tenkova koja je napadala od Gospića prema Budačkom mostu. Naši borci pustili su neprijatelja na blisko otstojanje, obasuli ga jakom vatrom i nakon 30 minuta borbe neprijatelj se povukao prema Gospiću.

Zarobljenika i plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja 15 mrtvih i ranjenih.

Naši gubici 1 drug lakše ranjen.

Oštećena su 3 neprijateljska tenka koji su pogođeni sa više pancerskih granata 37 mm. Ove tenkove neprijatelj je noću između 9/10-X uspio izvući uz pomoć drugih tenkova.

10-X-1943 Jedna četa III bataljona II brigade nalazila se je na položaju ispred željezničkog mosta na Lici. Oko 17 časova jedna četa neprijatelja vršila je nasilno izviđanje u pravcu ovog mosta. Naši borci pustili su neprijatelja na 400 metara daljine, obasuli ga vatrom i natjerali na povlačenje.[4] Za vrijeme povlačenja neprijatelj je tukao artiljerijom i teškim bacačima.

Zarobljenika i plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja 10 mrtvih i ranjenih.

Naši gubici 1 drug lakše ranjen.

Istog dana I bataljon II brigade držao je položaje na južnom dijelu Ostrvice na Kulici do k. 640. Oko 10 časova dvije čete neprijatelja krenule su iz Bilaja u pravcu Ostrvice i Barleta. Neprijatelja su potpomagala 2 brdska topa i 2 haubice iz Bilaja i 3 teška bacača iz streljačkog stroja. Naši borci pustili su neprijatelja na blisko otstojanje i jakom vatrom nakon kraće borbe natjerali ga na povlačenje. U istom momentu

[4] Vidi dok. br. 210.

neprijatelju je stigla pomoć sa 3 tenka i 2 oklopna automobila, te su napad ponovili, a naši borci su i ovaj napad odbili.

Zaplijenjena je 1 neispravna radiostanica i 800 metaka.

Gubici neprijatelja 13 mrtvih i 12 ranjenih.

Naši gubici 1 drug poginuo od teškog bacača.

Kritički osvrt: U borbama sa Nijemcima na dan 9-X naše jedinice imale su stalnu telefonsku vezu sa Komandom mjesta Lovinac gdje se nalazio komandant XIX sjeverno-dalmatinske divizije,[5] koji je izvještavao naše jedinice da nema nikakovih promjena. Posljednji ovakav izvještaj primljen je od ob. oficira Komande mjesta Lovinac svega 10 minuta prije nailaska neprijatelja. Zbog svega toga naše jedinice nisu bile pripravne za borbu što je neprijatelju omogućilo da lako prodre u Medak i nanese nam gubitke u ljudstvu i materijalu.

S v e g a:

Zarobljenika nije bilo.

Zaplijenjena 1 neispravna radiostanica i 800 metaka.

Gubici neprijatelja 50 ubijenih i 27 ranjenih za koje se zna.

Naši gubici 5 mrtvih i 10 ranjenih.

Oštećena su 3 neprijateljska tenka.

Izgubljeno kod Medka 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez, 2 mala bacača sa 75 mina, 18 pušaka, 13 ručnih bombi, 6080 metaka, 3 kola, 1 poljska kuhinja, 4 para teglećih i 10 tovarnih konja, 7 samara, 2 pisaće mašine, arhiva jednog bataljona sa štambiljima. Pored toga IV bataljon II brigade sam je zapalio svoja 2 kola sa arhivom.

Utrošeno 4.950 puščanih i mitraljeskih metaka.

VIII Divizija:

9-X-1943 III brigada nalazila se na položajima Grič — Košare — Krpelj. Oko 15 časova 100 neprijateljskih vojnika uz pripomoć artiljerije i minobacača napali su I bataljon koji se nalazio na k. 443 i k. 389. Nakon kraće borbe neprijatelj se je povukao u Tounj.[6]

Gubici neprijatelja 3 mrtva i nepoznat broj ranjenih.

10-X-1943 200 neprijateljskih vojnika Nijemaca sa 1 tenkom krenuli su iz Tounja lijevom obalom rijeke Tounjčice u pravcu s. Brletići i prema k. 258. Tenk je izašao na kotu odakle je otvarao vatru. Jedna četa II bataljona koja se je nalazila u blizini Griča pustila je jedno neprijateljsko izviđačko odjeljenje

[5] Milan Kuprešanin

[6] Vidi dok. br. 111.

do same rijeke Tounjčice, zatim na njih otvorila vatru. Neprijatelj, pošto je pretrpio gubitke, povukao se.[7]

Gubici neprijatelja 6 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

11-X-1943 u 10.30 sati nepoznate neprijateljske snage napale su na jedinice I bataljona III brigade na k. 389 i na bezimenoj koti južno od ove kote. Spretnim manevrom naših jedinica sa bokova neprijatelj je odbijen pretrpivši gubitke.[8]

12-X-1943 jedinice III brigade imale su podatke da će toga dana neprijatelj napasti naše položaje od Tounja. Međutim, neprijateljska motorizacija iznenada je prodrla od Košara, iznenadila naše jedinice koje su bile ovim prodorom razdvojene. Manje grupe naših snaga postavile su više zasjeda na toj komunikaciji i tukle neprijateljske vojnike u motornim vozilima koji su se prilično slobodno kretali. Jedan bataljon koji je bio presječen povukao se u Krpelj. Desetine koje su bile u zasjedama nanijele su neprijatelju prilične gubitke. Oko 8 sati druge neprijateljske snage sa tenkovima nadirale su u pravcu Josipdola i Treskavca te odbacile naše snage sa k. 421 i 356.[9]

Naš protukolski top koji je dejstvovao na tom pravcu nakon nekoliko ispaljenih metaka bio je otkriven sa strane neprijatelja i uništen od neprijateljskog tenkovskog mitraljeza. Tenkovi su prodrli do pod sami Treskavac, a pozadi njih nastupila je pješadija. Naše jedinice odbile su neprijateljsku pješadiju sa gubicima, a iza toga povukli su se i neprijateljski tenkovi. Bataljon iz Krpelja u toku noći prebacio se u sastav Brigade.

15-X-1943 Jake snage neprijatelja — Nijemaca[10] sa 130 blindiranih kamiona i tenkova krenule su iz Ogulina u tri pravca: Jedna kolona pravcem Ogulin — Zagorje — Modruš, druga kolona Ogulin — Josipdol — Modruš, a treća kolona kao pobočnica kretala se u pravcu Vojnovca i Cerovnika. Pokret neprijatelja očekivao se samo glavnom cestom koja je bila donekle uništena. Na pravcu prema Modrušu nalazila se je Druga brigada. Neprijateljska motorizacija lako je savladala sve prepreke i velikom brzinom, kako putevima tako i sporednim pravcima, brzo prodrla za Modruš i odatle za Jezerane. Naše jedinice na nekim mjestima dočekale su neprijatelja na dosta bliskom otstojanju, ali videći da im ne mogu ništa, otstupale su u neredu kojom prilikom smo pretrpjeli veće gubitke. Prodor neprijatelja bio je iznenadan i snažan te su naše jedinice bile odmah razdvojene, nepovezane i Štab brigade koji

[7] Vidi dok. br. 213.
[8] Vidi dok. br. 214.
[9] Vidi dok. br. 215.
[10] Vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 98.

je također bio iznenađen nije imao nikakve veze sa jedinicama, niti je uspio da izda potrebna uputstva. Brdski divizion tukao je neprijateljske kolone našto je neprijatelj reagirao i uputio 13 tenkova u pravcu diviziona koji se morao brzo povući. Isti ovi tenkovi spustili su se preko Cerovnika i Prodanovića u Sabljake gdje se nalazio Štab divizije koji se također morao brzo povući jer je bio ugrožen. Pred mrak neprijatelj je već bio u Jezeranima. II brigada u toku noći prikupljala je i sređivala svoje bataljone. U sumrak 30 oklopnih vozila neprijatelja povratilo se iz Jezerana za Ogulin.

Gubici neprijatelja su nepoznati ali su bili mali.

Naši gubici 10 mrtvih i 21 ranjen od neprijateljskih tenkova.

16-X-1943 Jedan bataljon II brigade postavio je zasjedu na komunikaciji Modruš — Jezerane. Oko 12 sati naišla su 3 neprijateljska luksuzna automobila na većem otstojanju. 2 kamiona su ušla u zasjedu i na njih otvorena vatra te su uništeni, dok je treći uspio do pobjegne. Neprijatelj je brzo intervenisao sa tenkovima i pješadijom. Navečer (istog dana) sva neprijateljska motorizacija iz Jezerana povratila se je za Ogulin.

Gubici neprijatelja 2 ubijena i više ranjenih.

Uništena su dva luksuzna automobila.

19-X-1943 III brigada držala je položaje prema Ličkom Petrovom Selu i Vagancu na liniji k. 800 — Mali Palež (k. 680) — M. Živulja (k. 751) — k. 772 — Medveđak gdje se utvrdila za odbranu. Oko 9.30 sati njemačko-legionarske snage napale su na položaje III brigade sa tri kolone. Jedna kolona nastupala je pravcem Željava preko k. 401 i Cesarovog Kamena u pravcu k. 680, druga kolona pravcem Ličko Petrovo Selo — Prijeboj cestom, šireći se desno i lijevo od ceste za oko 500 metara, a trećom kolonom pravcem Vaganac — Rešetar — Zaklopača — Klokočevica. Natkrilivši naše lijevo krilo prema Medveđaku, neprijatelj je napao naše snage bočno i napredovao u pravcu Bobića Krčevine. Jedan naš bataljon koji je zatvarao pravac Ličko Petrovo Selo — Prijeboj sačekao je neprijateljsku srednju kolonu i nakon žešće borbe ova kolona pretrpjela je gubitke i povukla se u pravcu Ličkog Petrovog Sela. Kolone neprijatelja koje su napredovale preko Cesarovog Kamena i Zaklopače natkrilile su naše snage i prodrle sa lijevim krilom u pravcu Tisovog Brda, a sa desnim krilom u pravcu Bobića Krčevine. Bataljon koji je odbio srednju kolonu izvršio je protunapad na neprijateljsku kolonu u pravcu Cesarovog Kamena i odbacio je prema Željavi, a prema koloni koja je nadirala od Zaklopače ostavljene su samo manje snage. Oko 17

časova neprijatelj se povukao u polazne baze ostavivši na bojnom polju 5 mrtvih, dok je ostale uspio sakupiti i ponijeti.

Zarobljenika nije bilo.

Zaplijenjeno 1 tromblon, 2 šmajsera, 1 karabin i nešto spreme.

Gubici neprijatelja 35 ubijenih i 50 ranjenih.

Naši gubici 4 mrtva i 13 ranjenih.

20-X-1943 Nijemci i legionari u jačini 8—900 vojnika sa 4 tenka ponovili su napad prema Prijeboju sa polaznih položaja Cesarov Kamen — Željava — Ličko Petrovo Selo — — Čelopek — Krnjakov Vrh — Rešetar. Naše snage držale su položaje: jedan vod Veznovac (k. 800) — Mali Palež (k. 680), jedan bataljon Klokočevica — k. 751 naslanjajući se desnim krilom na cestu Ličko Petrovo Selo sa osiguranjem boka na k. 772 (Oštri Vrh). Neprijatelj sa svojih polaznih položaja krenuo je u više pravaca. Jednim pravcem sa Cesarovog Kamena i Željave preko Vrtlina između Veznovca i k. 800, drugim pravcem od Cesarovog Kamena i Ličkog Petrovog Sela prema k. 680, a tenkovi cestom, trećim pravcem od Čelopeka i Krnjakovog Vrha preko Zaklopače na Oštri Vrh, a jednim pravcem od Zaklopače na k. 772. Naše jedinice poslije kraće borbe bile su odbačene i natkriljene. Bataljon koji je bio u rezervi kod Sorića Krčevine ubačen je kao pojačanje ali ni on nije mogao zaustaviti neprijateljski prodor budući da su naši dijelovi brzo otstupali. Tenkovi i pješadija neprijatelja prodrli su kod Sorića Krčevine, a naše snage povukle su se u neredu prema k. 785 i 664. Bataljon sa Klokočevice također se u neredu povukao i borci se rasuli. Pri ovakvom stanju neprijatelj je mogao i dalje prodirati ali se on povukao u 16.30 časova u polazne baze pod zaštitom svoje artiljerije i avijacije koja je bila aktivna. Tek oko 17 časova naše jedinice su se sredile i krenule za neprijateljem.

21-X-1943 I bataljon I brigade postavio je zasjedu na komunikaciji Tounj — Košare. Naišlo je 80 njemačkih vojnika sa tenkovima. Bataljon je otvorio jaku vatru, uništio oko 40 neprijateljskih vojnika i povukao se zbog intervencije tenkova.

Rezultat borbi od 20 i 21-X-1943 je slijedeći:

Zarobljenika i ratnog plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja 60 ubijenih i nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici 1 mrtav i 4 ranjena druga.

Utrošeno 2480 puščanih i mitraljeskih metaka, 16 mina za mali bacač, 14 mina za teški bacač i 8 granata za protukolski top.

U ruke neprijatelja palo je 1000 metaka od teškog »Breda« mitraljeza.

Kritički osvrt: Kod svih operacija zapaženo je da nema dovoljno budnosti kako kod boraca tako i kod komandnog kadra. Komandni kadar u nekim prilikama slabo se snalazi i nema dovoljno samoinicijative. Štabovi gube jedinice iz svojih ruku i u kritičnijim momentima njima ne rukovode. Kontakt sa neprijateljem se neprekidno ne održava, borci i komandni kadar ne vrše neprekidna izviđanja neprijatelja, štabovi nemaju svoje osmatračnice odakle mogu pratiti tok borbe i pružati najbolju pomoć svojim jedinicama. Neprijatelj često uspijeva iznenaditi i izmanevrisati naše jedinice, tako da sa jedne strane fingira napad i razglasi čak i preko naroda da će napadati dok stvaran napad izvrši sa druge strane. Natkriljivanje i bočno dejstvo neprijatelj skoro redovno vrši i time prisiljava naše jedinice na povlačenje. Nije rijedak slučaj da razdvoji svojim prodorima naše snage i u tim momentima uslijed slabog snalaženja komandnog kadra i slabe samoinicijative neprijatelj redovno postizava svoj cilj dok treba dulje vremena da se naše jedinice pri ovakvim slučajevima ponovno prikupe i srede da bi mogle biti ponovno upotrijebljene za borbu. Komunikacije koje vode prema oslobođenom teritoriju naše jedinice ne uništavaju solidno što omogućava neprijatelju da sa tenkovima lako prodre u dubinu i pozadinu našeg rasporeda.

S v e g a:

Zarobljenika nije bilo.

Zaplijenjeno 3 šmajsera, 1 pištolj, 1 karabin, 300 metaka za pušku, 150 metaka za šmajser, 6 odijela, 4 šinjela, 4 ćebeta, te nešto ostale spreme.

Gubici neprijatelja 155 ubijenih Nijemaca i legionara i nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici 32 mrtva, 64 ranjena i 5 nestalih drugova.

Uništeno oružje: 1 protukolski top 37 m/m, 2 mala bacača, 6 pušaka, a izgubljeno 1000 metaka za »Breda« teški mitraljez.

Uništena 2 neprijateljska luksuzna automobila.

Utrošeno 17627 puščanih i mitraljeskih metaka, 10 ručnih bombi, 46 mina za mali bacač, 32 mine za teški bacač, 44 granate od protukolskih topova, 24 granate od brdskih topova 75 mm i 22 granate od poljskih topova 75 mm.

Plaščanski odred:

1. X. 1943 II bataljon Plaščanskog odreda nalazio se u Šturliću. Na tom sektoru češće se kreću Huskine bande[11] koje ovaj bataljon odbija. U toku 3-X Huskina banda nepoznate

[11] Riječ je o pristalicama Huske Miljkovića.

jačine napala je jedinice II bataljona u Šturliću. Bataljon je prihvatio borbu i rastjerao bandite.

Zarobljenika i plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja 5 ubijenih i nepoznat broj ranjenih.

Gubitaka na našoj strani nije bilo.

Utrošeno 1200 puščanih i mitraljeskih metaka.

Cazinski odred:

16-X-1943 dva bataljona Odreda u zajednici sa IV brigadom VII divizije vršila su čišćenje sektora Velika Kladuša — Pećigrad — Skokovi — Cazin od Huskinih bandi. Naišlo se na neprijatelja koji se poslije malog otpora razbježao na sve strane.

Zarobljeno 4 bandita.

Zaplijenjeno 3 karabina, 200 metaka, 3 ćebeta, 1 bicikl i arhiva od jedne čete Huskinog odreda.

Gubici neprijatelja 1 ranjen.

Gubitaka na našoj strani nije bilo.

Utrošeno je 270 puščanih metaka.

Karlovački odred:

5-X-1943 jedna četa u zajednici sa minerima imala je zadatak da sruši most kod D. Stativa. Mineri su uspjeli minirati most ali zbog nemarnosti i straha nije zapaljen sav eksploziv uslijed čega je samo most oštećen. Oko 100 kg. eksploziva palo je u ruke neprijatelju.

6-X-1943 Ponovljena je akcija za detaljno miniranje mosta na D. Stativama. Ustaše su bili u zasjedi kod mosta i otvorili vatru na naše borce uslijed čega su se ovi povukli i miniranje nije uspjelo.

Naši gubici 1 ranjen kojega su ustaše uhvatili i 1 se sam predao.

10-X-1943. Odred je u zajednici sa dijelovima XV slovenačke brigade izvršio napad na ustaški garnizon u D. Stativama.[12] Napad je počeo u 20.45 sati uz jaku minobacačku i mitraljesku vatru sa naše strane. Neprijatelj nije očekivao napad i u prvom momentu je bio iznenađen ali se pribrao i pružio jak otpor. Jedna četa uspijeva bočnim pritiskom da zauzme prve rovove i satjera neprijatelja u samo mjesto. Jedan bataljon istjerao je također ustaše iz rovova u s. Tropčić odakle su se ustaše povukle u rovove u s. Drenček. Vatra naših bacača bila je dobra. Baš u momentu kada su se naši borci privukli uz neprijateljske rovove na 20 metara i već bacali bombe, Štab III bataljona zabunom bacio je rakete koje su prema ugovorenom ključu značile povlačenje na što su se je-

[12] Vidi dok. br. 213.

dinice povukle. Isto tako u Stative prodrlo neprijatelju pojačanje sa 2 velika tenka koji su još više uzdrmali moral naših boraca koji su se već sa svih točaka za napad povukli.

Zarobljenika i ratnog plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja 3 ubijena i 15 ranjenih.

Naši gubici 4 poginula i 9 ranjenih.

U borbi se istakao svojom hrabrošću puškomitraljezac 1 čete 2 bataljona Vučić Ivo. On je uvijek prednjačio u borbi svojim drugovima, svoj puškomitraljez je majstorski upotrebljavao i nanosio neprijatelju u borbama velike gubitke. Pogođen u trbuh i nogu od neprijateljskog metka, drug je umro na putu za previjalište.

Ova akcija bila je već na putu da uspije i trebalo je još samo nešto vremena da se neprijatelj slomi, ali zabunom Štaba III bataljona bačene su raketle za povlačenje, tako da se II bataljon koji je napadao odmah počeo povlačiti, iako je bio u tako povoljnom položaju da je mogao sa jurišnog otstojanja na kome je bio za kratko vrijeme likvidirati neprijatelja. Ovaj slučaj ćemo ispitati i prema krivcima preduzeti stroge mjere jer izgleda da bi ovdje moglo biti i nešto više.

Utrošeno 8601 puščanih i mitraljeskih metaka, 34 mine od malog bacača i 12 mina od teškog bacača.

S v e g a:

Zarobljenika i plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja 3 ubijena i 15 ranjenih.

Naši gubici 4 mrtva, 10 ranjenih od kojih je 1 pao živ neprijatelju u ruke i 1 se predao neprijatelju.

VII Divizija:

4/5-X-1943 IV brigada u zajednici sa dva bataljona P.O.[13] Banije izvršila je napad na domobransku posadu u Otoki.[14] Do ovoga napada došlo je na taj način što su domobranski oficiri sami tražili sa nama vezu i obećali da će se cijela domobranska bojna sa svim svojim naoružanjem predati. Jedinice IV brigade najprije su razoružale bez ijednog metka 50 domobrana koji su bili pretstraža Otoke na Plavnoj (k. 307). Uslijed slabih veza, neodlučnosti komandnog kadra IV brigade i samog Štaba brigade nije se prišlo razoružavanju ostalih domobrana iako su za to postojale sve mogućnosti. Partizani IV brigade prošli su pored dva brdska topa koja su bila udaljena svega 15—20 metara od njih i nisu ih sa sobom uzeli iako domobrani koji su se tamo nalazili ne bi pružili nikakvog otpora jer su bili spremni na predaju. Prema izvještaju Štaba

[13] Partizanskog odreda

[14] Opširnije o tome vidi dok. br. 164, 173 i 206.

banijskog P.O. najveću krivicu za nepotpun uspjeh ove akcije snosi Štab IV brigade koji je bio neodlučan i na konferenciji izjavio da se je bojao gubitaka. Sa druge strane Štab brigade navodi da su oficiri izmijenjeni prije napada što se dosada nije moglo ustanoviti. Uglavnom može se zaključiti kako su to izjavili zarobljeni domobrani da je cijela posada bila spremna na predaju, što je dokaz da se ni na jednom mjestu uopšte nisu borili.

Zarobljeno odnosno predalo se 60 domobrana, 2 oficira i 4 podoficira.

Zaplijenjeno 5 puškomitraljeza, 40 karabina, 6000 puščanih i mitraljeskih metaka, 1 telefon, 1 gerc aparat i 3 brdska kazana.

Gubitaka ni na jednoj strani nije bilo jer nije bilo borbe.

Ukupno:

Zarobljeno 60 domobrana, 2 oficira, 4 podoficira i 4 Huskina bandita.

Zaplijenjeno 5 puškomitraljeza, 3 šmajsera sa 150 metaka, 1 pištolj, 44 karabina, 6500 puščanih i mitraljeskih metaka, 1 neispravna radiostanica, 6 odijela, 4 šinjela, 7 ćebadi, 1 telefon, 1 gerc aparat i 3 brdska kazana.

Gubici neprijatelja 213 ubijenih i 43 ranjena ustaša, Nijemaca i legionara.

Oštećena 3 neprijateljska tenka i uništena 3 luksuzna automobila.

Naši gubici 41 mrtav, 84 ranjena, 5 nestalih i 1 se predao neprijatelju.

Izgubljeno 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez, 2 mala bacača sa 75 mina, 18 pušaka, 13 bombi, 7080 puščanih i mitraljeskih metaka, 3 kola, 1 poljska kuhinja, 10 tovarnih konja, 4 para teglećih konja, 7 samara, 2 pisaće mašine, 3 kola, arhiva jednog bataljona i nešto ostale spreme.

Uništeno po neprijtelju: 1 protukolski top 37 mm, 2 mala bacača i 6 pušaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
V.[15] Holjevac

Komandant: pukovnik
Ivo Rukavina

(M.P.)[16]

Prilog: Pregled gubitaka

[15] Većeslav
[16] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 165

NAREDBA ŠTABA ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 26 LISTOPADA 1943 GOD O FORMIRANJU ČEHOSLOVAČKE NO BRIGADE »JAN ŽIŠKA«[1]

NAREDBA BROJ 16

Štaba VI Korpusa Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije.

1. — Formira se Čehoslovačka brigada Narodno-oslobodilačke vojske »Jan Žiška iz Trocnova«[2].

2. — U sastav Brigade ulazi 1 Čehoslovački udarni bataljon, 1 Posavski udarni bataljon i dijelovi XII Udarne brigade i zapadnih i istočnih odreda.[3]

3. — Imenuje se Štab 1 Čehoslovačke brigade »Jan Žiška iz Trocnova«.

Komandant Milan Joka, bivši komandant 1 Posavskog bataljona.

Politički komesar Josef Vojaček.

Zamjenik komandanta Jan Jasmin, bivši zamjenik komandanta 1 Čehoslovačkog bataljona.

Zamjenik političkog komesara Aleksandar Jovanović, bivši zamjenik političkog komesara XVIII Brigade.

Načelnik Štaba Antonin Doležal, bivši zamjenik političkog komesara 1 Čehoslovačkog bataljona.

Informativni oficir Hanzl Josef, bivši komesar 1 Čehoslovačkog bataljona.

4. — Čehoslovačka brigada »Jan Žiška iz Trocnova« ulazi u sastav XII Divizije VI Korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Komandant:
Petar Drapšin

Dostavlja se 26. X. 1943.
Štabu XII Divizije

---

[1] Original, pisan na mašini, na češkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/8, k. 881 A.

[2] Brigada je potpuno oformljena u selu Buč 26 listopada 1943 god. Vidi dok. br. 15, 114 i tom V, knj. 19, dok. br. 176.

[3] Riječ je o dijelovima Zapadne i Istočne grupe NOP odreda.

BR. 166

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 26 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O NAPADIMA NA NEPRIJATELJSKE AUTOKOLONE NA CESTI BIHAĆ — GRAČAC I BORBAMA KOD BILAJA[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N. O. V.
— HRVATSKE —
Broj 724/43
26/X. 1943

3.11.43.[2]

Operativni izvještaj
od 15—23. X. 43. g.

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Otsjek D. Lapac — Gračac — I Brigada

15. o. mj. I Brigada ove Divizije postavila je zasjedu na neprijateljskoj liniji D. Lapac — Mazin sa dva bataljona. Sa jednim bataljonom postavljena je zasjeda južno od Bruvna na Vodenoj Glavi.

Sa prva dva bataljona zaposjednut je položaj sa sjeverozapadne strane ceste na Suleševici, tako da je jedan bataljon dao desno bočno osiguranje sa jednim vodom prema Mazinu, a drugi je bataljon postavio osiguranje sa sjeverne strane prema Oraovcu sa jednim vodom. Zasjeda je postavljena na prostoru samog prevoja širine nešto više od jednog km. Položaji su posjednuti 15. o. mj. ujutro oko 4 sata po grupicama koje su imale zadatak kontrolisati koncentričnom vatrom pojedinu prostoriju.

Oko 8 časova naišla je neprijateljska auto-kolona od 29 običnih i jednim blindiranim kamionom, dva tenka srednje težine i sa tri motorcikla. Neprijatelj je nailazio iz pravca Gornjeg Lapca.

Kada je neprijateljska auto-kolona naišla sa čelom u visini desnog krila postavljene zasjede, desno krilo otvorilo je žestoku vatru, što je bio znak za otvaranje vatre na čitavom položaju. Nakon kratke, ali žestoke vatre posada ove autokolone bila je prisiljena da napusti kamione i povuče se u šumu jugoistočno od ceste, a u istom momentu naši su borci jurnuli

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 32/5, k. 424/B.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

na kamione sa ručnim bombama.[3] Neprijatelj jednim dijelom je uništen, dok se je drugi dio razbježao u šumu. Naše snage odmah su odpočele sa izvlačenjem materijala iz kamiona, dok su bočna osiguranja ostala na svojim mjestima. Desno bočno osiguranje držalo je pod žestokom vatrom neprijateljske tenkove koji su se kretali na čelu kolone i sprečavali da isti intervenišu i spriječe uništavanje kamiona.

Oko 9 časova naišla su još tri neprijateljska tenka iz pravca Mazina a neprijatelj je otvorio žestoku artiljerijsku vatru iz Mazina. Zatim su naišla i tri neprijateljska aviona, te nije bilo moguće sav materijal iz kamiona izvući, već se je pristupilo paljenju i uništavanju kamiona i materijala, dok je manji dio materijala, i svega jedan motorcikl izvučen. Sa ovim je ova akcija završena i naše se snage povukle na polazne položaje.

Bataljon koji je postavio zasjedu južno od Bruvna sačekao je neprijateljske kamione sa istočne strane Vodene Glave oko 13 časova istog dana.[4] Ova kolona sastojala se od oko 40 kamiona sa trupama. Naša zasjeda uništila je prvi neprijateljski kamion koji se je kretao kao izvidnica nešto ispred kolone, i posadu u istom, a zatim je neprijatelj otvorio vatru iz prednjeg dijela kolone, a pod zaštitom iste iz zadnjeg dijela kolone neprijatelj se je počeo razvijati u strijelce i htio zaobići naš posjednuti položaj. Vidjevši neprijateljsku nadmoćnost i besciljnu borbu naše snage su se povukle.

Akcija na otsjeku Suleševica potpuno je uspjela. Uništeno je 39 neprijateljskih motornih vozila. Zaplijenjen je jedan motorcikl, 2458 kg. konzervi od ribe, 108 paketa putra, 110 konzervi putra, 250 konzervi graha salate, 600 kg. sira, 230 kg. šećera, 1050 kg. makarona, 40 kg. brašna, 20 kg. masti, 10 komada anodnih baterija, 4 lanca za kamionske točkove, 6 karbitnih lampi, 4 fenjera, tri maske, 1 fotoaparat, 1 dvogled, 14 pušaka, 10 pari cipela, 10 ranaca, 1 šmajser, 1 vojnodržavni pištolj, 2 kožne torbice, 2 torbice za sekcije, 20 komada ručnih bombi, 5 sanduka municije, 6 bluza, 2 čakšire, 3 šinjela, 3 šatorska krila i 5 čebadi.

Gubitci neprijatelja: 60 mrtvih i 100 ranjenih vojnika i oficira.

Sopstveni gubitci: 1 mrtav i 4 lakše ranjena druga.

Utrošak municije: U ovoj akciji utrošeno je 4700 metaka po pješadijskim oruđima, 10 mina za mali bacač, i 50 ručnih bombi.

U izvođenju ove akcije kako komandni kadar tako i borci snašli su se vrlo dobro. Energičnost i upornost bila je na do-

[3] i [4] Vidi dok. br. 220.

stojnoj visini. Osjetilo se prilično gomilanje novomobilisanih boraca oko ratnog plijena.

Veza i sanitet bili su dobro organizovani i funkcionisali su dobro.

Dana 18. X. 943. g. oko 9 časova neprijatelj jačine 70 vojnika sa sedmoro kola krenuo je iz Lapca u pravcu Oraovca sa namjerom da kopa krompir. Kada je došao u blizinu sela Oraovca na 150 m. naša patrola koja se nalazila u istom selu otvorila je žestoku vatru na neprijatelja koji se je u panici razbježao.[5]

Istog dana oko 17 časova neprijatelj je krenuo sa kolonom od 200 vojnika i 10 kola istim pravcem i sa istom namjerom, a jedna kolona od 100 neprijateljskih vojnika krenula je pod Obljaj sa jugoistočne strane sa istom namjerom. Naš vod jedne čete koji se je nalazio u Oraovcu pustio je neprijatelja na blisko odstojanje, te ga obasuo sa puškomitraljeskom i puščanom vatrom. Neprijatelj se je u panici povukao u pravcu Lapca.[6]

Gubitci neprijatelja: 10 mrtvih i više ranjenih.

Sopstveni gubitci: 1 drug lakše ranjen.

Utrošak municije: 290 metaka po raznim oruđima.

Pokvarenog i izgubljenog oružja nije bilo.

20. oktobra 1943. g.

Otsjek Gospić — Ovog dana oko 16 časova neprijatelj jačine 250 ustaša uz pomoć jednog teškog bacača napao je naše položaje na mostu u Bilaju, koji je držao IV Bataljon II Brigade. Borba je trajala oko 1 sat i neprijatelj je nastojao svim silama da zauzme ovaj most. Ali, naše snage su upornom odbranom primorale neprijatelja nakon jednog sata borbe na povlačenje u pravcu Gospića.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 9 mrtvih i veći nepoznat broj ranjenih. Zahvaljujući vodi neprijatelj je uspio ranjene izvući.

Na našoj strani nije bilo gubitaka, kao ni izgubljenog oružja.

Na ovoj borbi utrošeno je 815 metaka po pješadijskim oruđima i 6 ručnih bombi.

Po završetku borbe ovaj je most dignut u vazduh.

21 oktobra 1943. g.

Otsjek Lapac — Gračac — Ovog dana III Bataljon I Brigade postavio je zasjedu sa dvije čete južno od Bruvna iznad kuća Blanuše i Dukići.

---

[5] i [6] Vidi dok. br. 225.

Oko 13 časova neprijatelj jačine 500 vojnika, 9 tenkova i 2 topa krenuo je iz Bruvna u pravcu Rudog Polja, to jest iza leđa našoj zasjedi za koju nije znao. Zasjeda je izvještena od izviđačkih patrola, te se je povukla zapadno od Rudog Polja, tj. u padine Risovca, odakle je otvorila vatru na neprijatelja. Neprijatelj se je oko 15 časova povukao, a zatim je tukao naše položaje sa artiljerijom.

Gubitci neprijatelja nepoznati.

Sopstveni gubitci: 3 mrtva druga, koji su poginuli od neprijateljske topovske granate koja je kasnije borbe slučajno naletila.

U ovoj akciji utrošeno je 425 metaka po pješadijskim oruđima.

Uništena je jedna puška od neprijateljske granate.

Dana 21. X. 943. g. — Dva bataljona I Brigade krenula su u pravcu Dugo Polje[7] — Capaćuša, sa ciljem da postave zasjedu uzduž linije Nebljusi — Drenovača sa kojom neprijatelj saobraća. Bataljoni su pošli na predviđene položaje u kolonama jačine jednog voda sa unaprijed isturenim patrolama. Lijevo krilo i centar naših snaga uspjeli su izići neprimjetno na vatrene položaje, dok je desno krilo, kao i desno bočno osiguranje koje je trebalo osiguravati položaj od pravca Nebljusi naišlo na neprijatelja koji je osiguravao saobraćaj sa ovom linijom. Neprijatelj je bio jačine jedne satnije, a bio je vrlo dobro utvrđen i maskiran. Kada su naše snage prišle na 150 m. neprijatelj je otvorio žestoku vatru uslijed čega je naše desno krilo bilo prisiljeno da se povuče, a čitava naša namjera sa ovim bila je otkrivena.

Gubitci neprijatelja: su nepoznati (vjerojatno mali).

Sopstveni gubitci: 1 mrtav i 2 ranjena druga. Poginuli drug nije izvučen.

Izgubljena je jedna puška.

Da su naše snage iznenađene razlog je što naše patrole nisu bile sposobne da otkriju neprijateljsku zasjedu, iz čega se vidi da se nisu kretale pravcem i u potrebnom odstojanju kako bi neprijatelja blagovremeno odkrile i izvidile položaj koji je trebao biti zaposjednut.

22. X. 1943. g.

Otsjek Gospić — Ovog dana neprijatelj jačine 300 ustaša, sa 2 tenka, 2 brdska topa 75 mm. i 2 teška bacača krenuo je od željezničke stanice Gospić u pravcu Bilaja,[8] gdje je držao položaje IV Bataljon II Brigade.

---

[7] Vjerovatno Donje Polje

[8] Vidi dok. br. 230.

Prednji dijelovi neprijateljske kolone izbili su u Bilajsko Novo Selo (na zapadnu obalu Like) u 6 časova ujutro, odakle su obasuli jakom mitraljeskom i puščanom vatrom naše položaje, našto su naše snage odgovorile vatrom.

Borba je vođena cijeli dan i neprijatelj je pokušavao u nekoliko navrata da pređe most, ali su ga naše snage svaki put uporno sačekale i odbile. Neprijatelj vidjevši da ne može preći most oko 18 časova povukao se u Gospić. Naše snage ostale su na svojim starim položajima.

Neprijateljski gubitci: osam mrtvih i veći broj ranjenih koje je neprijatelj zahvaljujući vodi uspio odvući.

Na našoj strani nije bilo gubitaka, niti pokvarenog oružja.

U ovoj akciji utrošeno je 1310 metaka po raznim pješadijskim oruđima i 10 ručnih bombi.

Plijena nije bilo.

U svim navedenim akcijama komandni kadar jedinica ove Divizije pokazao se samostalan i odlučan, a borbenost i moral kod boraca bili su na dostojnoj visini.

Prilog: lista gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Ž.[9] **Dimitrijević**

Komandant:
Đ.[10] **Jovanić**

(M.P.)[11]

[12]ŠTAB IV KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Broj 227/43
3-XI-1943

---

[9] Živan
[10] Đoko
[11] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[12] Četvrtasti pečat Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

BR. 167

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME UDARNE DIVIZIJE OD 26 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKE KAMIONE NA CESTI GLINA — PETRINJA[1]

ŠTAB
VII UDARNE DIVIZIJE N. O. V.
HRVATSKE
Op. Br. 133/43
Dne 26. X. 1943

Operativni izvještaj
dostavlja.

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

I).

1) Naša II brigada dana 21. ov.mj. prilikom boravka na sektoru između Gline i s. Gora postavila je zasjedu na neprijateljskoj komunikaciji Gora — Glina — kod sela Prekope.

Istog dana oko 10 sati ujutro naišla su dva neprijateljska kamiona iz s. Gora odnosno Petrinje za Glinu. Zasjeda koja je bila postavljena u pravcu prema Glini, nadajući se iz Gline neprijateljskom pokretu, opazila je ipak nailazak neprijatelja sa neočekivane strane. Otvorila je vatru ali u brzini nesnalaženja te netačnim gađanjem u cilj, jednom kamionu je uspjelo pobjeći u Glinu dok je drugi pogođen, zaustavljen i spaljen.

2) U kamionu je zarobljeno odnosno zaplijenjeno nekoliko pari cipela i nekoliko praznih džakova, a zarobljena su dva domobrana tj. posluga kamiona — šofer i pomoćnik.

3) Neprijatelj nije davao nikakav otpor pa tako nije bilo ni gubitaka ni na jednoj strani.

4) Municije nije zaplijenjeno ništa dok je utrošeno 500 metaka.

II).

1) U isto vrijeme, dok se vršio gornji čin, neprijatelj je iz Gline krenuo za M.[2] Poljane imajući za cilj pljačku sta-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21—7, k. 424 C.

[2] Majske

novništva. Jačina neprijatelja bila je 100 vojnika. Neprijatelj, kad je osjetio paljenje kamiona na cesti, otvorio je vatru na naše jedinice našto su ove reagirale i dale se za neprijateljem, jur.šajući na istoga. Neprijatelj se u paničnom bijegu vratio u Glinu.[3]

2) U ovoj borbi sa neprijateljem nije ništa zarobljeno od vojničke spreme i materijala.

3) Neprijatelj je u ovoj borbi imao 13 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

4) Sopstveni gubitci: Na našoj strani bio je jedan lakše ranjen drug.

5) Kritički osvrt: Ova akcija je provedena u potpunosti. Neprijatelj se nije mogao zarobiti jer je imao pogodan teren za bježanje prema Glini.

6) U ovoj borbi nismo imali pokvarenog ni izgubljenog oružja.

7) Naročita napomena: Prilikom izvođenja akcije pod II, naše snage naišle su u selu M. Poljana na plijen, koji je neprijatelj bio opljačkao od tamošnjeg stanovništva i to: 8 teških svinja, 3 lagane svinje, 6 komada teladi i 8 kokošiju, a koji je u bijegu bio prisiljen ostaviti. Taj plijen je odmah podijeljen narodu čije je što bilo. Narod je jako oduševljen na to bio i mnogo se zahvalio svojim borcima koji spasavaju narodnu imovinu ispred pljačkaških bandi. Ovaj slučaj je kod naroda učinio jak dojam, prema čemu je ova akcija rezultirala kako u vojničkom tako i još više u političkom pogledu.

8) U ovoj drugoj akciji utrošeno je 800 metaka a nije dobiveno ništa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, major:
S.[4] Bjelajac

(M.P.)[5]

[6]ŠTAB IV KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Broj 218/43
28/X-1943

---

[3] Vidi dok. br. 231.
[4] Stanko
[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[6] Četvrtasti pečat Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

BR. 168

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE OD 26 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA NA PELJEŠCU I BRAČU[1]

STAB
XXVI DIVIZIJE NOVJ
26. X. 1943

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ

Položaj

1. Neprijatelj je 23. ov.mj. uzoru iz pravca Metkovića i Ploča iskrcao se sa jednim parobrodom i jednim motornim jedrenjakom uz pomoć motornih čamaca, sa oko 800 vojnika u 3 luke Kunova, Crkvice i Osobljava.[2] Zbog nebudnosti naše posade, neprijatelj je vrlo brzo stvorio mostobran i uspio da odbaci naše snage, koje su relativno na tim mjestima bile slabe. Neprijatelj je glavnim snagama nadirao od Kunove i Osobljave, te je primorao i posadu topa, koji se nalazio na tom položaju, u bjegstvo. Posada je top onesposobila. Pojačanje, koje je upućeno na pomenutim pravcima iskrcavanja bilo je vrlo slabo i nije se snašlo. Neprijatelj je vrlo brzo nastupao praćen artiljeriskom vatrom iz Ploča i Neuma, a isto tako i minobacačkom vatrom iz Kune i Osobljave. Naše jedinice bile su primorane da se povuku u pravcu Pijavičine. Neprijatelj je nastupao opštim pravcem Osobljava — Pijavičina i Kuna — Pijavičina.

Oko 12 sati neprijatelj je prodro u Pijavičinu i ugrozio naše položaje oko Sresera i Drače, kao i samu Janjinu. Uslijed nesrazmjerne nadmoćnosti neprijatelja naše jedinice nisu bile u stanju da ga zadrže.

Istovremeno sa iskrcavanjem u navedenim lukama Nijemci su preduzeli napad sa položaja Stona sa snagama oko 600 vojnika u 2 pravca — Česvinica — Duba i Gorica — Metohija. Iz tog pravca neprijatelj je tukao jakom bacačkom i artiljeriskom vatrom, tako da su se naši borci morali povlačiti. Neprijatelj je iz oba pravca iznenadio našu brigadu, i na-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22—1/3, k. 516.

[2] Vidi dok. br. 232 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije od 2 studenog 1943 godine.

lazeći se u takvoj situaciji, brigada je bila prinuđena da se povlači na sjeverozapadni dio poluotoka, zatvarajući pravce, koji izvode od Kune prema Trpnju i od Pijavičine prema Žuljani, kao i pravac od Prapratno — Oskorušno — Podobuče.

Prema dobivenim podatcima neprijateljske snage bile su sastavljene od ustaša i SS-ovaca i legionara. U nekoliko navrata pokušali su da sa protivnapadima zadrže neprijatelja, ali nije im uspijevalo, zbog nesrazmjerne jačine neprijatelja i zbog toga, što sami borci prvi put su učestvovali u jednoj takvoj akciji. Neprijatelj je pretrpio znatne gubitke, ali još nemamo detaljnih podataka koliko. Na našoj strani bilo je nekoliko teže i lakše ranjenih, kao i nekoliko dezertera.

Neprijatelj je u osvojenim mjestima odmah poduzeo paljenje i pljačkanje.

Uspjeli su evakuisati sve što je bilo za evakuaciju iz osvojenih mjesta od strane neprijatelja.

2. Čim smo dobili izvještaj od Štaba 13 brigade, odmah smo naredili da se prikupi sve raspoložive snage, sposobne za borbu sa ostalih južno-dalmatinskih otoka i izvrši protivnapad na neprijatelja bez obzira na žrtve, podvlačeći da se neprijatelj po svaku cijenu mora otjerati sa Pelješca.[3]

3. Štab brigade tražio je pomoć savezničke avijacije i ona je uslijedila 24. X. poslije podne u jačini oko 20 aviona, bombardujući neprijateljske položaje na samom Pelješcu, a zatim u Metkoviću i Pločama. Rezultati bombardovanja u Metkoviću i na Pločama nisu nam još detaljno poznati. Naši su iskoristili bombardovanje savezničke avijacije i prešli u protivnapad, ali rezultati tog protivnapada nisu nam još poznati.

4. Očekivali smo dolazak I dalmatinske brigade,[4] i mislili smo da odmah prebacimo jedan, odnosno 2 bataljona na Pelješac, ali još uvijek za I brigadu ne znamo ništa. Vezu Prvoj brigadi poslali smo u Zadvarje.

5. Načelnik ove divizije[5] otišao je na Pelješac da preuzme komandu nad svim jedinicama u cilju odbacivanja neprijatelja sa Pelješca. U vezi vašeg naređenja izdate su i direktive drugu načelniku.

---

[3] Poslije ogorčenih borbi vođenih od 22 listopada do 10 studenog protiv nadmoćnijih neprijateljskih snaga, jedinice Dvadeset šeste divizije napustile su Pelješac. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije Štabu Osmog korpusa od 28 studenog 1943 godine.

[4] O upućivanju ove brigade pod komandu Dvadeset šeste divizije vidi dok. br. 158.

[5] Stanko Parmač

6. Noću 23—24. X. I bataljon XI brigade izvršio je napad na Nova Sela.[6] U pomenutom mjestu bilo je 70 domobrana, 17 žandarma i oko 120 milicionera. Naoružani su bili sa 1 teškim bacačem, 1 teškim mitraljezom i sa većim brojem puškomitraljeza. Među njima je bilo i 15 Nijemaca. Rezultati borbe su slijedeći: 12 zarobljenih milicionera, zaplijenjeno 12 pušaka, 1500 puščanih metaka, nekoliko ručnih bombi, ćebadi, šatorskih krila kao i kuhinju. Naši gubici iznose 3 mrtva i 8 ranjenih boraca, te jedan puškomitraljezac nestao. Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih, ali tačan broj nisu nam dostavili. U ovoj borbi prema izvještaju zamjenika komandanta XI brigade,[7] borci i rukovodioci pokazali su se vrlo dobro.

Uslijed intervencije neprijateljske motorizacije, naši su morali napustiti Nova Sela.

7. Među zarobljenicima na Braču bio je i jedan Makedonac, koji je bio prisilno obučen u ustaše, a za koga narod kaže da je bio vrlo dobar i njemu smo oprostili život. Isti se je javio odmah u partizane. Ostali zarobljenici bili su svi jamari[8] (Bosanci i Hercegovci). Prema posljednjim izvještajima, koje smo dobili od 12 brigade, vrlo mali broj ustaša, koji su pokušali da se iskrcaju na Brač, je uspio da se spasi.[9] Veći broj je u more potopljen, ranjeni i poubijani.

8. Izgledi za likvidaciju Makarske sad su mnogo povoljniji no prije njihovog iskrcavanja na Brač, jer u toj akciji na Braču učestvovao je najveći broj zlikovaca.

9. Prebacili smo sa srednjedalmatinskih otoka 3 brdska topa i sada imamo artiljerije dovoljno za likvidaciju Makarske.

10. Dosadašnji komandant XIII brigade Bogdan Pecotić je prema našem mišljenju jedini član Štaba, koji se u ovoj akciji snašao i istakao, ali isti nije bio na Pelješcu, te smatramo da njegovo otsustvo je u mnogome doprinijelo, te se odbrana Pelješca nije stabilizovala. Čim je on došao sa Lastova, odmah je stabilizovao front i prešao sa Brigadom u protivnapad. Isto tako i drug Karlo,[10] šef Pozadinskog otsjeka toga korpusa nam je govorio o njegovoj odlučnosti i snalažljivosti, dok za ostale članove Štaba brigade nepovoljno se izjašnjavao.

---

[6] Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije od 2 studenog 1943 godine.

[7] Bogdan Njeguš

[8] Riječ je o ustašama — koljačima.

[9] Vidi dok. br. 231 i 232 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije od 2 studenog 1943 godine.

[10] Dino Karli

Mislimo da bi njega trebalo postaviti za zamjenika kom. Brigade, a ni u kom slučaju za komandanta Južno-dalmatinskog odreda, jer isti posjeduje dovoljno vojničkog znanja, snalažljivosti i odlučnosti u borbi.

11. Dosadašnji zamjenik politkoma III čete I bataljona Makarskog partizanskog odreda Bude Mirošević sa svojom vjerenicom pobjegao je ustašama u Makarsku. Isti je brat zloglasnog ustaškog avijatičarskog poručnika Miroševića, koji je učestvovao na Istočnom frontu. To je onaj drug, što je druga političkog komesara Korpusa[11] pitao da li može ići u mornaricu, jer je to njegova struka. Vjerovatno će se drug komesar Korpusa sjetiti tko je taj.

12. R. O. Centar za južnu Dalmaciju predložio nam je za obavještajca u ovoj diviziji Gojića Iva-Dubravka i naše je mišljenje da bi isti mogao odgovoriti dužnostima obavještajca u ovoj diviziji. Isti je dosada bio obavještajac na Ljubuškom sektoru.

Molimo odobrenje, da li se slažete da drug Dubravko bude šef obavještajne službe u ovom štabu.

Uz drugarski pozdrav

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vojin Popović

Komandant major:
Nik.[12] V. Martinović

[11] Politički komesar Osmog korpusa bio je tada Ivica Kukoč.
[12] Niko

BR. 169

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE NO BRIGADE TRINAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 26 LISTOPADA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA RAZRUŠE I MINIRAJU CESTE OGULIN — JASENAK, BEGOVO RAZDOLJE — TEPICE I RAVNA GORA — GOMIRJE[1]

ŠTAB
II BRIGADE XIII DIVIZIJE NOVH
Dne, 26. X. 1943. godine.
u 14 časova.

ŠTABU I, II, III, IV i PRATEĆEG BATALJONA

Kako neprijatelj još uvijek sa tenkovskim patrolama krstari cestom Ogulin — Jasenak, te Begovo Razdolje — Tepice, Ravna Gora — Gomirje čime onemogućava našim jedinicama napad na njegovu glavnu cestu kojom prolazi. Da bi mogli uspješno tući neprijatelja i potisnuti ga sa tog terena zadatak je naše Brigade, da u prvom redu svojim snagama i uz pomoć seljaka potpuno zakrči i brani puteve, kojima sada neprijatelj kreće. Sa time biti će stvoreni uslovi, da se bacimo na njegovu glavnu liniju i da pređemo u ofanzivne akcije. Kako su sada već stvoreni uslovi za to, da bi u tome uspjeli

naređuje se:

I bataljon će sa svojim snagama i uz pomoć seljaka, koji će mu se dodijeliti, prekopati cestu između kota Sovenica i Stožac.[2] Taj prekop braniti će sa zasjedom, koju će postaviti i to: sa jednim ili dva voda na koti 850 (Sovenica), sa jednim vodom na koti Stožac i jednim vodom na sjeveroistočnom dijelu kote 753. Također će se osigurati iz pravca Salopeki. Glavnina bataljona i sam Štab bataljona prebaciti će se u Kauričovi Krči, kraj livada i to istočni dio.

Bataljonu se dodjeljuje protivkolski top, kojega će plasirati na koti 753 sa zadatkom da tuče prekopu. Jednu ili dvije električne mine postaviti ispred prekope i sa njima dignuti u zrak tenkove.

Jedinice se na položaju moraju dobro utvrditi i ne smiju odstupati.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19/1, k. 920.

[2] Vidi dok. br. 170.

IV bataljon postaviti će jednu električnu minu ispred prekopa kod Žnidovca i zasjedu, koja ima zadatak u slučaju prodora kod I bataljona, da zadrži neprijatelja. Sa jednim vodom bacati će se na vrh Perasovog Jarka i osiguravati taj pravac. Sa jednim vodom ima temeljito zarušavati u toku cijela dva dana cestu Potok[3] — Gomirje.

III bataljon ima zadatak sa jednom četom da potpuno zakrči cestu Tepice — Jasenak i Tepice — Tisovac. To zakrčavanje mora trajati tako dugo, dok se ta cesta potpuno ne uništi. Ta ista četa ima zadatak da i na tom sektoru Gomirja sa manjim jedinicama napada i uznemirava neprijatelja. Sa ostalim snagama ostaje na dosadašnjem položaju.

II bataljon sa jednom četom potpuno će zarušiti cestu Begovo Razdolje — Tepice. Za to može mobilisati i seljake iz Begovog Razdolja ili barem alat. Ta četa ima zadatak da krstari prema Begovom Razdolju i Ravnoj Gori sa manjim jedinicama i da napada neprijatelja. S ostalim snagama ostaje na dosadašnjim položajima.

III i II bataljon te svoje čete povremeno će zamjenjivati drugim jedinicama, dok cijeli taj teren ne bude čist od neprijatelja i ceste potpuno uništene.

I bataljon uputiti će jednu desetinu po alat sa kojim će prekopati cestu na svom sektoru. Položaje mora zaposjesti rano ujutro, tj. najkasnije u 4 sata i utvrditi se na njima.

Prilikom dolaska neprijatelja treba upozoriti sve rukovodioce na nišanjenje i da otvaraju vatru samo onda, kada se neprijatelj iskrcava ili kad ga se može ubijati.

Svaki bataljon mora postavljeni mu zadatak izvršavati najsavjesnije i imati puno samoinicijative u pogledu rušenja komunikacija i pronalaženja načina za uništavanje neprijatelja.

Za svako neizvršavanje naređenja ili nepotpuno izvršavanje biti će štabovi bataljona pozvani najstrožije na odgovornost.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Karadžija Milan

Komandant:
major
Viktor Bubanj

---

[3] Vjerovatno Musulinski Potok.

BR. 170

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NO BRIGADE OD 26 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O RASPOREDU JEDINICA I UNIŠTAVANJU I MINIRANJU CESTA[1]

ŠTAB
II BRIGADE XIII DIVIZIJE NOVH
Dne, 26. X. 1943 godine
u 9 časova

Izvještaj po zapovijedi Štaba
XIII Divizije od 25 oktobra
1943 godine.

ŠTABU XIII DIVIZIJE NOV HRVATSKE

Prema zapovijedi Štaba Divizije[2] učinjeno je:

Jedan bataljon nalazi se sa bazom u Medveđači i djeluje na cesti Musulinski Potok — Ogulin.

Jedan bataljon nalazi se kod sela Maravići i [kote] Gračac (kod Breznog) i djeluje na cesti Musulinski Potok — Tisovac.

Dva bataljona nalaze se svaki sa jedne strane ceste kod Jasenka — kota 659 i to sa zadatkom:

II Bataljon, koji se nalazi sa zapadne strane ceste: krstarenje sa jednom četom na prostoru Ravna Gora — Begovo Razdolje, zarušavanje svih komunikacija na tom pravcu i sprečavanje popravka komunikacija.

III Bataljon sa desne strane ceste (istočno) sa zadatkom sprečavanja prodora prema Drežnici, te postavljanje zasjeda na cesti Jasenak — Tisovac i zakrčavanje komunikacija Gomirje — Jasenak. Do 24. X. zarušene su komunikacije Tepice — Jasenak i Musulinski Potok — Gomirje, te Desmerice — Brezno, Žnidovac — Brezno i Musulinski Potok — Brezno (stari put). Glavna komunikacija Ogulin — Jasenak zakrčava se, ali uslijed nedostatka mina neprijatelj je dosada prodro kroz prekope, pošto se ta komunikacija teško prekapa, uslijed toga što je većinom zasječena u stijene i imade živac kamen i što

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/2, k. 920.

[2] Redakcija ne raspolaže ovom zapovješću. Vidi zapovijest Štaba Druge NO brigade, dok. br. 169.

se ne može zarušiti sa stablima. Također još uvijek nema dovoljno radne snage ni alata, dok same naše jedinice uslijed velikog sektora i preopterećenosti ne mogu same izvršiti taj zadatak.

Teško oružje postaviti će se dok se ne spriječi i ne zaruši komunikacije Ogulin — Jasenak:

Jedan protivkolski top i jedan bacač na koti 659, sa zadatkom: tući neprijatelja po dolasku u Jasenak.

Jedan protivkolski top na koti 753, sa zadatkom da tuče cestu između Sovenice i Stožca, te bacač u toj blizini.

Haubicu od 100 mm, kad nam dođe postaviti ćemo je zasada na cesti Drugomišalj — Brezno, dok cesta Jasenak — Ogulin ne bude zakrčena, sa zadatkom da tuče položaje i cestu ispred kota Stožac i Sovenica, a ukoliko bude mogla i Ogulin.

Bataljoni zasada ne mogu se postaviti bliže, jer nema mogućnosti ni za kuhanje, a niti za odmor jedinica i samo su izloženi bespotrebnom umoru.

Telefonska veza postoji između Štaba Divizije i Štaba Brigade, te svih bataljona, dok sa osmatračnicom još nemamo veze uslijed nedostatka kabla, koji se sakuplja. Osmatračnica je postavljena na koti Stožac.

Za izvršenje vaše zapovijedi preduzeti ćemo:

1) Prekopavanje ceste ispred kota Stožac i Sovenica. Miniranje ispred svake prekope po mogućnosti sa električnim paljenjem (ukoliko dobijemo mine). Po održanju tih položaja prebaciti ćemo bataljone: jedan prema Vitunju i ostale prema vašem planu. Zasada nećemo slati bataljon na sektor Gomirje, nego ćemo upućivati čete, koje ćemo snabdijevati sa suhom hranom pošto je snabdijevanje na terenu Gomirja nemoguće i uslijed čega smo morali i povući bataljon sa toga sektora. Također i sve dok bataljon Odreda ne zaruši cestu Mrkopalj — Jasenak, tako da nam je bok sa te strane osiguran.

Za izvršenje vaše zapovijedi molimo vas da nas potpomognete naređenjem pozadinskim vlastima za neprestanu radnu snagu i preko vaše Intendanture dobavom eksploziva i mina.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar

Komandant:
major

BR. 171

NAREĐENJE ŠTABA ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 27 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA DA UNIŠTI KOMUNIKACIJU BANOVA JARUGA — PAKRAC[1]

Op. 108. —
27. X. 43. g.

ŠTABU ZAPADNE GRUPE N.O.P.O.

Položaj

Pruga Banova Jaruga — Pakrac treba da se potpuno uništi, tj. da se spale svi šliperi a šine razvuku. Ukoliko postoje na istoj neki mostovi ili propusti iste raznijeti sa eksplozivom. U tom cilju treba vaš Posavski odred da se poveže sa diverzantskom četom na Psunju i sa Komandom područja radi učešća i naroda pri tom rušenju.

Ako bi se pokušala opravka pruge treba istu ometati i ne dozvoliti da se saobraćaj uspostavi.

Nakon izvršenog rušenja treba Štab Grupe da podnese izvještaj: koliko je pruge potpuno porušeno, kada i gdje.[2]

Rok za izvršenje naprijed navedenog zadatka je 8. XI. 1943. Izvještaj po prednjem da bude u ovom Štabu do 10. XI. 1943. g.

Napominjemo još jednom da pruga mora biti potpuno uništena.

Za izvršenje tog zadatka biće odgovoran Vaš Štab.

Po odobrenju komandanta:
Šef operativnog otsjeka:

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1, k. 471.

[2] Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda Štabu Šestog korpusa NOV Jugoslavije od 18 studenog 1943 godine.

BR. 172

NAREDBA ŠTABA ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 27 LISTOPADA 1943 GOD. O REORGANIZACIJI I POPUNI DVANAESTE DIVIZIJE I STAVLJANJU DVANAESTE NOU I OMLADINSKE BRIGADE »JOŽA VLAHOVIĆ« POD NEPOSREDNU KOMANDU KORPUSA[1]

NAREDBA BR. 17
Štaba VI Korpusa N.O.V. i P.O. Jugosl.

1.) Naređenjem Glavnog štaba N.O.V. i P.O. Hrvatske od 18. X. 1943 izlaze iz sastava XII Divizije VI Korpusa N.O.V. i P.O. Jugoslavije slijedeće jedinice: XII Udarna brigada i Omladinska brigada »Joža Vlahović«.[2]

2.) XII Udarna brigada stavlja se pod neposrednu komandu Štaba VI Korpusa N.O.V. i P.O. Jugoslavije.

3.) U sastav XII Divizije ulazi XVIII Brigada, Brodska brigada, koja time izlazi ispod komande Štaba Istočne grupe N.O.P. Odreda i Čehoslovačka brigada »Jan Žiška«, koja izlazi ispod komande Zapadne grupe N.O.P. Odreda.

4.) Reorganizacija i popuna XII Divizije izvršiće se 3. XI. 1943 godine u Voćinu. U tu svrhu doći će istog dana do 12 sati Brodska brigada u Ćeralije, Čehoslovačka brigada u Macute i Bokane, a XVIII Brigada u Voćin.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Vlado Janić** (M.P.)[3] Komandant: **Petar Drapšin**

Dostavljeno dana 27. X. 1943.

1) Štabu XII Divizije
2) Štabu XXVIII Divizije
3) II Pomoćniku Načelnika Štaba VI Korpusa NOV i PO Jugoslavije
4) Štabu Istočne grupe N.O.P. Odreda
5) Štabu Zapadne grupe N.O.P. Odreda
6) Štabu Artiljeriskog diviziona VI Korpusa
7) Štabu Diverzantskog bataljona

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19/8, k. 881 A.

[2] Navedene brigade po izlasku iz sastava Dvanaeste divizije otišle su iz Slavonije. Omladinska brigada »Joža Vlahović« krenula je 20 listopada u Žumberak, a Dvanaesta NOU brigada 3/4 studenog 1943 god. u Bosnu. Vidi dok. br. 123 i tom V, knj. 21, pismo Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije Štabu Druge operativne zone od 9 studenog 1943 godine.

[3] Okrugli pečat: Štab Šestog korpusa NOV Jugoslavije.

BR. 173

IZVJEŠTAJ ŠTABA BANIJSKOG NOP ODREDA OD 28 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O IZVRŠENIM DIVERZIJAMA OD 6 DO 27 LISTOPADA[1]

ŠTAB
PARTIZANSKOG ODREDA
BANIJE
Op. Broj 40/43
28. X. 1943.

Operativni izvještaj
dostavlja.—

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. JUGOSLAVIJE[2]

6. X. 1943. poslije izvršene akcije na Otoku[3] prema dobivenoj depeši od korpusa sa cijelim Odredom krenuli smo prema pruzi Sunja — Kostajnica, Sisak — Sunja sa zadatkom rušenje vozova i prekidanje saobraćaja. U vezi primljene iste depeše podijeljena je diverzantska četa koja se nalazi kod nas i to jedan vod diverzanata upućen je na prugu Bos. Novi — Bihać, drugi vod diverzanata upućen je u Banijski trokut na prugu Sunja — Dubica, a ostala 2 voda su ostala da djeluju na pruzi Sunja — Kostajnica, Sisak — Sunja. Svi ovi vodovi dobili su zadatak da što više djeluju na pruzi na sektorima gdje se koji nalazi.

6. X. 1943. na pruzi Novi — Bihać prekinuta je pruga na 6 mjesta. Saobraćaj je bio prekinut 12 sati.

8. X. 1943. na pruzi Bos. Novi — Bihać između stanica Čađavica i Blatna postavljena je mina na koju je naletio teretni voz. Uništena je lokomotiva i 5 vagona. Saobraćaj je prekinut 24 sata.

10. X. 1943. na pruzi Caprag — Sunja između stanice Blinjski Kut — Brđani postavljena je mina za voz, ali je prije voza naletio radnički vagončić u kome se je vozilo 20 pružnih radnika. Mina je pod vagončićem eksplodirala i bilo je 7 mrtvih i 8 ranjenih radnika. Pruga je prekinuta i saobraćaj obustavljen 12 sati.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 55—6, k. 421 B.

[2] Vidi dok. br. 101.

[3] Vidi dok. br. 130, 164, 173 i 206.

Jedna četa III bataljona krenula je istog dana u »Trokut« radi osiguranja transporata koji su provezeni iz Slavonije za Baniju i iz Banije za Slavoniju. Četa je ostala na osiguranju u »Trokutu« do 20. X. 1943.

Jedan vod III bataljona noću između 11 i 12. X. 1943. napucao je na Sunju, gdje je izazvao uzbunu, našto su oni iz Sunje otvorili jaku vatru. Poslije su se naši povukli bez ijedne žrtve.

11. X. 1943. na pruzi Sunja — Kostajnica između stanica Sunja — Majur postavljena je mina na koju je naletio talijanski transport sa vojskom. Uništena je lokomotiva i 4 vagona. U vozu je bilo 33 mrtva i 11 ranjenih. Saobraćaj je bio prekinut 48 sati. Istom prilikom uništen je jedan protivkolski top koji se nalazio u nekom od uništenih vagona.

12. X. 1943. na pruzi Caprag — Sunja između stanica Brđani — Sunja postavljena je mina na koju je naletio vojnički vlak po danu. Oštećena je lokomotiva i uništena su tri vagona. Saobraćaj je obustavljen 24 sata. Broj žrtava kod neprijatelja nije poznat.

14. X. 1943. jedna četa III bataljona krenula je sa jednom grupom minera na prugu Sisak — Sunja. Noću je voz naletio i mina je eksplodirala. Po vozu je pušteno nekoliko plotuna, nakon čega je četa krenula na juriš. Neprijatelj se u tome snašao i kada je četa krenula na juriš otvorena je jaka vatra iz vagona. Akcija nije u potpunosti uspjela jer je u istoj kompoziciji voza bilo pomiješano među putničkim i teretnim vagonima i nekoliko oklopnih vagona iz kojih je davat žestok otpor. Neprijatelj je imao žrtava, ali se tačan broj ne zna. Saobraćaj je bio prekinut 14 sati.

15. X. 1943. na pruzi Sunja — Dubica postavljena je mina na koju je naletio brzi voz. Mina je eksplodirala i uništena je lokomotiva i 2 vagona. Saobraćaj je bio prekinut 16 sati.

16. X. 1943. na pruzi Caprag — Sunja postavljena je mina na koju je naletio oklopni voz. Uništena su 3 vagona i saobraćaj je bio prekinut 18 sati. U isto vrijeme na pruzi Sunja — Kostajnica dignut je njemački transport. Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Saobraćaj je bio prekinut 36 sati.

16. X. 1943. po naređenju Štaba Korpusa naš I bataljon krenuo je na položaj između Topuskog i Gline, gdje je smijenio IV brigadu VII udarne divizije. Bataljon je raspoređen na položaje u Gređanima, Viduševcu i Balincu, gdje se i sada nalazi.

Neprijatelj je u više navrata pokušavao iz Gline sa slabijim snagama kretati se u pravcu položaja I bataljona, ali su

svaki put odbijeni i povraćeni nazad u Glinu. Bataljon se na istima položajima utvrdio tj. iskopao rovove.

17. X. 1943. jedan vod II bataljona bio je u zasjedi na cesti između Dvora i Volinja, nedaleko od Struge. Na zasjedu je naletio jedan auto sa nekoliko njemačkih oficira. Na isti auto vatra je otvorena, ali uslijed zastoja kod p.mitraljeza auto nije potpuno oštećen i onesposobljen za pokret, već su samo u njemu poginula 2 njemačka oficira i auto je produžio do prvog neprijateljskog uporišta.

23. X. 1943. jedna četa III bataljona vodila je borbu sa ustašama koji su bili naletili u selo Krčevo. Ustaše su povraćene nazad imavši nekoliko ranjenih. U ovoj borbi utrošeno je 790 metaka.

24. X. 1943. na pruzi Caprag — Sunja prekinuta je pruga na 22 mjesta tj. ukupno oko 800 metara. Saobraćaj je bio prekinut 24 sata. Istoga dana postavljena je mina na pruzi između Šaša i Živaje na koju je naletio brzi vlak. Uništena je jedna lokomotiva i 3 vagona. Na istoj pruzi, na jednom kilometru udaljenja, dignut je most zajedno sa oklopnim vozom gdje su uništena 4 vagona i most. U ovoj akciji ranjeno je 8 Nijemaca. Saobraćaj bio je obustavljen 24 sata.

25. X. 1943. na pruzi Novi — Bihać postavljena je mina na koju je naletila sama lokomotiva i ista je potpuno uništena. Saobraćaj je prekinut 16 sati.

27. X. 1943. na pruzi Sunja — Kostajnica postavljena je mina na koju je naletio njemački transport sa vojskom. Uništena je jedna lokomotiva i 3 vagona. Neprijatelj je imao dosta mrtvih i ranjenih, ali se tačan broj ne zna. Saobraćaj je bio obustavljen 20 sati.

I hrvatski banijski bataljon bio je u zajednici sa III bataljonom na osiguranju oružja koje je trebalo da se prebaci za Slavoniju. Isti bataljon vršio je još neke sporednije zadatke, ali sve bez borbe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Milan Rašković** (M.P.)[4] Zamj. komandanta: **Stanko Prečanica**

[5] ŠTAB IV KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Broj 220/43
31-X-1943

[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[5] Četvrtasti pečat Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

BR. 174

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 28 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA NA LINIJI MODRUŠ — JOSIPDOL[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE N.O.V.
JUGOSLAVIJE
A. Broj: 184./1943. 2. 11. 43.[2]
28. X. 1943. g.

Izjašnjenje

ŠTABU IV KORPUSA N.O.V. JUGOSLAVIJE

Poslije neuspjele operacije oko Oštarija i Ogulina[3] te neprijateljskog prodora od Karlovca za Tounj, izvršili smo pregrupaciju naših snaga na osnovu Vaše direktive[4] Op. br. sl. od 4. X. 1943, kako je to u njoj bilo predviđeno tj. I Brigada zaposjela je položaje Veljun — Treskavac, III Brigada na pravcu prema Tounju i Zdencu, a II Brigada u rezervu u selo Vojnovac. Docnije Vašom naredbom III Brigada pomjerena je na prostoru Jesenica — Saborski, dok smo sa I i II Brigadom zatvarali pomenute pravce, s tim što smo izvršili smjenu brigada: I Brigadu povukli u rezervu a II Brigada zaposjela njene položaje. Vidjevši da je položaj II Brigade jako rastegnut i da u slučaju nailaska neprijateljske motorizacije neće moći pružiti efikasan odpor niti blagovremeno povući bataljone sa Treskavca i Zagorja, izdali smo naređenje da sa dva bataljona drži položaje na liniji Magdići — Turkalji, a dva bataljona da drži u rezervi koji će služiti za slučaj nailaska neprijatelja kao manevarska grupa, a u isto vrijeme da utvrđuje i organizuje položaje druge linije kako je to predviđeno u našoj Direktivnoj zapovijesti Op. Br. 59. —

I Brigadi dali smo u zadatak da zaposjedne Treskavac sa jednim bataljonom, jednim Cerovac a dva da ostavi u rezervi na liniji Radošovići — Troj Vrh. Očekujući da će neprijatelj krenuti jednim od ovih pravaca, naredili smo brigadama da svaka na svom pravcu što temeljitije poruše i zabarikadiraju

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19—5, k. 424 B.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

[3] Opširnije o operaciji na liniji Ogulin — Karlovac vidi dok. br. 1, 14, 18, 19, 36, 37, 42, 46, 76, 93, 195, 196 i 199.

[4] Vidi dok. br. 23.

ceste, te da miniraju mostove na Munjavi a na Vrnjiki i Dretulji da pripreme za miniranje; brigade su postupile po ovom naređenju. II Brigada je odstupila od našeg naređenja utoliko što je zadržala jedan bataljon u Zagorju radi smještaja i ishrane, računajući da će u slučaju neprijateljskog pokreta moći na vrijeme zaposjesti sve položaje.

U ovakvom rasporedu čekali smo nailazak neprijatelja.

17 ov. mj. rano ujutro oko 7.30 časova neprijatelj je pošao iz Ogulina sa motorizacijom u dvije kolone i to: jednom preko Zagorja za Modruš a drugom preko Oštarija za Josipdol. Glavnina neprijateljske motorizacije krenula je pravcem Oštarije — Josipdol odaklen se počela razvijati streljačkim strojem u pravcu prema Vojnovcu, Cerovniku i Modrušu. Jedinice su na vrijeme opazile neprijatelja koji je išao od Zagorja i Josipdola i spremile se za odbranu, ali kada je neprijateljska motorizacija naišla bliže prelazeći prepreke jednim dijelom a jednim zaobilazeći, borci su izgubili povjerenje u sebe i u svoja sredstva i počeli poslije vrlo kratkog odpora napuštati svoje položaje. Povlačenje nije bilo plansko jer je neprijateljska motorizacija brzo nadirala naprijed, tako da starješinskom kadru nije uspjelo planski izvršiti povlačenje i održati jedinice u svojim rukama. Pored toga nije im uspjelo ni povući sve jedinice na prihvatne položaje, tako II Bataljon koji se nalazio na Stražbenici nije uspio da se povuče na prihvatne položaje jer ga je neprijateljska motorizacija od Josipdola i Zagorja prestigla i odsjekla od ostalih jedinica. III Bataljon, koji se nalazio desno od ceste Josipdol — Modruš, također je morao naglo da napusti svoje položaje povlačeći se bez reda na položaje kod Rožića; bataljoni koji su bili u rezervi zaposjeli su također svoje položaje prije nego što je neprijateljska motorizacija izašla do Gradine, ali su i oni brzo dignuti sa svojih položaja dok su se odkrili vatrom, jer je neprijateljska motorizacija išla van puteva na njihove položaje. Štab brigade u ovom momentu donio je pogrešnu odluku kojom je 2 bataljona pomjerio više udesno tj. od ceste Modruš — Jezerane prema Sabljakima jer je mislio da neprijatelj ima namjeru prodirati prema Plaškom kako je to isprva izgledalo, a da mu je kolona koja je išla preko Zagorja samo desna pobočnica. Međutim, neprijateljska motorizacija koja je išla pravcima Vojnovac — Cerovnik svila se je udesno na Sabljake i okrenula cestom za Modruš, i odbacila je odmah ova dva bataljona na Kapelu, poslije ovoga neprijatelj je lako prelazeći prepreke nastavio put prema Jezeranima bez odpora.

Naš štab nije mogao mnogo uticati na odpor jer je neprijatelj naglo izvršio prodor i pokidao veze sa II Brigadom,

veze pomoću konjanika bile su sve više spore. Od štaba također nije bio nitko tamo jer se nije očekivalo da će baš toga jutra neprijatelj poći u napad, a poslije njegovoga nailaska i prodora bilo je dockan jer je neprijatelj naglo prodro i sve mjere koje bi mi poduzeli bile bi zadocnjele.

Štab brigade nije izvijestio pozadinske vlasti u Jezeranima jednim dijelom što se nije snašao, a drugim, računajući da će jedinice XIII Divizije sa kojima su održavali vezu, a koje su se nalazile na cesti kod Brezna, obavijestiti same, a pored toga kurir koji je bio dan prije toga kod njih obavijestio ih je da su oni tamo u pripravnosti za evakuaciju pa su računali da će čuti borbu i biti oprezni. Da je Štab brigade odmah dok je bio obaviješten o nailasku neprijateljske motorizacije poslao kurira za Jezerane možda bi mogao prije neprijatelja stići u Jezerane i obavijestiti komandu mjesta, pošto je neprijatelj naišao gore bilo je sve dockan jer je neprijatelj brzo nadirao.

Napominjemo da je cesta bila zarušena i prekopana od Munjave pa do Kosice, prekopi su bili po 5 m. dugački, do 2 met. duboki što se pokazalo da nije bilo dovoljno, dalje u Kapeli cesta nije bila zarušena ni prekopana.

Rad na prekopavanju od ovoga Štaba nije bio prekontrolisan. Trebalo je 16. ov. mj. načelnik Štaba[5] i operativni oficir da odu, ali uslijed poslova koje smo imali u Štabu nijesu mogli, nego je ostavljeno za drugi dan. Međutim bilo je dockan jer je neprijatelj slijedećeg dana izvršio napad.

Prepreke koje su bile postavljene na cesti nijesu mogle biti efikasno branjene radi toga što nijesmo imali dovoljno sredstava za njihovu odbranu i što se je neprijatelj razvijao lijevo i desno dalje od ceste, a naše dijelove koji su pokušavali braniti prepreke uspio je vrlo brzo odbacivati. Braniti prepreke sa daljom pješadijskom vatrom nije se dalo jer dok se odmakne malo više od ceste ista se ne vidi i time je nemoguće tući prepreke.

Osnovni propust našega Štaba je u tome što je veća pažnja poklonjena utvrđivanju položaja, a manja zarušavanju cesta u dubokoj pozadini.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
M.[6] Šumonja

Komandant, p.pukovnik:
V.[7] Četković

(M. P.)[8]

---

[5] Mihajlo Vojnović
[6] Miloš
[7] Vlado
[8] Okrugli pečat: Štab Osme divizije Prvog korpusa NOV Hrvatske.

BR. 175

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 28 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA KOD MODRUŠA I JOSIPDOLA[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE NOVJ
Op. br. 63/43
28. X. 1943 god.

2. 11. 43.[2]

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Dana 23. X. 1943 godine II brigada imala je slijedeći raspored: II i IV bataljon držao je položaj Vojnovac — Radošić a III i I bataljon držao je položaj oko Modruša i Cerovnika.

Istog dana u 8 časova neprijatelj (ustaše i Nijemci) krenuo je sa dvije kolone iz Josipdola. Jedna kolona jačine od 100 vojnika kretala je pravcem cestom od Josipdola za Modruš, a sa drugom kolonom jačine od 100 vojnika neprijatelj je krenuo preko Munjave i Klekinja u Salopek[3]; sa ove dvije kolone išlo je i 6 nep. tenkova. III bataljon II brigade, koji je držao položaj oko Modruša, povukao se u 9.30 časova bez borbe prema Kapeli. Neprijatelj je došao u selo Modruš oko 10 časova i počeo je da pljačka i dok je neprijatelj vršio pljačku — napao ga je I bataljon iste brigade od pravca Cerovnika, našto je neprijatelj otvorio jaku vatru iz svih oruđa i nakon kraćeg vremena pod zaštitom tenkova povukao se u Josipdol u 13 časova. Neprijatelj je ovom prilikom imao jednog mrtvog i jednog ranjenog, dok na našoj strani nije bilo gubitaka.

Dana 24. X. 1943 g. raspored brigade bio je isti kao i 23. X. 1943.

Neprijatelj je u 8 časova krenuo sa 4 teža tenka iz Josipdola u pravcu Plaškog i kad je došao do porušenog mosta na Vrnjiki, tri su tenka na ovom mjestu zadržala se, dok je jedan prešao vodu Vrnjiku i došao blizo Plaškoga, otvorio vatru iz topa na Plaški, toga časa naš protukolski top otvorio je vatru na ovaj tenk i prisilio ga da se odmah povuče k ostalim tenkovima, odakle su oko 13 časova krenuli nazad za Josipdol; usput ovi tenkovi ubili su nekoliko civila. Istoga dana u 9 časova 2 neprijateljska kamiona krenuli su cestom od Ogulina

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15—2, k. 424.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Četvrtog korpusa.

[3] Salopek Selo

preko Zagorja prema Modrušu, isti kamioni stigli su u 9.45 ispred Modruša i na njih je otvorio vatru I bataljon II brigade; neprijatelj je brzo iskočio iz kamiona i prihvatio borbu. Jačina ovog neprijatelja bila je oko 60 vojnika. Nakon kraće borbe neprijatelj je bio prisiljen na odstupanje pod borbom, a naši su došli do kamiona, izvukli spremu i kamione zapalili, zatim su se naši odmah povukli. Za kratko vrijeme poslije što su se naši povukli došla je jedna kolona od 20 neprijateljskih motornih vozila cestom kroz Zagorje i stigla u 14 časova kod Modruša. Na ovu neprijateljsku motorizovanu kolonu I i II bataljon ove brigade otvorio je vatru i nakon kraće vatre neprijatelj je bio prisiljen da se povuče u Josipdol.

Gubitci neprijatelja: 23. X. 1943 neprijatelj je imao jednog mrtvog i jednog ranjenog vojnika.
24. X. 1943 gubitci neprijatelja nisu nam poznati.

Sopstveni gubitci: Nije ih bilo.

Zaplijenjeno: 4 puške, veća količina sanitetskog materijala, 30 pari odijela i razne sitne vojne spreme.

Utrošak municije: Utrošeno 627 metaka, 12 mina za mali bacač, i 2 granate za protivkolski top.

Kritički osvrt: Ova zasjeda nije uspjela u potpunosti, pošto je bila jednostrana i dosta udaljena od ceste, pa je neprijatelj mogao nesmetano da odstupi kroz Salopek Selo i dalje za Josipdol.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.[4] Šumonja

Komandant-p.pukovnik:
V.[5] Ćetković

(M. P.)[6]

---

[4] Miloš
[5] Vlado
[6] Okrugli pečat: Štab Osme divizije Prvog korpusa NOV Hrvatske.

BR. 176

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 28 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O FORMIRANJU ČETE OD BIVŠIH PRIPADNIKA TALIJANSKE VOJSKE[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. Sl.
Dne 28. X. 1943. G.

ŠTABU IV KORPUSA N.O.V. JUGOSLAVIJE

I. 25 ov. mj. naša Divizija dobila je 80 Talijana[2] sa 2 oficira i oko 70 Primoraca, iz okoline Senja i sa ostrva Cresa.

Od Talijana formirali smo jednu četu pod komandom talijanskih oficira sa jednim našim komesarom koji zna talijanski.

Istu četu uputili smo u sastav II Brigade s tim da ista bude u sastavu jednoga od njihovih boljih bataljona. Ostale Primorce podijelili smo po brigadama. I ostale Talijane kojih ima u našoj Diviziji još oko 15 prikupiti ćemo i uputiti u sastav ove Talijanske čete.

II. Izvještavamo Vas da smo postupili po Naredbi[3] Vrhovnog štaba od 11. IX. 1943, s tim što još nismo pribavili jednoobrazne oznake za sve naše oficire i podoficire.

III. Potvrđujemo primitak 3.000 vojničkih iskaznica poslatih nam od strane toga Štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, major:
Mil.[4] Pavlović

(M. P.)[5]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11—9, k. 424 C.

[2] Riječ je o bivšim pripadnicima talijanske vojske koji su u toku kapitulacije Italije dobrovoljno prešli na stranu NOV.

[3] Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/2—2, k. 10.

[4] Milan

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 177

PISMO ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 28 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O POSTIGNUTIM USPJESIMA U HRVATSKOM ZAGORJU[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Op. Broj 776/43
28-X-1943.

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Jedinice X Divizije[2] i Brigada »Braće Radića« vode upornu borbu u Hrvatskom Zagorju.[3] Neprijatelj, doduše, ne reagira sa nekim naročitim snagama, ali se služi sa teškim tenkovima. Zlatar, Ivanec, Novi Marof, Ludbreg, Varaždinske Toplice i okolica još uvijek se nalaze u našim rukama. Jedinice X Divizije, Brigada »Braće Radića« i Kalnički P. odred u toku ovog mjeseca postigli su sjajne rezultate. Ne samo da je uhvaćen veliki ratni plijen, koji nam je omogućio formiranje novih jedinica, nego je oslobođen i veliki teritorij sa 3 sreska mjesta. Pruge iz Zagreba prema sjeveru tj. Križevcima i Varaždinu izbačene su iz prometa. U tim borbama uzeo je učešća Zagrebački i Zagorski odred, koji su sa svojom aktivnošću mnogo doprinijeli ovakvom stanju.

Prije dva dana neprijatelj je pokušao tj. Nijemci da prodru u Zlatar. Jedinice XVII i Brigade »Braće Radića« razbile su ih i uništile im 2 tenka. U toku jučerašnjeg dana neprijatelj je krenuo sa jakim snagama iz Križevaca u pravcu Apatovca i Vojakovca, gdje su mu jedinice III Bataljona XXI Brigade i I Bataljon Kalničkog P. odreda nanijele osjetne gubitke.[4] Neprijatelj je imao namjeru spojiti se sa snagama koje su kretale iz Varaždina prema Ludbregu i Var. Toplicama, ali je u tome bio spriječen. Nakon 8 satne borbe neprijatelj se povukao u Križevce. Neprijateljske snage, koje su kretale iz Varaždina prema Varaždinskim Toplicama i Ludbregu dočekao je II bataljon Kalničkog P. odreda i Varaždinska četa te su ga kod

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17/1, k. 471.

[2] Naredbom Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije od 7 listopada ona je dobila naziv Dvadeset osma divizija. Vidi dok. br. 101.

[3] Vidi dok. br. 112, 126 i 192.

[4] Vidi dok. br. 233 i 236.

Šemovca i Kelemena potpuno razbile,[5] zaplijenivši jedan p. mitraljez. Bjelovarski odred izvršio je fingirani napad na Koprivnicu, odakle je neprijatelj odgovorio paklenom vatrom minobacača i teških mitraljeza. Iz ovoga ćete vidjeti da su naše jedinice na ovom sektoru prilično aktivne, te da su sazreli uslovi za proširenje našeg slobodnog teritorija u ovim krajevima. Mobilizacija dosta sporo napreduje, no ona se ipak odvija prilično povoljno. Jedinicama X Divizije otpustili smo nešto novomobilisanih boraca i to: XXI N.O. Brigadi 95 Zagoraca, a XVII nešto preko 100. Ukoliko će se mobilizacija jače razmahati ovim jedinicama daćemo veći broj boraca.

Mnogo nas interesira kako stoje stvari kod vas. Molimo vas da nam javite o aktivnosti i uspjesima vaših jedinica u Slavoniji.[6]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **M.[7] Belinić** (M. P.)[8] Komandant: sl. otsutan

BR. 178

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 29 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSMOG KORPUSA DA PROUČI GRJEŠKE I PROPUSTE KOJI SU SE ISPOLJILI U OPERACIJAMA NEKIH JEDINICA[1]

GLAVNI ŠTAB
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Op. Br. 382
29. X. 1943

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ

U toku operacija vođenih posljednjih mjeseci kod nekih naših komandanata, u više mahova, ispoljile su se izvjesne teže

[5] Vidi dok. br. 234.

[6] Vidi tom V, knj. 21, pismo Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije Štabu Druge operativne zone od 9 studenog 1943 godine.

[7] Marko

[8] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15—1/1, k. 516.

i krupnije grješke u komandovanju, upravljanju i rukovođenju borbom povjerenih im jedinica.

U cilju pouke ovdje ćemo iznijeti samo nekoliko najmarkantnijih grješaka u komandovanju:

1) *Nedovoljna, nepotpuna i neblagovremeno izvedena priprema operacije,* i to kako u moralno-političkom i operativnom, tako i u materijalnom pogledu.

U moralno-političkom pogledu, nije se uvijek starješinama i borcima predočila važnost i značaj projektovane operacije, nije im se ukazalo na to, zašto se operacija preduzima i kakvi se rezultati očekuju. U vezi sa tim nije se istaklo kako treba da bude njihovo držanje i zalaganje u toku borbe, pa da se postavljeni zadatak izvrši u potpunosti sa najmanje žrtava.

U operativnom pogledu, također nije učinjeno sve što treba. Tako, obavještenja o neprijatelju bila su nedovoljna i nepotpuna, nije se mnogo znalo, ili se je vrlo malo znalo o stanju neprijatelja i njegovim namjerama, a u vezi sa tim povećavala se neizvjesnost u smislu šta će neprijatelj poduzeti. Posljedice ovoga bile su ili pogrješno donijeta odluka u pogledu grupisanja snaga ili kolebljivost i neodlučnost u samom komandovanju, prepuštajući inicijativu neprijatelju, uvodeći jedinice u borbu pod nepovoljnim okolnostima i prilikama, što je imalo za posljedicu nepovoljan ishod borbe.

Nepoznavanje stanja sopstvene jedinice, njene operativne sposobnosti i borbene vrijednosti u odnosu na neprijatelja, također je jedan od čestih propusta naših komandanata. Tako, izvjesni komandanti ne ulaze prethodno u procjenu šta je njihova jedinica u stanju da dade u projektovanoj operaciji, i da postave odnos snaga između sopstvene jedinice i suprotstavljenog neprijatelja. U ovom smislu bilo je više pretjeranih potcjenjivanja odnosno precjenjivanja.

Uvođenje u borbu fizički zamorenih i iscrpljenih trupa bila je jedna od čestih pojava. Uslijed ovoga, jedinice nisu mogle dati ono što se od njih očekivalo, jer nisu imali dovoljno fizičke snage, koja je bitni uslov za održanje i uvećavanje udarne energije i ofanzivnosti uopće u svakoj operaciji.

U materijalnom pogledu, također u više prilika nije učinjeno sve što treba. Tako se događalo da automatska oruđa, minobacači i topovi nisu pregledani i predhodno dovedeni u ispravno stanje. To isto važi za municiju. Čak se dešavalo da topovi izlaze na položaj bez udarnih igala, a granate bez upaljača. Također, u toku same operacije dotur municije i hrane nije bio na zavidnoj visini.

Ova grješka naročito je došla do izražaja u slijedećim operacijama:

— Kod jedinica XIII Divizije: na sektoru Karlobag[2] početkom ovog mjeseca, gdje nisu bile donijete granate za topove na položaj, gdje se nije poznavalo stanje kod ustaške posade u Karlobagu, na sektoru Sušak — Delnice, polovinom oktobra, gdje su neprijateljske jedinice iznenadno upale preko Kamenjaka i Koritnjaka u pozadinu III Brigade ove divizije i iznenadile II Brigadu u maršu kod Hreljina, to je sve imalo teških i negativnih posljedica.[3] Dakle ovo je nebudnost, neopreznost i slabo obavještavanje o neprijatelju Štaba XIII Divizije.

— Kod jedinica IV Korpusa, u operacijama na sektoru Ogulin — Karlovac,[4] u toku mjeseca oktobra, podaci o njemačkim posadama u Ogulinu nisu bili dovoljni ni potpuni, uslijed čega se je prilično potcjenjivala neprijateljska snaga u Ogulinu i Oštarijama. Također uoči operacije, organizacija veza nije bila blagovremeno i u potpunosti izvedena.

2) *Tajnosti priprema za predviđenu operaciju ne poklanja se dovoljna pažnja.*

Više puta se dogodilo da naši neprijatelji budu brzo obaviješteni o našim namjerama. Nije potrebno naglašavati koliko to slabi i smanjuje naše šanse na uspjeh da neprijatelj zna šta i kad ćemo preduzeti.

Kao primjer gdje je ova grješka najviše došla do izražaja navodimo operacije XIII Divizije na Karlobag kao i operacije iste divizije na sektoru Perušić — Pazarište,[5] kada je neprijatelj bio blagovremeno obaviješten o našim namjerama.

3) *Izvjesni komandanti smatraju da je po izdavanju prve — osnovne zapovijesti za operacije — borbu,* njihova uloga u komandovanju završena i da su oni učinili svoje, a da će ostalo u toku borbe sve svršiti niži potčinjeni štabovi. Na taj način, komandanti se u stvari lišavaju komandovanja i upravljanja borbom svoje jedinice. Izvjesni ovo rade bilo zbog neznanja i nesvjesnosti, a izvjesni iz razloga da svoje dužnosti i komandantsku odgovornost prenesu na svoje mlađe, potčinjene starješine.

Ova grješka naročito je došla do izražaja u operacijama XIII Divizije u početku septembra na sektoru Perušić — Pazarište, kao i tokom oktobra na sektoru Sušak, gdje Štab ove divizije nije ni u jednoj niti u drugoj situaciji zadržao komandovanje i upravljanje borbom u svojim rukama.

---

[2] Vidi dok. br. 33 i 34.

[3] Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Trinaeste divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 2 studenog 1943 godine.

[4] Vidi dok. br. 1, 14, 18, 46 i 141.

[5] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 10.

4) *Poslije razvoja jedinica za borbu, izvjesni komandanti ne ulaze u situaciju.* Oni ne prate razvoj događaja na bojištu, gube vezu i dodir sa svojim potčinjenim štabovima, ispuštaju jedinice iz svojih ruku, ne utiču ili slabo utiču na tok borbe, prepuštaju inicijativu neprijatelju, objedinjeno i koordinirano komandovanje i upravljanje iz jednog centra, sa jednog mjesta ne postoji. Na taj način, borba se razvija bez plana i sistema u radu, što za posljedicu ima obično i redovno neuspjeh.

Ova grješka naročito je došla do izražaja kod jedinica XIII Divizije u operacijama u toku mjeseca oktobra na sektoru Sušak — Delnice, kada je Štab divizije bio van situacije i događaja uopšte, bez veze sa svojim jedinicama i komandovanja iz jednog centra, nije uspio da uspostavi vezu i komandovanje sa svojim potčinjenim za duže vrijeme.

5) *Izvjesni komandanti se veoma kruto — bukvalno pridržavaju primljenih zapovijesti i naređenja u toku operacija,* uporno nastavljaju njihovo sprovođenje, iako pak situacija na bojištu imperativno nalaže drugu odluku odnosno drugi postupak. Drugi pak, plašeći se odgovornosti, ili nemajući samopouzdanja, čekaju na naređenja pretpostavljenih za svaku primjenu situacije, iako im je dobro poznato da se situacija na bojištu, danas u savremenoj borbi, vrlo brzo mijenja, i da će naređenja pretpostavljenih poslata po kuririma stalno zakašnjavati. Zato, čekajući na zapovijest pretpostavljenih redovno se propuštaju povoljniji momenti za dejstvo, gubi se inicijativa iz ruku i borba se odvija u korist neprijatelja. Neaktivnost i neodlučnost su najveće grješke koje starješina može učiniti na bojnom polju. Starješina koji propusti te nešto ne uradi iz sopstvene inicijative kriv je i odgovoran isto tako kao i onaj starješina koji ne izvrši dobiveni zadatak.

Ova grješka naročito je došla do izražaja kod jedinica XIII Divizije i to kod II i III Brigade ove divizije u operacijama na sektoru Sušak — Delnice početkom ovoga mjeseca, kada se komandanti ovih brigada nisu znali snaći prilikom iznenadnog prodora neprijatelja preko Kamenjaka i Koritnjaka ka Hreljinu, već su se kruto pridržavali i ranije primljenih naređenja. Isto tako, u operacijama na sektoru Ogulin — Karlovac, jedinice VIII Divizije nastavile su uporno i dalje sa napadima na Oštarije[6] iako je situacija nalagala da se taj napad obustavi i težište akcije prenese na drugi pravac. Isto tako, na pomenutom sektoru jedinice VII Divizije koje su dejstvovale na prostoru Ogulin — Karlovac, protivno vladajućoj situaciji i datoj direktivi, prebacili su se na desnu obalu Mrežnice.

[6] Vidi dok. br. 93.

6) *Neracionalna i necjelishodna upotreba formacijskih i pridatih borbenih sredstava — oruđa za dotičnu operaciju.* Ovo se naročito odnosi na artiljeriju, tenkove, protivkolske topove i minobacače. Kako naši viši tako i niži komandanti slabo i nedovoljno poznaju tehničko-balističke i taktičke osobine naprijed navedenih oruđa, koja mi danas posjedujemo u našem naoružanju. Uslijed ovoga naši komandanti još ne znaju da pravilno upotrijebe ova oruđa u borbi, niti da objedine i koordiniraju njihova dejstva sa radom pješadijskih — streljačkih jedinica.

Ova grješka naročito je došla do izražaja u operacijama XIII Divizije na sektoru Sušak — Delnice — Ogulin i IV Korpusa na sektoru Ogulin — Karlovac, kada smo imali u toku ovih operacija dosta jako i moderno naoružanje, ali koje je bilo neracionalno i necjelishodno upotrebljeno i iskorišteno.

7) *Pri projektovanju i izvođenju operacija i akcija uopšte, izvjesni komandanti ne predvide rezervu,* ili ako su je predvidjeli, odmah već u početku borbe ostanu bez nje. Na taj način oni sebe lišavaju i najmoćnijeg sredstva za komandovanje. Bez rezerve nemoćni su da u toku borbe ispolje komandni uticaj na upravljanje i tok borbe i da parališu eventualne neprijateljske manevre i kontramanevre, odnosno da iskoriste i prošire postignute uspjehe svojih jedinica u prvom borbenom redu (napadnih kolona odnosno posada odbranbenih otsjeka). Tako se dešavalo, da u slučaju nepovoljnog razvoja borbe kod jedinica prvog borbenog reda (ili napadnih kolona — odbranbenih otsjeka), komandanti ostavljeni bez rezerve, nemaju čime da poprave situaciju i da parališu i osujete neprijateljski manevar. Ili se dešavalo obratno, da po postignutom uspjehu, razbijenog neprijatelja nema tko da goni do potpunog rastrojstva i uništenja, jer nema rezerve. Današnja borba, koja je veoma uporna, žilava i dugotrajna, zahtijeva pothranjivanje iz dubine tj. potreban dubinski raspored jedinica, a to u stvari znači treba imati jače rezerve.

Ova grješka naročito je došla do izražaja u operacijama XIII Divizije početkom mjeseca septembra na sektor Perušić — Pazarište, kada je napadni poredak bio više manje kordonski vrlo plitak, sa slabom rezervom koja je utrošena u početku borbe.

8) *Izvjesni naši komandanti ne znaju manevrovati.* Tako u ofanzivnim operacijama češće se napada tamo gdje je neprijateljski otpor najjači, odnosno gdje je najteže postići uspjeh. Manevru na krila i bokove neprijateljskog rasporeda ne posvećuje se u praksi dovoljna pažnja iako se o tome često govori i u zapovijestima piše. U đefanzivnim operacijama češće puta

se podmeću jedinice brojno i tehnički nadmoćnijem neprijatelju, na pravcu njegovog nadiranja, njegovom ofanzivnom zamahu, što u stvari on hoće i traži. Na taj se način potpuno ide na ruku neprijatelju i jedinice se izlažu porazu, a u najmanju ruku neuspjehu.

Često se dešavalo da pojedini komandanti u ofanzivnim operacijama nastavljaju uporno i tvrdoglavo hrvanje oko pojedinih otpornih tačaka neprijateljskog položaja iako mogu iste zaobići pogodnim manevrom. Isto tako se događalo da u defanzivnim operacijama izvjesni komandanti vode pasivnu odbranu vezujući prosto svoje jedinice na izvjesnim položajima i, potpuno ili djelimično pasivizirane, iako situacija nalaže i daje mogućnost da se preduzme kontramanevar na neprijatelja sa svim svojim snagama samo ako se iste pomjere i odvoje sa položaja za kojeg su i privezane. Dakle, još izvjesni naši komandanti ne uviđaju i ne mogu da shvate da je najbolja odbrana izvjesnog pravca i položaja uopšte napad, odnosno kontraudarac neprijatelju aktivnim zalaganjem i vještom kombinacijom pokreta i vatre svih raspoloživih snaga.

Također u kombinovanju ofanzivnih i defanzivnih bojeva i borbi u jednoj operaciji ne posvećuje se dovoljna pažnja kod naših viših komandanata.

Isto tako zapaženo je da se izvjesni naši komandanti teško odlučuju na smjele i drske manevre. To može biti i posljedica, bilo nepoznavanja situacije i stanja kod neprijatelja, bilo pomanjkanje ofanzivnog duha ili komandantske hrabrosti uopće.

Ističući i predočavajući ove grješke našim komandantima, naročito višim,

NAREĐUJEMO:

1) Da se iznijete grješke dobro prouče, rasmotre i analiziraju u svima našim štabovima zaključno do štaba brigade odnosno diviziona.

2) Da štabovi korpusa, divizija i brigada, poslije svake operacije odnosno akcije, održe *sastanak — kritiku operacije*. Na ovome sastanku kritički rasmotriti cjelokupnu operaciju po fazama borbe. Tom prilikom, omogućiti da se kritika i samokritika razvije do najvišeg stepena. Na sastanku nastojati da se grješke otvoreno priznaju, da se otkriju njihovi uzroci, analiziraju okolnosti koje su ih izazvale i pažljivo ispitaju sredstva i načini da se te grješke za ubuduće isprave.

Imati u vidu da iskrena, objektivna, dobronamjerna i nepristrasna kritika bila je oduvijek i biti će ubuduće jedno moćno oruđe za vaspitanje i uzdizanje naših kadrova. Zato je primijeniti na ovim sastancima i diskusijama u punoj mjeri.

Kada kritika bude završena i diskusija iscrpljena, onda završnu riječ ima da dade komandant i komesar koji su rukovodili dotičnom operacijom, odnosno najstariji pretpostavljeni, koji je prisutan dotičnom sastanku.

3) Nadležni štabovi voditi će tačne podatke o postignutim rezultatima i komandovanju i vođenju pojedinih vojnih rukovodilaca — oficira kao i njihovog držanja uopšte, za svaku operaciju i akciju posebno. Na taj način nadležni štabovi imati će realnu sliku o komandantskoj sposobnosti i vještini vođenja trupa za svakog pojedinog komandanta — oficira.

Ovi podatci predstavljati će ujedno jedan od glavnih elemenata pri donošenju odluke za svakog pojedinca — komandanta, bilo o njegovom odlikovanju, pohvalama, unapređenju ili dodjeljivanju novog položaja, bilo o kaznama ili smjenjivanju sa položaja i slično. Ove podatke treba da vodi lično komandant ili načelnik štaba.

Prilikom obilaska potčinjenih štabova nadležni komandanti odnosno komesari kontrolisati će vođenje ovih podataka.

Prijem ovoga naređenja potvrditi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
V.[7] Bakarić

Komandant
Generalmajor,
Gošnjak[8]

(M. P.)[9]

Dostavljeno:

Štabu IV, VI i VIII Korpusa
Štabu XIII Divizije i
Štabu II Operativne zone
Štabu XIII Proleterske brigade »R.K.«

---

[7] Vladimir
[8] Ivan
[9] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 179

NAREĐENJE ŠTABA ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 29 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ISTOČNE GRUPE NOP ODREDA DA IZVRŠI DIVERZIJU NA PRUZI NOVA GRADIŠKA — VINKOVCI[1]

ŠTAB VI KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA
JUGOSLAVIJE
Op. Br. 110.—
Dana 29/X. 1943. U 18 sati

Diverzija glavne pruge.

ŠTABU ISTOČNE GRUPE N.O.P. ODREDA

Položaj

Sa Vašim jedinicama izvršite diverziju glavne pruge na dijelu N. Gradiška — Kapela-Batrina Kapela-Batrina, — Brod i Brod — Vinkovci.

Za diverziju koristiti eksploziv. Njime sjeći šine na sastavima i dizati u zrak propuste i željezničke mostove.

Treba presjeći što više šina na pomenutoj pruzi.

Diverziju izvršiti dana 3/4. XI. 1943. g.

Diverzantski bataljon snabdjeće svoje jedinice potrebnom količinom eksploziva za naprijed navedenu akciju.

Po izvršenoj diverziji podnijeti ovom Štabu izvještaj sa naznačenjem da li je dignut u zrak neki most, koje dužine, koliko je propusta dignuto u zrak, na koliko je mjesta izvršeno sječenje šina.[2]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Vlado Janić

Komandant:
Petar Drapšin

Dostavljeno:
Štabu Diverzantskog bataljona,
Štabu Požeškog NOP odreda.

[1] Original, pisan na mašini,, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1, k. 471.

[2] Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Prvog diverzantskog bataljona Štabu Šestog korpusa NOV Jugoslavije od 10 studenog 1943 godine.

BR. 180

PREGLED ŠTABA SEDME UDARNE DIVIZIJE OD 29 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU ODJEĆE I OBUĆE U PODREĐENIM JEDINICAMA[1]

ŠTAB
VII UDARNE DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
Br. 134/43
Dne 29. X-1943.

P R E
stanja odjeće i obuće VII Udarne divizije

JEDINICA	Ispravna odjeća i obuća										
	cipela	hlača vojničkih	hlača civilnih	bluza	kaputa civilnih	šinjela	kapa partizanskih	ostalih kapa	košulja	gaća	čarapa
Štab divizije i jedinice pri Štabu	82	74	4	96	8	44	93	10	116	128	116
I Brigada	237	274	60	292	59	219	517	54	918	664	846
II Brigada	330	282	216	385	217	242	484	291	779	596	816
III Brigada	545	638	249	777	141	635	762	396	1.212	626	716
IV Brigada	568	482	189	690	152	598	770	210	860	840	630
Divizion	85	103	67	107	36	71	90	81	36	196	233
Pionirska četa	20	16	10	14	12	18	22	18	20	26	18
Ukupno	1.867	1.869	795	2.361	625	1.827	2.738	1060	3.941	3066[2]	3375

Politkomesar
Đ.[3] Kladarin

SMRT FAŠIZMU —

[1] Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/14, k. 812.
[2] Pogrešno zbrojeno: treba 3076.
[3] Đuro

G L E D
N.O.V. Jugoslavije za oktobar 1943 g.

Potrebna odjeća i obuća								Vrsta i broj cipela za opravku		Brojno stanje	Primjedba
cipela	hlača	bluza	šinjela	partizanki	gaća	košulja	čarapa	popravci	tumpie		
70	74	48	108	49	24	36	36	40	25	152	Za sada je u izradi 1000 parl cipela od čega je izrađeno oko 200 p.
408	372	370	507	160	834	501	399	394	180	818	
551	416	349	620	390	540	410	86	358	240	1003	
413	271	240	523	396	1284	1104	539	208	218	1141	
460	230	218	512	317	816	801	630	203	246	928	
59	76	64	100	81	186	156	35	40	28	173	
33	27	29	35	23	27	33	35	28	12	53	
1994	1457	1318	2405	1416	3711	3041	1760	1271	949	4268	

SLOBODA NARODU!

Komandant, p.pukovnik
P.[4] Jakšić

(M. P.)[5]

[4] Pavle
[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 181

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESETE DIVIZIJE OD 29 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA NA PODRUČJU MOSEĆA I MUĆA[1]

ŠTAB
XX DIVIZIJE NOVJ
Br. 9
29. X. 1943. god.

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ

Primili smo vašu radiostanicu, ali nisu mogli uspostaviti radiotelegrafisti sa vama vezu, stoga vam ovim putem šaljemo izvještaj.

Poslije borbi kod Muća i na ostalim tačkama između Splita i Šibenika, u kojima je neprijatelj pretrpio osjetne gubitke, o čemu smo vam pred 2 dana poslali izvještaj[2] neprijatelj je 27. X. preduzeo protiv nas napad po planu ozbiljnih razmjera.[3]

Pošto smo u akcijama koje su vođene prethodnih dana zatvorili i oštetili drum Drniš — Klis, a osim toga oštetili na više mjesta prugu Drniš — Šibenik, koja je sada radi paljenja i potpunog uništenja mosta kod Dabra onesposobljena barem za mjesec dana jer je most u gorem stanju nego prije opravke, to je namjera neprijateljskog napada vjerovatno da raščisti ovaj teren.

Podaci o neprijatelju sada 29. X. u 12 sati.

Jednim odredom koji je doveden iz Šibenika na 60 kamiona, te koji se sastoji od pješadije, tenkova i topova prodire od Perkovića preko Suvog Doca i poslije borbi koje su vođene ovih posljednjih 30 sati izbio je danas u 10 sati do na 4 kilometra s. z. od Prgometa.

Jednim odredom istog sastava kao i gornji izbio je poslije borbi jučer cijeloga dana i danas do crkve u Sratoku i još nešto ovamo ka jugu.

Jednom kolonom sastavljenom od pješadije i minobacača preko Visoke izbio je u Divojević.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 27—1/3, k. 516.

[2] Vidi dok. br. 159 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Dvadesete divizije Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije od 2 studenog 1943 godine.

[3] Vidi dok. br. 191, 236 i tom V, knj. 22, izvještaj Štaba Osmog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 30 prosinca 1943 godine.

Jednom kolonom napada od s. Nevesta preko Utore ka Čvrljevo, izbio je do Čvrljeva.

27. X. neprijatelj je sa snažnom kolonom od 1.500 ljudi u više kolona preduzeo napad na Moseć,[4] na kome je uspio da zauzme jedan dio i zatim zaustavljen i dijelom vraćen poslije dugotrajne bliske borbe. Taj dio izgleda da je sada zauzeo položaje kod Muća.

Prema prve 4 kolone orijentisana je IX brigada.

Prema Mućkoj kotlini je VIII brigada. Dok je VIII zaustavila neprijatelja uz gubitke, dotle je IX brigada iako se ovaj put prilično držala to jest mnogo bolje nego ranije, pod neprestanom borbom odstupila pred nadmoćnim neprijateljem do na liniju Kladnjice — Prgomet, na kojoj se sada vode borbe. Neprijatelju stiže pojačanje u kamionima najviše pravcem ka Sratoku, tako da je onemogućena veza između nas i VIII brigade preko Sratoka.

VIII brigada je dosta udaljena od nas jer se mi nalazimo sada u Prgometu a ona blizu Muća pošto smo joj u duhu vašeg naređenja dali zadatak da se orijentiše ka Svilaji radi akcija u dolini Cetine, tako da sada teško da će moći da pomogne IX brigadi koja drži položaj od Čvrljeva na zapad do mora i za koju postoji opasnost da i pored teških borbi neće moći zaustaviti nadiranje neprijatelja, tako da postoji mogućnost, da neprijatelj sa sjevera prodre u Primorje između Šibenika i Splita.

O VIII našoj brigadi nadamo se da će moći i pod ovim okolnostima da izvrši dobivene zadatke, ali danas smo primili sa više strana izvještaj da je velika kolona automobila, oko 120, sa tenkovima došla u Gizdavac i čisti put ka Lećevici, ako su te vijesti tačne u svemu, onda je situacija obzirom na te snage i one koje pritiskuju IX brigadu dosta teška te ćemo narediti da se VIII brigada ako ne može na Svilaju orijentiše ka moru kamo će morati odstupiti i IX brigada, ako neprijatelj ne prestane pojačavati i onako svoje nadmoćne snage.

Od neprijateljske avijacije sudjeluje u akcijama samo 1 avion izviđački.

Gubitci neprijatelja su po iskazima seljaka u borbama 27., 28. i 29. dosta veliki, mi imamo također gubitaka ali radi borbe koja neprestano traje ne možemo od jedinica još dobiti podatke o gubitcima.

Dok ovo pišemo stiže nam potvrda da je neprijatelj zaista počeo sa napadom od Gizdavca i čisti cestu Gizdavac — Lećevica. Na svima pravcima napada, neprijatelj pomoću seljaka

[4] Vidi dok. br. 230.

čisti puteve na taj način, da predhodno uz potporu artiljerije i minobacača ovlada okolnim terenom, i onda ide oprezno naprijed.

Iscrpan izvještaj o svemu dostaviti ćemo vam po završetku akcije neprijateljske.[5]

Izgleda da smo primorani odstupiti bliže obali, a samo ako bude opasnost uništenja naših jedinica preći ćemo na otoke.[6]

Zato vas molimo da odmah predvidite pravac kojim ćemo se u tom slučaju krenuti u dolinu Cetine ili kuda naredite.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar	Načelnik Štaba	Komandant
Živko Živković	**Biočić**[7]	**Vel.**[8] **M. Knežević**

BR. 182

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG NOP ODREDA OD 29 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O BORBAMA U TOKU NEPRIJATELJSKOG PRODORA U ŽUMBERAK[1]

ŠTAB
ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG
ODREDA HRVATSKE
Broj . . . .
Dne: 29. X. 1943. g.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O.H.

Do 15. X. neprijatelj se skoncentrisao od Ozlja — Karlovca do Klinča Sela uz glavnu cestu i prugu Zagreb — Karlovac, kojom cestom i prugom su prolazili transporti iz Karlovca

[5] Vidi dok. br. 151 i tom V, knj. 22, izvještaj Štaba Osmog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 30 prosinca 1943 godine.

[6] Pomenute jedinice tada nisu prebačene na otoke. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Dvadesete divizije Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije od 2 studenog 1943 godine.

[7] Frane

[8] Velimir

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31—6, k. 1472 A.

za Zagreb. Kako su posade bile dosta jake, a prolazili su transporti, to nismo mogli odmah ustanoviti i doznati neprijateljske namjere tj. da li mu je namjera osiguranje komunikacije ili ofenziva.

Toga momenta nalazila se XV Slovenska brigada ispred Ozlja, te imala namjeru likvidirati Ozalj, ali uz pomoć svoje artiljerije i nekih snaga sa Žumberka. Pošto je neprijatelj bio rasut po garnizonima uz cestu Karlovac — Zagreb, to je Operativni štab odustao od te namjere, prebacio XV Slovensku brigadu na sektor Brlenić — Bresarić — Krašić, XIII Prol. brigadu na sektor od Pribića do Plešivice, a Žumb. pok. odred na sektor Vlaškovec — Noršić Selo — Stojdraga s namjerom da se istovremeno izvrši napad na neprijatelja (Nijemce) na svim garnizonima uz cestu Zagreb — Karlovac. U vezi s time, izdao je 15. X. Operativni štab slovenskih i hrvatskih jedinica zapovijest,[2] prema kojoj je trebala XV Slov. brigada likvidirati neprijatelja u selu Guce i na Carskom Bregu, XIII P. Brigada likvidirati: Izimje, Čeglje i Zdihovo, a Ž.P.P.O. posadu u Golom Vrhu (jedna četa Nijemaca i Bjelorusa).[3]

Naš II Bataljon pojačan s jednim teškim bacačem i dva teška mitraljeza likvidirao je naznačenu posadu, zarobio 4 Nijemca i 24 Bjelorusa, dosta neprijatelja potukao i zaplijenio sav ratni materijal. Kako je bila noć, dio neprijateljske posade uspio je u panici pobjeći.[4] Između ostalog materijala koji je bio dosta velik, zaplijenjeno je: 2 teška bacača s municijom, 2 brza mitraljeza (puškomitraljeza), 1 puškomitraljez, mnogo municije i spreme (odjeće i rublja) za cijeli bataljon, te konja, sedala i vojničkih kola itd. (i mnogo pušaka).

Ostale jedinice u sastavu Operativnog štaba nisu vršile napad uslijed zakašnjenja, nego je napad prema istoj zapovijesti izvršen dan kasnije, ali s djelimičnim uspjehom. Potpuno se nije likvidirala niti jedna posada.

Kako je poslije toga neprijatelj počeo drsko nadirati prema Žumberku[5] iz pravca Draganića i Ozlja, to su jedinice zauzele nove položaje:

XIII P. Brigada: Baroni, Relić, Lović Prekriški, Prvinići, Kostanjevac, Željezno. XV Slov. Brigada prema Metlici, a ŽPO stare položaje tj. Stojdraga — Noršić Selo i Višoševići. Toga momenta neprijatelj je s jakim snagama i motorizacijom i tenkovima nadirao od Ozlja i Draganića, te je XIII Brigada vodila uporne bojeve s švabama, i pobila oko 250 švaba, koji

[2] Vidi dok. br. 99.
[3] Vidi dok. br. 221 i 222.
[4] Vidi dok. br. 222.
[5] Vidi dok. br. 228, 229 i 231.

su stalno jurišali i bivali odbijeni uz velike gubitke. Od Samobora preko Stojdrage, kao i od Jastrebarskog prema Plešivici, neprijatelj se nije pojavljivao. Oko Kostanjevice nalazila se IV Slovenska brigada, te vodila ofanzivne operacije, ali je neprijatelj istovremeno s jakom motorizacijom i oko 100 tenkova prodro od Zagreba preko Brežica do Kostanjevice, te pomoću umjetne magle sagradio most u Kostanjevici, tukao topovima IV Slov. brigadu koja se malo povukla u sela više prema Gorjancima od Kostanjevice, te su njemački tenkovi i motorizacija odjednom probili preko Št. Jerneja pa dalje jednim krakom pravo u Novo Mesto, a jednim krakom preko Suhora u Metliku. Tog momenta naš I Bataljon izgubio je vezu s IV Slovenskom brigadom. Naš I bataljon nalazio se u Stojdragi i jednom četom održavao vezu sa IV S. Brigadom, koja se povukla odmah na Geru i prema predviđenom, uhvatili smo vezu s njom na Geri i koti 1030. Tamo su se našli borci IV Brigade dosta rastepeni i vrlo neorganizovani. Naši bataljoni ostali su na istim položajima, samo smo izdali naređenje našem III Bataljonu koji se nalazio u Noršić Selu, da dođe u sastav bolnice radi pratnje, pošto se bolnica našla ugrožena. Kažemo ugrožena, jer je IV Slov. brigada dozvolila da njemačka pješadija zaposjedne Gorjance i Sv. Miklavž, Fabriku i drugo. Istovremeno Nijemci su sa te strane upali u Gornju Vas, te otsjekli naš I i II Bataljon, ali isti su imali vezu sa snagama XIII Proleterske brigade.

XV Slov. brigada koja je držala položaje oko Radovice, dozvolila je da Nijemci prodru tenkovima preko Radovice — Oštrca, Kordića u Sošice, a Brigada se počela rasipavati. Istog momenta ulazila je naša bolnica sa 220 ranjenika (60 nepokretnih) sa druge strane u Sošice tj. od Blata. Odmah smo povukli bolnicu malo natrag i u šumu, te predvečer stvorili plan za evakuaciju bolnice s tog terena. Kako se prema Geri nalazio IV Proleterski bataljon, to je on preuzeo bolnicu zajedno sa stražom odreda i svim odsjecima odreda koji su brojali oko 250 ljudi.

Dakle kod Jezernica nalazila se bolnica sa nešto snaga odreda, nešto dezertiralih Slovenaca i IV Proleterskim bataljonom, a predvečer stigla su dva nepotpuna slovenska bataljona. Ta dva slov. bataljona i IV Proleter. bataljon dobili su zadatak probijati se iz obruča, a sve ostalo moralo je nositi ranjenike na nosilima koja su na brzinu napravljena. Pravac je bio od Jezernica preko Malince — Badovinci — Ognjanovac — Kokote — Oštrc — Kupčina — Željezno — Staničići. Na neprijatelja nismo naišli noću, a kod Željezna prebacili smo se preko ceste već danju, pošto je s tolikim ranjenicima bio put previše

naporan. Tu su nas dočekale jedinice Brigade i ŽPO. III bataljon ŽPO koji je pošao prema naređenju u sastav bolnice još dan ranije a radi pratnje bolnice, rasuo se, jer su ga napali Nijemci kod Štule. S nama se sada nalazi jedna četa tog bataljona.

Na sektoru Staničići — Pečno — Višoševići — Golubići — Paljugi nalazili su se dijelovi slov. jedinica, ŽPO i jedan bataljon proleterski, a sa bolnicom u selu Paljugi. Ostali dijelovi Brigade nalazili su se prema Sv. Jani, Plešivici, a naš II Bataljon je osiguravao od Samobora.

24. X. ostao je takav raspored, te su Nijemci došli tenkovima do Željezna iz Gornje[6] i Kostanjevca i tukli u našem pravcu iz tenkova i topova. 25. X. izvršen je pokret dalje, samo su slovenske jedinice uslijed iscrpljenosti i iznemoglosti izostale i stigli smo pred jutro do pruge. Pravac je bio: Višoševići, Paljugi — Bukovac — Sv. Jana — Ivančići — Prodin Dol — Vranov Dol — Prilipje, Plešivica — Vlaškovec — Beter — Purgarija — Pavučnjak — Prevendari, te uslijed dana bili smo prisiljeni ostati u Jankovačkoj šumi prije ceste. Taj transport nepokretnih ranjenika vršen je kolima. 26. X. snage XIII P. Brigade imale su borbu s njemačkom patrolom od 30 ljudi koji su pošli u pravcu bolnice, te ih razjurili. Ujedno su na cesti potukli tri kamiona Nijemaca, od kojih se dobar dio razbježao, a kamioni su zapaljeni.

U noći prebacili smo se preko ceste tako da je ispred nas upravo prošao po cesti jedan njemački tenk, a kad je kolona prošla, opet je prošao jedan tenk koji je patrolirao. Prelaz preko pruge bio je nesmetan, te smo stigli u Pokupje s cijelom bolnicom, koju su jučer prebacila naša dva bataljona dalje preko Kupe.

Naš štab sada se nalazi u Pokupju s III Bataljonom u čiji sastav je ušla i Samoborska četa koja broji 90 ljudi i svi su naoružani i borbeni. Ovdje je i naša mitraljeska četa koja broji 130 ljudi i imade tri teška bacača i 9 teških mitraljeza.

S našom kolonom prebacilo se i oko 300 civila koji se nalaze ovdje sa Okružnim N.O.O-om.

Ovo je pisano na brzinu, pošto se nalazimo pred sređivanjem odreda i raspodjeli za Komandu Područja,[7] a kurir upravo polazi u vaš štab, a operativni izvještaj kao i sve ostale izvještaje poslati ćemo naknadno.

---

[6] Gornja Vas

[7] Odred je dio ljudstva dao za novoformiranu Komandu područja za Žumberak. Vidi dok. br. 109.

Sa bolnicom uz naša dva bataljona otišli su drugovi: komesar,[8] operativni oficir, i drug Živković,[9] koji vrši dužnost zamjenika komesara u našem odredu, a drug Šajatović[10] zamjenik komandanta ostao je s rasutim dvjema četama iz III Bataljona u Žumberku.

Pisali smo Vam o odnosima u našem štabu, te Vas molimo da nam na to pismo odgovorite, a mišljenja smo da bi bilo dobro da netko ispita lično tu stvar, jer ovako je dosta teško raditi. Drug N. se još nije primio u našem štabu nikakovog posla, ali stalno njuška okolo i stvara nezdravu situaciju. Njegovi odnosi s drugom komesarom prebacuju se na mene i t.d. o čemu smo već pisali i pisati ćemo ponovno.

Sa mobilizacijom koja nam se priječila dosada odnosno stalno odgađala, počeli smo prije ofanzive i pozivima N.O.O-a mobilizirali oko 200 ljudi. Najbolje se odazvala općina Radatovići, ali i stanje u općini Kalje nije loše, samo je dosta slab odnosno nikakav odziv u općini Sošice, a naročito oko Oštrca.

Vaš dopis u kome nam kažete da pojačamo bataljone na preko 200 i da ne stvaramo lokalpatriotske čete[11] smo primili i ranije radili u tom smjeru, ali drugi mjerodavni drugovi se nisu složili potpuno s time, kažući da imadu bolji pregled, što se sada upravo za vrijeme ofanzive pokazalo netačno. N. pr. Krašićka četa koja je brojila oko 15 drugova sada broji 3. Okićka četa nije htjela u pokret u Pokupje, nego je dobar dio otišao samovoljno kući, pa smo po tome uputili cijelu četu na sektor Okića. Jedino je Samoborska četa ovdje s nama, dobro raspoložena, dobro primila što je ušla u sastav III Bataljona i želi se boriti na svakome mjestu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: sl. otsutan.

Komandant:
Boco[12]

---

[8] Tomo Dijanović
[9] Nikola
[10] Janko
[11] Riječ je o četama vezanim za određeni teren ili selo.
[12] Boris Balaš

BR. 183

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME UDARNE DIVIZIJE OD 30 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O NARODU NA MAJUR, BRĐANE I BLINJSKI KUT[1]

ŠTAB
VII UDARNE DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
Op. Br. 136—943.
Dne 30. X. 1943.

Operativni izvještaj
dostavlja

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

1) Naša divizija bez III i IV brigade noću 23/24. X. 1943. godine izvršila je napad na neprijateljska uporišta Majur, Brđani i Blinjski Kut. Također napad je izvršen na želj. prugu u međuprostoru označenih uporišta.[2]

Raspored jedinica, kao i njihovi zadaci vide se iz priložene zapovijesti[3] Op. br. 133 — od 22. X. 1943.

I brigada: Ova brigada vršila je napad na Majur. Bataljoni blagovremeno su stigli na svoja mjesta osim trećeg koji je napadao na samo uporište, koji je došao sa zakašnjenjem od pola sata.

Oko 20.30 sati bataljon koji je imao zadatak likvidirati neprijateljsko uporište Majur, podišao je ka neprijateljskom uporištu i približio se neposredno ka zgradama, te iste blokirao. Opazivši neprijateljski stražar privlačenje naših boraca bacio je jednu raketu u zrak, našto je neprijatelj otvorio jaku vatru na naše borce. Nakon toga naši borci su izvršili juriš, a pošto su puškarnice u utvrđenjima bile dosta visoke to naši borci nisu mogli da ubace bombe u bunkere. Neprijatelj u to vrijeme se snašao te obasuo naše borce sa ručnim bombama, nakon čega naši borci bili su prinuđeni da otstupe. Borba je trajala svega oko 2 i pol sata, a zatim dvije čete bataljona ostale su držeći neprijatelja blokirana, a ostali dio bataljona sa Minerskom četom vršio je razaranje i uništavanje pruge i skretnica na prostoru od Majura prema Hrastovici.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26—7, k. 424 C.

[2] Vidi dok. br. 138.

[3] Vidi dok. br. 138.

Bataljoni ove brigade koji su vršili osiguranje od Kostajnice uništili su sve mostove i propuste na pruzi, i na više mjesta prekinuli prugu i digli u vazduh most na cesti Majur — Kostajnica; bataljon koji je vršio osiguranje od Sunje razrušio je pruge oko 1500 metara. Neprijatelj iz Kostajnice i Sunje nije pokušavao dolaziti u pomoć opkoljenoj posadi Majura. Za cijelo vrijeme neprijatelj je tukao sa topovima naše položaje.

II brigada: Izvršila je napad na neprijateljska uporišta Brđani i Blinjski Kut. Jedinice ove brigade izašle su na svoje određene položaje na vrijeme, te izvršile napad na pomenuta neprijateljska uporišta. Neprijatelj, dajući vrlo žestok otpor, odbacio je naše jedinice na prihvatne položaje te im ovaj napad nije uspio. Neprijatelj je napadnut u 21 čas i borba se vodila do 5 sati ujutro. U ovome vremenu naši borci i komandni kadar pokušavali su u više mahova da jurišaju na neprijateljska utvrđenja da bi likvidirali neprijatelja. Neprijatelj je iz dobro utvrđenih bunkera davao vrlo žestok otpor, a kada su naši borci podišli u neposrednu blizinu bunkera, obasipali su ih sa ručnim bombama, te naši borci predzoru morali su da se povuku sa svojih položaja.

Za cijelo vrijeme neprijatelj je tukao položaje naših boraca sa svojom artiljerijom.

Na dan 26. X. 1943. godine neprijatelj iz Petrinje krenuo je prema našem oslobođenom teritoriju Banije i uputio se u pravcu sela Jabukovac.[4] Naša II brigada u tome vremenu imala je ovakav raspored: jedan bataljon na cesti Komarevo — Sisak, jedan bataljon na cesti Blinja — Petrinja kod Gornje Budičćne, a jedan bataljon u rezervi kod Štaba brigade. Neprijatelj u jačini oko 20—30 kamiona sa nekoliko tenkova i oklopnih kola stigao je oko 8.30 časova prema Jabukovcu gdje je od jednog bataljona II brigade prihvaćena sa istim borba. Jednom bataljonu izdato je naređenje da odmah krene prema Čuntiću i da neprijatelju otsiječe otstupnicu. Međutim dok je borba počela kod bataljona u Čuntiću i Tešnjaku, upućene su manje snage da osiguraju položaje na Metli i Jošavici. U ovo vrijeme neprijatelj također sa kamionima, tenkovima i oklopnim kolima stigao je od Komareva preko Blinje — Bijelnika prema Jošavici.

Odmah je naređeno jednim snagama IV bataljona da se prebace prema Mlinogi — Metli i prihvate borbu sa neprijateljem, sa namjerom da ga zbacimo sa položaja Metla i Mlinoga s tim da bi olakšali ostalim jedinicama vođenje daljnje borbe. Neprijatelja nismo uspjeli zbaciti sa ovih položaja, pošto je

[4] Vidi dok. br. 234.

imao pored pješadije više tenkova i oklopnih kola. U ovo vrijeme stigao je 2 bataljon koji se nalazio kod sela Madžara. Potom je po zaključku Štaba brigade da se sa dva bataljona probije preko Jošavice prema Komogovini i D. Pastuši, a sa jednim bataljonom da se probije prema G. Bačugi i da napadne neprijatelja sa leđa, uspjelo je da se dva bataljona prebace do Joševačkog groblja i do sela Žilića odbacujući neprijatelja prema Metli. Kod s. Žilića nalazio se Moslavački bataljon[5] koji je u zajednici sa IV bataljonom II brigade izvršio protunapad na neprijatelja u namjeri da ga zbaci sa položaja Metle i da omoguće dalje operacije ostalih jedinica.

Snagama IV bataljona, jednim dijelom II bataljona i Moslavačkog bataljona uspjelo je zbaciti neprijatelja sa Metle, ali ponovnim neprijateljskim napadom ojačanim tenkovima i oklopnim automobilima neprijatelj je opet zauzeo ove položaje i prisilio naše jedinice da se povuku u pravcu sela Žilića.

Neprijatelj je krenuo dalje prema D. Pastuši i odbacio naše jedinice i sa ovih položaja, našto je ušao u selo D. Pastuša, te zapalio nekoliko kuća od kojih je u jednoj bilo oružje Moslavačkog bataljona. Ponovno je naređeno jedinicama II bataljona da izvrše protunapad i odbace neprijatelja sa ovog položaja, što im je i uspjelo. Po odbacivanju neprijatelja uspjelo se spasti oružje i municija Moslavačkog bataljona koje još vatra nije bila u dovoljnoj mjeri obuhvatila. Sada, pošto je neprijatelj počeo otstupati izdato je naređenje jednom bataljonu da vrši gonjenje.

U svim borbama neprijatelj je pretrpio dosta velike gubitke.

IV brigada: U vremenu od 17—21. X. 1943. ova brigada nalazila se je u Bos. Krajini na čišćenju Huskine bande.[6] Raspored ove bande bio je uglavnom blizu neprijateljskog garnizona Cazin u selu Skokovi, oko Bužima, Pećigrada i Todorova. Cilj ove operacije bio je da se blokiraju sva sela u kojima se nalazi Huskina banda, te da se razbije i uništi. Noću 17/18. X. 1943. godine sa jednim dijelom ove brigade opkoljeno je oko 40 do 60 bandita sa kojima se nalazio i Huska. Prilikom približavanja naših jedinica Huskina banda je opazila i skoro napolak goli i bosi utekli su ispred naših jedinica, te tako nije uspjelo likvidirati tu grupu bande u potpunosti. Vojničkog otpora nisu davali. Toga dana uhvaćena je čitava arhiva Huski-

[5] Riječ je o Trećem bataljonu Moslavačke brigade (Druga NO brigada Druge operativne zone). On je upućen na Baniju da bi primio oružje koje je Glavni štab NOV i PO Hrvatske poslao Štabu Druge operativne zone. Vidi dok. br. 106.

[6] Odnosi se na pristalice Huske Miljkovića.

nog štaba, jedan radioaparat i ostale živežne namirnice, kao i nekoliko karabina.

Na dan 21. X. 1943. jedinice IV brigade čisteći Huskinu bandu blokirali su i pročistili Bužim, gdje su naše snage naišle na manji otpor neprijatelja. Borba se vodila izvjesno kratko vrijeme nakon čega se banda povukla.

Po prikupljenim podacima u Bužimu se nalazilo oko 60 naoružanih Huskinih bandita sa jednim p. mitraljezom.

2) U svim ovim borbama kako na Baniji tako i na Krajini zarobila je IV naša brigada 30 Huskinih bandita i isti su predati Cazinskom odredu. Ostale naše jedinice u toku svojih operacija nisu zarobile neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeno je: 10 karabina, 5 pištolja, 1 p.mitraljez, 1 šmajser, 600 metaka, 1 radioaparat i ostale živežne namirnice, koje su se našle kod Huskina štaba.

3) Gubitci neprijatelja su bili: 20 mrtvih i više od 50 ranjenih neprijateljskih vojnika, za koje se sigurno znade. Međutim, računa se da je neprijatelj imao mnogo više mrtvih i ranjenih u ovim borbama, ali kod nas i iz izvještaja naših štabova brigada nije se moglo tačno utvrditi.

4) Sopstveni gubitci: U ovim borbama imali smo slijedeće gubitke: 6 mrtvih i 12 ranjenih drugova. Za iste se prilaže lista gubitaka.

5) Naknadno umrlih u ovim borbama nije bilo.

6) Onih koji su pali smrću heroja nije bilo, a kao ni onih koje treba proglasiti narodnim herojima.

7) Drugovi koji zaslužuju svaku pohvalu i priznanje od viših štabova, a koje ćemo mi pohvaliti svojom naredbom jesu slijedeći: komandir čete Bojadžija, koji je stalno imao svakog borca i starješinu pod komandom i bio je uvijek spreman na izvršenje svakog zadatka. Zamjenik komandira 2 čete I bataljona II brigade drug Lovrić Pero, koji je sa svojom četom manevrisao i nanio neprijatelju najviše gubitaka. Partizan čete za vezu II brigade koji je u najtežoj situaciji izvukao telefonsku centralu i nije je htio bacıti dok su ostali koji su s njim bili opkoljeni bacili svoje stvari. Partizan Alterec Alfi koji je isto tako junački iznio telefonsku liniju i nije je htio baciti, a svoj ranac je bacio.

7) Kritički osvrt na akciju: Akcija je izvođena po planu. Grješke u akciji su slijedeće: Niži komandni kadar kod II brigade: nisu se snalazili i nisu pravilno rukovodili jedinice kao ni cijenili pojedine momente u kojima treba da se upada u neprijateljska utvrđenja.

Kod jedinica II brigade koje su vodile borbu sa neprijateljem na otvorenom terenu dne 26. X. ov.god. kod pojedinih

starješina nije bilo samoinicijative u manevrisanju svojim jedinicama, te na taj način neprijatelj nije pretrpio onakove gubitke, kakove bi ustvari bio mogao dobiti da je komandni kadar pravilno rukovodio i manevrisao svojim jedinicama. Također manjih i sitnijih grješaka bilo je dosta, koje su štabovi brigada i bataljona otklonili na vrijeme u toku samih borbi.

Kod IV brigade koja je imala zadatak čišćenja Huskine bande, sam Štab brigade koji je bio otsutan i bez naročite kontrole nije se pokazao samoinicijativan u vršenju svog zadatka samostalno, jer kako se vidi iz njihovog izvještaja uspjeh u tome čišćenju nisu postigli onakav kakav su trebali postići.

Veza u toku ovih operacija bila je slijedeća: između I i II brigade veze nije bilo. Veza sa ostalim susjednim jedinicama u brigadama bila je dobra.—

Snalaženje starješina jedinica bilo je zadovoljavajuće.

8) Utrošak municije: U toku svih ovih operacija utrošeno je municije i to: za karabine i p.mitraljeze 15.460 metaka, 112 za mali i 34 mine za veliki bacač, te 66 topovskih granata. Također je u ovoj akciji utrošeno 300 kgr. eksploziva za rušenje pruge, mostova i tome slično.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
sl. otsutan

Komandant, potpukovnik.
P.[7] Jakšić

(M.P.)[8]

P.S. Po naknadno prikupljenim podacima neprijatelj je u toku borbi dana 26/27. X. tg. imao mnogo više mrtvih i ranjenih nego što je navedeno u prednjem izvještaju. Računa se da je neprijatelj u ovim borbama imao ukupno oko 80 mrtvih vojnika i oficira, a također toliki broj i ranjenih.

Ove podatke prikupili smo preko naših veza iz neprijateljskih garnizona.

[9]ŠTAB IV. KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Broj 231/43
4-XI-1943

---

[7] Pavle
[8] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[9] Četvrtasti pečat Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

BR. 184

PISMO ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 30 LISTOPADA 1943 GOD. NAČELNIKU ŠTABA ZONE O UPUĆIVANJU BORACA ZA PRVU PROLETERSKU DIVIZIJU, SREĐIVANJU STANJA U MOSLAVINI I ODLASKU TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« SA ŽUMBERKA[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
___ Broj: ——— /43.
30. X. 1943.

NAČELNIKU ŠTABA II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O.H.[2]

Iz Brigade »Braće Radića« stiglo je 56 boraca za Proletersku diviziju,[3] a Bjelovarski odred poslao je 13 boraca. Iz Kalničkog odreda stiglo ih je 30. Dakle, ukupno 99 boraca sakupilo se je za ovu jedinicu na Kalniku. Pred nekoliko dana bio je kod nas komesar Zagrebačkog odreda,[4] kojem smo dali uputstva da pošalje 20 boraca za Proletersku diviziju u Moslavinu, odakle će krenuti sa ostalima u Banijsko područje.

Postoji mogućnost da će na putu neki od ovih ljudi nestati, zato ih Ti prije nego što će poći za Baniju, pregledaj i prozovi po spisku jesu li svi ili nisu. Iz Moslavine uzmite broj boraca koji fali do dvije stotine. Nemoj čekati na one koji treba da dođu iz Zagrebačkog odreda, nego odmah šalji moslavačke i kalničke borce dalje, jer G.Š.[5] stalno urgira za ove borce. Broj 200 mora biti potpun, a što ćemo naknadno slati, to će biti preko ovog broja.

Naše jedinice iz Zagorja su se vratile na Kalnik.[6] U Zlataru ostao je Zagorski odred. Brigada »Braće Radića« i pored toga što je dala borce za Proletersku diviziju broji preko 1000 boraca.

Prije 2 dana mi smo imali borbu sa ustašama i Nijemcima koji su prodirali iz Križevaca.[7] Tom prilikom neprijatelj je

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20—6, k. 1472 A.

[2] Rade Bulat

[3] Riječ je o Prvoj proleterskoj diviziji. Vidi dok. br. 106.

[4] Milan Kuren

[5] Glavni štab NOV i PO Hrvatske

[6] Odnosi se na jedinice Dvadeset osme divizije i NO brigadu »Braće Radića«. Vidi dok. br. 192.

[7] Vidi dok. br. 192.

uspio prodrijeti u Vojakovac, kojeg je zapalio. Nakon toga neprijatelj se je povukao. Dva dana ranije I Bataljon K.P.O.[8] vodio je borbu sa neprijateljem na istom pravcu i uspio ga razbiti.

Varaždinska četa i II Bataljon K.P.O. također su vodili borbu sa neprijateljem koji je pridošao iz Varaždina. Neprijatelj je bio razbijen i povukao se natrag u svoju polaznu bazu. Varaždinska četa zaplijenila je jedan p.mitraljez.

Prema izvještaju kojeg je podnio Tvoj pomoćnik,[9] vidi se da je stanje u Moslavini dosta loše. Nastoj da uđeš u bit stvari i konkretno na licu mjesta riješiš sva pitanja. Glavnu pažnju obrati na brigadu,[10] a posveti se također i odredu. Kad središ ove prilike, vrati se u naš Štab. Neće biti loše da odeš i do Komande područja i izvršiš po potrebi stanovite izmjene. Prilikom izmjena u Komandi područja budi oprezan: da ne dođe do kakve zategnutosti ili zastoja u njezinom radu.

U Žumberku Nijemci vode ofenzivu,[11] pa su se snage XIII U.P. Brigade morale sa bolnicom povući u Pokuplje, odakle će nastaviti put za Baniju.[12] XVI Brigada[13] sigurno je već krenula da zamijeni XIII. Prema nekim podacima formirat će se Operativni štab za Žumberak i Pokuplje u koji će ući kao komesar Knebl Franc. Tko će biti komandant ovog Štaba, nije nam poznato. XXVIII (X) Divizija ostaje stalno na našem sektoru. Ona se neće vraćati u Slavoniju.[14]

Po primitku ovog pisma javi nam što si dosada učinio u Moslavini.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:

---

[8] Kalničkog NOP odreda

[9] Milan Brunović

[10] Riječ je o Drugoj NO brigadi Druge operativne zone.

[11] Vidi dok. br. 182.

[12] Naredbom Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije Brigada je napustila Žumberak zbog odlaska u sastav Prve proleterske divizije NOV Jugoslavije. Vidi tom V, knj. 21, naredba Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade podređenim jedinicama od 10 studenog 1943 godine.

[13] Odnosi se na Omladinsku NO brigadu »Jože Vlahović« (ranije Šesnaesta NO brigada) koja je naredbom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske krenula 20 listopada 1943 god. iz Slavonije u Žumberak. Vidi knjigu depeša Šestog korpusa NOV Jugoslavije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1 19, k. 472 A.

[14] Divizija je do početka prosinca operisala na području: Moslavina — Kalnik — Hrvatsko Zagorje, a zatim prebačena u Turopolje odakle je krajem prosinca 1943 god. vraćena u Slavoniju. Vidi istorijat Dvadeset osme divizije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—2, k. 1125.

BR. 185

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD 30 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA PODREĐENIH JEDINICA OD 20 DO 30 LISTOPADA[1]

ŠTAB
ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA
Broj: V 58
Dana 30 oktobra 1943 god.

Predmet: Desetodnevni izvještaj
dostavlja

ŠTABU VI KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE

Položaj

Dostavljamo Vam desetodnevni izvještaj za prošlih 10 dana o radu naših jedinica.

1.) Posavski odred:

Jedinice Posavskog odreda nalazile su se u vremenu prošlih 10 dana na sektoru Psunja, »Trokuta«[2] i Banije (Sekcija Pakrac — Kostajnica 1 : 100.000).

Jedinica Posavskog odreda koja se nalazila na putu od »Trokuta« za Baniju sprovodila je ratnu spremu zajedno sa jednim bataljonom[3] XII Udarne brigade, a ista je potpadala pod neposrednu komandu pomenutog bataljona. Jedinice koje su se nalazile na sektoru »Trokut« i Psunj u vremenu ovih prošlih 10 dana nisu imale nikakvih vojničkih akcija.

Noću između 18 i 19. X. o.g. jedna jedinica pomenutog Odreda izvršila je ekonomsku akciju u selu Rožđaniku tj. od nekih ustaša koji su još i dalje u službi, rekvirirala je imovinu koja je slijedila za pomenute ustaše.[4] Isto tako je izvršena ekonomska akcija u selu Nova Subocka i Kovačevac.

U ovim ekonomskim akcijama zaplijenjene su slijedeće stvari: u Rožđaniku 12 vreća pšenice, jedna vreća kukuruza, jedna graha, 40 kg soli, 5 komada rogate marve (goveda), jedna svinja, jedan par konja sa hamovima; u Staroj Subockoj dva državna pastuha; u Kovačevcu jedna kola, jedan par volova,

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17—2/II, k. 470.

[2] Vidi primjedbu br. 6 uz dok. br. 65.

[3] Odnosi se na Prvi bataljon.

[4] Riječ je o imovini koja je bila vlasništvo ustaša.

dva bicikla i šivaća mašina, jedna svinja i četiri uniforme žandarmerijske. Sve ove zaplijenjene stvari osim uniformi predane su u slagalište II Ekonomskog sektora.

Jedinica koja se nalazila na Baniji tj. u pratnji ratnog materijala došla je na sektor »Trokuta«, a na njezino mjesto otišla je druga jedinica koja je stavljena pod komandu XVIII Brigade, a ista još do danas nije se vratila u sastav Odreda.

U ovome vremenu prošlih 10 dana sa jedinicama Posavskog odreda koje su se nalazile u mjestu radilo se u vojničkom pogledu ratna služba, egzercir, časovi o stražama i patrolama kao što su izdane direktive o vojnom radu od strane višeg štaba.

U ovome vremenu održana su dva vojna i politička savjetovanja u pomenutom Odredu. Savjetovanja je održavao Štab Odreda sa nižim rukovodstvom. Poslije savjetovanja osjetilo se na rukovodiocima kao i na borcima da je korisno održati pomenuta savjetovanja i češće puta. U ovome vremenu održani su mitinzi u selu Donji Bogićevci, Gređani, Donji Čaglić i Jazavica. U selu Jazavica i Donjim Bogićevcima miting je uspio dosta dobro, dok u selu Gređanima i Donjem Čagliću sasvim slabo. . . .

Po izdanoj okružnici Štaba VI Korpusa u svrhu puštanja drugova na otsustvo Posavski odred pustio 23 druga na određeno vrijeme svojim kućama i to one kojima je bilo najpotrebnije, veći broj drugova nije se mogao otpustiti pošto je ista jedinica u posljednje vrijeme vrlo okrnjena, te ista će morati u više puta da pušta na otsustvo u manjim grupama, a naročito prvi će se puštati oni kojima su kuće izgorjele, i nema im tkò da posije pšenicu. Podatke kao i imena otpuštenih drugova ne možemo Vam dostaviti zajedno sa ovim izvještajem pošto nismo na vrijeme dobili od naših odreda.

U vremenu prošlih 10 dana u pomenutom Odredu nije se desilo nijedno dezerterstvo. U istu jedinicu u ovome vremenu nije došlo tj. pridošlo novih boraca. 13 drugova je otpušteno njihovim kućama radi nesposobnosti. Otpuštanje je izvršeno po zahtjevu ljekara, od kojih je većinom bilo djece, a veći broj imali su bruh. 15 drugova pustili su štabovi bataljona na bolovanja pošto isti su bili dosta slabi i nisu se mogli kretati sa jedinicama.

Gubitci pomenutog Odreda u ljudstvu jesu: jedan komandir mrtav. Isti je ranjen sam od svog oružja i nakon 10 sati umro je u bolnici na Psunju.

Što se tiče drugih gubitaka u ljudstvu nije bilo, pošto isti Odred u vremenu ovih 10 dana nije imao nikakovih borbi sa neprijateljem.

Što se tiče morala u pomenutom Odredu, moral je dobar. Disciplina je dosta dobra. Borbenost je vrlo dobra i odgovara u svakom pogledu. Odjeća i obuća je dosta slaba i veći broj drugova po noći ne mogu vršiti dužnosti radi toga što su slabo obučeni i što su sasvim bosi. Ishrana boraca vrši se po kućama. Ishrana je dobra. Što se tiče zdravlja u istom Odredu još zasada je dosta dobro, bilo je par pojava bolesti koje su prešle u roku dva ili tri dana, a to je zbog prehlade.

2.) Daruvarski odred:

U vremenu ovih prošlih 10 dana jedinice Daruvarskog odreda nalazile su se na sektoru Borki, Bijela, Sirač, Markovac, Gornja i Donja Vrijeska, Veliki Bastaji i Đulavec.

Jedan bataljon dao je 17. X. o.g. osiguranje na cesti i pruzi kod Doljana gdje su prolazili ranjeni drugovi iz X Divizije,[5] a sve ovo drugo vrijeme jedinice su sprovele u pomenutim selima, a sa jedinicama se radilo u vojničkom pogledu pješački egzercir, ratna služba i obuka nad puškomitraljezom.

U vremenu ovih 10 dana održan je jedan sastanak sa rukovodstvom cijelog Daruvarskog odreda, sastanak je održan od strane Štaba Odreda.

Dana 19. X. o.g. neprijatelj je pokušao da upadne na sektor Daruvarskog odreda iz uporišta Daruvar.[6] Neprijatelj je uspio da dođe u selo Markovac, pošto naših snaga nije bilo do samog sela. Jedinice Daruvarskog odreda upućene su iz sela Bijela na položaj više Markovca, dok je neprijatelj sigurnc obaviješten i odmah je pobjegao natrag u uporište. Neprijatelj za ovo vrijeme kad je bio ušao u selo uhvatio je jednoga druga sa puškom mauzer te istoga otjerao u ropstvo. Isti drug otišao je bez odobrenja svojih pretpostavljenih iz jedinice svojoj kući. Neprijatelj koji je panično bježao u Daruvar tukao je artiljerijom iz Daruvara i prilikom nailaska naših jedinica na položaj lakše je ranjen jedan drug od topovske granate. Isti je drug i dalje ostao u jedinici na dužnosti.

Dana 24. X. o.g. jedinice Daruvarskog odreda izvršile su napad na neprijateljsko uporište Gornju Rašenicu u kome se nalazilo 70 neprijateljskih vojnika naoružanih sa jednom strojnicom a ostalo karabini.[7] Na ovo uporište napadao je jedan bataljon Daruvarskog odreda dok je jedan bataljon bio u zasjedi.

---

[5] Odnosi se na ranjenike Dvadeset osme divizije (ranije Deseta divizija) Šestog korpusa NOV Jugoslavije, koji su, zbog povoljnijih mogućnosti liječenja, kolima prevoženi sa Kalnika i Hrvatskog Zagorja u Slavoniju.

[6] Vidi dok. br. 225.

[7] Vidi dok br. 232

Bataljon koji je napadao uspio je da neprijatelja sjuri u jednu utvrđenu kuću kao i u podrum, a neprijatelj je iz same kuće davao jako žestok otpor, a najviše se branio sa ručnim bombama. Borba se vodila oko 4 sata, a zatim naše jedinice su se povukle pošto su iste vidjele da se zgrada ne bi mogla zauzeti bez teškog oružja. U ovoj borbi dobiveno je 4 karabina, 1000 metaka i 10 bombi. Ispaljeno je metaka za vrijeme borbe 800 komada i bačene su tri mine od lakog minobacača. U samoj akciji dobiveno je dosta razne spreme koju su ustaše opljačkale od okolnog srpskog stanovništva, a u kojoj se nalazi veći broj platna za veš. Dobiveno platno Odred je rasporedio u radionicu te se šije veš za drugove iz toga Odreda.

Za vrijeme vođenja borbe u pomenutom uporištu Daruvarski odred imao je jednog druga mrtvog, a tri lakše ranjena. Mrtvi drug je sahranjen u Gornjoj Vrijeskoj. Ranjeni drugovi upućeni su u bolnicu na Lutoč.

Stanje u jedinicama Daruvarskog odreda:

Disciplina: Što se tiče same discipline nije na visini na kojoj bi trebalo da je. Moral drugova je dobar. Borbenost drugova isto je dobra. Zbog discipline može se reći da je slaba pošto se uvijek drugovima govori kako moraju postupati za vrijeme akcije ili u nekim selima gdje još nisu često bile naše partizanske jedinice i to još uvijek nije dosta već i preko toga desi se po neki ispad te pojedinci još vape za pljačkom i to u nekim sitnim stvarima koje mogu da strpaju u rance, torbice i u džepove. Ovo se nastoji otkloniti i ovakovi drugovi ukoravaju se pred strojem i ukazuju se svima drugim drugovima da se to ne bi više ponavljalo. Samovolje također je bilo, a to se isto ukazalo na velikoj grješki, kao gore navedeni drug koji je samovoljno otišao iz svoje jedinice u Markovac te ga je neprijatelj zarobio zajedno sa puškom i sada se nalazi u Daruvaru.

Odjeća i obuća: je dosta slaba. U istome Odredu može se još naći preko 50 drugova potpuno bosih, dok prvoga slaboga vremena biće ih još 10 ili 15.

Ishrana drugova vrši se po selima a kad su na odmoru onda sa kazana. Ishrana je dosta dobra. Zdravstveno stanje isto je dobro, pošto se do danas nije pojavio nijedan veći slučaj bolesti.

Dezerterstva u pomenutom Odredu u prošlih 10 dana nije bilo. Novopridošlih drugova u jedinice došlo ih je 26. Iz jedinice je rashodovano jedan drug mrtav, 3 ranjena i jedan uhvaćen od strane bande. Isti Odred nema u vidu neke naročite

akcije pošto su uporišta prejaka za njega, već ujedno će sačekivati neprijatelja po zasjedama.

3.) Bilogorski odred:

Jedinice Bilogorskog odreda u vremenu prošlih 10 dana nalazile su se na sektoru Gakovo, Peratovica, Špišić Bukovica i neki dijelovi u Podravini. Sa istim jedinicama radilo se nešto vojnički i politički ali u manjoj mjeri pošto su jedinice razvučene po cijelom sektoru jer je sektor dosta veliki a jedinice su još zasada dosta male.

Dana 20. X. o.g. jedinice Bilogorskog odreda izvršile su napad na neprijateljski voz na pruzi Bjelovar — Kloštar[8] (Sekcija Bjelovar 1 : 100.000). Voz je bio praćen sa pancerom i dosta je ometao napad naših boraca. Posada koja se nalazila u panceru iznaša brojno 15 ustaša naoružanih sa jednim teškim i jednim puškomitraljezom a ostali karabini. U vozu je bilo jedan ustaša, 3 žandara gestapovca, 3 Nijemca i 23 domobrana.

Na voz i pancer napadao je jedan bataljon Bilogorskog odreda. Voz je dignut sa minom koja je podmetnuta od strane diverzanata, a kada je isti dignut, neprijatelj je odmah otvorio vatru iz pancera koji je išao za vozom. U putnički voz odmah poslije eksplozije mine borci su uskočili i zarobili 3 gestapovca, 3 Nijemca i 23 domobrana, na panceru borba se vodila puna 4 sata i 30 minuta. Poslije te borbe borci su uspjeli zauzeti pancer pošto su ustaše takoreći svi bili izranjavljeni i više se nisu mogli boriti te su ih naši borci presvojili svojom vatrom i uspjeli zarobiti zajedno sa pancerom. U pomenutoj borbi ubijeno je 18 neprijateljskih vojnika što ustaša, gestapovaca i Nijemaca, a zarobljeno je 26. Sopstveni gubitci: dva druga lakše ranjena.

Ratni plijen: jedan teški mitraljez, jedan puškomitraljez, jedan šmajser, 21 karabin, 20 bombi i 2.000 puščanih metaka, kao i odjeća i obuća sa mrtvih i zarobljenih.

Istoga dana II Bataljon Bilogorskog odreda imao je zadatak da dočeka voz na pruzi Bjelovar — Pisanica u Severinu. Isti bataljon nije uspio na svome zadataku radi toga što je neprijatelj pošao tj. poduzeo reakciju sa manjom snagom zbog jedne diverzantske grupe koja je digla voz na pruzi kod Kokinca. Neprijatelj je išao u kamionima i bio je mnogo nadmoćniji od naših snaga. Naše jedinice otvorile su brzu paljbu na neprijateljske kamione te u vremenu paljbe uspjeli su upaliti sa metkom jedan neprijateljski kamion koji je potpunoma izgorio. Naše jedinice Bilogorskog odreda uslijed neprijateljske

[8] Vidi dok. br. 225.

jake vatre morale su se povući. Za vrijeme borbe od 45 minuta ista jedinica imala je jednog mrtvog i dva lakše ranjena druga. Gubitci neprijatelja po dobivenim podatcima 20 mrtvih i veći broj ranjenih. Gubitaka u oružju nije bilo. Za ovo vrijeme borbe utrošeno je 580 metaka.

Naročitih promjena na sektoru Bilogorskog odreda u vremenu prošlih 10 dana nije bilo, jedino neprijateljska uporišta su se u većoj mjeri smanjila. U ovome vremenu neprijatelj nije pokušavao iz svojih uporišta napadati na sektor Bilogorskog odreda.

Stanje unutar jedinica: Borbenost drugova je vrlo dobra, moral drugova isto je dobar, disciplina nije još na visini ali svakoga dana se popravlja. Vojno rukovodstvo Bilogorskog odreda nije naoružano sa vojničkim znanjem i dosta izostaju u tome što nisu mnogi od njih bili na vojnim kursevima i vrlo se muče radi toga, a uvidilo se na svemu rukovodstvu da imaju volje za rad i ispravljaju sve svoje nedostatke svakog dana bolje i bolje. Pitanje odjeće i obuće u istome Odredu zasada je dobro. Dosada nema nijednog druga bosog ili dosta slabo obučenog. Ishrana drugova vrši se po kućama, a ista je dosta dobra. Pitanje o zdravstvenom pogledu je dosta dobro. Dezerterstva u istom Odredu dosada nije bilo dok pojedini još samovoljno odu svojim kućama a za kraće vrijeme vrate se u svoju jedinicu. Novopridošlih drugova za vrijeme ovih 10 dana nije bilo.

Daljnje namjere istoga odreda jesu: zajedno sa diverzantima dizati vozove i praviti razne zasjede neprijatelju gdje za to budu prilike odgovarale. Ovaj Štab Grupe je u posljednje vrijeme skrenuo naročitu pažnju Bilogorskom odredu pošto isti drugovi imaju želju za daljnji napredak i jačaju se svakoga dana sa oružjem i ljudstvom.

Štab ove Grupe još do danas nije potpun ali imamo u vidu da će u skorije vrijeme biti potpun, a do danas pojačan je sa načelnikom Štaba i obavještajcem. Isto tako obećan je sekretar za Štab Grupe od strane Oblasnog komiteta Partije, koji još do danas nije se javio u ovaj Štab. Prilikom popunjavanja ovog Štaba i svi članovi kada se hvate svog posla moći će više obilaziti jedinice te istima pomagati na njihovom radu u kojem još danas zaostaju.

U vremenu ovih prošlih 10 dana mi smo osnovali Posavski bataljon i jednu četu koja će se većinom nalaziti oko s. Puska i Kraljeva Velika na prikupljanju Hrvata. Četa u svom početku imaće 50 pušaka i 2 puškomitraljeza. Bataljon koji je osnovat za Posavinu imaće oko 100 pušaka i 5 puškomitraljeza. Oružje koje smo primili od Štaba XII Divizije, a koje je pre-

veženo iz Banije rasporedili smo 100 pušaka Daruvarskom odredu, a 100 pušaka Posavskom odredu. Puškomitraljeze raspodijelili smo jedan za Bilogorski odred i 5 za Posavski odred. Oružje koje je dato za Posavski odred dato je 50 pušaka za četu koja će se osnovati na sektoru Kraljeva Velika, Trebeš, Lonja i Puska, a 50 pušaka dodato je Novogradiškoj četi koja će prijeći u bataljon i operisati mjesto I Posavskog udarnog bataljona.

U vremenu idućih 10 dana imamo u vidu osnovati jednu četu u Bilo Gori koja će većinom sprovoditi svoje vrijeme u Podravini i prikupiti one Podravce koji su izbjegli iz hrvatske vojske[9] a još sada se nalaze kod svojih kuća.

Štab ove Grupe u vremenu idućih 10 dana nema nekih naročitih namjera za vršenje akcija, već jedno da izvrši reorganizaciju jedinica i popunu rukovodstva, a zatim ukoliko se ukaže prilika neku diverziju izvršiti na prugama sa kojima neprijatelj vrši saobraćaj. Kod sviju naših jedinica pristupilo se izgradnji zimskih zgrada koje su već donekle i izgrađene tj. Daruvarski odred i Bilogorski mogu već za nuždu da svoje ljude smjeste u svoje vlastite zgrade.

Služba veze:

Veza iz Štaba ove grupe sa štabovima odreda postoji kuririma, a u hitnim slučajevima i telefonima, pošto svaki odred je u neposrednoj blizini područja i u svako doba možemo se sporazumjeti telefonski.

Dato nam naređenje za formiranje vodova za vezu pri odredima nije još do danas ostvareno radi pomanjkanja takovih ljudi, a nastoji se u što kraće vrijeme da se isti uspostave.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
B.[10] Vuković

[9] Riječ je o dezerterima iz domobranstva.
[10] Branko

BR. 186

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NO BRIGADE OD 30 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA NEPRIJATELJA NA CESTAMA OGULIN — JASENAK I GOMIRJE — JASENAK[1]

ŠTAB
II BRIGADE XIII DIVIZIJE NOVH
Dne, 30. X. 1943 godine.

Izvještaj za dne 27, 28 i
29. X. 1943 godine.

ŠTABU XIII DIVIZIJE NOV HRVATSKE

27. X. Neprijatelj je u 8 sati naišao sa 15—20 tenkova i blindiraca, te 1 kamion iz Ogulina u pravcu Jasenka. U borbama koje su IV i I bataljon vodili sa njima prilikom probijanja zasjeda i prekopa prema Jasenku onesposobljen je kod Bijelskog jedan kamion sa pješadijom, koja je većinom potučena. Kod Žnidovca ubijena su 4 ustaše i dva Nijemca. U borbi kod Jasenka sa III bataljonom nisu poznati gubitci, dok je III bataljon imao dva mrtva i 4 ranjena druga, te 8 izgubljenih, koji se nisu vratili.

Zasjeda II bataljona na cesti Mrkopalj — Jasenak, gdje je također naišao neprijatelj, ubila je 7 neprijateljskih vojnika.

Neprijatelj se je u 16 sati povukao.

28. X. Zasjeda II bataljona na cesti Begovo Razdolje — Tepice otvorila je vatru na 3 tenka, koji su naišli prema Tepicama. Na jednom tenku neprijatelj je sjedio na tenkovima izvana i zasjeda ih je jakom vatrom pokosila. Imade 6 mrtvih i ranjenih neprijateljskih vojnika.

Ista zasjeda u toku toga dana zarušavala je i prekopala tu cestu.

29. X. Neprijatelj je u 7,30 časova naišao sa jednim teškim tenkom i 5 lakih tenkova u pravcu Bijelskoga. Ispaljene su dvije nagazne mine i oštećen je jedan laki tenk i jedan teški tenk, kojeg su ostali tenkovi odvukli natrag u Ogulin. Toga dana neprijatelj više nije nailazio.

Prekopavanje ceste Ogulin — Jasenak vršilo se svih noći i u toku jučerašnjeg dana od 14 časova pa dalje. Također se zarušavaju i šumske ceste na sektoru Gomirje — Ravna Gora.

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/2, k. 920.

28. X u 16 časova ispaljeno je 10 metaka na Ogulin. Podatke o rezultatu još nismo dobili.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
S. O.

Komandant:
major

P. S. Prema podacima naše izviđačke jedinice VIII Divizija nalazi se sa svojim prednjim snagama kod Sabljaka i prema Kuniću,[2] tako da samo Zagorje uopće nije kontrolisano.

BR. 187

IZVJEŠTAJ ŠTABA KORDUNAŠKOG NOP ODREDA OD 30 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA OD 21 DO 27 LISTOPADA[1]

ŠTAB KORDUNAŠKOG ODREDA
IV KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Br. 20
Dne 30/X. 1943

31. 10. 43.[2]

Operativni izvještaj dostavlja se:

ŠTABU IV KORPUSA N.O.V. I P.O. JUGOSLAVIJE

Dana 21/X. o. g. u 8.30 časova naišao je neprijatelj iz Karlovca u pravcu položaja našeg I bataljona, koji se nalazio na položaju Cerovac.[3]

Naše snage primile su borbu sa neprijateljem, koja je trajala pola sata, te natjerali neprijatelja da se povuče natrag u Karlovac.

Jačina naših snaga bila je 45 drugova sa naoružanjem, 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez i ostalo karabini.

Jačina neprijateljskih snaga: 1 satnija ustaša sa naoružanjem, 2 teška tenka, 3 automobila, 1 teški mitraljez, 4 puškomitraljeza, ostalo karabini.

[2] Kunić Selo

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14—2, k. 424.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

[3] Vidi dok. br. 228 i 229.

Zarobljenih u ovoj borbi nije bilo.

Ratni plijen: 1 auto luksuzni (motorni), 1 laki mitraljez sa 450 metaka.

Gubitci neprijatelja: 4 mrtva i 3 ranjena.

Sopstveni gubitci: Gubitaka na našoj strani nije bilo.

U ovoj borbi jedinice I bataljona pokazale su se dosta dobro, kao i komandni kadar.

Utrošak municije: Municije je utrošeno 515 metaka.

Istoga dana neprijatelj[4] je krenuo tj. prešao preko rijeke Mrežnice, Generalskog Stola i Keić mosta prema položajima našeg II bataljona. Borba je trajala 2 sata, gdje su naše jedinice protjerale neprijatelja nazad preko rijeke Mrežnice.

Jačina neprijatelja bila je 1 satnija ustaša sa 2 teška mitraljeza i nekoliko puškomitraljeza.

Jačina naših snaga bila je 1 četa sa naoružanjem: 1 teški mitraljez, 2 puškomitraljeza, ostalo karabini.

Gubitci neprijatelja nepoznati su. Na našoj strani nije bilo nikakovih gubitaka.

Noću između 25—26/X. o. g. jedinice našeg II bataljona u sastavu sa 3 bataljonom I udarne brigade[5] vršile su nasilno izviđanje Leskovca i Carevog Sela. Ali kako neprijatelj nije bio te noći u pomenutom selu, naše snage u ista sela su ušle i zauzele ih, te zadržale se u istima do 2 sata poslije ponoći.

U ovom izviđanju utrošeno je svega 120 metaka.

Gubitaka nije bilo pošto nije dolazilo do borbe.

Dana 26/X. o. g. oko 8 časova neprijatelj je krenuo iz Karlovca u pravcu položaja našeg I bataljona tj. prema Cerovcu.[6]

Naše jedinice prihvatile su borbu sa neprijateljem, koja je trajala 1 sat. Nakon ove borbe neprijatelj se povukao nazad u Karlovac.

Jačina neprijateljskih snaga jest: 2 satnije ustaša sa naoružanjem, 7 puškomitraljeza, ostalo karabini. Jačina naših snaga bila je 2 četa sa naoružanjem, 2 teška mitraljeza, 4 puškomitraljeza, ostalo karabini.

Gubitci neprijatelja: 1 mrtav i nepoznati broj ranjenih. Na našoj strani nije bilo nikakovih gubitaka.

Utrošak municije: Utrošeno je svega 300 metaka.

Istoga dana oko 11 časova krenuo je neprijatélj[7] prema položajima našeg II bataljona tj. prema Leskovcu i Carevom Selu, gdje su se naše snage nalazile na položajima. Naše snage

---

[4] Vidi dok. br. 228.

[5] Odnosi se na Prvu NOU brigadu Osme divizije.

[6] Vidi dok. br. 233.

[7] Vidi dok. br. 234.

primile su borbu u 12 časova, koja je borba trajala oko 4—5 sati, nakon čega se neprijatelj povukao.

Jačina neprijatelja bila je oko 3 satnije ustaša, naoružanje: 3 teška mitraljeza, više puškomitraljeza, ostalo karabini. Također su bili potpomognuti sa 2 tenka.

Gubitci neprijatelja: Bilo je svega 3 mrtva i 7 ranjenih, također je u ovoj borbi oštećen 1 tenk, da je ovaj tenk oštećen dokazuje se od nekih civila, a može se i po tom zaključiti jer je momentalno dok se prihvatila borba i otvorena vatra na tenkove, tenkovi su se vratili natrag.

Gubitaka na našoj strani nije bilo.

Municije u ovoj borbi je utrošeno 700 metaka.

Noću između 26—27/X. o. g. jedna desetina našeg I bataljona prešla je u okolna hrvatska sela u Rečicu i druga, te je potrgala telefonsku liniju na pruzi Karlovac—Zagreb, te srušila nekoliko bandera.

U ovim borbama istaknutih za pohvalu nije bilo.

Imena palih smrću heroja nije bilo.

Utrošeno je svega 1.635 metaka.

Kritički osvrt: Pošto neprijatelj uvijek iznenadno napada, kreće se mnogo jačom snagom potpomognutom sa motorizacijom, te vrši kretanje u više pravaca i nastoji na svaki način da iznenadi i zaobiđe naše jedinice.

Naše jedinice su na dosta velikom prostoru, rastrešene su te ne mogu momentalno skoncentrisati se i vršiti manevar da bi se dao što jači udarac neprijatelju, zbog samog dosta proširenog fronta i rasturenih jedinica, veza ne može funkcionisati, niti funkcioniše kako bi trebalo.

U noći između 24—25/X. o. g. jedinice I bataljona prekopale su cestu Karlovac — Tušilović na dva mjesta. Iste noći jedinice II bataljona prekopale su cestu Perjasica — Karlovac na dva mjesta.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:
Karas[8]

(M. P.)[9]

[10]ŠTAB IV KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Broj 221/43
Dne 31-X-1943

[8] Milutin Karas. Poginuo u Kupčini kod Karlovca 1944 god. u borbi protiv Nijemaca.

[9] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[10] Četvrtasti pečat Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

BR. 188

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG DIVERZANTSKOG BATALJONA OD 30 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O IZVRŠENIM DIVERZIJAMA OD 2 DO 24 LISTOPADA[1]

ŠTAB
I DIVER. BATALJONA
Dne 30. X. 1943.

ŠTABU VI KORPUSA N.O.V. I P.O. JUGOSLAVIJE

Na položaju

2. X. 1943. između stanica Sibinj — Stari Slatinik u 23 sata izbačena sa tračnica štitna kola i lokomotiva kojoj su odbijeni prednji kotači. Promet obustavljen 17 sati.

5. X. 1943. zapaljena stanica Podgajci.

10. X. 1943. zapaljena stanica Črnkovci.

12. X. 1943. u 23,30 sati između Broda i Slobodnice dignut u zrak voz na mostu.[2] Oštećen je most a lokomotivi su odbijeni cilindri. Promet obustavljen 11 sati.

13. X. 1943. na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd između stanica Deanovec — Širinci dignut u zrak voz. Izbačena je lokomotiva i pet vagona.[3]

15. X. 1943. oko 1 sat u noći srušen pancer između stanica Donji Miholjac i Belišće. Tačnijih podataka nema.

16. X. 1943. na pruzi Dugo Selo — Vrbovec dignut u zajednici sa Moslavačkim P. Odredom željeznički most na rijeci Lonjici dug 16 m.

16. X. 1943. oko 9 sati dignut na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd između stanica Repušnica — Kutina voz.[4] Uništena lokomotiva i dva vagona dok ih je više oštećeno. Promet obustavljen oko 4 dana.

19. X. 1943. oko 2 sata po podne na pruzi Bjelovar — Kloštar dignut u zrak kod tunela osobni voz kojega je pratio pancer. Na voz je jurišao Bilogorski P. Odred te je osobni voz i pancer potpuno uništen.[5] Ubijena su 2 Nijemca, 9 gestapovaca i 12 ustaša.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19—6, k. 121 A.

[2] Vidi dok. br. 213.

[3] Vidi dok. br. 213.

[4] Vidi dok. br. 219.

[5] Vidi dok. br. 225.

20. X. 1943. u zajednici sa Požeškim P. Odredom i XII Udarnom brigadom izvršena akcija na glavnu prugu Zagreb — Beograd između stanica Staro Petrovo Selo i Bili Brig.[6] Pruga je bila minirana na 49 mjesta.

20. X. 1943. na dva mjesta presječena pruga kod Andrijevaca.

23. X. 1943. na cesti Donji Miholjac — Đurđenovac srušen most dug 40 metara koji je bio od željeza.

24. X. 1943. na pruzi Bjelovar — Kloštar kod sela Paulovac nedaleko od tunela dignut u zrak osobni voz u 13 sati. Voz je podpuno uništen. U vlaku je bilo švercerskog materijala i živežnih namirnica. Zarobljen je ustaški emigrant pukovnik Narcis Jesenski šef sveukupnog oružništva.[7]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar
Sl. otsutan

(M. P.)[8]

Komandant
Borivoj Miličević

BR. 189

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 31. LISTOPADA 1943 GOD. O PROGLAŠENJU NO BRIGADE »BRAĆE RADIĆA« UDARNOM[1]

N A R E D B A B R. 35

Glavnog štaba Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske od 31. X. 1943.

N.O. brigada »Braće Radića« proglašena je Udarnom.

I.N.O. Brigada »Braće Radića« od svog formiranja[2] do danas u svim borbama za oslobođenje Hrv. Zagorja naročito se istakla svojom borbenošću i požrtvovanošću. Zato je

[6] Vidi dok. br. 228.
[7] Vidi dok. br. 225.
[8] Okrugli pečat: Štab diverzantskog bataljona.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36—2, k. 106.
[2] Ona je formirana 4 rujna 1943 god. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 11.

PROGLAŠUJEMO

Narodno - oslobodilačkom udarnom brigadom »Braće Radića«, uvjereni, da će borci, komandiri, komandanti i politički komesari ovo časno zvanje svoje Brigade sa ponosom nositi iz borbe u borbu i još žešće tući okupatora i izdajnike do konačnog oslobođenja naše Domovine.

Naredbu pročitati pred strojem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
V.[3] Bakarić

Komandant,
generalmajor
Gošnjak[4]

(M. P.)[5]

Dostavljeno

Na znanje:

Vrhovnom Štabu NOV i POJ

Na izvršenje:

Štabu IV., VI. i VIII. Korpusa NOVJ
Štabu XIII. Divizije NOVH
Štabu II. Operativne Zone
Štabu XIII. Proleterske Brigade »Rade Končar«
Komandi I. i II. Ličkog Područja
Komandi Banijskog i Kordunaškog Područja
Komandi Primorskog i Goranskog Područja
Štabu I Pomorskog Obalskog Sektora NO Mornarice
Štabu Auto i Tenkovskog Bataljona
Glavnoj Intendanturi NOV i POH
Glavnom Sanitetu NOV i POH
Inžinjerskom i Tehničkom Otsjeku G.Š. NOV i POH
Polit-Obavještajnom i Vojno-Sudskom Otsjeku G.Š. NOV i POH
Otsjeku za vojne vlasti u pozadini.

---

[3] Vladimir
[4] Ivan
[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 190

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 31 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA NA PODRUČJU GOSPIĆA I NA KOMUNIKACIJI BIHAĆ — GRAČAC[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE
Op. broj: 742
31-X-1943

2. 11. 43.[2]

Pregled akcija
za mj. oktobar

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

1.X.943. g. IV bataljon II brigade sa jednom četom postavio je zasjedu na neprijateljskoj saobraćajnoj liniji Nebljusi — D. Lapac.[3] Naišao je neprijateljski kamion sa vojskom.

Ubijeno je 20 neprijateljskih vojnika i 15 ranjeno.

2.X.943. g. Neprijatelj jačine 1500 vojnika sa 8 tenkova vršio je ispad prema našim položajima (V. i M. Kamensko),[4] gdje se nalazio naš IV bataljon II brigade.

Neprijatelj je odbijen, gdje je imao 60 vojnika izbačenih iz stroja, a zarobljen 1 vojnik.

Zaplijenjen je jedan laki mitraljez, 1 pištolj i 300 metaka.

Na našoj strani poginuo je jedan drug. (Op. izvj. 650/43. od 12.X.943. g.)

4.X.943. g. Jedan bataljon odreda »Plavi Jadran« odbio je neprijateljski ispad iz Zadra[5] koji je bio usmjeren prema našem oslobođenom teritoriju Nin — Novi Grad.

U ovoj borbi neprijatelj je ostavio 30 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 35—3, k. 424/A.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije.

[3] Vidi dok. br. 72.

[4] Opširnije o tome vidi dok. br. 72.

[5] Vidi dok. br. 73.

Na našoj strani bio je lakše ranjen 1 drug. (Op. br. 651/43 od 12.X.943. g.)[6]

3, 4, 5.X. 1943. god. Izvedena je operacija na Perušić, Lički Osik, Budački most, Klanac, Pazarište, Smiljan, Lički Novi, Brušane i Oštarije.[7]

U ovim operacijama neprijatelj je imao 120 mrtvih, 150 ranjenih i 395 zarobljenih, među kojima 3 domobranska oficira i 4 podoficira.

Na našoj strani bilo je 9 mrtvih i 50 ranjenih.

Zaplijenjeno je 560 pušaka, 18 p. mitraljeza, 6 teških mitraljeza, 266.000 metaka, 1 teški bacač, 24 mine, 5 lakih bacača, 250 mina za lake bacače, 2 šmajsera, 1 pištolj, 4 signalna pištolja, 300 opasača, 470 ručnih bombi, 3 kola, 4 konja, 2 motorcikla, 100 l. benzina, 4 dogleda, 250 šatorskih krila, 250 ćebadi, 150 ranaca, 140 torbica, 150 porcija, 90 čuturica, 23 poljska kazana, 11 rezervnih cijevi za p. mitraljeze i 5 telefona.

5.X.943. g. Noću odbijen je neprijateljski protunapad na Oštru i Novi uz veće, ali nepoznate gubitke.

7.X.943. g. Odbijen je drugi neprijateljski napad prema Ličkom Novom i Oštri, također uz gubitke koji su uslijed noći ostali nepoznati, pošto su bili izvučeni pod zaštitom tenkova. (Op. br. 652/43. 12.X.943.)[8]

9.X.943. g. Naknadno su se sukobila naša dva bataljona sa neprijateljskom oklopnom kolonom kod Metka i Raduča. Ovom prilikom neprijatelj je imao vrlo male gubitke, koji su ostali nepoznati.

Na našoj strani bila su 4 mrtva i 7 ranjenih drugova.

Istog dana neprijatelj je vršio uz pomoć tenkova napad na Budački most, gdje je odbijen.

Na našoj strani bio je lakše ranjen 1 drug.

Na strani neprijatelja bilo je 15 izbačenih iz stroja.

Teže su oštećena 3 neprijateljska tenka.

10.X.943. g. Neprijatelj je sa jednom četom vršio ispad prema željezničkom mostu na Lici, a sa dvije čete prema Ostrovici i Barletama iz Bilaja.

---

[6] Vidi dok. br. 73.
[7] Vidi dok. br. 74.
[8] Vidi dok. br. 74.

Neprijatelj je na obadva pravca odbijen uz gubitke 23 mrtva i 12 ranjenih.

Na našoj strani bio je 1 drug mrtav i 1 ranjen.

Zaplijenjena je 1 radiostanica i 800 metaka. (Op. br. 670/43. od 15.X.943. g.)[9]

9.X.943. g. Jedna četa odreda »Plavi Jadran« odbila je neprijatelja jačine 300 vojnika koji je pravio ispad iz Zadra u pravcu Briševa i Nina. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i 15 ranjenih.

Na našoj strani bio je ranjen 1 drug (Op. br. 671/43, 15.X.43.)

15.X.943. g. I brigada postavila je zasjedu sa dva bataljona na Suleševici, na liniji Mazin — D. Lapac, a jednim bataljonom kod Vodene Glave, južno od Bruvna.[10]

Zasjeda na Suleševici sačekala je neprijateljsku kolonu koja se kretala iz D. Lapca, a zasjeda kod Vodene Glave sačekala je neprijateljsku autokolonu koja se kretala iz Gračaca.

U ovoj akciji neprijatelj je imao 60 mrtvih i 100 ranjenih vojnika.

Na našoj strani 1 mrtav i 4 ranjena druga.

U ovoj akciji je zaplijenjeno 1 motorcikl, 2458 kg. konzervi od ribe, 108 paketa putra, 110 konzervi putra, 250 konzervi graha (salate), 600 kg. sira, 230 kg. šećera, 1050 kg. makarona, 40 kg. brašna, 20 kg. masti, 10 komada anodnih baterija, 4 lanca za kamionske točkove, 6 karbitnih lampi, 4 fenjera, 3 maske, 1 fotoaparat, 1 dogled, 14 pušaka, 10 pari cipela, 10 ranaca, 1 šmajser, 1 pištolj, 2 kožne torbice, 2 torbice za sekcije, 20 komada ručnih bombi, 5000 metaka (5 sanduka), 6 bluza, 2 čakšire, 3 šinjela, 3 šatorska krila i 5 ćebadi. Zapaljena su 33 neprijateljska kamiona.

18.X.943. g. Neprijatelj je dva puta pravio ispade iz Lapca u pravcu sela Oraovca sa namjerom da kopa krompir, vozi sijeno i opljačka selo, ali je obadva puta bio odbijen od naših dijelova, koji su se nalazili u selu Oraovcu.

U ovoj akciji neprijatelj je imao 10 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

Na našoj strani bio je ranjen 1 drug.

---

[9] Vidi dok. br. 87.

[10] Opširnije o tome vidi dok. br. 166.

20.X.943. g. Neprijatelj jačine 250 ustaša napao je iz Gospića na naše položaje prema Bilaju,[11] gdje je odbijen uz gubitke od 9 mrtvih.

Poslije ove akcije dignut je u zrak most na Lici u Bilaju.

21.X.943. g. III bataljon I brigade postavio je zasjedu na neprijateljskoj liniji južno od Bruvna. Neprijatelj ne znajući za našu zasjedu krenuo je sa snagama jačine 500 vojnika, 9 tenkova i 2 topa našoj zasjedi iza leđa, to jest u pravcu Bruvanjskog Rudog Polja sa nepoznatom namjerom, uslijed čega se je naša zasjeda morala povući.

U samom povlačenju došlo je do borbe između neprijateljskih patrola i naših zaštitničkih dijelova.

Neprijateljski gubitci nepoznati.

Na našoj strani tri druga poginula od neprijateljske artiljerije dalje u pozadini.

Istog dana dva bataljona I brigade krenuli su u pravcu Drenovače sa ciljem da postave zasjedu na neprijateljskoj saobraćajnoj liniji Nebljusi — Skočaj.

Pošto je neprijatelj ranije posjeo položaje oko ceste na ovome sektoru sa svojim snagama to su naše snage naišle na neprijatelja uslijed čega su se morale nakon kraće borbe povući.

U ovoj akciji neprijatelj je imao izgleda vrlo male gubitke.

Na našoj strani bio je 1 mrtav i 2 ranjena druga.

22.X.943. g. Neprijatelj iz Gospića jačine 300 ustaša sa 2 tenka, 2 brdska topa i 2 teška bacača vršio je napad na Bilaj.[12] Nakon borbe od 10 sati neprijatelj je odbijen uz gubitke od 8 mrtvih i više ranjenih.

Na našoj strani gubitaka nije bilo. (Op. br. 724/43., 20.X.43.)

21.X.943. g. III brigada ove divizije izvršila je čišćenje na sektoru Srpsko Polje, Bjeljevine, Ponore, Švica, Kuterevo, Lipovlje, Tisovac, Crno Jezero, Markovića Rudina.

Zarobljeno je: 7 ustaša i 20 njihovih saradnika, dok je jedan u borbi poginuo. Zarobljeni su predani Komandi mjesta Otočac.

---

[11] Vidi dok. br. 166.

[12] Vidi dok. br. 230.

Zaplijenjeno je 19 pušaka, 2 pištolja, 260 metaka i 6 ručnih bombi.

22.X.943. g. Jedna četa I bataljona II brigade u saglasnosti sa Općinskim NOO-om za Smiljan izvršila je pretres sela Bužima.

Zaplijenjeno je 16 pušaka i 600 metaka, 3 konja i 4 svinje.

23.X.943. g. Neprijatelj jačine dvije bojne napao je naše položaje na sektoru Lički Novi — Smiljan, koje je držao I bataljon II br. Naš bataljon povukao se na položaje Trnovac — Brušane.[13]

Neprijateljski gubitci: 7 mrtvih i veći broj ranjenih.

Sopstveni gubitci: 1 mrtav i 1 ranjen drug.

26.X.943. g. Jedna četa I bataljona I brigade ojačana sa jednim vodom postavila je zasjedu na neprijateljskoj liniji D. Lapac — Nebljusi, na kojoj je naišao neprijatelj jačine jedne čete sa 7 kola.

Nakon kraće borbe neprijatelj je imao 52 mrtva, među kojima dva oficira. Ubijeno je 14 neprijateljskih teglećih konja.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

29.X.943. g. II bataljon I brigade postavio je zasjedu na neprijateljskoj saobraćajnoj liniji Mazin — G. Lapac.

Naišla je neprijateljska automobilska kolona, kojom je prilikom zapaljen jedan neprijateljski kamion i 15 ih oštećeno.

Zaplijenjene su 4 puške.

Ubijeno je: 40 neprijateljskih vojnika.

Napomena:

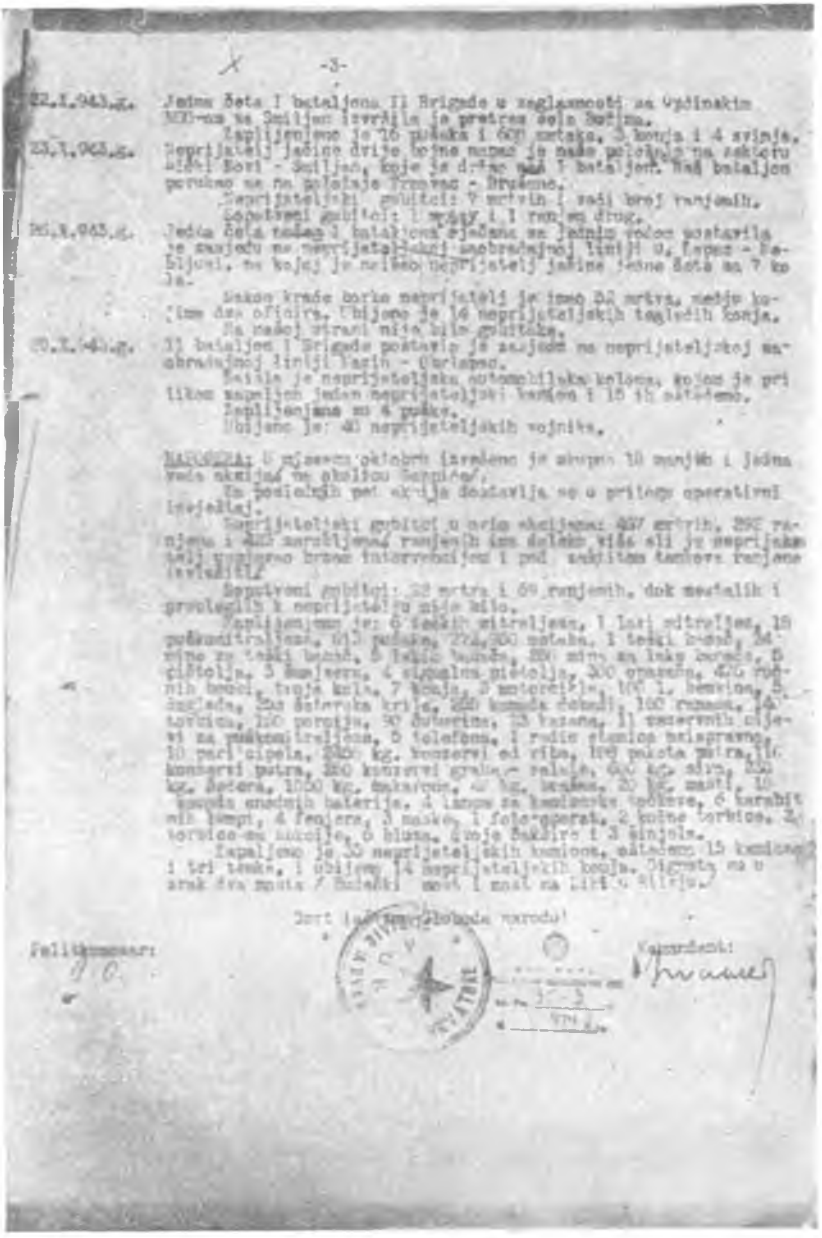
U mjesecu oktobru izvedeno je ukupno 18 manjih i jedna veća akcija (na okolicu Gospića).

Za posljednjih pet akcija dostavlja se u prilogu operativni izvještaj.

Neprijateljski gubitci u ovim akcijama: 467 mrtvih, 292 ranjena i 423 zarobljena (ranjenih ima daleko više ali je neprijatelj uspijevao brzom intervencijom i pod zaštitom tenkova ranjene izvlačiti).

Sopstveni gubitci: 22 mrtva i 69 ranjenih, dok nestalih i prebjeglih k neprijatelju nije bilo.

[13] Vidi dok. br. 230.

X -3-

22.I.943.g. Jedna četa I bataljona II Brigade u zaglavnosti sa Vojinskim MTB-ma na Šeljun izvršila je pretres sela Šeljina.

Zapljenjeno je 16 puškara i 600 metaka, 3 konja i 4 svinje.

23.I.943.g. Neprijatelj jačine dvije čete motora je sa sela Poljica na cesti Stari Gori - Šeljun, koje je držao naš I bataljon. Naš bataljon povukao se na položaje Trnovac - Brušano.

Neprijateljski gubitci: 7 mrtvih i veći broj ranjenih.

Sopstveni gubitci: 1 mrtav i 1 ranjen drug.

26.I.943.g. Jedna četa našeg I bataljona sjedanu sa jačim delom postavila je zasjedu na neprijateljskoj saobraćajnoj liniji G. Lepac - Bobljivci, na kojoj je naišao neprijatelj jačine jedne čete sa 7 kola.

Usled krađe borbe neprijatelj je imao 22 mrtva, među kojima dva oficira. Uhvaćeno je 14 neprijateljskih tegljenih konja.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

30.I.943.g. II bataljon I Brigade postavio je zasjede na neprijateljskoj saobraćajnoj liniji Vasin - Gvozdenac.

Naišla je neprijateljska automobilska kolona, kojom je prilikom zapaljen jedan neprijateljski kamion i 15 ih oštećeno.

Zapljenjena su 4 puška.

Uhvaćeno je: 40 neprijateljskih vojnika.

NAPOMENA: U mjesecu oktobru izvršeno je ukupno 10 napada i jedna veća akcija na objektu Šeljina.

Za podatke pod akcija dostavlja se u prilogu operativni izvještaj.

Neprijateljski gubitci u ovim akcijama: 427 mrtvih, 292 ranjena i 400 zarobljena, ranjenih ima daleko više ali je neprijatelj vršio brzo intervenisanje i pod zaštitom tenkova ranjene izvlačio.

Sopstveni gubitci: 32 mrtva i 69 ranjenih, dok nestalih i prebjeglih k neprijatelju nije bilo.

Zapljenjeno je: 6 teških mitraljeza, 1 laki mitraljez, 18 puškomitraljeza, 613 puškara, 224.300 metaka, 1 teški bacač, 34 mine za teški bacač, 5 lakih bacača, 200 mina za laki bacač, 6 pištolja, 3 dalekovoda, 4 signalna pištolja, 300 granata, 400 ručnih bombi, troje kola, 7 konja, 3 motocikla, 100 l. benzina, 5 šatora, 250 šatorskih krila, 200 komada odjeće, 100 ćebadi, 14 torbica, 120 pregača, 90 dušeka, 15 tezga, 11 sanitetskih objekata za prekomitraljeza, 5 telefona, 1 radio stanica neispravna, 10 parizipela, 2500 kg. konzervi od ribe, 1000 paketa pušaka, 10 konzervi putra, 250 konzervi graška - salate, 600 kg. alize, 250 kg. šećera, 1000 kg. makarona, 50 kg. sapuna, 20 kg. masti, 10 komada srednjih baterija, 4 lampe za kamiončke šoferke, 6 tarabit sijalica, 4 fenjera, 3 maske, 1 foto-aparat, 2 kožne torbice, 2 torbice za municije, 6 bluza, 4 vreje šećera i 3 sinjela.

Zapaljeno je 30 neprijateljskih kamiona, oštećeno 15 kamiona i tri tenka, i uništeno 14 neprijateljskih kola. Zarobljeno je u toku dva mjeseca 7 ručnih mina i mnogo municije.

Smrt [illegible] slobodu narodu!

Pomoćnik komandanta:

Komandant:

Fotokopija treće stranice dokumenta br. 190

Zaplijenjeno je: 6 teških mitraljeza, 1 laki mitraljez, 18 puškomitraljeza, 613 pušaka, 272.960 metaka, 1 teški bacač, 24 mine za teški bacač, 5 lakih bacača, 250 mina za lake bacače, 5 pištolja, 3 šmajsera, 4 signalna pištolja, 300 opasača, 476 ručnih bombi, troja kola, 7 konja, 3 motorcikla, 100 l. benzina, 5 dogleda, 253 šatorska krila, 255 komada ćebadi, 160 ranaca, 140 torbica, 160 porcija, 90 čuturica, 23 kazana, 11 rezervnih cijevi za puškomitraljeze, 5 telefona, 1 radiostanica neispravna, 10 pari cipela, 2458 kg. konzervi od ribe, 108 paketa putra, 110 konzervi putra, 250 konzervi graha-salate, 600 kg. sira, 230 kg. šećera, 1050 kg. makarona, 40 kg. brašna, 20 kg. masti, 10 komada anodnih baterija, 4 lanca za kamionske točkove, 6 karbitnih lampi, 4 fenjera, 3 maske, 1 fotoaparat, 2 kožne torbice, 2 torbice za sekcije, 6 bluza, dvoje čakšire i 3 šinjela.

Zapaljeno je 35 neprijateljskih kamiona; oštećeno 15 kamiona i tri tenka, i ubijeno 14 neprijateljskih konja. Dignuta su u zrak dva mosta (Budački most i most na Lici u Bilaju).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. O.

Komandant:
Đ.[14] **Jovanić**

(M. P.)[15]

[14] Đoko
[15] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 191

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESETE DIVIZIJE OD 31 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O BORBAMA NA PODRUČJU MOSEĆA I MUĆA I RASPOREDU JEDINICA[1]

ŠTAB
XX DIVIZIJE NOVJ
Broj 12
31. X. 1943. god.

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ

30. X. primili smo vaše naređenje po kome moramo odmah da krenemo u dolinu Cetine sa obje brigade osim 1—2 bataljona u cilju čišćenja i dejstva eventualno ka livanjskoj pozadini.

Dok je naša IX brigada u toku 30. X. nastupala za neprijateljem,[2] koji je poslije borbi 28. i 29. X. uz neprestani otpor naših jedinica bio prodro do na liniju: Kladnjice — Divojović — Trolokve — južni dio Suvog Doca i zatim se povukao na liniju: Unešić — Koprno — Sitno — Perković, na kojoj liniji su sada naši sa neprijateljem u dodiru uz slabu obostranu vatru istaknutih patrola, dotle VIII brigada poslije jakog odbivenog neprijateljskog napada koji je bio 27. X. na jedinice brigade na Moseću[3] i poslije borbi koje je vodila sa manjim dijelovima južno od Mućke kotline, 28. i 29. X. uputila se sa svojim bataljonima ka Cetinskoj dolini u duhu vaših ranijih direktiva.

Namjeru nije izvršila, jer je neprijatelj svojim snagama u Mućkoj kotlini spriječio prolaz našoj VIII brigadi i ista se poslije borbe povukla ka Brstanovu i Lećevici, budući u opasnosti da ne bude od neprijateljskih jedinica, koje su se pojavile od Gizdavca i krenule pravcem ka Lećevici i od Prugova ka Vučivici, napadnuta sa leđa.

Gdje god je neprijatelj napao, bio je i brojem i naoružanjem jači od naših dijelova i svugdje se povukao te nije jasno da li je imao namjeru ovladati prostorijom: Šibenik — Trogir — Kaštela — Neorić, što bi se moglo zaključiti po njegovim upotrebljenim snagama, ili ima namjeru da ponovo omo-

[1] Original; pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29—1 3, k. 516.

[2] Vidi dok. br. 181.

[3] Vidi dok. br. 159.

gući željeznički promet sa prolazom: **Drniš — Šibenik** i automobilski promet preko Muća i Prugovo — Gizdavac, koje su onemogućile momentano pokret ka Cetini, ali namjeravamo da prikupimo jedinice i da krenemo po vašem naređenju, jer smatramo da ćemo se moći probiti. Pošto nam javljate da niste primili naše izvještaje,[4] od kojih smo neke važne u 2 pravca poslali, to ćemo vam slijedećom poštom poslati izvještaj o toku akcija za posljednjih 15 dana.[5] Dobijanje podataka od brigada i bataljona ide sporo, jer radi zakrčenih puteva, velike prostorije i čestih pokreta jedinica, veza je samo ponegdje telefonska a uglavnom samo pješke, pa zato i mi vama i pored svih urgiranja ne možemo momentalno po događaju ili akciji dostaviti izvještaj. Mi imamo po prvim glasovima o rezultatu ovih borbi par desetaka mrtvih, ali neprijatelj ima svakako mnogo više. Radi neiskorišćavanja pogodnih momenata neprijatelj je uspio osim u par slučajeva da izvuče svoje mrtve i ranjene.

Po jednoj, izgleda tačnoj, vijesti neprijateljski vojnici sudeći po 2 mrtva Nijemca koje su ostavili na nosilima pri odstupanju isti su uhvatili 4 naše ranjene drugarice, silovali ih grubo sudeći po ranama, zatim ih pred bjegstvo poubijali, obrezavši im i ruke.

Naša IX brigada im je pri njihovom napredovanju kroz selo Sratok oštetila i onesposobila 2 tenka, što ih je izgleda i prisililo na odstupanje.

Kao što smo gore napomenuli njihove namjere je teško prozreti u ovim krajevima, jer im je saobraćaj kolonama motorizovanim dole-gore, pošto su uspostavili promet preko Muća veoma živ.

Odbijanje njihovih napada na naše jedinice je veoma dobro odjeknulo u ovim krajevima. Na nekim tačkama gdje su bili prodrli južno od Muća, gdje su im prije par dana naši spalili automobile, ubili su nekoliko nedužnih civilnih osoba.

Neprijateljski vojnici Nijemci i ostali pričaju da će ih partizani sve uništiti, jer da su u klopci i da se moraju probiti pošto-poto ka Mostaru, ali to sve kao i drugo što pričaju dokazuje samo, da im je moral slab, jer sve su to samo komordžijske vijesti.

Rezultat bi ovih borbi bio mnogo bolji da su i naši borci izvježbaniji, ali i oni se tek privikavaju pucnjavi, te za najmanji uspjeh je potrebno, da kod voda bude komandir, kod čete komandant, tako da je pri uništavanju neprijateljskih

---

[4] Vidi dok. br. 159 i 181.

[5] Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Dvadesete divizije Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije od 2 studenog 1943 godine.

kamiona prije nekoliko dana o čemu smo vam poslali izvještaj[6] bio sa 1 četom i komandant brigade.[7] Stanje jedinica se popravlja, ali još se ne može sa njima računati kao sa izvježbanim brigadama.

Radiostanica je stigla ali ne može da uhvati veze sa vama.

Oružje koje smo po čuvenju trebali dobiti sa otoka nije stiglo.

S. F. — S. N!

Politkomesar	Načelnik Štaba	Komandant
Živko Živković	**Biočić**[8]	**Vel.**[9] **M. Knežević**

(M.P.)[10]

BR. 192

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESET OSME DIVIZIJE OD 31 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE O NAPADU NA IVANEC, ZLATAR I RUŠENJU KOMUNIKACIJE ZAGREB — VARAŽDIN[1]

ŠTAB 28 DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Br. 193
Dan 31. X. 1943

Predmet: **Operativni izvještaj dostavlja.—**

ŠTABU VI KORPUSA NOV I POJ
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Položaj

Dostavlja se operativni izvještaj naših jedinica u periodu od 10. X. do 31. X. 1943 godine, kao i brojno stanje i naoružanje, te socijalni i nacionalni sastav i izvadak iz knjige gubitaka.

[6] Vidi dok. br. 181.
[7] Branko Ljubić
[8] Frane
[9] Velimir
[10] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 38 2, k. 471.

Redoviti desetodnevni izvještaj koji je trebao da bude 20 ov. mj. nismo poslali, jer su se za ovo čitavo vrijeme naše jedinice nalazile na sektoru u Hrvatskom Zagorju, gdje nije bilo mogućnosti, jer su se jedinice stalno nalazile u akcijama i položajima, a osim toga bile su i raštrkane.

I. Rad naših jedinica, pokreti i manevri neprijatelja:

Poslije uspješno izvršene akcije na neprijateljsko uporište Ludbreg,[2] koju je izvela XVII Udarna brigada, naše su jedinice i dalje ostale na svojim položajima, kako bi se sredilo stanje u Gornjoj Podravini, tj. učvrstila vlast uspostavom Komande mjesta u Ludbregu, održavanjem mitinga u selima Podravine, izvršila mobilizacija itd. Brigadu »Braće Radića« koja je imala priličan broj izbačenih iz stroja na zasjedi prema Varaždinu, zamijenila je XVII Udarna brigada. Neprijatelj je u tom vremenu pokušavao da ometa i prodre iz Varaždina do Ludbrega, ali mu to nije uspjelo jer je bio odbijen. Sa druge strane tj. iz drugih mjesta neprijatelj nije apsolutno ni pokušao da izađe, niti pak dobivao kakovo pojačanje. Od tada je nastalo silno komešanje u samom Varaždinu oko kojega se užurbano kopaju rovovi i izgrađuju spoljnja utvrđenja.

Dana 6 ovog mj. jedinice naše divizije i Brigade »Braće Radića« krenule su na nove zadatke u Hrvatsko Zagorje. Plan koji smo imali bio je osloboditi sresko mjesto Ivanec, sjeverno od Ivanščice i isto tako sresko mjesto Zlatar, koje leži na južnim obroncima Ivanščice. U dvije noćne etape prebacili smo se na Ivanščicu i bez mnogo zadržavanja napadnut je prvo Ivanec — Brigada »Braće Radića«, dok je XVII Udarna brigada bila u zasjedi prema Varaždinu. XXI Brigada kretala se južno od Kalnika i za sve vrijeme operacije u Zagorju držala položaje na glavnoj cesti Zagreb — Varaždin od Visokog do Bisaga. Na tom položaju vodila je dva dana borbu sa Nijemcima i ustašama koji nisu više ni nailazili jer su bili dobro potučeni.

Kretanje neprijatelja za sve vrijeme operacija u Hrvatskom Zagorju bilo je prilično i iz više strana. Najprije je neprijatelj izašao iz Varaždina prema Ivanecu sa snagama oko 1.000 ustaša i domobrana, koji su bili odbijeni. Poslije zauzeća Ivaneca jedna motorizovana kolona sa 6 tenkova i nekoliko kamiona naišla je iz Rajha preko Lepoglave i prvi dan 20 ovog mj. poslije podne bila je odbijena od Brigade »Braće Radića« ispred samog Ivaneca. 21-og ovog mj. ujutro uspjelo je toj koloni da uđe u Ivanec, preko sela, sa nekoliko tenkova, gdje se

[2] O napadu na Ludbreg vidi dok. br. 38, 48, 64, 198, 199, 201 i 203.

zadržala svega 1 sat — uhapsila i povela sa sobom jednog trgovca i popa, koji su bili pušteni poslije dva dana. Ivanec je i dalje ostao u našim rukama.

Prilikom napada na neprijateljsko uporište Zlatar, neprijatelj je od strane Zagreba nekoliko puta nadirao da probije naše zasjede, koje su na tom sektoru čuvale dva bataljona XVII Udarne brigade, ali je uvijek bio odbijen.

Poslije povlačenja neprijatelja iz Zlatara, on je 26-og ovog mj. pokušao sa jednom motorizovanom jedinicom, koja je brojila oko 40 kola, što tenkova, blindiranih automobila, automobila i motocikla, sveukupno oko 500 Nijemaca i ustaša, da ponovno uđe u Zlatar u kojem se nalazio samo II Bataljon XVII Udarne brigade. Uvidjevši da su snage neprijatelja prilično jake i da je počeo sa opkoljavanjem bataljon se u redu povukao i zaposjeo visove sjeverno od mjesta. Kada su neprijateljski tenkovi pošli dalje od mjesta bili su dočekani mitraljeskom vatrom i vatrom iz protutenkovske puške. Jedan tenk od 15 tona onesposobljen je protivtenkovskom puškom, dok se drugi nije mogao izvući iz grabe u koju se povukao ispred naše vatre i tamo je zapaljen. Ovaj tenk je bio težak 25 tona i imao je naoružanje protivtenkovski top 47 mm i 3 mitraljeza.

Poslije toga nije se osjetilo nikakvo kretanje neprijatelja i naše su jedinice mirno rušile prugu Varaždin — Zagreb i za duže vrijeme onesposobile saobraćaj i vezu Varaždina sa Zagrebom. Također je onesposobljen saobraćaj Varaždin — Koprivnica. Neprijatelj je pojačao sve garnizone uzduž pruge Varaždin — Krapina: Bedekovščina, Zabok, Začretje i Krapina (sekcija Ptuj 1 : 100.000).

S obzirom da su jedinice bile stalno na položajima i vršile akcije i diverzije u Hrvatskom Zagorju, nije im preostajalo vremena za vojničku izobrazbu, ali se ipak radilo koliko-toliko. Naročito XXI Brigada koja je bila više-manje bez pokreta. O nekom sistematskom radu — kursevima ne može se ovdje ni govoriti.

Stanje u štabovima brigada je dosta dobro. To se vidi naročito u XXI Brigadi, gdje se od posljednje reorganizacije i smjenjivanja komesara i još nekih drugova vidi priličan skok. Uvidjela se stvarno bolna tačka koja je tu brigadu kočila, a u kojoj se još uvijek pojavljuju posljedice. No, one će dobrim radom ubrzo nestati. Štabovima bataljona poklanja se također dosta pažnje i oni se već prilično osamostaljuju. Novi četvrti bataljoni su jednaki ostalim starim bataljonima. Jedino još niži komandni kadar četa nije se uzdigao. Sada, kada se ima materijala i vojnih udžbenika osposobljavaće se

i uzdizati baš taj kadar. To se ne odnosi toliko na XVII Udarnu brigadu koliko na XXI Brigadu.

II. Izvedene akcije:

12.X.1943. — Toga dana neprijatelj je pokušao da se probije za Ludbreg iz Varaždina sa 4 tenka, jednom satnijom ustaša i jednom satnijom domobrana.[3] III Bataljon XVII Udarne brigade koji se nalazio u Martijancu odbio je neprijatelja koji se povukao u paničnom bijegu. Zarobljeno je 10 domobrana sa puškama.

16. i 17. X.1943. — Neprijatelj[4] iz Bisaga pokušao prodrijeti u naše zasjede kod Visokog, koje je položaje držala XXI Brigada. U oba dana bio je do nogu potučen i imao je preko 48 mrtvih, koji su ostali na bojnom polju, a među kojima je bio i jedan njemački oficir. Naše su ih jedinice tako razbile i protjerale da je bilo slučaja gdje su se davili u rijeci i sami se ubijali. Sastav neprijatelja bio je gestapovci i ustaše.

Naši gubitci u toj borbi bili su 4 mrtva i 8 ranjenih drugova.

Plijen: jedan p.m., 1 šmajser, 6 pušaka i 2 pištolja i 600 metaka.
Utrošeno je 7.000 metaka.

17.X.1943. — Brigada »Braće Radića« napala je neprijateljsko uporište a sresko mjesto Ivanec.[5] U zasjedi prema Lepoglavi držala je Brigada »Braće Radića«, dok je sa strane Varaždina držala XVII Udarna brigada. Istoga dana neprijatelj je naišao iz Varaždina u jačini od oko 1.000 ustaša i domobrana, na zasjedi je bio odbijen.[6] Borba je trajala 5 sati i neprijatelj je imao 12 mrtvih, među kojima i jedan ustaški zapovjednik.

Naši gubitci 2 mrtva i 3 ranjena druga.

22.X.1943. — Jedan bataljon XVII Udarne brigade pojačan sa još jednom četom izvršio je napad na sresko mjesto Zlatar u kome se nalazilo oko 250 nepri-

---

[3] Vidi dok. br. 214.
[4] Prometni zdrug. Vidi dok. br. 219.
[5] Opširnije o tome vidi dok. br. 94, 192, 220, 221 i 225.
[6] Vidi dok. br. 221.

jateljskih vojnika, ustaša, feldžandarmerije i žandara.[7] Ostale snage tj. dva bataljona iste brigade bili su u zasjedi prema Zagrebu, dok su dvije čete bile u rezervi. XXI Brigada jednim dijelom na glavnoj cesti Varaždin — Zagreb, a sa drugim prema Varaždinu. Brigada »Braće Radića« bila je u zasjedi prema Lepoglavi i Krapini. Napad je otpočeo u 4 sata 22. ov.mj. i trajao je do tri sata ujutro 23. ov. mj. U prvom naletu zauzeta je sokolana u kojoj su bili gestapovci, te ih je 11 zarobljeno, dok ih je nekoliko ubijeno. Isto je tako u prvom naletu zauzeta i zgrada Franklin u kojoj su se nalazili žandari, koji vidjevši da će se loše provesti — predali se. Bilo ih je 21. Ostali su se povukli u Agrarnu štedionicu, Dječju školu i tabor, odakle su se krvavo branili i dva puta pokušavali kontranapad kako bi se probili i utekli, ali su bili svaki put odbijeni i uvijek sa nekoliko mrtvih. Preko dana pokušavale su se jedinice privući nekoliko puta, kako bi se zgrade upalile, ali se nije moglo, jer je jedna zgrada branila drugu. Naročito je bio utvrđen tabor, koji je imao zacementirane prozore i na njima puškarnice. Pokušavalo se paljenjem okolnih zgrada, ali ni to nije pomoglo. Kada je uveče pao mrak izvršena je priprema jedne čete (III Čete II Bataljona) za juriš. Sam juriš izvršen je na jedan besprimjeran način, koji zavređuje svaku hvalu i poštovanje. Neprijatelj je i tu dao žilav otpor i za nepunih 15 minuta izbacio preko 100 komada ručnih bombi, tako da smo se nadali većim žrtvama od svega tri, koliko ih je ustvari bilo. Pošto nije bilo teškog oružja sa kojim bi se mogle likvidirati te zgrade, a u 23 časa kada je vršen posljednji juriš, neprijatelj je nadirao na zasjede, izdato je naređenje za povlačenje.

Preko čitavoga dana neprijatelj je nadirao na zasjede od Zlatar-Bistrice cestom sa tenkovima i pješadijom, ali je uvijek bio odbijen uz žrtve.[8] Ratni plijen: u ovoj akciji zarobljeno je 44 ne-

[7] Vidi dok. br. 145, 177, 193, 229 i 230.
[8] Vidi dok. br. 229, 230 i 231.

prijateljska vojnika. Zaplijenjeno je 1 teški mitraljez, 50 pušaka, 2.280 metaka, 16 bombi i nešto vojničke spreme.
Neprijatelj je imao preko 40 mrtvih i veći broj ranjenih.

Naši gubitci: 6 mrtvih i 18 ranjenih drugova.
Smrću heroja pali su drugovi: Abalić Marko, komandir I Čete, rođen 1923 godine, Bačevac, Gradina, Virovitica, Hrvat, radnik, stupio u partizane tj. zarobljen kao domobran u Pakracu januara o. g., neoženjen. Bio je pošten, odan, disciplinovan, borben i dobar rukovodilac.

Ranko Carić, sekretar bataljonskog komiteta Skoja, rođ. 1924 u Bos. Novom, Srbin, đak, stupio u partizane 20. II. 1943. Bio je dobar borac, disciplinovan i dobar rukovodilac.

Dobrić Blagoje, vodnik 2 voda III Čete, rođen 5. IV. 1923 u Jasenašu (Ivanovo Selo, Grubišno Polje). Stupio u partizane 10. IX. 1942 godine. Bio je jedan od najboljih boraca I Bataljona XVII Udarne brigade i kao rukovodilac vrlo sposoban. Svi ovi drugovi služili su primjerom u borbi, disciplinom i hrabrošću u svojim jedinicama i bili vrlo omiljeni među ostalim borcima.

Prilikom ove akcije naročito se istakao svojom hrabrošću drug Major Antun iz Pakraca, koji je sa svojim p. mitraljezom uništio tri neprijateljska vojnika i omogućio našim drugovima da zarobe jedan teški mitraljez, pošto je potukao posadu mitraljeza.

Kao kompletna jedinica istakla se u borbi III Četa II Bataljona, koja je vršila juriš na neprijatelja u utvrđenim zgradama pod kišom kuršuma i bombi, koje je neprijatelj bacao iz zgrada. Ova četa je pismeno pohvaljena od strane Štaba naše divizije.

Istrošeno je 10.900 metaka, 32 mine iz lakog i 12 mina iz teškog bacača, dok je iz topa ispaljeno 4 granate.

Zasjeda prema Zlatar-Bistrici fingirala je napad sa jednom četom na fabriku kože u Poznanovcu u kojoj je rečeno da ima 170 Nijemaca. Poslije napada nije se niko odazivao i sa patrolama se

ustanovilo da nema unutra nikoga, poslije čega je ta četa ušla nesmetano u fabriku i izvukla 4 kola kože, koja je sprovedena za Kalnik.

26.X.1943. — Dva dana poslije akcije neprijatelj je napustio uporište, pošto je prethodno dobio pomoć i izvukao sve što je mogao. Naše su jedinice poslije toga ušle u Zlatar i ostale u njemu. 26. ov. mj. neprijatelj je sa oko 40 vozila, od kojih 10 tenkova, 10 kamiona, ostalo tankete i blindirani automobili i motocikli, pošao iz Zagreba u Zlatar. Tamo se nalazio II Bataljon XVII Udarne brigade, koji je prihvatio borbu sa neprijateljem koji je pošto-poto htio da uđe u Zlatar. Pošto je bataljon držao položaj u samom mjestu, neprijatelj ga je počeo zaobilaziti sa tenkovima, a on je dotle već onesposobio jedan tenk i bio je primoran da se povuče i zauzme položaj na visovima sjeverno od mjesta. Neprijatelj je i dalje nadirao sa tenkovima prema našim položajima. Naši su borci odbili pješadiju i neprijatelj je uvidio da nema smisla ići naprijed sa tenkovima, te je zatim zaokretao da se vrati nazad i u tom slučaju jedan je tenk malo zapao u grabu i neprijatelj je htio da ga sa drugim izvuče, ali su ga ometali borci sa vatrom puškomitraljeza da može prikopčati drugi tenk. Za to vrijeme je tenk još dublje zapao i neprijatelj vidjevši da ga ne može spasti udario ga je iz drugog tenka protivtenkovskim topom, te ga ostavio i povukao se. Tako je uspjelo našim borcima onesposobiti ga i zapaliti. Taj tenk je bio talijanske marke od 25 tona sa naoružanjem protivtenkovskog topa 47 mm. i 3 mitraljeza.

Gubitci neprijatelja su bili dosta veliki, dok smo mi imali jednog mrtvog i dva nestala. Od te dvojice jedan je gestapovac zarobljen u Zlataru i sigurno je dezertirao, dok se za drugoga ne zna.

Neprijatelj se istu veče povukao iz Zlatara, tako da su naše jedinice ponovo ušle u mjesto, koje je još i danas u našim rukama.

27.X.1943. — Toga dana navečer sve jedinice rušile su prugu Zagreb — Varaždin.[9] XVII Udarna brigada je

[9] Vidi dok. br. 235.

porušila 1.500 metara pruge, 3 klm. t.t. veza i mostove na cesti Zlatar-Bistrica — Marija Bistrica i most na cesti Zlatar-Bistrica — Lovrečan, kao i most kod Mače i Zlatar-Bistrica — Zlatar, Zlatar — Lovrečan.[10] Isto tako jedan bataljon ove brigade osiguravao je izvoz soli iz željezničke stanice Zlatar-Bistrica na kojoj je zapalio 18 vagona i zaplijenio 4 motocikla. Soli je izvezeno oko 3 vagona (60 kola).

U ovom periodu XVII Udarna brigada porušila je ukupno 10 mostova na cestama i minirala 3 mosta na željezničkoj pruzi Varaždin — Lepoglava i definitivno dovršila i porušila glavni željeznički most na rijeci Bednji [pruga] Zagreb — Varaždin iznad Novog Marofa.[11]

XXI Brigada je porušila 5 klm. željezničke pruge Zagreb — Novi Marof i oko 15 klm. t.t. veze. Prekopala je cestu na nekoliko mjesta i na glavnoj cesti Zagreb — Varaždin minirala je most. Na cesti Gornja Rijeka — Viničino porušena su tri mosta. Zapaljen je i Bisag Grad, koji je služio neprijatelju kao utvrđenje na glavnoj cesti Zagreb — Varaždin.

Sve ove operacije i diverzije vršile su se u Hrvatskom Zagorju (sekcija Ptuj 1:100.000).—

III Bataljon XXI Brigade koji se za to vrijeme nalazio na sektoru Sv. Petar Orehovec — Križevci (sekcija Čakovec 1:100.000) vodio je borbu sa mnogo nadmoćnijim neprijateljem 25. i 27. ov. mj. Dana 25. ov. mj. neprijatelj je pošavši iz Križevaca odbijen i natjeran u divlji bijeg prema Križevcima.[12] — Dana 27. ov. mj. neprijatelj je sa još većim snagama uspio da prodre do sela Vojakovca,[13] uslijed čega se ova jedinica morala povući na nove položaje oko Glogovnice.

Gubitci neprijatelja su nepoznati, dok smo mi imali dva mrtva i 5 ranjenih drugova.

III. Služba veze:

Služba veze u našim brigadama funkcionisala je normalno. U zadnjim operacijama, bilo u akcijama na uporište

---

[10] i [11] Vidi dok. br. 235.
[12] Vidi dok. br. 233.
[13] Vidi dok. br. 236.

ili u zasjedama, štabovi brigada povezani su bili telefonom sa bataljonima, a na mjestima i sa Štabom divizije. U četama za vezu nedostaje kablova, inače bi ona još bolje funkcionisala. U Hrvatskom Zagorju služili smo se i prevoznim sredstvima, autom, motorbiciklima i biciklima, jer smo ih imali na raspoloženju, a i saobraćajne linije, kojih ima dosta, su to omogućavale. U narednim akcijama služićemo se također sa prevoznim sredstvima, kao i sa konjima. Vezu preko radiostanica nismo održavali sa jedinicama, jer su jedne bile udaljene od dometa tih stanica, a druge su bile bliže i sa njima smo održavali telefonima tako, da male radiostanice uopšte nisu dolazile u obzir. S druge strane veza sa Štabom zone, kao i sa Štabom našega korpusa funkcionisala je normalno svakoga dana, iako smo dosta kuburili sa akumulatorima koji se nisu imali gdje puniti, sem u Ivanecu i to vrlo sporo. U dane kada nije bilo veza, bilo je zbog toga što ili smo bili na putu, ili su pak bili prazni akumulatori. Iz toga proizlazi da ne možemo udovoljiti u tolikoj mjeri naredbi našega korpusa za slanje depeša familijama naših boraca. No, ipak smo dosada poslali nekoliko, a nastojaćemo da ubuduće pošaljemo više.

Dakle, veza telefonom, možemo reći, sve se više usavršava, jedino što su čete za vezu u velikoj oskudici sa kablovima, kojih imamo svega do 15 klm. i to jako otrcanih, a nismo bili dosada u mogućnosti da nabavimo. Osim toga referent za vezu naše divizije se tek danas vratio sa kursa iz Glavnog štaba Hrvatske, koga još nije završio, jer je kurs raspušten zbog ofanzive neprijatelja i on će detaljno da podnese izvještaj o stanju veze u našoj diviziji.

IV. Stečena iskustva:

Prije svega moramo reći da su naši borci i rukovodioci za ovih 20 dana stekli dosta iskustva u borbi sa neprijateljem, koji je nastupao sa svim mogućim oružjem: tenkovima, blindiranim automobilima, a da ne govorimo o avijaciji, koja nam je bila svakidašnji gost, jer smo bili na mjestima, do svega 30 klm. do Zagreba, tako da je neki put falilo 10 minuta do mraka i oni su još bili nad nama. Činjenice su pokazale da ni teški neprijateljski tenkovi ne unose strah u redove naših boraca, kada se pješadija ne nalazi sa njima. Tenkovi su češće propuštani, a pješadija sačekana i odbijana i jasno je da su se i tenkovi tada morali povući.

Osim toga iskustvo je pokazalo da prilikom ulaska na ovakav jedan sektor gdje još teren nije prorešetan i gdje rade

i funkcionišu normalno sve veze, putevi, t.t. veze itd. da njih treba prvenstveno rušiti, kako se neprijatelj ne bi međusobno dogovarao i koncentrisao snage protiv naših jedinica.

Jedno od najbogatijih iskustava koje se steklo prilikom napada na Zlatar, da se utvrđenja ne mogu osvajati bez teškog oruđa, a na takvim terenima, gdje su veća uporišta u neposrednoj blizini, nije se mogla držati ni blokada. Mi smo ovom prilikom imali topovsko odjeljenje sa jednim topom od 65 mm. i svega 16 komada šrapnela, koje nisu ništa razorne i izgleda kao da čovjek pljune tamo gdje udari zrno, a za demoralizaciju kod ovako okorjelog neprijatelja nema ni govora.

Na zasjedama pak pokazalo se da se samo brzim protuudarom neprijatelja demorališe i natjera u bijeg. Samo pripuckavanje smjesta omogućava neprijatelju da sredi svoje redove i položaje i da onda on juriša. Zasjeda XXI Brigade svojim naglim jurišem kod Bisaga natjerala je Nijemce da su se davili u rijeci i sami ubijali. Osim toga pokazalo se da uvijek treba postaviti osmatrače daleko ispred zasjeda, kako bi bili blagovremeno obaviješteni o nastupanju neprijatelja i njegovom rasporedu.

V. Naše daljnje operativne namjere:

Naše su se brigade vratile iz Hrvatskog Zagorja i sada se nalaze na reorganizaciji i odmoru. XVII Udarna brigada nalazi se na sektoru prema Križevcima u selima: Apatovac, V. Poganac i Mali Poganac. XXI Brigada: Rasinja, Subotica i Ljeskovec.[14] Divizijska poljska bolnica nalazi se u Bolfanu sa osiguranjem XXI Brigade.

Poslije održanja savjetovanja i sređenja naših jedinica prïći ćemo izvršavanju daljnjih zadataka, a to će po svoj prilici biti napad na Koprivnicu,[15] kojom se likvidacijom oslobađa skoro čitava Gornja Podravina u kojoj je narod neobično privržen N.O.B. U samom uporištu Koprivnica ima oko 1.000 neprijateljskih vojnika u kojoj će nam se suprotstaviti možda svega 5—600 pušaka. Nemaju teškog oružja, sem teških mitraljeza i nekoliko bacača. Osim toga pomoć im je daleka, a gledaće se povući i Moslavačku brigadu za pojačanje zasjeda. Naše je mišljenje da će ta akcija uspjeti ukoliko nas neprijatelj ne omete do tamo sa kakvom ofanzivom. U tu borbu

[14] Vjerovatno Cvetkovec

[15] Napad na Koprivnicu izvršen je 6 7 studenog 1943 god. Poslije dvadesetočasovne borbe mjesto je oslobođeno. Opširnije o tome vidi tom V. knj. 21, izvještaj Štaba Druge operativne zone Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 15 studenog 1943 godine.

angažovali bi čitavu XXI Brigadu da se i ona očeliči u akcijama tako većeg stila.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Ivan A. Šibl** (M. P.)[16] Komandant: **Vinko Antić**

[17]ŠTAB VI KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA
JUGOSLAVIJE
Op. br. 119
Dana 9/XI-1943 g.

BR. 193

IZVJEŠTAJ ŠTABA NO BRIGADE »BRAĆE RADIĆA« OD 31 LISTOPADA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O BORBAMA U HRVATSKOM ZAGORJU OD 20 DO 28 LISTOPADA[1]

ŠTAB BRIGADE
»BRAĆE RADIĆA«
NOV HRVATSKE
31.X.1943
Oper. br. (37) 1943

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Na sektoru gdje se nalazi brigada »Braće Radića« ne postoje malene neprijateljske posade osim Lepoglave.

20. X. 1943 po zauzimanju Ivaneca[2] na našim položajima bili smo napadnuti od 5 tenkova, 5 autoblinda sa 7 kamiona vojske.[3] Borba je trajala od 12 sati do 18 sati. Banda je imala dosta jake gubitke, a sa naše strane bila su tri ranjena i jedan je pao.

21. X. 1943 neprijatelj je ponovio sa tanketama od pravca s. Jerovec, te je tom prilikom pucao sa dva topa. U sam Iva-

[16] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[17] Četvrtasti pečat Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22—6, k. 1472 A.
[2] Ivanec su oslobodili dijelovi NO brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 112.
[3] i [4] Vidi dok. br. 228.

nec ušao je sa 5 tanketa i nešto automobila, te poslije kraćeg zadržavanja napustili su Ivanec.[4]

22. X. 1943. Noću 22. izvršen je dosta težak marš preko Ivanščice za nove položaje Veternička Gora — Risek — Novi Golubovec, te smo tom prilikom osiguravali desno krilo XVII udarnoj brigadi koja je toga dana osvajala Zlatar.[5] Mi nismo imali dodira sa neprijateljem, niti je isti nastupao našim pravcem.

23. X. i 24. X. 1943 bili smo na istim položajima, te ni tom prilikom nije nadirao našim pravcem. Na dan 24. X. 1943 preletjelo iznad naših položaja 76 letećih tvrđava, te su tom prilikom spustili tri jake bombe lijevo od naših položaja za 500 m. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

25. X. i 26. X. 1943 ništa.

27. X. 1943 odposlata je jedna četa I bataljona u zasjedu kod G. Jasenja, te je tom prilikom sačekala dvije tankete i jedan kamion ustaša koji su patrolirali cestom Krapina — Lepoglava. Naša zasjeda izvršila je kratak ali jak prepad vatrom, te je tom prilikom ubijeno 21 crni ustaša među kojima i jednog tenkistu. Auto je potpuno oštećen dočim su tankete zakačili za drugi i odvukli u pravcu Krapine. Tom prilikom zarobljeno je tri puškomitraljeza od kojih je jedan »Brnac« i dva njemačka.

28. X. 1943 izvršen je marš od Ivaneca do Sv. Ilije gdje smo se zadržali do 29. u noći. Po padu mraka naše jedinice razrušile su 1600 m. željezničke pruge od Doljana ka Turčinu.

30. o. mj. izvršen je noću marš od Sv. Ilije — Doljana do novih naših položaja Kelemen — Imbriovec — Jalžabet — Martijanec.

Stanje u brigadi što se tiče popune ljudstva donekle je izvršeno mobilizacijom i dobrovoljcima. Brigada je popunjena sa oko 300 novaka. Tokom ovih akcija neprijateljska avijacija nije bila aktivna kao u prošlom podnijetom izvješću.

Stanje komandnog osoblja popravlja se. U najskorije vrijeme formirat ćemo IV bataljon, a III bataljon naše brigade pojačan je sa 60 partizana da isti pojača brojno stanje svoga bataljona.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Robić Ivan

(M. P.)[6]

z. Komandanta:
Vlado Kobal

[5] Vidi dok. br. 192, 230 i 231.

[6] Okrugli pečat: Štab Druge brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

BR. 194

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG DIVERZANTSKOG BATALJONA IZ LISTOPADA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM DIVERZIJAMA OD 30 KOLOVOZA DO 25 RUJNA[1]

ŠTAB II DIVERZANTSKOG BATALJ.
INŽINJERISKOG OTSJEKA GLAVNOG ŠTABA
HRVATSKE
Broj _____
Dne _____ 194 _____ 1. XI. 1943[2]

IZVJEŠTAJ
Diverzantskih akcija 3 čete II diverzantskog bataljona, Žumberak

Dana 30-VIII-43, na pruzi Karlovac — Ljubljana, između Bubnjaraca i Kamanja, dignut je u vazduh osobni vlak, uništena je lokomotiva i dva vagona i 80 m. pruge, vlakovođa mrtav a o drugima nema podataka, promet zaustavljen 30 sati.

Dana 30-VIII-43, u Horvatima zaplijenjeni su 4 para konja koji su sa državnog dobra Kerestinec, isti su predati KK Samobor[3] koji ih je uputio za GŠH.[4]

Dana 31-VIII-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između s. Leskovec i Horvati na šesnaestom km. od Zagreba, dignut je u vazduh osobni vlak koji je pred sobom imao 7 teretnih vagona sa poštom, duhanom i blagom, uništeno je ovih 7 vagona naprijed a ostali su se zglajzali, uništena je i lokomotiva, bilo je i mrtvih i ranjenih železničara, tom prilikom je porušeno i 120 m. pruge, promet je stajao 60 sati.[5]

Dana 31-VIII-43. na pruzi Zagreb — Karlovac, između Velike Gorice i Mraclina, dignut je u vazduh njemački vlak sa vojskom, uništena je lokomotiva i četiri vagona, a 3 vagona su izbačena iz tračnica, tom prilikom je bilo oko 40 mrtvih i veći broj ranjenih neprijateljskih vojnika, pruga je bila 80 m. porušena, promet je stajao 30 sati.—[6]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31—2, k. 105 B—C.

[2] Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske

[3] Kotarski komitet Komunističke partije Hrvatske za Kotar Samobor

[4] Glavni štab NOV i PO Hrvatske

[5] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 194.

[6] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 194.

Dana 2-IX-43, u šumi kod Metlike gdje su se Talijani po danu utvrđivali, komandir iste čete podmetnuo je jedan paket sa 5 kg. eksploziva sa natpisom »Suho meso za internaciju« i 4 avionske bombe, montirane na perkusioni upaljač, koji je bio u vezi sa jednim štapom na kojega je bila pribijena daščica sa »Smrt fašizmu — sloboda narodu«. Talijani kada su došli na radilište primijetili su paket i jedna grupa, tako da svi ostali ne bi vidjeli, skočila je za živicu i pristupila je otvaranju, a ostali su odmah vidjeli sa strane natpis na jednom štapu što ih je iznenadilo i pojurili su da pročitaju šta je i kad su pročitali pograbili su štap i iščupali van a sa njime zajedno i trn perkusionog upaljača i bombe su eksplodirale, a i ovi drugi su već bili otvorili i paket koji je također eksplodirao, tom prilikom ubijeno je 23 talijanska vojnika i dosta je ranjeno, seljaci su tim uspjehom bili jako zadovoljni čak su o tome i pjesme ispjevali.

Dana 3-VIII-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, na željezničkoj stanici Horvati zadržat je jedan vlak cisterne našto je naišao radnički vlak gdje su šupirani jedan na drugoga i izazvan sudar, gdje su uništene obadvije lokomotive, četiri cisterne i jedan vagon, uništeno je i mjestimično oko 1000 m. pruge, zarobljen je i jedan poljski telefon, uništen je također sav stanični i skretnički uređaj, još ni danas ne radi niti će skoro raditi, to je sve bilo na brzinu.

Dana 8-IX-43 dignuto je u vazduh 100 m. pruge na pruzi Karlovac — Ljubljana, između Kamanja i Bubnjaraca, dignut je u vazduh jedan most kod Kamanja, dužine 10 m., isto tako su slupane sve skretnice i stanični uređaj na stanici Kamanje, dignut je u vazduh željeznički most kod Bubnjaraca dužine 100 m., promet je stalno prekinut.

Dana 9-IX-43, Zagreb — Ljubljana. između Bistre i Zaprešića, dignut je u vazduh osobni vlak, o mrtvima i ranjenim nema podataka, uništena je lokomotiva i šest vagona, pruga oštećena oko 60 m., promet je stajao 24 sata.

Dana 10-IX-43, na pruzi Zagreb — Sisak, između Peščenice i Lekenika dignut je u vazduh osobni vlak sa Nijemcima i ustašama, uništena je lokomotiva i pet vagona i četiri izbačena iz šinja, pruge je potrgano oko 70 m., mrtvih je bilo oko 10 i više ranjenih neprijateljskih vojnika, promet je stajao 50 sati.

Dana 10-IX-43, dignuta je u vazduh pruga kod stanice Zaluka u dužini oko 50 m., promet je stajao 10 sati.

Dana 10-IX-43, u selu Kraljev Vrh, zarobljen je jedan ustaša, svučen i razoružan.

Dana 11-IX-43, na pruzi Karlovac — Ljubljana, dignuto je u zrak oko 300 m. pruge, u zajednici sa minerima 13 proleterske brigade, promet je stalno prekinut.

Dana 11-IX-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine dignut je u vazduh domobranski oklopni vlak,[7] uništena je lokomotiva i jedan oklopni vlak i 3 vagona sa kamenom a ostali su zglajzani, oštećen je most na pruzi i 50 m. pruge, bilo je 4 mrtva i 9 teško ranjenih neprijateljskih vojnika, promet je stajao 15 sati. Istoga dana na stanici Horvati uhapšena su dva ustaška agenta.

Dana 12-IX-43, dignut je u vazduh most kod Bubnjaraca dužine 50 m., promet stalno prekinut.

Dana 13-IX-43, na pruzi Zagreb — Karlovac na stanici Horvati razoružani domobrani iz bunkera sa svom spremom, dobiveno je 16 pušaka sa dosta municije i druge razne spreme.

Dana 13-IX-43, na pruzi Zagreb — Ljubljana, između Zaprešića i Stubice dignut je u vazduh jedan osobni vlak, uništena je lokomotiva i 3 vagona a ostalo se je zglajzalo, uništeno je pruge oko 70. m., bilo je mrtvih 5 a 10 ranjeno, promet je stajao 30 sati.

Dana 14-IX-43, na pruzi Zagreb — Sisak, između Peščenice i Lekenika dignut je u vazduh vlak sa ustašama i švabama, lokomotiva i 4 vagona su potpuno uništena i 3 vagona su izbačena iz šina, pruge je potrgano 80 m., bilo je mrtvih 40 i veliki broj ranjenih neprijateljskih vojnika, promet je stajao 40 sati.

Dana 14-IX-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Lazine i Domagovića dignuto je u vazduh 120 m. pruge, promet je stajao 12 sati.

Dana 14-IX-43, u selu Pila zarobljen je jedan ustaša i razoružan.

Dana 12-IX-43, na pruzi Karlovac — Zagreb, između Leskovca i Horvata dignut je u vazduh jedan oklopni vlak, uništena su 3 vagona a ostalo se je zglajzalo, pruge je porušeno 50 m., bilo je nešto ranjenih ustaša, promet je stajao 16 sati.

Dana 17-IX-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Zdenčine i Horvata zarobljena je domobranska ophodnja od 3 vojnika, bilo ih je 6 pa su 3 pobjegla, dobiveno 3 puške sa municijom i odijelo.[8]

Dana 18-IX-43, na istoj pruzi između Horvata i Leskovca zarobljena dva domobrana sa oružjem i spremom koji su bili u ophodnji.

[7] Riječ je o ustaškom oklopnom vlaku. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 216.

[8] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 229.

Dana 22-IX-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Leskovca, dignut je u vazduh transportni vlak u kojem je bilo i domobranskih i ustaških oficira, uništena je lokomotiva i 4 vagona, bilo je mrtvih i ranjenih, promet je stajao 47 sati, istoga dana zarobljena je domobranska patrola od 2 vojnika.[9]

Dana 21-IX-43, na pruzi Zagreb — Sisak, između Velike Gorice i Mraclina, dignut je u vazduh njemački oklopni vlak i potpuno uništen, istovremeno je uništen i most tj. propust dužine 8 m., bilo je mrtvih oko 10 i nešto ranjenih, promet je bio zaustavljen 48 sati.[10]

Dana 23-IX-43, zarobljeni su 2 švabe u selu Kuće nedaleko od Velike Gorice, od oružja su dobivena dva parabelpištolja.

Dana 25-IX-43, kod sela Kraljevca spustio se je jedan njemački bombarder, o čemu je odmah bio izviješten diverzantski vod koji se je nalazio nedaleko od toga, koji je odmah jurnuo ka njemu da uzme iz njega šta se može uzeti pa da ga zapali. Piloti su bježali, našto su ovi otvorili vatru ali im je uspjelo pobjeći u Brezovicu gdje se nalazi njemački garnizon. Drugovi su se uhvatili rada oko razmontiranja i uspjelo im je izvaditi i to: jedan dvocjevni avionski mitraljez, sa 1000 komada zapaljivih metaka i svim priborom, nišanske sprave, jedan avionski fotoaparat, jedan baterijski akumulator, 2 padobrana, nešto sanitetskog materijala i drugih sitnijih stvari, našto su avion zapalili pošto se nije više dalo ništa izvaditi. Kada su se udaljili oko 300 m. od zapaljenog aviona iznenada je naletio jedan njemački »Štuka« aparat, primijetio ih i otvorio žestoku mitraljesku vatru i počeo sipati bombe od 10 do 20 kg. težine, leteći vrlo nisko, nato je došao još jedan teški bombarder koji je letio oko 200 m. visine, osuo je također mitraljesku vatru i počeo bombardovati, borba je trajala više od pola sata u kojoj su pali komandir te čete drug Jezdić Pero i desetar drug Prevender Franjo i ranjeni teže drug Švelha Mirko i lakše drug Predović Janko, bilo bi ih palo i više ali nije ni trećina bombi eksplodirala koje su bačene na njih, grješka je bila ta što su se dugo zadržali oko razmontiranja jer su htjeli što više da iskoriste pa su ih zatekli avioni u blizini a goreći avion ih je otkrio a bila je livada.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Komandant,

(M. P.)[11] **Mićo Bulat**

[9] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 240.

[10] Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 240.

[11] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

II

DOMOBRANSKO - USTAŠKI DOKUMENTI

BR. 195

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 1 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA STOJDRAGU, KUTJEVO, D. STATIVE I OŠTARIJE[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 274

(Po podatcima primljenim 1.X.1943 god. do 9 sati)

A) SJEVERENO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Žumberka: 30. IX. na večer partizani su napali posadu Stojdrage[2] (11 km z.s.z. od Samobora). Uslijed jakog bombardiranja topničtvom i bacačima posada se je povukla u Gabrovicu (3 km ist. od Stojdrage). Gubitci još nisu utvrđeni. Noću 30. IX./1. X. otpočeo je napadaj partizana na posadu u s. Plešivica[3] (6 km. s. od Jastrebarskog). Bližih podataka još nema.

Podr. Nove Gradiške: Na području iztočno od Nove Gradiške odbačena je manja partizanska skupina[4] u sjevernom smjeru.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/610—612.

[2] Napad na ovo uporište izvršio Treći proleterski bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« u zajednici sa brigadom »Matije Gupca« i Žumberačko-pokupskim NOP odredom. O toku i rezultatima ovog napada vidi dok. br. 25, 55 i 66.

[3] Na ovo uporište je napadala Trinaesta proleterska NOU brigada »Rade Končar« sa dvije haubice Petnaeste slovenačke NO divizije. O pripremama, toku i rezultatu ovog napada vidi dok. br. 66.

[4] Riječ je o dijelovima Posavskog NOP odreda, Prvog i Drugog posavskog udarnog bataljona. Po dokumentu br. 95, neprijatelj je bio odbijen a ove se jedinice povukle u gornja sela pod Psunjem.

Podr. Našica: U nastavku podhvata[5] na području Đakovo — Našice — Pleternica, njemačka iztočna borbena skupina nastavila je 29. IX. čišćenje zauzetog područja oko s. Paučja, a njemačka južna skupina zauzela je Gradac (9 km j.z. od Našica) i uzpostavila spoj sa II. ustaškim zdrugom kod Čerebušnjaka (5 km j. od Našica).

Podhvatna skupina 187. rez. divizije skršila je jak otpor XII. partizanske brigade[6] i 29. IX. zauzela Kutjevo.

Podhvat je time završen, a sve borbene skupine vraćaju se u svoja posadna mjesta.

Vlastiti i neprijateljski gubitci[7] još nisu konačno ustanovljeni.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovac — Ogulin: Oklopna hrvatska i njemačka skupina upućena 29. IX. iz Karlovca u G. Dubrave (7 km s. izt. od Ogulina) doprla je pod borbom[8] do Generalskog Stola (15 km s. izt. od Ogulina) odakle se je zbog snažnog neprijateljskog odpora (dijelovi I. i III. part. udarne brigade)[9] morala vratiti. Vlastiti gubitci:[10] 2 njemačka vojnika i 6 ustaša ranjeni, a neprijateljski: 11 mrtvih (nađeno). Vod naoružanog pučanstva iz okolice Generalskog Stola imao je 9 mrtvih i 20 ranjenih. Željeznička postaja, najveći dio bunkera i oko 20 kuća u Generalskom Stolu je uništeno. — Ustaški dijelovi na osiguranju želj. pruge: Belavići (9 km j.j.z. od Karlovca) — Generalski Stol imali su u borbama posljednja dva dana 3 mrtva i 17 ranjenih.

---

[5] O ovim dejstvima vidi dok. br. 27, 49 i tom V, knj. 19, dok. br. 172.

[6] Dvanaesta NOU brigada. O borbama kod Kutjeva i njegovom napuštanju od strane naših jedinica vidi dok. br. 49.

[7] O obostranim gubicima vidi dok. br. 12, 27 i 49.

[8] Sprečavanje neprijatelja u njegovom prodoru i borbu sa njim vodili dijelovi Prve i Druge NOU brigade Sedme NO (Banijske) divizije. Vidi dok. br. 42 i 141.

[9] Otpor i borbu vodili dijelovi Prve i Druge NOU brigade Sedme NO (Banijske) divizije, dok je Treća NOU brigada iste divizije vršila napad oko G. Dubrava. Vidi dok. br. 42 i 141.

[10] O gubicima vidi dok. br. 42 i 141.

Noću 29/30. IX. odbijen je part. napadaj na posadu u s. D. Stative[11] (7 km z.s.z. od Karlovca). Vlastiti gubitci 3 ranjena, dok su neprijateljski prema izjavi seljaka dosta veliki.

Iste noći partizani su izvršili vatrene prepade na naše posade u s. Turanj, Mostanje[12] (4 i 2 km j.j. izt. od Karlovca), Borlin (predgrađe Karlovca) i s. Dubrave[13] (7 km s. izt. od Ogulina). Gubitaka nije bilo.

30. IX. odbijen je jak part. napadaj na njemačku redarstvenu bojnu u Oštarijama[14] (6 km j. izt. od Ogulina). Obostrani gubitci izgleda da su veliki.

Podr. Gospića: Na području Gospića, neprijatelj[15] i dalje prikuplja svoje snage u svrhu presijecanja komunikacije: Gospić — Baške Oštarije — Karlobag.

Podr. Bihaća: 28. IX. na području sjeverozapadno od Bihaća došlo je do okršaja sa jačim partizanskim bandama.

Podr. Split — Sinj: 28. IX. nastavljeno je čišćenje gradskog područja Split i zauzeto s. Dugo Polje (15 km s. izt. od Splita). Neprijateljske snage koje se povlače u Dinaru pl. tučene su topničkom vatrom. — Visove na području 7 km z. od Klisa (8 km s. izt. od Splita) i zapadne ogranke Mosor pl. neprijatelj još uporno brani. — Razvidački odjel upućen u smjeru Trogira (15 km z. od Splita) naišao je 4 km z. od Solina (5 km s. izt. od Splita) na neprijateljske razvidnice.

Jaka partizanska skupina[16] (oko 1500 ljudi) sa područja 18 km s. od Sinja (oko Vrdova) protjerana je na sjever.

---

[11] Napad na ovo uporište izvršio Prvi karlovački NOP odred. Vidi dok. br. 14.

[12] Napad na ova uporišta izvršili vjerovatno dijelovi Kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 42 i 141.

[13] Napad na ovo uporište vršili dijelovi Treće NOU brigade Sedme NO (Banijske) divizije. Vidi dok. br. 42 i 141.

[14] Napad na ovo uporište vršili Drugi i Četvrti bataljon Prve NOU brigade Osme divizije. Vidi dok. br. 93.

[15] Odnosi se na Šestu i Trinaestu NO diviziju. Vidi dok. br. 4 i 68.

[16] Riječ je o dijelovima Treće krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 41.

Podr. Hvara: Noću 21/22. IX. jedan odabrani jurišni ustaški odred od 70 ljudi pod zapovjedničtvom ustaškog dopukovnika Vokića prebacio se parobrodom iz Makarske u Sućuraj (iztočni rub otoka Hvara) i iznenada napao partizansku obalnu bitnicu. Posada je pobijena, a bitnica sa 2 topa, 3 bacača i strieljivom je zaplienjena, 6 partizana je zarobljeno. Plijen je prevežen u Makarsku.

Zrakoplovstvo: 30. IX. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadaće, obskrbu i bacanje letaka.

Osobitosti: U toku 28 i 29. IX. iz I. bojne 11 gorske pukovnije iz Dragotinje (10 km s.z. od Prijedora) pobjeglo je 9 domobrana sa oružjem. Svi odbjegli su muslimani iz kotara Cazin.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Sunja — Bos. Novi: Noću 30. IX./1.X. između željezničke postaje Sunja i Majur naišao je oklopni vlak na minu. Tri vagona su izkliznula, a jedan vojnik je ranjen.

Pruga Doboj — Tuzla: Noću 29./30.IX. uz pomoć oklopnog vlaka odbijen je partizanski napadaj na želj. postaju Karanovac. Između Bos. Suhog Polja, Gračanice i Bos. Petrovog Sela partizani su na više mjesta porušili želj. prugu.

Pruga Bjelovar — Kloštar: Noću 29./30.IX. kod želj. postaje Sirova Katalena partizani su napali teretni vlak. Stroj je oštećen.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)[17]

[17] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. — Operativni odjel. Ovakav pečat se nalazi na svim dokumentima Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva i Redakcija ga neće više objašnjavati.

BR. 196

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 2 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA OSME NO DIVIZIJE NA OŠTARIJE I DIJELOVA TRINAESTE I ŠESTE NO DIVIZIJE NA KOMUNIKACIJU KARLOBAG — GOSPIĆ[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 275

(po podatcima primljenim 2.X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću zapovjedničtva podhvatnog područja Varaždin, na području: Varaždinske Toplice — Svibovec — Slanje — Jalžabet (4 km izt., 9 km izt. s. izt. i 7 km s. izt. od Varaždinskih Toplica) nalaze se jake part. snage,[2] a na želj. pruzi: Zagreb — Varaždin kod Budinšćine (23 km j.z. od Varaždina) zapažene su manje partizanske skupine.[3]

1. X. skupine P.T.Z. razviđale su smjerom: Varaždin — Kneginec (7 km j.j. izt. od Varaždina) — Varaždinske Toplice. Kod s. Vrtlinovec (2,5 km s.z. od Varaždinskih Toplica) naišlo se na jak neprijateljski otpor[4] te su se skupine povukle u Varaždin. Vlastiti gubitci: 1 mrtav i 6 ranjenih.

Podr. Žumberka: Po nalogu glavara P.T.Z. 1. X. povukle su se postrojbe P.T.Z. iz s. Čadar (5,5 km z.s.z. od Samobora) u Samobor. Od posade Stojdrage[5] (12 km z.s.z. od Samobora) prikupilo se u Samobor do sada oko 120 ljudi. Ranjenih i nestalih ima oko 18.

Podr. Jastrebarskog: Noću 30.IX./1.X. odbijen je slab partizanski napadaj na Zdenčinu (8 km izt. od Jastrebarskog).

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/614—616.

[2] Odnosi se na Sedamnaestu NOU i Dvadeset prvu NO brigadu Desete NO divizije, NO brigadu »Braće Radića« i Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 7, 8 i 54.

[3] Riječ je o dijelovima Zagorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 155.

[4] Vidi dok. br. 5, 8 i 54.

[5] Vidi dok. br. 5, 7, 28, 38, 55 i 66.

1. X. na potoku Okičnica (5 km izt. od Jastrebarskog) part. su zarobili 13 domobrana željez. osiguranja.

Podr. Daruvara: Noću 29./30. IX. iz Šibovca (4 km j.z. od Daruvara) partizani su odveli sve sposobne mladiće.

Podr. Nove Gradiške: 30. IX. partizani[6] su iz smjera s. Smrtić i Trnava (10 km z. od Nove Gradiške) napali njemačku i našu želj. ophodnju, ali su borbom protjerani. Njemački gubitci: 3 mrtva i 10 ranjenih, a naši 1 mrtav i 1 ranjen. Neprijateljski gubitci su veliki, ali brojno neutvrđeni (prema izkazu zarobljenog partizana oko 200 ranjenih — XII i XVI part. brigade[7]).

Podr. Našica: Prigodom čišćenja područja južno i jugozapadno od Našica poginulo je 20 partizana, a 1 je zarobljen.

Podr. Vinkovaca: Noću 27./28. IX. iz s. Jankovci (9 km j.j. izt. od Vinkovaca) pobjeglo je 20 pravoslavnih obitelji partizanima.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovac — Ogulin: Uslijed prikupljanja[8] sve jačih part. snaga, stanje oko Ogulina postaje sve teže. — 30. IX. part. su napali Oštarije[9] i Sv. Petar[10] (6 km j. izt. i 2 km z. od Ogulina). Njemačka posada Oštarija je odbila napadaj, dok je most kod Sv. Petra po part. zauzet. Za vrieme borbi koje su trajale cieli dan, Oštarije, Sv. Petar i Ogulin su tučeni topničkom vatrom. Vlastiti gubitci: 1 njemački vojnik, 3 domobrana i 4 građana su poginuli, a 21 njemački vojnik, 7 domobrana i 9 građana je ranjeno.

---

[6] Jedinice Posavskog NOP odreda i Prvog posavskog udarnog bataljona. Vidi dok. br. 95.

[7] Netačno. Ove dvije brigade (Dvanaesta NOU i Šesnaesta omladinska NO brigada »Jože Vlahović«) nisu se tada nalazile na ovom rejonu. Vidi dok. br. 12 i 49.

[8] Ovo prikupljanje odnosi se na jedinice Osme NO divizije i jedne brigade Trinaeste NO divizije, koje su se koncentrisale prema zapovijesti Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske u cilju aktivne blokade Ogulina. Vidi dok. br. 1, 93 i 141.

[9] Napad na ovo uporište vršila dva bataljona Prve NOU brigade Osme NO divizije. Vidi dok. br. 1, 19, 37, 42, 93 i 141.

[10] Ovo uporište zauzela Četvrta NO brigada Trinaeste NO divizije. Vidi dok. br. 1, 37 i 141.

Posade G. Dubrava i Globornićkog mosta[11] (7 i 12 km s. izt. od Ogulina), podlegle su nakon teške borbe.

Prema izkazu mještana u Delnicama imaju partizani 11 velikih topova te veći broj bornih kola i samovoza. 1. X. razviđanjem iz Duge Rese (6 km j.z. od Karlovca) u smjeru Barilovića (12 km j. od Karlovca) utvrđene su jake part. snage[12] među kojima i I kordunaški odred, i na području jugoistočno od Karlovca prikupljene su jače part. snage.[13] — U Vojnić su navodno stigle 2 part. brigade (?) sa topovima.

Noću 30.IX/1.X. odbijeni su slabi part. napadaji[14] na s. Turanj (4 km j. izt. od Karlovca) i Kamensko (4 km izt. j. izt. od Karlovca).

Prema izvješću zapovjednika I. sektora iz Karlovca noću 30.IX./1.X. kod s. Ladešić Draga (12 km z. od Karlovca) prebacile su se navodno 2 part. brigade (?) iz Slovenije preko r. Kupe i došle na područje Ozlja.

Podr. Karlobag — Gospić: Oko Karlobaga neprijatelju pristižu stalno pojačanja[15] u Cesaricu (6 km s.z. od Karlobaga) sa brodovima i samovozima te predstoji napadaj na crtu:[16] Karlobag — Baške Oštarije (8 km izt. od Karlobaga).

30. IX. spriečen je pokušaj neprijatelja da zauzme s. Bilaj (5 km j. izt. od Gospića).

Podr. Split — Sinj: Neprijateljske snage koje su tučene na području: Sinj — Split i Muć — Ramljane (14 i 22 km z. od Sinja) prikupljaju se u Dinari pl. sa namjerom da se probiju na područje: Livno — Kupres.

Po završenom čišćenju područja: Muć — Ramljane, nastavlja se podhvat u zapadnom smjeru.

---

[11] Ova uporišta zauzeli dijelovi Sedme NO divizije. Vidi dok. br. 1, 11, 19, 42 i tom V, knj. 19, dok. br. 151 i 152.

[12] i [13] Odnosi se na dijelove Sedme NO divizije. Vidi dok. br. 1, 11, 19, 42 i 141.

[14] Napad na ova uporišta izvršio Kordunaški NOP odred. Vidi dok. br. 141.

[15] Riječ je o koncentraciji snaga Prve i Druge NO brigade Trinaeste NO divizije za operaciju na Karlobag. Vidi dok. br. 6, 33, 34, 74, 199, 201 i 204.

[16] Vidi dok. br. 6 i 10.

29. IX. počelo je čišćenje Mosor pl.

. . .

Podr. Petrinje: 30. IX. kod s. Letovanci i Mađari (12 km j.izt. od Petrinje) zapažene su jače partizanske snage.

. . .

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Sisak: Noću 1./2. X. između želj. postaje Vel. Gorica i Turopolje (kod Mraclina) naišao je osobni vlak na minu. 1 vagon je iskliznuo. Žrtava nije bilo.

Pruga Karlovac — Ogulin: Noću 30.IX./1.X. između Karlovca i Duge Rese te Belavića i Zvečaja part. su porušili želj. prugu.

Pruga Koprivnica — Virovitica: Noću 29./30. IX. između želj. postaje Virje i Đurđevac partizani su porušili želj. prugu u dužini od 500 m.

Pruga Sunja — Bos. Novi: Noću 30.IX./1.X. između želj. postaje Dobrljin i Bos. Novi part. su na više mjesta porušili želj prugu.

. . .

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)

BR. 197

IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE BILO GORA OD 2 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA BILOGORSKOG NOP ODREDA NA ŽELJEZNIČKU PRUGU KOD VIRJA[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA — VELIKA ŽUPA BILOGORA

Broj Taj. 4254/43. Bjelovar, dne 2. X. 1943.

Predmet: Svakodnevno izvješće —

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA — UREDU MINISTRA

MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA — NOVINSKI ODSJEK
za Dra. E. Bauera

Zagreb

KOMMANDEUR DES BEFEHLSBEREICHS
GENDARMERIEHAUPTMANNSCHAFT

Bjelovar

Kotarska oblast u Đurđevcu pod Taj. br. 1439/43. od 1. ov.mj. izvjestila je sliedeće:

U noći između 29. i 30. rujna o.g. jedna grupa od nekoliko stotina partizana[2] razorila je željezničku prugu u duljini od 200 m. u Virju kod želj. postaje. Nakon izvršenja prednjeg partizani su se povukli u pravcu sela Šemovci.

U šumama oko sela Budrovac, Čepelovac i Mičetinac, općina Đurđevac, nalazi se veća skupina partizana[3] te svaki dan prieti opasnost da će napasti Đurđevac. Moli se stoga, da se Đurđevac a isto tako i Virje osigura s vojničkim posadama.«

Dostavlja se radi znanja.

ZA DOM SPREMNI!

Veliki župan:
(Dr. V. Sabolić)
Dr V. Sabolić

(M. P.)[4]

---

[1] Original, pisan latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 45/14 — 1, k. 156.

[2] Prugu razrušili vjerovatno dijelovi Bjelovarskog NOP odreda.

[3] Odnosi se vjerovatno na Bjelovarski NOP odred.

[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 198

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 3 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA LUDBREG, PLEŠIVICU, ZVEČAJ I TRILJ[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 276

(po podatcima primljenim 3.X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE

Podr. Ludbrega: 3. X. od 0020 sati partizani napadaju Ludbreg.[2] Borba je još u toku. — Borbena skupina ustaškog bojnika Oreškovića prigodom probijanja iz Varaždina prema Ludbregu zadržana je jakom neprijateljskom vatrom kod s. Štefanec (8 km izt. od Varaždina) gdje se i sada vode jake borbe.[3] Bojnik Orešković i 3 vojničara su ranjeni.

3. X. u 8 sati upućena su pojačanja iz Varaždina prema s. Štefanec. — Stanje oko Ludbrega još nije poznato. Jačina neprijatelja do sada nije određena, ali se po podatcima o vođenoj borbi u toku noći može zaključiti da su jače skupine.[4]

Podr. Zagorja: Zapovjednik posade u Mariji Bistrici izviestio je 2. X. da se oko M. Bistrice prikupljaju jake part. skupine[5] (navodno oko 2.000[6]?) što nije vjerojatno.

2. X. u veče partizani iz smjera s. Hum (2 km z. od M. Bistrice) i sa juga (s. Laz) napali su našu posadu u Mariji Bistrici.[7] Bližih podataka još nema.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3.618—620.

[2] Ovo uporište napala i zauzela Sedamnaesta NOU brigada. Vidi dok. br. 7, 28, 38, 54, 199, 201 i 203.

[3] Borbu kod ovog mjesta i Šemovca vodio Drugi bataljon brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 28, 54 i 199.

[4] Vidi dok. br. 7, 18, 28, 54 i 199.

[5] Odnosi se na Zagrebački NOP odred. Vidi dok. br. 30, 57, 106, 206 i 208.

[6] Netačno. Zagrebački NOP odred je tada bio jačine oko 400 boraca. Vidi dok. br. 106.

[7] Napad na ovo uporište izvršio Zagrebački NOP odred. Vidi dok. br. 30.

Podr. Jastrebarskog: 2. X. jače partizanske snage[8] napale su na posadu u Plešivici (9 km j.j.z. od Samobora) koja se drži. Bližih podataka nema. — Napuštanjem Stojdrage (12 km z.s.z. od Samobora) je i Samobor sa zapada ugrožen.

Podr. Daruvara: Prema izkazu 1 zarobljenog partizana, na području: Voćin — Zvečevo (8 km j.j.z. od Voćina) prikupljaju se XII., XVI. i dielovi XVIII. part. brigade,[9] a na području Jasenaš — Renovac (21 i 19 km s. izt. od Daruvara) nalazi se navodno XVII. i XXI. part. brigada.[10] — Međutim, podhvatno područje Varaždina tvrdi da su XVII. i XXI. part. brigada (10 part. divizija) na području: Kalnik — Novi Marof — Ludbreg. Stožer part. divizije je u Zvečevu, a glavna obskrbna skladišta u blizini s. G. Borki (12 km izt.j.izt. od Daruvara).

Podr. Požege: Prema izkazu pučanstva noću 30.IX./1.X. manja partizanska skupina bila je na području: Biškupci — Toranj (13 i 1 km s.z. od Požege) i krenula u zapadnom smjeru. Radi se vjerojatno o part. dielovima koji su u poslednjem podhvatu oko Našica raspršeni.

Podr. Našica: 30. IX. kod s. Kučanci (18 km s. od Našica) spustio se prinudno 1 talijanski zrakoplov. Posada je po partizanima zarobljena, a zrakoplov spaljen.

. . .

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE

Podr. Karlovca: Noću 1./2.X. part. su tukli bacačima Ozalj.[11] Gubitaka nije bilo.

2. X. prigodom razviđanja smjerom Karlovac — Ozalj naišlo se na XV. part. brigadu[12] koja se povlači u sjeverozapadnom smjeru.

Noću 1./2. X. odbijen je part. napadaj (I. part. brigada) na ustašku posadu kod Zve-

---

[8] Napad na ovo uporište izvršila Trinaesta proleterska NOU brigada »Rade Končar«. Vidi dok. br. 25, 55 i 66.

[9] Jedinice Dvanaeste NO divizije. Vidi dok. br. 123.

[10] Netačno. Ove jedinice su bile na Kalniku i pripremale se za napad na Ludbreg. Vidi dok. br. 28.

[11] Oko ovog uporišta nalazila se Petnaesta slovenačka NO brigada. Vidi dok. br. 25 i 55.

[12] Vidi dok. br. 19, 25 i 55.

čaja[13] (12 km j.z. od Karlovca). Gubitci još nisu poznati.

Podr. Zadar — Knin: Pojačana djelatnost odmetničkih bandi[14] zapažena je na području sjeveroiztočno od Zadra i na obskrbnim putevima: Knin — Gračac i Knin — Kistanje (20 km z.j.z. od Knina) gdje odmetnici vrše prepade na obskrbne preselice. Kistanje je od jakih part. snaga ugroženo.[15] — Protumjere su u toku.

Podr. Sinj — Imotski: 30. IX. odbijen je part. napadaj na Trilj[16] (12 km j.j. izt. od Sinja).

Čišćenje Mosor pl. se nastavlja.[17] Neprijateljske razvidnice su protjerane.

Partizanske snage[18] sa područja: Sinj — Imotski kreću se u sjevernom smjeru.

Podr. Ogulina: 1. X. i noću 1./2.X. partizani[19] su tukli Ogulin topničkom vatrom i bacačima. Vlastiti gubitci:[20] 1 mrtav a partizanski: 8 mrtvih.

Od posade Globorničkog mosta i G. Dubrava (12 i 7 km s.izt. od Ogulina) stiglo je u Ogulin do sada oko 70 domobrana i ustaša.

Jedna naša borbena skupina oslobodila je obkoljenu posadu Generalskog Stola.[21]

Zrakoplovstvo: 2. X. zrakoplovstvo je vršilo vojne zadaće i obskrbu.

Osobitosti: Topnički satnik Frangol sa službom u Otoki (9 km s.s. izt. od Bos. Krupe) pobjegao je partizanima.

---

[13] Vidi dok. br. 1, 19 i 141.

[14] Odnosi se na odred »Plavi Jadran«, koji je operisao na ovom području. Vidi dok. br. 4.

[15] Na ovom području nalazila se Prva kninska NO brigada. Vidi dok. br. 20.

[16] Napad na ovo uporište vjerovatno izvršili dijelovi Treće NOU krajiške brigade. Vidi dok. br. 41.

[17] Vidi dok. br. 199.

[18] Na ovom području nalazila se Deveta dalmatinska NO divizija. Vidi dok. br. 26.

[19] i [20] Vidi dok. br. 1 i 93.

[21] Ovo uporište osvojila Prva NOU brigada Sedme divizije. Vidi dok. br. 42.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Sisak:	2. X. između želj. postaje Lekenik i Greda part. su na 3 mjesta oštetili želj. prugu.[22]
Pruga Zagreb — Dugo Selo — Novska	Noću 2./3. X. između želj. postaje Kutina i Moslavina — Popovača naišao je osobni vlak na minu.[23] Stroj i 2 vagona su izkliznula. Žrtava nema.
Pruga Zagreb — Karlovac:	Noću 1./2. X. između želj. postaje Karlovac i Draganići naišao je ustaški oklopni vlak na minu.[24] 3 vagona su iskliznula. Žrtava nije bilo.
Podr. Karlovac — Ogulin:	Noću 1./2. X. između želj. postaje Karlovac i Duga Resa partizani su porušili želj. prugu i most.[25]
Podr. Sarajevo — Konjic:	1. X. između želj. postaje Blažuj i Hadžići naišao je osobni vlak na minu. Stroj i 2 vagona su se prevrnula. Žrtava nije bilo.
Pruga Zagreb — Križevci:	3. X. partizani su obkolili želj. postaju Vrbovec[26] i raztjerali putnike. U Vrbovec je upućen njemački oklopni vlak.

Po nalogu
Ministra i zapovjed. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)

---

[22] Prugu oštetili dijelovi Turopoljsko-posavskog NOP odreda.

[23] Minu postavili dijelovi Prvog diverzantskog bataljona. Vidi dok. br. 128.

[24] Miniranje pruge izvršio Karlovački NOP odred. Vidi dok. br. 156.

[25] Prugu i most porušili dijelovi Prve NOU brigade Sedme divizije. Vidi dok. br. 141.

[26] Napad na ovu stanicu izvršili dijelovi Zagrebačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 106.

BR. 199

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 4 LISTOPADA 1943 GOD. O BORBAMA KOD LUDBREGA, ČAČINACA, OGULINA I PERUŠIĆA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 277

(po podatcima primljenim 4.X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE

Podr. Ludbrega: 3. X. u 0020 sati napadnut je Ludbreg[2] od jakih partizanskih snaga. — U 1100 sati zauzeli su part. Ludbreg. Upućeni odjel P.T.Z. pod zapovjedničtvom ustaškog bojnika Devčića iz Varaždina prema Ludbregu naišao je kod s. Štefanec (8,5 km j. od Varaždina) na jake part. snage[3] i iste razbio: 150 partizana je poginulo,[4] 20 sa puškama zarobljeno, a 4 strojnice, 1 protuzrakoplovna strojnica, 9 strojopušaka i preko 100 pušaka zaplijenjeno. Odred je uz slabiji odpor stigao do 2 km z. od Ludbrega te se onda uslied mraka vratio u Varaždin. Vlastiti gubitci: 5 ranjenih. — Njemačko SS redarstvo iz Ludbrega, djelimično se navodno prebacilo u Mađarsku, a djelimično se povlači uzduž r. Drave prema Varaždinu. Naše zrakoplovstvo je uzpješno podpomagalo skupinu ustaškog bojnika Devčića.

Podr. Krapine: 2. X. part. su napali razdjel rizničke straže u s. Lupinjak[5] (10 km s.z. od Krapine) i razoružali 12 rizničkih stražara.

Istog dana u s. G. Jesenje (5 km s.izt. od Krapine) 1 njemački odjel i naši oružnici sukobili su se sa partizanima.[6] 2 partizana su ubijena, a 2 zarobljena.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/622—623.

[2] O napadu i snagama koje su napale i osvojile ovo uporište vidi dok. br. 7, 18, 28, 38, 54, 64 i 198.

[3] Drugi bataljon brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 28, 54 i 198.

[4] O gubicima vidi dok. br. 18, 28, 38, 54 i 64.

[5] Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Zagorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 106.

[6] Dijelovi Zagorskog NOP odreda.

Podr. Samobora: Noću 2/3. X. u s. Lug (3 km s.z. od Samobora) part. su napali odjel Državne radne službe. Domoradnici su se spasili dok su part. odnijeli sve životne namirnice. Među njemačkim redarstvom koje se tamo nalazilo ima ranjenih.

Noću 2/3. X. part. su zauzeli s. Rudo[7] (5 km j.z. od Samobora).

Posada iz Plešivice (9 km j.j.z. od Samobora dobila je nalog od njemačkog zapovjednika da se povuče.

Podr. Koprivnice: 27. IX. odbijen je part. napadaj na ugljenokop »Mirna« u s. Glogovac[8] (6 km j.izt. od Koprivnice). 4 domobrana su poginula, a 6 ih je ranjeno, dok part. gubitci iznose: 7 mrtvih[9] i 3 zarobljena. — Noću 2/3. X. odbijen je ponovni part. napad na isti rudnik.

Podr. Broda: 2. X. u s. Klokoševik (12 km s.izt. od Broda) oruž. ophodnja protjerala je manju part. skupinu. 2 part. su poginula, a 1 partizanka zarobljena.

Podr. Našica: 3. X. part. su napali i zauzeli s. Čačinci[10] (21 km z.s.z. od Našica). Njemački i naši oružnici povukli su se nakon borbi u D. Miholjac (30 km s. od Našica). Gubici još nisu poznati. Od naše strane stiglo je do sada u D. Miholjac 20 ranjenih pripadnika oružanih snaga.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE

Podr. Karlovac — Ogulin: 2. X. part. su tukli Ozalj[11] topovima 10 cm.

Noću 2/3. X. vodila se borba sa partizanima u s. Zvečaj[12] (15 km j.j.z. od Karlovca). Ishod borbe još nije poznat.

---

[7] Ovo uporište zauzeli dijelovi Trinaeste proleterske NOU brigade. Vidi dok. br. 55 i 66.

[8] Napad na ovaj rudnik izvršili dijelovi Dvadeset prve NO brigade. Vidi dok. br. 5, 54 i 64.

[9] Po našem izvještaju neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i ranjenih, dok su naši gubici bili 3 mrtva i 4 ranjena. Vidi dok. br. 5.

[10] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 13, 27, 68, 82, 123 i 203.

[11] Oko ovog uporišta se nalazila Petnaesta slovenačka brigada. Vidi dok. br. 19, 25, 55, i 198.

[12] Vidi dok. br. 1, 19, 141 i 198.

1. X. odbijen je jak part. napadaj na Ogulin i Oštarije[13] (6 km izt.j.izt. od Ogulina). Vis 421 (2 km j.z. od Oštarija) je protunapadajem povraćen.

Podr. Karlobag — Gospić: 3. X. jake part. snage napale su Perušić[14] (11 km s. od Gospića). Pred nadmoćnim neprijateljem naše čete su napustile Perušić i povukle se na postave oko s. Lički Osik (7 km s.s. izt. od Perušića). — Neprijatelju je uspjelo presjeći put: Brušane — Baške Oštarije[15] (10 km z.j.z. — 16 km z. od Gospića). Stanje oko Baških Oštarija i Karlobaga je nejasno.

Podr. Splita: Na području Splita završeno je uglavnom čišćenje grada i prikupljanje pliena.

U nastavku čišćenja Mosor pl.[16] part. snage južno od s. Žrnovnica (9 km izt. od Splita) su odbačene dok je napadaj na srednjem otsjeku sjeverno od s. Žrnovnice još u toku.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Bjelovar — Kloštar: 1. X. kod želj. postaje Paulovac part.[17] su napali putnički vlak pri izlazu iz tunela. 1 njemački častnik, 2 njemačka vojnika i 4 putnika su ranjeni.

Pruga Bjelovar — Grubišno Polje: 3. X. između želj. postaje Severin i Bulinac part.[18] su napali osobni vlak. 1 njemački vojnik je poginuo, a 2 su ranjena.

Pruga Virovitica — Podr. Slatina: 1. X. kod želj. postaje Cabuna naišao je vlak na minu. 4 vagona su uništena. 2 osobe su poginule.

Pruga Krapina — Đurmanec: 2. X. part. su napali želj. postaju Đurmanec i zarobili 9 domobrana.

---

[13] Napad na ova uporišta vršili dijelovi Osme NO divizije. Vidi dok. br. 1, 93, 141, 195 i 196.

[14] Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Treće NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 74, 121, 190 i 204.

[15] O borbama na liniji Karlobag—Gospić vidi dok. br. 6, 10, 33, 34, 74, 196, 201 i 204.

[16] Vidi dok. br. 196.

[17] i [18] Ove napade izvršili dijelovi Moslavačke NO brigade. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Moslavačke NO brigade od 10 studenog 1943 godine.

Pruga Zagreb — Krapinske Toplice:

4. X. između želj. postaje Luka i Pušća-Bistra naišao je putnički vlak na minu.[19] Promet se vrši prelaženjem.

Po nalogu
Ministra i zapovjed. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)

BR. 200

IZVJEŠTAJ ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI U KARLOVCU OD 4 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« NA PLEŠIVICU I KARLOVAČKOG NOP ODREDA NA MOST U D. STATIVAMA[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST U KARLOVCU

Broj: Taj. 15—1943. Karlovac dne 4. listopada 1943.

Predmet: Dostavljanje svakodnevnih izvještaja. —

1. PREDSJEDNIČTVU vlade, za dr. Lorkovića — ZAGREB
2. OBČEM ZAPOVJEDNIČTVU REDARSTVENE STRAŽE — ZAGREB
3. MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA, za dr. Bauera — ZAGREB
4. GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST — ZGB
5. VELIKOJ ŽUPI POKUPJE — KARLOVAC
6. ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI — PETRINJA

Oružničko krilno zapovjedničtvo Karlovac, svojim dopisom broj: Taj. 818/43, od 4. X. javlja

---

[19] Minu postavili dijelovi Drugog diverzantskog bataljona. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona Hrvatske od 3 studenog 1943 godine.

[1] Original, pisan latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 42/4—1, k. 159.

1.) u 00.15 sati na stanici u Karlovcu zapalio se je jedan vagon, u kojem je bilo nekoliko bačava benzina i 15 komada topovskih granata. Nije postojala mogućnost vatru ugasiti, pa je vagon odgurnut izvan dohvata stanice, gdje je izvan željezničke postaje eksplodirao. Žrtava nije bilo.

2.) U vezi jučerašnjeg izvještaja o napadu odmetnika na ustašku posadu u selu Plešivici,[2] kod Jastrebarskog nadopunjuje se sliedeće:

Odmetnika bilo je oko 3 do 4 stotine, a napali su posadu koja je brojila svega dvije satnije ustaša, borba je trajala od 2. t.mj. 20.03 do 3. t.mj. 23.00, kada su se ustaše pred nadmoćnim neprijateljem morali povući. U prvi sumrak, dana 3. o.mj. tim odmetnicima stigla je u pomoć iz Žumberka t.zv. »Cankarova partizanska brigada«[3] i kada su taj put navalili posada se je morala povući.

Na posadu Plešivice pucano je sa brda iznad Sv. Jane kod Jastrebarskoga. Pri tom izpaljen broj granata kreće se oko nekoliko desetaka. Njemačke snage su poslie podne 3. t.mj. došle u pomoć sa pješačtvom i bornim kolima, ali su se istog dana povukli pokupivši nastradale ustaše. Ustaška posada kod povlačenja raspršila se je, ali se je u toku dana opet cijela sakupila u Jastrebarskom.

Gubitci kod ustaša:[4] jedan mrtav, 9 ranjenih.

Od građanskih osoba stradala je životom jedna djevojka a broj ranjenih je nepoznat. Naknadno izvješćuje oružničko krilo da je u noći 5. X. o. g. napadnut po odmetnicima most u Donjim Stativama[5] s.z. od Karlovca i da je toliko oštećen minama, da nije više za uporabu.

Tokom dana drugih događaja nije bilo. —

ZA DOM SPREMNI!

UPRAVITELJ REDARSTVA:
(Franjo Družak) s.r.

(M. P.)[6]

---

[2] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 66 i 196.

[3] Odnosi se na brigadu »Matija Gubec«. Vidi dok. br. 66.

[4] O gubicima vidi dok. br. 66.

[5] Ovaj most razrušili dijelovi Karlovačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 68, 156, 164 i 198.

[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 201

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 5 LISTOPADA 1943 GOD. O DEJSTVIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE OKO VARAŽDINA, OGULINA, KARLOBAGA, GOSPIĆA I PERUŠIĆA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 278

(po podatcima primljenim 5. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 3/4. X. u Novom Golubovcu (7 km izt. od Krapine) part.[2] su razorili želj. most, a električnu središnicu zapalili.

Noću 2/3. X. povukli su se partizani[3] sa područja M. Bistrice u smjeru Sv. Ivan Zelina (26 km s. izt. od Zagreba).

Naknadno je utvrđeno da je 3. X. u borbi kod s. Štefanec (8,5 km izt. od Varaždina) učestvovala II. kalnička part. brigada,[4] a na Ludbreg je napalo oko 1400 partizana.[5]

Podr. Zagreba: 4. X. partizani su zarobili stražu na želj. postaji Čulinec (6 km izt. od Zagreba). 1 domobran je uspio pobjeći.

Podr. Jastrebarskog: 4. X. između Jastrebarskog i Zdenčine (10 km izt. od Jastrebarskog) zapaženo je prikupljanje jačih partizanskih snaga.[6]

Podr. Našica: 3. X. zrakoplovstvo je uspješno napalo part. skupinu sa oko 60 kola u s. Orahovica (18 km z.s.z. od Našica).

4. X. odbijen je part. napadaj na D. Miholjac (30 km s. od Našica).

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/625—627.

[2] Dijelovi Zagorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 106.

[3] Zagrebački NOP odred. Vidi dok. br. 30.

[4] Netačno. Borbu kod s. Štefanec vodio je Drugi bataljon brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 7, 28, 198 i 199.

[5] Riječ je o dijelovima Sedamnaeste NOU brigade, koja je napadala Ludbreg. Vidi dok. br. 7, 28, 54, 64, 198 i 199.

[6] Odnosi se na dijelove Trinaeste proleterske NOU brigade. Vidi dok. br. 25, 55 i 66.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: Stanje oko Ogulina i Oštarija[7] (6 km j. izt. od Ogulina) je još uviek ozbiljno. Napadaji jačih partizanskih bandi i dalje traju. Spoj između Karlovca i Ogulina 2. X. još nije bio uzpostavljen. — 2. X. neprijatelj je imao oko Ogulina oko 200 mrtvih.[8]

Noću 2/3. X. partizani su topničtvom i bacačima tukli Ogulin.[9] — 3. X. kod Ogulina je vladao mir. — 1 njemačka bojna zauzela je 4. X. Generalski Stol (15 km s. izt. od Ogulina).

Podr. Gospića: Zapovjedničtvo područja Like javlja da su 3. X. jake neprijateljske snage[10] sa zapada i sjevera napadale i zauzele naše postave na crti: Karlobag — Baške Oštarije (8 km izt. od Karlobaga). Sa otoka Paga tukao je neprijatelj naše postave teškim topovima. — Prodirući dalje prema iztoku neprijatelj[11] je zauzeo visove oko s. Brušane (10 km j.z. od Gospića).

Ujedno je neprijatelj nastavio svoje napadaje iz Perušića[12] (11 km s. od Gospića) prema jugu i zauzeo Lički Osik (7 km s. s. izt. od Gospića).

Uslied velike nadmoćnosti neprijatelja naše snage su se povukle na bližu odbranbenu crtu Gospića: želj. postaju Gospić (2 km j. izt. od Gospića) — r. Novčica — r. Lika — potok Otešica — Krčmar (774 — 7 km s. z. od Gospića), Lički Novi (5 km j.z. od Gospića). Sa isturenim dielovima drži se još s. Bilaj (6 km j. izt. od Gospića) i Klanac (11 km s.z. od Gospića). Prema izjavi zarobljenih odmetnika neprijatelj je za napadaj na Gospić prikupio navodno oko 10 brigada dobro naoružanih talijanskim plienom. — Zrakoplovnim razviđanjem 4. X. je utvrđeno da se je oko 2000 part. koji

---

[7] O dejstvima na ovom području vidi dok. br. 1, 11 i 23.

[8] O gubicima vidi dok. br. 11, 42 i 141.

[9] Odnosi se na dijelove Osme NO divizije i Četvrtu NOU brigadu Trinaeste divizije. Vidi dok. br. 1, 11, 19 i 141.

[10] Odnosi se na Prvu i Drugu brigadu Trinaeste divizije i Prvu NOU brigadu Šeste divizije. Vidi dok. br. 6, 10, 33, 34, 74, 199 i 204.

[11] Vidi dok. br. 33, 34, 74 i 190.

[12] Po zauzimanju ovog uporišta dijelovi Treće NOU brigade Šeste divizije zauzeli su i Lički Osik. Vidi dok. br. 74, 121, 199 i 204.

su prebačeni lađama sa Paga[13] iskrcalo u Karlobagu. Neprijatelj u pokretu iz Karlobaga u smjeru Gospića napadnut je zrakoplovstvom.

Poduzete su mjere da se koncentracijom zrakoplovstva za prenos i borbu 5. X. odmah ujutru ukaže najizdašnija pomoć djelovanjem zrakoplovstva i doturom streljiva.

Podr. Zadra: 2. X. vlastiti pokušaj iskrcavanja na otok Uljan (zapadno od Zadra) potpomognut jakom topničkom vatrom nije uzpio. Na Uljanu se nalaze jake partizanske snage[14] u utvrđenom postavu.

Podr. Knina: 2. X. na području 10 km j.z. od s. Kistanje (20 km j.z. od Knina) nastavljene su borbe sa part. bandama[15] koje se povlače u zapadnom, jugozapadnom i južnom smjeru.

Podr. Splita: Nakon žilavih borbi, glavne partizanske snage napustile su Mosor pl. i povukle se u sjeveroistočnom smjeru prema Livnu.

3. X. naše čete su zauzele Trogir (15 km z. od Splita).

. . .

Podr. Pelješac: Pred njemačkom vojskom partizani iz Stona[16] (24 km j. od Metkovića) povukli su se dielom na poluotok Pelješac, a dielom prema Metkoviću. Na Pelješcu su se partizani povukli u brda i spremaju otpor protiv Njemaca. Ovi partizani su u spoju sa partizanima na Korčuli.

. . .

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Sunja — Bos. Novi — Prijedor: Noću 2/3. X. između želj. postaje Volinja i Ravnice partizani su na 11 mjesta oštetili želj. prugu.

Iste noći između želj. postaje Blagaj i Dragotinja oštećena je želj. pruga na nekoliko mjesta. Kvar je popravljen.

---

[13] Sa ostrva Paga u Karlobag je prebačen lađama samo jedan bataljon Druge NO brigade Trinaeste divizije. Vidi dok. br. 34.

[14] Vidi dok. br. 35.

[15] Na ovom području dejstvovala je Druga grupa Sjevernodalmatinskog bataljona. Vidi dok. br. 20 i 35.

[16] U ovom uporištu nalazile su se jedinice Južnodalmatinske NO brigade. Vidi dok. br. 56.

Pruga Podr. Slatina — Suho Polje: 4. X. između želj. postaje Sladojevci i Cabuna naišao je teretni vlak na minu.[17] 5 vagona je izkliznulo.

Pruga Varaždin — Zagreb: Noću 4/5. X. između želj. postaje Novi Marof i Varaždinske Toplice partizani[18] su porušili želj. most i zarobili stražu.

Pruga Međeđa — Ustiprača: Noću 2/3. X. partizani su zauzeli želj. postaju Međeđa i porušili želj. prugu. — Promet je 4. X. uzpostavljen.

Po nalogu
Ministra i zapovjed. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

[17] Minu postavili dijelovi Prvog diverzantskog bataljona. Vidi dok. br. 128.

[18] Dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 54.

BR. 202

IZVJEŠTAJ ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI U KARLOVCU OD 5 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU KARLOVAČKOG NOP ODREDA NA MOST U D. STATIVAMA I BORBI KOD S. BELAJ[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST U KARLOVCU

Broj: Taj. 15—1943. Karlovac, dne 5. listopada 1943.
Predmet: Dostavljanje svakodnevnih izvještaja. —

1. PREDSJEDNIČTVU VLADE, za dr. M. Lorkovića — ZAGREB
2. MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA, za dr. Bauera — ZAGREB
3. GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST — ZAGREB
4. OBČEM ZAPOVJEDNIČTVU REDARSTVENE STRAŽE — ZAGREB
5. VELIKOJ ŽUPI POKUPJE — KARLOVAC
6. ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI — PETRINJA
7. ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI — OGULIN

Oružničko krilno Zapovjedničtvo Karlovac, svojim dopisom broj: Taj. 819, od 5. listopada o.g. javlja da su spomenutog dana odmetnici[2] eksplozivom razorili kameni zidani most na rieci Dobri u mjestu D. Stativama s.z. 6.5. klm. od Karlovca. Cestovni promet prekinut.

Dana 5. o.mj. oko 11.45 sati na željezničkoj pruzi na mjestu zvanom »**Lug**« 7 klm. s. i. od Karlovca nađena je zakopana pod šinju jedna mina koja je pravovremeno odkrivena i demontirana. Ista je bila teška oko 5 klgr.

Naše oružane snage napale su Belaj,[3] obć. Barilović, te razbile 1 partizanski kordunaški odred i zaplienile 4 teške strojnice, jednu laku, 1 veliki bacač, 50 pušaka i 9 jahačih konja sa sedlima. Na mjestu borbe ostalo je oko 50 mrtvih odmetnika,[4] dok je 10 zarobljenih na licu mjesta odmah strie-

[1] Original, pisan latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 43/4—1, k. 159.

[2] Dijelovi Karlovačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 68, 155, 164 i 200.

[3] i [4] O borbi i gubicima kod ovog uporišta vidi dok. br. 68.

ljano. Ostali gubitci u ljudstvu na strani odmetnika niesu utvrđeni. Na našoj kao i savezničkoj strani gubitaka u ljudstvu nije bilo. —

Tokom dana drugih događaja nije bilo. —

ZA DOM SPREMNI!

UPRAVITELJ REDARSTVA:
(DRUŽAK) s.r.

(M.P.)[5]

BR. 203

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 6 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU SEDAMNAESTE NOU BRIGADE NA LUDBREG I BORBAMA KOD ČAČINACA, OGULINA, GOSPIĆA I BENKOVCA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 279
(po podatcima primljenim 6.X.1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 4/5.X. izvršila je skupina ustaškog bojnika Devčića iznenadni noćni pothvat iz Varaždina u smjeru s. Jalžabet (12 km j. izt. od Varaždina) bez dodira sa neprijateljem. 2 partizana su zarobljena.

Prema izvješću zapovjedničtva pothvatnog područja Varaždin napadaj na Ludbreg[2] izvršila je XVII. part. brigada ojačana dielovima II. kalničke brigade. Od posade Ludbreg u Koprivnicu je do sada stiglo 1 zastavnik i 89 domobrana bez odjeće i oružja.

Podr. Koprivnice: 5. X. partizani su upali u rudnik »Mirna« (6 km j.izt. od Koprivnice) i uništili električna postrojenja.

---

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3 630—632.

[2] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 7, 28, 38, 54, 64, 198, 199 i 201.

Podr. Bjelovara: 4. X. u s. Severin (11 km j.izt. od Bjelovara) njemačka postrojba razbila je skupinu od oko 400 partizana.[3] Selo je delimično izgorelo. 21 partizan je poginuo, dok vlastitih gubitaka nije bilo.

Podr. Pakraca: 4. X. prigodom razviđanja područja sjeveroistočno od Pakraca raztjerane su manje part. skupine.

5. X. kod želj. postaje Kukunjevac (6 km z. od Lipika) odbijen je part. napadaj[4] na dielove koji su osiguravali popravak želj. pruge. Vlastiti gubitci: 1 mrtav i 5 ranjenih.

Podr. Našice: 3. X. prigodom part. napadaja na s. Čačinci[5] (21 km z.s.z. od Našica) (dnevno izvješće br. 277) dosada poznati vlastiti gubitci ustaške sati iznose: 10 mrtvih i 10 ranjenih. 40 vojničara se je probilo u Podr. Slatinu, a ostatak posade u D. Miholjac.

Neprijateljske glavne snage[6] povukle su se u Orahovicu (18 km z.s.z. od Našica) a u s. Čačinci ostale su straže.

* * *

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovac — Ogulin: Noću 4/5. X. iznenadnim zahvatom ustaških postrojbi na području jugoistočno od Duge Rese (7 km j.z. od Karlovca) razbijen je II. bataljon I. kordunaškog part. odreda.[7] Neprijatelj je imao preko 40[8] mrtvih (među njima zapovjednik odreda i politički komesar) i oko 60 ranjenih, a zaplenjeno je: 2 strojnice, 1 laki bacač, 11 pušaka i dosta streljiva. Vlastiti gubitci: 1 mrtav.

3. X. odbijen je ponovno part. napadaj na Oštarije[9] (6 km j.izt. od Ogulina).

---

[3] Vidi dok. br. 85.

[4] Napad izvršio Prvi bataljon Posavskog NOP odreda i Novogradiška četa. Vidi dok. br. 95.

[5] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 13, 27, 68, 82, 123 i 199.

[6] Riječ je o dijelovima Dvanaeste NO divizije. Vidi dok. br. 123.

[7] i [8] O borbi i gubicima Kordunaškog NOP odreda vidi dok. br. 141.

[9] Napad vršila dva bataljona Treće NOU brigade Osme divizije. Vidi dok. br. 141.

Noću 3/4. X. partizani su izvršili jak vatreni prepad na Ogulin,[10] a 4. X. Ogulin je uznemiravan topničkom vatrom, 6 građana je poginulo, a 2 vojničara i 12 građana ranjeno.

4. X. uz saradnju zrakoplovstva i bojnih kola počeo je pothvat za oslobođenje ceste: Ogulin — Oštarije. Bližih podataka još nema.

Podr. Gospić — Karlobag:

U toku 4. i 5. X. neprijatelj[11] je topničtvom i bacačima tukao naše postave oko Gospića i sam Gospić, naročito haubicama od Mušaluka (7 km s. od Gospića) i Oštre Luke (nema na karti). — 5. X. od s. Smiljan (7 km s.z. od Gospića) vodile su se teške borbe. — Jak neprijateljski[12] pritisak na Gospić traje i dalje.

Njemačko i naše zrakoplovstvo pružalo je izdašnu pomoć braniocima Gospića, obskrbljujući posadu streljivom i napadajući neprijateljske snage. 5. X. zrakoplovstvo je uspješno napalo 7 neprijateljskih brodova koji su isplovili iz Karlobaga.

Podr. Zadar — Split — Sinj:

Na području između Sinja i Splita nalaze se još samo raspršeni part. delovi,[13] dok je oko samog Sinja zapaženo ponovno prikupljanje partizana.[14]

U Mosor pl. se nije naišlo na neprijatelja.

3. X. čete koje su zauzele i očistile Trogir (15 km z. od Splita), vraćene su na svoje polazne postave.

3. X. 1 njemački razviđački odjel nakon što je slomio neprijateljski otpor[15] zauzeo je Benkovac (32 km izt.j.izt. od Zadra).

3. X. završeno je čišćenje područja oko Skradina (10 km s. s. izt. od Šibenika), ali je obskrba zbog mnogih cestovnih prepreka još otežana.

---

[10] Prepad izvršili dijelovi Četvrte brigade Trinaeste divizije i jedan bataljon Druge NOU brigade Osme divizije. Vidi dok. br. 141.

[11] Vidi dok. br. 74.

[12] Odnosi se na snage Šeste NO divizije i Prvu brigadu Trinaeste NO divizije. Vidi dok. br. 74 i 121.

[13] Na ovom području nalazila se Devetnaesta sjevernodalmatinska divizija. Vidi dok. br. 144.

[14] Odnosi se na dijelove Treće dalmatinske brigade Devete dalmatinske NO divizije. Vidi dok. br. 26.

[15] Otpor pružali bataljoni Druge grupe sjevernodalmatinskih bataljona. Vidi dok. br. 20.

Prema izvješću Glav. rav. za jav. red i sig. skoro svi otoci pred dalmatinskom obalom nalaze se u part. rukama.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Novska — Brod: Noću 4/5. X. između želj. postaje Sibinj i Orlovac naišao je vojni vlak na minu. 2 vagona su izkliznula. Žrtava nije bilo.

Pruga Novska — Nova Gradiška: 6. X. između želj. postaje Novska i Rajić naišao je osobni vlak na minu.[16] 1 vagon je izkliznuo. Žrtava nema.

Pruga Virovitica — Barč: 4. X. kod želj. postaje Lukač naišao je mješoviti vlak na minu. Žrtava nije bilo.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)

[16] Minu postavili dijelovi Prvog diverzantskog bataljona. Vidi dok. br. 128.

BR. 204

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 6 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU I BORBAMA NA PODRUČJU KARLOBAGA I GOSPIĆA[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J.S.Br. 1339/Tajno **Tajno**

U Gospiću, dne 6. listopada 1943.

Predmet: Ugrožene sigurnostne prilike na ovome području i postepeno obsjednuće Gospića.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA (SIGURNOSTNI ODJEL) **Zagreb**
2. ZAPOVJEDNIČTVU I. DOMOBRANSKOG ZBORA **Sisak**
3. ZAPOVJEDNIČTVU 2. PJEŠ. DIVIZIJE
4. ZAPOVJEDNIČTVU OPERATIVNOG PODRUČJA »LIKA« **Gospić**

Dne 2. listopada 1943. oko 1230 sati izvršio je napad jedan odred od 240 ustaša iz Gospića pod zapovjedničtvom ustaškog dopukovnika g. Delka Bogdanića na jače partizanske skupine u selu Cesarici[2] (6 km s.z. od Karlobaga) koje su se spremale za napad na Karlobag. — Između ustaša i partizana došlo je do žestoke borbe, te je u toku borbe partizanima stigla znatna pomoć[3] u tankovima, topovima i bacačima mina iz Jablanca tako da su naše snage bile obkoljene i prisiljene da se povuku probijajući partizanske redove.

Za vrieme borbe poginuli su ustaški satnik Nikola Rupčić i 3 ustaše, zastavnik Stjepan Marković teže je ranjen i ostao na putu između Cesarice i Karlobaga, a za sudbinu ustaškog nadporučnika Vladimira Galovića se ne zna, dok je dopukovnik Delko Bogdanić lakše ranjen. Na strani partizana je bilo oko 100 mrtvih[4] i veći broj ranjenih.

[1] Original, pisan latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34/5—1, k. 150.

[2] Ovdje se nalazio samo jedan bataljon Druge NO brigade Trinaeste divizije. Vidi dok. br. 6, 33, 34 i 74.

[3] Odnosi se na snage Trinaeste NO divizije.

[4] O gubicima vidi dok. br. 33, 34 i 74.

ZAPOVJEDNIŠTVO
2.OBUĆNIČKE PUKOVNIJE
J.T.Br.1138/Tajno.
U Gospiću,dne 6.listopada 1943.

TAJNO

Predmet: Ugrožene sigurnosne prilike na ovome području i postepeno obezglavljenje Gospića.

1.GLAVNOM ZAPOVJEDNIŠTVU OBUĆNIČKIH /SIGURNOSNI ODJEL/ ZAGREB
2.ZAPOVJEDNIŠTVU I.DOMOBRANSKOG ZBORA SISAK
3.ZAPOVJEDNIŠTVU 2.PJEŠ.DIVIZIJE
4.ZAPOVJEDNIŠTVU OPERATIVNOG PODRUČJA "LIKA" GOSPIĆ

Dne 2.listopada 1943.oko 1230 sati izvršio je napad jedan odred od 240 ustaša iz Gospića pod zapovjedništvom ustaškog dopukovnika g.Delka Bogdanića na jače partizanske skupine u selu Česarici/6 km s.s.od Karlobaga/koje su se spremale za napad na Karlobag.-Između ustaša i partizana došlo je do žestoke borbe,te je u toku borbe partizanima stigla znatna pomoć u tankovima,topovima i bacačima mina iz Jablanca tako da su naše snage bile okoljene i prisiljene da se povuku probijajući partizanske redove.

Za vrijeme borbe poginuli su ustaški zatnik Nikola Ruščić i 1 ustaša,znatavnik Stjepan Marković teže je ranjen i ostao na putu između Česarice i Karlobaga,a za sudbinu ustaškog zadporučnika Vladimira Galovića se nezna,dok je dopukovnik Delko Bogdanić lakše ranjen. Na strani partizana je bilo oko 100 mrtvih i veći broj ranjenih.

U svoj borbi učestvovalo je i 45 ustaša iz sela Šuškinja /4 km i.od Karlobaga/kojima su partizani presjekli odstupnicu i se njihova sudbina se nezna.Zarobljeno je 5 ženskih osoba.

Odred dopukovnika g.Delka Bogdanića krenuo je iz Gospića istog dana sa 7 teretnih automobila preko Baških Oštarija,od kojih je 5 automobila vraćeno,a 2 su ostala na putu,koji su se morali vraćati preko Šume po neprohodnom terenu,jer su partizani presjekli put Karlobag-Gospić.

Dne 3.listopada 1943.u 0530 sati jake partizanske grupe izvršile su jednovremeno žestoke napade na naše posade u mjestima:Perušić /11 km zj./,Lički Osik/7 km s.i./,Baške Oštarije /15 km z./i Brušane 9 km j.s.od Gospića/.-Napade su vršili topovima,bacačima mina,strojnicama i strojopušcima sa takovom snagom da su naše posade pred mnogo nadmoćnijim i dobro naoružanim neprijateljem bile primorane da se povuku na postave oko Gospića,a sa posadama povukle su se i oružničke postaje:Perušić,Široka Kula u Ličkom Osiku,Brušane i ispostava Baške Oštarije u Gospić.

Istoga dana u 0600 sati napadnuto je i mjesto Karlobag i tamošnja posada na oružničkoj postaji od jakih partizanskih skupina vatrom iz topova,bacača mina,strojnica i strojopušaka.Borba je trajala istog dana do 1400 sati,kada je prema priključenim podatcima posada podlegla jačem neprijatelju i partizani su zauzeli Karlobag.Za sudbinu oružnika i tamošnje posade do sada se nezna,jer se točniji podatci nisu mogli prikupiti.

Dne 4.listopada 1943.radi opasnosti okoljavanja od strane partizana i prekinute veze sa Gospićem povukle se je 3 ustaška postrojba iz sela Klanca kao i Aleksinice /11 odnosno 14 km s.s.od Gospića/,a sa ovim postrojbama povukla se je i oružnička postaja Donje Kašarište u Gospić.

Istog dana pred zoru napadnuta je i naša posada i oružnička ispostava u Budimu /11 i 4 km s.s.od Gospića/od jakih partizanskih skupina.U toku borbe i sudbina posade kao i oružnika do sada se nezna.

Dne 5 listopada 1943.oko 2130 sati napadnute su naše posade u Ličkom Novom /4 km s.od Gospića i Otešu /5 km s.od Gospića/koje su

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 204

U ovoj borbi učestvovalo je i 45 ustaša iz sela Šušnja (4 km i. od Karlobaga) kojima su partizani presjekli odstupnicu i za njihovu sudbinu se ne zna. Zarobljeno je 5 živih partizana.

Odred dopukovnika g. Delka Bogdanića krenuo je iz Gospića istog dana sa 7 teretnih samovoza preko Baških Oštarija, od kojih je 5 samovoza vraćeno, a 2 su ostala na putu, koji su se morali vraćati preko šume po neprohodnom terenu, jer su partizani presjekli put Karlobag — Gospić.[5]

Dne 3. listopada 1943. u 0530 sati jake partizanske grupe izvršile su jednovremeno žestoke napade[6] na naše posade u mjestima: Perušić (11 km s.i.), Lički Osik (7 km s.i.), Baške Oštarije (15 km z.) i Brušane (9 km j.z. od Gospića). — Napade su vršili topovima, bacačima mina, strojnicama i strojopuškama sa takovom snagom da su naše posade pred mnogo nadmoćnijim i dobro naoružanim neprijateljem bile primorane da se povuku na postave oko Gospića, a sa posadama povukle su se i oružničke postaje: Perušić, Široka Kula u Lički Osik, Brušane i ispostava Baške Oštarije u Gospić.

Istog dana u 0600 sati napadnuto je i mjesto Karlobag[7] i tamošnja posada sa oružničkom postajom od jakih partizanskih skupina vatrom iz topova, bacača mina, strojnica i strojopušaka. Borba je trajala istog dana do 1400 sati, kada je prema primljenim podatcima posada podlegla jačem neprijatelju i partizani su zauzeli Karlobag. Za sudbinu oružnika i tamošnje posade do sada se ne zna, jer se točniji podatci nisu mogli prikupiti.

Dne 4. listopada 1943. uslied opasnosti obkoljavanja od strane partizana i prekinuća veze sa Gospićem povukla se je i ustaška postrojba iz sela Klanca kao i Aleksinice (11 odnosno 14 km s.z. od Gospića), a sa ovim postrojbama povukla se je i oružnička postaja Donje Pazarište u Gospić.

Istog dana pred večer napadnuta je i naša posada i oružnička ispostava u Bužimu[8] (11,5 km s.z. od Gospića) od jakih partizanskih skupina. Za ishod borbe i sudbinu posade kao i oružnika do sada se ne zna.

Dne 5. listopada 1943. oko 2100 sat napadnute su naše posade u Ličkom Novom[9] (4 km z. od Gospića) i Oštri (5 km z.

---

[5] Put presjekli dijelovi Prve NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 34.

[6] Napade na ova uporišta vršili su dijelovi Šeste NO divizije. Vidi dok. br. 6, 10, 74, 121 i 190.

[7] Napad na ovo uporište vršila Druga NO brigada Trinaeste divizije. Vidi dok. br. 6, 34, 196, 201 i 204.

[8] i [9] Napad na ova uporišta vršili dijelovi Šeste NO divizije. Vidi dok. br. 74, 121 i 190.

od Gospića) koje su se također uslied nadmoćnosti neprijatelja morale povući u Gospić, i time su potisnute sve naše posade i oružničke jedinice u Gospić, osim posade u Bilaju (6 km j.i. od Gospića) koja se još jedina drži na položaju, a za posadu u Ogulinu za sada nema podataka.

Odmah nakon zauzeća spomenutih mjesta počeli su partizani sa postepenim obkoljavanjem Gospića.[10] Do sada raspolažu sa oko 5000 dobro naoružanih boraca, 5 topova-haubica, većim brojem teških i lakih bacača mina, kao i dovoljnim brojem streljiva i pripremaju žestoki napad na Gospić. Sa topovskom vatrom povremeno već tuku grad Gospić od 3. listopada o.g. u večer i do sada su izbacili oko 80 do 100 granata u grad od kojih su poginule 3 osobe, manji broj ranjenih i nekoliko zgrada oštećeno, a povremeno vrše manje napade na grad strojnicama, strojopuškama i bacačima mina.

Naša posada u Gospiću pojačana sa postrojbama i oružnicima, koje su se povukle u Gospić na položaje, ove napade odlučno odbija.

Vojnički duh i moral kod naših boraca je na dostojnoj visini, a kod oružničtva je izvrstan. —

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zamjenjuje zapovjednika
dozapovjednik, bojnik
(Oskar Opalka)
Opalka

(M. P.)[11]

[10] O opkoljavanju i napadima na ovo uporište vidi dok. br. 74, 121 i 190.

[11] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 205

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 7 LISTOPADA 1943 GOD. O BORBAMA JEDINICA ŠESTE I TRINAESTE NO DIVIZIJE OKO GOSPIĆA I BORBAMA NA PODRUČJU ZADRA I SPLITA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 280

(po podatcima primljenim 7. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 4/5. X. skupina od oko 40 partizana upala je u rudnik ugljena Lukavec (12 km j.z. od Varaždina) i uništila rudničke strojeve.

Podr. Samobora: 4. X. 1 ojačana sat izvršila je udar prema s. Čadar[2] (5 km z.s.z. od Samobora) i naniela neprijatelju velike gubitke.

Podr. Jastrebarskog: Noću 5/6. X. odbijen je bez vlastitih gubitaka manji partizanski napadaj na s. Draganići[3] (8 km j.j.z. od Jastrebarskog).

Podr. Ivanić Grad: Noću 5/6. X. partizani su izvršili mali vatreni prepad na Križ (10 km j.izt. od Ivanić Grada).

Podr. Kutina — Novska — Okučani: Noću 4/5. X. partizani[4] su izvršili manje vatrene prepade na Kutinu i Novsku. Gubitaka nije bilo.

5. X. 2 km j. od Okučana partizani[5] su napali domobranski i četnički vod. 4 četnika i 10 partizana je poginulo. — Na području 5 km j. od Okučana nalazi se skupina od oko 400—500 partizana.

Podr. Bjelovara: Zapovjednik pothvatnog područja Bjelovar njemački pukovnik Vukić javlja da je stanje na području Bjelovara uslied stalnih part.[6]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/633—636.

[2] Na ovom području nalazili su se dijelovi slovenačkih part. snaga.

[3] Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«.

[4] i [5] Odnosi se na dijelove Posavskog NOU bataljona. Vidi dok. br. 95.

[6] Na ovom području djelovala Moslavačka NO brigada.

napadaja na okolna mjesta i saobraćajne veze jako ozbiljno.

Podr. Virovitice: Na području Virovitice zapaženo je prikupljanje jačih part. snaga[7] koje navodno imaju 6 topova.

Podr. Daruvara: 6. X. prigodom nasilnog razviđanja iz Daruvara i Pakraca u smjeru D. Borki (8 km izt.j.izt. od Daruvara) protjerani su slabiji part. dielovi prema s. D. Borki gdje su zapažene jače partizanske snage.[8] Vlastiti gubitci: 2 ranjena. 1 partizan je zarobljen.

Podr. Đakova: 2. X. u s. Kešinci (11 km s.izt. od Đakova) part. su razoružali odjel njemačke samozaštite i odnieli 44 puške.

. . .

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovac — Ogulin: Noću 5/6. X. odbijen je manji part. napadaj na D. Stative[9] (7 km z.s.z. od Karlovca).

Noću 4/5. X. partizani su slabije bombardirali Ogulin. 1 građanin je poginuo, a 2 vojničara i 9 građana je ranjeno.

Podr. Gospića: 5. X. poslie ogorčene borbe naše čete povratile su točke zapadno od Gospića: Debelo Brdo — k. 654 — Rasovača (620) — Miljača (617) — Otešički most (oko 5 km z. i s.z. od Gospića). Međutim, istog dana u veče jake neprijateljske snage[10] potpomognute topničkom i bacačkom vatrom odbacile su naše čete na samu periferiju Gospića. U toku noći 5/6. X. neprijatelj[11] je u nekoliko navrata pokušao prodrijeti u grad ali je snažnom obranom tri puta odbijen uz velike gubitke. U ovim težkim borbama 1 bojna 15 p.p. i ostatci 1 bojne 12 p.p. su razpršeni. Neprijatelj dovlači stalno nove snage. Naše čete su 6. X. držale najuže

---

[7] Na ovom sektoru operisao samo Bilogorski NOP odred. Vidi dok. br. 85.

[8] Dijelovi Dvanaeste NO divizije. Vidi dok. br. 123.

[9] Napad izvršio Karlovački NOP odred. Vidi dok. br. 156 i 164.

[10] Odnosi se na dijelove Treće NOU brigade Šeste divizije Vidi dok. br. 74.

[11] i [12] Odnosi se na snage Šeste divizije i Prvu brigadu Trinaeste divizije. Vidi dok. br. 74 i 203.

područje Gospića. U toku noći 6/7. X. kod Gospića je bila slabija neprijateljska djelatnost. Jača neprijateljska prikupljanja[12] vrše se u s. Brušane, Lički Novi i Divoselo (10 i 5 km j.z. i 6 km j. od Gospića).

U toku 5. i 6. X. zrakoplovstvo i to: 1 njemački prenosni i 1 borbeni zrakoplov te 2 odnosno 3 naša prenosna i 6 odnosno 8 borbenih zrakoplova pružalo je neprekidnu pomoć našoj posadi u Gospiću. Osim 81.200 puščanih i 1.000 svjetlometnih naboja koji su prenijeti 5. X. zrakoplovstvo je u toku 6. X. prenijelo još 120.200 puščanih naboja, 10.000 naboja za parabelum, 90 bombi za bacače.

Podr. Zadra: 4. X. izpoljio je neprijatelj[13] pritisak na Zadar, Obrovac (36 km izt.s.izt. od Zadra) i Benkovac (30 km izt.j.izt. od Zadra). Opetovani part. napadaji na Benkovac[14] su odbijeni topničkom vatrom. — Neprijateljski dielovi približavali su se 4. X. Zadru i uzletištu Zemunik (12 km izt. od Zadra), a dielovi iz Dinare pl., Vrliki (21 km j.izt. od Knina).

Podr. Split — Sinj: 4. X. na putu: Omiš — Split tučene su njemačke kolone neprijateljskom topničkom vatrom sa otoka Brača.[15]

Njemačka motorizirana skupina iz Sinja nakon žestokih borbi u s. Lovreč[16] (35 km j.izt. od Sinja) stigla je 4. X. u Mostar.

* * *

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Karlovac: 6. X. između želj. postaje Leskovac i Zdenčina naišao je domobranski oklopni vlak na minu.[17] 1 vagon je uništen, a 5 domobrana je ranjeno.

---

[13] Odnosi se na Prvi i Drugi bataljon odreda »Plavi Jadran«. Vidi dok. br. 72, 73, 121, 144 i 164.

[14] Napad na ovo uporište vršili dijelovi Druge grupe sjevernodalmatinskih bataljona. Vidi dok. br. 20, 25 i 144.

[15] Na otoku Braču nalazila se Trogirska i Šibenska NO brigada bez jednog bataljona. Vidi dok. br. 22.

[16] Vidi dok. br. 26.

[17] Minu postavili dijelovi Drugog diverzantskog bataljona Hrvatske. Vidi tom V, knj. 20, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona od 3 studenog 1943 godine.

Pruga Karlovac — Ogulin: Noću 5/6. X. između Karlovca i Duge Rese part. su porušili želj. prugu.[18]

Pruga Bjelovar — Grubišno Polje: Noću 4/5. X. između želj. postaje Vel. Grđevac i Česma partizani[19] su porušili želj. prugu u dužini od oko 1000 metara.

Pruga Sarajevo — Konjic: 6. X. kod želj. postaje Tarčin naišao je teretni vlak na minu i potom napadnut. Bližih podataka još nema.

Pruga Zagreb — Varaždin: 7. X. partizani su napali želj. postaju Budinšćina.[20] Iz Varaždina je upućena pomoć.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

[18] Prugu porušili dijelovi Karlovačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 156.

[19] Prvi i Treći bataljon Druge NO (Moslavačke) brigade

[20] Napad izvršio Zagrebački NOP odred. Vidi dok. br. 57, 155 i 206.

BR. 206

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 8 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU ZAGREBAČKOG NOP ODREDA NA MARIJU BISTRICU I PREDAJI DOMOBRANA IZ OTOKE[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 281

(po podatcima primljenim 8. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću I. zbornog područja part. skupina[2] koja se je zadržavala kod s. Laz (5 km j. od M. Bistrice) povukla se je noću 5/6. X u jugoiztočnom smjeru. Jačina ove skupine je navodno preko 1000[3] partizana što nije provjereno.

7. X. odbijen je part. prepad na ustašku posadu želj. postaje Budinšćina[4] (23 km j.j.z. od Varaždina). 4 part. i 1 ustaša su poginuli, a 1 ustaša je ranjen.

5. X. manja part. skupina opljačkala je općinu Gušća (8 km s. od Zaprešića, a 14 km s.s.izt. od Samobora).

I. zborno područje javlja: da su partizani 8. X. u 0230 sati zauzeli Mariju Bistricu.[5] Posada se je bez gubitaka povukla u Zlatar-Bistricu (5 km s.z. od M. Bistrice); bližih podataka još nema.

Podr. Zagreba: 7. X. u 1400 sati oko 1 km pred Maksimirskom mitnicom, 4 partizana oduzela su uredniku »Hrvatskog naroda« g. Ivankoviću samovoz.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/638—639.

[2] Odnosi se na Zagrebački NOP odred. Vidi dok. br. 30 i 57.

[3] Vidi dok. br. 30 i 57.

[4] Ovo uporište napao Zagorski NOP odred. Vidi dok. br. 106 i 155.

[5] Ovo uporište zauzele jedinice Zagrebačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 57.

Podr. Bjelovara: 4. X. part. su napali oruž. postaju Nova Rača[6] (13 km j.izt. od Bjelovara). Oružnička postaja je zapaljena, a 11 oružnika je nestalo.

Podr. Daruvara: 6. X. na putu između sela i želj. postaje Hercegovac (9 km s.s.izt. od Garešnice) part.[7] su napali domobranski vod, ali su odbijeni. 4 partizana su ubijena, a 1 domobran zarobljen.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Gospića: Stanje oko Gospića ostalo je uglavnom nepromienjeno. — 7. X. neprijatelj[8] je topničkom vatrom tukao Gospić.

Podr. Splita: Prema izvješću zapovjedničtva mornarice, Split i najbliža okolica je u našim rukama, a otoci u partizanskim. Na otoku Braču (kod Sućuraja) partizani[9] imaju 3 bitnice, a na obali kopna i otoka, bacače i strojnice. Plovidba je skoro onemogućena i veoma opasna. Brodogradilište u Splitu je težko oštećeno.

Osobitosti: I. gorski zdrug iz Daruvara dobio je sa više strana obavijest od pučanstva, da se na području iztočno od crte: Poljana — Blagorodovac (13 km j.j.izt. i 8 km izt.j.izt. od Garešnice) postrojava jedna njemačka part. brigada, koja sada broji 60—80 ljudi.

Posada jednog uporišta oko Otoke[10] (9 km s.s. izt. od Bos Krupe) iz I. lovačke pukovnije jačine 1 častnik i 44 domobrana prešla je partizanima, a 15 domobrana 3. gorskog zdruga izvršilo je bjegunstvo.

Prema viestima zapovjedničtva borbene skupine Fischer koja vodi borbe oko Tuzle, zapovjednik Tuzlanskog zdruga pukovnik Sulejman Filipović nalazi se navodno slobodan u Tuzli i nosi partizanske oznake. Ovo nije provjereno.

---

[6] Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Bilogorskog NOP odreda.

[7] Dijelovi Moslavačke NO brigade

[8] Vidi dok. br. 74, 121, 203 i 204.

[9] Odnosi se na Šibensku i Trogirsku NO brigadu. Vidi dok. br. 22 i 205.

[10] O napadu na ovo uporište i predaji domobrana vidi dok. br. 130, 164 i 173.

Prema izkazu častnika koji su pobjegli iz part. zarobljeništva, u napadaju na Tuzlu učestvovao je na part. strani bivši zapovjednik VII. topničkog sklopa bojnik Husein-beg Krupić. Isti je odmah po zauzeću Tuzle pokupio sve domobrane topnike i pod pretnjom smrtne kazne natjerao ih da popravljaju od nas onesposobljene topove. —

——— O ———

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Varaždin: Noću 6/7. X. između želj. postaje Zlatar -Bistrica i Konjščina, partizani[11] su porušili želj. prugu u dužini od oko 1000 metara.

Iste noći između želj. postaje Budinščina i Konjščina partizani[12] su zarobili stražu kod jednog mosta, most oštetili, a prugu porušili.

Pruga Brod — Vinkovci: 8. X. između želj. postaje D. Vrba i Garčin naišao je mješoviti vlak na minu.[13] Stroj i 4 vagona su izkliznula.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

[11] Dijelovi Zagrebačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 107.
[12] Dijelovi Zagorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 155.
[13] Minu vjerovatno postavili dijelovi Prvog diverzantskog bataljona. Vidi dok. br. 128.

BR. 207

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 9 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADIMA DIJELOVA ŠESTE NO DIVIZIJE NA GOSPIĆ I DISLOKACIJI JEDINICA DVANAESTE NO DIVIZIJE[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 282

(po podatcima primljenim 9. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Žumberka: Zapovjedničtvo I. sektora iz Karlovca javlja da je 8. X. jedna slovenska part. brigada[2] stigla u Vivodinu (20 km j.z. od Jastrebarskog).

Podr. Daruvara: 5. X. partizani[3] su ponovo porušili želj. most preko potoka Bijela (2 km izt. od Poljane — 6 km izt. s. izt. od Banove Jaruge).

Prema četnom izvješću na području s. Hercegovac (9 km izt. s. izt. od Garešnice) pojavila se XVII. part. brigada[4] jačine oko 600 ljudi.

Podr. Virovitice: Prema izkazu povjerenika, od 7. X. nalazi se navodno XII. part. brigada[5] oko s. Pivnice (15 km j. izt. od Virovitice), a na području iztočno od Pivnice XVIII. part. brigada.[6]

Podr. Podrav. Slatine: Noću 7/8. X. partizani su izvršili prepad na Podravsku Slatinu. Bližih podataka još nema.

Jače partizanske skupine[7] nalaze se sjeverno i južno od crte: Našice — Đurđenovac

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/641—642.

[2] Vjerovatno se odnosi na brigadu »Matije Gupca« Sedamnaeste divizije NOV i PO Slovenije, koja je učestvovala u napadu na Stojdragu. Vidi dok. br. 5, 7 i 25.

[3] Dijelovi Daruvarskog NOP odreda. Vidi dok. br. 95.

[4] Pogrešno. Odnosi se na dijelove Druge NO (Moslavačke) brigade.

[5] i [6] O dislokaciji Dvanaeste divizije u ovom periodu vidi dok. br. 129.

[7] Odnosi se na snage Dvanaeste divizije. Vidi dok. br. 123.

(7 km s.z. od Našica). Prema izvješću njemačke 187. rez. divizije stanje na sjeveroiztočnim obroncima Bilo Gore, osobito na području: Virovitice, Podravske Slatine, Đurđevca i Našica je i dalje jako ozbiljno.

. . .

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: Noću 7/8. X. partizani su izvršili vatreni prepad[8] na Dugu Resu (7 km j.izt. od Karlovca). Žrtava nije bilo.

8. X. partizani su tukli Ozalj topničkom vatrom. Gubitaka nije bilo.

Podr. Ogulina: Obskrba Ogulina zračnim putem nailazi više puta na poteškoće, jer neprijatelj topničtvom tuče mjesta za bacanje hrane. Visovi sjeverozapadno od Ogulina su zaposjednuti od neprijatelja.[9]

6. X. stigla je jedna njemačka bojna skupina u Generalski Stol (15 km s. izt. od Ogulina).

Podr. Gospića: Noću 7/8. X. neprijatelj[10] je tri puta napadao Gospić ali je uviek snažnom odbranom odbijen. Zbog slabog vremena uspjelo je samo jednom borbenom zrakoplovu 8. X. u jutro bombardirati određene ciljeve, a kasnije zrakoplovstvo nije moglo raditi.

U toku dana 8. X. nije bilo naročitih događaja.

U toku noći 8/9. X. neprijatelj[11] potpomognut jakom topničkom vatrom pokušao je u nekoliko mahova prodrieti u Gospić, ali je uz pripomoć naših bornih kola odbijen.

Podr. Zadra: 6. X. prigodom razviđanja područja iztočno od Zadra naišlo se nekoliko puta na partizanske bande.[12]

. . .

---

[8] Prepad vjerovatno izvršili dijelovi Karlovačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 156.

[9] Odnosi se na dijelove Četvrte NO brigade Trinaeste divizije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Trinaeste divizije od 2 studenog 1943 godine.

[10] i [11] Vidi dok. br. 74, 121, 203 i 204.

[12] Na ovom području dejstvovala je Devetnaesta sjevernodalmatinska divizija. Vidi dok. br. 144 i 164.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA

Pruga Zagreb — Sisak: Noću 7/8. X. između želj. postaje Lekenik i Sisak prekinuta je želj. pruga[13] na dva mjesta, a 8. X. između istih postaja partizani su minirali jedan most.

Pruga Brod — Novska: 7. X. 3 km izt. od želj. postaje Novska naišao je osobni vlak na minu[14] i potom od partizana napadnut i zapaljen. Oko 30 putnika je odvedeno.

Pruga Bjelovar — Kloštar: 7. X. u blizini tunela Paulovac partizani[15] su napali osobni vlak. Nekoliko pripadnika I. bojne 135. njemačke pukovnije su poginuli u borbi, a 1 je zarobljen. Izkliznuli vlak je zapaljen. Partizani su se povukli u smjeru s. Šandrovac (13 km izt. od Bjelovara).

Pruga Konjic — Mostar: 8. X. između Ostrožca i Žubnići naišao je osobni vlak na minu. 6 vagona se je izvrnulo, a 3 su spaljena. Promet: Rama — Konjic je prekinut.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

[13] Prugu prekinuo Turopoljsko-posavski NOP odred i dijelovi Drugog diverzantskog bataljona. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Turopoljsko-posavskog NOP odreda od 5 studenog 1943 godine.

[14] Miniranje izvršili dijelovi Prvog diverzantskog bataljona i dijelovi Posavskog NOP odreda. Vidi dok. br. 128 i 134.

[15] Drugi bataljon Bilogorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 85.

BR. 208

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 10 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU MOSLAVAČKE NO BRIGADE NA ČAŽMU I PRODORU NJEMAČKIH JEDINICA U GOSPIĆ[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 283
(po podatcima primljenim 10. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ludbrega: Prema izkazu pučanstva i izvješćima posada u Koprivnici i Križevcima kreće se part. glavnina[2] sa područja Ludbreg u smjeru Koprivnice i Križevaca sa vjerojatnom namjerom napadaja na ova mjesta.

Podr. Zagorja: 8. X. partizani[3] su se povukli iz Marije Bistrice odnievši sa sobom općinskog načelnika, bilježnika i 10 građana.

8. X. uzpostavljen je željeznički promet Zagreb — Varaždin sa prelazom na r. Bednji.

Istog dana prigodom razviđanja smjerom Varaždin — Kneginec (6 km j.j. izt. od Varaždina), partizani[4] su zarobili roj domobrana jačine 1 vodnik i 10 domobrana. — 9. X. prigodom razviđanja smjerom Varaždin — Kneginec — Kelemen (9 km j. izt. od Varaždina) uhvaćen je dodir sa slabijim neprijateljskim snagama.[5]

Podr. Samobora: Noću 9/10. X. između Kerestinca i Gnjezdovca (8 i 11 km izt. j. izt. od Samobora) partizani su napali ustašku ophodnju. 2 ustaše su poginuli, 2 ranjena i 2 nestala.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/644—645.

[2] Odnosi se na pokrete i razmještaj Sedamnaeste, Dvadeset prve NO brigade i brigade »Braće Radića« po zauzeću Ludbrega. Vidi dok. br. 64.

[3] Dijelovi Zagrebačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 57, 106, 206 i 208.

[4] Domobrane zarobila zasjeda Trećeg bataljona Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 64.

[5] Dijelovi brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 67.

Podr. Zagreba: 9. X. oko 2000 sati kod s. Vukomerec (5 km izt. od Zagreba) skupina od oko 30 partizana napala je 1 laki top protuzrakoplovne bitnice, zarobili 2 vodnika i 2 razvodnika te odnieli nešto streljiva.

Podr. Bjelovar: 8. X. jače part. snage[6] zaposjele su s. Ivanjska (12 km j. od Bjelovara). Istog dana partizani (II. moslavačka i XXI. brigada)[7] su iz smjera Ivanjske napale posadu u s. Narta[8] (7 km j.j.z. od Bjelovara). Pomoću upućenog pojačanja i nakon jake borbe napadač je odbijen i protjeran. Vlastiti gubitci: 1 njemački vojnik i 1 naš oružnik su poginuli, 1 častnik, 1 dočastnik, 3 domobrana i 3 oružnika su ranjeni. Neprijatelj je imao navodno velike gubitke.

Podr. Okučana: 8. X. prigodom čišćenja područja Gređani — Vrbovljani (4 km j.j.z. i 3 km z.j.z. od Okučana) protjerana je partizanska skupina[9] u sjevernom smjeru.

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: 7. X. partizani su dovlačili novo topničtvo prema Ogulinu. — 7. X. na području Ogulin — Oštarije (6 km j. izt. od Ogulina) osim slabije topničke djelatnosti vladao je mir. Jedna njemačka postrojba nastupila je prema s. Zdenac (6 km s. izt. od Oštarija).

Podr. Gospića: 9. X. poslie podne posadi Gospić u pomoć upućeni djelovi njemačkih četa stigli su pod jakom topničkom vatrom u Gospić. Zapoli javlja da je pukovnik Zgaga poginuo, a njegov glavar stožera nadsatnik Nališ je ranjen.

---

[6] Odnosi se na Drugu NO (Moslavačku) brigadu.

[7] Dvadeset prva NO brigada nije učestvovala pri napadu na Čazmu.

[8] Napad na ovo uporište izvršila Druga NO (Moslavačka) brigada.

[9] Na ovom području dejstvovao je Prvi posavski udarni bataljon. Vidi dok. br. 134.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Karlovac — Ogulin: Noću 8/9. X. između Karlovca i Belaja, part.[10] su oštetili želj. prugu.

9. X. između želj. postaje Karlovac i Duga Resa naišao je oklopni vlak na minu.[11] 2 vagona su izkliznula. Žrtava nije bilo.

Pruga Zagreb — Karlovac: 9. X. između želj. postaje Horvati i Zdenčina naišao je njemački transportni vlak na minu.[12] Stroj i 1 vagon su izkliznuli. Žrtava nema.

Pruga Bos. Novi — Bihać: 8. X. između želj. postaje Rudice i Blatna naišao je teretni vlak na minu.[13] 7 vagona je izkliznulo, a 9 ih se je prevrnulo. Žrtava nije bilo.

Pruga Sarajevo — Višegrad: 8. X. kod želj. postaje Ustiprača naišao je oklopni vlak na minu. 2 vagona su izkliznula.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

---

[10] Dijelovi Karlovačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 155.

[11] Minu postavili dijelovi Karlovačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 155.

[12] Minu postavili dijelovi Drugog diverzantskog bataljona Hrvatske. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona Hrvatske od 3 studenog 1943 godine.

[13] Miniranje izvršili dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 173.

BR. 209

IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI DONJA STUBICA OD 10 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU ZAGREBAČKOG NOP ODREDA NA MARIJU BISTRICU[1]

KOTARSKA OBLAST DONJA STUBICA
Broj: Taj. 275/1943.—

Donja Stubica, dne 10. X. 1943. —

Predmet: *Marija Bistrica napadaj partizana.* —

1) VELIKOJ ŽUPI PRIGORJE
2) REDARSTVENOJ OBLASTI—Politički odsjek

Zagreb

Savezno s ovdašnjim brzoglasnim izvješćem od 8 i 9. o.mj. izvješćuje se:

Dne 8. listopada 1943. u 2.30 sati jedna grupa od neustanovljenog broja partizana napala je na mjesto Mariju Bistricu,[2] gdje su u općini zapalili sve spise, tako isto i u pošti, sa sobom odveli 18 građanskih osoba i u 5 sati istog dana iz Marije Bistrice otišli.

Partizani su bili naoružani sa strojnicama, puškama, parabelama, samokresima i bombama. Bilo ih je više stotina, ali se točan broj nije mogao utvrditi.

8. listopada 1943. u 2.30 sati došla je jedna veća grupa partizana u Mariju Bistricu, obkolili mjesto sa svih strana svojim stražama, ostali zašli u mjesto, iz općine izbacili svu pismohranu pred zgradom gdje su sve zapalili, iz blagajne odnijeli 11.000 Kuna gotovog novca, 3 pisaća stroja, a na kraju bacili jednu bombu u kasu općinske blagajne. — Iz pošte uzeli 106.078 Kuna gotovog novca, spalili svu poštansku pismohranu, uništili sve brzojavne i brzoglasne uređaje, a iz javne govornice odnijeli jedan brzoglasni aparat.

. . .

Gubitak pobunjenika i pliena nije bilo, jer je posada ustaška koja je bila za osiguranje Marije Bistrice, dne 7. listopada 1943. između 2.20 do 2.30 sata povukla se u pravcu

[1] Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/14—1, k. 217.

[2] Napad na ovo uporište izvršio Zagrebački NOP odred. Vidi dok. br. 57 i 106 i tom V, knj. 21, izvještaj Glavnog zapovjedništva oružništva od 19 studenog 1943 godine.

mjesta Zlatar-Bistrice, tako su pobunjenici saznavši za ovo slobodno upali u Mariju Bistricu i izvršili svoja zlodjela. —

Pobunjeni (partizani) su došli iz sela Laza (10 km. iztočno od Donje Stubice, a istim smjerom su otišli natrag. —

Nije se moglo doznati koja je pobunjenička jedinica i njen vođa. —

ZA DOM SPREMNI!

KOTARSKI PREDSTOJNIK:
Potpis nečitak

(M. P.)[3]

BR. 210

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 11 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU NA PODRUČJU ZAGORJA, OGULINA I GOSPIĆA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 284
(po podatcima primljenim 11. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću oružničkog krila Varaždin jače part. snage[2] zapažene su u s. Martijanec (6 km z.s.z. od Ludbrega) a slabije sa svima zapovjednicima i komesarima u Ludbregu.[3]

Noću 8/9. X. part. skupina nepoznate jačine odvela je sa promatračke postaje u Krapini 3 domobrana — zrakoplovca.

— O —

[3] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/647—648.

[2] Riječ je o dijelovima Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 64.

[3] U ovom uporištu se po njegovom zauzimanju nalazila brigada »Braće Radića«. Vidi dok. br. 64.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: 8. X. jedna njemačka postrojba dostigla je pod borbom[4] južni rub s. Zdenac (6 km s. izt. od Oštarija).

Obskrbni put Ogulin — Oštarije (6 km j. izt. od Ogulina) je još ugrožen.

Podr. Gospića: Prema izvješću Zapoli, poslie ulaska Njemaca u Gospić, 9. X. u večer njihovi motorizirani djelovi krenuli su prema s. Budak[5] (4 km s.s. izt. od Gospića), ali im je nekoliko kola uništeno i za sada su ostali u Gospiću.

9. X. neprijatelj je topničkom vatrom opet tukao postave oko Gospića i sam grad.

. . .

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Sisak: 10. X. kod želj. postaje Mraclin naišao je brzi vlak na minu.[6] 3 vagona su iskliznula a 1 njemački vojnik je poginuo, a 1 je ranjen.

Pruga Vinkovci — Brčko: 10. X. partizani su napali tovarište Spačva. Stroj i 2 vagona su uništena. Žrtava nije bilo.

Pruga Travnik — Lašva: 9. X. između želj. postaje Bila i Vitez part. su minirali želj. prugu.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

---

[4] Borbu vodili dijelovi Osme NO divizije. Vidi dok. br. 121.

[5] U rejonu ovog mjesta nalazio se Treći bataljon Druge NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 87 i 164.

[6] Minu postavili dijelovi Drugog diverzantskog bataljona Hrvatske. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona od 3 studenog 1943 godine.

BR. 211

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 12 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA DVADESETE NO DIVIZIJE NA PAKRAC I BRODSKE NO BRIGADE NA GAŠINCE[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 285

(po podatcima primljenim 12. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Bjelovara: Partizanskoj skupini na području Ivanjska — Sredska — Berek[2] (13—18 km j. od Bjelovara) pristigla su pojačanja u nepoznatoj jačini.

Podr. Banove Jaruge: 10. X. u s. Novi Grabovac (9 km j. izt. od Banove Jaruge) zarobljen je stožer[3] jedne part. bojne. Vlastiti gubitci: 1 ranjen, a neprijateljski: 2 častnika poginula, a 1 zarobljen. Plien: promičbeno gorivo i pismohrana.

Podr. Daruvara: Noću 11/12. X. odbijen je slabiji part. napadaj[4] na naše postave iztočno i jugoiztočno od Daruvara.

Prema brzojavnom izvješću njemačke 187. rezervne divizije od danas u 1030 sati partizani (navodno XVII. i XVIII. brigada) napadaju Pakrac[5] iz zapadnog smjera. Bližih podataka još nema.

Podr. Okučani: 10. X. prigodom čišćenja područja Okučani — Goleši-Milisavci (oko 9 km s.s.z. od Okučana) došlo je kod s. Milisavci do okršaja

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3.650—651.

[2] Na ovom području nalazili se dijelovi Moslavačke brigade i Moslavačkog NOP odreda.

[3] Netačno. Nije zarobljen Štab, nego samo bolesni zam. komandanta Drugog bataljona Posavskog NOP odreda, koji je sa bolničarem pošao u bolnicu Psunjskog područja i tako obojica pali neprijatelju u ruke. Vidi dok. br. 110 i 134.

[4] i [5] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 58, 60, 65, 90 i 123.

sa partizanima.[6] — Jedna naša razvidnica oslobodila je 14 zarobljenih domobrana. Vlastitih gubitaka nije bilo, dok je neprijatelj od naše topničke vatre imao 211[7] mrtvih (brojano).

Podr. Đakova: Noću 10/11. X. partizanske snage nepoznate jačine obkolile su njemačku redarstvenu posadu u s. Gašinci[8] (8 km z.s.z. od Đakova). Protumjere su u toku.

— O —

A) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE

Podr. Ogulina: 9. X. jedna njemačka skupina zauzela je na juriš s. Tounj[9] (5 km s. izt. od Oštarija).

Na području južno od Oštarija (6 km j.izt. od Ogulina) zapažen je jači pokret i prikupljanje neprijatelja.[10]

Podr. Gospića: Oko Gospića je noć 10/11. X. osim neprijateljske topničke djelatnosti prošla uglavnom mirno. Prikupljanje neprijatelja[11] je zapaženo sjeverno i sjeveroiztočno od Gospića (Perušić — Široka Kula — Lički Osik).

Podr. Bihaća: 9. X. sjeveroiztočno od Vrtoče (32 km j. izt. od Bihaća) iznenada su napadnute i razpršene part. bande.

Podr. Knina: 9. X. 20 km s.z. od Knina[12] nadmoćne part. bande napale su njemačku obskrbnu preselicu. Bližih podataka još nema.

Podr. Imotskog: 9. X. V. ustaški zdrug primio je obranu odsjeka: Imotski — Posušje (10 km izt.s.izt. od Imotskog).

---

[6] Dijelovima Prvog posavskog udarnog bataljona. Vidi dok. br. 110 i 134.

[7] Netačno. Vidi dok. br. 134.

[8] Ovo uporište napale jedinice Brodske brigade i Osječkog NOP odreda. Vidi dok. br. 63 i 82.

[9] O borbama za ovo uporište vidi dok. br. 109, 121 i 164.

[10] Na ovom području nalazila se Prva i Treća NOU brigada Osme divizije sa Kordunaškim NOP odredom. Vidi dok. br. 109, 121 i 164.

[11] Odnosi se na dijelove Druge NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 87 i 164.

[12] Na ovom području dejstvovala je Prva kninska NO brigada. Vidi dok. br. 144.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Karlovac: Noću 10/11.X. između želj. postaje Horvati i Zdenčina naišao je njemački transportni vlak na minu.[13] Štete nije bilo.

Pruga Sisak — Sunja: 11. X. između želj. postaje Blinjski Kut i Sunja naišla je dresina sa radnicima na minu.[14] 7 radnika je poginulo, a 6 ih je ranjeno.

Pruga Sunja — Bos. Novi: 11. X. između želj. postaje Sunja i Majur naišao je teretni vlak na minu. 2 vagona su izkliznula. 2 njemačka vojnika su poginula, a 2 su ranjena.

Pruga Lašva — Travnik: Noću 10/11. X. između želj. postaje Dolac i Vitez partizani su porušili želj. prugu i 1 most. Željeznička postaja bila je zapaljena.

Pruga Brod — Sarajevo: Željeznički promet između Kaknja i Lašve je prekinut, prema tome u promet: Brod — Sarajevo.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

[13] Miniranje izvršio Drugi diverzantski bataljon Hrvatske. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona Hrvatske od 3 studenog 1943 godine.

[14] Minu postavili dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 173.

BR. 212

IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE BILO GORA OD 12 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU BILOGORSKOG NOP ODREDA NA RUDNIK UGLJA »MIRNA« U GLOGOVCU[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA — VELIKA ŽUPA BILOGORA

Broj Taj. 4386/43. Bjelovar, dne 12. X. 1943.

Predmet: Dnevno izvješće

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA — UREDU MINISTRA

MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA — NOVINSKI ODSJEK
za Dra. E. Bauera

USTAŠKI STOŽER ZAGORJE Zagreb

KOMMANDEUR DES BEFEHLSBEREICHS
Varaždin

GENDARMERIEHAUPTMANNSCHAFT
Bjelovar

Dne 4. ov. mj. oko 15 sati jedna skupina oko 30—40 partizana napala je ugljenokop »Mirna« u „Glogovcu (9 klm. j.i. od Koprivnice) odstranili radnike iz rudnika, a po tom sve zgrade i radničke nastanbe zapalili.

Dne 6. ov. mj. oko 0130 sati u selo Drnje došlo je oko 30—40 partizana i pred općinskom zgradom sjekirama razlupali spomenik — ustaški lik Poglavnika izlomivši ruke, a po tom objesili sjekiru oko vrata i ostavili.

Od ove skupine 7 partizana na želj. postaji u Drnju iz blagajne odnieli 338 kuna gotovog novca i sve putničke karte.

Po izvršenom djelu ova skupina otišla je u pravcu s. Đelekovec (ovo je izvješće postaje Drnje iz Botova).

ZA DOM SPREMNI!

Veliki župan:
(Dr. V. Sabolić)
(M. P.)[2] **Dr V. Sabolić**

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 51/14—1, k. 156.

[2] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 213

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 13 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU NA PODRUČJU ZAGORJA, DARUVARA I OGULINA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 286

(po podatcima primljenim 13. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću zapovjedničtva podhvatnog područja Varaždin jake part. snage[2] (navodno 4 brigade) prikupljene su u Varaždinskim Toplicama sa vjerojatnom namjerom napadaja na Varaždin. Zračnim razviđanjem se nije ništa osobitog ustanovilo u Varaždinskim Toplicama i okolici. Ustanovljeno je da je želj. pruga: Varaždin — Koprivnica — Križevci skoro podpuno razorena.

Noću 11/12. X. partizani su upali u s. Pušća (7 km s.z.s. od Zaprešića — a 12 km s.s. izt. od Samobora) i odveli tabornika i 10 osoba od kojih je 12. X. pronađeno 7 mrtvih u šumi Dubrava (5 km s. od s. Pušća), a za sudbinu ostalih se ne zna.

Podr. Bjelovara: Noću 10/11. X. partizanske snage[3] sa područja: Ivanjska — Beret (13—18 km južno od Bjelovara) povukle su se u Moslavinu.

Naknadno se saznalo da je prigodom part. napadaja na s. Narta[4] (8 km j.j.z. od Bjelovara) noću 8/9. X. poginuo zapovjednik II. moslavačke part. brigade i 21 partizan, a 62 partizana su ranjena.

Podr. Daruvara: 12. X. u jutro jake part. snage potpomognute svim topničtvom 2. part. korpusa i težkim bacačima napale su sa svih strana, a osobito iz

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/653—654.

[2] Odnosi se na snage Desete divizije i brigadu »Braće Radića«.

[3] Druga NO (Moslavačka) brigada

[4] Napad na ovo uporište vršila Moslavačka NO brigada. Vidi dok. br. 106.

zapadnog smjera Pakrac.[5] Oko podne partizani su zauzeli pilanu (1,5 km s. od Pakraca), a posada majura Izidorovac (1,5 km z. od Lipika) povučena je u Lipik. Pojačanja upućena iz Daruvara zaustavljena su sjeverno od s. Sređani[6] (7 km j.j.z. od Daruvara) i morala se pod zaštitom mraka povući u Daruvar. Opetovani pokušaj naših četa da uzpostave prekinuti spoj između Pakraca i Lipika nije uzpio. 4. gorski zdrug javio je 12. X. u 2230 sati da je stanje kod Pakraca sve teže i da je neprijatelj[7] oko 2000 sati izvršio juriš na sjeverni dio postava ali je nakon ogorčene blizke borbe odbijen. Neprijatelju pristižu stalno pojačanja. Naše zrakoplovstvo uzpešno je potpomagalo obranu Pakraca. Protumjere su poduzete.

Vlastiti gubitci[8] 12. X. — 1300 sati iznosili su: 10 mrtvih i 37 ranjenih, dok su part. gubitci bili veliki, ali brojno neutvrđeni. Za sudbinu posade (jedne sati) kod vijadukta 4 km s. od Pakraca se ne zna.

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: Noću 11/12. X. odbijen je part. napadaj na posadu u s. D. Stative[9] (7 km z.s.z. od Karlovca). Vlastiti gubitci: 3 mrtva i 2 ranjena vojničara, a neprijateljski 2 mrtva (nađena).

Podr. Ogulina: 10. X. vladao je oko Ogulina mir, međutim, južno i jugoistočno od Oštarija (6 km j.izt. od Ogulina) zapaženo je prikupljanje jakih part. snaga.[10]

12. X. partizani su topničkom i bacačkom vatrom tukli Ogulin.[11]

---

[5], [6] i [7] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 58, 60, 65, 90 i 211.

[8] O gubicima vidi dok. br. 60 i 90.

[9] Napad na ovo uporište izvršio Karlovački NOP odred u saradnji sa dijelovima Petnaeste slovenačke brigade. Vidi dok. br. 154 i 164.

[10] Odnosi se na Prvu i Treću NOU brigadu Osme divizije i Kordunaški NOP odred. Vidi dok. br. 109 i 121.

[11] Ovo uporište tukle artiljeriskom i bacačkom vatrom jedinice Osme divizije.

Podr. Gospića: 10. X. na području Gospića neprijateljske skupine[12] su pred njemačkom motoriziranom pukovnijom uzmakle u zapadnom i južnom smjeru. Neprijatelj je imao 80 mrtvih, a Njemci 15 mrtvih.

Podr. Rogatice: Povlačenje naše posade iz Rogatice je obustavljeno.

Zrakoplovstvo: 12. X. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadaće i obskrbu.

Osobitosti: 7. X. prigodom part. napadaja na osobni vlak kod tunela Paulovac[13] (12 km s.izt. od Bjelovara) zarobljen je sudski podpukovnik Ivan Klikić.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA

Pruga Zagreb — Novska: 13. X. između želj. postaje Ivanić Grad i Novoselec-Križ naišao je teretni vlak na minu.[14] Stroj i 9 vagona je izkliznulo, 4 željeznička službenika su ranjena.

Pruga Sisak — Sunja: 12. X. između želj. postaje Blinjski Kut i Sunja naišao je osobni vlak na minu.[15] Stroj i 5 vagona je izkliznulo, 1 putnik je ranjen.

Pruga Novska — Brod: 12. X. između želj. postaje Nova Gradiška i Staro Petrovo Selo partizani su minom oštetili želj. prugu.[16]

Noću 12/13. X. između želj. postaje Brod i Sibinj naišao je vojni vlak na minu. 17 vagona je izkliznulo.

Pruga Zagreb — Karlovac: 13. X. između želj. postaje Horvati i Zdenčina naišao je vojni transport na minu.[17] Stroj i 1 vagon su izkliznuli. 1 željezničar je ranjen.

---

[12] Vidi dok. br. 87, 164 i 211.

[13] O napadu na vlak kod Paulovca vidi dok. br. 85, 95 i 207.

[14] Minu postavio Prvi diverzantski bataljon. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Prvog diverzantskog bataljona od 10 studenog 1943 godine.

[15] Miniranje izvršili dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 173.

[16] Prugu minirali dijelovi Prvog diverzantskog bataljona. Vidi dok. br. 128.

[17] Miniranje izvršio Drugi diverzantski bataljon Hrvatske. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona od 3 studenog 1943 godine.

Pruga Karlovac — Metlika: Noću 11/12. X. između Karlovca i Ozlja part. su porušili želj. prugu.[18]

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
(M.P.) **Dragojlov**

BR. 214

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 14 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA DVANAESTE NO DIVIZIJE NA PAKRAC I BORBAMA KOD BILAJA, POSUŠJA I S. RAKITNO[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 287
(po podatcima primljenim 14. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 12. X. prigodom nasilnog razviđanja smjerom Varaždin — Varaždinske Toplice jedan naš odjel protjerao je neprijateljske[2] prednje dielove kod s. Turčin — Kneginec (6 i 7 km j.izt. od Varaždina) ali je 9 km j.izt. od Varaždina zadržan jakom neprijateljskom vatrom[3] sa utvrđenih postava.

Razviđanjem 13. X. utvrđeno je: da se neprijatelj[4] povukao iz Varaždinskih Toplica u smjeru Kalnika. Kod s. Martijanec i Svibovec (11 km s. izt. i 4 km izt. od Varaždinskih Toplica) ima neprijatelj jače zasjede.

Podr. Samobora: 12. X. upućena ophodnja jačine 1 častnik i 30 ustaša smjerom Samobor — Cerje (3 km

[18] Prugu porušio Karlovački NOP odred. Vidi dok. br. 156.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/657—659.

[2] i [3] Odnosi se na borbu sa dijelovima Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 106 i 192.

[4] Vidi dok. br. 106 i 192.

j. od Samobora) ustanovila je da se neprijatelj[5] utvrđuje južno od s. Cerje.

Podr. Jastrebarskog: 13. X. njemačke i naše postrojbe izvršile su manji pothvat na području Mahično — Svetice (7 km s.s.z. i 12 km s.z. od Karlovca). Naišlo se na XV. Slovensku part. brigadu.[6] Neprijatelj je imao 3 mrtva i 2 zarobljena. Plien: 1 engleska i 2 obične puške.

Podr. Siska: Kod s. Ogulinac (7 km s.z. od Lekenika) 11. X. izvršen je od strane odmetnika napadaj na zapovjednika SS divizije Nordland. 1 njemački vojnik je poginuo, a 2 su ranjena.

Podr. Kutine: 13. X. posade Kutine, Gojila i Garešnice vršile su čišćenje okolnog područja. Bližih podataka još nema.

Podr. Bjelovara: 12. X. sa visova sjeverno i sjeverozapadno od Bedenička (20 km izt.j. izt. od Bjelovara) protjerane su part. predstraže. 5 partizana je poginulo, a 2 puške zaplenjene.

Na području sjeverozapadno od Bjelovara prikupljaju se partizanske skupine koje ugrožavaju Koprivnicu i Križevce.

Podr. Daruvara: Upućenim pojačanjem i dobrom saradnjom zrakoplovstva stanje oko Pakraca i Lipika je olakšano. U toku 12. X. odbijeno je nekoliko ogorčenih neprijateljskih juriša na Pakrac.[7] — Poznati vlastiti gubitci[8] do 12. X. u 2200 sati iznose: 16 mrtvih, 42 ranjena (od kojih 3 častnika) i 16 nestalih. Za sudbinu posade želj. vijadukta 4 km s. od Pakraca (1 sat) se ne zna.

13. X. u jutro neprijatelj[9] je pojačao pritisak na Pakrac i Lipik, međutim 13. X. u 2015 sati 4. gorski zdrug javlja, da je zrakoplovstvo dobro radilo i da je pritisak partizana na Pakrac i Lipik popustio. — 13. X. naša skupina koja je došla iz Daruvara preko Trojeglava (12 km s.z. od Pakraca) stigla je u Lipik, nakon

---

[5] Dijelovi Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«
[6] Vidi dok. br. 182.
[7] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 58, 60, 65, 90, 211 i 212.
[8] O gubicima vidi dok. br. 60 i 90.
[9] Dijelovi Dvanaeste divizije. Vidi dok. br. 58, 60, 65, 90 i 110.

čega se je neprijatelj javljao samo težkim oružjem sa pilane (1,5 km s. od Pakraca) i iz smjera Japage (2 km j. od Pakraca). Snage iz Lipika djeluju radi suzbijanja neprijatelja oko Pakraca. Pojačanja upućena iz Okučana i Ban. Jaruge nisu još stigla u područje Lipika.

12. X. odbijen je manji part. napadaj na naše postave iztočno i jugoiztočno od Daruvara.[10]

Podr. Okučani: 11. X. odbijen je manji part. prepad na naše uporište izt. od s. Dragalić (7 km izt. od Okučana).

Podr. Novske: 12. X. skupina od oko 100 odmetnika napala je posadu Novske,[11] ali je odbijena. 1 domobran je ranjen.

——— O ———

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: 11. X. u daljnjem nadiranju u jugoiztočnom pravcu jedna njemačka skupina uzpostavila je mostobran kod s. Matešići (8 km izt.j. izt. od Ogulina).

Podr. Rijeke: Njemački dielovi iz Rijeke zauzeli su Lokve i Kraljevicu (25 km izt. i 12 km j.izt. od Rijeke).

Podr. Gospića: 12. X. neprijatelj[12] je topničkom vatrom tukao Gospić i Bilaj (5 km j.izt. od Gospića). — Naše čete su napustile Bilaj. — Prema izvješću zapovjednika područja Lika, partizanski obruč oko Gospića se je potpuno stegao.

Podr. Zadra: Na području oko Zadra, partizanske bande se i dalje pojačavaju.

Podr. Knina: 11. X. izvršeno je čišćenje područja s.z. od Knina. Neprijatelj je imao 56 mrtvih.

Podr. Sinja: U toku 12. X. kod Sinja bila je slabija topnička djelatnost.

Noć 12/13. X. prošla je u miru.

13. X. dio njemačkih četa iz Sinja krenuo je u manji podhvat u smjeru sjeveroiztoka.

---

[10] Vidi dok. br. 110.

[11] Fingirani napad na ovo uporište izveo Posavski NOP odred. Vidi dok. br. 134.

[12] Dijelovi Druge NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 164.

Podr. Imotskog: 11. X. odbijeni su partizanski nasrtaji na cestu: Mostar i Posušje (10 km izt. s. izt. od Imotskog).

12. X. jaka part. skupina zauzela je Posušje i Rakitno[13] (20 km s. izt. od Imotskog). Ova skupina je navodno u pokretu prema želj. pruzi Drežnica — Jablanica (16 km z.j.z. i 24 km j.z. od Konjica).

— O —

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA

Pruga Sisak — Novska: 14. X. između želj. postaje Živaja i Dubica naišao je osobni vlak na minu.[14] Bližih podataka nema.

Pruga Banova Jaruga — Pakrac: Noću 12/13. X. između želj. postaje Banova Jaruga i Poljana minirana[15] je želj. pruga na tri mjesta.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

[13] Ova uporišta zauzeli dijelovi Prve dalmatinske brigade Desete dalmatinske NOU divizije. Vidi dok. br. 77.

[14] Minu postavili dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 173.

[15] Miniranje izvršili dijelovi Posavskog NOP odreda. Vidi dok. br. 110.

BR. 215

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 15 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU NA PODRUČJU DARUVARA I BORBI DIJELOVA DEVETE DALMATINSKE NOU DIVIZIJE NA PODRUČJU IMOTSKOG[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 288

(po podatcima primljenim 15. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću podhvatnog područja Varaždin part. pritisak[2] kod Varaždina je popustio (neprovjereno).

14. X. partizani su opet ušli u Varaždinske Toplice.[3]

Podr. Daruvara: Upućeno pojačanje koje se je probilo iz Daruvara do Lipika sa djelovima naše posade iz Lipika pod zapovjedničtvom pukovnika Fritza zapovjednika 4. gorske pukovnije oslobodilo je 13. X. posadu Pakraca. — Neprijateljske snage koje su napale Pakrac[4] gonjene našim četama povukle su se noću 13/14. X. u smjeru Španovice i Sirača (14 km i 7 km j.j. izt. od Daruvara). Progon se nastavlja. Naša posada (1 sat) kod željezničkog vijadukta 4 km s. od Pakraca unatoč neprijateljskog napadaja uspjela se održati.

14. X. partizani su napali dio naše bojne na osiguranju puta Daruvar — Badljevina[5] (8 km j. od Daruvara) ali su odbijeni i protjerani.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/662—664.

[2] Pritisak je popustio usljed odlaska Sedamnaeste NOU brigade i brigade »Braće Radića« za Zagorje. Vidi dok. br. 106.

[3] U ovo uporište vjerovatno ušli dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Druge operativne zone od 6 studenog 1943 godine.

[4] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 58, 60, 65, 90, 211, 212 i 214.

[5] Na ovom prostoru nalazio se Daruvarski NOP odred. Vidi dok. br. 134.

Vlastiti gubitci: 1 domobran ranjen, a 1 dočastnik i 2 domobrana nestali. Partizanski gubitci: 6 mrtvih.

14. X. oko Končanice (7 km s.z. od Daruvara) partizani su rastjerani topničkom vatrom.

Podr. Siska: Noću 13/14. X. kod s. Letovanić (15 km z. od Siska) protjerana je jača,[6] a kod s. Dužica (12 km s.z. od Siska) manja partizanska skupina.[7]

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: 12. X. pred njemačkom oklopnom pukovnijom koja je nadirala od Oštarija (6 km j. izt. od Ogulina) na Josipdol i Skradnik (5 km j. i 3 km j. izt. od Oštarija) partizani[8] su napustili sela i visove i povukli se južnim smjerom.

Podr. Gospića: Noću 13/14. X. oko Gospića bila je slaba borbena djelatnost.

Podr. Zadar — Šibenik: Na području: Zadar — Šibenik pojačana je part. djelatnost.[9]

Podr. Knina: 12. X. odbijen je partizanski napadaj na 1 rudnik jugozapadno od Knina.

Podr. Imotskog: 12. X. prigodom part. napadaja[10] na otsjek: Imotski — Posušje, ustaška posada morala je napustiti Posušje (10 km izt.s.izt. od Imotskog), dok je njemački oklopni odjel napadaj na Imotski odbio.

— O —

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA

Pruga Zagreb — Varaždin: Noću 13/14. X. kod želj. postaje Budinšćina partizani su prekinuli želj. prugu. Kvar je popravljen.

---

[6] i [7] Odnosi se na dijelove Turopoljsko-posavskog NOP odreda.

[8] Dijelovi Osme divizije i Kordunaški NOP odred. Vidi dok. br. 131.

[9] Na ovom području djelovala je Osma i Deveta NO brigada Dvadesete dalmatinske divizije. Vidi dok. br. 139.

[10] Napad izvršili Prvi i Peti bataljon Prve dalmatinske NO brigade Devete dalmatinske NOU divizije. Vidi dok. br. 77 i 88.

Pruga Zagreb — Dugo Selo: Noću 14/15. X. između želj. postaje Novoselec-Križ i Ludina-Vidrenjak part. su na dva mjesta porušili želj. prugu[11] u ukupnoj dužini od oko 600 metara.

Pruga Sisak — Novska: 14. X. između Blinjskog Kuta i Sunje naišao je oklopni vlak na minu.[12] Bližih podataka još nema.

Pruga Dugo Selo — Koprivnica: 15. X. u 0725 sati u blizini želj. postaje Vrbovec partizani[13] su zaustavili osobni vlak, otkopčali stroj i pustili ga bez osoblja u želj. postaju Prikraj. Za sudbinu putnika i ostatka garniture se ne zna.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

---

[11] Prugu porušio, uz pomoć građana, Drugi bataljon Druge NO brigade (Moslavačke). Vidi dok. br. 118.

[12] Miniranje izvršili dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 173.

[13] Dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 188.

BR. 216

IZVJEŠTAJ ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI U KARLOVCU OD 15 LISTOPADA 1943 GOD. O BORBI DIJELOVA TRINAESTE PROLETERSKE BRIGADE »RADE KONČAR« NA PODRUČJU SAMOBORA[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST
KARLOVAC.
Broj: Taj. 15—1943. Karlovac, dne 15. listopada 1943.

Predmet: Dostavljanje svakodnevnih izvještaja. —

1. PREDSJEDNIČTVU VLADE, za dr. M. Lorkovića — ZAGREB
2. MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA, za dr. Bauera — ZAGREB
3. GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST — ZAGREB
4. OBČEM ZAPOVJEDNIČTVU REDARSTVENE STRAŽE — ZAGREB
5. VELIKOJ ŽUPI POKUPJE — KARLOVAC
6. ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI — PETRINJA

Doznaje se iz neprovjerenog izvora, da je dana 13. listopada o.g. došlo do sukoba između njemačkih i ustaških odreda sa partizanima,[2] pred selom Prilipjem na Plešivici, kojom prilikom je bacačem zapaljena jedna kuća i u njoj je izgorjelo 35 partizana, a 2 su ubijena, kada su htjeli iz kuće pobjeći. U kući izgorjele su 2 teške strojnice i 2 bacača mina. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Dana 12. o.mj. došlo je do sukoba između oružnika i domobrana sa odmetnicima[3] kod sela Malunje. Borba je trajala od 8. do 13. sati. Na našoj strani nije bilo gubitaka, dok se za protivnika ne zna, jer su odmetnici zabranili prolaz seljacima u Jastrebarsko iz Svete Jane i okolice. Istoga dana doznaje se iz istog izvora, da je u selu Kupčina kod Draganića došlo do sukoba između njemačkih vojnika ruskih dobrovoljaca, sa odmetnicima.[4] Tom prilikom ubijeno je 12 odmetnika, a zarobljeno 35. Na njemačkoj strani ne zna se za gubitke.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 53/4—1, k. 159.

[2], [3] i [4] Odnosi se na dijelove Trinaeste proleterske NOU brigade. Vidi dok. br. 182.

Tokom dana drugih događaja, kao ni izvještaja ovoj oblasti nije stiglo. —

ZA DOM SPREMNI!

UPRAVITELJ REDARSTVA:
Družak
(DRUŽAK)

(M. P.)[5]

BR. 217

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 16 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU SJEVERNO OD R. SAVE I NA PODRUČJU ŠIBENIKA I IMOTSKOG[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 289
(po podatcima primljenim 16. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 14/15. X. partizani[2] su uništili uređaje na želj. postaji Varaždinske Toplice, a želj. prugu kod Varaždinskih Toplica i s. Doljan (7 km j. od Varaždina) su porušili. Iz Varaždina upućeni oklopni vlak vratio se zbog oštećenog stroja. — Istog dana partizani[3] su rušili želj. prugu od s. Krušljevac (10 km j. od Varaždina).

Prema izvješću zapovjednika pothvatnog područja Varaždin 15. X. u 17 sati kretale su se jače part. snage[4] preko s. Šemovec (11 km izt. od Varaždina) u smjeru Varaždina. Poduzeto je zrakoplovno razviđanje.

---

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/666—668.

[2] i [3] Dijelovi Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 106 i 126.

[4] Odnosi se na dijelove Desete NO divizije i brigadu »Braće Radića«. Vidi dok. br. 79 i 106.

Podr. Križevaca: Prema izvješću zapovjedništva pothvatnog područja Varaždin, partizanske skupine[5] iz Apatovca i Ivaneca (13 i 16 km s. od Križevaca) prebacile su se u s. Vojakovac (6 km s.s.izt. od Križevaca). Zračnim razviđanjem nisu zapažene neprijateljske snage.

Podr. Daruvara: 14. X. poslie podne na području Pakraca neprijatelj[6] je suradnjom posade Pakraca razbijen i potučen. Zbog noći i požrtvovanja neprijateljskih zalaznica neprijatelju se uspjelo izvući iz dodira. Naše čete vraćene su u svoje posade.

Borbene skupine koje iz Okučana i Banove Jaruge upućene prema Lipiku pročistile su područje južno i zapadno od Lipika i ona iz Okučana stigla je 14. X. u Lipik.

Ukupni gubitci prigodom borbi oko Pakraca i Lipika iznose:[7]

Kod posade Pakraca i Lipika:

a) Vlastiti: 29 mrtvih, 38 ranjenih (od toga 3 častnika zapovjednika satova) — 5 nestalih.

b) Neprijateljski: 75 mrtvih (prebrojano) i 3 zarobljena.

c) Plien: 1 strojopuška i 6 pušaka.

Kod upućenih dielova iz Daruvara:

a) Vlastiti: 9 mrtvih (1 častnik), 9 ranjenih (2 častnika) i 5 nestalih.

b) Neprijateljski: 51 mrtav (brojano).

c) Plien: 1 laki bacač, 1 strojopuška, 12 pušaka, 1 strojosamokres i 1 samokres.

Prema podatcima dobijenim od pučanstva odvučeno je mnogo mrtvih i ranjenih partizana. Od neprijateljske topničke i bacačke vatre poginulo je 10, a ranjeno 22 građanske osobe u Pakracu.

Podr. Našica: Na području sjeverozapadno od Našica pojačana je djelatnost partizanskih pljačkaških bandi.

13. X. između želj. postaje Koška i Našička Breznica (14 i 8 km izt.s.izt. od Našica)

---

[5] Vidi dok. br. 79 i 106.

[6] O borbama kod ovog uporišta vidi dok. br. 58, 60, 65, 90, 211, 212, 214 i 215.

[7] O gubicima vidi dok. br. 60 i 90.

partizani su porušili želj. prugu[8] u dužini od 1200 metara.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: 15. X. njemačke i naše čete iz Karlovca izvršili su manji pothvat do crte: Cerovac — Skakavac (10 km j.izt. i 12 km izt.j.izt. od Karlovca). Na ovoj crti protjerani su nakon kraće borbe slabiji partizanski dielovi u južnom smjeru. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Podr. Ogulina: 13. X. na području Ogulina — Oštarije (6 km j.izt. od Ogulina) vladao je mir. Porušeni kolski most kod s. Tounj (9 km izt. od Ogulina) je popravljen.

Podr. Primorja: Zapovjedničtvo mornarice javlja da je Rijeka, Sušak, Bakar i Kraljevica u našim rukama, a o Crikvenici još nema pouzdanih vieesti. Njemačke čete su u blizini i izgleda da su ušle u Crikvenicu. — Otoke drže partizani.

Podr. Gospića: 14. X. prigodom nasilnog razviđanja u smjeru Smiljana i Bilaja (6 km s.z. i 5 km j.izt. od Gospića) naišlo se na dosta jakog neprijatelja.

Noću 14./15. X. na području Gospića bila je manja topnička i pješačka djelatnost.

Podr. Šibenika: 13. X. prigodom čišćenja[9] područja jugoistočno od Šibenika neprijatelj je imao 30 mrtvih.

Podr. Imotskog. 13. X. njemačke čete zauzele su pod borbom Posušje (10 km izt. s. izt. od Imotskog) i odbile topništvom potpomognute neprijateljske[10] napadaje.

Druga njemačka postrojba nakon što je slomila neprijateljski otpor[11] kod s. Lovreč (20 km z. od Imotskog) stigla je 13. X. u veče u Imotski.

---

[8] Prugu vjerovatno porušili dijelovi Osječkog NOP odreda. Vidi dok. br. 147.

[9] O ovom dejstvu vidi dok. br. 139 i 215.

[10] Na ovom području nalazili se dijelovi Prve dalmatinske NO brigade Devete dalmatinske divizije. Vidi dok. br. 77.

[11] Otpor pružali dijelovi Treće dalmatinske NO brigade Devete dalmatinske NOU divizije. Vidi dok. br. 77, 84 i 88.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA

Pruga Krapina — Rogatec: 15. X. kod željezničke postaje Lupinjak partizani su oštetili tunel.[12]

Pruga Novska — Brod: Noću 15./16. X. između želj. postaje Rajić i Okučani naišao je vojni vlak na minu i potom napadnut od partizana.[13] Stroj i 2 vagona su izkliznula. 2 njemačka vojnika i 1 domobran su poginuli, a 19 njemačkih vojnika i vlakovođa su ranjeni.

Pruga Dugo Selo — Križevci: Noću 15./16. X. između želj. postaje Prikraj i Vrbovec partizani[14] su porušili i most, a željezničku postaju Prikraj demolirali.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

[12] Tunel vjerovatno oštetili dijelovi Drugog diverzantskog bataljona Hrvatske. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona od 3 studenog 1943 godine.

[13] Dijelovi Prvog diverzantskog bataljona i jedna četa protučetničkog bataljona (Prvog posavskog udarnog bataljona). Vidi dok. br. 128 i 219.

[14] Dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 188.

BR. 218

IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI U PAKRACU OD 16 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE NA PAKRAC[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST U PAKRACU

Pakrac, dne 16. listopada 1943.

Broj: 162/Taj/43.
Predmet: Napad partizana na Pakrac.

1. Ministarstvu unutarnjih poslova — Tajničtvo — Zagreb
2. Ustaškoj nadzornoj službi — ured I — Zagreb
3. Velikoj župi Livac — Zapolje — Nova Gradiška
4. Župskoj redarstvenoj oblasti — Nova Gradiška
5. Satniku Njemačkog oružničtva — Nova Gradiška

Opaženo je sa strane mjerodavnih vojničkih vlasti, da se u okrugu Pakrac — Lipik u noći od 11. na 12. X. sakupila sa vrlo velikim snagama partizanske snage[2] i to najviše oko samoga mjesta Pakraca, a sa još većim snagama zatvorio je sve prolaze prema Pakracu da spriječi dolazak pojačanja. U noći od 12. X. oko 4 sata izveli su partizani[3] sa tri puta jačim snagama naoružani teškim oružjem napad na Pakrac, te isti ishodio sa najvećom žestinom za cijelo vrijeme danju i noću sve do 13. X. u 20 sati kada je dočuvši da dolaze pojačanja kako sa Daruvara tako sa Nove Gradiške, ali slomljen i podpuno potučen počeo se povlačiti.[4] Za ovo vrijeme izvršili su partizani sa svojim brigadama sa svih strana na okruženi Pakrac po njima 7 juriša koji su svi krvavo odbijeni. Po žestini napadaja vidilo se da partizani namjeravaju pod svaku cijenu zauzeti Pakrac ma koliko žrtava koštalo. Zahvaljujući hrabrom i junačkom držanju posade Pakraca bez razlike sviju po zapovjedničtvo bojnika

[1] Original, pisan latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 48/10—1, k. 207.

[2] Odnosi se na Šesnaestu omladinsku brigadu »Jože Vlahović«, Dvanaestu NOU i Osamnaestu NO brigadu, Zapadnu grupu NOP odreda, Čehoslovačku brigadu »Jan Žiška«, u ukupnoj jačina od 20 bataljona. Vidi dok. br. 58 i 207.

[3] Napad na ovo uporište izvršila Šesnaesta omladinska brigada »Jože Vlahović«. Vidi dok. br. 58, 90, 110, 123 i 209.

[4] O borbi kod ovog uporišta vidi dok. br. 90, 110 i 123.

HRVATSKA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST U PAKRACU

Broj: 1626 Taj/43.
Predmet: Napad partizana na Pakrac

Pakrac, dne 16. listopada 1943.

1. Ministarstvu unutarnjih poslova - Tajništvo - Zagreb
2. Ustaškoj nadzornoj službi - Ured I - Z a g r e b
3. Velikoj Župi Livac Zapolje u Nova Gradiška
4. Županjskoj redarstvenoj oblasti - Nova Gradiška
5. Ratniku Njemačkog oružništva - Nova Gradiška

Opširno je na strane mjerodavnih vojničkih vlasti, da se u okrugu Pakrac Lipik u noći od 11. na 12.X. nakupila na vrlo velikim zapovjedništvima partizanske snage i to najviše oko stanovitog mjesta Pakrac, a na jak veći stupanj autorije je sve prolazne prema Pakracu da spreči dolazak pojačanja. U noći od 12.X. oko 4 sata izveli su partizani na tri strane, jačim snagama sa oružanom teškim oruđem napad na Pakrac, te isti istodobno sa najvećom žestinom za cijelo vrijeme dana i noći sve do 13.X. u 20 sati kada je dočuveši da dolaze pojačanja kako za Pakrac tako za Nova Gradiška, ali nemajući i podpuno potučen počeo se povlačiti. Za ovo vrijeme izvršili su partizani sa svojim brigadama sa svih strana okružavši Pakrac i o njima 7 juriša koji su svi krvavo odbijeni. Po željnji napadaja vidilo se da partizani nastojevaju pod svaku cijenu zauzeti Pakrac na koliko žrtava koštalo. Zanemarujući hrabrost i junačkom držanju ponoše Pakrčana bez razlike svim po zapovjedništvo bojnika Bobinca i ostalih kao i građana Pakrčana i Srpskovića zapovjednik je odbijen sa mjesta Pakrac.

Unatoč krvavog držanja kako vojske tako i građana bilo je i na naše strane žrtava. Koliko na vojničke strane to do sada ovoj Kotarskoj oblasti nije poznato, a na strane pučanstva bilo je 9 mrtvih 6 teško ranjenih odvedeni po partizanima 6, od kojih su se vratili do dana 8br je svoj Kotarskoj oblasti poznato Artuković Leo nadzornik stražara kod željezničke postaje Pakrac, Plaščica Stjepan sef lučkom i supruga, a za druge /troje/ je nepoznato, dok se nepoznaje, da je Gratek Ana sa Pilara sa 7 članova djece otišla gore dragovoljno jer joj i muž u partizanu. Ujedno za vrijeme napada na Pakrac zapaljena su na bolničkom zemljištu 2 velika stoga /tovara/ pšenične i ječmene slame vlasništvo državna bolnice u Pakracu u ukupnoj količini od 40.000 Kg. a vrijednosti od 180.000 Kuna.

Prigodom povlačenja partizana iz Pilana isti su zapalili sa Pilani uredovnice i jednu Župu te su iz pilana sa 4 stroja odvezli građevni materijal i drugi alat u šumu prema svojoj komandi. Na teranu las povlačenja istih pronađeno je do sada 12 partizanskih ljekova.

U vrijeme borbe počinjena je u privatnih zgrada prilično velika štete koje će se akcijom ustanovljenja ustanoviti.

O svemu se vode izvidi te će se zgrlov zaključno o svemu istopno izvjestiti.

Za Dom spremni!

Upravitelj kotara
/ L. L o /

Fotokopija dokumenta br. 218

Bobinca i ostalih kao i građana Pakraca i Španovice neprijatelj je odbijen iz mjesta Pakraca.

Unatoč hrabroga držanja kako vojske tako i građana bilo je i sa naše strane žrtava. Koliko sa vojničke strane to do sada ovoj Kotarskoj oblasti nije poznato, a sa strane pučanstva bilo je 9 mrtvih, 6 teško ranjenih, odvedeni po partizanima 6, od kojih su se vratili do sada što je ovoj Kotarskoj oblasti poznato Artuković Leo nadzornik strojeva kod željezničke postaje Pakrac, Pleština Stjepan šef ložione i supruga, a za drugu trojicu je nepoznato, dok se napominje, da je Svatek Ana sa Pilane sa 5 komada djece otišla sama dragovoljno jer joj i muž u partizane. Ujedno za vreme napada na Pakrac zapaljena su na bolničkom zemljištu 2 velika stoga (kamare) pšenične i ječmene slame vlasničtvo državne bolnice u Pakracu u ukupnoj količini od 40.000 kg. u vriednosti od 180.000 Kuna.

Prigodom povlačenja partizana iz pilane isti su zapalili na pilani uredovnice i jednu šupu te su iz pilane sa 4 stroja odvezli građevni materijal i drugi alat u šumu prema svojoj komandi. Na terenu iza povlačenja istih pronađeno je do sada 12 partizanskih lješeva.[5]

Za vreme borbe počinjena je u privatnim kućama prilično velika šteta koja će se nakon ustanovljenja ustanoviti.

O svemu se vode izvidi te će se naslov naknadno o svemu iscrpno izvjestiti.

ZA DOM SPREMNI !

Upravitelj kotara:
(A. Leo)
A. Leo

(M. P.)[6]

[5] O gubicima vidi dok. br. 90, 110 i 123.
[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 219

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 17 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU BRIGADE »BRAĆE RADIĆA« NA IVANEC I LEPOGLAVU[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 290

(po podatcima primljenim 17. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Pothvatno područje Varaždin javlja da su se naše čete padom mraka 15. X. povukle pod borbom u Varaždin i da pretstoji uže obkoljavanje Varaždina i napadaji na grad. — Zrakoplovnim razviđanjem 16. X. na području iztočno i južno od Varaždina nisu primjećeni odmetnici, dok je razviđanjem pruge prema Cerju-Tužnom (11 km z.j.z. od Varaždina) zapaženo da je naš oklopni vlak stigao u blizini s. Tužno (9 km j.z. od Varaždina) gdje je pruga razorena,[2] a naše čete koje su stigle oklopnim vlakom napreduju duž pruge. Iz smjera Ivaneca zapažene su čete u njemačkim odorama za koje njemačko zapovjedničtvo ne zna, te nije izključeno da se radi po partizanskim dielovima. 16. X. u jutro partizani su napali oružničku postaju Ivanec[3] (19 km j.z. od Varaždina) a 17. X. Lepoglavu.[4] Posada od prometnih zdrugova vodi borbu. Bližih podataka još nema.

Podr. Zagreba: Noću 15/16. X. partizani[5] su lakim bacačima napali stražu na želj. mostu preko r. Lonje (9 km s.izt. od Dugog Sela, a 28 km izt.s.izt. od Zagreba). Straža od 13 domobrana je raspršena.

Podr. Sv. Ivana Zeline: 16. X. krstareći odjel ustaške posade Sv. Ivana Zeline (prometni zdrug) vodio je borbu

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/670—672.

[2] Prugu razorili dijelovi Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 106 i 126.

[3] i [4] Ovo uporište napala brigada »Braće Radića«. Vidi dok. br. 94, 106, 112, 126 i 192.

[5] i [7] Dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 118.

sa jačim partizanskim dielovima kod s. Bisag[6] (8 km s.s.izt. od Sv. Ivana Zeline). Upućena je pomoć. Bližih podataka još nema.

Podr. Jastrebarskog: 16. X. iz smjera Krašić (10 km z.j.z. od Jastrebarskog) partizani su bez učinka ispalili nekoliko hitaca iz teških topova na s. Domagović i Draganići (4 i 10 km j.j.z. od Jastrebarskog).

Podr. Križevaca: Noću 15/16. X. partizani[7] su rastjerali stražu jačine 30 domobrana na želj. postaji Prikraj (3 km j.j.z. od Križevaca), a želj. prugu između želj. postaje Prikraj i Božjakovina (4 km s.izt. od Dugog Sela) porušili u dužini od 600 metara.

Podr. Koprivnice: Noću 14/15. X. odbijen je manji part. prepad na Koprivnicu.[8]

Podr. Virovitice: 15. X. kod želj. postaje Vukosavljevica (10 km s.z. od Virovitice) partizani su napali teretni vlak[9] i zapalili 45 vagona. U pomoć upućen oklopni vlak napadnut je na istom mjestu jakom neprijateljskom vatrom i morao se vratiti.

Podr. Požege: 15. X. kod s. Brestovac (6 km z. od Požege) uništena je manja partizanska skupina. 9 partizana je poginulo a 6 ih je ranjeno.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Gospića: Noću 15/16. X. na području Gospića bilo je manje borbene djelatnosti.

Podr. Split — Sinj: 14. X. sjeverno od Sinja protjerana je part. skupina.[10] Neprijatelj je imao velikih gubitaka.

Trogir je još uvjek zaposednut od partizana.[11]

---

[6] Ovo uporište napali dijelovi Dvadeset prve NO brigade. Vidi dok. br. 79 i 192.

[8] Prepad na ovo uporište izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda.

[9] Vlak napao Bilogorski NOP odred. Vidi dok. br. 134.

[10] Na ovom području nalazila se Deveta dalmatinska divizija. Vidi dok. br. 84 i 88.

[11] Vjerovatno dijelovi Trogirske NO brigade.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Varaždin — Zabok: Noću 15/16. X. partizani su demolirali i opljačkali želj. postaju Budinšćina.

Pruga Dugo Selo — Novska: 16. X. između želj. postaje Kutina i Repušnica naišao je radni vlak na minu.[12] Stroj je oštećen.

Pruga Zagreb — Sisak: 17. X. između želj. postaje Lekenik i Pešćenica naišao je radni vlak na minu[13] i izkliznuo.

Pruga Novska — Brod: 16. X. između želj. postaje Rajić i Okučani naišao je oklopni vlak koji je pošao u pomoć napadnutom vojnom vlaku (Dnevno izvješće br. 289) na minu.[14] 1 vagon je izkliznuo.

Pruga Zagreb — Karlovac: 17. X. između želj. postaja Horvati i Zdenčina naišao je vlak na minu.[15] Bližih podataka još nema.

Pruga Sunja — Bos. Novi: 16. X. između želj. postaje Sunja i Majur naišao je teretni vlak na minu.[16] Stroj i 2 vagona su izkliznula. 1 domobran i 1 željezničar su ranjeni.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

---

[12] Minu postavili dijelovi Prvog diverzantskog bataljona. Vidi dok. br. 128 i 188.

[13] Miniranje izvršili dijelovi Turopoljsko-posavskog NOP odreda.

[14] Miniranje izvršili dijelovi Prvog diverzantskog bataljona. Vidi dok. br. 128 i 217.

[15] Minu postavio Drugi diverzantski bataljon Hrvatske. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona od 3 studenog 1943 godine.

[16] Minu postavili dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 173.

BR. 220

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 18 LISTOPADA 1943 GOD. O BORBAMA KOD LEPOGLAVE, OGULINA I NA PODRUČJU SINJA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 291
(po podatcima primljenim 18. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Jače neprijateljske snage[2] utvrđene su jugozapadno od Varaždina (na području Lepoglava — Ivanec) dok su se partizanske snage[3] iztočno od Varaždina (kod s. Šemovec — 11 km izt. od Varaždina) povukle na utvrđenu crtu: Hrženica — Čičkovina — Martijanec (18, 15 i 16 km izt. od Varaždina).

16. X. dielovi varaždinske posade izveli su pothvat u smjeru Cerje-Tužno (11 km j.z. od Varaždina) gdje su došli u dodir sa neprijateljem.[4] Partizani su pred mrak protjerani iz sela. — 17. X. naše čete sa područja Cerje-Tužno kretale su se u smjeru s. Ivanec (19 km j.z. od Varaždina).

Prema izvješću I. ustaškog prometnog zdruga 17. X. poslie podne vodile su se jake borbe u Lepoglavi[5] (26 km j.z. od Varaždina). Ishod borbi još nije poznat. Zrakoplovstvo je 17. X. poslie podne bombardiralo i tuklo strojničkom vatrom šumice oko Lepoglave. Zapaženo je da u Lepoglavi i na rubu sela gori nekoliko kuća.

Prema izvješću posade Zlatar (27 km s.s. izt. od Zagreba) jača part. skupina[6] iz sjevernog smjera kreće prema Zlataru. Zapovjeđeno je zrakoplovno razvidanje.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/674—675.

[2] i [4] Odnosi se na Sedamnaestu NOU brigadu. Vidi dok. br. 126 i 192.

[3] Vidi dok. br. 106 i 192.

[5] Na ovo uporište napala brigada »Braće Radića«. Vidi dok. br. 112, 126 i 219.

[6] Sedamnaesta NOU brigada. Vidi dok. br. 79.

Podr. Zagreba: Noću 16/17. X. skupina od 12 naoružanih part. upala je u kuću jedne krojačice u Kustošiji (predgrađe Zagreba) i odnieli 50 košulja koje je šivala za jedno povojničeno poduzeće u Zagrebu.

Podr. Jastrebarskog: 14. X. 4 km s.z. od Jastrebarskog oružnički krstareći odjel iz Jastrebarskog raspršio je bez vlastitih gubitaka 2 partizanske skupine.

Podr. Daruvara: Prema izvješću 4. gorskog zdruga XVIII. part. brigada[7] povukla se noću 15/16. X. u smjeru s. Borki (6 km s.izt. od Daruvara).

Naknadno je utvrđeno da su partizani u borbama kod Pakraca i Lipika 12, 13 i 14. X. imali ukupno 293[8] mrtva.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: 15. X. njemačke postrojbe očistile su područje sjeverno od crte: Ogulin — Oštarije (6 km j.izt. od Ogulina) i zauzele s. Trošmarija (8 km s.s.izt. od Ogulina).

Podr. Gračaca: 15. X. na cesti: Lapac — Gračac partizani[9] su u nekoliko mahova napali obskrbne preselice. Bližih podataka još nema.

Podr. Sinja: Noću 16/17. X. odbijen je part. napadaj na Han[10] (5.5 km s. izt. od Sinja).

Podr. Sunje: 15. X. prigodom čišćenja područja iztočno od Sunje jedna SS postrojba zauzela je nekoliko part. uporišta.[11]

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA

Pruga Zagreb — Dugo Selo: Noću 17/18. X. između želj. postaje Sesvete i Sesvetski Kraljevec partizani su poru-

[7] Vidi dok. br. 90.

[8] O gubicima vidi dok. br. 90, 110, 123 i 218.

[9] Tri bataljona Prve NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 96 i 166.

[10] Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Treće dalmatinske brigade Devete NO divizije.

[11] Vidi dok. br. 118.

šili želj. prugu u dužini od 600 metara, a želj. postaju Sesvetski Kraljevec demolirali.

Pruga Sisak — Novska: 18. X. željeznička postaja Sisak krugovalom javlja da je kod želj. postaje Brđani pruga u prekidu.

Pruga Varaždin — Golubovec: 16. X. između Varaždina i Golubovca part. su porušili želj. prugu[1a] u dužini od 160 metara. Bližih podataka još nema.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

BR. 221

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 19 LISTOPADA 1943 GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU ZAGORJA I JASTREBARSKOG I NAPADU BRODSKE NO BRIGADE NA PA BATERIJU U BRODU[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 292
(po podatcima primljenim 19. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 17. X. uveče na području s. Cerje-Tužno (11 km j. z. od Varaždina) neprijatelj[2] je poslije jače borbe odbačen u brda zapadno od s. Cerje-Tužno. — Vlastiti gubitci: 2 mrtva i 5 ranjenih, a neprijateljski: 12 mrtvih i 1 zarobljen. — Istog dana čula se je iz smjera Ivanec (19 km

[1a] Prugu porušili dijelovi Zagorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 106.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/678—680.

[2] Dijelovi Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 106 i 126.

j. z. od Varaždina) borbena buka, međutim u tom smjeru se nije moglo prodrijeti. — Prema izvješću I. zbornog područja Ivanec je 17. X. pao u ruke partizana[3] a za sudbinu naše posade (1. slaba posadna sat) se za sada ne zna. Ovo je potvrđeno i zračnim razviđanjem 18. X.

U Lepoglavi je naša posada opkoljena i vodi borbu.[4] Posadi je zrakoplovom bačeno streljivo i okolna šuma bombardirana.

18. X. odbijen je partizanski napadaj na Klanjec[5] (8 km j. z. od Krapine). 3 ustaše su ranjeni, a 2 oružnika — 2 domobrana nestali. Partizanski gubitci: 2 mrtva.

Noću 17/18. X. djelovi XVII. Slavonske brigade[6] ušli su u Cerje-Tužno, Gredu i Jurketinec (11, 10 i 9 km s. j. z. od Varaždina) i vršili prisilnu mobilizaciju.

Podr. Jastrebarskog: Noću 17/18. X. partizani su napali ustašku posadu u s. Zdihovo[7] (2 km s. od Jastrebarskog). Bližih podataka još nema.

Iste noći odbijeni su part. napadaji na njemačke posade u s. Izimje i Čeglje[8] (4 i 6 km j. j. z. od Jastrebarskog). Na obim stranama je bilo gubitaka.

Podr. Siska: 16. X. kod s. Trebarjevo (12 km s. od Siska) sukobio se manji domobransko-ustaški odjel sa partizanima.[9] Odjel se je povukao, a partizani su ušli u selo i vršili mobilizaciju seljaka do 40 god. starosti.

Noću 17/18. X. kod s. Letovanić (14 km z. od Siska) odbijena je veća part. skupina[10] koja je pokušala prijeći r. Kupu.

---

[3] Ovo uporište zauzela brigada »Braće Radića«. Vidi dok. br. 94, 106, 112, 219 i 220.

[4] O borbama za ovo uporište vidi dok. br. 112.

[5] Napad na ovo uporište izvršio Zagorski NOP odred. Vidi dok. br. 155.

[6] Sedamnaesta NOU brigada Desete divizije

[7] i [8] Napad na ova uporišta izvršili dijelovi Trinaeste proleterske NOU brigade. Vidi dok. br. 182 i 222.

[9] i [10] Dijelovi Turopoljsko-posavskog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Turopoljsko-posavskog NOP odreda od 5 studenog 1943 godine.

Podr. Koprivnice: Noću 16/17. X. odbijen je manji part. prepad na Koprivnicu.[11]

Podr. Virovitice: 15. X. prigodom part. napadaja[12] na vlakove kod želj. postaje Vukosavljevica (10 km s. z. od Virovitice) poginulo je 5 njemačkih i 1 naš oružnik i 4 domobrana.

Podr. Daruvara: 17. X. na području jugoiztočno od Daruvara naše čete progoneći neprijatelja zauzele su nakon slabog otpora s. Buč (20 km j. izt. od Daruvara) i rastjerale jednu part. bojnu. 7 partizana je poginulo a 4 su zarobljena. Istog dana naše čete su porušile mostove i želj. prugu koja vodi za Zvečevo (23 km izt. j. izt. od Daruvara) a kojom su se služili partizani.

Noću 17/18. X. partizani su izvršili napadaj za uznemiravanje na naše postave iztočno od Daruvara, ali su bez vlastitih gubitaka odbijeni.

Podr. Broda: 18. X. partizani su napali jednu tešku bitnicu protuzrakoplovne skupine u Brodu n/S.[13] Nakon 5-satne borbe posluga bitnice je savladana i većim delom zarobljena. Iz partizanskog zarobljeništva pobjeglo je do sada 2 častnika (među njima zapovjednik bitnice) i 35 domobrana. Istodobno partizani su navodno napali i tvornicu vagona u Brodu što još nije provjereno.

Podr. Našica: 16. X. u s. Ledenik (12 km izt. od Našica) uhićeno je 23 vojna bjegunca i 1 partizan.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: 16. X. njemačke čete iz Ogulina u nadiranju preko s. Jasenak i Jezerane (15 km z. j. z. i 24 km j. od Ogulina) na Brinje protjerale su odmetnike[14] iz nekoliko mjesta i zaplijenile

[11] Prepad izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda.

[12] Napad na vlak izvršio Bilogorski NOP odred. Vidi dok. br. 134 i 219.

[13] Napad na PA bateriju izvršili dijelovi Brodske brigade. Vidi dok. br. 111, 124 i 147.

[14] Dijelovi Četvrte brigade Trinaeste NO divizije. Vidi dok. br. 116 i 164.

skladišta streljiva i hrane. Neprijatelj je imao 150 mrtvih.

Podr. Slunja: Prema izvješću 2 lovačke brigade, odmetnik Huska Miljković sa svojim ljudima je 16. X. navodno protjerao partizane iz Vrnograča (29 km izt. s. izt. od Slunja) i isti zauzeo.

Podr. Šibenika: 16. X. prigodom čišćenja područja oko s. Primošten (18 km j. od Šibenika — na obali) djelovi partizanskih skupina izbjegli su na otoke.[15]

Podr. Split — Metković: 16. X. između Splita i Metkovića part. su ispalili oko 100 topovskih hitaca na jedan naš obskrbni parobrod. Parobrod je manje oštećen stigao u Metković.

Podr. Imotskog: 16. X. sa pristiglim pojačanjem neprijatelj[16] je bezuspješno nastavio napadaje na crtu: Imotski — Posušje (10 km izt. s. izt. od Imotskog).

Podr. Sunja: U toku 15 i 16. X. njemačke SS postrojbe izvršile su čišćenje područja sa obje obale r. Save uzvodno od utoka r. Lonje (12 km izt. od Sunje). Od strane njemačke vojske zapaljeno je skoro cielo s. Crkveni Bok (13 km izt. od Sunje) i dio s. Brđani (4 km s. z. od Sunje) dok je Blinjski Kut (9 km s. z. od Sunje) zapaljen od posade oklopnog vlaka koji je noću 14/15. X. naišao na minu.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Varaždin — Zabok: Noću 17/18. X. između želj. postaje Konjščina i Budinšćina partizani su uništili most na r. Krapini.

Pruga Karlovac — Bubnjaci: 18. X. između želj. postaje Karlovac i Ozalj naišao je teretni vlak na minu. 3 vagona su izkliznula, a pruga je u dužini od 60 metara oštećena.

---

[15] Odnosi se na posade baterija u Zečevu. Vidi dok. br. 139.

[16] Riječ je o dijelovima Prve Dalmatinske NO brigade Devete dalmatinske divizije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Devete dalmatinske divizije od 3 studenog 1943 godine.

Pruga Dugo selo — Novska: Noću 18/19. X. između želj. postaje Kutina i Moslavačka Popovača partizani su minom oštetili želj. prugu.[17] Bližih podataka još nema.

Pruga Prijedor — Banja Luka: 19. X. između želj. postaje Omarska i Ivanjska želj. pruga je u prekidu.

Pruga Mostar – Dubrovnik: Noću 16/17. X. između želj. postaje Ravno i Zavala naišao je osobni vlak na minu. 7 Njemaca i 2 fašista su poginuli, a 5 putnika je ranjeno.

Pruga Bjelovar — Križevci: Noću 16/17. X. kod želj. postaje Rovišće part. su oštetili želj. prugu u dužini od 150 metara. Kvar je popravljen.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

[17] Prugu minirao Drugi bataljon Druge NO (Moslavačke) brigade. Vidi dok. br. 118.

BR. 222

IZVJEŠTAJ ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI KARLOVAC OD 19 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« NA ZDIHOVO I JASTREBARSKO[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST
KARLOVAC.

Karlovac dne 19. listopada 1943.

Broj: Taj. 15—1943.

Predmet: Dostavljanje svakodnevnih izvještaja. —

1. PREDSJEDNIČTVU VLADE, za dr. M. Lorkovića — ZAGREB
2. MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA, za dr. Bauera — ZAGREB
3. GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST — ZAGREB
4. OBČEM ZAPOVJEDNIČTVU REDARSTVENE STRAŽE — ZAGREB
5. VELIKOJ ŽUPI POKUPJE — KARLOVAC
6. ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI — PETRINJA

Oružničko krilo Zapovjedničtvo Karlovac, svojim dopisom od 18. o.mj. broj: Taj. 834/43, javlja, da su dana 18. listopada o.g. oko 21 sat veće skupine odmetnika napale na ustašku posadu u selu Zdihovu[2] 1 klm. s. od Jastrebarskog. Iz obližnjih šuma odmetnici[3] tukli su na posadu sa bacačima mina a sa brda od Sv. Jane 6 klm. s.z. od Jastrebarskog tukli su sa topovima. Borba je trajala do 24 sata, kada je iz Jastrebarskog došao oružnički krstareći odjel i njemački tankovi, te napadače raspršili. Žrtava nije bilo na našoj strani, a kod odmetnika nepoznato. Od odmetničke granate razorena je jedna pivnica.

U isto vrieme iz okolnih šuma odmetnici[4] su strojopuškama i strojnicama sa sviju strana pucali na mjesto Jastrebarsko i bacili oko bunkera više granata iz bacača mina.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1, k. 159.

[2] Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Vidi dok. br. 182 i 221.

[3] i [4] Vidi dok. br. 182.

Dana 18. X. 1943, oko 08 sati na željezničkoj pruzi Ozalj — Zorkovac 3 klm. j. i. od Ozlja, naišao je putnički vlak na minu od čije eksplozije su 3 vagona oštećena. Pruga je razorena ali je u toku dana opravljena i promet uzpostavljen.

Tokom dana drugih događaja nije bilo. —

ZA DOM SPREMNI!

Upravitelj redarstva:
U. z.
Zdunić
(Zdunić)

(M. P.)[5]

BR. 223

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 20 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU NA PODRUČJU ZAGORJA, KNINA, OMIŠA I IMOTSKOG[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 293
(po podatcima primljenim 20. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 18/19. X. odbijen je part. napadaj na Lepoglavu.[2] — 19. X. naše i njemačko zrakoplovstvo potpomagalo je obranu Lepoglave a njemački zrakoplovi su osim toga upaljivim bombama zapalili s. Sestranec (1 km izt. od Lepoglave).

Podr. Jastrebarskog: 17. X. odbijeni su part.[3] napadaji na njemačko uporište sjeveroiztočno od Jastrebarskog.

---

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/682—683.

[2] Napad na ovo uporište vršili dijelovi brigade »Braće Radića«, Vidi dok. br. 106, 126 i 193.

[3] Vidi dok. br. 182, 221 i 222.

Podr. Popovače: Noću 18/19. X. odbijen je partizanski napadaj na mjesto i želj. postaju Popovača.[4]

Podr. Garešnice: 17. X. u s. V. i M. Pašijan (6 km s. od Garešnice) uhićeno je 16, a u s. Repušnica (3 km z. od Kutine) 8 vojnih bjegunaca.

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: 17. X. odbijeni su partizanski napadaji na most sjeverozapadno od Generalskog Stola[5] (15 km s. izt. od Ogulina).

Podr. Knina: 17. X. sjeverozapadno od Knina part. su izvršili prepad[6] na obskrbnu preselicu. Bližih podataka još nema.

Podr. Omiša: 17. X. na području Omiš — Mosor pl. odbačeni su dielovi part. skupine[7] u iztočnom smjeru.

Podr. Imotskoga: Na području Imotskog part. snage[8] se i dalje pojačavaju. Sa partizanskim napadajem na cestu Mostar — Posušje (10 km izt. s. izt. od Imotskog) treba računati.

— O —

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA

Pruga Varaždin — Zabok: Noću 18/19. X. između želj. postaje Zlatar-Bistrica i Konjščina partizani su minirali želj. most.[9]

Pruga Zagreb — Sisak: 19. X. između želj. postaje Mraclin i Turopolje naišao je osobni vlak na minu.[10] Stroj i 1 vagon su izkliznuli. Žrtava nema.

Pruga Bos. Novi — Prijedor: 18. X. između želj. postaje Blagaj i Brežičani partizani su na više mjesta prekinuli želj. prugu.

---

[4] Napad vršili dijelovi Druge NO (Moslavačke) brigade. Vidi dok. br. 118.

[5] Napad na most izvršila Severinska četa. Vidi dok. br. 154.

[6] Prepad izvršili dijelovi Druge NO dalmatinske brigade Devetnaeste Sjevernodalmatinske divizije. Vidi dok. br. 144.

[7] Dijelovi Mosorskog NOP odreda

[8] Odnosi se na dijelove Devete dalmatinske NO divizije.

[9] Most minirali dijelovi Zagorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 155.

[10] Minu postavili dijelovi Drugog diverzantskog bataljona Hrvatske. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona od 3 studenog 1943 godine.

Pruga Zagreb — Banova Jaruga: Noću 18/19. X. između želj. postaje Gračenica i Moslavačka Popovača partizani su na 10 mjesta minirali želj. prugu.[11] — Počinjena šteta je neznatna.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

BR. 224

IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI U BJELOVARU OD 20 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU BILOGORSKOG NOP ODREDA NA GUDOVAC I JELAVU[1]

Priepis. —

KOTARSKA OBLAST U BJELOVARU

Bjelovar, dne 20. listopada 1943. —

Broj: Taj. 3791—1943. —

Predmet: Jelava vojnički vrt u Gudovcu napadnut od partizana. —

Velika Župa Bilogora

B j e l o v a r

Izviešćuje se naslovu, da je noćas oko 1 sat poslije pol noći došla jedna skupina partizana oko 150 od Prgomelja u Gudovac, te postavili svoje straže sve do Velikih Sredica. Na cesti odmah od zavoja gdje zakreće iz Vel. Sredica u Gudovac[2]

[11] Miniranje pruge izvršio Drugi bataljon Moslavačke NO brigade. Vidi dok. br. 118.

[1] Prepis originala, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/10—1, k. 217.

[2] i [3] Napad na ova uporišta izvršio Bilogorski NOP odred. Vidi dok. br. 127 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Druge operativne zone od 6 studenog 1943 godine.

postavili su dvije zapreke na taj način što su narivali na cestu raznu gradnju i drva, te porušiti 8 komada brzoglasnih stupova i na više mjesta porezali brzoglasne žice. Zatim su oko 2.15 sati izvršili napad na stražu i domobrane u vojničkom vrtu u Jelavi,[3] te nakon kratke borbe isti zauzeli i zapalili prvu i treću zgradu nalazeću se u vrtu, koje su izgorjele tako, da su ostali goli zidovi. Svu vojničku spremu su pokupili i odvezli kolima prema Prgomelju. Vozio je Suderla Franjo iz Gudovca sa svojim konjima, a na kolima Hajduković Mije iz Gudovca. —

Zarobili su tamo na službi nalazećeg se nadporučnika, kojem ime ovoj općini nije poznato, i sve domobrane osim osmorice, koji su jutros tamo viđeni gdje brane ostale zgrade od vatre. Zarobljene odveli su sobom.

Oko tri sata otišli su partizani cestom prema selu Prgomelju, gdje se još oko 7 sati rano čula pucnjava. —

Prednji izvještaj predlaže se naslovu s molbom na znanje i daljnje uredovanje. —

Za Dom Spremni!

Kotarski predstojnik
Kolesar v.r.

(M. P.)[4]

[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 225

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU BRIGADE »BRAĆE RADIĆA« NA IVANEC I LEPOGLAVU I STANJU NA PODRUČJU KNINA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 294

(po podatcima primljenim 21. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 19. X. pred večer partizani su izvršili jak napadaj na posadu Lepoglave.[2] — 20. X. jedan iz Krapine u pomoć Lepoglavi samovozima upućeni njemački odjel sa 8 bornih kola oslobodio je obkoljenu posadu Lepoglave. Njemački i naš odjel iz Lepoglave stigao je oko 17 sati do s. D. Gečkovec (2 km z. od Ivanca) gdje je zadržan jakom neprijateljskom vatrom,[3] te se potom vratio u Lepoglavu. Naše topničtvo i zrakoplovstvo tuklo je neprijateljski postav.

17. X. prigodom partizanskog napadaja na Ivanec[4] (19 km j.z. od Varaždina) posada (70 domobrana 2. posadne sati iz Varaždina) je većim dielom zarobljena. — Partizani[5] su 17. X. zauzeli i rudnik Ivanec i Ladanje (13 km zap. od Varaždina) u kojima su uništili sva postrojenja. U Ivancu se nalaze stožeri partizanskih brigada.

I. zborno područje javlja da se veća part. skupina[6] iz smjera Novi Marof — Gornja Rijeka (15 km j. i 22 km j.j.izt. od Varaždina) približava Sv. Ivan Zelina. Ustaška posada s.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/685—687.

[2] Napad na ovo uporište izvršila brigada »Braće Radića«. Vidi dok. br. 94, 106, 112, 193, 219, 220 i 221.

[3] Vatru otvorio Prvi bataljon brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 126, 192 i 193.

[4] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 94, 106, 112, 193, 219, 220 i 221.

[5] Ove rudnike zauzela je jedna četa Drugog bataljona brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 112.

[6] Sedamnaesta NOU brigada. Vidi dok. br. 192.

Bisag (8 km s.s.izt. od Sv. Ivan Zelina) povukla se u Sv. Ivan Zelina. Zrakoplovnim razviđanjem nije zapaženo nikakvo prikupljanje partizana.

Podr. Zagreba: 20. X. partizani (navodno oko 100) su napali i zapalili želj. postaju Čulinec (6 km izt. od Zagreba) a stražu od oko 30 momaka razoružali. Upućena je udarna sat iz Zagreba. Požar na postaji je ugašen od ustaškog konjaničkog sklopa iz s. Trnava (1 km j.z. od Čulinca).

Podr. Daruvara: 19. X. prigodom razviđanja smjerom Daruvar — D. Borki (8 km izt.j.izt. od Daruvara) protjerani su slabiji neprijateljski dielovi, 2 part. su zarobljena.

Podr. Požege: 19. X. protjerana je jača part. razvidnica koja se približila Novoj Kapeli-Batrini (16 km j. od Požege).

Na području sjeveroiztočno od Nove Gradiške zapaženo je prikupljanje jačih part. snaga.[7]

* * *

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Split — Omiš: 18. X. završeno je čišćenje područja Split — Omiš. Bližih podataka nema.

Podr. Knina: Na području sjeverozapadno od Knina i jugozapadno od Obrovca (18 km j.z. od Gračaca) neprijatelj[8] i dalje ugrožava obskrbni put prepadima na preselice.

* * *

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA

Pruga Zagreb — Varaždin: Noću 19/20. X. između želj. postaje Luka i Ključ part. su porušili željezničku prugu.[9]

Pruga Zagreb — Karlovac: 20. X. između želj. postaje Horvati i Zdenčina naišao je oklopni vlak na minu.[10] 3 vagona su izkliznula. Žrtava nema.

---

[7] Odnosi se na Dvanaestu NOU brigadu. Vidi dok. br. 135.

[8] Dijelovi Devetnaeste sjevernodalmatinske NOU divizije. Vidi dok. br. 144.

[9] Prugu porušio Zagorski NOP odred. Vidi dok. br. 155.

[10] Minu postavio Drugi diverzantski bataljon Hrvatske. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona od 3 studenog 1943 godine.

Pruga Bjelovar — Kloštar: 20. X. kod željez. postaje Paulovac part.[11] su napali i zapalili vlak. Promet je prekinut.

Pruga Koprivnica — Botovo: Noću 17/18. X. između želj. postaje Drlje i Botovo partizani su porušili 1 most.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

BR. 226

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ORUŽNIČKE POSTAJE SLAVONSKI BROD OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU DILJSKOG NOP ODREDA NA GROMAČNIK[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ORUŽNIČKA POSTAJA
SL. BROD
Broj 3622
U Brodu, dne 21. X. 1943.

Zapovjedničtvu 4. oružničke pukovnije Brod.
Velikoj župi Posavje u Brodu.
Oružničkom krilnom zapovjedničtvu Brod.
Kotarskoj oblasti Brod.
Kotarskom sudu Brod.
Zapovjedničtvu oružničkog voda Brod.

Predmet: Napad partizana na skladište streliva u Gromačniku izvješćuje.

20. listopada 1943. oko 20 sati napala je veća skupina nepoznate jačine partizana na vojno skladište streliva u Gromač-

[11] Dijelovi Bilogorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 185.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 47/9, k. 177.

niku[2] (6 km zapadno od Broda). — Borba je trajala do 21. X. 1943. do 3 sata.

U borbi od strane domobrana nije bio niko ubijen niti ranjen, a od strane partizana ne zna se da li je bilo žrtava. — Brzoglasne žice od domobranskog skladišta u Gromačniku i Brodu prekinute su.

Istoga dana oko 23.30 sati partizani su minirali most u Gromačniku sa jedne i druge strane ceste, od kojih je jedna mina eksplodirala i na sjevernoj strani mosta jedan dio razorila, a drugu postavljenu minu su njemački vojnici — stručnjaci demontirali bez ikakve štete. Saobraćaj na tom dijelu puta nije obustavljen.

Istoga dana oko 23 sata na železničkoj prugi kod stražare br. 143 prije prolaza vlaka nedaleko skretnice prema Brodu bačena je na kolosjek od strane partizana jedna mina, koja je sa eksplozijom oštetila 5 m pruge koja je od strane železničkog osoblja popravljena. — Promet nije obustavljen.

Prednje izvješće predlaže se na mjerodavnost.

Zapovjednik postaje,
stožerni narednik
Anton Marjanović
Marjanović

[2] Napad na ovo uporište izvršio Diljski NOP odred. Vidi dok. br. 147

BR. 227

IZVJEŠTAJ ORUŽNIČKE POSTAJE SIBINJ OD 21 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU DILJSKOG NOP ODREDA NA SIBINJ[1]

Nezavisna Država Hrvatska
Oružnička postaja Sibinj
Broj: 443/Taj.
U Sibinju dne 21. listopada 1943.

Predmet: Izvješće o napadu partizana na vojarnu dostavlja.

Zapovjedničtvu II. Zbornog Područja Brod.
Zapovjedničtvu 4. oruž. pukovnije Brod.
Oružničkom Krilu Brod.
Oružničkom vodu Brod.
Velikoj Župi Posavje Brod.
Kotarskoj Oblasti Brod.
Standarkomandantur Nova Gradiška.
(Sastavak)

Dne 20. listopada 1943. u 21. sat izvršen je napad na oružničku postaju Sibinj,[2] od strane partizana. Napad je izvršen sa svih strana. Borba je primljena od strane oružnika ove postaje koja je borba trajala sve do 21. listopada 1943 u 6 sati kada su se partizani povukli u pravcu sela Odvorci. U ovoj borbi učestvovalo je oko 1000[3] partizana. —

U ovoj borbi odnosno za vrieme borbe poginuo je zapovjednik ove postaje oružnički narednik Jusuf Dizdarević, koji se je nalazio kod prozora pisarnice, koji je na mjestu ostao mrtav. Imenovani je pogođen u lievu sliepočicu, te mu je mozak ispao. —

U ovoj borbi poginula su dva partizana, ali su ih njihovi drugovi odnijeli. A na licu mjesta pokraj vojarne nađene su dvije puške i mnogo krvi.

Vojarna je uslied borbe skoro sva demolirana, tako da je dalji opstanak u istoj nemoguć.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 49/9, k. 177.

[2] Napad na ovo uporište izvršio Diljski NOP odred. Vidi dok. br. 147.

[3] Pretjerano. Vidi dok. br. 147.

Molim zapovjednika 4. pukovnije za zapovjed da bi se ova vojarna odnosno oružnici još u toku današnjeg dana preselili ili u Brod ili na željezničku postaju. —

Partizani su zapalili općinsko poglavarstvo t.j. zgradu u kojoj je općina smještena koja je skoro do temelja izgorjela.

Brzoglasna veza od tamošnje pošte je prekinuta.

Molim da se izađe na lice mjesta odnosno oružnička pukovnija da bi izaslala svoje povjerenstvo radi očevida.

Streljiva za dalju borbu ova postaja više nema.

Na znanje i mjerodavnost.

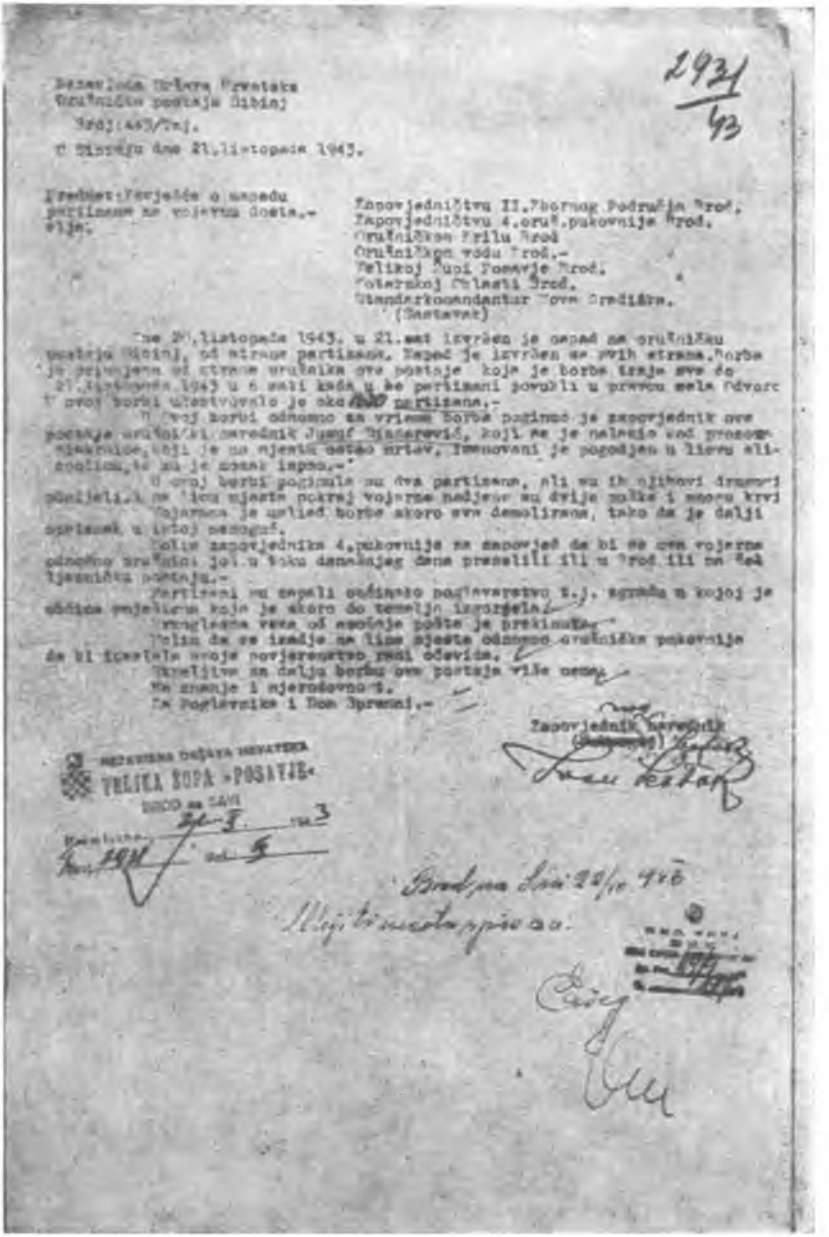
Za Poglavnika i Dom Spremni. —

Zapovjednik . . . narednik
Šestak
Ivan Šestak

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA »POSAVJE«
Brod na Savi
Primljeno 22. X. 1943
Broj 2931 Red. 5

Brod na Savi 22/10 943

Uključiti među spise a/a
(Potpis nečitak)

2931/43

Domobranska Država Hrvatska
Oružničke postaje Sibinj

Broj:463/Taj.

U Sibinju dne 21.listopada 1943.

Predmet:Izvješće o napadu partizana na vojevnu dosta-
vlje.

Zapovjedništvu II.Zbornog Područja Brod,
Zapovjedništvu 4.oruž.pukovnije Brod.
Oružničkom Krilu Brod
Oružničkom vodu Brod.-
Velikoj Župi Posavje Brod.
Poterskoj Četnici Brod.
Standerkomandantur Nove Gradiška.
(Dostavat)

Dne 20.listopada 1943. u 21.sat izvršen je napad na oružničku postaju Sibinj, od strane partizana. Napad je izvršen sa svih strana.Borba je prouzjena od strane oružnika ove postaje koja je borbe trajo sve do 21.listopada 1943 u 6 sati kada u se partizani povukli u pravcu sela Gvozd
U ovoj borbi učestvovalo je oko [illegible] partizana.-
U ovoj borbi odmamo za vrieme borbe poginuo je zapovjednik ove postaje oružnički narednik Jusuf Hasanović, koji se je nalazio vod prosom [illegible],koji je na mjestu ostao mrtav, Ranovani je pogođen u lievu alicoglicom,te mu je nanesi ispmo.-
U ovoj borbi poginula su dva partizana, ali su ih njihovi drugovi pokupili,a na licu mjesta pokraj vojarne nadjene su dvije puške i mnogo krvi
Vojarnama je uslied borbe skoro sve demolirano, tako da je dalji opstanak u istoj nemogući.
Molim zapovjednika 4.pukovnije za zapovjed da bi se cela vojarna odnosno oružnici koji u roku današnjeg dana preselili ili u Brod ili na čel ljevništvu postaje.-
Partizani su zapali cijelokupno poglavarstvo t.j. zgrada u kojoj je ubiena pohranjena koja je skoro do temelja izgorjela
Brzojavna veza od ovoga pošte je prekinuta.
Molim da se izadje na lice mjesta odmamo oružničke pukovnije da bi izvršila uvoje povjerenstvo radi očevida.
Preuzimam se dalja borbu ove postaje više ovoga
Za znanje i mjerodavno s.
Za Poglavnika i Dom Oružnici.-

Zapovjednik kerednik
(Nečitko) Kolar

DRŽAVNA ČUVARA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA »POSAVJE«
UREDU za ZAVI
Primljeno 24. 3. 1944
Broj 5

Brodska Slav 22/10 943

Ilijo tri mesta pripada.

Fotokopija dokumenta br. 227

BR. 228

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 22 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU BRODSKE NO BRIGADE NA GROMAČNIK I STANJU NA PODRUČJU KARLOVCA, KNINA I SINJA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 295
(po podatcima primljenim 22. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 21. X. zapažena je 1 part. skupina[2] u pokretu od s. Pušća u smjeru Novi Dvori (14 km s.s.izt. i 9 km s.izt. od Samobora).

Prema izvješću zapovjedničtva podhvat. područja Varaždin nastavlja se prebacivanje partizanskih skupina[3] sa područja Kalničkog Gorja na područje Ivanšćice.

21. X. posada u Lepoglavi je pojačana dielovima P.T.Z. Njemački odjel po izvršenom čišćenju povučen je u Krapinu.

Podr. Siska: 20. X. u s. D. Trebarjevo (11 km s. od Siska) nalazila se je skupina od oko 200 dobro naoružanih partizana.[4] — 16. X. iz s. Trebarjevo prešlo je partizanima 8 mladića i ustaških tabornika.

Noću 19/20. X. južno od Žažine (11 km z. od Siska) uništena su 2 čamca sa 35 partizana[5] koji su pokušali prebaciti se preko r. Kupe.

Podr. Kutine: 18. X. dielovi posada Novoselec-Križ, Popovača i Kutina izvršili su podhvat odmazde protiv sela Okoli (16 km j.izt. od Ivanić Grada). 38 osoba je izseljeno u Ivanić Grad a 10 osoba je uzeto za taoce.

Podr. Pakraca: 21. X. na području sjeverno od Pakraca rastjerana je partizanska skupina topničkom vatrom.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/689—691.

[2] Zagorski NOP odred. Vidi dok. br. 155.

[3] Odnosi se na snage Desete divizije i brigadu »Braće Radića«. Vidi dok. br. 106 i 126.

[4] i [5] Dijelovi Turopoljsko-posavskog NOP odreda

Podr. Broda: Noću 20/21. X. odbijen je part. napadaj na skladište streljiva Gromačnik[6] (4 km s.z. od Broda). Iste noći skupina od oko 1000[7] partizana napala je selo i želj. postaju Sibinj[8] (9 km s.z. od Broda), ali je odbijena. 3 Njemca su poginula, a više ih je ranjeno.

——— O ———

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca. Noću 20/21. X. partizani[9] su iz topova izpalili 40 granata na Ozalj. — Poslie toga je partizanski prepad odbijen. — Gubitaka nije bilo.

21. X. njemački dielovi sjeverno i južno od Karlovca počeli su podhvat[10] u zapadnom smjeru. Bližih podataka još nema.

Podr. Gospića: Noću 20/21. X. na području Gospića bila je slaba borbena djelatnost kod s. Budak[11] (5 km s.s.izt. od Gospića).

Podr. Knina: 18. X. prigodom part. prepada[12] na preselicu sjeverozapadno od Knina i jugozapadno od Obrovca (16 km j.z. od Gračaca) neprijatelj je imao 85 mrtvih, a zaplijenjeno je oružje i tvorivo. — 19. X. zrakoplovstvo je sa uspjehom napalo odmetničke bande sa obje strane obskrbnog puta sjeverozapadno od Knina.

Podr. Splita: Zapovjedničtvo mornarice javlja, da je 21. X. u 1200 sati, 12 neprijateljskih zrakoplova izvršilo manji napadaj na Split. U predjelu luke nije zapažena šteta.

Podr. Sinja: 20. X. jedna njemačka postrojba izvršila je manji podhvat čišćenja na području južno od Sinja.

* * *

——— O ———

[6] i [8] Napad na ovo uporište izvršio Diljski NOP odred. Vidi dok. br. 147 i 226.

[7] Pretjerano. Vidi dok. br. 147 i 226.

[9] Dijelovi Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Vidi dok. br. 182.

[10] O ovom dejstvu vidi dok. br. 182.

[11] Na ovom području nalazili se dijelovi Druge NOU brigade Šeste divizije.

[12] Vidi dok. br. 144.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Novska — Sl. Brod: Noću 20/21. X. između želj. postaje Sibinj i Sl. Brod part. su na pet mjesta porušili želj. prugu.[13] Oba kolosjeka su neprohodna.

Iste noći part. su razrušili želj. prugu[14] i 1 most između želj. postaje Nova Gradiška i Nova Kapela-Batrina. Oba kolosjeka su u prekidu.

Pruga Varaždin — Zabok: 21. X. part. su napali želj. postaju Konjščina[15] i 1 vlak koji se je u njoj nalazio. Postaju su opljačkali a 4 domobrana razoružali.

Pruga Zabok — Krapina: Noću 21/22. X. između Krapine i Sv. Križ-Začretje part. su porušili želj. prugu[16] u dužini od 40 metara.

Pruga Bos. Novi — Prijedor: Noću 19/20. X. između želj. postaje Bos. Novi i Prijedor partizani su porušili 2 mosta. — Osim toga su noću 20/21. X. po treći put porušili dio pruge koji je bio danju popravljen.

Pruga Prijedor — Banja Luka: 20. X. između želj. postaje Ivanjska i Omarska partizani su na 8 mjesta porušili želj. prugu, i mostove kod želj. postaje Šušnjari i Omarska. Opravak pruge ometaju jače partizanske snage.

Pruga Bos. Novi — Sarajevo: Noću 21/22. X. partizani su napali želj. postaju Komarica.

Po nalogu njemačkih vojnih vlasti obustavljen je do daljnjega željeznički promet Bos. Brod — Sarajevo.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
• General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

---

[13] i [14] Prugu porušila Dvanaesta NOU brigada u zajednici sa Prvim diverzantskim bataljonom. Vidi dok. br. 135, 150 i 188.

[15] i [16] Ovu postaju napali i porušili prugu dijelovi Zagorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 155.

BR. 229

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 23 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU SEDAMNAESTE NOU BRIGADE NA ZLATAR I STANJU NA PODRUČJU ZADAR — KNIN — IMOTSKI[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 296

(po podatcima primljenim 23. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema primljenim obaviestima ustaškog logornika iz Zlatara od 22. X. Zlatar[2] je navodno u partizanskim rukama. Zrakoplovnim razviđanjem 22. X. po podne nije stanje rasvietljeno. U sredini mjesta Zlatar zapažen je požar. — 22. X. upućeni razviđački odjel iz Marije Bistrice u smjeru Zlatara, naišao je 4 km j. od Zlatara na jak neprijateljski odpor,[3] te se morao povući u Mariju Bistricu. Gubitci: 1 mrtav i 3 ranjena. — 1 ustaški odjel razvidjeti će danas smjerom: Zagreb — D. Stubica — M. Bistrica — Zlatar, a isto tako će i zrakoplovstvo vršiti razviđanje.

Prema izvješću III. SS Panzer Korps, partizani su zauzeli s. Martinci[4] (2 km j.z. od Zlatara).

Podr. Siska: 21. X. dielovi njemačkih postrojbi iz Siska razviđali su smjerom: Sisak — desna obala r. Save do s. Jezero (18 km s.s.z. od Siska) i tom prigodom spalili i uništili ovo selo, jer su u njemu dugo bili partizani sa kojima je pučanstvo surađivalo. Istog dana kod s. Dubrovčak Desni (17 km s. od Siska) vodila se borba iz-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/694—695.

[2] Ovo uporište napali dijelovi Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 192.

[3] Otpor pružili dijelovi Sedamnaeste NOU brigade, koji su bili na osiguranju prema Zagrebu. Vidi dok. br. 192.

[4] Ovo uporište zauzeli dijelovi Sedamnaeste NOU brigade.

među njemačkih postrojbi i partizana.[5] Bližih podataka još nema.

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: Zapovjedničtvo I. sektora iz Karlovca javlja, da su se partizani[6] povukli iz luka r. Kupe (Pokupje — 8 km s.s.z. od Karlovca) — Ozalj — Ribnik (19 km s.z. od Karlovca).

22. X. njemačke čete su zauzele Novo Mesto (Rudolf Swerth) i Metliku. — Sjeverozapadno od Krašića (11 km z.j.z. od Jastrebarskog) partizani pružaju Njemcima jak odpor.[7]

Podr. Gospića: 22. X. na području s. Budak (5 km s.s.izt. od Gospića) bila je slabija borbena djelatnost.[8]

Podr. Zadar — Knin — Šibenik: 20. X. izvršeno je uzpješno čišćenje područja sjeveroiztočno od Zadra i jugoiztočno od Obrovca (18 km j.z. od Gračaca). Neprijatelj je imao 59 mrtvih (brojano), među kojima 32 Talijana. Osim toga zarobljeno je 46 Talijana.

Prigodom popravljanja želj. pruge: Knin — Drniš — Šibenik, čete 114. njemačke divizije bez stručne pomoći izradile su među ostalim 38.5 metara dugački željeznički most kod Vrpolja (12 km j.izt. od Šibenika).

Podr. Imotskog Noću 19/20. X. partizani su zauzeli Posušje[9] (10 km izt.s.izt. od Imotskog), ali su protunapadajem protjerani u sjeveroistočnom smjeru, a Posušje povraćeno.

Partizanski napadaji iz jugozapadnog smjera na Imotski su odbijeni.

* * *

— O —

C) ĐOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Dugo Selo — Novska: 23. X. kod želj. postaje Prečec prekinuta je želj. pruga.[10] Bližih podataka još nema.

---

[5] Dijelovi Turopoljsko-posavskog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Turopoljsko-posavskog NOP odreda od 5 studenog 1943 godine.

[6] Vidi dok. br. 182.

[7] Otpor pružala Četvrta NO slovenačka brigada. Vidi dok. br. 182.

[8] Vidi dok. br. 152.

[9] Vidi dok. br. 158.

[10] Prugu porušio Moslavački NOP odred u zajednici sa Prvim i Drugim bataljonom Moslavačke NO brigade.

Pruga Zagreb — Karlovac: 23. X. kod želj. postaje Zdenčina prekinuta je želj. pruga.[11] Bližih podataka još nema.

Pruga Zaprešić — Zabok — Krapinske Toplice: Noću 22/23. X. između želj. postaje Vel. Trgovište i Zabok — Krapinske Toplice miniran je želj. most.[12] Promet će biti prekinut oko dva dana.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

BR. 230

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 24 LISTOPADA 1943 GOD. O BORBI KOD ZLATARA, GUDOVCA, BRODA, GOSPIČA I POSUŠJA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 297
(po podatcima primljenim 24. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću zapovjedničtva podhvatnog područja Varaždin manje part. snage[2] prebacuju se iz Ivanjščice preko s. Paka (19 km j. od Varaždina) u smjeru Kalnika.

---

[11] Prugu prekinuli dijelovi Drugog diverzantskog bataljona Hrvatske. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona od 3 studenog 1943 godine.

[12] Miniranje izvršili dijelovi Zagorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 155.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/698—699.

[2] Odnosi se na dijelove brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 192 i 193.

22. X u 0300 sati otpočeo je part. napadaj na Zlatar.[3] Borba je trajala cieli dan 22. X. Neprijatelju je uspjelo prodrijeti u mjesto i nakon jednosatne borbe savladati naše oružnike. 23. X. u jutro partizani su jurišem izbačeni iz Zlatara. Istog dana poslie podne njemačko oružništvo napustilo je Zlatar i povuklo se u Oroslavlje (15 km j. z. od Zlatara), našto su partizani ponovno izvršili napadaj i prisilili ustašku posadu da se povuče u Bedekovčinu (9 km j. z. od Zlatara). Napadaj na Zlatar izvršila je navodno XVII. part. brigada[4] (oko 1000 ljudi?).[5] U Zlataru partizani su zapalili kotarski sud, kotarsku oblast i poštu. — Prema najnovijem izvješću 24. X. u jutro ustaška postrojba zauzela je ponovo Zlatar.

Podr. Zagreba: Noću 22/23. X. jača part. skupina napala je i raspršila stražu (jačine 30 ljudi) kod transformatora u Božjakovini[6] (24 km izt. od Zagreba). Zapovjednik i 12 domobrana su zarobljeni, a ostali su se vratili u Zagreb. Štete nije bilo.

23. X. u s. Ivanja Rijeka (5 km j. od Sesveta) part. su napali oruž. obhodnju jačine 17 momaka. Partizani su odbijeni bez vlastitih gubitaka. Istog dana u istom selu uhićen je 1 part. teklić a njegov pomoćnik ranjen. Pošta je zaplienjena.

Podr. Bjelovara Noću 19/20. X. part. su napali državno dobro Gudovac[7] (6 km j. izt. od Bjelovara) i poslie kraće borbe raspršili našu slabu posadu. Vlastiti gubitci: 1 častnik, 1 dočastnik i 36 domobrana zarobljeni, a neprijateljski: 2 mrtva i 2 ranjena.

Podr. Kutine: 20. X. kod s. Voloder (11 km s. z. od Kutine) protjerana je nakon kraće borbe 1 partizanska skupina.

---

[3] Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 192, 193 i 229.

[4] i [5] Vidi dok. br. 192.

[6] Napad na ovo uporište izvršio jedan vod Moslavačke NO brigade. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Moslavačke NO brigade od 14 studenog 1943 godine.

[7] Napad na dobro izvršio Treći bataljon Bjelovarskog NOP odreda. Vidi dok. br. 127 i 224.

Podr. Nove Gradiške: 22. X. jugozapadno od Nove Gradiške protjerana je bez vlastitih gubitaka partizanska razvidnica.

Podr. Broda: Naknadno se saznalo, da 18. X. prigodom part. napadaja[8] na tešku bitnicu protuzrakoplovne skupine u Brodu n/S (Dnevno izvješće br. 292) nije vođena borba 5 sati, već je posluga bitnice iznenadno napadnuta i odmah potom zarobljena pri čemu su navodno 3 domobrana ranjena i odvedena.

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Gospića: 22. X. neprijatelj je jakom puščanom i bacačkom vatrom tukao naše postave kod Gospića. — Nasilnim razviđanjem 22. X. u smjeru s. Bilaj (5 km j. izt. od Gospića) utvrđeno je prikupljanje neprijatelja.[9] 4 domobrana su ranjena.

23. X. do podne naše čete su zauzele crtu: Vaganac — Debelo Brdo — Oštra (k. 798) — Lički Novi (8 km s. z.; 5 km z. i 4,5 km j. z. od Gospića) i poduzele razviđanje u smjeru s. Bužim (11 km s. z. od Gospića). Neprijatelj[10] se uz slab odpor povukao u zapadnom smjeru.

Podr. Šibenika: 21. X. prigodom podhvata na otoke zapadno od Šibenika njemačke čete zaposjele su otoke: Lupac, Prvić — Tijat i Logorun (6 — 12 km z. od Šibenika), a 21. X. u veče čete su se iskrcale na otoku Zlarin (6 km j. z. od Šibenika). Neprijatelj[11] je napustio otok.

Podr. Imotski — Ljubuški: 16. X. odbijen je part. napadaj na Vel. Prolog, Oštrići (10 km j. od Ljubuškog) i Proložac[12] (6 km z. od Imotskog).

17. X. partizani su navodno zauzeli Trebistovo i Rakitno[13] (6 i 11 km s. izt. od Posušja).

---

[8] O ovom napadu vidi dok. br. 111, 124, 147 i 221.

[9] i [10] Odnosi se na Prvi bataljon Druge NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 160 i 166.

[11] Dijelovi Devete dalmatinske NO brigade Dvadesete divizije

[12] Na ovom području djelovala je Prva dalmatinska NO brigada Devete NO divizije i dijelovi Dvadeset šeste divizije.

[13] Napad na ova uporišta izvršio jedan bataljon Prve dalmatinske brigade Devete NO divizije. Vidi dok. br. 158.

Podr. Siska: Noću 22/23. X. iz sela Moštanica i Pračno (13 i 5 km j. od Siska) partizani su odveli 20 mladića.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Varaždin — Zabok: Noću 22/23. X. partizani su ponovno napali želj. postaju Konjšćina.[14] Željeznička postaja je izgorela kao i 7 vagona u postaji.

Pruga Križevci — Koprivnica: Noću 21/22. X. partizani su minom porušili željeznički most kod s. Majurec (3 km izt. od Križevaca).

Pruga Dugo Selo — Križevci: 23. X. između želj. postaje Dugo Selo i Božjakovina partizani su na nekoliko mjesta oštetili želj prugu.

Pruga Sisak — Novska: Noću 23/24. X. između želj. postaje Staza i Šaš naišao je brzi vlak na minu.[15] Stroj i 2 vagona su izkliznula. Žrtava nema. Pruga je jače oštećena.

Pruga Sisak — Sunja: 24. X. kod želj. postaje Blinjski Kut partizani su na više mjesta oštetili želj. prugu.[16]

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

[14] Ovo uporište vjerovatno napali dijelovi Zagorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 155.

[15] i [16] Ove diverzije na pruge izvršili dijelovi Sedme NOU divizije i Banijski NOP odred. Vidi dok. br. 173.

BR. 231

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 25 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU NA PODRUČJU ZAGORJA, KARLOVCA, ŠIBENIKA, BRAČA I GRAČACA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 298

(po podatcima primljenim 25. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 23. X. po dobijenom nalogu od njemačkog Abschnitts-komandanta, a uslied sve jačeg prikupljanja partizana[2] oko Zlatara iz sjevernog smjera, naša posada iz Zlatara (oko 65 ustaša) povukla se u Bedekovčinu (10 km j. z. od Zlatara). Prema ovom je Zlatar prepušten partizanima.[3]

Prema izvješću podhvatnog zapovjedništva Varaždin u okolici Ivanca (18 km j. z. od Varaždina) partizani[4] su uzpostavili općinsku upravu i vrše mobilizaciju muškaraca od 17—27 godina.

Podr. Zagreba: Prema izvješću oruž. krila Zagreb, 24. X. u 1300 sati strani zrakoplovi bacili su 150 m uzvodno od Savskog mosta u Podsusedu (10 km z. od Zagreba) 5 bombi koje su pale u r. Savu.

Podr. Bjelovara: Zapovjedništvo podhvatnog područja Bjelovar javlja da je 24. X. u 1115 sati 31 neprijateljski višemotorni zrakoplov preletio Bjelovar u sjevernom smjeru i kod s. Bulinac (14 km j. izt. od Bjelovara) bacio jedan predmet sličan bombi sa nekom tekućinom.

— O —

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/701—702.

[2] Odnosi se na dijelove Sedamnaeste NOU brigade i brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 192 i 193.

[3] Dijelovi Sedamnaeste NOU brigade, koji su zauzeli ovo uporište. Vidi dok. br. 192 i 229.

[4] Dijelovi brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 193.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca. Noću 23/24. X. part.[5] su topničkom vatrom tukli Ozalj. Prema izvješću posade Ozalj XIII. part. brigada[6] sklonila se u šumu Vrh na Bukovcu (6 km j. z. od Ozlja), a XV. Slovenska brigada[7] je krenula u smjeru Črnomelja (22 km z. j. z. od Ozlja — u Sloveniji).

Zapovjednik I. sektora iz Karlovca javlja da je 24. X. na područje 7—12 km j. od Duge Rese (7 km j. z. od Karlovca) stigla 1 part. skupina[8] naoružana teškim oružjem. Naši razvidački dielovi iz Duge Rese došli su u dodir sa ovom skupinom.

Podr. Ogulina: Razviđanjem je utvrđeno da neprijatelj[9] drži zaposjednute visove jugoiztočno od Tounja (8 km izt. j. izt. od Ogulina).

Podr. Gospića: Noću 23/24. X. iz smjera s. Budak (5 km s. izt. od Gospića) i želj. pruge neprijatelj[10] je otvarao jaku vatru na naše postave kod Gospića. — U toku 23. X. neprijatelj je imao 3 mrtva, dok vlastiti gubitci iznose: 1 mrtav i 2 ranjena.

Podr. Šibenika: U daljem podhvatu protiv otoka zapadno od Šibenika, 22. X. zaposjednuti su bez neprijateljskog odpora otoci: Zlarin, Zmajan i Kaprije (6 km j. z. te 12 i 15 km z. j. z. od Šibenika).

Partizanski dielovi[11] koji se kreću obalom zaposjeli su 22. X. Primošten (17 km j. od Šibenika).

Podr. Sinja: 23. X. njemačke i naše čete izvršile su podhvat kod Han Obrovca (6 km izt. s. izt. od Sinja) i Trilja (12 km j. izt. od Sinja) prema s. Grab (12 km j. izt. od Sinja). Odpor jedne

---

[5] i [6] Odnosi se na dijelove Trinaeste NOU proleterske brigade »Rade Končar«. Vidi dok. br. 182.

[7] Vidi dok. br. 182.

[8] Riječ je o dijelovima Prve NOU brigade Osme divizije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Osme divizije od 1 studenog 1943 godine.

[9] Dijelovi Prve NOU brigade Osme divizije. Vidi dok. br. 164.

[10] Dijelovi Druge NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 152 i 166.

[11] Deveta dalmatinska NO brigada Dvadesete divizije

manje part. skupine[12] je slomljen. Vlastiti gubitci: 1 Njemac mrtav, a 3 Njemca i 1 domobran ranjen.

Podr. Brača: 22. X. uslied jakog part. otpora[13] iskrcavanje na otok Brač uzpjelo je samo kod Milne (zapadni rub otoka Brača). Olakšati stanje tamo izkrcanoj ustaškoj sati koja je u težkim borbama sa neprijateljem nije moguće.

Podr. Pelješca: 22. X. na poluotoku Pelješcu[14] ušutkano je neprijateljsko topničtvo koje je ponovo tuklo Ston.

Podr. Imotskog: 22. X. part.[15] su nastavili svoje napadaje sa područja Posušja (10 km izt. s. izt. od Imotskog). Bližih podataka još nema.

Podr. Gline: 22. X. na području iztočno od Gline došlo je do okršaja između naše razvidnice i part. skupine.[16] Neprijatelj je imao gubitaka.

Podr. Bihać — Gračac: 22. X. jugoiztočno od Bihaća odbijen je part. napadaj na dijelove za osiguranje ceste. — Sjeverozapadno od Bihaća[17] protjerana je jedna part. skupina, a 22. X. sjeveroiztočno od Gračaca[18] odbijen je part. prepad na obskrbnu preselicu.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Karlovac: 24. X. između želj. postaje Zdenčina i Horvati naišao je oklopni vlak na minu.[19] Stroj je oštećen. Žrtava nema.

---

[12] Dijelovi Četvrtog bataljona Četvrte dalmatinske brigade

[13] Otpor pružili dijelovi Dvanaeste dalmatinske NO brigade Dvadeset šeste divizije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj štaba Dvadeset šeste divizije od 2 studenog 1943 godine.

[14] Na ovom poluotoku se nalazili dijelovi Dvadeset šeste dalmatinske divizije. Vidi dok. br. 168.

[15] Vidi dok. br. 158.

[16] Dijelovi Druge NOU brigade Sedme divizije. Vidi dok. br. 167.

[17] Na ovom području nalazili se dijelovi Treće NOU brigade Osme divizije.

[18] Na ovom području dejstvovala je Prva dalmatinska NO brigada Devetnaeste NO divizije.

[19] i [20] Minu postavio Drugi diverzantski bataljon Hrvatske. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona od 3 studenog 1943 godine.

Pruga Zagreb — Sisak: 25. X. između želj. postaje Turopolje i Vel. Gorica naišao je osobni vlak na minu.[20] Bližih podataka nema.

Pruga Sisak — Sunja: 25. X. između želj. postaje Blinjski Kut i Sunja partizani su na 7 mjesta prekinuli želj. prugu.[21]

Pruga Sunja — Novska: 25. X. između želj. postaje Sunja i Staza partizani[22] su ponovno porušili želj. prugu. Bližih podataka nema.

Pruga Zaprešić — Zabok: Noću 24/25. X. između želj. postaje Pušća-Bistra i Luka partizani su oštetili želj. prugu.[23]

Pruga Virovitica — Barč: 23. X. kod želj. postaje Lukač partizani su porušili želj. prugu u dužini od 300 metara.

Pruga Bos. Novi — Bihać: 24. X. između Bos. Novog i Bihaća prekinuta je želj. pruga. Bližih podataka nema.

Pruga Sunja — Banja Luka: 25. X. javljeno je da je želj. pruga između Sunje i Banje Luke oštećena na 30 mjesta.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

---

[21] Prugu prekinuli dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 173.

[22] Dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 173.

[23] Prugu oštetili dijelovi Zagorskog NOP odreda. Vidi dok. br. 155.

BR. 232

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 26 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU DARUVARSKOG NOP ODREDA NA G. RAŠENICU, O POKRETU TREĆE NOU BRIGADE ŠESTE DIVIZIJE OD OTOČCA PREMA GOSPIĆU I STANJU NA PODRUČJU SPLITA, SINJA I PELJEŠCA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 299

(po podatcima primljenim 26. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 23/24. X. odbijen je manji part. napadaj na njemačku posadu u Oroslavju[2] (20 km s. s. z. od Zagreba).

Podr. Zagreba: Prema izvješću Glavnog zapovjedničtva oruž., noću 23/24. X. nekoliko naoruž. partizana upalo je u Frankopansku ulicu u Kustošiji (predgrađe Zagreba) i 3 djelatnih domobranskih narednika odnieli odore i opreme.

Podr. Daruvara Noću 24/25. X. seoska straža odbila je part. napadaj na s. G. Rašenica[3] (3 km j. izt. od Grubišnog Polja). Vlastiti gubitci:[4] 1 milicioner zarobljen, a 5 ih je nestalo, a partizanski: 2 mrtva.

25. X. kod Šuplje Lipe (6 km s. od Daruvara) protjeran je jedan partizanski odjel.

——— O ———

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovac — Ogulin: Prema izvješću zapovjednika I. sektora iz Karlovca, XIII. part. brigada[5] stigla je ponovno

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/704—705.

[2] Napad izvršili dijelovi Zagorskog NOP odreda.

[3] Napad na ovo uporište izvršio Daruvarski NOP odred. Vidi dok. br. 185.

[4] Vidi dok. br. 185.

[5] Vidi dok. br. 182.

na područje s. Slavetić (9 km z.s.z. od Jastrebarskog).

Jače partizanske snage[6] stigle su na područje iztočno od Generalskog Stola i Zvečaja (20 i 14 km j. z. od Karlovca).

25. X. stigla je naša preselica iz Karlovca nesmetano u Ogulin.

Podr. Gospića: 24. X. odbijen je jači part. napadaj[7] na naše postave kod želj. postaje Gospić (2 km j. izt. od grada). Odmetnici su se povukli u smjeru s. Bilaj (5 km j. izt. od Gospića).

Prema neprovjerenim podatcima jedna jaka part. skupina[8] koja se povlači sa područja Otočca prikupljena je kod s. Mušaluk (7 km s. od Gospića). Partizani su teško naoružanje koje nisu mogli nositi sobom, uništili.

Podr. Šibenika: 23. X. njemačke čete su se iskrcale na otoku Žirje i Murter (22 km z. j. z. i 22 km z. s. z. od Šibenika) i na svakom od ovih otoka zarobile 1 neprijateljsku bitnicu. — Čišćenje otoka se nastavlja.

23. X. sjeverozapadno od s. Stankovci (24 km s. z. od Šibenika) vodila se borba sa jačim part. snagama.[9]

Istog dana partizani su zapalili želj. most kod Vrpolja (10 km j. izt. od Šibenika).

Podr. Splita: 23. X. ustaški dielovi sa otoka Brača povučeni su u Split. Prigodom podhvata na otoku Braču neprijatelj je imao 75 mrtvih[10] (brojano).

Podr. Sinja: 24. X. njemačke i naše čete izvršile su manji podhvat[11] od Trilja (12 km j. j. izt. od

---

[6] Vjerovatno se odnosi na Treću NOU brigadu Sedme NOU divizije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Sedme NOU divizije od 3 studenog 1943 godine.

[7] Napad vršio Prvi bataljon Druge NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 160.

[8] Riječ je o Trećoj NOU brigadi Šeste divizije, koja je po naređenju Divizije krenula prema Perušiću. Vidi dok. br. 161.

[9] Odnosi se na dijelove Devete dalmatinske NO brigade Dvadesete divizije.

[10] Netačno. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije od 2 studenog 1943 godine.

[11] O ovoj akciji vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Devete dalmatinske NO divizije od 3 studenog 1943 godine.

Sinja) u smjeru s. Čaporice i Vrpolje (14 i 17 km j. j. izt. od Sinja). Jedan njemački vojnik je ranjen, a 30 partizana je poginulo (nađeno), dok ih je nekoliko zarobljeno. Zaplienjeno je i nešto oružja.

Podr. Pelješca: 23. X. prigodom čišćenja poluotoka Pelješca njemačke čete su se nakon slomljenog neprijateljskog odpora[12] iskrcale kod Osobljave na sjevernoj obali poluotoka. — Čete koje nadiru sa kopna nalaze se u napadaju od Stona u sjev. zap. smjeru. Neprijatelj[13] se postepeno povlači.

* * *

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Dugo Selo — Novska: 26. X. između želj. postaje Lipovljani i Banova Jaruga te Lipovljani i Novska partizani su minama oštetili želj. prugu.[14]

Pruga Sarajevo — Mostar: Noću 23/24. X. između želj. postaje Ilidža i Blažuj odmetnici su oštetili želj. prugu na 6 mjesta. Kvar je popravljen.

* * *

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

---

[12] i [13] Otpor pružali dijelovi Dvadeset šeste dalmatinske NO divizije. Vidi dok. br. 168.

[14] Prugu rušio Prvi diverzantski bataljon. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Prvog diverzantskog bataljona od 10 studenog 1943 godine.

BR. 233

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 27 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU MOSLAVAČKE NO BRIGADE NA ČAZMU I BORBAMA NA PODRUČJU GOSPIĆA, IMOTSKOG I PELJEŠCA[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 300

(po podatcima primljenim 27. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću podhvatnog zapovjedništva Varaždin, posada Lepoglave drži se i dalje istim snagama, te je ponovno obkoljena od partizana.[2]

Podr. Jastrebarskog: 25. X. između s. Horvati i Zdenčina (12 km izt. s. izt. i 9 km izt. od Jastrebarskog) nestala je obhodnja od 9 momaka želj. osiguranja.

Podr. Križevaca: 25. X. u s. Potočec (3 km s. izt. od Križevaca) napadnuta je skupina od oko 350 partizana (dielovi XXI. part. brigade)[3] i odbačena u smjeru s. Vojakovac (5 km s. izt. od Križevaca).

Vlastitih gubitaka nije bilo, dok je neprijatelj imao 21 mrtvog,[4] mnogo ranjenih i 2 zarobljena. Zaplienjena je partizanska pismohrana.

Podr. Daruvara 25. X. partizani su iz 1 topa tukli Lipik. 4 granate su pale u središte Lipika. Žrtava nije bilo.

24. X. neprijateljski zrakoplovi bacili su 1 bombu oko s. Vukovje (7 km j. j. z. od Garešnice), jednu bombu 150 m zapadno od Gojila (10 km izt. od Kutine), a 4 bombe u smjeru Kutine. Štete nije bilo.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/708—709.

[2] Dijelovi brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 192 i 193.

[3] Odnosi se na Treći bataljon Dvadeset prve NO brigade. Vidi dok. br. 192.

[4] O gubicima vidi dok. br. 192.

Podr. Čazme: Noću 25/26. X. odbijen je partizanski napadaj na Čazmu.[5]

24. X. jedna ojačana domobranska sat sa 40 njemačkih i 19 naših oružnika napadnuta je između s. Šumećani i Dabci (8 i 10 km izt. od Ivanić Grada) od jačih part. snaga[6] (navodno oko 600). Nakon 2 satne borbe i pošto je nestalo streljiva sat se je povukla u Novoselec-Križ (11 km izt. j. izt. od Ivanić Grada). Vlastiti gubitci:[7] 1 častnik, 44 domobrana, 16 njemačkih i 2 naša oružnika je nestalo, a 3 su ranjena. Neprijateljski gubitci: 2 mrtva, a vjerojatno i više. Izgubljeno je: 2 strojnice, 5 strojopušaka, 50 pušaka, 3 strojosamokresa i 5 samokresa. Upućeno pojačanje nije više naišlo na neprijatelja.

——— O ———

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: Noću 25/26. X. partizani[8] su bacačima tukli posadu Kupskog mosta kod s. Rečice (8 km izt. od Karlovca).

26. X. na crti: Bukovlje — Cerovac (14 km j. z. od Karlovca) naišao je naš razviđački odjel na jače part. snage.[9] Vlastiti gubitci: 1 ustaša poginuo, a 1 je ranjen.

Podr. Gospića: 25. X. naši razviđački dielovi zauzeli su poslie kratke borbe[10] vis Oteš (745 — 11 km s. z. od Gospića). Vlastitih gubitaka nije bilo.

Istog dana prigodom razviđanja u smjeru Ribnika (9 km j. izt. od Gospića) utvrđene su jake part. snage[11] na crti: Bilajsko Novo Selo — Bilaj (5 km j. izt. od Gospića).

Podr. Šibenika: 24. X. završeno je čišćenje otoka zapadno od Šibenika. Međutim uslied nedostatka dovoljnih snaga otoci će se morati napustiti te je

---

[5] i [7] Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Druge NO (Moslavačke) brigade. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Druge operativne zone od 6 studenog 1943 godine.

[6] Dijelovi Druge NO (Moslavačke) brigade

[8] Odnosi se na Kordunaški NOP odred i dijelove Treće NOU brigade Sedme NOU divizije. Vidi dok. br. 187 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Sedme NOU divizije od 3 studenog 1943 godine.

[9] Odnosi se na Prvi bataljon Kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 187.

[10] Na ovom području dejstvovali dijelovi Šeste NO divizije.

[11] Riječ je o dijelovima Druge NOU brigade Šeste divizije.

ponovo zaposjedanje istih od strane partizana vjerojatno. Neprijatelj je u raznim okršajima imao 57 mrtvih i 28 zarobljenih.

Podr. Imotski — Ljubuški: Noću 21/22. X. part. su izvršili vatreni prepad na Vrgorac[12] (14 km z. od Ljubuškog). Gubitaka nije bilo.

Iste noći napali su part. Slivno[13] (11 km j. od Imotskog). Bližih podataka još nema.

Podr. Pelješca: 24. X. na poluotoku Pelješcu, glavne part. snage[14] povlače se pred planskim nadiranjem njemačkih četa na otok Korčulu. Kod Osobljave i u zatonu Drače (sjeverna obala Pelješca) 10 neprijateljskih bombardera potopilo je naš parobrod »Rab« (430 brt.), 1 motornu jedrenjaču i 1 motorni čamac.

— O —

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Dugo Selo — Banova Jaruga: 26. X. kod želj. postaje Novoselec-Križ naišao je pokusni vlak na minu.[15] Pruga je prekinuta. Bližih podataka još nema.

Pruga Križevci — Bjelovar: Noću 25/26. X. između želj. postaje Rovišće i Sv. Ivan Žabno partizani su porušili željeznički most.

Pruga Bos. Novi — Bihać: Naknadno se saznalo, da su partizani noću 23/24. X. između želj. postaje Rudice i Blatna oštetili želj. prugu koja je 23. X. bila popravljena.

Pruga Bos. Novi — Prijedor: Naknadno se saznalo, da su partizani noću 23/24. X. između želj. postaje Bos. Novi i Svodna minom uništili željeznički most (zvan »Zurin«).

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
(M.P.) **Dragojlov**

---

[12] Vidi dok. br. 139.

[13] Na ovom području djelovale jedinice Dvadeset šeste divizije.

[14] Trinaesta dalmatinska NO brigada Dvadeset šeste divizije. Vidi dok. br. 168.

[15] Minu postavio Prvi diverzantski bataljon. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Prvog diverzantskog bataljona od 10 studenog 1943 godine.

BR. 234

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 28 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU NA PODRUČJU ZAGORJA, GOSPIĆA, ZADRA I PETRINJE[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 301

(po podatcima primljenim 28. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 27. X. prema izvješću zapovjedničtva Zagrebačke ustaške posadne bojne, posada u Mariji Bistrici (24 km s. izt. od Zagreba) je od partizana[2] ugrožena.

26. X. naši razviđački dielovi iz Varaždina protjerali su slabije neprijateljske dielove[3] sa područja 10 km južno od Varaždina.

Podr. Jasenovca: 24. X. partizani su zauzeli s. Puska (10 km z. s. z. od Jasenovca). Protupodhvat dielova posade iz Jasenovca nije uspio.

——— O ———

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: 27. X. prigodom razviđanja područja j. izt. od Karlovca naišlo se na jače part. skupine[4] koje su imale i 1 top 7.5 cm. Top je po njemačkim pancerima uništen.

Podr. Gospića: 26. X. odbijen je bez vlastitih gubitaka part. napadaj na naše postave kod Ličkog Novog[5] (5 km j. z. od Gospića).

Podr. Zadar — Šibenik: 25. X. pročišćena je cesta: Zadar — Obrovac (36 km izt. s. izt. od Zadra).

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/711—712.

[2] Dijelovi Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 192.

[3] Riječ je o dijelovima Dvadeset prve NO brigade. Vidi dok. br. 192.

[4] Dijelovi Treće NOU brigade Sedme NOU divizije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Sedme NOU divizije od 3 studenog 1943 godine.

[5] Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Prve NOU brigade Šeste divizije.

Na otoku Prvić i Zlarin (8 km z. i 6 km j. z. od Šibenika) ostavljena je posada. Vlastiti gubitci: 8 ranjenih, a neprijateljski 28 mrtvih.

Podr. Pelješca: 25. X. nastavljeno je plansko čišćenje poluotoka Pelješac. Neprijatelj[6] pruža slab odpor i povlači se na Korčulu.

Podr. Petrinje: 26. X. prigodom čišćenja[7] područja južno i jugoiztočno od Petrinje, njemačke čete su zapalile s. Mlinoga, Jabukovac, Tremušnjak i Svinjica (11, 12 i 15 km j. te 23 km j. izt. od Petrinje). Njemački gubitci:[8] 4 mrtva i 12 ranjenih, a partizanski: 100 mrtvih i 4 zarobljena. Plien: 50 pušaka.

* * *

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Karlovac: Noću 26/27. X. između želj. postaje Horvati i Zdenčina partizani su minom oštetili željezničku prugu.

Pruga Brod — Nova Kapela-Batrina: 27. X. između želj. postaje Brod i Sibinj naišao je željeznički stroj na minu.[9]

Pruga Koprivnica — Kloštar: 27. X. sa obje strane želj. postaje Virje partizani[10] su prevrnuli 1370 metara kolosjeka.

Pruga Koprivnica — Đekenješ: 27. X. između želj. postaje Drlje i Botovo partizani su minirali 2 želj. mosta.

Pruga Osijek — Našice: Noću 26/27. X.između želj. postaje Osijek i Josipovac partizani su oštetili želj. prugu.

---

[6] Dijelovi Trinaeste NO dalmatinske brigade Dvadeset šeste divizije. Vidi dok. br. 168.

[7] O ovom dejstvu vidi dok. br. 183 i tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Prve NOU brigade Sedme NOU divizije od 2 studenog 1943 godine.

[8] O gubicima vidi dok. br. 183.

[9] Minu vjerovatno postavili dijelovi Prvog diverzantskog bataljona. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Prvog diverzantskog bataljona od 30 studenog 1943 godine.

[10] Odnosi se na Prvi diverzantski bataljon. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Prvog diverzantskog bataljona od 10 studenog 1943 godine.

Pruga Sunja — Bos. Novi: 27. X. između želj. postaje Sunja i Majur naišao je teretni vlak na minu.[11] Stroj i 1 vagon su izkliznuli.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

BR. 235

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 29 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU NA PODRUČJU ZAGORJA, SISKA I DIVERZIJAMA NA PRUGAMA ZAGREB — SISAK I ZAGREB — VARAŽDIN[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 302
(po podatcima primljenim 29. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Na području: Marija Bistrica — Zlatar — Poznanovec (5.5 km j. z. od Zlatara) pojačana je neprijateljska[2] djelatnost.

I. zborno područje javlja, da je posada Marije Bistrice (24 km s. izt. od Zagreba) od 27. X. obkoljena od partizana[3] i da se 28. X. čula topovska vatra. Partizani drže postaju Zlatar-Bistrica[4] (5 km j. od Zlatara).

Na području Varaždina naši razviđački dielovi nisu naišli na neprijatelja.

---

[11] Minu postavili dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 173.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/714—715.

[2] Riječ je o djelovanju Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 192.

[3] i [4] Odnosi se na dijelove Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 192.

Podr. Siska: Prema izvješću zapovjedničtva podhvatnog područja Sisak, 28. X. prebacila[5] se skupina od navodno oko 1000 (?) partizana sa 2 topa između s. Željezno desno i Trebarjevo desno (15 i 12 km s. s. z. od Siska) na desnu obalu r. Save. Zrakoplovnim razviđanjem ovo se još nije moglo utvrditi.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: 28. X. stigla je bez uznemiravanja treća preselica iz Karlovca u Ogulin.

Podr. Šibenika: 26. X. partizani[6] su na 8 mjesta oštetili želj. prugu: Drniš — Šibenik.

2. lovačka brigada javlja od 24. X. da odmetnik Huska Miljković vrši promičbu među seljacima islamske vjere. Domobranima i ustašama koji dolaze na dopust svojim kućama skida vojnička odijela, a tekliće pojedinih postava i uporišta razoružava i svlači.

— O —

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Sisak: Noću 28/29. X. između želj. postaje Vel. Gorica i Turopolje partizani su na više mjesta oštetili želj. prugu.[7]

Pruga Bjelovar — Kloštar: 25. X. između želj. postaje Sirova Katalena i Paulovac naišao je osobni vlak na 3 mine i izkliznuo. Odmetnici[8] su vlak zapalili. 4 putnika su poginula, a 7 ih je ranjeno.

Pruga Zagreb — Varaždin: Naknadno se saznalo, da je 27. X. između želj. postaje Sutinske Toplice i Bedekovščina

---

[5] O ovom prebacivanju preko Save vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Turopoljsko-posavskog NOP odreda od 5 studenog 1943 godine.

[6] Odnosi se na dijelove Dvadesete NO dalmatinske divizije. Vidi dok. br. 181 i 191.

[7] Prugu oštetio Drugi diverzantski bataljon Hrvatske. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona od 3 studenog 1943 godine.

[8] Dijelovi Prvog diverzantskog bataljona. Vidi dok. br. 188.

razrušena pruga[9] u dužini od 30 metara. Na željezničkoj postaji Zlatar-Bistrica izgorjela su 2 vagona i ručno skladište. Između željezničke postaje Zlatar-Bistrica i Konjščina pruga je također minom oštećena.[10] Kod Hrašćine i kod Podruta oštećeno je 200 metara pruge.[11] Srušeni su mostovi:[12] 1 na Bednji, jedan kod Vel. Trgovišta i jedan kod Budinšćine.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
(M.P.) **Dragojlov**

BR. 236

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 30 LISTOPADA 1943 GOD. O STANJU NA PODRUČJU SISKA, KRIŽEVACA I NAPADU JEDANAESTE DALMATINSKE NO BRIGADE NA SLIVNO[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 303
(po podatcima primljenim 30. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 29. X. na području Zagorja nije bilo osobitih događaja. — Na području oko Varaždina i Lepoglave nije bilo borbi, a oko Marije Bistrice vrši se još razvidanje u svrhu ustanovljenja prave stvari.

Podr. Siska: Noću 28/29. X. prebacila se veća part. skupina[2] sa 2 topa preko Mraclina (5 km j.j.izt.

[9], [10], [11] i [12] O svim ovim dejstvima vidi dok. br. 192.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/717—718.

[2] Odnosi se na Treći bataljon Moslavačke NO brigade. Vidi dok. br. 235 i tom V, knj. 21, izvještaj Moslavačke NO brigade od 11 studenog 1943 godine.

od Vel. Gorice) u smjeru s. Dubranca (14 km j. z. od Vel. Gorice). Tom prigodom minirala je želj. prugu[3] kod Mraclina. Kvar je popravljen. — Zrakoplovstvo je 29. X. kod s. Dubranec napalo i razbilo jednu partizansku preselicu.

Podr. Križevaca: 27. X. na području Ivanec — Vojakovac (oko 5 km s. s. izt. od Križevaca) raspršena je part. skupina.[4] Neprijatelj je imao 31 mrtvog, 12 ranjenih i 2 zarobljena. Plien: 1 strojnica, 5 pušaka, a 26. X. uslied zračnog napadaja na tom području neprijatelj je imao osjetljive gubitke.

Podr Đakova: Na području: Đakovo — Gornji (10 km s. s. z. od Đakova) zapažene su jake partizanske snage.[5]

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: Zračnim razviđanjem 27. X. utvrđeno je prikupljanje neprijatelja[6] na području oko 12 km jugoiztočno od Karlovca. Neprijatelj ima i topničtvo.

Podr. Gospića: 27. i 28. X. partizani[7] su otvorili vatru na naše postave kod Budačkog mosta (4 km s. s. izt. od Gospića) i iztočno od Gospića.

Podr. Gračaca: 27. X. jugozapadno od Bruvna (12 km s. s. izt. od Gračaca) naše razvidnice protjerale su partizansku skupanu[8] u sjeverozapadnom smjeru.

Podr. Split — Sinj: Na području Splita daljnje prikupljanje neprijateljskih snaga.[9]

---

[3] Prugu vjerovatno minirali dijelovi Sedme divizije, kada su vršili zaštitu prebacivanja Trećeg bataljona Moslavačke NO brigade preko r. Save.

[4] Odnosi se na Treći bataljon Dvadeset prve NO brigade. Vidi dok. br. 192.

[5] Riječ je o Brodskoj NO brigadi i Osječkom NOP odredu. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Šestog korpusa od 9 studenog 1943 godine.

[6] Odnosi se na Treću NOU brigadu Sedme NOU divizije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Sedme NOU divizije od 3 studenog 1943 godine.

[7] Dijelovi Šeste divizije

[8] Na ovom području dejstvovala Prva NO dalmatinska brigada Devetnaeste divizije. Vidi dok. br. 190.

[9] Vidi dok. br. 181.

27. X. u sukobu sa partizanima jugoistočno od Ramljana[10] (20 km z. od Sinja) naneti su neprijatelju veliki gubitci. — Njemačke čete nastavljaju napadaj na zaposjednute visove oko Muća (14 km z. od Sinja).

Podr. Makarska — Imotski — Metković: 27. X. ustaška posada Makarske odbila je nekoliko partizanskih napadaja na Makarsku.[11] Na području Metkovića neprijatelj je izvršio zračne napadaje.

21. X. protunapadajem naših četa odbijen je part. napadaj na Slivno[12] (12 km j. od Imotskog). Neprijatelj se je u bjegstvu povukao ostavivši 22 mrtva. Plien: 16 pušaka.

Podr. Pelješca: 27. X. u nastavku čišćenja poluotoka Pelješca potisnute su partizanske skupine[13] još dalje u smjeru zapada. Partizanski dielovi ukrcavaju se na lađe u s. Trpanj (sjeverna obala Pelješca) i povlače se u zapadnom smjeru. Područje oko Kune je očišćeno.

Podr. otoka Lastovo: Prema izkazu prebjeglih, na otoku Lastovo (južno od Korčule) nalazi se englesko uzletište.

Podr. Siska: 27. X. izvršen je uspješan podhvat na području južno i jugozapadno Siska. Više partizanskih sela su nakon jačeg odpora od njemačkih četa zauzeta i očišćena.

Podr. Kostajnice: Naknadno se je saznalo, da je prigodom njemačkog podhvata 26. X. u s. Svinjica (8 km s. s. z. od Kostajnice) nađeno 500 pušaka a ne 50 kako je bilo javljeno u dnevnom izvješću br. 301.

* * *

Osobitosti: Po podatcima koje je prikupio I. gorski zdrug usljed gubitaka u borbama oko Pakraca od 12—15. X.[14] Češka partizanska brigada je potpuno demoralizirana i najveći dio ljudstva razbježao se svojim kućama.

— O —

[10] Vidi dok. br. 181.

[11] Ovo uporište napadao Makarski NOP odred. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije od 2 studenog 1943 godine.

[12] Napad na ovo uporište izvršio jedan bataljon Jedanaeste dalmatinske brigade Dvadeset šeste divizije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije od 2 studenog 1943 godine.

[13] Dijelovi Trinaeste dalmatinske brigade Dvadeset šeste divizije.

[14] O ovim borbama vidi dok. br. 58, 65, 90, 211, 215, 217 i 218.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Karlovac: Noću 29/30. X. između želj. postaje Karlovac i Draganići naišao je oklopni vlak na minu. 1 vagon je izkliznuo. 2 domobrana su poginula, a 2 ranjena.

Pruga Virovitica — Kloštar: 28. X. partizani su minom porušili želj. most[15] između želj. postaja Virovitica Grad i Špišić Bukovica. Istog dana između želj. postaja Vukosavljevica i Pitomača porušili su dio želj. pruge, a na želj. postaji Vukosavljevica minirali skretnice. — Između želj. postaje Virovitica i Lukač naišao je vlak na rastavljene tračnice. 2 vagona su izkliznula.

Pruga Bos. Brod — Doboj: Noću 26/27. X. partizani su napali i zapalili želj. postaju Rudanka.

Pruga Sarajevo — Mostar: Noću 26/27. X. između želj. postaje Rama i Zuglić naišao je teretni vlak na oštećenu prugu. Napadaj na vlak su ustaše odbili.

Pruga Lašva — Travnik: Noću 26/27. X. između želj. postaje Busovača — Lašva partizani su minom porušili želj. most. Istog dana je promet uzpostavljen.

Pruga Banja Luka — Prijedor: 28. X. uzpostavljen je želj. promet na pruzi Banja Luka — Prijedor.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

[15] Most porušili dijelovi Bilogorskog NOP odreda i Prvog diverzantskog bataljona. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Prvog diverzantskog bataljona od 10 studenog 1943 godine.

BR. 237

IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI SPLIT OD 30 LISTOPADA 1943 GOD. O DEJSTVU MOSORSKOG NOP ODREDA NA PODRUČJU OMIŠA[1]

KOTARSKA OBLAST = SPLIT

Taj. br. 1134/43. Split, 30. listopada 1943 god.

Predmet: Borbe između naše vojske i pobunjenika kod Omiša.

1) Ministarstvu unutarnjih poslova — Tajništvo — Zagreb
2) Ravnateljstvu za javni red i sigurnost — Zagreb
3) Velikoj župi Cetina — Split
4) Redarstvenoj oblasti za grad Split — Split.

Od oružničke postaje u Omišu pod br. 2620 od 28. listopada t. g. primljen je slijedeći izvještaj:

»27. listopada 1943 u 7 sati do 3 sata popodne nastala je borba između pobunjenika[2] i naše vojske, t. j. od 26. Ustaške djelatne bojne, kojih je bilo 15 na osiguranju bunkera kod tvrđave zv. »Stari grad«, tako da su pobunjenici navalili sa strojopuščanom paljbom i ručnim bombama, a Ustaše su odgovorile isto strojopuščanom paljbom i ručnim bombama. Ustašama je iz bunkera kod Borka kod crkvice Sv. Stjepana od vojnika 9 sata 3 bojne sa teškim bacačima pružena pomoć i tom prilikom bila su dva partizana od bacača smrtno pogođena.

Od strane naše vojske i Ustaša nije bio nitko povrijeđen, a niti ubijen. Ustanovilo se je, da je pri napadu bilo 18 pobunjenika, koji su bili naoružani strojnicama, ručnim bombama i tromblonima. Nije se moglo ustanoviti da li je pored dva ubijena pobunjenika bio još koji ubijen ili ranjen. Po svršenoj borbi pobunjenici su pobjegli prema selu Svinišće. Od strane civilne zaštite u Omišu ubijeni partizani su bili zakopani poviše

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 51/12—1, k. 217.

[2] i [3] Riječ je o dijelovima Mosorskog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije od 2 studenog 1943 godine.

sela Borka istog dana. Pošto ubijeni partizani nisu pri sebi imali legitimacije, nije se moglo ustanoviti kako se zovu, već se doznalo da je jedan iz Muća, a drugi iz Splita. Ova borba vodila se od Omiša udaljeno oko 3 i po km.

Istog dana u 17.30 sa planine Dinara istočno od Omiša udaljeno oko 4 km. partizani[3] su prema bunkerima i Omišu iz teškog bacača upalili 4 naboja i tom prilikom od jednog naboja, koji je pao na obali u blizini općinske kuće, teško povriedili Peranić Nedjeljku i Peranić Palmu, obje iz Omiša, te rizničkog stražara Gudelj Marijana u Omišu, koji je lakše ranjen. Drugi naboj je pogodio kuću Šaškor Stipe iz sela Ostrvice. Od tog naboja srušio se cieli krov od jedne sobe spavaće i plafon kao i vrata iste sobe. U kući se nije nitko nalazio prilikom te pucnjave. Ostala dva naboja jedan je pao u rieku, a drugi na put u Omišu u blizini punte, ali prilikom pada nije bilo nikakve štete niti ljudskih žrtava.

Od strane naše vojne postrojbe odgovoreno je pucnjavom sa teškim bacačima i strojopuščanom vatrom.

Prilikom pucnjave od strane pobunjenika s bacačima nije od vojnika ni ustaša nitko povriеđen.

Ciela vojna posada bila je na oprezu da ne bi bio izveden napad od strane pobunjenika na Omiš«.

Prednje se dostavlja s molbom na znanje.

ZA DOM SPREMNI!

Kotarski predstojnik
(Dr. Rajević)
Dr. Rajević

BR. 238

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 31 LISTOPADA 1943 GOD. O NAPADU OSJEČKOG NOP ODREDA NA GAŠINCE I BORBAMA DVADESET ŠESTE DALMATINSKE DIVIZIJE SA NIJEMCIMA NA POLUOTOKU PELJEŠCU[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 304

(po podatcima primljenim 31. X. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 29. X. kod želj. postaje Cerje-Tužno (11 km j. z. od Varaždina) skupina od oko 300 partizana[2] napala je oklopni vlak. Posada vlaka zajedno sa jednom ustaškom sati vodila je 3 sata borbu, nakon čega su se naši dielovi bez gubitaka povukli. — 500 metara jugozapadno od Varaždinskih Toplica partizani[3] su ponovo porušili želj. prugu, a isto tako i cestu kod s. Tomaševec (6 km j. od Varaždina). Naš razvidački odjel naišao je kod s. Tomaševec na zasjede te se nakon borbe povukao.

Podr. Zagreba: 30. X. u 1930 sati partizani su napali benzinske cisterne kod Sesveta (10 km izt. od Zagreba). Straža je djelimično raspršena, a 12 domobrana je zarobljeno. Upućeno pojačanje iz Zagreba preuzelo je osiguranje cisterni. Benzinske cisterne su neoštećene.

Podr. Siska: 30. X. između s. Jezero i Željezno desno (17 i 15 km s. s. z. od Siska) prešla je jača part. skupina[4] sa oko 120 kola r. Savu, vjerojatno u smjeru Mraclina (5 km j. j. izt. od Vel. Gorice). Zračnim razviđanjem nije ništa ustanovljeno.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/721—722.

[2] i [3] Vjerovatno se odnosi na dijelove brigade »Braće Radića«. Vidi dok. br. 193.

[4] Odnosi se na prebacivanje Trećeg bataljona Moslavačke brigade. Vidi dok. br. 235 i 236.

Podr. Pakraca: 29. X. partizani[5] su porušili kolske mostove između Pakraca i Poljane (16 km z. od Pakraca).

Podr. Đakovu: 29. X. partizanska skupina nepoznate jačine napala je s. Gašinci[6] (8 km z. s. z. od Đakova). Bližih podataka nema.

Podr. Osijeka: 28. X. partizani su izvršili prepad na radni logor sjeverozapadno od Osijeka i odveli oko 150 pripadnika njemačke narodnostne skupine.

——— O ———

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: 28. X. sa visova sjeveroiztočno od Generalskog Stola (15 km s. izt. od Ogulina) neprijatelj[7] je pucao na cestu: Karlovac — Generalski Stol. — Pokušaj partizanskih[8] razvidnica da pređu r. Mrežnicu je osujećen.

Podr. Gospića: 29. X. prigodom razviđanja smjerom Gospić — Klanac (11 km s. z. od Gospića) naišlo se na jači neprijateljski odpor.[9] — Jače neprijateljske snage[10] prikupljaju se na području: Klanac — D. Pazarište — Perušić (18 km s. z. i 12 km s. od Gospića). Neprijateljsko topničtvo sa Zubara (6 km s. izt. od Gospića) tuklo je grad, kojom prigodom je 1 osoba ranjena.

Podr. Zadar — Gračac: Neprijateljska djelatnost protiv obskrbnih puteva se ponovo pojačala. Jugozapadno od Gračaca partizani[11] su porušili cestu: Zadar — Gračac.

Podr. Šibenika: 28. X. jugoiztočno od Perkovića (18 km izt. j. izt. od Šibenika) partizanske snage[12] su protjerane sa visinskih postava.

---

[5] Dijelovi Prvog diverzantskog bataljona. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Prvog diverzantskog bataljona od 10 studenog 1943 godine.

[6] Napad na ovo uporište izvršio Osječki NOP odred u zajednici sa dijelovima Brodske brigade. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Šestog korpusa od 9 studenog 1943 godine.

[7] i [8] Riječ je o dijelovima Prve NOU brigade Osme divizije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Osme divizije od 1 studenog 1943 godine.

[9] i [10] Odnosi se na dijelove Šeste NO divizije.

[11] Dijelovi Devetnaeste dalmatinske divizije

[12] Odnosi se na borbe sa dijelovima Dvadesete NO dalmatinske divizije. Vidi dok. br. 191.

Podr. Imotskog: 28. X. sjeverno od Posušja (10 km izt. s. izt. od Imotskog) odbačene su partizanske snage[13] u smjeru sjevera.

Podr. Pelješca: 28. X. pod pojačanim neprijateljskim otporom[14] nastavile su njemačke čete sa uspjehom čišćenje poluotoka Pelješca.

— O —

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA

Pruga Zagreb — Dugo Selo — Novska: Noću 30/31. X. između želj. postaje Banova Jaruga i Lipovljani partizani su minom oštetili želj. prugu.[15] Bližih podataka nema.

Pruga Sisak — Sunja: Noću 29/30. X. između želj. postaje Blinjski Kut i Sunja partizani su na 9 mjesta oštetili želj. prugu.[16]

Pruga Sunja — Bos. Novi: Noću 29/30. X. između želj. postaje Sunja i Majur partizani[17] su na 16 mjesta oštetili želj. prugu.

Pruga Bos. Novi — Prijedor: 29. X. južno od s. Petkovac (8 km izt. od Bos. Novog) partizani su prekinuli želj. prugu.

Po nalogu
Ministra i zapov. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
General (Dragojlov)
Dragojlov

(M.P.)

[13] Na ovom području nalazila se Deveta dalmatinska NO divizija.
[14] Otpor pružale jedinice Dvadeset šeste divizije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije od 2 studenog 1943 godine.
[15] Prugu minirali dijelovi Prvog i Trećeg bataljona Moslavačke brigade.
[16] Prugu oštetili dijelovi Prve NOU brigade Sedme NOU divizije.
[17] Dijelovi Prve NOU brigade Sedme NOU divizije. Vidi tom V, knj. 21, izvještaj Štaba Sedme NOU divizije od 1 studenog 1943 godine.

REGISTAR

A

Abalić Marko — 675;
Alterec Alfi — 642;
Antić Vinko (Vicko) — 21, 164, 177, 224, 333, 459, 460, 680;
Antolović Josip — 48, 52;
Arsenić Borko — 251;
Artuković Leo — 759;
Atlagić Milan — 205, 251;

B

Babić Petar — 87, 118, 134, 188, 193, 281, 407, 529;
Babin Josip — 250;
Babje Gore (vl.) — 286;
Bače Maks-Milić — 187, 362;
Bačić Mirko — 353;
Badljevina — 748;
Bajić Vlado — 154, 155;
Bakarić Vladimir — 119, 274, 361, 363, 365, 376, 628, 659;
Bakrač Đuro — 45;
Balaš Boris-Boco — 638;
Balenović Đuro-Đuka — 220, 387, 579;
Baltić Mirko — 45;
Banina Ante — 92, 188, 215, 278, 295, 305, 362, 567;
Banova Jaruga — 610;
Baraba Ivan — 80;
Barlete (s.) — 585;
Basača V. (k. 1091) — 123;
Basta Milan — 576;
Bastajić Miladin — 380;
Bašić Rudi — 280;
Baške Oštarije — 263, 265, 418, 708, 718, 719;
Bašlin Stanko — 251;
Bataljon bukovički — 75;
Bataljon prvi diverzantski Šestog korpusa NOVJ — 438, 657, 701, 710, 715, 727, 730, 743, 755, 762, 785, 798, 801, 803, 805, 809, 813;
Bataljon drugi diverzantski Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske — 682, 705, 723, 730, 733, 736, 739, 743, 755, 762, 772, 776, 788, 794, 805;
Bataljon »Goffredo Mameli« — 12, 261, 421;
Bataljon lastovski — 206;
Bataljon »Matija Gubec« — 12, 14, 15, 16, 315;
Bataljon mađarski »Šandor Petefi« — 102, 104, 578;
Bataljon prvi posavski udarni — 209, 227, 334, 335, 340, 341, 344, 425, 439, 469, 470, 471, 473, 721, 732, 738, 755;
Bataljon proleterski (slavonski) — 440;
Bataljon samostalni Šeste divizije — 15, 16;
Batinić Dragan — 353;
Batinjani (s.) — 342;
Begovo Razdolje — 606;
Bednja (r.) — 199, 370, 388, 677;
Bekić Luka — 519;
Belaj (s.) — 711;
Belanići — 551, 552;
Belavići — 63, 563;
Belinić Marko — 35, 282, 382, 622;
Benkovac — 74, 83, 84, 131, 192, 193, 523, 581, 582, 712, 714, 723;
Beograd — 167, 184, 211, 366;
Bihać — 595, 614, 660;
Bijela (s.) — 466, 546;
Bijelsko (kod Ogulina) — 653;
Bilaj — 302, 488, 585, 595, 597, 663, 695, 744, 746, 754;

Bilajski most — 488, 663, 667;
Bilajsko Novo Selo — 546, 599, 800;
Bili Brig (s.) — 658.
Bilobrk Mate — 250;
Biočić Ante — 188, 362, 564;
Biočić Frane — 188, 362, 487, 634, 670;
Biograd — 144;
Biokovo — 565;
Bisag (s.) — 679;
Bisag Grad — 677;
Bjelajac Stanko — 445, 601;
Bjelovar — 283, 296, 339, 650;
Blatna (ž. st.) — 612;
Blinjski Kut — 481, 482, 612, 639, 640, 768;
Boban Marko — 251;
Bobića Krčevina — 588;
Bogdanić (s.) — 268;
Bogdanović Gedeon-Geco — 368;
Bokanjac (deo grada Zadra) — 584;
Boraja (s.) — 484, 487;
Boreta Sava — 353;
Borić Slavko — 251;
Borišić (pustara) — 386;
Borki (G., Sr. i D.) — 337;
Borlin (kod Karlovca) — 691;
Borovac — 469;
Bosanac T. Krsto — 143, 224, 481;
Bosanci (s.) — 554;
Bos. Novi — 614;
Bosanska Krupa — 293;
Bosiljevo — 551, 553;
Bošt — 62;
Božjakovina — 761, 789;
Brač (otok) — 602, 604, 792, 797;
Branešci (s.) — 337;
Brđani (ž. st.) — 481, 482, 612, 613, 639, 640;
Breka Mane — 280;
Brezovac (s.) — 335;
Bribirske Mostine — 73, 244;
Brijeg — 62;
Brigada NO biokovska — 110;
Brigada NO brodska Dvanaeste divizije — 8, 49, 101, 102, 103, 104, 107, 185, 186, 218, 285, 287, 288, 289, 290, 291, 386, 432, 433, 533, 534, 535, 577, 737, 738, 765, 767, 807, 813;
Brigada NO cetinska — 305;
Brigada NO čehoslovačka »Jan Žiška« — 54, 208, 209, 228, 229, 247, 310, 334, 341, 342, 343, 393, 425, 465, 471, 472, 473, 535, 594, 756;
Brigada prva NOU Devete dalmatinske divizije — 214, 277, 295, 304, 400, 401, 404, 406, 565, 567, 749, 754, 768, 790, 794, 807;
Brigada treća NOU Devete dalmatinske divizije (Druga brigada) — 99, 565, 567, 714, 764;
Brigada druga NO Devetnaeste divizije (Šesta dalmatinska) — 401, 402, 403, 404, 406, 772;
Brigada treća NO Devetnaeste divizije (Sedma dalmatinska) — 152, 192, 278, 294, 295, 304, 305, 401, 402, 404;
Brigada osma dalmatinska NO (Prva brigada Dvadesete divizije) — 484, 517, 523, 568, 571, 603, 633, 668, 747, 749;
Brigada deveta dalmatinska NO (Druga brigada Dvadesete divizije) — 515, 518, 519, 525, 571, 603, 633, 668, 669, 749, 790, 793, 797;
Brigada deseta dalmatinska NO (Treća brigada Dvadesete divizije) — 520, 521, 522, 523, 527, 567, 754;
Brigada jedanaesta dalmatinska NO (Prva brigada Dvadeset šeste divizije) — 110, 604, 806, 808;
Brigada dvanaesta dalmatinska NO (Druga brigada Dvadeset šeste divizije) — 794;
Brigada trinaesta dalmatinska NO (Treća brigada Dvadeset šeste divizije) — 204, 709, 801, 803, 808;
Brigada prva NO istarska »Vladimir Gortan« — 129, 243;
Brigada druga NO istarska — 129, 243;
Brigada prva NO kninska (ranije Prva brigada Devetnaeste divizije — Peta dalmatinska) — 74, 75, 76, 77, 131, 132, 376, 512, 513, 544, 700, 739;
Brigada treća proleterska krajiška — 150, 691, 700;
Brigada deveta NOU krajiška — 151;
Brigada NO (hrvatska) »Matija Gubec« — 98, 200, 689, 706;
Brigada slovenačka NOU »Matija Gubec« — 201, 231, 242, 728;
Brigada prva NOU Šeste divizije — 13, 15, 25, 26, 29, 123, 124, 263, 314, 345, 376, 418, 419, 420, 421,

433, 595, 597, 598, 662, 663, 664, 708, 719, 722, 764, 802;
Brigada druga NOU Šeste divizije — 13, 259, 300, 314, 376, 417, 488, 546, 572, 585, 597, 598, 664, 738, 746, 784, 790, 793, 797, 800;
Brigada treća NOU Šeste divizije — 12, 13, 42, 314, 365, 376, 418, 419, 420, 574, 663, 704, 708, 722, 796, 797;
Brigada prva NOU Sedme divizije — 156, 157, 158, 159, 160, 161, 482, 483, 491, 492, 493, 494, 495, 498, 639, 643, 690, 700, 701, 814;
Brigada druga NOU Sedme divizije — 57, 71, 96, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 482, 483, 491, 492, 493, 494, 495, 498, 600, 640, 641, 642, 643, 690, 794;
Brigada treća NO Sedme divizije — 57, 71, 95, 96, 156, 158, 159, 160, 161, 253, 375, 377, 378, 379, 482, 491, 492, 493, 495, 496, 498, 639, 690, 691, 797, 800, 802, 807;
Brigada četvrta NO Sedme divizije — 292, 293, 442, 482, 591, 592, 613, 639, 641, 642, 643;
Brigada prva NOU Osme divizije — 59, 94, 162, 253, 263, 315, 318, 319, 320, 321, 324, 325, 326, 329, 364, 375, 446, 449, 452, 490, 491, 492, 494, 501, 503, 506, 507, 508, 509, 615, 655, 691, 694, 738, 793, 813;
Brigada druga NOU Osme divizije — 60, 94, 135, 138, 253, 299, 315, 319, 324, 326, 352, 358, 364, 446, 447, 449, 450, 452, 453, 454, 455, 490, 491, 492, 493, 494, 502, 506, 507, 509, 510, 587, 588, 589, 615, 616, 618, 619, 620, 714;
Brigada treća NOU Osme divizije — 94, 135, 136, 162, 315, 318, 319, 320, 324, 325, 326, 364, 376, 446, 447, 449, 451, 453, 454, 490, 491, 494, 502, 503, 504, 506, 507, 509, 586, 587, 588, 615, 713, 738, 794;
Brigada druga NO Druge operativne zone (moslavačka) — 195, 247, 372, 641, 704, 721, 726, 728, 731, 732, 737, 741, 772, 789, 799, 800, 806, 812, 814;
Brigada NOU »Braće Radića« (Prva brigada Druge operativne zone) — 30, 33, 34, 36, 39, 56, 108, 142, 163, 164, 175, 176, 177, 179, 194, 196, 197, 198, 199, 200, 221, 222, 234, 247, 281, 282, 331, 332, 370, 371, 388, 408, 411, 412, 435, 455, 457, 458, 460, 479, 558, 621, 644, 645, 658, 659, 671, 673, 674, 680, 693, 698, 702, 707, 731, 735, 741, 748, 752, 760, 766, 771, 775, 783, 788, 792, 799, 812;
Brigada omladinska NO »Jože Vlahović« (ranije Šesnaesta NO brigada) — 208, 209, 226, 228, 229, 230, 342, 425, 428, 431, 471, 611, 645, 694, 756;
Brigada dvanaesta NOU Dvanaeste divizije — 46, 49, 179, 180, 181, 208, 227, 228, 229, 230, 309, 394, 395, 396, 425, 432, 465, 466, 470, 474, 611, 646, 658, 690, 694, 756, 776, 785;
Brigada trinaesta proleterska NOU »Rade Končar« — 88, 121, 149, 194, 201, 231, 242, 247, 354, 355, 476, 537, 635, 644, 689, 699, 703, 705, 707, 721, 745, 751, 770, 784, 793;
Brigada prva NOU Trinaeste divizije — 25, 26, 27, 28, 29, 125, 127, 128, 129, 217, 243, 264, 265, 266, 267, 268, 270, 298, 306, 307, 313, 398, 695, 708, 709, 714, 722;
Brigada druga NO Trinaeste divizije — 25, 26, 27, 28, 29, 123, 125, 126, 127, 128, 172, 216, 217, 266, 299, 306, 307, 312, 351, 364, 391, 397, 398, 414, 548, 580, 606, 608, 624, 625, 653, 695, 709, 716, 719;
Brigada treća NO Trinaeste divizije — 128, 172, 217, 264, 265, 266, 267, 268, 299, 306, 307, 308, 313, 358, 365, 398, 580, 583, 624, 625;
Brigada četvrta NO Trinaeste divizije — 7, 94, 95, 121, 137, 173, 299, 306, 307, 308, 313, 316, 319, 321, 324, 351, 369, 397, 398, 414, 489, 491, 493, 494, 497, 583, 694, 708, 714, 729, 767;
Brigada sedamnaesta NOU Desete divizije (Dvadeset osma divizija) — 18, 19, 20, 21, 31, 33, 37, 56, 108, 141, 163, 164, 174, 177, 195, 196, 221, 222, 223, 224, 235, 281, 331, 332, 370, 456, 457, 458, 459, 477, 621, 622, 671, 672, 673, 676, 677, 679, 681, 693, 698, 707, 712, 731, 735, 744, 752, 760, 763, 765, 766, 775, 786, 789, 792, 802, 804;
Brigada četvrta slovenačka — 637, 787;
Brigada NO petnaesta slovenačka — 71, 98, 201, 355, 550, 553, 591, 635, 636, 699, 703;

Brigada osamnaesta NOU Dvanaeste divizije — 49, 180, 181, 182, 190, 208, 228, 229, 310, 394, 395, 396, 425, 427, 431, 432, 647, 756;
Brigada dvadeset prva NO Desete divizije — 18. 19, 20, 31, 142, 163, 164, 195, 221, 222, 223, 281, 370, 457, 458, 459, 460, 479, 621, 622, 671, 672, 673, 674, 677, 679, 680, 693, 703, 731, 732, 737, 761, 802, 807;
Brigada prva proleterska NOU Prve proleterske divizije — 278;
Brigada NO četvrta splitska (Treća brigada Devete divizije) — 92;
Brigada NO šibenska — 92, 723, 726;
Brigada NO trogirska — 91, 92, 723, 726, 761;
Brinje — 312, 398;
Brinjski Klanac — 391;
Briševo — 584, 662;
Brletići (s.) — 447;
Brnjina Kosica — 502;
Brodski Slatinik — vidi St. Slatinik;
Brodski Stupnik — 535;
Brod. Varoš — 167, 536;
Broz Josip-Tito — 188;
Brunović Milan — 645;
Brušane — 123, 266, 418, 419, 421, 661, 708, 719;
Bruvno — 345, 347, 663, 807;
Buban Milan — 143;
Bubanj Viktor — 314, 352, 392, 549, 581, 607;
Bubnjarci — 62, 682, 683;
Buč (Bučje) — 337, 473, 767;
Budački most — 150, 266, 267, 301, 302, 419, 585, 661, 667, 807;
Budak (s.) — 784, 787, 793;
Budimir (s.) — 565;
Budinšćina — 371, 556, 724, 725, 727, 749, 762;
Budrovac — 535;
Bugojno — 151, 152;
Bukova Glavica — 300, 585;
Bulat Mićo — 685;
Bulat Rade — 382, 644;
Bulat Tešo — 381;
Bulinac (s.) — 704;
Bulović Mirko — 107, 392, 393, 537;
Bursać Dušan — 279;
Bužim — 573, 642, 664, 719;

C

Cabuna (ž. st.) — 704;
Caprag — 613, 614;
Carić Ranko — 675;
Cerje-Tužno (ž. st.) — 763, 765, 812;
Cernik (s.) — 358;
Cerovac (Tušilovićki) — 61;
Cesarica (s.) — 125, 716;
Cesarov Kamen (k. 552) — 451, 452, 588, 589;
Cetina (r.) — 154;
Crkveni Bok — 409;
Cvetković Marijan — 191, 231, 396:

Č

Čačinci — 49, 107, 189, 241, 289, 290, 291, 426, 427, 428, 429, 439, 702, 703, 712, 713;
Čadar (s.) — 721;
Čađavica (ž. st.) — 612;
Čankaš Koloman — 89;
Čaporice — (s.) — 798;
Čazma — 731, 799, 800;
Čeglje — 88, 354, 355;
Čelebić — 214;
Četa Ivančani Druge operativne zone — 116;
Četa međumurska — 372;
Četa novogradiška — 227, 286, 335, 465, 473, 713;
Četa samoborska — 637;
Četa severinska — 490, 772;
Četa varaždinska — 621, 645;
Četa vivodinska — 233;
Čevje — 766;
Čista (M. i V.) — 278, 294, 295, 304;
Čošan Gojko — 580:
Črnkovci (ž. st.) — 657;
Čulinec — 707, 776;
Čuntić (s.) — 640;

Ć

Ćelić Milan — 279;
Ćetković Vlado — 253, 276, 330. 454, 504, 510, 617, 619;
Ćuić Dane — 44;
Ćukovac (s.) — 419;

D

Dabar — 59;
Damalj (s.) — 554;
Damjan Miroslav — 353;
Damjanović Branko — 488, 547. 574;

Damjanović Dane-Danić — 14, 279, 280;
Daruvar — 430, 467, 737, 741, 746, 748;
Debelo Brdo (k. 698) — 268, 420;
Debelo Brdo (brdo s. z. od Benkovca) — 521;
Dejanović Milić — 353;
Delibegović Ahmed — 200;
Demonja I. Nikola — 143, 481;
Desinec (s.) — 476;
Devrnja Dragan — 353;
Dicmo (s.) — 152, 153, 305;
Dijanović Tomo — 638;
Dilj (pl.) — 101, 104, 178, 189, 426;
Dimić Milan — 348, 434, 543;
Dimitrijević Živan-Gija — 260, 262, 270, 303, 542, 545, 599;
Divić Stojan — 214, 335, 385, 392, 393;
Divizija prva udarna proleterska NOV Jugoslavije — 151, 440, 473, 644, 645;
Divizija šesta NOV i PO Hrvatske — 12, 42, 122, 124, 128, 133, 150, 242, 247, 257, 261, 263, 300, 314, 400, 416, 418, 420, 488, 542, 574, 584, 595, 660, 691, 693, 719, 721, 728, 736, 800, 807, 813;
Divizija sedma udarna NOV i PO Hrvatske — 7, 45, 52, 57, 67, 68, 95, 96, 120, 121, 150, 155, 241, 247, 315, 376, 377, 442, 481, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 499, 592, 600, 625, 630, 639, 695, 791, 807;
Divizija osma NOV i PO Hrvatske — 7, 52, 57, 67, 94, 95, 121, 137, 162, 247, 253, 307, 313, 314, 315, 318, 375, 414, 446, 489, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 498, 499, 501, 505, 586, 615, 618, 620, 625, 654, 693, 694, 704, 708, 736, 742;
Divizija deveta (dalmatinska) NOV i PO Hrvatske — 91, 98, 214, 248, 277, 294, 304, 565, 700, 748, 761, 772, 797, 814;
Divizija dvanaesta NOV i PO Hrvatske — 9, 178, 189, 190, 208, 209, 210, 225, 247, 286, 309, 394, 425, 426, 464, 465, 474, 541, 651, 699, 722, 728, 744, 745, 756;
Divizija trinaesta NOV i PO Hrvatske — 12, 13, 22, 42, 122, 123, 125, 126, 150, 202, 216, 233, 242, 243, 248, 249, 264, 265, 298, 306, 369, 375, 397, 418, 419, 420, 608, 617, 624, 625, 626, 653, 691, 693, 694, 716, 721;
Divizija petnaesta NOV i PO Slovenije — 689;
Divizija devetnaesta (sjevernodalmatinska) NOV i PO Hrvatske — 117, 248, 249, 251, 279, 399, 511, 564, 611, 713, 729, 813;
Divizija dvadeseta dalmatinska NOV i PO Hrvatske — 248, 251, 305, 484, 568, 632, 668, 805, 813;
Divizija dvadeset šesta dalmatinska NOV i PO Hrvatske — 248, 252, 277, 565, 602, 603, 790, 798, 801, 812, 814;
Divizija dvadeset osma NOV i PO Hrvatske (ranije Deseta divizija) — 9, 17, 21, 30, 33, 34, 141, 163, 174, 177, 194, 195, 196, 200, 221, 247, 281, 333, 370, 455, 456, 460, 558, 621, 644, 645, 648, 670, 741, 752, 783;
Divizija trideset druga NOV i PO Hrvatske — 374;
Divizion brdski Osme divizije — 168, 450, 505, 509, 510, 588;
Divizion prvi artiljeriski Šestog korpusa — 367;
Divizion prvi haubički Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske — 542;
Diverzantska sekcija Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske — 540, 541;
Dizdarević Jusuf — 779;
Dobra (r.) — 552;
Dobrić Blagoje — 675;
Dobrovac (s.) — 338, 542;
Doležal Antonin — 594;
Doljani — 59;
Domagović — 761;
Domankušić Stjepan-Omega — 168, 392, 393;
Dombović (pustara) — 386;
Donji Radašić — 153;
Donji Zemunik — 73, 74;
Dopuđa Savo — 280;
Došenović Mićo — 251;
Dotlić Dušan — 488, 547, 574;
Drača Joco — 426;
Dragalić (s.) — 746;
Draganići — 232, 635, 721, 751, 761;
Dragaš Stojan — 544;

Dragojlov (general) — 692, 696, 701, 705, 710, 715, 724, 727, 730, 733, 736, 739, 744, 747, 750, 755, 762, 765, 769, 773, 777, 785, 788, 791. 795, 798, 801, 804, 806, 809, 814;
Drapšin Petar — 11, 54, 186, 210, 212, 393, 426, 441, 594, 611, 629;
Draušnik Jurica — 380;
Drecun Sveto — 250;
Drenje — 254;
Drežnica — 351, 414, 582, 583;
Drniš — 154, 571;
Drnje (s.) — 740;
Dronjak Milojko — 545;
Družak Franjo — 706, 712, 752;
Družić Ivo — 250;
Družinac Ivica — 561;
Duba (s.) — 205;
Dubajić Simo — 280;
Dubica — 613;
Dubrave (G. i D.) — 7, 45, 68, 71, 150, 155, 156, 158, 490, 491, 492, 493, 690, 691, 695;
Dude Branko — 250;
Duga Resa — 490, 492, 493, 563, 729;
Duga Rijeka (s.) — 194, 199;
Dugo Polje (s.) — 691;
Dugo Selo (s.) — 55, 283, 408;
Dumanić Mario — 250;
Dunović Đuro — 327, 496;
Duvno — 151, 152;
Dvor (na Uni) — 614;

Đ

Đevrske — 73;
Đulavec — 189, 241;
Đurđenovac — 184;
Đurđišće — 39;
Đurmanec — 704;

F

Feričanci (s.) — 105;
Fijuman Vilko — 251;
Filipović Sulejman (puk.) — 726;
Frangol (satnik) — 700;
Fužine — 217, 582;

G

Gabrić Đuro — 316;
Gaće Ivan — 251;
Gašinci (G. i D.) — 218, 287, 290, 291, 737, 738, 812, 813;
Generalski Stol — 60, 61, 67, 68, 71, 97, 120, 150, 155, 156, 157, 159, 161, 377, 378, 490, 491, 493, 495, 655, 690, 700, 772;
Gizdavac (s.) — 633;
Gizdić Drago — 204;
Gizdić Josip — 250;
Glavni štab NOV i PO Hrvatske — 7, 117, 120, 171, 201, 237, 273, 298, 357, 361, 364, 375, 489, 509, 511. 584, 622, 658, 682;
Glibodol (s.) — 59;
Glina — 121, 600, 794;
Globornički most — 7, 45, 68. 71, 94, 155, 158, 159, 242, 492, 493, 497, 695;
Glogovac (rudnik) — 17, 18, 20, 21, 195, 221, 703, 712, 740;
Glumac Slavko — 544;
Gnjidić Milošev Lazo — 527;
Gojak Miloš — 327, 498;
Gojić Ivo-Dubravko — 605;
Goli Vrh — 354, 476;
Golubići — 526;
Golubovec N. (rudnik) — 371, 707;
Gomirje — 548, 606, 653;
Gorica (s.) — 159, 160, 493;
Gorjani (s.) — 577, 578;
Gornja Rašenica — 648, 796;
Gornja Stubica — 115, 116, 371;
Gornje Jesenje (s.) — 702;
Gornje Grobnice (s.) — 514;
Gorski Kotar — 216, 243, 306, 357, 360, 397, 414, 580;
Gospić — 243, 267, 268, 300, 303, 418, 420, 546, 547, 584, 660, 693, 707, 712, 714, 716, 719, 720, 721, 727, 729, 731, 785, 736, 743, 746, 788, 790, 796, 797, 799, 802, 807;
Gošnjak Ivan — 119, 274, 363, 365, 376, 628, 659;
Grabovac (s. kod Zadvarja) — 110, 113;
Grabovača (k. 772) — 264, 265, 266, 418. 419;
Gračac — 244, 345, 525, 595, 597, 660, 792, 794;
Gračenica (s. kod Kutine) — 410, 541;
Grahek Zvonko — 251;
Grahovac Ivan — 544;
Grbić Čedo — 392;
Grebaštica — 484;
Grganići (s.) — 160. 495;
Griče (G. i D.) — 552. 553;

Gromačnik (s.) — 167, 533, 536, 777, 778, 783, 784;
Grubješić Mićo — 327, 496;
Grubor R. Nikola — 329;
Grupa istočna NOP odreda Šestog korpusa — 100, 184, 186, 211, 212, 254, 285, 432, 531, 532, 629;
Grupa zapadna NOP odreda Šestog korpusa — 208. 209, 212, 296, 334, 343, 383, 463, 610, 646, 756;
Grupa prva sjevernodalmatinskih bataljona — 72, 73, 74, 75, 81, 131, 132, 192;
Grupa druga sjevernodalmatinskih bataljona — 73, 74, 83, 84, 131, 132, 144, 192, 511, 709, 714, 723;
Grupa unska operativna NOV i PO Hrvatske — 315;
Guce (s.) — 354;
Gudovac — 437, 773, 788, 789;
Gvardiol Š. Ante — 146, 251, 279;

H

Halambek Josip — 224;
Hanzl Josef — 594;
Hariš Ivan (Gromovnik) — 540, 541;
Herceg Vilim — 381;
Hercegovac (s.) — 194, 726;
Holjevac Većeslav — 64, 67, 95, 501, 593;
Horvat Josip — 413;
Horvati (s.) — 683;
Horvatić Valentin — 251;
Hrstić Dušan — 169;
Hrvatsko Primorje — 125, 171, 216, 243, 357, 360, 580;
Hvar — 692:
Hum (s.) — 370;

I

Ikica Mladen — 280;
Ilić Milan — 353;
Ilić Pavle — 187, 252, 362;
Ilić Stevo — 280:
Imotski — 277, 278, 565, 748, 749, 752, 771, 786, 799;
Istra (oblast) — 125, 216, 243;
Ivanec (s.) — 177, 331, 370, 388, 435, 436, 460, 670, 671, 672, 673, 680, 681, 760, 766, 775, 807;
Ivanja Rijeka (s.) — 789;
Ivanjski Bok — 409;
Ivas Šime — 251, 280;
Izidorovac (majur) — 310;
Izimje (s.) — 88, 355, 766;

J

Jabukovac (s.) — 640;
Jakšić Pavle — 72, 161, 379, 483, 631, 643;
Janić Vjekoslav-Capo — 374;
Janić Vlado — 21, 224, 366, 393, 426, 441, 611, 629;
Jankovci (s.) — 694;
Jasenak (s.) — 397, 583, 606, 653, 767;
Jasmin Jan — 594;
Jastrebarsko (Jaska) — 232, 765, 770;
Jaškovo (s.) — 551;
Jelav (zaselak) — 437, 773, 774;
Jelenje (G. i D.) — 129, 130, 358;
Jelinjak (k. 862) — 565;
Jelov Vrh — 524;
Jergović Ivan-Priša — 168;
Jerković Mile — 14;
Jernec Vlado — 279;
Jezerane (s.) — 364, 414, 451, 582, 583, 588;
Jezero (s.) — 786;
Joka Milan — 393, 470, 594;
Jokić Mile — 80;
Jončić Nikola — 250;
Josipdol — 253, 364, 506, 587, 615, 618;
Jovanić Đoko — 17, 260, 262, 270, 303, 545, 599. 667:
Jovanović Aleksandar — 594;
Juričić Mato — 213;
Jurjevski Brod (s. kod Metlike) — 62;

K

Kalcina Ivan — 381;
Kalnik (Kalničko Gorje) — 645;
Kamanje (s.) — 682, 683;
Kamenica (s.) — 496;
Kamenjak — 358;
Kamensko (M. i V.) — 258, 259, 417, 418, 490, 695;
Kamnice (s.) — 242:
Kapela (M. i V.) — 450;
Kaprije (otok) — 571;
Karadžija Milan — 314, 352, 581, 607;
Karan Savo — 353;
Karas Milutin — 656;

Karauševica (k. 878) — 419;
Karin (G. i D.) — 521;
Karli Dino — 604;
Karlobag — 22, 123, 125, 126, 127, 150, 243, 264, 418, 624, 693, 707, 708, 716, 719;
Karlovac — 120, 149, 275, 562, 563, 615, 624, 625, 626, 654, 655, 656, 682, 684, 685, 706, 711, 783, 792, 800, 802;
Karolin Mile — 385;
Kastav — 129;
Katalena Suha (s.) — 296;
Kesar Savo — 251;
Klnjačka — 57, 96;
Kistanje — 74, 75, 244;
Kladarin Đuro — 72, 379, 483, 630;
Kladnjice (s.) — 633;
Klana (s.) — 129;
Klanac (s. kod Perušića) — 267, 268, 419, 661;
Klanjec (s.) — 556, 557, 558, 766;
Klenovac (s.) — 110, 113, 371;
Kličković Nikola — 413;
Klikić Ivan (sudski p. puk.) — 743;
Klis (s.) — 305;
Klokočevica (k. 772) — 503;
Klokočevik (s.) — 532;
Kloštar — 283, 296, 339, 650;
Kljaci (s.) — 571;
Ključ (kod Vel. Trgovišta) — 556, 557, 558;
Knapič Josip — 353;
Knebl Franc — 645;
Knezović Luka — 250;
Knežević Miloš — 353;
Knežević Rade-Tihi — 191, 231, 396;
Knežević Velimir — 188, 362, 487, 572, 634, 670;
Knin — 244, 512, 771, 775, 783, 786;
Kobal Vlado — 437, 681;
Kofler F. Frane — 368;
Kolesar (kotar. predst.) — 774;
Kolorina Mile — 464;
Kolundžija Ilija — 353;
Komanda NO mornarice za Hrvatsko Primorje — 403;
Komanda Žumberačkog područja — 380;
Komarevo — 96;
Kontići (s.) — 517;
Konjščina (ž. st.) — 727, 791, 806;
Koprivnica — 241, 283, 622, 679, 745, 761, 767;
Kordun (predeo) — 357;
Koritnjak — 580;
Korpus četvrti NOV Jugoslavije — 7, 52, 57, 67, 94, 95, 96, 97, 149, 242, 243, 249, 275, 314, 362, 375, 415, 416, 489, 501, 505, 507, 584, 600, 612, 615, 618, 620, 624, 626, 654, 660;
Korpus šesti NOV Jugoslavije — 8, 10, 54, 184, 186, 208, 211, 225, 238, 248, 285, 334, 362, 366, 367, 392, 425, 440, 541, 594, 610, 611, 621, 629, 646, 647, 657;
Korpus osmi NOV Jugoslavije — 187, 248, 249, 250, 361, 484, 564, 565, 568, 602, 622, 632, 668;
Kosanović Ilija — 353;
Kostajnica — 58, 292;
Kostanje (k. 199) — 159, 160, 493;
Košare (s.) — 501, 503, 506, 586, 587, 589;
Kovačevac (s.) — 646;
Kovačević Veljko — 29, 124, 217, 308, 369, 399, 580;
Kozman Lazo — 327, 498;
Krajačić Đuro — 60;
Kraljev Vrh — 116;
Kraljevec (Sesvetski) — 685, 765;
Krapina — 681;
Krašić — 202;
Krčevo (s.) — 614;
Krčmar (k. 774) — 267, 268, 419, 420, 573;
Krist Dušan — 381;
Krivi Dol — 110, 113;
Križ (kod Ivanić Grada) — 541, 721;
Križevci — 283, 677, 745, 806;
Krka (r.) — 522;
Krmelić Miško — 381;
Krndija (vijadukt) — 471;
Krpelj (šuma) — 378, 587;
Krupić Husein-beg — 727;
Kućiš Stjepan — 412;
Kućišec Anđelko — 210;
Kujiniača (k. 648) — 264, 265, 418;
Kuk (k. 684) — 566;
Kukić Mile — 353;
Kukoč Ivo-Jordan — 187, 252, 362, 605;
Kukuljanovo (s.) — 128, 358;
Kukunjevac (s.) — 212, 335, 337, 338, 713;
Kunić Selo — 508;
Kunova (s.) — 602;
Kuprešanin Milan — 87, 118, 134, 188, 192, 252, 281, 300, 407, 529, 586;
Kupski most — 490;
Kuren Milan — 117, 207, 644;

Kušec Božo — 409;
Kutina — 55, 408, 410, 541, 657, 799;
Kutjevo — 46, 178, 182, 689, 690;

L

Ladanje (rudnik) — 388, 775;
Ladešić Draga (s.) — 493, 553;
Ladišić Nikola — 38, 109;
Lapac (G. i D.) — 257, 258, 259, 345, 346, 417, 434, 597, 660, 664;
Latas Mile — 353;
Latinović Jovo — 464;
Lećevica (s.) — 633;
Lekenik — 683;
Lepoglava — 331, 388, 435, 436, 681, 760, 763, 771, 775, 799;
Lešće (s.) — 551, 552;
Letunica Tomo — 527;
Lež Artur — 143;
Lički Novi (s.) — 268, 269, 420, 572, 573, 661, 664, 719, 802;
Lički Osik — 150, 267, 419, 661, 708, 719;
Ličko Petrovo Selo — 451, 452, 501, 588, 589;
Lika (r.) — 585;
Lika (predeo) — 357;
Lipa (s.) — 495;
Lipik — 309, 470, 475, 753, 799;
Lipoščak (zaselak) — 60;
Lipovljani — 383, 463;
Lišane (s.) — 83;
Lokaz Joso — 80;
Lončar Jovica — 138, 150;
Lončarić Jovo — 141;
Lonja (r.) — 657;
Lonjica (r.) — 657;
Lošinj (otok) — 243;
Lovinac — 586;
Lovreč — 278, 294, 304, 723;
Lovrić Pero — 642;
Lozovina Josip — 92;
Ludbreg — 30, 108, 141, 142, 163, 174, 175, 176, 194, 196, 198, 199, 221, 222, 224, 234, 235, 236, 241, 370, 372, 621, 671, 672, 698, 702, 707, 712, 731;
Ludina-Vidrenjak (ž. st.) — 409, 410;
Luka (s.) — 556, 557, 558;
Lukavec — 721;
Lukin Rudolf — 381;
Lukov Dol — 550, 554;
Lupinjak — 371, 702, 755;

Lj

Ljubić Branko — 250;
Ljubljana — 684;
Ljuština Petar — 279;
Ljut (k. 1162) — 519;
Ljutača (k. 688) — 419;
Ljuti Vrh (k. 727) — 419;

M

Macura Dmitar — 381;
Maglica Vinko — 204, 251;
Major Anton — 675;
Majske Poljane — 600;
Majstorović Dragić — 353;
Majur — 58, 481, 482, 613, 639, 640, 692;
Majurec (s.) — 791;
Makarska — 114, 808;
Maksimir — 725;
Mali Javornik — 472;
Mali Palež (k. 680) — 451, 588;
Mali Žitnik — 301, 585;
M. Živulja (k. 751) — 451, 588;
Malovan — 524;
Malunje (s.) — 751;
Malien (brdo) — 398;
Mamula Rade — 353;
Mandala (s. kod Sinja) — 153;
Mandarić Simo — 469;
Mandić Rade — 482;
Mandić Vaso — 385, 464;
Mandičevac — 254, 290;
Manojlović Miloš-Mima — 200, 437;
Manola Srećko — 398;
Maoduš Stevo — 251, 279;
Marčetić Mile — 280;
Marđetko Nikola-Šturman — 381;
Maričić Vlado — 279;
Marić Boško — 280;
Marić Nikola — 527;
Marija Bistrica (s.) — 207, 371, 698, 725, 734, 735, 802, 804;
Marina Glava — 42, 263, 264, 265, 418, 419;
Marjanović Antun (stožer. nared.) — 778;
Marjanović Nikola — 464;
Markovac (s.) — 648;
Marković Simo — 469;
Marof Štefanec (zaselak) — 109;
Martinović V. Niko — 154, 188, 362, 605;
Matasi (s.) — 522;

Matetić Vladimir-Vlado — 35, 282, 333, 382;
Matijević Joso — 353;
Mazin (s.) — 345, 346, 596;
Medak — 300, 301, 303, 584, 661;
Medić D. Ljubomir — 300;
Medveđak (pl.) — 451, 588;
Međeđa (s.) — 710;
Meja (s.) — 581;
Metković — 603;
Metla (brdo) — 640;
Metlika — 537;
Milaković Jovo — 213;
Miličević Borivoj — 439, 658;
Milisavci (s.) — 470, 737;
Milkovića Varoš — 268, 420;
Milošević Mane — 327, 498;
Miljača (k. 617) — 268;
Miljanović Savo — 107, 254, 531, 537;
Miljković Huska — 590, 768, 805;
Mioljević Borisav — 312;
Mirić Mile — 353;
Miroslavić Janko — 553;
Mirošević Bude — 605;
Mišević Branko — 353;
Modruš — 352, 353, 375, 451, 587, 588, 615, 618, 619;
Molek Franjo — 556, 563;
Moseć (pl.) — 571, 632, 633, 668;
Moslavina (predeo) — 644, 645;
Mostanje — 691;
Mislisavljević Mane — 80;
Mlinoga (s.) — 640;
Mostine — vidi Bribirske Mostine;
Mraclin — 696, 736;
Mrazović Karlo-Ortega — 204;
Mrđa Simo — 544;
Mrđenović Gojko — 353;
Mrkopalj — 653;
Muć — 568, 571, 632, 668, 669;
Munižaba Milan — 146, 251, 280;
Murvice (s.) — 261, 262, 421;
Musulinski Potok — 243, 548;
Mušaluk (s.) — 265;

N

Nališ Tomislav — 732;
Narta (s.) — 372, 373, 408, 410, 732, 741;
Našice — 184, 241;
Nebljusi — 257, 259, 417, 598, 660, 664;
Nenezić Radojica — 32;
Netretić (s.) — 552, 553, 555, 563;
Nevajda Milan — 316;
Nikolić Vuk — 92;
Nin — 662;
Nova Gradiška — 340, 394, 474, 541, 629, 689;
Nova Kapela — 394, 474, 541;
Nova Rača — 726;
Nova Sela — 604;
Novaki (s.) — 62, 355;
Novi Grabovac (s.) — 737;
Novi Marof — 177, 460;
Novo Brdo (s.) — 160, 495;
Novoselec-Križ (ž. st.) — 801;
Novo Selo — 96;
Novska — 214, 284, 438, 439, 469, 730, 746;

O

Obrankovec (s.) — 142;
Obrovac — 257, 261, 416, 521, 525, 527;
Odred NOP banijski — 62, 247, 292, 482, 483, 612, 733, 739, 743, 747, 750, 762, 791, 795, 804;
Odred NOP bilogorski — 209, 296, 297, 334, 339, 343, 467, 468, 473, 541, 650, 651, 652, 657, 697, 726, 730, 740, 761, 767, 773, 777, 809;
Odred NOP biokovski — 115;
Odred NOP bjelovarski — 32, 194, 195, 200, 372, 373, 437, 622, 644, 789;
Odred NOP cazinski — 247, 442, 445, 591, 642;
Odred NOP daruvarski — 208, 212, 228, 229, 334, 336, 337, 343, 344, 466, 467, 472, 473, 648, 649, 652, 728, 748, 796;
Odred NOP diljski — 8, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 167, 178, 180, 185, 186, 211, 286, 287, 288, 289, 290, 533, 534, 535, 536, 777, 778, 779, 784;
Odred NOP imotski — 113, 114, 115;
Odred NOP kalnički — 32, 33, 34, 142, 194, 197, 199, 247, 371, 372, 373, 621, 644, 645, 693, 710, 748, 761, 676;
Odred NOP karlovački — 52, 57, 62, 63, 67, 71, 121, 247, 375, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 499, 549, 562, 591, 691, 701, 705, 706, 711, 722, 729, 733, 744;

Odred NOP kninski — 85, 118, 131, 132, 401, 402, 511, 512, 518, 519, 522;
Odred NOP kordunaški — 57, 61, 67, 121, 247, 378, 490, 491, 492, 494, 495, 497, 499, 562, 654, 691, 695, 713, 738, 749, 800;
Odred NOP krapinski — 194, 195, 200;
Odred NOP lički — 542, 544;
Odred NOP makarski — 115, 808;
Odred NOP moslavački — 40, 199, 200, 247, 373, 413, 657, 737, 750, 755, 760, 787;
Odred NOP mosorski — 772, 810;
Odred NOP osječki (ranije Podravski) — 9, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 184, 186, 211, 254, 286, 287, 288, 289, 290, 533, 534, 738, 754, 807, 812, 813;
Odred NOP plaščanski — 247, 376, 590;
Odred NOP »Plavi Jadran« — 12, 13, 14, 16, 257, 261, 315, 416, 421, 422, 584, 660, 662, 700, 723;
Odred NOP posavski — 208, 209, 213, 214, 227, 334, 335, 336, 343, 344, 383, 385, 425, 438, 463, 464, 465, 466, 472, 473, 646, 647, 652, 689, 694, 713, 746, 747;
Odred NOP požeški — 9, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 185, 186, 211, 285, 288, 366, 394, 395, 396, 432, 532, 533, 534, 535, 536, 658;
Odred NOP sjevernodalmatinski — 117, 132, 401, 402;
Odred NOP sušačko-kastavski — 129, 243;
Odred NOP šibensko-trogirski — 132;
Odred NOP turopoljsko-posavski — 194, 247, 373, 375, 701, 730, 762, 766, 783, 787, 805;
Odred NOP »Učka« — 243;
Odred NOP zadarski — 118, 404;
Odred NOP zagrebački — 115, 194, 200, 207, 247, 284, 371, 373, 374, 380, 621, 698, 701, 707, 725, 727, 731, 734;
Odred NOP zagorski — 233, 371, 380, 556, 621, 644, 702, 707, 725, 727, 766, 772, 776, 783, 785, 788, 791, 795, 796;
Odred NOP žumberačko-pokupski — 194, 201, 202, 203, 231, 247, 355, 373, 375, 634, 635, 637, 689;
Ogulin — 52, 67, 94, 120, 135, 136, 137, 149, 168, 242, 275, 316, 318, 320, 324, 352, 364, 489, 491, 492, 494, 495, 498, 499, 555, 606, 615, 624, 625, 626, 653, 694, 700, 702, 704, 707, 708, 712, 714, 722, 729, 735, 741, 742, 745, 763;
Ogulinac (s.) — 745;
Okičnica (r.) — 88;
Oklaj (s.) — 77, 78;
Okoli (s.) — 412;
Okučani — 340, 439, 721;
Omiš — 771, 810, 811;
Opalka Oskar — 720;
Opatija — 129;
Oraovac (s.) — 434, 597;
Orebović Matija — 353;
Orlić Mane — 353;
Orosavie (s.) — 796;
Orozović Pajo-Brko — 213, 338, 466;
Osijek — 184, 241, 366, 813;
Osobljava (s.) — 602;
Ostrovica (s.) — 546;
Oštarije (kod Ogulina) — 7, 97, 136, 168, 169, 170, 318, 320, 324, 325, 491, 492, 494, 495, 498, 615, 625, 661, 689, 691, 693, 694, 704, 708, 713, 719, 738;
Oštra (k. 798) — 268, 269, 420, 572, 573;
Oteš (s.) — 267;
Otešica (r.) — 267;
Otočac — 13, 574, 796;
Otok (s. kod Oštarija) — 52, 136, 326, 494;
Otoka (s.) — 292, 293, 442, 592, 612, 725, 726;
Otrić — 86, 512, 515, 524;
Ozalj — 98, 232, 233, 563, 635, 699, 703, 729, 784, 793;

P

Pag (otok) — 708;
Paljevine (kod Nebljusa) — 417;
Paklenica — 214;
Pakrac — 208, 225, 309, 342, 383, 385, 425, 426, 427, 428, 429, 439, 467, 469, 471, 472, 610, 713, 737, 742, 744, 745, 748, 753, 756, 759, 808;
Parmač Stanko — 188, 362, 603;
Paučje (s.) — 106, 178;

Paulovac — 658, 704, 730, 743, 777;
Pavić Miloš — 327, 498;
Pavlović Milan-Mićun — 620;
Pazarište (s.) — 573, 624, 626, 661;
Pčelić (s.) — 438;
Pecotić Bogdan — 115, 204, 251, 604;
Pečar Zdravko — 381;
Pejak Slavko — 14;
Pejinović Nikica — 280, 544;
Pekić Dušan — 357, 477;
Pelješac — 602, 603, 709, 794, 796, 799, 801, 803, 808, 812;
Peranić Nedeljka — 811;
Peranić Palma — 811;
Perjasica — 496, 656;
Perušić — 42, 150, 263, 264, 265, 418, 624, 626, 661, 702, 704, 707, 719;
Peščenica (ž. st.) — 683;
Petkovac (s.) — 814;
Petrinja — 600, 802;
Pijavičino (s.) — 602;
Pilipović Vaso — 251;
Plase — 582;
Plavi most (na r. Bijeloj) — 383, 384, 465;
Plaški — 354, 375, 618;
Plešivica (pl. kod Samobora) — 201, 202, 231, 232, 233, 242, 689, 698, 699, 705, 706;
Pleternica — 241;
Plitvica (rijeka u Podravini) — 109;
Ploče (luka) — 114, 603;
Počuča Mile — 280;
Podgajci (ž. st.) — 657;
Podravska Slatina — 728;
Poleksić Momčilo — 99, 188, 215, 278, 295, 305, 362, 567;
Poljana (s. kod Banove Jaruge — 383, 384;
Poljanek (s.) — 509;
Popovača — 194, 241, 410, 412, 772;
Popović Vojin — 188, 362, 605;
Popović Tomo-Tomica — 279, 564;
Posušje — 277, 565, 566, 744, 747, 749, 754, 787, 788;
Potočec (s.) — 799;
Potrebić Dane — 280;
Poznanovec (s.) — 804;
Prandanovci (s.) — 105;
Prapratno — 205;
Prašnik (šuma) — 341;
Prečanica Stanko — 614;
Pregrada (s.) — 557;
Prekrižje — 539;
Preko (trgovište) — 133;
Prekopa — 600;
Preloka (s.) — 554;
Prevjes (s.) — 515, 516;
Prgomet (s.) — 633;
Pribić — 201, 202;
Pridraga — 514, 522;
Prijeboj (s.) — 451, 452, 453, 501, 502, 509, 589;
Prijić Momir — 279;
Prikraj — 761;
Prilika Đuro — 220, 387, 579;
Prilipje (s.) — 751;
Primošten — 132, 484, 793;
Protulipa (s.) — 563;
Prvić Luka (s.) — 571;
Puska (s.) — 802;
Pušća (s.) — 741;
Puškarić Mile — 191, 475;

R

Radaković Ilija — 251, 279;
Radaković Lazo — 279, 280, 544;
Radaković Milan — 79;
Radičević Velimir — 250;
Radovan (k. 1134) — 566;
Radović Pavao — 381;
Raduč (s.) — 300, 301, 661;
Rajić (s.) — 438, 439;
Rakić Smilja — 80;
Rakitno — 565, 566, 744, 747, 790;
Ralić Ilija — 353;
Rasinica — 194, 195;
Rasovača — 268;
Rast Maćan — 575;
Rašković Milan — 294, 614;
Ratković Matija — 380;
Ravna Gora — 397, 606;
Rečica (s.) — 800;
Repušnica — 438, 657;
Rešetari — 439;
Ribnik — 552;
Rizvanuša — 419;
Rkman Stanko — 353;
Robić Ivan — 237, 374, 388, 437, 681;
Rogotin — 114;
Roknić Danica — 353;
Roknić Dragan — 353;
Roški Slap — 83, 244;
Rođdanik — 646;
Rudanka (ž. st.) — 809;
Rude (s.) — 476, 703;
Rujani (G. i D.) — 214;
Rukavina Ivo — 64, 95, 276, 501, 593;

S

Sabljaki (s.) — 353, 508, 588;
Sabolić V. dr — 697, 740;
Salopek Selo — 67, 325;
Samobor — 232, 636, 751;
Santini Edo-Đorđe — 188, 215, 278, 295, 305, 362, 567;
Satnica Đakovačka (s.) — 297;
Sekulić Milan — 353;
Serdar Milan — 80;
Sesvete — 812;
Severin (s.) — 296, 554, 713;
Sibinj (s.) — 533, 536, 657, 779;
Sibokovac — 183;
Simonov Antin Joso — 527;
Sinj — 98, 152, 153, 154, 155, 214, 714, 761, 763, 783, 796;
Sirova Katalena (s.) — 692;
Sisak — 292, 613, 684, 685, 804, 805, 806;
Skobanuša (brdo) — 110;
Skorupan Mile — 353;
Skradnik (s.) — 253;
Slavonski Brod — 386, 432, 439, 535, 536, 537, 541, 788;
Slivno (s.) — 113, 801, 806, 808;
Smilčić (s.) — 514, 520;
Smiljan (s.) — 573, 661, 664, 714, 754;
Smiljansko Polje — 572;
Smrtić (s.) — 694;
Snježnica (k. 1036) — 566;
Somek Mijo — 116;
Sorića Krčevina — 589;
Spaček Božo — 357, 477, 539;
Split — 93, 133, 632, 721, 784, 796;
Srdelj (zaselak) — 268;
Srednja Gora — 113;
Sremac Milan — 353;
Srnec Đuro — 381;
Stabarnica — 323, 492;
Stajnica — 414;
Staniška Glav. — 126;
Stanište — 125, 126;
Stanivuković Milan — 184, 432;
Stankovci (s.) — 797;
Starčević Dušan — 279;
Stari Slatinik — 536, 657;
Staro Petrovo Selo — 658;
Stative (G. i D.) — 52, 67, 490, 492, 550, 591, 592, 689, 691, 705, 711, 722, 742;
Stipančić Ivo — 141;
Stojdraga (s.) — 98, 201, 202, 231, 233, 242, 636, 689;
Stojić Gojko — 327, 496;
Ston — 205;
Stopin Dub — 113;
Studenci (s.) — 278, 294, 304, 305;
Subocka St. — 463;
Subocka N. — 646;
Suleševica — 595, 596, 662;
Sunajko Stevo — 545;
Sunja — 292, 613, 614, 692;
Sušak — 562, 563, 625;
Sušanj — 123, 125;
Sv. Ivan Zelina — 194, 371;
Sv. Ivan Žabno — 17, 18, 19, 194, 195, 241;
Sv. Katarina (k. 421) — 53, 322, 323;
Sv. Mihajlo — 511;
Sv. Petar (kod Ogulina) — 7, 53, 137, 138, 139, 321, 490, 491, 493, 694;
Sv. Petar Orehovec (s.) — 677;
Sv. Rok (kod Ogulina) — 53;
Sv. Rok (kod Metlike) — 300;
Svetice — 551;
Svilar Stanko — 171;

Š

Šajatović Janko — 381, 638;
Šakić Ilija — 80;
Šakić Mićun — 29, 130, 217;
Šemovac — 698;
Šestak Ivan — 780;
Šibenik — 132, 632, 752, 792;
Šibl A. Ivan — 177, 224, 333, 459, 460, 680;
Šijan Dušan — 250;
Šijan Milan — 44, 543, 576;
Široka Draga — 397;
Škalići (s.) — 582;
Škaljac Rade — 510;
Španovica (G. i D.) — 338, 472;
Špiranec Josip — 380;
Štab kninskog sektora — 72, 130, 192;
Štab šibenskog sektora — 90;
Štefanci (s.) — 495;
Štefanec (s.) — 698, 702, 707;
Štikada (s.) — 512, 513;
Štrok Izidor — 38, 109, 223, 237, 374, 388;
Šumonja Miloš — 253, 504, 510, 617, 619;

T

Tabor Rafko — 556, 563;
Tadić Simo — 154;
Takalice — 263, 264, 418;
Tarbuk Đorđe — 381;
Tartalja Mihovil — 251;
Tepice (s.) — 606, 653;
Terzić Velimir — 274;
Tešnjak (šuma) — 640;
Tintor Gojko — 294;
Točilo — 128;
Tojaga Dušan — 279;
Tomašići — 552;
Tomić Ivan — 261;
Tonza Branko — 353;
Toplak Ferdo — 14, 280;
Toranj (s.) — 342;
Tounj — 71, 162, 377, 378, 447, 448, 496, 501, 503, 586, 589, 738, 793;
Tounjčica (r.) — 449, 586, 587;
Trebarjevo — 766, 783;
Trebistovo — 566, 790;
Trenkovo — 103, 104;
Treskavac — 162, 448, 449, 505, 587;
Trgo Fabijan — 251;
Trilj — 698, 700;
Trklje — 115;
Trnava — 694;
Trnovac — 419;
Tropčić (s.) — 591;
Trošmarija (s.) — 60;
Trošmarijski most — 60;
Tučepi (s.) — 114;
Turanj (s. kod Karlovca) — 490, 493, 695;
Turčin (s.) — 196, 370, 691;
Turković Selo — 507;
Turkulin Artur — 308, 369, 399;
Tušilović — 656;
Tužno (s.) — 760;

U

Unešić — 91;
Ura (k. 927) — 123, 418;
Uzelac Antić — 544;

V

Vaganac (G. i D.) — 268, 451;
Vaganj — 98, 154;
Varaždin — 221, 284, 621, 645, 670, 673, 674, 707, 804;
Varaždinske Toplice — 17, 18, 36, 37, 56, 176, 194, 196, 197, 221, 234, 241, 621, 752, 812;
Vardišće (brdo) — 110;
Velika Gorica — 682, 685;
Vel. Trgovište — 788;
Veljun — 162;
Vidiček Josip — 380;
Vignjević Mile — 353;
Vinica — 495, 554;
Vinkovci — 537, 629;
Viojla (k. 875) — 519;
Vir (s.) — 565;
Virje — 697, 803;
Visoka (pl.) — 153, 571;
Visoko (s.) — 370, 460, 673;
Višnjević Miloš — 353;
Vlaisavljević Dušan — 251, 279;
Vodena Glava — 662;
Vojaček Josip-Taras — 393, 594;
Vojakovac (s.) — 645, 677, 807;
Vojnović Mihajlo — 162, 483, 617;
Vojvodić Dimitrije — 398;
Volinja (ž. st.) — 614;
Voloder (s.) — 438, 789;
Vračar Josip — 89;
Vratno Kalničko — 197;
Vrbovec — 39, 40, 55, 194, 199, 241, 701, 750;
Vrbovljani — 341;
Vrbovsko — 550;
Vrgorac — 801;
Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije — 187;
Vrpolje — 90, 439, 798;
Vrtlinovec (s.) — 693;
Vučić Ivo — 592;
Vučković Miloš — 564;
Vujinović Jaga — 80;
Vujnović Bogdan — 348, 434, 543;
Vukelići (s.) — 582;
Vukmanović Staniša — 279;
Vukmirović Ilija — 545;
Vukojević Mile — 353;
Vukosavljevica (s.) — 468, 761, 767, 809;
Vukov Klanac — 115;
Vuković Branko — 297, 335, 385, 473, 652;
Vukovje (s.) — 799;
Vukotić Dukljan — 250;
Vuksani (s.) — 551;
Vukša Jovo — 251;
Vuletić Milivoj — 353;
Vulin Ivan — 250;

Z

Zadar — 261, 416, 721, 786, 802;
Zagorje (Hrvatsko) — 281, 375, 460, 558, 621, 645, 677, 680, 735, 741, 765, 771, 792, 802, 804;
Zagreb — 55, 149, 167, 184, 211, 284, 366, 670, 674, 682, 684, 685, 804;
Zaklan Spase — 79;
Zaklopača — 452;
Zalužnica — 59;
Zapolje (ž. st.) — 475;
Zdenac (s.) — 162;
Zdenci (V. i M.) — 439;
Zdenčina — 693, 788;
Zdihovo — 354, 355, 766, 770;
Zdunić (uprav. redarstva) — 771;
Zečevo — 73, 484;
Zemunik — 261, 523;
Zgaga (puk.) — 732;
Zlarin (otok) — 571;
Zlatar — 177, 370, 455, 460, 477, 478, 670, 672, 673, 676, 679, 681, 786, 788, 789, 792;
Zlatar-Bistrica (ž. st.) — 115, 116, 371, 674, 675, 677, 727, 804, 806;
Zlobin — 582;
Zona druga operativna NOV i PO Hrvatske — 18, 30, 33, 55, 176, 194, 223, 233, 241, 247, 248, 281, 282, 283, 331, 333, 370, 380, 621, 634, 644, 680;
Zona četvrta operativna NOV i PO Hrvatske — 91, 134, 244, 284;
Zorić Jovica — 280;
Zorkovac (s.) — 63;
Zrin (Zrinj) — 242;
Zrnić Mićo — 14;
Zvečaj — 63, 67, 68, 71, 155, 157, 160, 490, 491, 492, 493, 495, 698, 699, 703;

Ž

Žarković Grujica — 210;
Žegar — 135;
Željava — 588, 589;
Žeželj Milan — 203, 234;
Žigić Dmitar — 79;
Žigić Rade — 542;
Žilići — 641;
Žirje — 571;
Živčane — 101, 104, 178, 180;
Živković Drago — 92;
Živković Ive — 280;
Živković Nikola — 638;
Živković Živko — 188, 362, 572, 634, 670;
Žnidovac (zaselak) — 548, 549, 653;
Žumberak — 201, 537, 634, 635, 644.

SADRŽAJ

BORBE U HRVATSKOJ 1943
(listopad)

I

Dokumenti jedinica Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije

Strana

Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 1 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Gornje Dubrave, Globornički most, Oštarije i Sveti Petar — — — — 7

Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 1 listopada 1943 god. Štabu Istočne grupe odreda za raspored i dejstvo jedinica — — — — — — — — — — — — 8

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava i političke pripadnosti jedinica Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 1 listopada 1943 godine — — — — — — — — — — — — 10

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 1 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o stanju u Diviziji poslije kapitulacije Italije — — — — — — — — — — — 12

Izvještaj Štaba Desete divizije od 1 listopada 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Sveti Ivan Žabno, Varaždinske Toplice i rudnik Glogovac — — 17

Zapovijest Štaba Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 1 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Karlobag — — — — — — — — — — — — — 22

Zapovijest Štaba Druge operativne zone od 1 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Ludbreg — — — 30

Izvještaj Štaba NO brigade »Braće Radića« od 1 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu na Varaždinske Toplice — — — — — — — — — — — — — 36

Izvještaj Štaba Druge NO brigade od 1 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu na Vrbovec i Đurđišće 39

Zapovijest Štaba Treće NOU brigade Šeste divizije od 1 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Perušić i Marinu Glavu — — — — — — — — — — — — 42

Izvještaj Štaba Sedme divizije od 1 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o rezultatima napada na Gornje Dubrave i Globornički most — — — — — — 45

Strana

Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 1 listopada 1943 god. Štabu Dvanaeste divizije NOV Hrvatske o borbi u Kutjevu 46

Zapovijest Štaba Dvanaeste NOU brigade od 1 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Čačince — — — 49

Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 2 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama za Ogulin i okolna uporišta — — — — — — — — — — — — — 52

Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV Hrvatske od 2 listopada 1943 god. Štabu Zapadne grupe odreda da stavi pod svoju komandu Čehoslovačku NO brigadu i Posavski bataljon — 54

Naređenje Štaba Druge operativne zone od 2 listopada 1943 god. Štabu Druge NO brigade za dejstvo na komunikaciji Zagreb—Dugo Selo—Kutina — — — — — — — — 55

Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 3 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o dejstvima podređenih jedinica od 16 do 27 listopada — — — — — — — — — 57

Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 3 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama na području Ogulina 67

Izvještaj Štaba Sedme udarne divizije od 3 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Gornje Dubrave, Generalski Stol i Globornički most — — 68

Izvještaj Štaba Kninskog sektora od 3 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama u sjevernoj Dalmaciji od 21 rujna do 3 listopada — — — — — — 72

Izvještaj oficira Štaba Trinaeste proleterske brigade »Rade Končar« od 3 listopada 1943 god. Štabu Brigade o diverzijama Minerskog voda — — — — — — — — — — — — 88

Izvještaj Štaba Šibenskog sektora od 3 listopada 1943 god. Štabu Četvrte operativne zone o borbama od 23 rujna do 2 listopada — — — — — — — — — — — — — 90

Direktiva Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 4 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo na području Ogulina — — — — — — — — — — 94

Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 4 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu jedinica Sedme divizije na vlak kod Kinjačke i borbi između Komareva i Novog Sela 96

Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 4 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Oštarije i prodoru neprijateljskih snaga u Oštarije i Generalski Stol — — 97

Izvještaj štaba Devete divizije od 4 listopada 1943 god. Štabu Četvrte operativne zone o mjerama koje su preduzete radi sprečavanja neprijateljskog prodora u pravcu Vagnja i Sinja — — — — — — — — — — — — — 98

Izvještaj Štaba Istočne grupe NOP odreda od 4 listopada 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV Hrvatske o dejstvima podređenih jedinica u Drugoj polovini rujna — — — — — 100

Izvještaj Štaba NO brigade »Braće Radića« od 4 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o borbama prilikom napada na Ludbreg — — — — — — — — — — 108

Izvještaj Štaba Biokovske NO brigade od 4 listopada 1943 god. Štabu Četvrte operativne zone o borbama od 12 rujna do 1 listopada — — — — — — — — — — — — 110

Strana

Izvještaj Štaba Zagrebačkog NOP odreda od 4 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu na željezničke stanice Gornja Stubica i Zlatar-Bistrica — — — — — 115

Naredba Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 5 listopada 1943 god. o formiranju Devetnaeste sjevernodalmatinske divizije 117

Direktiva Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 5 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa za raspored jedinica i dejstvo na Baniji, Kordunu i Lici — — — — — — — — — 120

Izvještaj Štaba Trinaeste divizije od 5 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Karlobag, Sušanj i Brušane — — — — — — — — — — 123

Izvještaj Štaba Trinaeste divizije od 5 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Sušanj, Karlobag i borbama u Hrvatskom Primorju i Istri — — — — 125

Izvještaj Štaba Kninskog sektora od 5 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama u sjevernoj Dalmaciji od 29 rujna do 4 listopada — — — — — — 130

Izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 5 listopada 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o borbama prilikom blokade Ogulina — — — — — — — — 135

Izvještaj Štaba Četvrte NOU brigade Trinaeste divizije od 5 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama kod Ogulina — — — — — — — — 137

Izvještaj Štaba Sedamnaeste NOU brigade od 5 listopada 1943 god. Štabu Desete divizije o napadu na Ludbreg — — — — 141

Zapovijest Štaba Druge grupe sjevernodalmatinskih bataljona od 5 listopada 1943 god. podređenim jedinicama da spriječe prodor neprijatelja u Biograd — — — — — — — 144

Pismo Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 6 listopada 1943 god. Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« u vezi zadatka koji je dobila za dejstvo na pruzi Zagreb—Karlovac — — — — — — — — — — 149

Izvještaj Štaba Treće proleterske krajiške brigade od 6 listopada 1943 god. Štabu Prve proleterske divizije NOV Jugoslavije o pokretima i borbama od 1 do 30 rujna — — — — 150

Izvještaj Štaba Sedme udarne divizije od 6 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Generalski Stol, Gornje Dubrave, Globornički most i Zvečaj 155

Izvještaj Štaba Osme divizije od 6 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV Hrvatske o borbama na području Veljun—Treskavac i Tounj—Zdenac — — — — — — — 162

Naređenje Štaba Desete divizije od 6 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za razmještaj i podjelu zaplijenjenog oružja — — — — — — — — — — — — — 163

Izvještaj Štaba Diljskog NOP odreda od 6 listopada 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV Hrvatske o napadu na Gromačnik i diverziji na pruzi Beograd—Zagreb — — — 167

Izvještaj Štaba Prvog brdskog diviziona od 6 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o dejstvu u toku napada na Ogulin i Oštarije — — — — — — — — 168

Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 7 listopada 1943 god. Štabu Trinaeste divizije u vezi prodora neprijateljskih snaga u Hrvatsko Primorje — — — — — — — — 171

Strana

Izvještaj Štaba Desete divizije od 7 listopada 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV Hrvatske o rezultatima napada na Ludbreg — — — — — — — — — — — — — — 174

Izvještaj Staba Dvanaeste divizije od 7 listopada 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama na Dilju i kod Kutjeva — — — — — — — — — — — — — 178

Zapovijest Štaba Drugog korpusa NOV Hrvatske od 8 listopada 1943 god. Štabu Istočne grupe NOP odreda za napad na željezničke komunikacije Đurđenovac—Našice—Osijek i Beograd—Zagreb — — — — — — — — — — — — 184

Prepis naredbe Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije od 8 listopada 1943 god. o formiranju Osmog korpusa i postavljenju rukovodilaca — — — — — — — — — — — — 187

Pismo Štaba Dvanaeste divizije NOV Hrvatske od 8 listopada 1943 god. borcima i rukovodiocima u vezi oslobođenja Đulaveca i Čačinaca — — — — — — — — — — — 189

Izvještaj Štaba Kninskog sektora od 8 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o pokretima neprijatelja i borbi kod Benkovca — — — — — — — — — — — 192

Izvještaj Štaba Druge operativne zone od 8 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Sveti Ivan Žabno, Varaždinske Toplice, Ludbreg i druga neprijateljska uporišta — — — — — — — — — — — — — 194

Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 8 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o rasporedu jedinica i stanju na Žumberku — — — — 201

Izvještaj Štaba Južnodalmatinske NO brigade od 8 listopada 1943 god. Štabu Četvrte zone o formiranju Brigade i njenim dejstvima — — — — — — — — — — — — 204

Izvještaj Štaba Zagrebačkog NOP odreda od 8 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu na Mariju Bistricu 207

Zapovijest Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Pakrac 208

Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV Jugoslavije od 9 listopada 1943 god. Štabu Prvog diverzantskog bataljona da sa jedinicama Istočne grupe odreda ruši komunikaciju Beograd—Zagreb — — — — — — — — — — — — — 211

Izvještaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda od 9 listopada 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbi u Kukunjevcu — — — — — — — — — — — — 212

Izvještaj Štaba Devete divizije od 9 listopada 1943 god. Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o pokretima neprijatelja prema Sinju i razoružanju seoske milicije u Čelebiću i Rujanima — — — — — — — — — — — — — 214

Izvještaj Štaba Trinaeste divizije od 9 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama i stanju u Hrvatskom Primorju i Istri — — — — — — — — — 215

Zapovijest Štaba Brodske NO brigade od 9 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Gašince — — — 218

Izvještaj Štaba Desete divizije od 10 listopada 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Ludbreg 221

Zapovijest Štaba Dvanaeste divizije od 10 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Pakrac — — — 225

Strana

Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« iz prve polovine listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Stojdragu i Plešivicu — — — 231

Izvještaj Štaba NO brigade »Braće Radića« od 10 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o borbama prilikom obezbjeđenja napada na Ludbreg — — — — — — — 234

Izvještaj Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 11 listopada 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o dejstvima i rasporedu jedinica i situaciji na području Hrvatske poslije kapitulacije Italije — — — — — — — — — — 237

Prepis naredbe Štaba Osmog korpusa NOV Jugoslavije od 11 listopada 1943 god. o postavljanju komandnog kadra u brigadama — — — — — — — — — — — — — 250

Izvještaj Štaba Osme divizije od 11 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o prodoru neprijateljskih tenkova u Josipdol i Skradnik — — — — — — — 253

Izvještaj Štaba Istočne grupe NOP odreda od 11 listopada 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV Hrvatske o napadu na gestapovce na cesti Drenje—Mandičevac — — — — — 254

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 12 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama na komunikacijama Zadar—Obrovac, Donji Lapac—Dnopolje i Nebljusi—Donji Lapac — — — — — — — — — — — 257

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 12 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama NOP odreda »Plavi Jadran« na komunikaciji Zadar—Obrovac — — 261

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 12 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Baške Oštarije, Takalice, Perušić i Marinu Glavu — — — — 263

Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 13 listopada 1943 god. da se u korpusima i divizijama formiraju čete telefonista — — — — — — — — — — — — — 273

Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 13 listopada 1943 god. Štabu Osme divizije da podnese detaljan izvještaj o borbama na području Ogulin—Karlovac — — 275

Izvještaj Štaba Devete divizije od 13 listopada 1943 god. Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o napadu na Posušje i stanju na području Imotskog — — — — — — — — 277

Prijedlog Štaba Devetnaeste divizije od 13 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske za postavljenje rukovodećeg kadra u Diviziji i bragadama — — — — — 279

Naređenje Štaba Druge operativne zone od 13 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za pokret u Hrvatsko Zagorje — 281

Naređenje Štaba Druge operativne zone od 13 listopada 1943 god. Štabu Bjelovarskog NOP odreda da onemogući saobraćaj na prugama Kloštar—Koprivnica, Bjelovar—Kloštar i Dugo Selo—Križevci — — — — — — — — — — — 283

Naređenje Štaba Druge operativne zone od 13 listopada 1943 god. Zagrebačkom NOP odredu za dejstvo na komunikacijama Zagreb—Novska i Zagreb—Varaždin — — — — — — 284

Izvještaj Štaba Istočne grupe NOP odreda od 13 listopada 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV Hrvatske o dejstvima i stanju podređenih jedinica — — — — — — — — 285

Strana

Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda od 13 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o izvršenim diverzijama na prugama Sunja—Kostajnica, Sisak—Sunja i napadu na Otoku — — — — — — — — — — 292

Izvještaj Štaba Devete NOU divizije od 14 listopada 1943 god. Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o borbi na prostoriji Studenci—Čista—Lovreč — — — — — — — 294

Izvještaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda od 14 listopada 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV Hrvatske o napadu Bilogorskog odreda na vlak na pruzi Kloštar—Bjelovar — — 296

Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 15 listopada 1943 god. Štabu Trinaeste divizije za raspored jedinica i dejstvo — — — — — — — — — — — — — 298

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 15 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama kod Raduča i Metka — — — — — — — — — — — — 300

Izvještaj Štaba Devete NOU divizije od 15 listopada 1943 god. Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o borbi na prostoriji Studenci—Čista—Lovreč — — — — — — — — 304

Naređenje Štaba Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 15 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za raspored, dejstvo i sprečavanje neprijateljskog prodora na oslobođenu teritoriju Gorskog Kotara — — — — — — — 306

Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 15 listopada 1943 god. Štabu Dvanaeste divizije o obezbjeđenju napada na Pakrac 309

Naređenje Štaba Druge NO brigade Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 15 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo na području Brinja — — — — 312

Izvještaj referenta za vezu Štaba Četvrtog korpusa od 16 listopada 1943 god. Sekciji za vezu Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske o radu i stanju jedinica veze — — — — — — — — 314

Izvještaj Štaba Osme divizije od 16 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadima na Oštarije i borbama na području Ogulina — — — — — — — — 318

Zapovijest Štaba Druge operativne zone i Desete divizije od 16 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Ivanec i Lepoglavu — — — — — — — — — — 331

Izvještaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda od 16 listopada 1943 god. Štabu Šestog korpusa NOV Jugoslavije o dejstvima i stanju podređenih jedinica — — — — — — — — 334

Izvještaj Štaba Prve NOU brigade od 16 listopada 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na neprijateljske autokolone na cesti Gornji Lapac — Gračac — — 345

Naređenje Štaba Druge NO brigade Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 16 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za obezbjeđenje i prenos ranjenika — — — — — — 351

Izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 16 listopada 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o borbi na liniji Ogulin—Modruš — — — — — — — — — — — 352

Zapovijest Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 16 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Izimje, Čeglje, Guce, Zdihovo i Goli Vrh — — 354

Strana

Uputstvo Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 17 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za borbu protiv neprijateljskih motorizovanih kolona — — — — — — — — — — 357

Naredba Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 17 listopada 1943 god. o formiranju Osmog korpusa NOV Jugoslavije, postavljenju rukovodilaca i promjeni naziva Prvog i Drugog korpusa NOV Hrvatske — — — — — — — — — 361

Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 17 listopada 1943 god. Štabu Osme divizije da razruši cestu Ogulin—Jezerane i spriječi prodor neprijatelja na pravcu Ogulin—Jezerane i Ogulin—Josipdol—Plaški — — — — — — 364

Naređenje Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije od 17 listopada 1943 god. Štabu Istočne grupe NOP odreda da izvrši diverzije na željezničkim komunikacijama Beograd—Zagreb i Zagreb—Osijek — — — — — — — — — — — 366

Naredba Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije od 17 listopada 1943 god. o formiranju artiljeriskog diviziona — — — 367

Naređenje Štaba Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 17 listopada 1943 god. Štabu Druge NO brigade da pristupi evakuaciji i smještaju ranjenika — — — — — — — 369

Izvještaj Štaba Druge operativne zone od 17 listopada 1943 god. Glavnom Štabu NOV i PO Hrvatske o dejstvima podređenih jedinica — — — — — — — — — — — — 370

Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 18 listopada 1943 god. Štabu Četvrtog korpusa za raspored i dejstvo jedinica — — — — — — — — — — — — 375

Izvještaj Štaba Sedme udarne divizije od 18 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama kod Generalskog Stola — — — — — — — — — — 377

Naredba Štaba Druge operativne zone od 18 listopada 1943 god. o formiranju Komande Žumberačkog područja i Zagorskog NOP odreda i postavljenju rukovodilaca — — — — 380

Izvještaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda od 18 listopada 1943 god. Štabu Šestog korpusa NOV Jugoslavije o borbama Posavskog NOP odreda — — — — — — — — — 383

Zapovijest Štaba Brodske NO brigade od 18 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na neprijateljsku protivavionsku bateriju u predgrađu Slavonskog Broda — — 386

Izvještaj Štaba NO brigade »Braće Radića« od 18 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu na Ivanec — 388

Naređenje Štaba Druge NO brigade Trinaeste divizije od 18 listopada 1943 god. podređenim jedinicama da utvrde za odbranu Brinjski Klanac — — — — — — — — — — — 391

Naredba Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije od 19 listopada 1943 god. o formiranju Čehoslovačke NO brigade i postavljenju rukovodilaca — — — — — — — — — — 392

Zapovijest Štaba Dvanaeste divizije od 19 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za rušenje željezničke komunikacije Nova Gradiška — Nova Kapela-Batrina — — — — — 394

Izvještaj Štaba Trinaeste divizije od 19 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o prodoru neprijateljskih snaga na oslobođenu teritoriju Gorskog Kotara — — — 397

Strana

Direktiva Štaba Devetnaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 19 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo — — — — — — — — — — — — — — 399

Izvještaj Štaba Druge NO brigade od 19 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu na Nartu i željezničku prugu Dugo Selo—Kutina — — — — — — — — 408

Izvještaj Štaba Druge NO brigade od 19 listopada 1943 god. Štabu Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske o povlačenju neprijateljskih snaga iz Gorskog Kotara — — — — — — 414

Naređenje Štaba Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije od 20 listopada 1943 god. Štabu Sedme divizije u vezi uspostavljanja jačeg dodira sa slavonskim jedinicama — — — — — 415

Izvještaj Štaba Četvrtog korpusa od 20 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama jedinica Šeste divizije od 26 rujna do 8 listopada — — — — — — 416

Naredba Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije od 20 listopada 1943 god. o pohvali podređenih jedinica za pokazanu hrabrost, požrtvovanje i izdržljivost prilikom napada na Pakrac 425

Izvještaj Štaba Dvanaeste divizije od 20 listopada 1943 god. Štabu Šestog korpusa NOV Jugoslavije o napadu na Čačince i Pakrac — — — — — — — — — — — — — 426

Izvještaj Štaba Istočne grupe NOP odreda od 20 listopada 1943 god. Štabu Šestog korpusa NOV Jugoslavije o napadu Brodske NO brigade na protivavionsku bateriju u predgrađu Slavonskog Broda — — — — — — — — — — — 432

Izvještaj Štaba Prve NOU brigade od 20 listopada 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o napadima na neprijateljske kolone kod Donjeg Lapca — — — — — — 434

Izvještaj Štaba NO brigade »Braće Radića« od 20 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu na Ivanec i Lepoglavu — — — — — — — — — — — — — 435

Izvještaj Štaba Bjelovarskog NOP odreda od 20 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu na Gudovac—Jelav 437

Izvještaj Štaba Prvog diverzantskog bataljona od 20 listopada 1943 god. Štabu Šestog korpusa NOV Jugoslavije o izvršenim diverzijama — — — — — — — — — — — 438

Naređenje Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije od 21 listopada 1943 god. o upućivanju boraca u sastav Prve proleterske divizije — — — — — — — — — — — — — 440

Izvještaj Štaba Sedme udarne divizije od 21 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Otoku — — — — — — — — — — — — — 442

Izvještaj Štaba Osme divizije od 21 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama od 9 do 20 listopada — — — — — — — — — — — — 446

Zapovijest Štaba Dvadeset osme divizije od 21 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Zlatar — — — — 455

Naredba Štaba Dvadeset osme divizije od 21 listopada 1943 god. o pohvali Dvadeset prve NO brigade za junačko držanje pri napadu na ustaše kod sela Visoko — — — — — — 460

Izvještaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda od 21 listopada 1943 god. Štabu Šestog korpusa o borbama podređenih jedinica od 6 do 16 listopada — — — — — — — — — — 463

Strana

Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 21 listopada 1943 god. Štabu Dvanaeste divizije o rušenju željezničke komunikacije Nova Gradiška — Nova Kapela-Batrina — — — — — 474

Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 21 listopada 1943 god. Operativnom štabu za Žumberak o napadu na Goli Vrh i borbi kod sela Rude — — — — 476

Zapovijest Štaba Sedamnaeste NOU brigade od 21 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Zlatar — — — 477

Zapovijest Štaba Sedme udarne divizije od 22 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Majur, Brđane i Blinjski Kut — — — — — — — — — — — — 481

Izvještaj Štaba Dvadesete divizije od 22 listopada 1943 god. Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o borbama kod Boraje i Grebaštice — — — — — — — — — — — — 484

Izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 22 listopada 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o odbijanju neprijateljskog napada kod Bilaja — — — — — — — — — 488

Izvještaj Štaba Četvrtog korpusa od 23 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Ogulin i okolna uporišta — — — — — — — — — — — — 489

Izvještaj Štaba Osme divizije od 23 listopada 1943 god. Štabu Četvrtog korpusa NOV o borbama na komunikacijama Ličko Petrovo Selo — Prijeboj i Tounj — Košare — — — 501

Izvještaj Štaba Osme divizije od 23 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o organizaciji veze u toku borbi od 9 do 20 listopada — — — — — — — 505

Izvještaj Štaba Devetnaeste divizije od 23 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama u sjevernoj Dalmaciji od 4 do 23 listopada — — — — — — — — 511

Naređenje Štaba Dvadeset osme divizije od 23 listopada 1943 god. o pohvali boraca i rukovodilaca Sedamnaeste NOU brigade za herojsko držanje prilikom napada na Zlatar — — — 530

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava i političke pripadnosti boraca i rukovodilaca Istočne grupe NOP odreda od 23 listopada 1943 godine — — — — — — — — — — — 531

Izvještaj Štaba Istočne grupe NOP odreda od 23 listopada 1943 god. Štabu Šestog korpusa NOV Jugoslavije o dejstvima podređenih jedinica od 10 do 20 listopada — — — — — 532

Naređenje Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 23 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo u toku neprijateljske ofanzive — — — 537

Izvještaj šefa Diverzantske sekcije Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 24 listopada 1943 god. Glavnom štabu o rezultatima diverzantskih dejstava u Slavoniji od 1 lipnja do 15 listopada — — — — — — — — — — — — 540

Izvještaj šefa Diverzantske sekcije Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 24 listopada 1943 god. Glavnom štabu o izvršenim diverzijama na prugama Beograd — Zagreb i Bjelovar — Kloštar — — — — — — — — — — — 541

Naredba Štaba Šeste divizije NOV i PO Hrvatske od 24 listopada 1943 god. o formiranju Ličkog NOP odreda, Haubičkog diviziona i postavljenju rukovodilaca — — — — — — 542

Izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 24 listopada 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o borbi kod Bilaja 546

Strana

Naređenje Štaba Druge NO brigade Trinaeste divizije od 24 listopada 1943 god. podređenim jedinicama da izvrše zaprečavanje i miniranje na cesti Musulinski Potok — Gomirje — 548

Izvještaj Štaba Karlovačkog NOP odreda od 24 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV Hrvatske o borbama od 11 do 20 listopada — — — — — — — — — — — — — 549

Izvještaj Štaba Zagorskog NOP odreda od 24 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu na Klanjec i željezničke stanice Ključ i Luka — — — — — — — — — 656

Izvještaj Štaba Karlovačkog NOP odreda od 24 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o diverzijama na komunikaciji Karlovac — Sušak i Karlovac — Ozalj — — 562

Naređenje Štaba Osmog korpusa NOV Jugoslavije od 25 listopada 1943 god. Štabu Devetnaeste divizije da odabere borce za Prvu proletersku diviziju — — — — — — — — 564

Izvještaj Štaba Devete divizije od 25 listopada 1943 god. Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o borbama kod Posušja i upućivanju Prve NOU brigade na Biokovo — — — — 565

Izvještaj Štaba Dvadesete divizije od 25 listopada 1943 god. Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o borbama na području Muća — — — — — — — — — — — — — — 568

Izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 25 listopada 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o borbama na Smiljanskom Polju, kod Ličkog Novog i Oštre — — — — — — 572

Izvještaj Štaba Treće NOU brigade od 25 listopada 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o čišćenju ustaša i četnika na području Otočca — — — — — — — — 574

Zapovijest Štaba Brodske NO brigade od 25 listopada 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Gorjane — — — — 577

Izvještaj Štaba Druge NO brigade od 25 listopada 1943 god. Štabu Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske o borbama u Hrvatskom Primorju i Gorskom Kotaru od 6 do 17 listopada — 580

Izvještaj Štaba Četvrtog korpusa od 26 listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama podređenih jedinica od 27 rujna do 21 listopada — — — — — — 584

Naredba Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije od 26 listopada 1943 god. o formiranju Čehoslovačke NO brigade »Jan Žiška« 594

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 26 listopada 1943 god. Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije o napadima na neprijateljske autokolone na cesti Bihać — Gračac i borbama kod Bilaja — — — — — — — — — — — — — — 595

Izvještaj Štaba Sedme udarne divizije od 26 listopada 1943 god. Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije o napadu na neprijateljske kamione na cesti Glina — Petrinja — — — 600

Izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije od 26 listopada 1943 god. Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o borbama na Pelješcu i Braču — — — — — — — — — — — 602

Naređenje Štaba Druge NO brigade Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 26 listopada 1943 god. podređenim jedinicama da razruše i miniraju ceste Ogulin — Jasenak, Begovo Razdolje — Tepice i Ravna Gora — Gomirje — — — — — 606

Izvještaj Štaba Druge NO brigade od 26 listopada 1943 god. Štabu Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske o rasporedu jedinica i uništavanju i miniranju cesta — — — — — — — 608

Strana

Naređenje Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije od 27 listopada 1943 god. Štabu Zapadne grupe NOP odreda da uništi komunikaciju Banova Jaruga — Pakrac — — — — — 610

Naredba Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije od 27 listopada 1943 god. o reorganizaciji i popuni Dvanaeste divizije i stavljanju Dvanaeste NOU i Omladinske brigade »Joža Vlahović« pod neposrednu komandu Korpusa — — — — — 611

Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda od 28 listopada 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV Jugoslavije o izvršenim diverzijama od 6 do 27 listopada — — — — — — — — 612

Izvještaj Štaba Osme divizije od 28 listopada 1943 god. Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije o borbama na liniji Modruš — Josipdol — — — — — — — — — — 615

Izvještaj Štaba Osme divizije od 28 listopada 1943 god. Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije o borbama kod Modruša i Josipdola — — — — — — — — — — — 618

Izvještaj Štaba Osme divizije od 28 listopada 1943 god. Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije o formiranju čete od bivših pripadnika talijanske vojske — — — — — — 620

Pismo Štaba Druge operativne zone od 28 listopada 1943 god. Štabu Šestog korpusa NOV i PO Jugoslavije o postignutim uspjesima u Hrvatskom Zagorju — — — — — — — — 621

Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 29 listopada 1943 god. Štabu Osmog korpusa da prouči greške i propuste koji su se ispoljili u operacijama nekih jedinica — — — — 622

Naređenje Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije od 29 listopada 1943 god. Štabu Istočne grupe NOP odreda da izvrši diverziju na pruzi Nova Gradiška — Vinkovci — — — — 629

Pregled Štaba Sedme udarne divizije od 29 listopada 1943 god. o stanju odjeće i obuće u podređenim jedinicama — — — 630

Izvještaj Štaba Dvadesete divizije od 29 listopada 1943 god. Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o borbama na području Moseća i Muća — — — — — — — — — — — 632

Izvještaj Štaba Žumberačko-pokupskog NOP odreda od 29 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o borbama u toku neprijateljskog prodora u Žumberak — — — — 634

Izvještaj Štaba Sedme udarne divizije od 30 listopada 1943 god. Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije o napadu na Majur, Brđane i Blinjski Kut — — — — — — — — 639

Pismo Štaba Druge operativne zone od 30 listopada 1943 god. načelniku Štaba zone o upućivanju boraca za Prvu proletersku diviziju, sređivanju stanja u Moslavini i odlasku Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« sa Žumberka — 644

Izvještaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda od 30 listopada 1943 god. Štabu Šestog korpusa NOV Jugoslavije o dejstvima podređenih jedinica od 20 do 30 listopada — — — — — 646

Izvještaj Štaba Druge NO brigade od 30 listopada 1943 god. Štabu Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na neprijatelja na cestama Ogulin — Jasenak i Gomirje — Jasenak 653

Izvještaj Štaba Kordunaškog NOP odreda od 30 listopada 1943 god. Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije o borbama od 21 do 27 listopada — — — — — — — — — — 654

Strana

Izvještaj Štaba Prvog diverzantskog bataljona od 30 listopada 1943 god. Štabu Šestog korpusa NOV Jugoslavije o izvršenim diverzijama od 2 do 24 listopada — — — — — — — 657

Naredba Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 31 listopada 1943 god. o proglašenju NO brigade »Braće Radića« udarnom — 658

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 31 listopada 1943 god. Štabu Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije o borbama na području Gospića i na komunikaciji Bihać — Gračac — — — — 660

Izvještaj Štaba Dvadesete divizije od 31 listopada 1943 god. Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o borbama na području Moseća i Muća i rasporedu jedinica — — — — — — 668

Izvještaj Štaba Dvadeset osme divizije od 31 listopada 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV Jugoslavije o napadu na Ivanec, Zlatar i rušenju komunikacije Zagreb — Varaždin — 670

Izvještaj Štaba NO brigade »Braće Radića« od 31 listopada 1943 god. Štabu Druge operativne zone o borbama u Hrvatskom Zagorju od 20 do 28 listopada — — — — — — — 680

Izvještaj Štaba Drugog diverzantskog bataljona iz listopada 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o izvršenim diverzijama od 30 kolovoza do 25 rujna — — — — — — 682

II

Domobransko-ustaški dokumenti

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 1 listopada 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Stojdragu, Kutjevo, D. Stative i Oštarije — — — — 689

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 2 listopada 1943 god. o napadu dijelova Osme divizije na Oštarije i dijelova Trinaeste i Šeste NO divizije na komunikaciju Karlobag — Gospić — — — — — — — — — 693

Izvještaj Velike župe Bilo Gora od 2 listopada 1943 god. o napadu dijelova Bilogorskog NOP odreda na željezničku prugu kod Virja — — — — — — — — — — — — 692

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 3 listopada 1943 god. o napadima jedinica NOV i PO Hrvatske na Ludbreg, Plešivicu, Zvečaj i Trilj — — — — — — 698

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 4 listopada 1943 god. o borbama kod Ludbrega, Čačinaca, Ogulina i Perušića — — — — — — — — — — — 702

Izvještaj Župske redarstvene oblasti u Karlovcu od 4 listopada 1943 god. o napadu dijelova Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« na Plešivicu i Karlovačkog NOP odreda na most u D. Stativama — — — — — — — 705

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 5 listopada 1943 god. o dejstvima jedinica NOV i PO Hrvatske oko Varaždina, Ogulina, Karlobaga, Gospića i Perušića — 707

Izvještaj Župske redarstvene oblasti u Karlovcu od 5 listopada 1943 god. o napadu Karlovačkog NOP odreda na most u D. Stativama i borbi kod s. Belaj — — — — — — — 711

Strana

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 6 listopada 1943 god. o napadu Sedamnaeste NOU brigade na Ludbreg i borbama kod Čačinaca, Ogulina, Gospića i kod Benkovca — — — — — — — — — — — — — 712

Izvještaj Zapovjedništva Druge oružničke pukovnije od 6 listopada 1943 god. o stanju i borbama na području Karlobaga i Gospića — — — — — — — — — — — — — 716

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 7 listopada 1943 god. o borbama jedinica Šeste i Trinaeste NO divizije oko Gospića i borbama na području Zadra i Splita 721

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 8 listopada 1943 god. o napadu Zagrebačkog NOP odreda na Mariju Bistricu i predaji domobrana iz Otoke — — — 725

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 9 listopada 1943 god. o napadima dijelova Šeste NO divizije na Gospić i dislokaciji jedinica Dvanaeste NO divizije — — 728

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 10 listopada 1943 god. o napadu Moslavačke NO brigade na Čazmu i prodoru njemačkih jedinica u Gospić — — — 731

Izvještaj Kotarske oblasti Donja Stubica od 10 listopada 1943 god. o napadu Zagrebačkog NOP odreda na Mariju Bistricu — 734

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 11 listopada 1943 god. o stanju na području Zagorja, Ogulina i Gospića — — — — — — — — — — — — — 735

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 12 listopada 1943 god. o napadu dijelova Dvadesete NO divizije na Pakrac i Brodske NO brigade na Gašince — — — — 737

Izvještaj Velike župe Bilo Gora od 12 listopada 1943 god. o napadu Bilogorskog NOP odreda na rudnik uglja »Mirna« u Glogovcu — — — — — — — — — — — — 740

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 13 listopada 1943 god. o stanju na području Zagorja, Daruvara i Ogulina — — — — — — — — — — — — 741

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 14 listopada 1943 god. o napadu dijelova Dvanaeste NO divizije na Pakrac i borbama kod Bilaja, Posušja i s. Rakitno — 744

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 15 listopada 1943 god. o stanju na području Daruvara i borbi dijelova Devete dalmatinske NOU divizije na području Imotskog — — — — — — — — — — — — — 748

Izvještaj Župske redarstvene oblasti u Karlovcu od 15 listopada 1943 god. o borbi dijelova Trinaeste proleterske brigade »Rade Končar« na području Samobora — — — — — 751

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 16 listopada 1943 god. o stanju sjeverno od r. Save i na području Šibenika i Imotskog — — — — — — — — 752

Izvještaj Kotarske oblasti u Pakracu od 16 listopada 1943 god. o napadu dijelova Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske na Pakrac — — — — — — — — — — — — — 756

Strana

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 17 listopada 1943 god. o napadu brigade »Braće Radića« na Ivanec i Lepoglavu — — — — — — — — — — — 760

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 18 listopada 1943 god. o borbama kod Lepoglave, Ogulina i na području Sinja — — — — — — — — — — — — 763

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 19 listopada 1943 god. o borbama na području Zagorja i Jastrebarskog i napadu Brodske NO brigade na PA bateriju u Brodu — — — — — — — — — — — — — 765

Izvještaj Župske redarstvene oblasti Karlovac od 19 listopada 1943 god. o napadu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« na Zdihovo i Jastrebarsko — — — — — 770

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 20 listopada 1943 god. o stanju na području Zagorja, Knina, Omiša i Imotskog — — — — — — — — — — — 771

Izvještaj Kotarske oblasti u Bjelovaru od 20 listopada 1943 god. o napadu Bilogorskog NOP odreda na Gudovac i Jelavu — 773

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 21 listopada 1943 god. o napadu brigade »Braće Radića« na Ivanec i Lepoglavu i stanju na području Knina — — — — 775

Izvještaj Zapovjedništva oružničke postaje Slavonski Brod od 21 listopada 1943 god. o napadu Diljskog NOP odreda na Gromačnik — — — — — — — — — — — — — 777

Izvještaj oružničke postaje Sibinj od 21 listopada 1943 god. o napadu Diljskog NOP odreda na Sibinj — — — — — — 779

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 22 listopada 1943 god. o napadu Brodske NO brigade na Gromačnik i stanju na području Karlovca, Knina i Sinja — — 783

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 23 listopada 1943 god. o napadu Sedamnaeste NOU brigade na Zlatar i stanju na području Zadar — Knin — Imotski — — 786

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 24 listopada 1943 god. o borbi kod Zlatara, Gudovca, Broda, Gospića i Posušja — — — — — — — — — — — 788

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 25 listopada 1943 god. o stanju na području Zagorja, Karlovca, Šibenika, Brača i Gračaca — — — — — — — — — 792

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 26 listopada 1943 god. o napadu Daruvarskog NOP odreda na G. Rašenicu, o pokretu Treće NOU brigade Šeste divizije od Otočca prema Gospiću i stanju na području Splita, Sinja i Pelješca — — — — — — — — — — — — 796

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 27 listopada 1943 god. o napadu Moslavačke NO brigade na Čazmu i borbama na području Gospića, Imotskog i Pelješca 799

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 28 listopada 1943 god. o stanju na području Zagorja, Gospića, Zadra i Petrinje — — — — — — — — — — — 802

Strana

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 29 listopada 1943 god. o stanju na području Zagorja, Siska i diverzijama na prugama Zagreb — Sisak i Zagreb — Varaždin — — — — — — — — — — — — — 804

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 30 listopada 1943 god. o stanju na području Siska, Križevaca i napadu Jedanaeste dalmatinske NO brigade na Slivno — 806

Izvještaj Kotarske oblasti Split od 30 listopada 1943 god. o dejstvu Mosorskog NOP odreda na području Omiša — — — 810

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 31 listopada 1943 god. o napadu Osječkog NOP odreda na Gašince i borbama Dvadeset šeste dalmatinske divizije sa Nijemcima na poluotoku Pelješcu — — — — — — — 812

Tehnički urednik
Major Dragoslav Džinić

Korektori
Nada Ribar
Vera Laćimić

Rukopis predat u štampu aprila 1957 god.

Štampanje završeno februara 1958 god.

Tiraž 3.500 primjeraka